ANALELE
ACADEMIEI ROMANE

SERIA II. — TOMUL XVII.

1894—1895.

PARTEA ADMINISTRATIVĂ ȘI DESBATERILE.

BUCURESCI
LITO-TIPOGRAFIA CAROL GÖBL, STRADA DOMNEI 16
1895.

PARTEA I

ȘEDINȚELE ORDINARE

DELA

29 APRILIE 1894 PÂNĂ LA 24 FEBRUARIE 1895.

ACADEMIA ROMANA

ŞEDINŢELE ORDINARE DIN ANUL 1894—95

ŞEDINŢA DIN 29 APRILIE 1894.

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

De la d-l Preşedinte *Ion Ghica* s'a primit următórea telegramă.

«Fiţĭ, vĕ rog, interpretul simţemintelor mele de vie recunoscinţă şi iubire către colegiĭ noştri, pentru înaltul onor ce mi-aŭ făcut alegêndu-mĕ preşedintele lor.»

De la P. S. Sa Victor Mihalyi, Episcopul Lugoşuluĭ, s'a primit următórea telegramă.

«Fórte m'a surprins Academia, când m'a ales de membru onorar al eĭ. Priméscă-se dela noĭ simţeminte de mulţumită respectuósă. Pronia ceréscă facă-ĭ parte de tótă prosperitatea.»

D-l Preşedinte *Ion Ghica* trimete următórele scrierĭ de Alecsandri în manuscript autograf al nemuritoruluĭ autor:

1. Sgârcitul râsipitor, dramâ în 4 acturĭ, 1860.
2. Şatrariul Timofti Napoilă retrogradul, cănticel comic.
3. Satul luĭ Cremine, farsă într'un act, 1860.
4. Sinziana şi Pepelea, poveste-feerie naţională, în 5 acturĭ, 1880.
5. Sfredelul draculuĭ, farsă de carnaval, imitată din franţuzesce.
6. Fontâna Blanduzieĭ, piesă în 3 acturĭ şi în versurĭ, 1883.

D-l *D. C. Ollănescu* presintă o copie în colorĭ după așà numitul «Infanterist moldovén» din secolul XVII, aflător în museul istoric al primărieĭ din Viena, original de Moriz Sedeli, și atrage atențiunea Academieĭ asupra faptuluĭ, că nu se scie după ce document contemporan este făcut acest infanterist.

Se cetesce următórea scrisóre a d-luĭ V. M. Kogălniceanu:

Domnule Președinte,

«Am onórea a vĕ rugà să bine-voițĭ a primì din parte-mĭ pentru Academia Română adevĕrata Carte verde publicată de Ministrul Michail Kogălniceanu la 1878 și care a fost distrusă de succesorul sĕŭ d-l Vasilie Boerescu, așà că de abià maĭ există câte-va exemplare;

«De asemenea și un dosar de tóte nelegiuirile comise de Rușĭ în aniĭ 1877—78 spre a servì chronicarilor imparțialĭ saŭ istoricilor timpurilor nóstre, carĭ se vor încercà a narà răsboiul de 1877-78, căcĭ cele ce s'aŭ scris nu aŭ putut fi perfecte, nefiind actele în causă cunoscute».

D-l Secretar general *D. Sturdza* comunică, că d-l Gr. Buicliu, membru la Inalta Curte de casațiune, a dăruit bibliotecel publicațiunea: *Notices et extraits des manuscrits de la Bibliothèque Nationale* (vol. XI, XIV—XXXIV partea 1); cele-lalte volume (I—X, XII și XIII) le dăruise în anul trecut.

D-l Secretar general *D. Sturdza* comunică că în schimbul publicațiunilor Academieĭ s'aŭ primit dela mănăstirea Benedictinilor din Montecasino următórele publicațiunĭ:

1. Bibliotheca Casinensis seu Codicum manuscriptorum qui in tabulario Casinensi asservantur, series, I—IV. 1873—1880.
2. Tabularium Casinense I, II. 1887—1891.
3. Specilegium Casinense complectens analecta sacra et profana e codd. Casinensibus aliarumque bibliothecarum colecta atque edita. I. 1888.
4. Paleografia artistica di Montecassino. Disp. I—VII. 1876—1884.

D-l *D. Sturdza* presintă· Zweiter Jahres-Bericht des Sonnblick-Vereins für das Jahr 1893

ȘEDINȚA DIN 6 MAIŬ 1894.

Președința d-luĭ *Dr. D. Brândză.*

De la Ministeriul Afacerilor străine se primesc 7 volume de publicațiunĭ istorice primite dela Guvernul engles drept continuare la publicațiunile trimise în aniĭ trecuțĭ.

Ministeriul Cultelor și Instrucțiuniĭ publice însciințéză că acordă leĭ 1.000 ca subvențiune pentru publicarea scrieriĭ d-luĭ dr. G. Weigand asupra Românilor din Turcia.

ȘEDINȚA DIN 13 MAIŬ 1894.

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-niĭ Felix Dahn, L. Léger, Otto Hirschfeld, Comite de Marsy mulțumesc pentru alegerea lor de membri onorarĭ.

D-l I. Papiniu, agent diplomatic al Românieĭ la Sofia, trimete volumul X din publicațiunea Ministeriuluĭ Instrucțiuniĭ publice al Bulgarieĭ, intitulată: «Culegere de folklor, de sciință și de literatură».

ȘEDINȚA DIN 27 MAIŬ 1894.

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

Se comunică adresa d-luĭ Vasilie M. Kogălniceanu, prin care înaintéză Academieĭ următórele acte:

1. Scrisórea Caimacamuluĭ Th N. Balș către vĕrul sĕŭ. Iașĭ, 4 August 1856.
2. Petițiunea de grațiare adresată I. S. Domnitoruluĭ Românilor de d-l P. Balș. 12 Maiŭ 1864.

3. Petiţiunea de graţiare adresată I. S. Domnitoruluĭ Românilor de d-l Constantin Suţu. 16 Iunie 1864.
4. A doua petiţiune de graţiare adresată I. S. Domnitoruluĭ Românilor de d-l P. Balş. 18 Iulie 1864.
5. Scrisórea d-luĭ M. Kogălniceanu către d-l Nicolae Bălănescu. Bucurescĭ, 4 Septembre 1864.
6. Fragment dintr'o scrisóre a d-luĭ M. Kogălniceanu către Cuza-Vodă. 1864.

— Se primesc cu recunoscinţă.

Se cetesce adresa Rectoruluĭ Universităţiĭ din Iaşĭ, mulţumind din partea Universităţiĭ pentru hotărîrea Academieĭ privitóre la stipendiile din Fundaţiunea Adamachi.

D-l *N. Ionescu* cere cuvîntul pentru a presentà Academieĭ următórele publicaţiunĭ istorice din Bulgaria şi anume:

Skorpil (Herm. und Karl), Antike Inschriften aus Bulgarien. 2 br. 8°.
» Паметници изъ Българско. Дѣлъ I. Часть I-II. — Отдѣлъ III. Часть I-II. Sofia 1888-92. 4 vol. 8°.
Şcorpil (Vl. şi Kar.), Нѣкои бѣлѣжки върху археологическитѣ и истори ческитѣ изслѣдоваиия въ Тракия. Plovdiv 1885. 1 vol. 8°.
Stoianov-Beron (Dr. V. H.), Археологически и исторически изстѣдования. Tîrnova 1887. 1 vol. 8°.

Cu acéstă ocasiune d-l N. Ionescu face următórea expunere:

Făcênd în Bulgaria o mică călătorie, care a avut de ţel visitarea oraşuluĭ Tîrnova, mi s'aŭ dăruit publicaţiunile ce presint şi pe carĭ le-am primit pentru Academia Română. Vĕ rog să bine-voiţĭ a le primì cu aceeaşĭ dragoste, cu care mi s'aŭ dat şi cu care le-am luat. Din aceste opt publicaţiunĭ ce presint, şépte mi s'aŭ dat mie, a opta — care conţine un studiŭ despre Bulgaria nord-orientală — e adresată de-adreptul Academieĭ. Călătoria mea în Bulgaria nu a fost o călătorie de cercetărĭ, ci o preumblare de observare a lucrurilor din trecut, din present şi viitor. M'am întors din acéstă călătorie cu simţeminte de respect pentru veciniĭ noştri, carĭ aŭ avut curajul a se emancipà de protectoriĭ lor şi a se desvoltà pe propria lor rĕspundere. Tîrnova este cetatea sfîntă a Bulgarieĭ şi centrul lor de activitate. Am aflat acolo bărbaţĭ, carĭ fusese în co-

Ioniile bulgare și-șĭ aduc aminte și acum cu recunoscință de spiritul de toleranță al Românilor și carĭ mĭ-aŭ vorbit în limba românéscă cea maĭ corectă. Un adevĕr necontestabil este, că orĭ-ce idee politică fecundă trebue să aibă o rațiune în ordinea morală. Bulgariĭ în 15 anĭ aŭ făcut pașĭ marĭ în civilisațiune și eĭ merită tóte simpatiile nóstre, nu numaĭ pentru că ne-am vĕrsat și noĭ sângele nostru pentru a-ĭ liberà de jugul turcesc, ci și pentru admirațiunea frățéscă ce eĭ aŭ pentru noĭ. In acéstă călătorie aveam un singur scop: fost-aŭ Româniĭ și Bulgariĭ unițĭ ca luptătorĭ în timpurile când eĭ s'aŭ emancipat de Grecĭ, saŭ fost-a influența nóstră numaĭ morală în acele evenimente, în carĭ Assan a jucat un rol atât de însemnat? Convicțiunea cu care m'am întors din acéstă călătorie este, că spiritul cultural și politic al Românilor a ajutat mult pe Bulgarĭ la fundarea imperiuluĭ bulgaro-român. Vĕḑênd simpatiile acestuĭ popor pentru Românĭ, tendințele lor sciințifice, munca ce eĭ depun în fie-care ḑi pentru a progresà, am ajuns la conclusiunea că am contribuit mult la emanciparea luĭ prin spiritul nostru organisator și politic, chiar dacă n'am fi contribuit și prin arme. Noĭ, din partea nóstră a Dunăriĭ, le-am ajutat lor. Prefectul de Rusciuc mĭ-a ḑis că mahalaua unde locuesc Româniĭ se numesce în onórea nóstră Vlașca-Mahala. La Tîrnova nu sunt Românĭ nicĭ în oraș nicĭ împrejurul luĭ. Nu atâta prin armele nóstre am ajutat Bulgarilor din Valachia mare, din Tesalia, din Epir, ci prin spiritul nostru. Bărbațĭ însemnațĭ aŭ cercetat causele, carĭ aŭ împins pe Bulgarĭ a ocupà în seculiĭ trecuțĭ și astăḑĭ o posițiune importantă dincolo de Dunăre, căcĭ acolo eĭ aŭ fără îndoială primul loc, fiind tuturor celor-lalțĭ superiorĭ prin caracter și spirit. Primițĭ decĭ cu dragoste aceste cărțĭ, ce am cules în partea de dincolo a Dunăriĭ și trimite-ți-le în cercetarea Secțiuniĭ istorice. Ele provin dela ómenĭ remarcabilĭ prin învĕțătură și cultură. Sunt doĭ frațĭ Scorpin, bohemĭ de nascere, compatrioțĭ aĭ luĭ Jiricek. Unul e profesor la gimnasiul din Tîrnova; se ocupă de archeologie, epigrafie și statistică. El e un spirit cultivat, atras din Bohemia în Tîrnova prin simțemînt de rasă și de libertate. Alt bărbat însemnat este directorul gimna-

siuluĭ din Tîrnova; acest bărbat a fost în coloniile bulgare, când eraŭ sub dominaţiunea nóstră şi scie românesce. Acest gimnasiŭ e chiar maĭ mult decât un liceŭ, căcĭ istoria, statistica şi geografia ocupă acolo un loc însemnat între obiectele de învĕţămînt. Ceea ce intereséză maĭ mult în Tîrnova este suprapunerea diferitelor straturĭ de civilisaţiune, carĭ aŭ trecut preste Bulgaria. Eĭ adună tot ce privesce trecutul lor şi se inspiră de dînsul. Acésta-ĭ conduce de a simpatisà cu noĭ, şi aceste simpatiĭ sunt generale la toţĭ. In capul gimnasiuluĭ de fete stă un alt bărbat vrednic, elev al şcólelor nóstre. Tîrnova e plină de reminiscenţe marĭ. De cincĭ-spre-ḑece anĭ încóce, Tîrnova e un centru de şcóle, dela şcóle primare de copiĭ până la şcóla de teologie. Din 15.000 locuitorĭ, 9.000 sunt şcolarĭ. Clădirile şcolare rivaliséză cu ale nóstre. Tîrnova nu e o cetate de anticităţĭ, nu e o cetate de intrigĭ politice: ea are un popor liniştit. De acolo ies grădinariĭ ceĭ vestiţĭ, carĭ vin până la noĭ în România. Tîrnova e un centru de agricultorĭ lăborioşĭ şi de profesorĭ luminaţĭ şi luminătorĭ Tîrnova este focarul de civilisaţiune al Bulgarilor, unde ideile nóstre sunt maĭ cunoscute şi maĭ apreciate. D-l Ionescu termină expunerea sa prin umătórele cuvinte: Să arătăm Bulgarilor simpapatiile şi amicia nóstră, ca să nu fim isolaţĭ în Orient şi să nu remânem ca o plantă fără róde.

— Darul d-luĭ Ionescu se primesce cu recunoscinţă şi se trimit Secţiuniĭ istorice cărţile donate.

D-l Secretar general *D. Sturdza* expune, că a fost însărcinat de maĭ mulţĭ membri aĭ Academieĭ de a redactà un apel, prin care să se atragă atenţiunea corpurilor învĕţate din lume asupra persecuţiunilor ce îndură Româniĭ din Transilvania şi Ungaria din partea Maghiarilor. D-sa presintă acel apel în următórea cuprindere:

«In creeriĭ Carpaţilor, carĭ din măreţul nod al Alpilor descind spre Rĕsărit ca o fortăréţă înaintată a Europeĭ centrale, şi la gurile Dunăriĭ, care-şĭ iea obîrşia nu departe de sorginţile confraţilor sĕĭ, a Rinuluĭ, a Ronuluĭ şi a luĭ Po, locuesc Româniĭ, legaţĭ prin

origine şi cultură de popórele, carĭ aŭ stat şi staŭ în capul civilisaţiuniĭ lumiĭ.

«Invasiunile ginţilor, carĭ aŭ desfiinţat Imperiul roman, aŭ sdruncinat adînc pe aceştĭ colonĭ aĭ mareluĭ Impĕrat Traian, căcĭ eĭ aŭ fost sfâşiaţĭ în maĭ multe state saŭ alipiţĭ politicesce către formaţiunĭ etnice străine de dînşiĭ.

«Cu tóte aceste, Româniĭ nu aŭ fost desfiinţaţĭ, şi plinĭ de viéţă şi-aŭ îndeplinit datoria de sentinelă tot-deauna tréză şi tot-deauna vitéză, când Turciĭ triumfătorĭ în Orientul Europeĭ ameninţaŭ creştinătatea.

«Pe la finele seculuĭ al XV Papa Sixtu IV scrià luĭ Ştefan Vodă cel Mare, Domn al Moldoveĭ: «Intreprinderile tale în contra Tur-«cilor le-aĭ purtat cu atâta înţelepciune şi cu atâta tărie şi ele aŭ «mărit întru atâta strălucirea numeluĭ tĕŭ, în cât eştĭ în gura tuturora şi de toţĭ eştĭ lăudat în unanimitate»; iar istoricul german Ioan Christian Engel ḑice despre Domnul Ţĕriĭ-Românèscĭ Michaiŭ Vitézul, ucis de mână trădătóre la începutul seculuĭ XVII: «Să «depunem florĭ pe mormîntul acestuĭ Domn de mare însemnătate «pentru istoria lumiĭ, căcĭ şi el a ajutat, şi a ajutat puternic, să «apere Europa de Turcĭ; şi de nu s'ar fi născut în timpurĭ atât «de grele, acest bărbat ar fi făcut minunĭ şi posteritatea l'ar fi «pus alăturea cu Temistocle şi cu Ioan Huniade.»

«Cât timp ţĕrile române şi eroiĭ neamuluĭ românesc, între carĭ numĕrăm pe Ioan Huniade şi Mateiŭ Corvin, aŭ ţinut piept Turcilor, aceştia nu aŭ putut pătrunde în inima Europeĭ. Dar chiar în urmă, când semiluna înlocuì crucea pe zidurile Budeĭ, degradată în timp de doĭ secolĭ din capitală a Regatuluĭ Sfîntuluĭ Ştefan la principala cetate a unuĭ paşalîc, Principatele Moldoveĭ şi al Ţĕriĭ-Românescĭ aŭ rĕmas totuşĭ cu domniile lor naţionale şi cu individualitatea lor respectată.

«Numaĭ maĭ târḑiŭ luptele dintre Turcĭ şi cele douĕ marĭ Impĕrăţiĭ vecine aŭ prefăcut Moldova şi Valachia în câmp constant de bătălie şi aŭ îngenunchiat sub grea apĕsare şi pe Româniĭ din alte

state. Acesta este timpul devastărilor materiale și morale, carĭ păreaŭ că vor distruge și îngropà neamul românesc.

«Indelungatele suferințe, prin carĭ a trecut neamul românesc, l'aŭ oțelit însă tot maĭ tare și l'aŭ înzestrat cu o tenacitate și o vitalitate extraordinare, a cărora expresiune vie e depusă în două dicĕtorĭ poporale: «Apa trece, petrele rĕmân» și «Românul nu pere». Ast-fel staŭ Româniĭ și astădĭ concentrațĭ în massă compactă pe acelașĭ teritoriŭ, pe care eĭ aŭ fost așezațĭ în primul secol al ereĭ creștine, pășind fără esitare și cu decisiune în noua cale deschisă în secolul nostru progresuluĭ omeniriĭ, prin proclamarea egaleĭ îndreptățirĭ a ómenilor și a popórelor și a respectuluĭ datorit individualitățiĭ națiunilor, ca legĭ fundamentale ale viețiĭ omenescĭ.

«In tóte țĕrile unde locuesc Româniĭ, în Regatul român independent ca și în statele ce se învecinézä cu dînsul, eĭ s'aŭ ridicat cu vigóre și ocupă o posițiune înaltă și respectată, prin aptitudinile lor, prin progresele desăvîrșite, iar maĭ ales prin apucăturile lor liniștite și pacĭnice, carĭ aŭ format dintr'înșiĭ cel dintâiŭ element de ordine și prin urmare de civilisațiune în Orientul european.

«Tóte popórele europene s'aŭ bucurat de acéstă renascere a némuluĭ românesc, iar Româniĭ s'aŭ arătat tot-deauna plinĭ de recunoscință către binefăcĕtorĭ și amicĭ și aŭ împăcat pe ceĭ maĭ marĭ vrăjmașĭ aĭ lor. Numaĭ cu națiunea maghiară poporul român nu s'a putut și nu se póte înțelege, căcĭ Maghiariĭ se încércă în timpurile nóstre, pe căĭ piezișe și prin mijlóce violente, să obție astădĭ dela Românĭ ceea ce n'aŭ fost în stare să obție dela eĭ aprópe două mileniĭ precedente — *desființarea Românilor ca națiune.* Maghiariĭ cer ca Româniĭ să uite limba, religiunea și obiceiurile lor și să devie Maghiarĭ în tóte emanațiunile viețiĭ lor naționale.

«Acésta este cestiunea cea mare, care agită atât de adînc inimile și spiritele poporuluĭ român din Transilvania și Ungaria și care culminéză acum în sentința Curțiĭ cu jurațĭ din Cluj, care a condemnat până la cincĭ anĭ de închisóre pe căpeteniile poporuluĭ român din Regatul Ungarieĭ, pentru că aceștia s'aŭ încercat a depune în liniște și cu respect gravaminele națiuniĭ, ce eĭ represintă, în

mânile Suveranuluĭ lor—ale Impěratuluĭ-Rege al Austro-Ungarieĭ, cerênd dela dînsul apěrare și dreptate, cerênd dela dînsul ca să înceteze měsurile inice, prin carĭ în Regatul poliglot al Ungarieĭ cele 6 milióne de Maghiarĭ caută să reducă la ilotism cele-lalte 11 milióne de Nemaghiarĭ—Românĭ (3 milióne), Germanĭ (2 milióne), Croațĭ, Sêrbĭ și Slovacĭ (6 milióne), carĭ toțĭ doresc să trăească în pace frățéscă cu Maghiariĭ, sub ocrotire de legĭ drepte și egale pentru toțĭ.

«Academia Română, cercetătóre a istorieĭ neamuluĭ românesc, păstrătóre a limbeĭ națiuniĭ românescĭ și centrul de activitate al culturiĭ românescĭ, face un călduros apel la membriĭ Institutelor de cultură ale întreguluĭ neam omenesc, ca să se intereseze de causa cea dréptă a Românilor din Transilvania și Ungaria, care e tot de odată o causă culturală generală. Numaĭ încetând dintre națiunĭ luptele cu scop de a se distruge unele pe altele, pacĭnica și armonica desvoltare a omeniriĭ prin sciințe și arte va fi asigurată și lumea va da un spectacol demn de sforțările ce aŭ făcut și fac spiritele superióre, carĭ de secolĭ lucréză la progresul constant al omeniriĭ.»

D-l *B. P. Hasdeŭ* propune la acest apel amendamentul următor:

«Academia Română se crede în drept a protestà contra vexațiunilor pe carĭ le sufere Româniĭ de peste Carpațĭ din partea Maghiarilor, fiind-că acolo există o constituțiune, iar nu este o țéră în carĭ toțĭ Româniĭ și ne-Româniĭ sunt egalĭ dinaintea despotismuluĭ.»

—In urma uneĭ discuțiunĭ la care aŭ luat parte d-niĭ *P. S. Aurelian, B. P. Hasdeŭ, I. Kalinderu, V. Maniu, D. Sturdza, V. A Urechiă,* Academia — afară de d-l *B. P. Hasdeŭ* — primesce textul apeluluĭ propus de d-l Sturdza.

— Se însărcinéză Delegațiunea a executà acéstă hotărîre.

ȘEDINȚA PUBLICĂ DIN 3 IUNIE 1894.

Preşedinţa d-luĭ *Dr. D. Brândză.*

Se comunică scrisórea d-luĭ Otto Benndorf, prin care mulţumesce pentru alegerea sa de membru onorar.

D-l *V. A. Urechiă* expune, că din foile publice vĕḑênd că d-l Profesor I. Bogdan are o misiune dela Academie de a cercetà archivul mănăstiriĭ Némţul, se crede dator a amintì din noŭ Academieĭ, că pentru a doua óră la 1888 a studiat documentele mănăstiriĭ Némţul şi că încă de atuncĭ a vestit Academia, că a fotografiat cele maĭ importante documente din ḑisul archiv. D-sa arată că, pentru ca Academia să evite spese noue şi d-luĭ Profesor I. Bogdan reînnoirea uneĭ muncĭ dejà făcute, pune din noŭ la disposiţiuneà Academieĭ copiile de documente şi fotografiile de pe ele, făcute de d sa la mănăstirea Némţul. D-l Urechiă crede că ar trebuì să fie însciinţat d-l Bogdan de acest fapt.

D-l *B. P. Hasdeŭ* ḑice, că d-l Urechiă face întrebarea dacă Academia saŭ Delegaţiunea a dat o asemenea însărcinare d-luĭ Bogdan, de a face cercetărĭ la mănăstirea Némţul asupra documentelor aflate în archivul aceleĭ mănăstirĭ.

D-l *P. S. Aurelian* rĕspunde, că d-l I. Bogdan a fost însărcinat de Ministeriul Instrucţiuniĭ publice de a face cercetărĭ la mănăstirea Némţul, iar nu de Academie. D-sa este de părere a se pune în vederea d-luĭ I. Bogdan resultatul cercetărilor făcute de d-l Urechiă în anul 1888.

— Se decide a se pune în vederea d-luĭ I. Bogdan, membru corespondent, resultatul cercetărilor făcute de d-l V. A. Urechiă la mănăstirea Némţuluĭ.

D l *V. A Urechiă* dăruesce doue exemplare din stampa care represintă monumentul funerar al luĭ M. Sturdza VV. dela mănăstirea Frumósa din Iaşĭ.

D-l *Dr. V. Babeş* dă cetire comunicăriĭ sale despre constatările făcute asupra uneĭ nouĕ forme a morveĭ şi anume despre morva latentă şi morva larvată.

D-l Secretar general *D. Sturdza* comunică, că a fost autorisat prin telegrame de către d-niĭ membrĭ P. Poni, I. Caragiani şi A. D. Xenopol de a-ĭ semnà în Apelul către Academiile şi Universităţile din Europa şi

Statele-Unite; iar d-l Preşedinte Ioan Ghica i-a mulţumit că nu l'a uitat de a-l semnà şi pe d-sa.

ŞEDINŢA DIN 10 IUNIE 1894.

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l Secretar general *D. Sturdza* dăruesce pentru bibliotecă următórele cărţĭ:

1. Serbien von Anton Tuma, Hannover 1894, 1 vol.
2. Volkswirthschaftliches Jahrbuch des Königreichs Serbien herausgegeben von Dr. F. B. Pfeiffer, Berlin 1894, 1 vol.

De la Institutul Smithsonian din Washington, cu care Academia se află în schimb de publicaţiunĭ, se primesc maĭ multe publicaţiunĭ de ale Academiilor de sciinţe, arte şi litere şi Institutelor de sciinţe din America.

ŞEDINŢA DIN 17 IUNIE 1894.

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă.*

De la Părintele Dimitrie Dan, parochul comuneĭ Lujenĭ în Bucovina, se primesc în dar fotografiĭ representând bisericĭ vechĭ şi costume din Bucovina.

De la d-l St. Perieţeanu-Buzĕŭ, advocat în Bucurescĭ, se primesc 38 documente istorice privitóre la Michail Vodă Sturdza, din aniĭ 1841—1847. Din aceste documente, 9 sunt inedite, cele-lalte aŭ fost publicate de T. Codrescu în *Uricarul* vol. X şi reproduse în Hurmuzaki, *Documente*, Supl. I, vol. IV.

Academia de sciinţe de la St. Louis (America) trimete publicaţiunea sa *Transactions* (vol. VI, No. 1—8), cerênd în schimb publicaţiunile Academieĭ. — Se decide a se trimete *Analele*, tom. XV şi următórele.

Academia de sciinţe, arte şi litere din Wisconsin (Madison) trimite publcaţiunea sa *Transactions* (vol. VIII, 1888 — 1891), cerênd în schimb publicaţiunile Academieĭ.

— Se decide a se trimite *Analele*, tom. XV şi următórele.

ŞEDINŢA DIN 26 AUGUST 1894

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l Secretar general *D. Sturdza* dăruesce pentru colecţiunile Academieĭ:

1. Convocarea colegiilor electorale din Ungaria, în limba unguréscă, cu data 20 Maiŭ 1848, pentru deschiderea dieteĭ, şi semnată de István Nádor

2. Două plicurĭ cu sigiliurĭ în céră: unul dela Comisarul frances din Principate şi cel-lalt dela Comisarul regal prusian (1857).

3. Fotografia deputaţiuniĭ moldo române, trimisă Sultanuluĭ la 15 August 1861, representând pe d-niĭ Cornescu, N. Docan şi T. Balş.

ŞEDINŢA DIN 2 SEPTEMBRE 1894

Preşedinţa d-luĭ *Dr D. Brândză.*

P. S. Sa Victor Mihályi, Episcopul Lugoşuluĭ, mulţumesce pentru alegerea sa de membru onorar.

Dela Societatea geografică italiană se primesce publicaţiunea: *Atti del primo congresso geografico italiano*, vol. III partea 1, 2, Genova 1894.

D-l D. Gherghel dăruesce pentru colecţiunile istorice ale Academieĭ maĭ multe broşurĭ, acte şi scrisorĭ privitóre la activitatea Comitetuluĭ Uniriĭ în judeţul Dorohoiŭ în anul 1857.

ȘEDINȚA DIN 9 SEPTEMBRE 1894.

Președința d-luĭ *Dr. D. Brândză.*

De la d-l D. Gherghel se primesce în dar un desemn original de pictorul Giulio Romano (1492—1546), representând închinarea Magilor, dând explicărĭ asupra autenticitățiĭ luĭ.

D-l *D. Sturdza* dăruesce o stampă litografică representând «Solemnitatea deschideriĭ Divanuluĭ ad-hoc la 29 Septembre 1857».

D-l Secretar general *D. Sturdza* aduce la cunoscința Academieĭ, că monumentul ridicat pe mormîntul rĕposatuluĭ donator Vasilie Adamachi este cu totul gata și că este necesar a se fixà o ḑi pentru inaugurarea luĭ solemnă.

— Se decide a se face inaugurarea monumentuluĭ Adamachi la 9 Octobre.

ȘEDINȚA DIN 16 SEPTEMBRE 1894.

Președința d-luĭ *Dr. D. Brândză.*

De la d-l I. Niculescu, fotograf, se primesce în dar portretul rĕposatuluĭ Michail Kogălniceanu, făcut de d-sa în fotografie colorată.

D-l Secretar general *D. Sturdza* amintesce, că la 9 Octobre se va inaugurà monumentul și cripta rĕposatuluĭ V. Adamachi în cimitirul Eternitatea din Iașĭ, și este necesar a se luà decisiune asupra ceremonieĭ, care se va face cu acéstă ocasiune.

— Se decide ca la inaugurare să fie de față Delegațiunea Academieĭ dimpreună cu membriĭ, carĭ vor bine-voì a participà. Să se invite Universitățile din Iașĭ și Bucurescĭ, precum și Șcóla de podurĭ și șosele din Bucurescĭ; să se invite asemenea tóte rudele rĕposatuluĭ Adamachi; Ministeriul Instrucțiuniĭ publice și Primăria orașuluĭ Iașĭ să fie însciințate despre facerea ceremonieĭ. Să se rostéscă câte o cuvîntare: în numele Academieĭ de d-l D. Sturdza, din partea Universitățiĭ din Iașĭ și a celeĭ din Bucurescĭ și din partea Șcóleĭ de podurĭ și șosele din Bucurescĭ.

La 1 Octobre viitor fiind a se ţiné la Iaşĭ concursul pentru acordarea a patru burse din fondul Adamachi,

— Se decide ca juriul concursuluĭ să se compună din d-niĭ C. Climescu, decanul Facultăţiĭ de sciinţe, şi Dr. Russ, decanul Facultăţiĭ de medicină, sub preşedinţa d-luĭ P. Poni.

ŞEDINŢA DIN 23 SEPTEMBRE 1894.

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *D. Sturdza* face relaţiune asupra lucrăriĭ Comisiuniĭ Otteteleşanu; arată că Institutul este cu totul gata şi instalat, că aŭ fost primite 15 eleve pentru anul întâiŭ, urmând acum a se face solemnitatea inaugurăriĭ.

In urma discuţiuniĭ urmate se presintă următórea propunere:

«Audind relaţiunea Comisiuniĭ speciale despre Institutul Otteteleşanu, Academia mulţumesce Comisiuniĭ pentru zelul şi tactul eĭ, şi trece la ordinea dileĭ.»

Hasdeŭ, Olănescu, Fălcoianu.

— Propunerea se pune la vot şi se primesce.

D-l Secretar general *D. Sturdza* aduce la cunoscinţa Academieĭ, că la 16 Septembre a încetat din viéţă în Bucurescĭ Emanoil Donicĭ, lăsând pe Academie legatară universală asupra întregeĭ sale averĭ, prin următorul testament.

«Sub-semnatul, prin acest testament al meŭ, declar, că voinţa mea este, ca după mórtea mea, întréga mea avere mişcătóre şi nemişcătóre să trécă în patrimoniul Academieĭ Române, pe care o instituesc legatara mea universală.

«Acest Institut are tótă dragostea mea, ca unul ce este menit a întări cultura limbiĭ şi ast-fel este de cel maĭ mare folos pentru ţéră. Sunt încredinţat că va sci să întrebuinţeze cu rost ceea ce îĭ las.

«Am o fată născută afară din căsătorie, de care n'am încetat de a îngriji şi cât timp a învĕţat în străinătate, ce se numesce după numele mameĭ eĭ Margareta Heriban; îĭ las feteĭ după mórtea mea una sută miĭ leĭ pe carĭ Academia din întréga mea avere i-ĭ va da. Fiind-că am făgăduit ca la căsătoria Margareteĭ îĭ voiŭ da zestre cincĭ-decĭ miĭ leĭ, suma acésta, de va

fi fost numĕrată de mine, se va scădé din totalul legatuluĭ, care va rĕmâné atuncĭ numaĭ de cincĭ-ḑecĭ miĭ leĭ. Voința mea este, ca legatul ce-l las să fie ca zestre feteĭ; de se va fi măritat înainte de mórtea mea, tot zestre va fi ce va maĭ primì dela Academie.

«Acésta este voința mea, dorind bine țĕriĭ mele și noroc feteĭ mele, căreia am îngrijit de i-am dat crescere cât de bună și care a profitat tare bine de lecțiile ce le-a primit.

«*Emanoïl Donish.*

«Radiana, 27 Aprilie 1892.»

Delegațiunea a luat mĕsurile necesare și a decis primirea legatuluĭ, rugând tot odată pe d-l coleg D. C. Ollănescu să asiste la înmormîntarea rĕposatuluĭ care s'a făcut la Iașĭ, depunênd o corónă pe sicriŭ.

D-l *I. Kalinderu* propune ca acest legat să fie primit sub beneficiŭ de inventariŭ.

— Propunerea d luĭ Kalinderu se aprobă.

ȘEDINȚA DIN 30 SEPTEMBRE 1894

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

De la d-nul I. Bălan, profesor la Caransebeș, se primesce următórea scrisóre:

«*Domnule Secretar*,

«Cercetând cărțile vechĭ slavone, carĭ se află din secolul trecut în biserica catedrală din Caransebeș, am dat din întîmplare de 2 notițe scrise cu litere latine în anul 1748. Aceste douĕ notițe din douĕ puncte de vedere cred a fi de însemnătate: 1) pentru că sunt scrise cu litere latine în prima jumătate a secoluluĭ trecut de un preot român ortodox, 2) pentru că, precum se ḑice în a doua notiță, respectivul a învĕțat gramatica la o șcólă din Caransebeș.

«Dar maĭ ales cred a fi însemnate pentru scrierea latină.

«Notița cea dintâĭ e destul de cetéță și legibilă. A doua am cetit'o eŭ în următorul chip: «Septemvrie mea (meseța=luna) și am scris în această tablă «eŭ dascălul . . . am venit în țara Benatuluĭ . . . dascal de am învĕțat «gramatica în scoala Caransebișuluĭ, care acum sent preot deseversit iar în «Caransebiș. August 14. 1748. Preotul . . . »

«In notița a doua numele scriitoriuluĭ e șters dinadins, cred prin Sîrbĭ, cu carĭ am avut de lucru.

«Ambele notițe sunt scrise de aceeașĭ persónă, ceea ce se vede din scri sóre și fiind-că se potrivesce că respectivul în Martie 1748 a fost diacon, iar în August preot desăvîrșit. Diacon a fost respectivul în Iaz, o comună lângă Caransebeș.

«Dar și din acea împrejurarare putem vedé că notițele sunt scrise de tot acel individ, fiind-că el chiar și textul slav îl scrie cu litere latine, precum arată notița aflată de mine în prologul luneĭ luĭ Decembre, care este următórea:

«Ja sam pisao na sei prolog Saima sesnati iaco v leto 1747 meseza Au-
«gust 12 4 sati na padosa prusi J. Ciskacarzi u caransebis Jvovse Banat
«iproslosu Jaco list Jaco trava· Jnizto se jadosa j pisah az Diacon Cas.»

«Adecă: Eŭ am scris pe acest prolog, ca să se scie că în anul 1747 în luna luĭ August 12 la 4 ore aŭ năvălit prusi (de sigur Rușiĭ) și Tiscazarci în Caransebeș și în tot Bănatul ca frunza și iarba. Și am scris eŭ Diacon Iaz.

«Adecă tot diaconul din Iaz a scris și acésta.

«Textul notițelor românescĭ vi-l trimit în fotografie. Dacă ațĭ avé lipsă și de cel slav, îl voiŭ trimite și pe acesta.

«Tot de odată îmĭ permit a vĕ rugà ca să bine-voițĭ a ne încunosciințà ce ținețĭ despre aceste, iar în cas de lipsă vĕ putem trimite și originalul.»

D-nul *Sp. Haret* presintă în dar dela d-l Dr. Ținc din Cernavoda treĭ monete romane găsite la Cernavoda și una bizantină găsită la Calakioi, nu departe de Cernavoda.

— Se decide a se mulțumì și a se trimete monetele la Museul Național de anticitățĭ.

ȘEDINȚA DELA 7 OCTOBRE 1894

Preșodința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l Vice-Președinte *I. C. Negruzzi* comunică Academieĭ, că cu ocasiunea nasceriĭ Principeseĭ Elisabeta, fiica Altețelor Lor Regale Principeluĭ și Principeseĭ Românieĭ, Delegațiunea a adresat Altețelor Lor Regale următórea telegramă:

«Academia Română rógă pe Alteţele Vóstre Regale să primiţĭ prea respectuósele şi prea căldurósele eĭ felicitărĭ pentru nascerea Principeseĭ Regale. Dumneḑeŭ, a-tot-puternicul ocrotitor al Regatuluĭ şi al neamuluĭ românesc, să protégă în tot-deauna Augusta Dinastie românéscă.»

Vice-preşedinţĭ: *I. C. Negruzzi, V. A. Urechiă, Dr. D. Brândză.*

Secretarul general: *D. Sturdza.*»

Alteţa Sa Regală Principele Ferdinand a bine-voit a trimite următorul rĕspuns telegrafic·

«Urările ce Ni se aduc de către membriĭ Academieĭ Române aŭ mişcat adînc inimile Nóstre. Fiţĭ, vĕ rog, interpretul Nostru pe lângă Domniele Lor, exprimându-le din parte-Ne recunoscinţa Nóstră.»

Dela d-l Ministru al Cultelor şi Instrucţiuniĭ publice, prin adresa seria B, No. 7353 dela 2 Octobre curent, se primesce însciinţarea că Ministeriul aprobă organisarea Institutuluĭ Otteteleşanu şi programa şcóleĭ.

D-l *D A. Sturdza* comunică, că la 6 Octobre curent s'a făcut deschiderea solemnă a Institutuluĭ Otteteleşanu de la Măgurele. La acéstă solemnitate M S. Regele a bine-voit a dispune să fie representat prin d-l Colonel Bereşteanu, adjutant regal. Serbarea s'a început prin sfinţirea aghiasmeĭ de către P. S. Sa Ieromin Ploiesceanu, Vicarul sfinteĭ Metropoliĭ, delegat de către I. P. S. Sa Metropolitul Primat. După binecuvîntarea şi visitarea localuluĭ, s'aŭ rostit treĭ cuvîntărĭ: de d-l Sturdza, de P. S. Sa Vicarul sfinteĭ Metropoliĭ şi de d-l I. Slavicĭ, directorul de studiĭ al Institutuluĭ. S'a servit apoĭ o gustare, unde s'aŭ rostit treĭ toasturĭ, de d l Vice-Preşedinte V. A. Urechiă pentru M S. Regele, de d-l I. Kalinderu pentru prosperitatea Institutuluĭ şi de d-l D. Sturdza pentru d-l I. Kalinderu (1).

D-l *Sp. Haret* presintă în dar din partea d-luĭ dr. Ţinc dela Cernavoda ḑece monete antice romane găsite la Cernavoda şi patru găsite la Calakioi. — Se decide a se trimite Museuluĭ naţional de anticităţĭ.

D-l *St C. Hepites*, membru corespondent, adreséză următórea scrisóre·

«*Domnule Secretar general,*

«Am onóre a vĕ trimite, spre a fi presentate Academieĭ, tom. VII şi VIII din *Analele Institutuluĭ meteorologic.*

(1) Maĭ jos în *Anexe.*

«În dispoșițiunea conținutuluĭ lor aceste volume, carĭ se raporteză respectiv la aniĭ 1891 și 1892, se deosebesc în multe puncte de volumele ce le-aŭ precedat. Maĭ întâĭ, observațiunile orare de la Bucurescĭ aŭ fost completate prin observarea nebulosităţiĭ de la 6 óre dimineța până la 10 óre séra. S'aŭ publicat apoĭ observațiunile de la 7 și apoĭ de la 12 stațiunĭ de al doilea ordin: Sulina, Constanța, Turnu-Măgurele, Comăndărescĭ (Botoșanĭ), Focșanĭ, Armășescĭ (Ialomița), Bucurescĭ, Caracal, Strihareț, (Olt), Păncescĭ-Dragomirescĭ (Roman), Câmpulung și Sinaia. Observațiunile dela Păncescĭ-Dragomirescĭ pe aniĭ 1886—90 aŭ fost asemenea publicate, precum și resumatul observațiunilor dela Bucurescĭ pe deceniul 1881—90.

«Observațiunile udometrice aŭ fost publicate de la 72 stațiunĭ pe anul 1891 și de la 87 pe 1892 In fine s'a dat un resumat al observațiunilor de plóie de la tóte stațiunile meteorologice, de la înființarea lor treptată și până la finele anuluĭ 1890.

«Maĭ multe memoriĭ, printre carĭ voiŭ cità·Notiță istorică asupra Institutuluĭ meteorologic; Prevederea timpuluĭ; Plóia în România în aniĭ 1891 și 1892; Poleiul de la 11 și 12 Novembre 1893; Clima Sulineĭ; Registrul cutremurelor de pămînt din România în 1893; Organisarea serviciuluĭ meteorologic în Francia; Udometrul Institutul meteorologic al Românieĭ și altele, completéză conținutul volumelor ce am onóre de a vĕ presentà»

Se dă cetire raportuluĭ d-luĭ P. Poni asupra lucrărilor Comisiuniĭ instituite de Academie pentru acordarea a două burse Adamachi pentru studențiĭ Facultățiĭ de sciințe și două pentru studențiĭ Facultățiĭ de medicină din Iașĭ. Comisiunea recomandă pentru cele două burse de la Facultatea de sciințe pe d-șóra Cancicov Elena, studentă în anul II-lea și pe d-l Climescu Constantin; pentru bursele dela Facultatea de medicină recomandă numaĭ pe d-l Lupu Niculae, iar pentru bursa a doua cere a se înstitui o nouă comisiune numaĭ din Facultatea de medicină, care să supună la un noŭ examen pe d-rele Trancu Marta și Anastasescu Maria, carĭ aŭ aceeașĭ notă 9 la examenul de fine de an al Facultățiĭ.

După discuțiunea urmată se presintă următórea propunere:

«Propunem ca Academia să admită conclusiunile Comisiuniĭ în privința concursuluĭ la bursele Adamachi, și s'o róge ca tot ea să facă concursul și între ceĭ doĭ concurențĭ cu note egale

Gr. Stefănescu, B. P. Hasdeŭ, D. C. Ollănescu.»

— Propunerea se primesce cu unanimitate.

D-l Secretar general *D. Sturdza* aduce aminte, că după decisiunile luate, Dumineca la 9 Octobre curent se va inaugurà la Iașĭ monumentul și

cripta clădite de Academie pentru vecînica odihnă a generosuluĭ donator Vasilie Adamachi. Delegaţiunea a adresat rugare către I. P. S. Sa Iosif Metropolitul Moldoveĭ, ca să bine-voiască a dispune facerea cuvenituluĭ serviciŭ religios; I. P. S. Sa a bine-voit a rĕspunde prin următórea telegramă:

«Cu sufletéscă mulţumire avem onóre a vĕ face cunoscut, că vĕ aşteptăm cu religiósă dorinţă venirea la Iaşĭ, cum ne-aţĭ comunicat prin scrisóre, pentru inaugurarea monumentuluĭ rĕposatuluĭ V. Adamachi pe ḑiua de 9 Octobre curent, când şi însumĭ sub-semnatul, împreună cu Prea Sfinţitul Episcop al Dunăriĭ-de-jos, care se află dejà aicĭ, vom oficià sfînta liturghie în biserica catedrală a sfinteĭ Metropoliĭ la ora 9 de diminéţă.»

ŞEDINŢA DIN 14 OCTOBRE 1894.

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi*.

D-l Vice-Preşedinte *I. C. Negruzzi* cetesce următórea telegramă primită de la Maiestatea Sa Regele:

«Cu vie părere de rĕŭ am fost împedecat de a asistà la frumósa serbare din Măgurele. Regina şi Eŭ Ne bucurăm însă, că în curînd putem visità acéstă nouă şcólă, pe care o vom înconjurà de tótă îngrijirea Nóstră şi care, sunt sigur, va înflorì şi se va «desvoltà subt ocrotirea Academieĭ.»

De la d-niĭ fraţĭ Şaraga, librarĭ-editorĭ din Iaşĭ, se primesce în dar manuscriptul original: *Cuvînt la dziŭa suireĭ pe tron a Inălţimeĭ Sale Domnuluĭ Moldoveĭ Mihail Sturdza Voevod*, scris cu litere latine de *Ieromonach Phylaret Scriban*.

D-l Secretar general *D. Sturdza* comunică următórele două opere trimese de autorul lor d-l Dr Gustav Weigand, directorul Instituluĭ pentru limba română din Leipzig:

Erster Jahresbericht des Instituts fur rumänische Spräche (Rumanisches Seminar) zu Leipzig. Leipzig 1894, 1 vol. 8°.

Die Aromunen. Ethnographisch-philologisch-historische Untersuchungen uber das Volk der sogenannten Makedo-Romanen oder Zinzaren. Vol. II. Volkslitteratur der Aromunen Leipzig 1894, 1 vol. 8°.

D-nul *V. A. Urechiă* arată bucuria ce resimte la apariţiunea acestor scrieri importante ale d-luĭ Weigand, şi acésta cu atât maĭ mult, că visitând vara trecută aşezămîntul datorit acestuĭ bărbat învĕţat, cunoscĕtor şi iubitor al limbiĭ române, l'a aflat instalat într'un local ad-hoc şi înzestrat cu o bibliotecă însemnată şi a constatat cu o vie satisfacţiune, cât de bine vĕdut şi de lăudat este acest Institut de bărbaţiĭ învĕţaţĭ aĭ renumituluĭ orăşel Lipsca. D-sa crede, că Institutul pentru limba română al d-luĭ Weigand face marĭ serviciĭ naţiuniĭ şi limbiĭ române, şi importanţa luĭ se va îndoì, când fundatorul luĭ îl va strămutà la Berlin, după cum are intenţiunea. D-l Urechiă opinéză, ca Academia să iea sub deosebita sa protecţiune Institutul d-luĭ Weigand.

D-l *B. P. Hasdeŭ* expune marile merite ale scrierilor d-luĭ Weigand, din carĭ una este un model de monografie limbistică şi cea-laltă o colecţiune excelentă din literatura poporală macedo-română, făcută în mare parte la faţa loculuĭ. D-l Hasdeŭ e convins, că tînĕrul învĕţat, care conduce Institutul pentru limba română din Lipsca, este un element providenţial pentru rĕspândirea românismuluĭ în străinătate. D-sa crede, că e de interes naţional ca acest Institut să fie deplin asigurat şi să prospereze. De aceea se asociéză la opiniunea emisă de d-l Urechiă, ca Academia să iea Institutul sub a sa deosebită protecţiune.

D-l *V. Maniu* e pătruns şi d-sa de adevĕrul, că d-l Weigand este un element providenţial venit în ajutorul Românilor în grelele timpurĭ prin carĭ trece némul românesc. D-sa propune să se dea d-luĭ Weigand o vie expresiune a acestor simţeminte şi să i se facă cunoscut, că Academia va avé o deosebită solicititudine, ca silinţele sale să fie încoronate cu deplin şi asigurat succes.

D-l Secretar general *D. Sturdza* amintesce, că Academia nu a putut ajutorà până acum seminariul român al d-luĭ Weigand decât recomendându-l călduros Ministeriuluĭ de Culte şi Instrucţiune publică. Causa a fost strîmtorarea, în care se află momentan Academia. Nouele donaţiunĭ ce s'aŭ făcut Academieĭ o pun astădĭ într'o posiţiune maĭ favorabilă, care fără îndoială se va luà în privire de sesiunea generală viitóre.

— Se decide în unanimtate, ca să se trimită d-luĭ Dr. G. Weigand felicitările Academieĭ pentru publicaţiunile sale şi să i se facă cunoscut că Academia va avé o deosebită solicitudine, ca silinţele sale să fie asigurate şi pe viitor.

D-l Secretar general *D. Sturdza* expune starea cestiuniĭ succesiuniĭ Em Doniciĭ şi se decide a se stăruì pentru a obţiné cât maĭ curînd autori-

sarea Regală de primirea succesiunii, luându-se tóte măsurile putinciόse de conservare.

ȘEDINȚA DIN 21 OCTOBRE 1894

Preşedinţa d-luĭ *Dr. D. Brândză.*

D-l *P. Poni*, prin raportul înregistrat la No. 6.790 arată, că d-şóra Maria Anastasescu, studentă la Facultatea de medicină din Iaşĭ, s'a retras de la concursul pentru bursa Adamachi, remănênd concurentă numaĭ d-şóra Marta Trancu, căreia propune a i se da bursa.

—Academia aprobă propunerea d luĭ P. Poni şi decide a se da bursa vacantă d-şóreĭ Marta Trancu.

D-l *Dr. V. Babeş* presintă *Analele Institutuluĭ de patologie şi de bacteriologie din Bucurescĭ*, Anul III, vol. IV, 1891.

— Se decide ca d-l Dr. V. Babeş să facă o dare de sémă asupra acestuĭ volum în şedinţa publică de la 4 Novembre.

ȘEDINȚA DIN 28 OCTOBRE 1894

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l General *St. Fălcoianu* dăruesce şése documente istorice din aniĭ 1782—1803.

De la d-l S. Pop-Mateiŭ, canonic în Blaj, se primesc în dar două portrete litografiate şi colorate: Basilius Erdély, episcopul românesc greco-catolic din Oradea-mare; Ioannes Alexi, întâiul episcop român greco-catolic de la Gherla în Transilvania.

D-l Secretar general *D. Sturdza* amintesce, că la 3 (15) Novembre se va serbà nunta de argint a Maiestăţilor Lor Regeluĭ şi Regineĭ

și că Delegațiunea a redactat următórea adresă, destinată a se presentà Maiestăților Lor la recepțiunea solemnă, care se va face în acea ḍi în Palatul Regal:

«*Sire,*

«*Dómnă,*

«In viéța omenéscă, două-ḍecĭ și cincĭ de anĭ îșĭ aŭ greutatea lor. Când eĭ încununéză însă traiul comun al Acelora carĭ șĭ-aŭ unit destinele vieții lor cu ale unuĭ întreg popor, aŭ o însemnătate cu mult maĭ mare.

«*Sire,*

«*Dómnă,*

«Serbațĭ astăḍĭ nunta Vóstră de argint, serbațĭ două-ḍecĭ și cincĭ de anĭ de viéță comună, în carĭ nu aŭ pășit înainte numaĭ spiritele și inimile Vóstre într'o unire sufletéscă, ci amîndoĭ ațĭ îmbrățișat tot de odată o mare și frumósă causă omenéscă, legând cugetările și făptuirile Vóstre de năzuințele de reînviere și de viitor asigurat ale unuĭ întreg popor.

«Astfel sărbătorim astăḍĭ o parte din propria Vóstră viéță și o epocă gloriósă a vieții națiunii românescĭ.

«Academia Română, purtătóre și veghetóre a culturiĭ némuluĭ românesc, se unesce dar din inimă și din suflet cu urările ce téra întrégă face pentru îndelunga și fericita domnie a Maiestăților Vóstre precum și pentru întărîrea dinastieĭ ce ațĭ fundat, spre mărirea și gloria Regatuluĭ și a némuluĭ românesc.

«Să trăițĭ, Maiestățile Vóstre!

«Să trăiască România!»

— Se decide a se presentà membriĭ Academieĭ in corpore la recepțiunea oficială și a se cetì acéstă adresă, subscrisă fiind de toțĭ membriĭ aflătorĭ în capitală.

ȘEDINȚA PUBLICĂ DIN 4 NOVEMBRE 1894.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *V. A. Urechiă* dăruesce o stampă representând vederea Bucurescilor desemnată de R. Bielitz, litografiată de Czerny, edată de Jos. Berman.

De la d-l B. Iorgulescu, profesor la Buzĕŭ, se primesce în dar o scrisóre originală a Metropolituluĭ Grigorie al Ungro-Vlachieĭ cătră episcopul Chesarie al Buzĕuluĭ, de la 31 Ianuarie 1832.

D-l *Dr. V. Babeș* face comunicare asupra lucrărilor sciințifice cuprinse în noul volum al *Analelor Institutuluĭ de bacteriologie din Bucuresci.*

D-l *D. C. Ollănescu* cetesce *Satira IV contra femeilr soavante* (1).

ȘEDINȚA DIN 11 NOVEMBRE 1894.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l Vice-Președinte *V. A. Urechiă* amintesce, că în ḑiua de 3 a luniĭ curente Academia s'a presentat in corpore Maiestăților Lor Regeluĭ și Regineĭ, cu ocasiunea serbăriĭ nunțiĭ de argint. Conform decisiuniĭ Delegațiuniĭ, d-l Secretar general D. Sturdza a cetit adresa aprobată de Academie în ședința de la 28 Octobre a. c.

Maiestatea Sa Regele a bine-voit a rĕspunde Academieĭ următórele cuvinte:

«Primim cu deosebită plăcere urările ce Academia Română Ne aduce de nunta Nóstră de argint

«Legăturile ce aŭ urmat între Noĭ și Academie sunt așà de vechĭ și strînse, în cât nu Ne-am îndoit de via parte ce acéstă Instituțiune va luà, împreună cu țéra întrégă, la aniversarea de astăḑĭ.

(1) Maĭ jos în *Anexe.*

«Vĕ vom păstrà neîncetat, Regina și Eŭ, tótă a Nóstră simpatie și Ne vețĭ găsì de-apururea în fruntea vóstră, de câte orĭ va fi vorba de limba și de literatura română, carĭ Ne-aŭ devenit așà de scumpe și carĭ sunt expresiunea cea maĭ înaltă a consciințeĭ române.»

D-l Secretar general *D. Sturdza* presintă următórele documente dăruite de d-l G. Urbani de Gheltof de la Veneția:

1. Scrisórea Principeseĭ Caterina, mama Principeluĭ Michnea, adresată suroreĭ sale Maria Vallarga Fabrizio la Murano. Grecesce. Autografă.
2. Scrisóre de la aceeașĭ către aceeașĭ. 14 Ianuarie 1584. Grecesce. Autografă.
3. Scrisóre de la aceeașĭ către aceeașĭ Fără dată. Grecesce. Autografă.
4. Scrisóre de la aceeașĭ către aceeașĭ. 25 Maiŭ 1579 Grecesce Autografă
5. Scrisórea luĭ Nicolo di Pierro Piraga adresată Marieĭ Vallarga. 11 Novembre 1587. Italienesce
6. Scrisórea luĭ Beneto di Gagliano adresată aceleiașĭ. 4 Februarie 1579.
7. Scrisóre de la acelașĭ către aceeașĭ. 16 Februarie 1574.
8. Instrucțiunĭ date de Maria Vallarga luĭ Marino, pe care-l trimete în Valachia.

D l Secretar general *D. Sturdza* aduce la cunoscința Academieĭ, că membrul onorar P. S. Sa Dr. Victor Mihályi, episcopul Lugoșuluĭ, a fost confirmat după alegerea Sinoduluĭ de la Blaj în scaunul de Metropolit de la Blaj.
— Se decide a se exprimà felicitările Academieĭ printr'o adresă.

D-l Secretar general D. Sturdza presintă două óle de pămînt pline cu óse arse și găsite în parcul Institutuluĭ Otteteleșanu de la Măgurele cu ocasiunea săpăturilor carĭ se fac pentru umplerea unor părțĭ din lac
— Se decide a se trimite ólele cum s'aŭ găsit la Museul de anticitățĭ și a se luà mĕsurĭ ca săpăturile să se facă cu îngrijire în acea localitate.

D l *D. Sturdza* spune că d-l P. Poni a exprimat părerea, ca bursele Adamachi acordate studenților dela Universitatea din Iașĭ să se plătéscă la începutul lunilor, și cere ca Academia să iea o decisiune în acest sens.
— Academia aprobă acéstă propunere.

ȘEDINȚA DIN 18 NOVEMBRE 1894.

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

De la d-l T. Liviu Albini de la Sibiiŭ se primesce în dar un tabloŭ pe pânză în uleiŭ, representând pe Horia ferecat în temnița din Alba-Iulia.

D-l *Gr. G. Tocilescu* presintă fascicula V din publicațiunea sa: «Neue Inschriften aus Rumanien». In acéstă fasciculă se află o notă a d-luĭ T. Mommsen, prin care recunósce conclusiunile d-luĭ Tocilescu privitóre la orașul roman Tropaeum Trajani.

De la d-l Dr. St. Eljasz-Radzikowski de la Zakopane în Galiția se primesce o scrisóre, prin care cere informațiunĭ și părerea Academieĭ asupra origineĭ numeluĭ «Tatra» și dacă acest nume póte avé relațiune cu vorba românéscă «pétră»?

— Se decide ca d l B P. Hasdeŭ să bine-voiască a redactà o notă asupra cestiunilor puse, care să se trimită drept rĕspuns.

D-l *Dr. V. Babeș* aduce la cunoscință, că nu va puté presentà manuscriptul discursuluĭ sĕŭ de recepțiune la terminul regulamentar, cum i s'a cerut prin adresă oficială de Delegațiune, pentru că nu s'aŭ isprăvit încă lucrările sale asupra seroterapieĭ, asupra căreia doresce să vorbéscă. Șĭ-a ales acest obiect, pentru că seroterapia și anume immunisarea prin sângele animalelor immunisate este o descoperire de mare importanță făcută de dînsul la Institutul de bacteriologie din Bucurescĭ. Voesce să expună desvoltarea acestuĭ procedeŭ și ultimele resultate obținute asupra diferitelor bóle.

D-l *B. P. Hasdeŭ*, față cu declarațiunea d-luĭ Dr. V. Babeș, că d-sa a descoperit seroterapia, întrebă dacă și serum descoperit de d-rul Roux contra difterieĭ a fost descoperit în urma descoperirilor d-luĭ Dr. Babeș.

D-l *Dr. V. Babeș* rĕspunde, că la Institutul de bacteriologie din Bucurescĭ s'a descoperit legea, *că se pot immunisà animale contra uneĭ bóle infecțióse, injectând la aceste animale sângele animalelor immunisate într'un grad superior împotriva acesteĭ bóle.* Acésta s'a constatat aicĭ anume pentru turbare, pe când maĭ târḑiŭ Behring a constatat aceeașĭ lege și pentru tetanus și difterie Roux a repetat procedeul luĭ Behring și a ajuns la acelașĭ resultat tot pentru difterie. Nu sciŭ dacă Behring a pornit dela descoperirea mea anterióră, dar este greŭ de admis ca să nu o fi cunoscut, căcĭ era publicată la Paris în *Analele Institutuluĭ Pasteur* în Iulie 1889.

D-l Secretar general *D. Sturdza* presintă alte doue óle cu óse arse, carĭ s'aŭ găsit în parcul Institutuluĭ Otteteleşanu de la Măgurele. Atrage atenţiunea Academieĭ asupra uneia, în care se află aşezată o altă ólă maĭ mică, plină şi ea cu pămînt şi óse arse.

— Se decide a se trimite Museuluĭ Naţional de anticităţĭ.

ŞEDINŢA DIN 25 NOVEMBRE 1894.

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l Secretar general *D. Sturdza* comunică o scrisóre, care i s'a adresat de către d-l membru onorar Ioan Puşcariŭ. D-l Puşcariŭ, în şedinţa de la 16 Aprilie 1882, a dăruit pentru biblioteca Academieĭ o colecţiune de documente istorice în 3 volume in 8⁰, copiate, parte întregĭ, parte în extract, din archivele Transilvanieĭ. Acéstă colecţiune se află între manuscriptele Academieĭ la No. 202, 203, 204; însă partea din procesul-verbal al şedinţeĭ privitóre la facerea acesteĭ donaţiunĭ nu s'a tipărit în *Anale,* şi d-l Puşcariŭ cere a se îndreptà acéstă scăpare din vedere. D l D. Sturdza propune ca acéstă donaţiune să se înscrie în procesul-verbal al şedinţeĭ de astădĭ, spre a se publicà în *Anale*, dimpreună cu cele maĭ viĭ mulţumirĭ ale Academieĭ către d-l Puşcariŭ pentru acéstă preţiósă donaţiune.

— Propunerea d-luĭ Sturdza se primesce.

D-l Secretar general *D. Sturdza* presintă a 5-a ólă cu óse arse descoperită în parcul Institutuluĭ Otteteleşanu dela Măgurele.

— Se decide a se trimite la Museul Naţional de anticităţĭ

D-l *V. A. Urechiă* cetesce o comunicare: *Pe file de ceaslov,* ca continuare la acea, pe care a cetit'o în şedinţa de la 11 Novembre 1888 (1).

---

(1) Maĭ jos în *Anexe.*

ŞEDINŢA PUBLICĂ DIN 2 DECEMBRE 1894

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

De la d-l Dr. G. Grigorescu, profesor de fisiologie la Facultatea de medicină din Bucurescĭ, se primesce publicaţiunea: «Lucrările din Laboratoriul de fisiologie experimentală al Facultăţiĭ de medicină din Bucurescĭ pe aniĭ 1892—93 şi 1893—94.»

D-l *B. P. Hasdeŭ* cetesce un poem întitulat: *Dumnedeŭ.*

D-l *Gr. Ştefănescu* face o comunicare despre prima cămilă fosilă găsită în România şi unica până astădĭ în Europa (1).

D-l *V. A. Urechiă* cetesce o încercare dramatică satirică dela finea seculuĭ trecut, inedită şi anonimă: *Comodie în două fapte,* în care se arată trista stare în care erà domnia şi boerimea munténă.

ŞEDINŢA PUBLICĂ DIN 9 DECEMBRE 1894.

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l *Gr. G. Tocilescu* face o comunicare despre nouele sale cercetărĭ privitóre la *Limes alutanus* şi la castrele romane de la Racoviţa-Copăcenĭ.

D-l *Sp. Haret* face o comunicare despre teorema ariilor în mişcarea sistemelor materiale (cu privire la o comunicare recentă făcută de d-l Marey la Academia de sciinţe din Paris).

---

(1) Maĭ jos în *Anexe.*

ȘEDINȚA PUBLICĂ DIN 16 DECEMBRE 1894.

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D l Th. Löbl de la Constantinopole trimite în dar, prin Ministeriul Instrucțiuniĭ publice, scrierea sa «Elemente turcescĭ, arăbescĭ și persane în limba română», Constantinopole-Lipsca 1894.

D-l *V. A. Urechiă* presintă portretul fotografic al luĭ Alecu Chifan, țĕran din Vasluiŭ de 80 anĭ, și arată marea asemĕnare ce are figura acestuĭ bĕtrân țĕran român cu multe figurĭ romane.

D-l Secretar general *D. Sturdza* presintă alte douĕ óle și un blid găsite în parcul de la Măgurele. Ólele acestea s'aŭ desgropat întregĭ de tot și cu capacele lor.
— Se decide a se trimete Museuluĭ Național de anticitățĭ.

D-l *Gr. G. Tocilescu* face o comunicare despre castrele romane de la Racovița-Copăcenĭ (județul Argeș) și despre documentele slave și romane descoperite de d-sa în archivul municipal al cetățiĭ Brașovuluĭ.

D-l *D. C. Ollănescu* cetesce poemul sĕŭ «Din viața romană de pe timpul luĭ August. Ospĕțul luĭ Nasidienus» (1).

SEDINȚA DIN 23 DECEMBRE 1894.

Președinția d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l *Dr. I. Felix* presintă scrierea sa «*Raportul general usupra Igieneĭ publice și asupra serviciuluĭ sanitar al Regatuluĭ Românieĭ pe anul 1893*» Bucurescĭ 1894.

D-l *D. Sturdza* dăruesce pentru bibliotecă publicațiunea «*Kunsthistorischer Atlas*», partea I, de Dr. M. Much (Viena 1889) și atrage atențiunea

(1) Maĭ jos în *Anexe*

asupra bogatuluĭ material de archeologie preistorică reprodus într'însa, care este de cel maĭ mare folos pentru compararea anticităților preistorice găsite în țéră și în lunile din urmă în parcul de la Măgurele.

De la d-l H. Welter, librar-editor la Paris, se primesce în dar publicațiunea: «*Christophe Colomb devant l'histoire*» par Henry Harrisse (Paris, H. Welter, 1892).

D-l *N. Quintescu* secretarul Secțiuniĭ literare, aduce la cunoscință că Secțiunea a lucrat în două ședințe la revisuirea ortografieĭ Academieĭ.

ȘEDINȚA DIN 13 IANUARIE 1895.

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l Vice-Președinte *I. C. Negruzzi* reamintesce, că la 24 Decembre a încetat din viéță la Iașĭ Principesa Alina Știrbeĭ, care la 22 Februarie 1889 a făcut Academieĭ o donațiune de 200.000 leĭ Academia a fost representată la înmormîntare de către membriĭ aflătorĭ la Iașĭ, și d-l coleg N. Ionescu a ținut o cuvîntare în numele Academieĭ. Delegațiunea a trimes o corónă, care s'a depus pe sicriŭ.

Se cetesce adresa Academieĭ de sciințe de la Paris, care aduce la cunoscință că a deschis o subscriere internațională pentru ridicarea unuĭ monument luĭ Lavoisier și invită Academia a constitui un comitet pentru primirea adesiunilor din țéră.

— Se decide ca Delegațiunea Academieĭ să deschidă subscrierea publică și însășĭ Academia să iea parte la acéstă subscriere

De la d-l F. Tisserand, directorul Observatoriuluĭ de astronomie din Paris, se primesce o scrisóre, prin care arată că a dispus a se trimite Academieĭ tomurile X—XX și cele carĭ vor apăré în viitor din *Annales de l'Observatoire de Paris (Mémoires)*, arătând că va primi cu plăcere în schimb *Analele Academieĭ Române.*

— Se decide a se exprimă mulțumirĭ și a se trimite *Analele*, partea administrativă și Memoriile Secțiuniĭ sciințifice, Seria II, de la 1879 încóce și cele carĭ vor apăré.

D-l *Gr. Stefănescu* presintă din partea autoruluĭ scrierea *Apa orașuluĭ Bucurescĭ* de inginerul C Bottea și arată meritele sciinţifice și technice ale acesteĭ lucrărĭ.

D-l *Gr. G. Tocilescu* cetesce o notă asupra urnelor funerare găsite în parcul Institutuluĭ Otteteleșanu de la Măgurele.

D-l *I. Kalinderu* ḑice · Am onórea a oferi Academieĭ Române, din partea d-neĭ și d-luĭ Chedomil Mijatovich, operele maĭ jos însemnate. D-na Mijatovich, de origine englesă, este soţia distinsuluĭ Ministru, care a representat pe Maiestatea Sa Regele Serbieĭ pe lângă Curtea nóstră și care de câte-va ḑile e numit în aceeașĭ calitate pe lângă Suverana Mareĭ-Bretaniĭ. D-na Mijatovich e cunoscută în literatura englesă; scrierile sale privitóre la Serbia aŭ fost apreciate la apariţiunea lor, ca fiind de însemnată valóre, de critica englesă. E și poetă, precum arată unul din volumele oferite, și căsătoria Moștenitoruluĭ tronuluĭ nostru cu Principesa Maria a Mareĭ-Britaniĭ, i-a inspirat gingașe versurĭ. D-l Mijatovich e un bărbat de stat, care a luat o parte din cele maĭ active la transformarea patrieĭ sale. Politic și financiar distins, a sciut, cu tóte ocupaţiunile sale, să se consacre literatureĭ și istorieĭ Serbieĭ. Pe lângă meritele operelor sale, simpatia și stima ce are pentru ţéra nóstră mĕ fac a crede, că Academia va primi cu plăcere omagiul ce i-l face, al publicaţiunilor sale. Cărţile oferite Academieĭ sunt:

A. *Cossovo*, de d-na Elodia Lawton Mijatovich, e o încercare de a contopi într'o singură poemă numerósele cântece naţionale sîrbescĭ, carĭ aŭ de obiect evenimentele istorice petrecute de la căderea imperiuluĭ sîrbesc până la bătălia din Câmpul Mierleĭ (Cossovo polie). Acéstă prelucrare în limba englesă e dedicată Regineĭ Natalia a Serbieĭ și însoţită de o introducere privitóre la acele fapte istorice și de un resumat al celor scrise despre cântecele naţionale ale Sîrbilor de la prima lor menţionare în istorie, cu ocasiunea ambasadeĭ în Sîrbia a luĭ Grigorie Nikeforas (anul 1326) și până în ḑilele nóstre.

B. *Istoria Sîrbieĭ moderne* în limba englesă de aceeașĭ. După o introducere în care se pomenesc pe scurt faptele anterióre, începe cu resculareа luĭ Karagheorghe (1804—1813) și continuă până la majoritatea Regeluĭ Milan (1872). Un mic apendice statistic expune situaţiunea de atuncĭ a Sîrbieĭ.

C. *Constantin, ultimul împĕrat al Grecilor*, saŭ cucerirea Constantinopoleĭ de Turcĭ (1453), după cele maĭ recente isvóre istorice (1892) de d-l Chedomil Mijatovich, are cuprinsul următor· Causele morale ale repedeĭ cresccerĭ a puteriĭ otomane și ale decăderiĭ Imperiuluĭ bizantin — Superioritatea

organisăriĭ militare a Turcilor In ajunul căderiĭ Negociărĭ diplomati e și pregătirĭ de răsboiŭ — Pregătirile militare ale asediatorilor și ale a e-diaților — Relațiunile asediuluĭ — Ultimele ḑile — Ultima nópte — Ultimele ore — Bibliografie. Volumul are și maĭ multe ilustrațiunĭ frumóse.

D. ***Despotul Gheorghe Brancovicĭ, Domnul Sîrbilor, al văeĭ Dunăr*** și ***al litoraluluĭ Zeteĭ***, în 2 volume, de Cedomilĭu Mĭatovicĭ.

Volumul I. De la venirea la domnie a luĭ Gheorghe, anul 1427, până la prima liberare a Sîrbieĭ de sub Turcĭ la anul 1444. Belgrad.

Tipografia Statuluĭ 1880: Precuvîntare. Isvórele opereĭ.

Cap. I. Privire asupra politiceĭ sîrbescĭ înainte de Cossova și după Cossova, până la venirea la domnie a luĭ Gheorghe (1389—1427). Vuc Brancovicĭ. Tractatul cu Unguriĭ, 1426, ca urmare a politiceĭ externe a luĭ Ștefan și a planuluĭ luĭ Gheorghe.

Cap. II. Mórtea Despotuluĭ Ștefan. Intrarea în domnie a luĭ Gheorghe Brancovicĭ. 19 Iulie și 8 Septembre 1427.

Cap. III. Starea materială în statul luĭ Gheorghe.

Cap. IV. Starea spirituală (morală) în statul luĭ Gheorghe.

Cap. V. Armata turcéscă.

Cap. VI. Primul an al domnieĭ luĭ Gheorghe. Lupta dela Golubța (Golubatz).

Cap. VII. Zidirea orașuluĭ Semendria (1429—1430). Starea Sîrbieĭ și activitatea luĭ Gheorghe de la 1429—1433.

Cap. VIII. O audiență la Sultanul Murat. Un Frances ca óspe la Despotul Gheorghe. Căsătoria Catérineĭ Brancovicĭ după Ulrich Celiski.

Cap. IX. Relațiunile luĭ Gheorghe cu Pórta. Căsătoria Marieĭ Brancovicĭ după Sultanul Murat. 1430—1435.

Cap. X. Relațiunile luĭ Gheorghe cu Vențieniĭ, cu Bizanțiul și Ungaria. 1435—1437.

Cap. XI. Se ivesc primele nenorocirĭ. 1436—1438.

Cap. XII. Răsboiul de cincĭ anĭ. Planurile luĭ Gheorghe. Căderea Semendrieĭ. Prisonieriĭ sîrbĭ. 1438—1439.

Cap. XIII. Călătoria în străinătate a luĭ Gheorge. Averea luĭ. Tragedia dela Bedevi-Ciardac. 1440—1441.

Cap. XIV. Consecința imediată a căderiĭ orașuluĭ Novo-Brdo (?). Lupta dintre Veneția și Ștefan Cosac pentru restul statuluĭ luĭ Gheorghe din Zeta. Relațiunile luĭ Gheorghe cu regele Vladislaŭ. Adunarea din 9 Iunie 1443.

Cap. XV. Plecarea în Balcanĭ. Bătălia dela Morava și din fața Nișuluĭ, 3 Novembre 1443. Bătălia de la Zlatița, 24 Decembre 1443. Bătălia de la Cunovița. Gheorghe Castrioticĭ (Castriotul) Skenderbeĭ.

Cap. XVI. Pacea de la Seghedin din 13 Iulie 1444. Prima liberare a Sîrbieĭ. Intrarea luĭ Gheorghe în Semendria, 22 August 1444.

Anexe. — 1. Documentul regeluĭ Sigismund din 1426. — 2. Documentul prin care Despotul Gheorghe dă privilegiĭ Ragusanilor.—3. Rĕspunsul comunitățiĭ Ragusanilor în privința danieĭ luĭ Gheorghe.

Volumul II. Belgrad 1882. Dela prima liberare de sub Turcĭ, 1444, până la mórtea luĭ Gheorghe, 1456.

Cap. I. Bătălia de la Varna. Mórtea regeluĭ Vladislaŭ.

Cap. II. De la catastrofa Ungurilor la Varna până la catastrofa Ungurilor la Cossova, 1448. Politica internă a luĭ Gheorghe.

Cap. III. Politica externă. Relațiunile cu Venețieniĭ.

Cap. IV. Relațiunile cu Ungaria până la căderea luĭ Ioan Huniade la Cossova.

Cap. V. Căderea luĭ Huniade la Cossova, 17—20 Octobre 1440.

Cap. VI. Huniade în fuga sa luptându-se ca un eroŭ lângă Despotul Gheorghe.

Cap. VII. Aducerea sfîntuluĭ Luca în Sîrbia

Cap. VIII. Nouĕ complicațiunĭ cu Unguriĭ și noua împăciuire. 1449—1452.

Cap. IX. Asediul Constantinopoleĭ de la 1451 până la Aprilie 1453

Cap. X. Căderea Constantinopoleĭ, 29 Maiŭ 1453.

Cap. XI. Diplomație și răsboiŭ. 1454.

Cap. XII. Incă un an de încercărĭ. 1455.

Cap. XIII. Scene sĕlbatice la Dunăre. 1455—1456.

Cap. XIV. Asediul Belgraduluĭ. 1456.

Cap. XV. Asasinarea Comiteluĭ Celiski, 11 Novembre 1456.

Cap. XVI. Mórtea Despotuluĭ Gheorghe, 24 Decembre 1456

— Se decide a se exprimà mulțumirile Academieĭ d luĭ și d-neĭ Mijatovich.

D-l *V. A. Urechiă* a comunicat Academieĭ «*Cererile în ponturĭ ce se cade a se face de Rumânĭ la vre-un congres de Prinţipĭ creștinĭ.*» D-l Urechiă arată cum, încă înainte de 1828, aspirațiunile la Unirea Principatelor, nevoia de un Principe străin, de independență etc., eraŭ dejà în mintea și inima tuturor Românilor conscienţĭ de naționalitatea lor.

ȘEDINȚA DIN 20 IANUARIE 1895.

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D l *Gr. Ștefănescu* presintă scrierea sa: *Memoriŭ relativ la a V-a sesiune a Congresuluĭ geologic internațional ținut la Washington în anul 1891 și la excursiunea în Munțiĭ Stâncoșĭ*, Bucurescĭ 1894.

ȘEDINȚA DIN 27 IANUARIE 1895

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l St. C. Hepites presintă pentru a se publicà în *Anale* scrierea sa: «*Materiale pentru climatologia Românieĭ. II. Gerul Bobotezeĭ* »
— Se recomandă Secțiuniĭ sciințifice.

D-l *B. P. Hasdeŭ*, ca continuare la întrebarea făcută de d-sa în ședința de la 18 Novembre, asupra descopeririĭ seroterapieĭ de către d-l Dr Babeș, cetesce următórea notă din procesul-verbal al Academieĭ de medicină din Paris (ședința de la 27 Ianuarie st. n. 1895) publicat în *La Médecine moderne*, No. 9 dela 30 Ianuarie 1895:

«D-niĭ Héricourt și Richet rĕspund la reclamațiunea de prioritate făcută de d-l Babeș asupra tractamentuluĭ bólelor infecțióse prin transfusiunea sângeluĭ saŭ a seruluĭ provenind de la animale immunisate experimental. Incă dela 1888, d-niĭ Héricourt și Richet aŭ demonstrat, printr'un șir de experiențe absolut nete, că injecțiunea sângeluĭ de animale, carĭ aŭ primit prealabil culturĭ de bacil pyoseptic, a putut immunisà maĭ mult saŭ maĭ puțin complet, contra inoculăriĭ aceluiașĭ bacil, pe animalele cărora li se făcuse acele injecțiunĭ

«In aceașĭ epocă, d-niĭ Héricourt și Richet aŭ practicat de ase-

menea injecţiunĭ cu sânge de câne normal şi de câne vindecat de infecţiunea experimentală.

«In orĭ-ce cas întâiele experienţe, pe carĭ le semnaléză autoriĭ, arată limpede că, dacă ele ar fi fost cunoscute d-luĭ Babeş, l'ar fi putut ferì de a face o reclamaţiune de prioritate evident neîntemeiată.»

D-l *Hasdeŭ* aştéptă rĕspunsul d-luĭ Dr. Babeş la acéstă comunicare.

D-l *Dr. V. Babeş* ḑice: Am trimis dejà rĕspunsul meŭ Academieĭ de medicină din Paris, în care arăt că Richet şi Héricourt, departe de a fi găsit legea pronunţată de mine, în care afirm că *sângele animalelor immunisate transmite immunitatea la alte animale,* afirmă din contră că sângele animalelor infectate prealabil, saŭ şi al celor *neatinse* este în stare să vindece o anumită bólă infecţiósă. Adecă aceştĭ autorĭ vindecă animalele lor şi cu sângele animalelor neatinse, ceea ce nu corespunde de fel principiuluĭ seroterapieĭ. E adevĕrat că aceştĭ autorĭ ḑic, că *se pare că animalele* infectate maĭ înainte ar avé un sânge maĭ eficace decât cele neinfectate, dar nu ḑic nicĭ un cuvînt că aceste animale *ar fi fost immunisate*, şi este neadmisibil ca cine-va să pretindă că ar fi aflat *legea* efectuluĭ sângeluĭ immunisat, ḑicênd că i se pare ceva şi fără să scie dacă animalele lor eraŭ immunisate. Faţă cu acestea, susţin cu tótă energia prioritatea mea în ceea ce privesce descoperirea legiĭ *asupra efectuluĭ sângeluĭ animalelor immunisate.*

ŞEDINŢA DIN 3 FEBRUARIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *Dr. V. Babeş* presintă comunicarea făcută de d-sa Academieĭ de medicină din Paris la 8 Ianuarie 1895, întitulată: «Sur la

première constatation de la transmissibilité des propriétés immunisantes et curatives par le sang de animaux immunisés».

D-l *B. P. Hasdeŭ*, în privința descopeririĭ seroterapieĭ de d-l Dr. Babeș, spune că într'o fórte însemnată publicațiune periodică numită *Revista bulgară,* Dr. Mihailov a publicat un articol despre istoricul seroterapieĭ. Acolo numesce pe maĭ mulțĭ învĕțațĭ, carĭ s'aŭ ocupat de acéstă descoperire, Behring, Kitasato, Richet și alțiĭ, dar nicĭ nu pomenesce de numele d-luĭ Dr. Babeș. D-sa crede că, pentru onórea sciințeĭ române, ar fi bine ca d-l Dr. Babeș să revendice drepturile sale de descoperire.

D-l *Dr. V. Babeș* rĕspunde, că cestiunea se va lămurì fără îndoială și dreptatea d-sale se va dovedì în curînd De-ocamdată, dă cetire comunicăriĭ făcute de d-niĭ Héricourt și Richet la Academia de medicină din Paris în Novembre 1888, a căreĭ conclusiune este: «Pare decĭ destul de probabil, că sângele cânilor inoculațĭ de maĭ înainte și vindecațĭ dă o immunitate maĭ completă decât sângele cânilor neatinșĭ». Se vede dar, că în aceste cuvinte nu póte fi cuprinsă legea seroterapieĭ, descoperită pe urmă de mine.

ȘEDINȚA DIN 10 FEBRUARIE 1895.

Președința d-luĭ *Dr. D. Brândză.*

De la Agenția diplomatică a Românieĭ în Bulgaria se primesce tomul XI din publicațiunea bulgară «*Culegere de Folklore, de sciință și literatură*», dăruită de guvernul Bulgarieĭ.

De la d-l I. Pușcariŭ, membru onorar, se primesce publicațiunea sa «*Date istorice privitóre la familiile nobile române. Partea II*».

D-l *B. P. Hasdeŭ* dă cetire comunicăriĭ sale despre «Cheile Bîculuĭ din Basarabia».

D-l *Sp. Haret* presintă spre publicare în *Anale* următórele doue lucrărĭ ale d-luĭ I Ghibăldan.

Demonstrarea uneĭ proposiţiunĭ enunciate de Poncelet.

Calcularea în mod elementar a ariilor poligónelor regulate convexe.

— Se recomandă Secţiuniĭ sciinţifice.

ŞEDINŢA DIN 17 FEBRUARIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

De la d-l S. P. Radianu se primesce în dar pentru bibliotecă *Jurnalul Societăţiĭ centrale agricole din România* din aniĭ 1892—94.

Societatea archeologică croată de la Knin, în Dalmaţia, trimite publicaţiunea sa *Starohrvatska Prosvjeta*, cerênd în schimb publicaţiunile Academieĭ.

— Se decide a se trimite *Analele.*

ŞEDINŢA DIN 24 FEBRUARIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-na Olga Surucénu trimite, din partea soţuluĭ d-sale, d-l membru onorar I. Surucénu, exemplare din publicaţiunea: *Inscriptiones graecae et latinae novissimis annis (1889 — 1894) museo Surutschaniano quod est Kischinevi inlatae. Ediderunt I. Surutschan, B Latyschev. Petropoli 1894.*

D-l *Al. Papadopol-Calimach* dăruesce următórele autografe:

1. Două poesiĭ vitejescĭ ale luĭ Costache Negri: *Rĕsboeniĭ şi Neamţu* şi *Codriĭ Vasluiului*, scrise la Londra la 1 Februarie 1848, pe carĭ le-am publicat eŭ pentru întâia óră în *Revista Nouă*, în studiul meŭ despre Costache Negri, sunt vre-o şése anĭ.

2) O scrisóre a luĭ Vasilie Alexandri către Michail Kogălniceanu, din

Constantinopole, din 31 Maiŭ 1849, relatându-ĭ mórtea martiruluĭ causeĭ române Grigorie Romalo, la Constantinopole, destinată a fi publicată în Moldova, precum a și fost, în foĭ volante la Iașĭ.

3) O copie autografă scrisă de V. Alecsandri la 1849, cuprindênd frumósa poesie *Profeția* a luĭ Vasile Pogor (tatăl) scrisă le anul 1839 și împlinită la 1849:

«Neam vine, neam se trece, iar pămîntul în vecĭ stă
Din visul zădărnicieĭ acésta mĕ deșteptă.
Muritor că este omul, toțĭ o sciŭ și o simțesc,
Dar puținĭ la adevĕrul vremelniciei gândesc
Iubirea acea de sine, ce în lume mișcă tot,
Din cuvîntător îl face dobitoc pe om netot,
Cu nadă înșelătóre îl smulge din adevĕr
Și'n prăpastia pierḑăriĭ îl tîrăesce de pĕr
Decât toțĭ a fi maĭ mare în patria mea doresc
Și pentru pogoritoriĭ ceĭ din mine o gătesc.
Aceste cum se lucréză? se lucréză prin păcat.
Ca să calc in așà tréptă, trebue să fiŭ bogat
Ca să adun bogăție urméz'a fi răpitor,
Crud, nemilostiv, sĕlbatic, mincinos și'nșelător.
Dar bogațĭ maĭ sunt și alțiĭ: trebue saŭ să-ĭ întrec,
Saŭ cu chipurĭ óre-care viclene să-ĭ sărăcesc.»
etc. etc.

De la S. Sa Părintele Dr. Ilarion Pușcariŭ de la Sibiiŭ se primesce în dar publicațiunea sa *Documente pentru limbă și istorie*, tom. II, broșura I.

D-l *Dr. V. Babeș* ḑice: Angajându-mĕ a ține onor. Academie în curent cu cestiunea priorităţiĭ în privința proprietăților immunisante ale sângeluĭ animalelor immunisate, am onórea a vĕ ceti conclusiunile ultimeĭ mele comunicațiunĭ la Academia de medicină din Paris, la 19 Februarie 1895:

«Acești savanțĭ (d-niĭ Héricourt și Richet) nu puteaŭ să se pronunțe într'un mod sigur, căcĭ sângele cânilor în stare normală posedă proprietatea de a preservà în contra acesteĭ bóle. D-niĭ Héricourt și Richet aŭ întrebuințat decĭ o formulă dubitativă; eĭ aŭ ḑis: «*Se pare îndestul de probabil* că sângele cânilor inoculațĭ «prealabil și vindecațĭ dă o immunitate maĭ completă decât sângele «cânilor neatinșĭ.»

Propriele mele cercetărĭ publicate în Iulie 1889, aŭ dat dimpo-

trivă resultate sigure, ast-fel în cât puteam să declar că *sângele animalelor tare immunisate este în stare să transmită immunitatea.*

D-l *B. P. Hasdeŭ* propune a se da Instituţiunii Universitare Carol I tóte publicaţiunile Academieĭ.

D-l *D. Sturdza* este cu totul pentru ca Academia să priméscă propunerea d-luĭ Hasdeŭ, pentru a dovedì simţemintele sale de bună-voinţă către noul institut cultural fundat de M. S. Regele pentru tinerimea universitară. D-sa adaoge ca să se dăruiască, pe lângă publicaţiunĭ, şi o serie din vechile monete românescĭ, pentru a deşteptà în tinerimea studiósă gustul şi îndemnul către studiile şi cercetările istorice.

— Propunerea se primesce.

Anexă. — La Tom XVI (1893—94) pag. 204.

CUTREMURELE DE PĂMÎNT DIN ROMÂNIA

IN ANUL 1893 st.n.

DE

ST. C HEPITES

Membru corespondent al Academiei Române

De maĭ mulțĭ anĭ, Institutul Meteorologic a căutat să adune tóte amĕnuntele asupra cutremurelor de pămînt, generale saŭ locale, carĭ se simt în România. In acest scop a distribuit cu profusiune instrucțiunĭ pentru observarea lor și cestionare în carĭ se indică punctele asupra cărora aŭ a rĕspunde persónele carĭ aŭ simțit un cutremur.

In volumul VI din *Analele Institutuluĭ Meteorologic al Românieĭ*, ce a apărut la începutul anuluĭ 1893, am publicat, sub titlul «*Registrul cutremurelor de pămînt din Romania*» (1), un catalog de cutremurile de pămînt ce le-am găsit menționate, în diferitele lucrărĭ și publicațiunĭ, în cursul celor din urmă 30 anĭ. (2)

In cele ce urméză nu ne vom ocupa decât de cutremurele ce s'aŭ simțit în anul 1893 st. n.

In cursul acestuĭ an ni s'aŭ semnalat 13 cutremure de pămînt, la 16 și 18 Ianuarie, 9 și 10 Februarie, 28 Martie, 8 și 24 Aprilie, 1 și 20 Maiŭ, 17 August, 8 și 10 Septembre și la 30 De-

---

(1) *Analele Institutuluĭ Meteorologic al Românieĭ*, T. VI, pag B 55 — B 68.

(2) In acelașĭ volum, la pag B 35 — 54, se află un studiŭ asupra însemnatuluĭ cutremur de la 14 Octobre 1892.

cembre. Amĕnunte asupra acestor cutremure, extrase din 298 cestionare ce am primit în cursul acestuĭ an, se vor publicà în volumul VII din *Analele* nóstre, acum sub presă. Aci nu vom da decât un resumat succinct al acestor diferite cutremure.

Cutremurul de la 16 Ianuarie a fost slab; el s'a compus dintr'o singură sguduitură în direcţia Est-Vest. El s'a simţit în partea centrală a Munteniei, cuprinḑênd districtele Prahova, Ilfov, Vlaşca, Ialomiţa şi Râmnicul-Sărat. La Armăşescĭ (Ialomiţa), intensitatea sa a fost de gradul 2 după scara luĭ De Rossi-Forel.

La 18 Ianuarie, cutremurul slab, în direcţia NE/SW, a fost notat numaĭ la Armăşescĭ (Ialomiţa). D-l Concita, profesor la Şcóla de Agricultură şi Meseriĭ, a simţit o singură sguduitură însoţită de un sgomot ce semĕnà «cu tropotul unuĭ cal, care fuge în jurul caseĭ». Intensitatea sa a fost egală tot cu gradul 2 după aceeaşĭ scară.

Cutremurul de la 9 Februarie a fost simţit în judeţele Teleorman şi Ilfov. El a fost slab. S'a simţit în Bulgaria şi chiar la Constantinopole.

La 10 Februarie s'a simţit în Bucureştĭ un uşor cutremur de pămînt la 11 óre 45 minute p. m. La Institutul Meteorologic el n'a fost simţit.

Cutremurul de la 28 Martie a fost slab şi cu totul local, la Tecucĭ.

Cutremurul de la 8 Aprilie s'a simţit în partea occidentală a ţĕriĭ, de la frontieră până dincolo de Bucurescĭ. Intensitatea sa a fost maĭ mare în Ungaria şi Bulgaria. In acéstă din urmă ţéră, la Belogradcic, lângă Vidin, s'aŭ făcut chiar crăpăturĭ în zidurĭ.

La 24 Aprilie, cutremurul s'a simţit la Rîmnicul-Sărat; el a avut doue sguduiturĭ laterale; ambele slabe.

Cutremurele de la 1 Maiŭ s'aŭ produs la 7 ore 2 minute p. m., timp mediŭ Bucurescĭ; intensitatea sa a fost de gradul 4 după scara luĭ De Rossi-Forel. El a avut loc în direcţia N/S şi s'a compus din treĭ sguduiturĭ din carĭ cea dintâĭ a fost cea maĭ tare. Durata sa totală 6 secunde. S'a simţit în cea maĭ mare parte a ţĕriĭ, din Dolj până în Vasluĭ. In Bulgaria s'a simţit la Rusciuc.

La 20 Maiŭ a fost un slab cutremur la Samarinescĭ în Mehedinţĭ.

Cutremurul de la 17 August a fost cel maĭ tare în cursul anuluĭ 1893. Intensitatea sa a fost de gradul 6 după scara luĭ De Rossi-Forel. El s'a produs la 4 óre 20 minute p. m., timp mediŭ Bucurescĭ, în direcţia N/S. Durata sa totală a fost de 10 secunde în care timp s'aŭ produs treĭ sguduiturĭ; cele dintâĭ douĕ maĭ slabe, cea din urmă maĭ tare şi cu o durată de 4 secunde. Acest cutremur s'a simţit în tótă ţara afară de judeţele extreme, Mehedinţĭ de o parte şi Dorohoĭ de alta. El s'a întins în Bulgaria şi în Rusia, în Basarabia, aprópe tótă Podolia, în partea occidentală a guvernămîntuluĭ Kherson şi la extremitatea occidentală a guvernămîntuluĭ Kief.

Cutremurul de la 8 Septembre a fost slab şi s'a simţit numaĭ în partea occidentală a Munteniei, în districtele Romanaţĭ, Mehedinţĭ şi Gorj. El s'a simţit şi în Bulgaria la Tzaribrod, Belogradcic şi Lompalanca.

Doue ḑile în urma acestuĭ cutremur s'a întîmplat un altul, la 10 Septembre, la 5 óre 25 minute a. m., timp mediŭ Bucurescĭ. Ca şi cel dela 17 August el s'a simţit aprópe în tótă ţara (1) în Bulgaria şi într'o parte a Rusieĭ. La Bucurscĭ, acest cutremur s'a compus din douĕ sguduiturĭ, din carĭ cea din urmă a fost maĭ scurtă, 2 secunde, dar şi maĭ intensă. Tăria sa a fost cel puţin egală cu gradul 3, póte chiar 4, după scara De Rossi-Forel. In Rusia intensitatea acestuĭ cutremur, ca şi a cutremuruluĭ din August, a fost de gradul 5. In România cutremurul de la 10 Septembre s'a făcut pe direcţia NW/SE şi durata sa totată a fost de 7 secunde.

In fine, ultimul cutremur al anuluĭ 1893 s'a simţit la Soveja, în districtul Putna. El a fost slab şi s'a întîmplat în ḑiua de 30 Decembre la 5 óre şi jumătate diminéţa.

Bucurescĭ, 22 Martie (3 Aprilie) 1894.

(1) Numaĭ din districtul Dorohoĭ n'am primit nicĭ un cestionar care să semnaleze acest cutremur.

Anexă — la pag. 17.

Inaugurarea Institutuluĭ Ioan Otteteleşanu de la Măgurele

la 6 (18) Octobre 1894

Joĭ, la 6 (18) Octobre 1894, s'a inaugurat la Măgurele Institutul de fete Ioan Otteteleşanu, fundat conform testamentuluĭ rĕposatuluĭ Ioan Otteteleşanu de către legatarul universal cu sarcină, d-l Ioan Kalinderu, şi trecut de acesta în Aprilie 1893 asupra Academieĭ Române.

M. S. Regele a bine-voit a delegà la acéstă serbare pe d-l Colonel Bereşténu, adjutant Regal. Aŭ fost de faţă, pe lângă maĭ mulţĭ membri aĭ Academieĭ Române, şi un numeros public din capitală, precum şi autorităţile comunale locale.

Serbarea inaugurăriĭ s'a început prin serviciul divin al aghiasmeĭ, sfinţite de P. S. Sa Ieronim Ploescénu, vicarul sfinteĭ Mitropoliĭ.

După bine-cuvîntarea şi visitarea localuluĭ, vast şi frumos instalat, publicul s'a strîns în sala cea mare a Institutuluĭ, unde d-l *Dimitrie A. Sturdza,* Secretarul general al Academieĭ Române, a rostit în numele acesteĭ instituţiunĭ, următórea cuvîntare:

«O şcólă nouă îşĭ iea astădĭ începutul sub auspiciile celeĭ maĭ înalte instituţiunĭ de cultură a némuluĭ românesc. Academia inaugurézá o şcólă, cu totul nouă prin chiar voinţa care a fundat'o, prin chiar voinţa care a întemeiat'o.

«Jur împrejur şi maĭ departe de ne vom uità, vom aflà casurĭ analóge, în carĭ o Academie presidă la îndeplinirea dorinţelor unor ómenĭ însuflaţĭ de duhul bineluĭ obştesc; dar nu cred că se va puté cità un cas special asemenea celuĭ, pe care ni-l presintă Institutul Otteteleşanu.

«Să cercetăm causele acestuĭ fapt, şi anume cum întemeiătorul acestuĭ Institut a ales Academia, ca să preside la conducerea luĭ.

«Omul învaţă în tot cursul vieţiĭ sale şi o Academie de aceea se consideră ca cea maĭ înaltă instrucţiune a némuluĭ, pentru că ea întreţine între bărbaţĭ maturĭ continuitatea învĕţăriĭ şi încurajéză prin acésta tineretul în propria-ĭ şi neţĕrmurita-ĭ perfecţionare.

«Academia nóstră, clădită pe acéstă idee fundamentală şi roditóre, s'a întărit cu fie-care an, şi progresul realisat în cercul activităţiĭ sale începe a fi recunoscut într'un mod netăgăduit prin încrederea, ce acest institut cultural inspiră întreg némuluĭ românesc.

«Intre ceĭ mişcaţĭ de simţimîntul umanitar şi patriotic de a ajutà maĭ cu deosebire educaţiunea tinerimeĭ staŭ Ioan şi Elena Otteteleşanu, nu numaĭ prin importanţa averiĭ donate, ci maĭ cu sémă prin gingăşimea şi importanţa scopuluĭ donaţiuniĭ.

«Ioan Otteteleşanu era fiŭ al Olteniei. Casa luĭ din Bucurescĭ a fost decimĭ de anĭ casa cea maĭ deschisă şi cea maĭ primitóre. Ca atare ea erà cunoscută în ţară şi peste hotarele ţĕriĭ. Lumea credeà, că Ioan Otteteleşanu şi soţia sa Elena numaĭ în desfătărĭ îşĭ găsesc îndestulare, numaĭ la cele lumescĭ cugetaŭ; urma însă a dovedit, că amîndoĭ eraŭ insuflaţĭ de bunătate sufletéscă şi de simţeminte patriotice. Apropiindu-se şi dînşiĭ de ora, spre care cu toţiĭ ne îndrumăm cu o certitudine şi cu o siguranţă neclintită, eĭ aŭ hotărît că averea lor să foloséscă celor săracĭ şi neputincioşĭ, încăldindu-ĭ şi îngrijindu-ĭ sufletesce şi trupesce, tocmaĭ atuncĭ când omul are maĭ mare nevoe de ajutorul semenilor sĕĭ — in copilărie şi la bĕtrâneţe.

«Nu voiŭ vorbì, că nu e acì locul nicĭ timpul de Institutul Elena Otteteleşanu. Suntem astădĭ întruniţĭ pentru a deschide în mod solemn Institutul Ioan Otteteleşanu.

«Testamentul acestuĭ om de bine, din 19 Martie 1876, hotăresce, — «*că* «*întréga sa avere va servì la facerea unuĭ Institut de fete românce cărora* «*li se va da o crescere şi o educaţie de bune mume de familie, fără pre-* «*tenţie saŭ lux*»

«Orĭ şi ce om cu inima senină şi cu mintea limpede, trebue să dică: frumósă cugetare, eşită din inimă de adevĕrat creştin şi de adevĕrat patriot!

«Nu erà însă de ajuns, ca acesteĭ generóse voinţe să i se dea forma cerută de legĭ· trebuià să se afle şi ómeniĭ, carĭ să-ĭ dea fiinţă reală.

«Ioan Otteteleşanu şi-a ales doĭ bărbaţĭ pentru a-şĭ asigurà executarea voinţeĭ sale, pe Ioan Kalinderu şi pe Ioan Câmpinénu, amîndoĭ bărbaţĭ dintre fruntaşiĭ ţĕriĭ. Intréga luĭ nădejde însă a pus'o pe Ioan Kalinderu, şi urma a dovedit că bine a fost inspirat; căcĭ Ioan Câmpinénu a fost smuls

de o mórte timpurie familieĭ sale, țěriĭ sale și neamuluĭ românesc. Testamentul luĭ Ioan Otteteleșanu sfîrșesce în adevěr ast-fel· «dreptul eventual la «moștenirea mea îl daŭ luĭ Ioan Kalinderu și va trece în patrimoniul sěŭ «în momentul încetăriĭ mele din viață, cu rugăminte, că atât dînsul *cât și* «*orĭ ce moștenitor al sěŭ*, să esecute cele în privința fundăriĭ Institutuluĭ.»

«Ioan Kalinderu, limpeḑind cu multă și devotată muncă tótă averea rĕmasă dela Ioan Otteteleșanu, și rĕmâind singurul stăpân al eĭ a început imediat să pună în esecutare dorința testatoruluĭ. Spre acest sfîrșit el a transformat casa luĭ Otteteleșanu din Măgurele în starea, în care o vedem noĭ astăḑĭ, și a așezat și basele funcționăriĭ acestuĭ Institut.

«Indată ce s'a apropiat însă ora puneriĭ luĭ în lucrare, Ioan Kalinderu, om de bine la rîndul sěŭ, profund cugetător și bun patriot, «a simțit», precum singur o spune, «nevoia de a asigurà continuitatea și funcționarea «liniștită a acestuĭ așezămînt, pentru ca mersul luĭ regulat să nu sufere «nicĭ o pedecă saŭ știrbire», și s'a convins, precum iarășĭ singur o spune, —«că nu póte face maĭ bine, decât punênd averea și Institutul Ioan Otte«teleșanu sub ocrotirea Academieĭ.»

Ast-fel a trecut acest institut către Academie prin donațiunea făcută de Ioan Kalinderu la 19 Aprilie 1893.

«In fasa în care a intrat Institutul în urma acesteĭ donațiunĭ, Ioan Kalinderu, ținem a o spune și a mărturisì, a rĕmas tot sufletul și inima instalăriĭ și organisăriĭ acesteĭ școle. Stăruințelor sale continue și neobosite se datoresce, că asistăm astăḑĭ la acéstă serbare.

«Nu e lucru fără rost înalt și bine cugetat—fundarea și înființarea institutuluĭ de fete Ioan Otteteleșanu, precum și punerea luĭ sub ocrotitórea conducere a Academieĭ.

«Némul românesc e mic la numěr, dar tare la suflet, și cine se gândesce cu credință și cu dragoste la viitorul și la trăinicia luĭ, trebue maĭ înainte de tóte să cugete, ca sufletul, care străbate acest ném, săĭ dea putere de resistență îndestulătóre în lupta mare, ce ómeniĭ ca și națiunile aŭ a duce în lume.

«In orĭ-ce societate organisată, femeia este talpa familieĭ, căcĭ ea pune fundamentul educațiunĭĭ copiilor. Muma de familie întemeiază sănătatea trupéscă și sufletéscă a copiluluĭ; ea îĭ dă întâiele impulsiunĭ, întâiele obiceiurĭ. Prosperitatea uneĭ familiĭ e cu atât maĭ asigurată, cu cât capul intern al eĭ, femeia, va avé o crescere maĭ temeinică, ca să-șĭ îndeplinéscă cu consciință și cu sciință datoriile și chemarea. Mame bune de familie cresc ómenĭ de caracter și cetățenĭĭ sdravenĭ, carĭ pun datoriile către semeniĭ lor cu carĭ trăesc, către patria unde s'aŭ născut și către némul de unde se trag, maĭ presus de orĭ-ce altă făptuire, carĭ sciŭ a subordonà

plăcerile, interesele şi pornirile lor personale binelui obştesc. Femei bune cresc popóre sănătóse, şi numaĭ popórele sănătóse aŭ un viitor.

«De aceea educaţiunea femeeĭ a fost pretutindeni obiectul uneĭ deosebite îngrijirĭ, iar la noĭ acéstă îngrijire trebue să fie cu atât maĭ mare, cu cât desvoltarea tuturor virtuţilor şi întemeiarea lor în inimile cetăţenilor pot singure să ne dea tăria şi consistenţa, care ne lipsesce ca numĕr.

«Cu bună chibzuială s'a gândit dar Ioan Kalinderu, când a vrut să dea acestuĭ Institut «nepreţuitul folos al uneĭ fiinţărĭ neţĕrmurite», de a-l pune sub conducerea şi priveghera «celeĭ maĭ înalte instituţiunĭ culturale a «a întreguluĭ ném românesc».»

«Posiţiunea ce ocupă Academia în regatul român şĭ-a aflat expresiunea în faptul, că Regele şi Regina, dimpreună cu Principele Moştenitor, sunt membri onorarĭ aĭ eĭ şi că Regele, ca Suveran al ţĕriĭ şi representant viŭ al fiinţeĭ Statuluĭ, este Preşedinte de onóre şi Protector al Academieĭ. Interesul ce pórtă Suveranul nostru pentru instituţiunea nóstră, impulsul ce El îĭ dă la fie-care ocasiune, ne sunt de un necontestat folos. Acésta s'a vĕdit şi la intrarea în viaţă a institutuluĭ Ioan Otteteleşanu. Intâiul pas în lumea mare e de o importanţă netăgăduităc: um păşescĭ la început, bine orĭ strîmb, aşà este şi calea ce urmézǎ. A fost un bun început pentru acéstă şcólă, că Maiestatea Sa Regele a bine-voit a examinà programa de învĕţătură precum şi regulamentul interior şi a da ultima hotărîre pentru alegerea elevelor.

«Fie dar, ca acéstă Instituţiue de fete să se ridice ca un far, care va luminà educaţiunea femeilor române, dându-ĭ o direcţiune sănătósă în partea religiósă şi morală, casnică şi patriotică, o direcţiune spre bine şi adevĕr, spre datorie şi virtute, spre muncă şi simplicitate.

«Atuncĭ voinţa ilustruluĭ fundator Ioan Otteteleşanu, ca şi voinţa generosuluĭ înfiinţător Ioan Kalinderu, se vor îndeplinì spre binele şi fericirea regatuluĭ şi ale némuluĭ românesc.

«Numele acestora însă, carĭ cu gând bun, cu simţire patriotică şi cu inima curată, aŭ fundat acéstă şcólă, de astăḑĭ înainte strîns legată de numele Academieĭ Române, — numele lor vor remâné în vecĭ iubite şi bine-cuvîntate ca numele unor făcĕtorĭ-de-bine.

«Academia Română deschide acest Institut în aceste simţeminte, ḑicĕnd: cu Dumneḑeŭ înainte! şi

«Să trăiască în vecĭnicie Regatul şi Némul Românesc!

«Sa trăîască Regele Carol şi Regina Elisaveta!

«Să trăiască Principele şi Principesa Românieĭ!

«Să trăiască Ioan Kalinderu, întemeiătorul Institutuluĭ!

«Eternă să fie memoria ilustruluĭ fundator Ioan Otteteleşanu şi a soţieĭ sale Elena Otteteleşanu!»

Apoĭ P. S. Sa *Ieronim Ploescénu,* Vicarul Sfinteĭ Metropoliĭ, a rostit următorul cuvînt

«Lăsațĭ pruncii să vie la mine, căcĭ «unora ca acelora este împĕrăția ce- «rurilor.»

Onorată Adunare,

«Cu ocasiunea acesteĭ solemnitățĭ, ca însărcinat de Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Primat al Românieĭ, îmĭ permit a rosti următórele:

«Astădĭ, când asistăm la inaugurarea unuĭ institut de educațiune și instrucțiune: astădĭ când am ridicat la cer rugăciunĭ pentru ca darul luĭ Dumnedeŭ să se reverse asupra ființelor celor ce vor intrà în acest frumos institut, spre a eșì luminate și cu sciință; astădĭ este timpul a cugetà asupra chemăriĭ, asupra prețuluĭ ce Mântuitorul a pus'o în educațiune, când a dis: «*lăsațĭ pruncii să vie la mine, căcĭ unora ca acelora este îm-* «*pĕrăția cerurilor.*»

«In adevĕr, Mântuitorul prin aceste cuvinte ne arată rodnicia învĕțăturiĭ, când se adreséză ființeĭ inocente, străină de orĭ-ce rĕutate.

«Sublime sunt cuvintele Mântuitoruluĭ, amintite maĭ sus, spuind că: *carĭ din ómenĭ nu se vor schimbà și nu vor devenì ca pruncii, nu vor intrà întru împĕrația cerurilor.*

«Astădĭ când asistăm la inaugurarea acestuĭ institut, care după actul sĕŭ de fundațiune este menit a da instrucțiune și educațiune ficelor române, spre a deveni bune mame de familie, reamintesc cuvintele Mântuitoruluĭ, spre a arĕtà, care a fost dorința înaltă și luminată a rĕposatuluĭ întru fericire Ioan Otteteleșanu și a soțieĭ sale Elena, de a lăsà întréga lor avere pentru crearea acestuĭ institut.

«Acea nobilă dorință, după cum se exprimă destul de clar Domnul I. Kalinderu, executor dorințelor rĕposaților, nu este alt ceva, decât resultatul preocupăriĭ ce aŭ avut rĕposațiĭ testatorĭ, carĭ aŭ cunoscut nevoile și amărăciunile acesteĭ viețĭ.

«Prin ea, eĭ aŭ voit să înlesnéscă, să arate calea ce duce la un traiŭ maĭ dulce, la o viéță maĭ liniștită și plăcută, nu prin mulțimea averiĭ și podóba haineĭ, ci prin cumpĕtare și simplicitate.

«Așà dar menirea acesteĭ instituțiunĭ este mare, prin faptul că în ea se arată sufletul nobil.

«Testatoriĭ acestuĭ act mărcț și laudabil aŭ avut concepțiune înaltă, căcĭ în viéța lor pămîntéscă nu numaĭ că aŭ fost călĕuzițĭ de asemenea vederĭ, dar s'aŭ gândit la ceva maĭ sublim, cugetând că odată părăsind acéstă lume, sufletele lor vor supraviețuì în noĭ, și după noĭ și în eternitate.

«Nu e timpul a spune aci pe larg dificultăţile prin carĭ a trecut Domnul I Kalinderu spre a realisà marea dorinţă a fericiţilor testatorĭ. Dar în trécĕt pot spune, că din actele publice ce s'aŭ dat la lumină, se vede stăruinţa cea mare ce a depus întru acésta vrednicul executor al dorinţiĭ rĕposaţilor.

«Ca un bun cârmaciŭ, domnul I. Kalinderu sciù să conducă bine barca spre a nu fi cufundată de valurile furtunóse, şi ast-fel a luptat ḑi şi nópte apelând la jurisconsulţĭ spre a se pronunţà în acéstă cestiune, şi ca resultat ne-a procurat fericita ocasiune de a asistà astăḑĭ la inaugurarea acesteĭ şcóle, care a fost visul testatorilor, realisat de domnul I. Kalinderu.

«Domnia sa, după ce a dat fiinţă instituţiuniĭ se retrage de la tóte drepturile ce eraŭ consacrate şie şi urmaşilor sĕĭ, punênd institutul sub auspiciile celeĭ maĭ înalte instituţiunĭ de cultură din ţéră, *Academia Română*.

«Şi ce e maĭ mult de admirat, este că în acéstă instituţiune, domnia sa, după ce îndeplinesce dorinţa testatorilor, tocmaĭ atuncĭ când terminase totul, luptă singur, scriind şi luminând opiniunea publică prin pana sa.

«Acum, când totul este terminat, când uşile lumineĭ se deschid, spre a primì în sînul lor pe fiinţele fragede şi inocente, pentru carĭ a fost preocupaţiunea fericiţilor testatorĭ, şi nu maĭ puţin a executoruluĭ voinţiĭ lor; acum acéstă nobilă şi frumósă sarcină este dată Academieĭ Române.

«Păşiţĭ dar cu devotament şi ardóre Domniele Vóstre, înalt corp didactic, spre a contribuì la mărirea repausaţilor întemeiătorĭ aĭ acesteĭ instituţiunĭ, menită a da ţĕriĭ nóstre bune mume de familie.

«Iar voĭ, fiicele némuluĭ nostru românesc, intraţĭ în acéstă clădire măréţă cu nădejdea în viitor, neîncetând a pomenì în rugăciunile vóstre cătră Dumneḑeŭ numele celor ce s'aŭ gândit a vĕ da un loc, în care să primiţĭ instrucţiunea şi educaţiunea, spre a fi fericite

«Siliţi-vĕ dar a corespunde dorinţelor nobililor voştri bine-făcĕtorĭ, spre a fi de folos societăţiĭ şi maĭ presus de tóte să realisaţĭ încet, încet în némul nostru o schimbare a moduluĭ de traĭ, care s'a alterat din ceea ce erà altă dată, adecă curat, românesc şi creştinesc.

«Să trăiască Maiestatea Sa Regele Carol I!

«Să trăiască Maiestatea Sa Regina Elisaveta!

«Să trăiască Alteţele Lor Regale Principele Ferdinand şi Principesa Maria cu tótă augusta familie.»

Domnul *Ioan Slavicĭ*, directorul de studiĭ al Institutuluĭ, a rostit următórea cuvîntare:

«Suntem noĭ ómeniĭ trecĕtorĭ prin lume, venim şi ne ducem, şi e firéscă în inimele nóstre dorinţa de a lăsà urme, pe unde trecem.

«Din acéstă firéscă dorinţă a pornit gândul întemeiăriĭ Institutuluĭ, pe care adĭ îl inaugurăm.

«Stăpânĭ pe o mare avere, înzestraţĭ cu frumóse darurĭ firescĭ, iubiţĭ şi stimaţĭ de lumea, prin mijlocul căreia treceaŭ, Ioan Otteteleşanu şi soţia sa Elena, numaĭ cuprinşĭ de adîncă durere puteaŭ să şĭ înfăţişeze gândul, că maĭ curînd orĭ maĭ târdiŭ, din di în di maĭ curînd, vor trebui neapărat să iasă din acéstă lume lor atât de plăcută, şi nu odată îşĭ vor fi dis: Toţĭ, toţĭ aceştia, carĭ adĭ se adună cu afecţiune împrejurul nostru, se vor risipì, se vor duce şi eĭ unul câte unul, şi în cele din urmă lumea ne va uità, ca şi când n'am fi fost nicĭ odată. I-ar fi şi uitat lumea de mult, dacă în inimile lor ar fi fost numaĭ dorinţa de a nu fi uitaţĭ. Mi-e însă pare că văd, cum după petrecerĭ sgomotóse, obosit de toiul vieţiĭ, plăsmuitorul acestuĭ aşezămînt stetea singur în chibzuirĭ orĭ se sfătuià cu ceĭ maĭ de aprópe aĭ săĭ, ce óre să facă, pentru ca iubirea luĭ de ómenĭ să iasă neîndoios şi statornic la ivélă.

«Iar acela care iubesce, nicĭ odată, puindu-şĭ acéstă întrebare, nu stă mult pe gândurĭ, căcĭ iubirea e tot-deauna nu numaĭ bun, ci tot odată şi grabnic povăţuitor.

«Ferit de nevoile dilnice şi scutit de sarcinile grele ale vieţiĭ, el privià în senină linişte la cele ce se petreceaŭ împrejurul luĭ, şi nu odată a fost cuprins de adîncă înduioşare, când vedea cum ómeniĭ se nenorocesc voind să parà ceea ce nu sunt.

«El şi soţia luĭ puteaŭ să trăiască fără de grijĭ, să se îmbrace în mătăsurĭ şi să se împodobéscă cu fir şi cu pietre scumpe, puteaŭ să se plimbe pe covóre persane şi să se resfeţe în jeţurĭ căptuşite cu catifea, puteaŭ să adune lumea la ospeţe; le puteaŭ tóte fără ca să fie risipitorĭ, fără ca să jignéscă pe cine-va în lumea acésta, fără ca să nesocotéscă vre una din datoriile lor. Şi totuşĭ, averea rămasă dela dînşiĭ e dovadă, eĭ aŭ cheltuit cu mână largă, dar cu chibzuială, ca şi când n'ar fi fost stăpânĭ, ci numaĭ chivernisitorĭ aĭ bogăţiilor, de carĭ avuseră parte. Tocmaĭ de aceea eraŭ cuprinşĭ de milă, când vedeaŭ, că şi mulţĭ dintre ceĭ ce nu pot, fac ca dînşiĭ, numaĭ ca să pară în gândul semenilor săĭ maĭ mult decât ceea ce în adevăr sunt.

«Nu e póte nicĭ o societate, în care aceştia sunt atât de numeroşĭ ca în cea românéscă din dilele nóstre.

«Ne am lepădat, de când cu civilisaţiunea apusénă, de multe deprinderĭ rele, dar tot-odată şi de multe din bunele obiceiurĭ ale părinţilor noştri, şi în mod înspăimîntător s'aŭ sporit între noĭ ómeniĭ şi maĭ ales femeile, carĭ nu-şĭ daŭ sémă, că cultura i se dă omuluĭ anume pentru ca să scie a se folosì de puterile luĭ cu maĭ multă pricepere şi a chivernisì ródele

muncii sale cu maĭ multă chibzuință. E în gândul acestor ómenĭ o rușine să muncescĭ și să te preocupĭ de propriile tale nevoĭ omenescĭ, și rușine e să dispuĭ de averĭ și să cheltuescĭ cu cumpĕtare. Trăesc decĭ un timp óre-care fără de grijĭ, pe nemuncite și în risipă, apoĭ se ruinéză și-șĭ urméză viéța în suferințe, carĭ nu odată îĭ împing la desonóre.

«Dorința de a scădé suferințele de felul acesta e ceea ce l'a determinat pe Ioan Otteteleșanu să hărăzéscă întréga luĭ avere pentru întemeiarea acestuĭ așezămînt de crescere.

«Vĕḑênd câte femeĭ alt-fel bine înzestrate îșĭ nenorocesc familiile, numaĭ fiind că n'aŭ avut parte de o crescere potrivită cu rostul femeiĭ în societatea omenéscă, și cum adese-orĭ copiiĭ, aceste bucuriĭ la casa românuluĭ, sunt socotițĭ drept nisce sarcinĭ grele și lăsațĭ în grija slugilor, Ioan Otteteleșanu a lăsat cu limbă de mórte, ca tótă averea luĭ să fie întrebuințată spre a cresce femeĭ române culte, anume pregătite ca să fie bune soțiĭ și bune mume, fără pretenție și lux.

«Castelul acesta și întinsul parc, în mijlocul căruia se află, aŭ fost nu de mult unul din cele maĭ atrăgĕtóre locurĭ de petrecere, și mulțĭ dintre noĭ și l vor fi aducênd aminte, când cetesc versurile:

«Stă castelul singuratec, oglindindu-se în lacurĭ,
«Iar în fundul apeĭ clare dórme umbra luĭ de vécurĭ »

«Aicĭ e încă balconul, de pe care atîrnaŭ lianele, aicĭ sunt bradiĭ alăturea cu stejariĭ, aicĭ sunt isvórele limpeḑĭ, aicĭ e apa clară, pe aicĭ brăzdaŭ lebedele luciul laculuĭ, pe aicĭ lunecà luna blândă, aicĭ foșniaŭ rochiile de mătase; și poetul, atuncĭ atât de încântat, maĭ încântat încă ar fi astăḑĭ, dacă ar vedé dimpreună cu noĭ scrise pe frontispiciul acestuĭ castel vorbele «*Labor et Honor.*»

«Aŭ și zidirile norocul lor, aŭ sórta lor, aŭ și ele valurĭ de viéță, și în ceas bun s'a pus pétra fundamentală a acestuĭ castel. Timp atât de îndelungat loc de petrecere pentru o lume alésă de un adevĕrat senior, el a devenit, după ce acéstă lume s'a risipit, un frumos și neperitor monument, care nu maĭ stă singuratic.

«O mare avere a lăsat Ioan Otteteleșanu pentru un scop frumos; orĭ și cât de mare ar fi însă averea și orĭ și cât de frumos scopul, dorința generosuluĭ donator ar fi rĕmas neîmplinită, dacă între ceĭ rĕmașĭ în viéță n'ar fi fost și ómenĭ, carĭ aŭ stăruit cu neînduplecare pentru împlinirea eĭ.

«A avut Ioan Otteteleșanu și parte de prietenĭ sincerĭ și devotațĭ și între aceștia unul, care, pătruns cu desĕvêrșire de intențiunile donatoruluĭ, a stat păzitor neadormit al avereĭ și a ostenit și s'a luptat din rĕsputerĭ, ca voința rĕposatuluĭ să fie împlinită întocmaĭ. Fără de acest prieten de-

votat și pietos, fără domnul Ioan Kalinderu, n'am fi avut mulțumirea de a asistà astăḑĭ la inaugurarea acestuĭ Institut. Tot ceea ce vedem aḑĭ cu ochiĭ aicĭ împrejurul nostru e gândul rĕposatuluĭ donator, dar fapta domnuluĭ Ioan Kalinderu, care de astă-dată, ca tot-deauna, a ținut să dea contemporanilor sĕĭ un exemplu.

«E însă puțin ceea ce se póte face în acest Institut. Peste cincĭ anĭ vor ieșì de aicĭ cincĭ-spre-ḑece fete pregătite după dorința generosuluĭ donator, și n'avem să ne facem ilusiunea, că ele tóte vor și rĕmâné ceea ce am voit să facem din ele. Nu vor reformà societatea română aceste câteva femeĭ, ci se vor perde în toiul viețiĭ, ca picăturile de apă în valurile măriĭ.

«De aceea domnul Ioan Kalinderu nu s'a mulțumit să înființeze acest Institut, ci a ținut, după ce l'a înființat, să-l pună sub priveghierea supremeĭ nóstre autorităţĭ culturale și l'a trecut la Academia Română Primind sarcina purtăriĭ de grijă pentru acest Institut, Academia Română șĭ-a însușit gândul rĕposatuluĭ Ioan Otteteleșanu în ceea ce privesce educațiunea femeiască, și a indicat prin acésta direcțiunea, în care trebue de aicĭ inainte să fie condusă crescerea fetelor române.

«Nicĭ chiar atât n'a fost destul. Pentru ca Româniĭ toțĭ să înțelégă, că acésta e în adevĕr direcțiunea, în care trebue să pornim educațiunea femeiască, Maiestatea Sa Regele, prea chibzuitul nostru Monarch, s'a interesat de aprópe de acest Institut, l'a luat sub Inalta Sa ocrotire și a designat Insușĭ pe fetele, carĭ aŭ să fie crescute în el.

«Noĭ decĭ, carĭ am primit sarcina de a conduce acest Institut, ne dăm sémă, că n'avem numaĭ să crescem fetele adăpostite sub acest acoperămînt, ci tot-odată să și formăm modèle, după carĭ alțiĭ aŭ să-șĭ créscă eĭ înșișĭ fetele, dacă vorba e ca societatea română să tréca în o stare maĭ ferită de suferințe. Pentru o sarcină atât de grea sunt prea micĭ puterile nóstre Stând cu ochiĭ țintițĭ mereŭ spre Tronul Român, spre Academia Română, avênd mereŭ în vedere dorința donatoruluĭ și aducêndu-ne mereŭ aminte de ostenelele fundatoruluĭ, noĭ suntem numaĭ uneltele, prin carĭ ceĭ ce ne-aŭ pus aicĭ îșĭ execută gândul.

«Institutul acesta e plănuit numaĭ, și abià mâne vom începe noĭ cu aceste cincĭ-spre-ḑece fete lucrarea, prin care el are să fie definitiv întemeiat

«Mĕ adresez decĭ aicĭ, în fața acesteĭ alese adunărĭ, la voĭ, copilelor. Nu scăpațĭ nicĭ o clipă din vedere, că un Rege v'a ales și Academia v'a trimis aicĭ, ca să împlinițĭ o frumósă menire.

«Ațĭ fost aduse aicĭ, ca să fițĭ pregătite pentru fericirea casnică, care e temelia fericiriĭ obștescĭ, și nu vi se cere, în schimb pentru binele ce vi se face, decât să fițĭ voióse și fericite atât aicĭ, cât și după ce vețĭ fi

eşit de aicĭ, pentru ca lumea tótă să doréscă a trăì ca voĭ. Nu póte însă să fie voios în lumea acésta decât acela, care e harnic şi neobosit; nu póte să se simţă fericit de cât acela, care scie să rabde, să se înfrâneze pe sine, să-şĭ facă în tóte împrejurările datoria, să pórte sarcinĭ fără ca să se simţă împovărat, să se lupte cu nevoile vieţiĭ, fără ca să se tînguiască. Maĭ ales aceste aveţĭ să le învĕţaţĭ aicĭ, ca să le duceţĭ cu voĭ în lumea cea mare. Cartea o veţĭ învĕţà numaĭ pentru ca să înţelegeţĭ cu atât maĭ bine învĕţăturile din cartea cea mare a vieţiĭ, şi de la voĭ atîrnă, ca puţine femeĭ să se pótă pretinde maĭ culte decât voĭ, căcĭ aicĭ vi se va dà tot ajutorul ca să vĕ instruiţĭ şi să vĕ luminaţĭ.

«Să fim cu toţiĭ o familie legată prin afecţiunĭ şi sinceritate, să ostenim împreună şi să nu fim mulţumiţĭ decât atuncĭ, când vedem oglindită mulţumirea în feţele celor ce aŭ ostenit pentru întemeiarea acestuĭ aşezămînt şi pórtă grijă de el.

«Să nu uităm maĭ presus de tóte, că casa acésta, parcul de împrejurul eĭ şi tot ceea ce se ţine de ea, sunt un monument ridicat întru amintirea unuĭ mare bine făcĕtor. să-l păstrăm cu sfinţenie, căcĭ fie-care copac, fie-care frunză, fie care fir de iarbă întru reamintirea luĭ cresce.

«Când se apucă de un lucru, omul care vrea în adevĕr să facă ceva îşĭ simte sfîrşitul, căcĭ prea e scurtă viéţa omenéscă pentru o lucrare croită pe temeliĭ maĭ largĭ. Omenĭ suntem noĭ ceĭ ce am pus umĕrul, ca să pornim de aicĭ o lucrare bine-cuvîntată: să ne dea Dumneḑeŭ sănătate şi destulă viéţă, ca să o putem pornì ast-fel, în cât ceĭ ce vor urmà după noĭ să n'o pótă cârmì alt-fel.»

Publicul present s'a întrunit apoĭ în sala de mâncare a Institutuluĭ, unde erà servită o gustare.

D-l *V. A. Urechiă*, Vice-Preşedinte al Academieĭ Române, a ridicat următorul toast:

«Un mare bărbat german a ḑis: daţi-mĭ şcóla şi voĭ mişcà lumea.

«Maiestăţile Lor Regele şi Regina, încă din primiĭ anĭ aĭ domnieĭ Lor aŭ înţeles ce puternică pârghie este *şcóla* şi de aceea nicĭ veţĭ găsì instituţiune culturală, care să nu numere pe Maiestăţile Lor, fie ca fundatorĭ, fie ca protectorĭ, fie ca îndemnătorĭ.

«Astăḑĭ, inaugurând Institutul Otteteleşanu, căruia Maiestatea Sa Regele a bine-voit a-ĭ acordà Inalta protecţiune, cred a fi interpretul simţemîntuluĭ Domnielor Vóstre propunêndu-vĕ să ridicăm prima cupă în sănătatea Maiestăţilor Lor.

«Să trăiască Carol I şi Elisabeta Suveraniĭ Românieĭ.

«Să trăiască şi să ajungă la glorie Dinastia Lor!»

D-l *Ioan Kalinderu* a ridicat apoĭ următorul toast:

«Acolo unde toţĭ sunt veniţĭ într'un cuget, cuvinte multe nu sunt de nevoe.

«Ridic dar acest păhar în sănătatea tuturor Domnielor Vóstre, carĭ, prin a vóstră venire aci, aţĭ voit să daţĭ o maĭ mare strălucire acesteĭ serbărĭ şcolare.

«Dea Domnul ca acéstă instituţiune, la a căreĭ nascere cu dragoste asistăm acum, să dea tóte ródele pe carĭ cu toţiĭ le dorim şi la carĭ s'aŭ gândit generosul Ioan Otteteleşanu şi nobila sa soţie, când, după bună chibzuinţă, aŭ dat o aşà de frumósă şi patrotică destinaţiune averiĭ lor.

«Suntem convinşĭ, că am înfiinţat aci cu toţiĭ un noŭ şi luminător focar de românism, de cultură adevĕrat naţională pentru tóte fracţiunile neamuluĭ nostru »

Serbarea s'a închis prin următórele cuvinte rostite de d-l *Dimitrie A. Sturdza:*

«Nu ne putem despărţì dela acéstă frumósă serbare, fără a ridicà păharul în sănătatea bunuluĭ bărbat, bunuluĭ patriot şi bunuluĭ român care a vrut, a sciut şi a putut să execute voinţa bine-făcĕtóre a luĭ Ioan Otteteleşanu. Astădĭ, când Institutul acesta e înfiinţat; mâne, când el îşĭ va da ródele sale, nimenĭ nu se va maĭ gândì la munca şi la ostenelele aceluia, care a luat sarcina înfiinţăriĭ luĭ asupra sa, dar cu toţiĭ vor bine-cuvîntà pe Ioan Kalinderu. Să trăiască dar Ioan Kalinderu, ca să se bucure mulţĭ anĭ dimpreună cu noĭ toţĭ de Institutul ce s'a inaugurat astădĭ!»

Anexă. — La pag. 23.

SATIRA IV

DE

D. C OLLĂNESCU

Membru al Academieĭ Române.

Je consens qu'une femme ait des clartés de tout.
Mais je ne lui veux point la passion choqante,
De se rendre savante afin d'être savante!...
. . . Il n'est pas bien honnête et pour beaucoup de causes
Q'une femme étudie et sache tant de choses!
Former aux bonnes moeurs l'esprit de ses enfants,
Faire aller son ménage, avoir l'oeil sur ses gens
Et régler la dépense avec économie,
Doit être son étude et la philosophie! ,
Acte I Sc. III. — Acte II. Sc. VII.
Les femmes savantes. Molière.

Draga mea înțelepciunea n'o maĭ căută prin cărțĭ,
Indreptéză-țĭ cercetarea ageră și 'n alte părțĭ:
Imprejurul tĕŭ făptura cu comorile-ĭ deschise
Te îndémnă să te bucurĭ;... lasă tomurile scrise
Celor triștĭ și singuratecĭ, învĕțaților moșnegĭ,
Căcĭ din filele lor póte multe nicĭ că le'nțelegĭ!
Pentru ce pribéga-țĭ minte pe cărările sciințiĭ
Idealurĭ vagĭ s'alunge, dacă rodul năzuințiĭ
Șĭ-al strădănuiriĭ tale, rĕsădit ca 'ntr'un pustiŭ,
Remâné-va sterp de-apururĭ, și din furnicarul viŭ
De ideĭ și de icóne, care sufletu-țĭ răpesce
Mângăerea saŭ speranța ce aștepțĭ nu isvoresce?

Pentru ce cu 'ndărăptnare te trudescĭ de lucrurĭ micĭ
Din nehotărîte clipe, rostul vieţiĭ să-l despicĭ,
Când hotarul judecăţiĭ e nemărginit ca Firea
Şi tot sus şi tot 'nainte se avîntă omenirea?...

E destul că 'n lungă veghe nopţile le-aĭ petrecut
Şi pe fruntea ta senină grijile s'aŭ abătut
Ca un stol de paserĭ negre; e destul că gura ta
Rumenă, ce altă dată cu graiŭ dulce mĕ 'ncântà,
Adĭ cu tonurĭ măestrite şi cu vorbe 'mprumutate
De prin cărţile străine, rece şi cu greutate
Imĭ rĕspunde, resfrîngêndu-şĭ buzele de sus în jos
Ca să-mĭ dea a înţelege cât vorbesce de frumos,
In sfîrşit destul că sufĕr eŭ, vĕdêndu-te schimbată,
Par' că n'aĭ maĭ fi tu însă-ţĭ; nicĭ privirea înduioşată
Luminând sub negre gene, nicĭ mişcările cuminţĭ,
Nicĭ furişele sărutarĭ, care mĕ scoteaŭ din minţĭ! ,
O fiinţă nouă 'n locu-ţĭ înaintea mea apare
Cu obrazul lung şi palid, cu pierdută căutare
Cu pĕr scurt şi mânĭ pârlite şi cu aerul pedant
Insă plină de 'ngâmfare... Vaĭ de tristul tĕŭ amant!

Negreşit e minunată rîvna plină de căldură,
Care 'nsufleţesce astă-dĭ pe femeĭ la 'nvĕţătură.
Cu firescile luĭ darurĭ, cu avîntu-ĭ mult isteţ
Sexul slab curînd va 'nfrânge sexul tare şi 'ndrăsneţ,
— El cuceritor de inimĭ căruia tóte se 'nclină —,
Prin priceperea-ĭ adâncă şi podóba-ĭ de lumină!..
Le va fi cu greŭ, mĭ-e témă, de-acum bieţilor bărbaţĭ
Să maĭ cârmuiască lumea, orí să fie ascultaţĭ,
Căcĭ femeile în lupta asteĭ noue vieţĭ intrate,
Işĭ vor făurì şĭ-acolo drepturĭ de întâietate,
Pentru-a rĕsturnà trecutul şĭ-a opune pe pămînt
Libertatea de năravurĭ libertăţiĭ de cuvînt!
Unde vor ajunge nu sciŭ, dar mâhnit la vatra rece
Soţul aşteptând soţia în zadar vremea-şĭ va trece,
Iar copiiĭ făr' de mamă întîmplăriĭ părăsiţĭ,
Vor umblà pribegĭ pe drumurĭ, goĭ, flămânḑĭ şi ofiliţĭ!...

Ast-fel e, când în potriva firnicelor eĭ menirĭ
O femee-şĭ légă viaţa de străine 'ndatorirĭ

Și pe cele din prejuru-ĭ pentru dînsele jertfesce!
— Când se surpă temelia casa întrégă risipesce.—
Ș'apoĭ ce folos avé vom, că vețĭ sci să lămurițĭ
Palimseste și probleme, saŭ pe cer să urmărițĭ
Mersul stelelor, de pildă, dacă trudnica sciință
Poate să sĕlbătăcéscă gingașa vóstră ființă,
Dându-ĭ gândurĭ nĕsdrăvane și dorințe ce 'ntețesc
Patima de rĕsvrătire din adâncu-ĭ sufletesc!
Noĭ, setoșĭ de mângâere și de fragedă iubire,
Óre perde-vom, și astă dulce a vieți-ademenire,
Dacă în ispita 'n care ațĭ cădut se vor zdrobì
Bunătatea în peptul vostru și îndemnul de-a iubì?
Vețĭ pluti atuncĭ în sfere ideale și înalte
Póte . . . însă noĭ bărbațiĭ preferim pe cele-lalte.

Cum? în lume amăgițiĭ nu găsițĭ că sunt destuĭ,
Că de falsă poleială ómeni-s acum sătuĭ
Și că proletariĭ cărțiĭ cresc necontenit la numĕr,
De cercațĭ cu eĭ pe-o cale să pășițĭ umĕr la umĕr?
Ca să covîrșițĭ voĭ globul nesciințeĭ, fără fund,
Unde atât de multe rele și miseriĭ se ascund!
— Chiar dac'ațĭ atinge culmea cea atot scânteetóre
De eterne adevĕrurĭ geniuluĭ roditóre,
Vĕ 'nșelațĭ!... Apostolatul printre ceĭ de adĭ e greŭ,
N'aŭ să aibă în voĭ credință, cum n'aŭ nicĭ în Dumnedeŭ.
Ș'apoĭ chiar dac'ațĭ învinge, câte ar puté pricepe
Unde încetează jertfa, datoria unde 'ncepe?
Căcĭ sub boldul măguliriĭ șĭ-al firesceĭ slăbiciunĭ,
Voĭ maĭ tóte sunteţĭ prada trufașeĭ deșertăciunĭ;
Ah! și nu-ĭ păcat maĭ dulce și maĭ voitor de bine
Unuĭ suflet de femee, cum e dragostea de sine!

Și cu tóte astea, care e maĭ nobilă solie
Pe pămînt de cât a vóstră! A fi mamă și soție,
A veghià în jurul nostru, ca un înger păzitor,
Cu blândeță, cu răbdare și cu suflet iubitor,
A ne da înseninarea clipelor de fericire,
Șĭ-a legà o viață întrégă cu o dornică privire.
Óre nu-s destul de sfinte aste mândre însușirĭ,
De maĭ căutațĭ aiurea sérbĕde 'ndeletnicirĭ?

Nu 'nţelegeţĭ că Natura, când a scos lumea din chaos,
Ne-a dat nouĕ lupta vieţiĭ, vouĕ casnicul repaos?
Ca să vĕ 'ncărcaţĭ voĭ mintea cu mulţimĭ de arguţiĭ,
Când din leagăn şi din póle dolofaniĭ de copiĭ
Vĕ 'ntind braţele lor albe către sînurile pline,
Când în casă sub îndemnul harnicelor gospodine
Rostul trebilor e spornic şi bărbatul obosit
Işĭ găsesce patul móle şi căminul încăldit?!

Dar copiiĭ cresc şi calea vieţiĭ li se 'ntinde 'n faţă,
Paşiĭ lor nesigurĭ încă aŭ nevoe de povaţă;
Mama-ĭ va luà de mână, cu îngrijire-ĭ va păzì
De primejdiĭ, şi cu pilda-ĭ inima le va 'ntărì.
Din prejurul eĭ, ca roiul, toţĭ luatu-ne-am avîntul.
Binecuvîntarea mameĭ umple de belşug pămîntul;
Sfatul eĭ în noĭ tresare, plin de blânde 'nţelepciunĭ
Ca şi sfînta amintire a întâeĭ rugăciunĭ!
Cruntul strigăt al dureriĭ cátre dînsa ni se 'ndréptă,
Ea maĭ cu 'nlesnire iartă şi cu dor maĭ mult aşteaptă;
Iar pe lume, pentru dînsa, maĭ iubit şi maĭ frumos
Nu-ĭ nimic de cât copilu-ĭ, fie cât de păcătos!
Cine n'a simţit pe frunte lunga mameĭ sărutare
Şi în ceasurĭ de urgie n'a găsit o alinare
Lîngă sînul eĭ, acela nu cunósce cu ce drag
Şi încredere copiĭ calcă părintescul prag.

Da! pentru copiiĭ voştri tóte darurile minţiĭ
Şi comorile ce varsă cornul de-aur al sciinţiĭ,
Cu folos şi mână largă, tóte să le rĕspândiţĭ,
Ca să faceţĭ din eĭ ómenĭ luminaţĭ şi fericiţĭ,
Iată ţelul către care năzuinţele femeea
Pururea să şi le 'nalţe, dacă într'adevĕr scîntea
Dătătóre de viaţă de la dînsa o primim
Şi în lume ea sfinţesce tot ce credem şi iubim!
Sufletelor nóstre pline de 'ndoelĭ şi de amarurĭ
Daţi-le îmbărbătare şĭ-ale bucurieĭ harurĭ!
Instrunaţĭ duiósă lira curcubeelor cerescĭ,
Smulgeţĭ raze şi vopsele, calea vieţiĭ omenescĭ
S'o împodobiţĭ; căldura arteĭ binefăcĕtóre
Ne o împărtăşiţĭ voióse . . . . . Numaĭ ast-fel roditóre

Vĕ va fi învĕțătura șĭ-ale vóstre străduințĭ
Vor puté să făurescă bunĭ copiĭ din bunĭ părințĭ!

Decĭ frumoșiĭ ochĭ întórce-țĭ, dragă, iarășĭ cătro mine;
In prăpastie aruncă-țĭ cărțile cele haine;
Fericirea cuib nu-șĭ face între mucede hârtiĭ!.....
Să ne bucurăm de sóre, de pîrae, de câmpiĭ!....
Gingașă pășesce-mĭ pragul, vom începe o viață nouă
Vino! lasă să țĭ atîrne rochia ușóră 'n rouă
Și pe pĕrul tĕŭ cel negru pune țĭ roșiĭ trandafirĭ,
Cântă, rîdĭ, căcĭ veselia șterge negrele-amintirĭ!
Ah! cu cât, mĭ-eraĭ maĭ dragă, când în alb învestmîntată
Alergaĭ cu mine alăturĭ după fluturĭ, altă dată.
Imĭ păreaĭ a fi o zînă furișată din poveștĭ,
Ca să-mĭ torcĭ dile de aur, să mĕ 'ncânțĭ, să mĕ iubescĭ;
Nu să staĭ, ca adĭ, departe, cu zăvórele închise,
Rece și posomorîtă! . . . .
. . . . Lasă tomurile scrise.
Celor triștĭ și singuratecĭ, învĕțaților moșnegĭ,
Căcĭ din filele lor, póte, multe nicĭ că le'nțelegĭ!

Anexă. — La pag. 26.

PE FILE DE CEASLOV. II. (1)

DE

V. A. URECHIĂ
Membru al Academieĭ Române.

In ședința dela 11 Novembre 1888 am arĕtat rolul scórțelor și al marginilor albe din filele cărților bisericescĭ, în istoria familiilor și a țĕrilor române.

Mi-aŭ venit la mână câte-va cărțĭ noue cu însemnărĭ interesante pentru istoriă.

1. Pe scórțele și filele cărțeĭ: **Православникъ | ꙟвъцътѹ́ръ | акѹм ꙟтжю типъритъ пре лимба | рѹмънѣскъ | ꙟ зилеле Прѣ лѹминатѹлѹи Домн | Іѡ Алеѯандрѹ Кѡнстандін Мѹрѹзь | воевод. | Кѹ блгословеніѧ ши тоатъ келтѹıа ла Прѣ Сфинціи сале Пъринтелѹи нострѹ Кѵріѹ Доси- ѳеѹ Архіепископѹлѹи ши Митрополитѹлѹи â тоатъ | Ѹггровлахіа. | Ла ꙟнѹл мжнтѹиріи ,аѱчд | ꙟ тѵпографіа Митрополічаткъ | ꙟ Бѹкѹрещи. | де Димитріе Петровичь Тѵпо. Бѹк.**

Notițele istorice ce aflăm în acéstă carte, scrise pe file și scórțe sunt cele următóre.

a) Fila I-a nenumerotată și albă:

«**Ла лѣтѹ** 1768 **ꙟ лѹна лѹи ноев** 6 | **аѹ венитѹ Стѹпаю ла мѹскаль ꙟтъю.**»

E de observat, că vorba *stupai* pentru a designa pe Muscalĭ nu o găsirăm până astădĭ decât în cronica ce pentru prima óră am

---

(1) Urmare la comunicarea făcută la 11 Noembre 1888 Vedĭ *Analele, Tom X, Memoriile Secțiunii istorice*, pag. 245—250.

publicat-o noĭ, a clucerului Dimitrache, sub titlul: «Istoria întimplărilor d'inainte de pacea dela Cuciuc-Cainargi.» (1) Nu cred că informaţiunile succinte din informaţiunile acestea pot fi atribuite aceluiaşĭ autor, de óre-ce se referă la evenimente, pe carĭ clucerul Dimitrache le-a povestit pe larg în minunata sa lucrare, de care ne-am servit la tomul I al publicaţiuniĭ nóstre istorice.

b) Pe verso al foieĭ a 2-a albă, dinaintea titluluĭ cărţiĭ, citim informaţiunea acésta:

«Când fu la leatu 1769 s'a făcut vrajbă între Turcĭ şi între Muscalĭ, carĭ călcând în ţara Moldoveĭ, s'aŭ întins şi până în Ţara Rumănéscă.

«Şi când aŭ fost la leat 1784 în luna luĭ Iulie, trecênd Anşăfer (ѧнш҄ѣфѣр) gheneraru Petru Santicov Dunărea, aŭ dat răsboiŭ tare cetăţiĭ Rusciuculuĭ şi nu aŭ luat şi apoĭ s'aŭ întins până la Basarabovul şi aŭ luat pe Sfete Dumitre şi l-aŭ adus în Ţara Rumănéscă.»

c) La pag. 138.

«1793, să se ştie când aŭ perit sórele, în ḑilele luĭ Іѡ Alexandru Constantin Muruz-Vodă în luna luĭ August 25 la 7 ceasurĭ din ḑi şi la 8 ceasurĭ s'aŭ împlinit.»

d) Pe verso al aceleaşĭ pagine:

«La lét 1802, în ḑilele Domnuluĭ Michaĭ Suţul voevodul saŭ băjanărit târgul în luna luĭ Maiŭ 14

«Şi pe urma luĭ aŭ venit Ales. Nicolae Suţul nepotul luĭ Mihaĭ-Vodă Suţul, dela Moldova, tot în vara aceea.»

e) «Să se ştie când aŭ venit Іѡ̃. Constantin Ipsilant-Vodă în Ţara Rumunéscă şi aŭ venit până la Rădovanul în luna luĭ Octombre 14 la leat 1802 şi s'aŭ cutremurat pămîntul şi aŭ căḑut multe bisericĭ şi Colţea.» (2)

---

(1) In *Anale, Tom X, Memoriile Secţiuniĭ istorice*, pag. 351—479

(2) Despre acest cutremur este o altă inscripţiune pe o iconă de la mănăstirea Bunea, aflătóre în Museul Kogălniceanu Ḑice acéstă inscripţiune

S'au cutremurat pământulŭ în zioa de vineré mare cam 6 césurĭ din zi pă la prănzŭ foarte rău, căn s'au surpat sfăntele bisericĭ şi Colţé din Bucureşti

Iscal Radu (?) Neculce. 1802 Octom. 14.

f) «Să se știe când aŭ ars tîrgul: în luna luĭ August 28, la létu 1804, în dilele tot ale luĭ Constantin-Vodă Ipsilant.»

g) Pe fila 139, care este întréga albă:

«1806. Să se știe când aŭ fugit *Constantin Ipsilant* la Muscali, în luna luĭ August 16 dile la 7 ceasurĭ din dı și aŭ venit cu Muscalĭ în țara Rumunéscă în luna luĭ Decembre 12, la 7 ceasurĭ din di la leat 1806»

h) «Când a venit Gavrilă Vlădıcă din țara rusécă în Țara Rumunéscă, la 12 din di în luna Iunie 15 la leat 1808.»

i) «Să se știe când aŭ scos pe Vlădica Dositeĭ și s'aŭ pus Vlădică dela țara rusécă anume Icnatu la lét 1810, în luna luĭ Ghenarıe 16 în dilele Muscalilor tot atuncia.»

k) Pe contra pagină:

«Să se știe când s'aŭ cutremurat pămîntul, în o Duminecă la 2 césurĭ din di, în dilele Muscalilor la lét 1812 Maiŭ 5.»

l) «Să se știe când aŭ făcut pace în Țara Rumunéscă Muscalıĭ cu Turciĭ, la lét 1812 în luna luĭ Octomvrie 2 dile; și aŭ venit a se pomenì pe la bisericĭ domn anume Iω Ioan Gheorghe Caragea-Vodă și Ileana-Dómna »

m) «Să se știe când aŭ ars casele domnescĭ, în dilele domnuluĭ Ioan Gheorghe Caragea-Vodă, după venirea Muscalilor al 2-lea rînd, la lét 1812, la luna luĭ Dechemvrie în 22, când era la șépte ceasurĭ din nópte.»

n) Pe ultima filă din carte:

«Să se știe când s'a cutremurat pămîntul în dılele luĭ Iω Ioan Gheorghe Caragea-Voevod, la leat 1813, la luna luĭ Ghenarie 21 de dıle într'un rînd la miedul nopțiĭ, iar al doilea rînd când era la 4 ceasurĭ până'n diuă.»

o) «Să se știe când s'aŭ cutremurat pămîntul, Vınerĭ spre Sâmbătă, la un cés când era până'n diuă, la leat 1813 Martie 8 tot în dilele Măriei Sale Iω Ioan Gheorghe Caragea-Voevod.»

p) Pe verso al acesteĭ ultime pagine:

«Să se știe când s'aŭ cutremurat pămîntul în luna luĭ Septemvrie 30 de dile la 3 césurĭ din di, în dılele Domnuluĭ Iω Ioan Gheorghe Caragea-Voevod la leat 1817.»

q) «Să se ştie când aŭ făcut comediĭ aicĭ în Ţéra Rumunéscă şi aŭ aridicat o băşică cu un némţ într'însa şi s'aŭ dus spre Dudescĭ, la lét 1818 la luna luĭ Iuniu 16, la 12 césurĭ din ḑi.»

r) «Şi am scris să se se ştie când aŭ pribegit Iω Ioan Gheorghe Caragea Vodă în luna luĭ Septemvrie 29 la 10 ceasurĭ din ḑi la lét 1818».

s) Pe scórţa ultimă a cărţiĭ:

«Să se ştie când aŭ mers omiḑile la Chiriac, carele citeşte jălbile înaintea Domnilor, în casa luĭ să-l mănânce de viŭ, în ḑilele Domnuluĭ Mihaĭ Suţu-Voivod, în luna luĭ August în 15, la lét 1819».

t) Informaţiunea cu data cea maĭ recentă e următórea de la pagina 132 în cuprinderea următóre:

«Să se ştie de când aŭ dat pétră şi cu furtună şi aŭ scos pomiĭ din pămînt cât de marĭ ca butea şi casele aŭ desvălit şi bisericele în amurgul sereĭ, în vremea zavereĭ, la lét 1821 Iunie 23».

2. O altă carte bisericéscă pe care găsim informaţiunĭ scrise cu mâna, este acésta:

СЛѪЖБЪ ѠСЕБИТЪ

А Сфн҃тȣлȣй пре Кȣвіѡсȣлȣй Пърінтелȣй нострȣ НИКОДИМЪ сфинцитȣль чель динь лавра сфн҃тей Мънъстірй а Тисмѣней.|

Акȣмь ꙟтжи тѷпърить, ꙟ зилеле Лȣ|минатȣлȣй шй пръ ꙟнълцатȣлȣй домнь | IѠ АЛЕѯАНДРȢ СКАРЛАТ ГИКА Вв. |

Кȣ благословенія, шй ѿсърдіѧ, шй кȣ | тоатъ келтȣѧла сфинціей сале ювиторюлȣй де Дȣмнезеȣ Кѷрь ПАРТЕНІЕ епископȣль Ръм. |

ꙟ сфн҃та епископіе а ръмникȣлȣй. |

Ла анȣль дела Хс: 1767 ҂аѱѮз.

Саȣ тѷпърит де попа Костандинь Тѷпог҃. :

.

Acéstă carte cuprinde unele notiţe relative la familia luĭ Gheorghe logofĕtul de divan, începênd cu anul 1787 Ianuarie 10. Aşa la fila 3 arată, că s'a căsătorit după orînduială şi lege; apoĭ pe verso, ḑice că la 1787 Ianuarie 10 a contractat a 2-a căsătorie. La 1788

Ianuarie 5 a căpĕtat pe fica-sa Bălașa (fila 4). La 28 Novembre 1796 i s'a născut fiul sĕŭ Gheorghe (fila 4 verso).

La 1780 Septembrie 17 a dobândit o fiică Ecaterina, care a murit la 27 Iunie 1799 (fila 11).

Pe verso acesteĭ file consignéză nascerea uneĭ alte fiice Maria, în 28 Octobre 1787.

Deja la 6 Ianuarie 1779 a fost dobândit un fiŭ, Ioan (fila 13), și la 6 Februarie 1790 o altă fiică Smărandița, după ce la 1783 Decembre 20 căpĕtase o altă fiică Anița (fila 14 verso).

La fila 15 constată, că în 11 Iulie 1786 «aŭ lăsat sănătate răposata soția mea Maria și nefiind eŭ aicĭ, ci cu dumné-luĭ biv-vel post. Costache Gherachi caimacamul Craioveĭ, pentru rîndul tâlharilor, din porunca Măriei Sale Petru Mavrogheni-Voevod. Am luat înștiințare de acésta la Iulie 14 aflându-mĕ la mănăstirea Hurezu sud Vâlcea.» (fila 15 și verso).

La leat 1792 Septemvrie 12 dobîndește scriitorul un noŭ fiŭ, Ștefan.

«La 1794 August 12, Sămbătă la 5 césurĭ din ḑi s'aŭ născut fiica nóstră Stanca, ce aŭ lepĕdat-o (după obiceiul țăreĭ pentru traĭ) la drumul bisericeĭ pintre bojĭ și găsindu-o popa Ienache duhovnicul aŭ și luat-o în brațe de o-aŭ botezat.» (fila 23).

La 30 Iulie 1799 i se nasce fiica Maria pe care o botéză sócră-sa, la Maica-Precesta de la Dud.

Aceste diverse informațiunĭ nu întereséză istoria, dar a trebuit să atragă atențiunea asupra persóneĭ scriitoruluĭ, care sĕ pare a fi funcționar în divanul Craioveĭ. Interesantă este notița lăpădăreĭ uneĭ fiice lângă biserică, fiind-că se credeà că cu acest mijloc copila va trăi, cele-lalte fete pare că muriseră

Dar acum iată informațiunile din acéstă carte, carĭ întereséză istoria

a) «1787 August 14 s'aŭ cetit în divan luminata carte a Măriei sale prea înaltuluĭ nostru domn Iω *Nicolae Petre Mavrogheni-Voivod*, cum că aŭ luat vestire și poruncă, că Joĭ ce aŭ trecut, adecă la 5 ale luniĭ August aŭ ridicat pe elciul Rusieĭ la Edicula.

Asemenea și în Bucurescĭ pe consulu Rusieĭ l'aŭ ridicat Măria-sa Vodă după porunca ce-aŭ avut și cartea domnéscă e scrisă de la August 11 și cum că are prea puternica împărăție resboĭ cu Rosia; de aceea am scris să se știe. Și caimacam am avut aicĭ pe dumnealuĭ bi-vel clucerul Teodorache . . . . » (restul e tăiat, fila 9 verso și 10).

b) «1788 Ghenare 29 aŭ eșit nemțiĭ la Rușava într'o Sâmbătă.» (fila 10 verso).

c) «April 26,1780 Duminecă, la 1 ciasurĭ din ḑi, când s'a născut fiica scriitoruluĭ Smarandița, apoĭ în Dumineca Tomeĭ a rĕposat Ștefan Bibescu biv-vel ban» (pagina 14).

d) «1789 Octomvrie 28 într'o Duminecă aŭ venit aicea în Craiova Măria sa Craĭ Oberster cu óstea împărătéscă, iar la Octomvrie 31 Mercurĭ a sosit și Măria-Sa General-Maior Sterder pogorînd pela Porcenĭ cu óste și tunurĭ.» (fila 16 verso și 16)

e) «1790 Martie 26 la 2 ciasurĭ de nópte s'a cutremurat pămîntul fórte tare ţiind cutremurul ca un sfert de cias.» (fila 17 verso și 18.)

f) «1790 April 5 Vinerĭ s'aŭ închinat Turciĭ Ostrovenĭ și aŭ intrat óstea împărătéscă în cetate, excelența sa domnul Gheneral-Maior Ausburg, și a mers și excelența sa gheneral baron Steader, și la April 12 s'aŭ aruncat în Craiova tunurĭ 63, eșită afară fiind tótă óstea și pedestrimea și călărimea la Măgură către Semnice.» (fila 18 verso și 19.)

g) «1791 Septemvrie s'aŭ ridicat din Craiova și din tótă țara oștirea chesaricéscă și-aŭ rĕmas domn iarășĭ Măria Sa prealuminatul nostru stăpîn *Mihail Constantin Suțu Voivod* și caimacan Dumnealuĭ celibi Costache Suțu, nepotul Măriеĭ Sale, cetindu-se cărțile căimăcămieĭ la August . . . »(restul nu se póte cetì fiind tăiat de legător. — Fila 19 verso și 20.)

h) «1791 Ghenarie 18 s'aŭ cetit în divan luminata carte a Măriеĭ Sale pré milostivuluĭ nostru Domn Mihail Constantin Suțu Voivod scrisă de la Ghenarie 12, cuprinḑĕtóre că s'a încheiat pacea de

pré puternicul împĕrat sultan Selim-han și cu împĕrăția ruséscă.» (Fila 20 verso și 21.)

i) «Septemvrie 1791 s'a cetit luminata carte a Mărieĭ Sale pré luminatuluĭ Domn Iω Mihail Constantin Suțu Voivod, scrisă dela Septemvrie 7 pentru încheerea păciĭ cu Austria, însă s'aŭ cetit în divanul Craioveĭ la Septemvrie 11 lét 91 de mine fiind....» (tăiat).

Gheorghe al 3-lea logofĕt» (fila 21 verso și 22)

Aceste diverse informațiunĭ cadrézā pe deplin cu cele ce am adus în tomurile I—VI ale publicațiuniĭ nóstre și merită decĭ tótă atențiunea istoricilor noștri.

Anexă. — La pag. 27.

PRIMA CĂMILĂ FOSILĂ
GASITĂ IN ROMÂNIA ŞI UNICA PÂNĂ ASTĂDI ÎN EUROPA

DE

GR. STEFANESCU
Membru al Academieĭ Române

Domnilor Colegĭ,

Comunicarea ce-mĭ propun să fac Academieĭ are o mare importanță sciințifică, fiind-că descoperirea făcută este nu numaĭ cea dintâĭ în România, dar unica până astădĭ în Europa; este vorba despre existența *Cămileĭ* pe întinsele câmpiĭ de pe malurile Oltuluĭ, în vecinătățile *Slatineĭ*, şi acésta în timpul *Ereĭ cuaternare.*

Nicĭ un alt rumegător, Domnilor Colegĭ, nu presintă un interes aşà de mare ca cămila, atât din punctul de vedere anatomic, căcĭ nicĭ unul ca dînsa nu se deosebesce aşà de mult de congenerele sale; în adevĕr, pe când tóte rumegătórele sunt lipsite de *incisivĭ,* la falca superióră, cămila posede aceştĭ dințĭ şi la falca superióră ca şi la cea inferióră, şi numaĭ ea posede *călcâiul* saŭ eşitura de la marginea posterióră a rămuriĭ ascendente a fălciĭ; — cât şi maĭ cu sémă din punctul de vedere al extremeĭ sale rarităţĭ în stare *fosilă.*

Cămila nu a fost găsită în stare fosilă, până astădĭ, decât în ramurile meridionale ale munților Himalaiĭ, în *colinele Sivalice* din India; ea a fost descrisă de *Falconer,* în opera sa «*Paleontological memoirs and notes*», memoriĭ şi note publicate maĭ târdiŭ, în anul 1868, de *Charles Murchison.* D-niĭ *Flower* şi *Lydekker* ne vorbesc asemenea, în scrierea lor «*Mamals living and extingt*», despre o cămilă fosilă din *Algeria,* care a trăit în Era cuaternară.

Dar nicĭ o rĕmăşiță de cămilă fosilă nu s'a găsit până astădĭ în stratele geologice din Europa.

Nu cunosc decât treĭ casurĭ despre carĭ s'a făcut menţiune şi carĭ s'ar puté atribuì la o cămilă fosilă; dar aceste casurĭ, după vom vedé, sunt fórte îndoióse.

1). Casul menţionat de *Cuvier*, la pag. 3 din vol. 4 al însemnateĭ sale opere «*Des Ossements fossiles,*» unde el dice: «*Camper desinase, din Museul britanic, o porţiune de măsea inferóră pe care o* **credeà** *de cămilă;*» dar Cuvier adaogă îndată că nicĭ o probă *autentică* nu învederéză că acéstă bucată să fie în *adevĕr fosilă.*

2). Casul celor treĭ dinţĭ găsiţĭ în Siberia, descrişĭ şi publicaţĭ, în anul 1836, de *Bojanus,* ca făcênd parte dintr'un animal din familia camelidelor; dar despre starea lor fosilă *Cuvier* exprimă o îndoială semnificativă: «*dacă aceştĭ treĭ dinţĭ pe carĭ d-l Boanus i-a publicat sunt în* **realitate** *fosilĭ*», dice Cuvier în clasica sa operă, de care am vorbit maĭ sus.

In privinţa acestor treĭ dinţĭ, despre carĭ vorbesce Bojanus, am avut o plăcută surprindere: cu ocasiunea mergeriĭ mele, anul acesta, la Congresul geologic internaţional dela *Zürich,* am visitat maĭ înainte Museul din *Darmstadt,* pentru a studià importantele rĕmăşiţe de mamifere fosile; şi am avut fericita ocasiune, graţie amabilităţiĭ învĕţatuluĭ sĕŭ Director, d-l *Lepsius,* să vĕd doĭ din aceştĭ dinţĭ pe carĭ Museul din Darmstadt îĭ are chiar de la un nepot al luĭ *Bojanus,* care i-a dăruit acestuĭ Museŭ. Dacă aceştĭ dinţĭ sunt saŭ nu fosilĭ, lucrul póte este de discutat, cum erà părerea luĭ Cuvier; ceea-ce este însă sigur, este că eĭ sunt aĭ unuĭ rumegător; dar dimensiunile lor maĭ marĭ, maĭ mica convexitate a semilunelor de pe corónele lor, şi mica grosime a acestor dinţĭ în comparaţie cu mărimea lor, îĭ deosebesc mult de molariĭ uneĭ cămile, în cât chiar Bojanus i-a atribuit nu propriŭ uneĭ cămile, ci unuĭ noŭ gen pe care el l'a numit *Mericotherium Sibiricum.* (1)

3). Este casul unuĭ craniŭ de cămilă care se găsià la *Pesta* (cu intenţiune nu dic în *Museul* din Pesta). Sunt maĭ mulţĭ anĭ de atuncĭ, audisem că se vorbesce despre un cap de cămilă *fosilă* care s'ar aflà în Museul din Pesta Eŭ, care găsisem tocmaĭ pe

(1) *Nova acta Leopoldina Carolina,* p 263 taf. 21 fig. 1-8 an. 1836.

atuncĭ acéstă cămilă în România, doriam mult să vĕḑ acest cap. În anul 1878, trecênd prin acest oraş şi visitând Museul, am vrut să vĕḑ şi acest cap de cămilă fosilă, dar el nu se aflà expus în Museŭ; el erà, mi s'a spus, în cabinetul directoruluĭ, care lipsià din oraş atuncĭ, şi cabinetul erà închis.

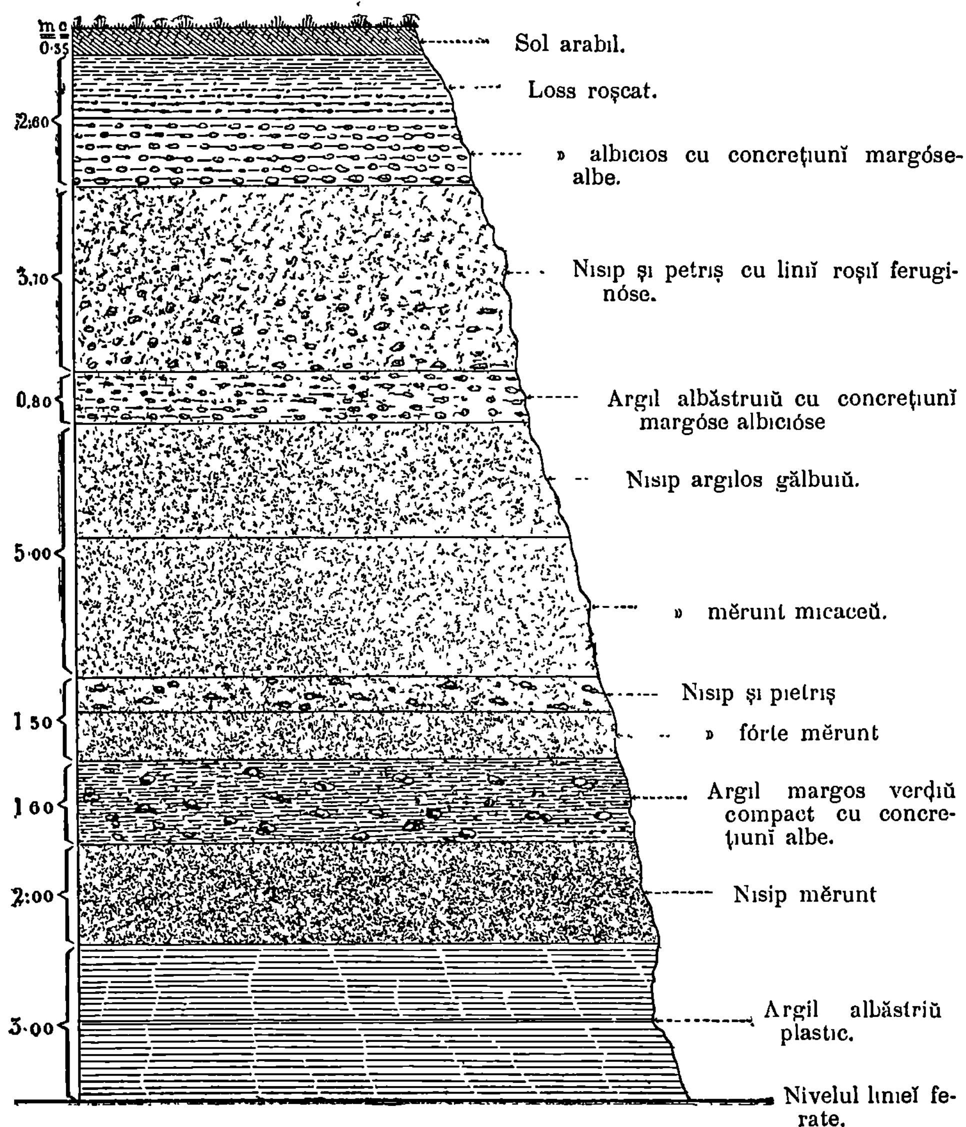
După ce m'am întors în Bucurescĭ, m'am adresat d-luĭ Director al Museuluĭ din Pesta, exprimându-ĭ dorinţa mea de a cunósce acest cap, fie printr'un desen, fie printr'o fotografie. D-l director a avut extrema amabilitate de a-mĭ trimite însuşĭ craniul de cămilă la Bucurescĭ, unde l'am studiat şi i-am scos şi fotografia pe care o vedeţĭ aci. După cum se vede, falca inferióră lipsesce de la acest craniŭ. Dar starea civilă a acesteĭ rĕmăşiţe de cămilă erà asemenea pusă în îndoială chiar de maĭ mulţĭ geologĭ ungurĭ, printre carĭ d-l profesor *Crenner*, directorul Museuluĭ, şi regretatul d-l *Szabó*, profesor la Universitatea din Pesta, carĭ îmĭ ḑiceaŭ: «nu scim dacă el provine dintr'un strat geologic óre-care, nicĭ dacă este *fosil*, el a fost găsit pre albia unuĭ rîŭ din Croaţia şi ni l'aŭ adus la Museŭ.»

Ducêndu-mĕ anul acesta la *Congresul geologic* de la *Zürich* m'am oprit din noŭ la Pesta, ca să vĕd ce s'a făcut acel craniŭ. Eĭ bine, nu l'am găsit în Museul Naţional, unde d-l sub-director, care mi-a arătat cu mare bună-voinţă tóte avutele colecţiunĭ ale acestuĭ Museŭ, m'a asigurat că un asemenea cap nu există în acest Museŭ, dar că póte să se găséscă în colecţiunile Ministeriuluĭ de Agricultură, în carĭ sunt reunite tóte avuţiile minerale, geologice şi paleontologice ale Ungarieĭ; dar nicĭ aicĭ nu am fost maĭ fericit D-l *Bruck*, în absenţa d-luĭ *Boeck*, directorul Museuluĭ, m'a încredinţat că nicĭ odată n'a existat un asemenea craniŭ în acest Museŭ şi că dînsul nicĭ nu l'a vĕḑut vre-o dată. Acésta probéză, cred, că nu s'a dat nicĭ o importanţă acestuĭ craniŭ şi că probabil el a fost asvîrlit prin fundul magaziilor Museuluĭ.

Fălcile de cămilă fosile despre carĭ am să vĕ vorbesc, Domnilor Colegĭ, sunt cu totul *autentice*; ele aŭ fost găsite de mine însu-mĭ pe malul stâng al *Oltuluĭ*, la satul *Milcovul-de-jos* lângă *Slatina*, capitala judeţuluĭ Olt, şi nu numaĭ aşà asvîrlite pe marginele rîuluĭ,

saŭ risipite pre cóstele délurilor, carĭ dominéză malul stâng al Oltuluĭ, ci în inima stratelor, ca să ḑic așà, într'o mare *tăietură,* făcută pentru construirea drumuluĭ de fer *Bucurescĭ-Vîrciorova,* și la vre-o *șése* metri de adîncime, într'un strat de *petriș cuaternar.*

Iacă care este succesiunea stratelor acesteĭ adîncĭ săpăturĭ; ea se vede în secțiunea pe care am luat'o eŭ însu-mĭ, în anul 1874, pe când se construià acest drum de fer.

Cele două *lossourĭ* și *petrișul* fac parte din *Era cuaternară* și repauséză pe succesiunea de argile, de marge, de nisipurĭ, fórte slab înclinate carĭ represintă partea cu totul superióră a *Pliocenicului* din România, stratele cu *Unio* și cu *Paludine*.

Cele două fălcĭ de cămilă aŭ fost găsite în stratul al treilea, în nisipul cu petriș și amestecate cu alte óse fosile cuaternare printre carĭ un craniŭ de *Antilopă* și dințĭ de *Elephas primigenius* saŭ *Mamutul*.

Descrierea fălcilor.

Falca cea maĭ completă de la Olt, după cum se vede în acest desen în care bucățile sunt reduse la jumătate, are ramura stângă cu simfisă, brațul vertical cu apofisa coronoidă, și cu condilul cu totul complete; din ramura dréptă nu există decât un fragment, începênd de la canin până dincolo de prima *premolară*, care este asemenea fórte bine conservată. Ea maĭ are toțĭ *incisiviĭ* afară de al treilea din partea dréptă, care lipsesce; ceĭ doĭ *caninĭ*, cele două *prime premolare, isolate* și *conice* și apoĭ întréga serie a celor-lalte două *premolare* și a celor treĭ *adevěrațĭ molarĭ*, toțĭ aceștia în serie continuă.

Este de observat că presența celuĭ de al 2-lea premolar, saŭ 1-iul din serie, la cămilele fosile din România, și la indivițĭ cu o vîrstă deja înaintată, ne arată că, în timpiĭ geologicĭ, acest premolar erà *permanent*, când, după *Cuvier*, la cămilele actuale, el cade de timpuriŭ și nu se maĭ înlocuesce. *Falconer* a observat maĭ multe craniurĭ de cămile carĭ trăiesc astădĭ în *Arabia* și nu a găsit decât la unul singur acest al doilea *premolar* persistând (1) și încă Falconer nu ne spune dacă acel individ nu era tînĕr.

Ramura dréptă, cum am spus'o, nu are decât prima premolară, saŭ molara ascuțită.

Incisiviĭ, în numĕr de *cincĭ*, al treilea din drépta lipsind, sunt înfipțĭ, în serie continuă, pe marginea superióră a sinfi-

(1) Paleontological memoirs and notes — vol 1 pagina 229.

seĭ; eĭ sunt *lațĭ* și fórte *înclinațĭ*; perechea dintâĭ saŭ anterióră, maĭ cu sémă, nu face cu orizontul decât un unghiŭ de 20°—25°; *caniniĭ* lipițĭ de incisivĭ aŭ forma *conică*, sunt *lațĭ*, *ascuțițĭ* și *puțin recurbațĭ spre partea posterióră*, ca primiĭ premolarĭ, dar maĭ înalțĭ și maĭ puternicĭ decât dînșiĭ; eĭ ocupă o posițiune aprópe verticală, făcênd cu orizontul un unghiŭ de 70°. Intre caninĭ și primiĭ premolarĭ ascuțițĭ și între aceștia și seria continuă de premolarĭ și molarĭ se află *intervale* góle.

Luând dimensiunile diferitelor părțĭ ale aceseĭ fălcĭ și comparându-le cu cele date de *Falconer* pentru cămila fosilă din India și cu ale cămileĭ care trăesce astădĭ, și basându-ne pe corelațiunile organelor, resultă că cămila din România erà maĭ *mică*, maĭ *subțiratecă* decât cea din India, și chiar și decât cea actuală, care este ceva maĭ mică decât cea fosilă din India, după dimensiunile date de Falconer și cele luate de noĭ.

Dacă la acestea maĭ adăogăm că prima premolară saŭ molara ascuțită, la cămila din India, erà maĭ apropiată de caninĭ decât acea din România; că incisiviĭ cămileĭ de la *Olt* eraŭ mult maĭ înclinațĭ decât ceĭ de la falca cămileĭ din *India*, carĭ eraŭ maĭ ridicațĭ; dacă maĭ adăogăm asemenea că *călcâiul*, saŭ a treia colónă a molareĭ posterióre, la falca cămileĭ de la *Olt* este maĭ lungă și maĭ turtită decât la cea din *India* și dacă, pe lângă acestea, observăm tocirea destul de înaintată a incisivilor și maĭ cu sémă a molarilor cămileĭ de la Olt, ceea ce ne arată, dacă nu un individ *fórte bětrân*, cel puțin un *adult*, resultă că suntem în fața uneĭ spețe de cămilă maĭ mică, care se deosebesce îndestul de cea din India, în cât să justifice crearea uneĭ *noue* speciĭ; ceea ce am și făcut, numind'o *Camelus Alutensis*, după *Aluta*, numele latin al rîuluĭ *Olt*, pe marginile căruia a trăit acéstă cămilă.

Cât pentru a doua falcă, saŭ maĭ bine al doilea fragment de falcă, fiind-că acesteia îĭ lipsesce și simfisa și ramura ascendentă, vedem că în privința dinților ea nu are decât pe ceĭ treĭ molarĭ adevěrațĭ, premolariĭ fiind rupțĭ și nu se věd decât rădăcinile lor înfipte în alveole. Dacă comparăm dimensiunile aceseĭ fălcĭ cu ale

celor-lalte cămile, vedem că ea a trebuit să provie de la un individ maĭ mare decât *Camelus Alutensis*, dar maĭ mic decât *Camelus Sivalensis* şi apropiindu-se de cămila actuală. Tocirea măselelor maĭ puţin înaintată la acéstă a doua falcă decât la cea *Alutensis*, arată un individ maĭ *tînĕr*, prin urmare, nu vîrsta este causa dimensiuniĭ maĭ marĭ a fălciĭ sale, ci constituţiunea sa maĭ forte şi prin urmare ea trebue să provie de la un individ maĭ puternic, de şi maĭ tînĕr. Să fie vorba acì de o nouă specie? să fie cestiune de sex? mi-e greŭ să mĕ pronunţ cu certitudine, ba aş inclinà maĭ mult să admit, că este cestiune de sex; în orĭ-ce cas avem de sigur înaintea noastră rĕmăşiţele a douĕ individe; unul maĭ mic, maĭ subţiratec decât cel-alalt, carĭ păşteaŭ împreună cu *Antilopele* şi cu *Mamuţiĭ* pe livedile înflorităre ale malurilor Oltuluĭ, pe timpul Ereĭ cuaternare, timp în care de sigur valea Oltuluĭ erà maĭ puţin lată de cum este astădĭ.

Presenţa cămileĭ fosile în România ne procură date preţióse în privinţa distribuţiuniĭ acestor animale în diferitele vîrste geologice ale globuluĭ. Ea ne probézā că cămila, originară din India, a trăit, în centrul Asieĭ, în *Era terţiară* şi anume în epoca *Pliocenică*; de acolo ea a *emigrat* spre Occident şi nu o găsim în *România*, la porţile Orientuluĭ, decât în *Era cuaternară*. Ea a trebuit dar să emigreze fórte încet până să ajungă la noĭ, pentru a ne părăsì definitiv la finele acesteĭ *Ere*.

Noue descoperirĭ ne vor arĕtà în viitor, sunt sigur, până unde înaintase în Occidentul Europeĭ cămila, şi carĭ sunt regiunile unde ea găsià împrejurările favoritóre pentru a puté trăì şi a se desvoltà.

Anexă. — La pag. 27

TEOREMA ARIILOR
IN MIȘCAREA SISTEMELOR MATERIALE

(Cu privire la o comunicare făcută de D-l Marey în ședința Academieĭ de Sciințe din Paris din 17 (29) Octobre 1894)

DE

SP. HARET
Membru al Academieĭ Române.

Delaunay, în *Tractatul* sĕŭ *de Mecanică raționată,* edițiа III, pag. 412, vorbind despre teorema ariilor în mișcarea sistemelor materiale, afirmă că un animal, isolat în spațiŭ, nesupus la nicĭ o forță esterióră, și care la momentul inițial este immobil, nu ar puté să-șĭ imprime o mișcare de rotație în jurul unuĭ ax. El motivéză afirmarea acésta, prin împrejurarea că, după teorema ariilor, suma proiecțiilor pe un plan al ariilor descrise de rađele sectóre ale diferitelor puncte ale unuĭ sistem trebue să fie zero la fie-care moment; de unde urméză, đice el, că, dacă unele părțĭ ale corpuluĭ animaluluĭ ar esecutà, în puterea voințeĭ luĭ, o rotație într'un sens, alte părțĭ ale corpuluĭ luĭ ar trebuì să esecute, în același timp, rotațiĭ de sens opus.

Cu tóte acestea, observația arătase de demult că unele animale, precum pisicile, câniĭ, etc., lăsate să cadă de la óre-care înălțime, reușesc a se întórce în timpul căderiĭ, așà că ajung tot-deauna la pămînt pe piciórele lor. Se credeà că întórcerea acésta a animaluluĭ în timpul căderiĭ se datorà punctuluĭ de sprijin pe care-l luà pe mâna operatoruluĭ, chiar în momentul când erà lăsat să cadă. D-l Marey însă, luând o serie de fotografiĭ instantanee asu-

pra uneĭ pisicĭ lăsate să cadă, a constatat în mod neîndoios că animalul, în momentul plecăriĭ, nu luà absolut nicĭ un punct de sprijin, şi că învîrtirea luĭ în jurul axuluĭ longitudinal al corpuluĭ se datorà exclusiv mişcărilor pe carĭ le esecutà el singur, în puterea voințeĭ luĭ, fără intervenția nicĭ uneĭ forțe esterióre.

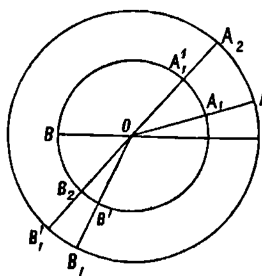
Observațiunea acésta erà în oposiție directă cu afirmarea luĭ Delaunay.

Intrebarea erà, de unde provenià acéstă nepotrivire?

Aŭ fost uniĭ carĭ nu aŭ lipsit să se grăbéscă, pe basa experiențeĭ d-luĭ Marey, să pună în îndoială întréga teorie a Mecaniceĭ raționate. Insă esplicarea lucruluĭ, în modul cel maĭ satisfăcĕtor, a urmat aşà de aprópe esperiența d-luĭ Marey, în cât nicĭ o umbră de îndoială nu maĭ rĕmâne asupra explicațiuniĭ logice a fenomenuluĭ observat de d-sa, chiar pe basa teoremeĭ ariilor.

D-niĭ Guyon, Maurice Lévy, Marcel Deprez şi P. Appell, atât prin raționament, cât şi prin o serie de exemple şi de aparate mecanice, dederă, fără întârḑiere, explicațiunea completă a fenomenuluĭ (*Comptes-rendus des séances de l'Académie des Sciences de Paris*, şedințele din 29 Octobre şi 5 Novembre 1894); iar cu treĭ şedințe maĭ târḑiŭ d-l L. Lecornu indică un cas fórte caracteristic, în care un corp, numaĭ prin o serie de mişcărĭ interióre, şi fără nicĭ o schimbare aparentă în forma sa exterióră, póte să-şĭ imprime o mişcare de rotație în jurul unuĭ ax, fără nicĭ o intervenție de forțe exterióre. (*Comptes-rendus*, şedința din 26 Novembre 1894)

Cred util a pune în vederea Academieĭ încă o explicare fórte simplă a fenomenuluĭ observat de d-l Marey, explicare care are analogie cu cea dată şi de d-l Appell.

Presupun că corpul animaluluĭ se reduce numaĭ la două puncte materiale, de masse egale, A şi B, şi că O ar fi proiecția axuluĭ longitudinal al corpuluĭ luĭ. Animalul imprimă punctuluĭ A o rotație, care-l aduce în A′. Atuncĭ, după teorema ariilor, B se va mişcà în sensul opus, şi va veni în B′; însă, fiind-că raḑa OA

este maĭ mare decât OB, pentru ca ariile AOA′ și BOB′ să fie egale, va trebuì ca arcul BB′ să fie maĭ mare decât AA′.

In acest moment, presupun că animalul apropie punctul sĕŭ A′ de axa O, și-l aduce în A_1, iar pe B′ îl depărtéză în B_1. Dacă acum el imprimă luĭ B_1 o rotație $B_1B'_1$, punctul A_1, care e maĭ aprópe de axă, va executà, după teorema ariilor, o rotație $A_1 A'_1$, de sens contrar cu $B_1 B_1'$, și ast-fel ca arcul $A_1 A_1'$, să fie maĭ mare decât $B_1B'_1$.

Se póte ușor vedé că mișcările animaluluĭ se pot combinà în așà fel, ca posițiile finale A'_1 și B'_1 să se afle pe acelașĭ diametru al cercurilor, precum fusese și A cu B.

Dacă acum animalul duce punctul A'_1 în A_2 și pe B'_1 în B_2, el se găsesce avênd întocmaĭ aceeașĭ formă ca și la începutul mișcăriĭ sale, însă a executat în jurul axuluĭ O o rotație, mĕsurată prin unghiul AOA_2 saŭ BOB_2; și acésta numaĭ în virtutea forțelor sale interióre și în deplin acord cu teorema ariilor.

Fenomenul ast-fel descris este întocmaĭ acel care se petrece la un animal care cade. Fotografiile d-luĭ Marey ne arată, în adevĕr, cum animalul, în prima periódă a căderiĭ sale, îșĭ întinde labele de dindărăt și-șĭ scurtéză pe cele de dinainte; și, după ce a executat rotația, care corespunde cu AA′ și cu BB′ din figura alăturată, strînge labele de dindărăt, lungesce pe cele de dinainte și execută apoĭ rotația representată în figura nóstră prin $A_1A'_1$ și $B_1B'_1$.

Ceea ce trebue să deducem din acéstă discuție este că, Delaunay s'a grăbit să tragă, din teorema ariilor, care este exactă, o conclusie neexactă; și acésta, pentru că nu a ținut sémă de schimbarea de formă pe care animalul póte să șĭ-o dea după voință. Dar dacă se ține sémă și de acéstă împrejurare, nu maĭ este nicĭ un desacord între teorie și fenomenele observate.

Anexă. — La pag. 28.

OSPĔȚUL LUĬ NASIDIENUS

SATIRA VIII (CARTEA II)

DE

D. C. OLLANESCU
Membru al Academieĭ Române

HORAȚIU

Cina luĭ Nasidienus cel bogat cum țĭ-a plăcut?
Vrênd ierĭ să te chem la masă mi s'a spus că la bĕut
De la prânz eraĭ acolo.

FUNDANIUS

Nu sciŭ 'n vĭața mea vre-o dată
Să fi petrecut maĭ bine.

HORAȚIU

Spune-mĭ — daca mĭ-e ertată
Intrebarea—, ce bucate fómea 'ntâĭ ți-aŭ alinat?

FUNDANIUS

Maĭ întâĭ un porc sĕlbateç din Lucania, vînat,
După cum ne spuse garda, diminéța pe rĕcóre,
Imprejur avênd lăptucă, hrén, ridichĭ ințepătóre,
Sfecle, pesce 'n saramură, drojdie de vin de Cos,
— Tot ce póte să ațîțe un stomah cam lenevos
Cum se ridică acestea și un rob cu pulpe góle,
Masa de arțar o șterse, cu 'n șervet de purpur móle,

Iar prisósele un altul le-adună, înlăturând
Tot ce-ar fi jicnit pe óspeţĭ; negrul Hydaspes, purtând
Ca fecióră-Ateniană taina Cereriĭ, ne-aduse
Vinul de Cecub, iar Alcon Vin de Chio, care nu se
Adăpase 'n mare încă! . . . .
. . . . «De nu-ţĭ plac cele ce bem»,
Ḑise gazda luĭ Mecenas, «Alban şi Falern avem.»

HORAŢIU

Păcătósă avuţie! Dar aş vré să sciŭ cu cine
Fost'aĭ conmesean, Fundane, de-aĭ trăit aşà de bine?

FUNDANIUS

Eŭ, alăturea cu Viscus Thurinus, pe 'ntâiul pat,
Varius sta lângă dînsul, iar Mecenas aşezat
Cu Servilius Balatro şi Vibidius, pe care
Umbre îşĭ îĭ adusese, venià 'n mijloc, mi se pare,
Apoĭ Nomentanus, gazda, Porcius — ce ne făceà
Mult să rîdem, dintr'o dată cum plăcintele 'nghiţià,
Pe când Nomentanus gata sta cu degetul s'arate,
Bunătăţile rĕmase, icĭ şi colo, negustate;
Căcĭ noĭ, ceĭ din códa glóteĭ, adică, deşi mâncam
Pasĕrĭ, scoicĭ orĭ pescĭ, de pildă, nicĭ o sémă nu ne dam,
Că alt gust aveaŭ acolo, de cum le sciam odată;
Mĕ şi 'ncredinţă de asta grabnic, dându-mĭ o bucată,
Cum nu maĭ mâncasem încă: măruntae de părîng
Şi de rhomb; apoĭ îmĭ spuse că, atuncea când se strîng
Merele dulcĭ la pişcatul luneĭ, se roşesc. Maĭ bine
Lămurirea astuĭ lucru ţĭ o va da el de cât mine.
Dar Vibidius răcnesce: «Daca astă zĭ nu-l sleim,
«Bêndu-l, ţăr' de rĕsbunare, Balatro, o să murim»!
Şi păhare maĭ marĭ cere. Gazda auḑindu-l, geme
Şi pălesce, căcĭ de nimenĭ într'atâta nu se teme
Ca de bĕutoriĭ vajnicĭ, fie că-s maĭ îndrăsneţĭ
La cuvînt, orĭ că perd gustul demâncăriĭ când sunt beţĭ.
Vase 'ntregĭ cu vin Balatro şi Vibidius, îndată
Tórnă 'n cupe Allifane,—pilda le-ĭ de toţĭ urmată,
Numaĭ dóră conmeseniĭ de pe cel din urmat,
Sticlelor de lângă dînşiĭ nicĭ o pagubă n'aŭ dat!

Insă iată că s'aduce o murenă lungă 'ntinsă
Intr'un blid în care 'nnótă racĭ de mare . . . «Când fu prinsă,»
Ḑise gazda, «nu-şĭ lăsase icrele, căcĭ ĭ-ar fi fost
«Carnea făr'de gust pe urmă. Ca să-ĭ facĭ sosul cu rost,
«Puĭ: uleiŭ de la Venafru, stors din teasc de 'ntâia mână,
«Saramură de scumbrie de Ispania şi până
«Ce e 'n fert, vin vechiŭ de al nostru de cincĭ anĭ, căcĭ numaĭ vin
«De la Chio-ĭ maĭ poţĭ pune după ce s'a fert deplin;
«Nu uità apoĭ piperul alb, şi maĭ ales oţetul
«Cel de strugurĭ, din Methymne. Tot eŭ am găsit secretul
«De a ferbe ruta verde şi alantele amare;
«Iar Curtillus ne învaţă că ariciul cel de mare
«Nu e bun de cât cu apa luĭ din ţéstă, — nespělat . . . . .»
— Dar de-o dată baldachinul ce 'n tavan sta spînzurat
Se prăpăstuì pe masă, atât nor de praf sculând,
Cât nu veḑĭ nicĭ după Crivěţ în Campania sburând.
La 'nceput fu mare témă; dar ne 'nviorăm îndată
Ce simţim că nu ĭ pericol. — Trist, cu faţa 'n jos plecată
Rufus începù a plânge ast-fel, par'c'ar fi perdut
Un copil în flórea vîrsteĭ; şi cât ar maĭ fi ţinut
Nu sciŭ, daca Nomentanus înţeleptul, vorbă bună
N'ar fi pus ca să-l mângâe: «Care zěŭ e vaĭ! Fortună
«Ḑise, maĭ cumplit ca tine pentru noĭ? De ce-ţĭ baţĭ tu
«Joc aşà de omenire?» — Varius de abià putù
Să-şĭ ascundă 'n şervet rîsul, iar Balatro, care tóte
Le ia 'n glumă, grăì ast-fel; «Aşà-ĭ viaţa! nu se póte
«Ca isbânda să 'ncunune ostenelele ce ţĭ daĭ!
«Pentru a ne primì cu fală veḑĭ ce de necazurĭ aĭ!?
«Pânea să nu fie arsă, sosul să nu se greşéscă,
«Robiĭ spilcuiţĭ şi sprintenĭ masa bine s'o servéscă;
«Unde puĭ pe lângă asta şi 'ntîmplărĭ, cum am avut
«Bunăóră adineaorĭ: baldachinul ce-a căḑut,
«Saŭ argatul de la vite, care lunecând sdrobesce
«Talerile! . . . Insă tocmaĭ în restrişte se vědesce
«Geniul celor răsboinicĭ, şi-al stăpânilor de casă,
«Ómenĭ, care 'n întuneric alt-fel fericirea-ĭ lasă!»
Incântat Nasidienus îĭ rěspunde: «Buniĭ Zeĭ
«Să-ţĭ asculte rugăciunea, şi să-ţĭ dea tot ce le ceĭ,
«Oaspe voitor de bine şi om plin de omenie!»
Apoĭ îşĭ cerù papuciĭ. — Să fi auḑit ce vie

Șóptă lunecă atuncea în urechĭ din pat în pat . . . . .

HORAȚIŬ

Pentru un așà spectacol, nu sciŭ ce n'așĭ fi lăsat
Eŭ; dar nu uità și spune-mĭ de ce-ațĭ rîs voĭ maĭ departe?

FUNDANIUS

Pe când întrebà Vibidiŭ, daca și-amforele's sparte,
Căcĭ nu-ĭ da să bee nimenĭ, și rîdeam noĭ, maĭ ales
Cum la tot găsià Balatro un șagalnic înțeles;
Iată că Nasidienus se întoarce plin de falǎ,
Ca un om care prin artă îndreptase o greșală,
După el, pe-o tavă mare, robiĭ duc părțĭ hăcuite
De cocor, în sare multă și 'n făină 'nvěluite,
Un ficat de gâscă albă cu smochine îngrășată,
Șoldurĭ de vătuiŭ, maĭ bune de mâncat fără de spată,
Apoĭ pepțĭ prăjițĭ de mierle și porumbĭ fără cotor,
Lucrurĭ póte bune numaĭ daca despre rostul lor
N'ar fi înșirat atâtea gasda, în cât noĭ luarăm
Fuga, și drept rěsbunare din nimica nu gustarăm,
Ca și cum, cel de cât șerpiĭ africanĭ, duh maĭ spurcat
Al Canidieĭ, asupra meseĭ luĭ ar fi suflat.

PARTEA II

SESIUNEA GENERALĂ DIN ANUL 1895.

SESIUNEA GENERALA DIN ANUL 1895

ŞEDINŢA DIN 28 FEBRUARIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ Vice-Preşedinte *I. C. Negruzzi.*

D-l Vice-Preşedinte *I. C. Negruzzi* declară deschisă sesiunea generală, şi anunţă că d-l Preşedinte Ion Ghica este împedecat de bólă de a luà parte la lucrările Academieĭ în acest an.

D-l Secretar general *D. Sturdza* dă cetire următoruluĭ:

«*Raport asupra lucrărilor Academieĭ în anul 1894—95.*

«*Domnilor Colegĭ,*

«De la organisarea Academieĭ Române ca Institut Naţional în 1879, sesiunea generală a acestuĭ an este întâia, la a căreĭ deschidere Secretarul d-vóstre general vĕ póte presentà raportul destre activitatea din cursul anuluĭ, fără o amintire întristătóre a perderiĭ vre-unuia din membriĭ Institutuluĭ nostru.

«Din contra avem a înregistrà un fapt îmbucurător. Membrul onorar Prea Sfinţia Sa Victor Mihályi, Episcopul Lugoşuluĭ, a fost întărit de Archiepiscop şi Metropolit român greco-catolic în scaunul Blajuluĭ. Academia, în şedinţa de la 11 Novembre, a decis a exprimà cu acéstă ocasiune felicitările Sale Inaltuluĭ Prelat.

«Acéstă sesiune este, după mulţĭ anĭ, tot odată întâia la a căreĭ deschidere numĕrul membrilor Academieĭ este complet. Fie ca acéstă fericită împrejurare să fie de bun augur pentru prosperitatea Institutuluĭ nostru, asupra căruia întrégă naţiunea îşĭ are aţintiţĭ ochiĭ şi de la care Româniĭ speră mult pentru înaintarea culturiĭ lor.

«Academia a luat şi în acest an parte la bucuriile Maiestăţiĭ Sale Regeluĭ, Augustul eĭ Preşedinte de onóre şi Protector, şi ale familieĭ Sale.

«Cu ocasiunea nasceriĭ Principeseĭ Elisabeta, fiica Alteţelor Lor Regale Principele şi Principesa Românieĭ, Delegaţiunea a exprimat felicitările Instituţiuniĭ nóstre.

«La 3 Novembre, cu ocasiunea serbăriĭ nunţiĭ de argint a Maiestăţilor Lor Regeluĭ şi Regineĭ, Academia s'a înfăţişat in corpore spre a Le presentà o adresă de felicitare.

«*I. Şedinţele de peste an.*

«In cursul anuluĭ Academia a ţinut 37 şedinţe ordinare, din carĭ 5 aŭ fost publice. In aceste şedinţe, afară de afacerile private ale Academieĭ, s'aŭ făcut comunicărĭ şi discuţiunĭ sciinţifice. Cele maĭ însemnate dintre acestea sunt următórele·

«D-l Coleg *V. A. Urechiă,* la 25 Novembre, a cetit o comunicare: *Pe file de ceaslov,* ca continuare la cea cetită la 11 Novembre 1888.

«La 2 Decembre, d-sa a cetit o încercare dramatico-satirică de la finea seculuĭ trecut inedită şi anonimă: «*Comodie în douĕ fapte*», în care se arată trista stare a domnieĭ şi a boerimiĭ muntene de atuncĭ.

«La 13 Ianuarie, d-sa a comunicat: «*Cererile în ponturĭ ce se cade a se face de Rumânĭ la vre-un congres de Prinţipĭ creştinĭ*», scriere de la 1828, din care se vede că pe atuncĭ există aspiraţiunea la unirea Principatelor şi se simţià nevoia de un Principe străin şi de independenţă

«D-l *Gr. G. Tocilescu,* la 9 Decembre, a făcut o relaţiune despre

nouele cercetărĭ privitóre la *Limes alutanus* şi la castrele romane de la Racoviţa-Copăcenĭ. La 16 Decembre, d-sa a continuat expunerea despre acele castre şi a adus la cunoscinţa Academieĭ descoperirea unuĭ bogat material de documente istorice slavone şi romàne, aflat de d-sa în archivul municipal al Braşovuluĭ.

«In parcul Institutuluĭ Otteteleşanu de la Măgurele, cu ocasiunea unor lucrărĭ de nivelarea terenuluĭ, s'a găsit un numĕr însemnat de urne funerare pline cu óse arse amestecate cu pămînt Directorul Institutuluĭ, d-l I Slavicĭ, a trimes maĭ multe specimene din acele urne, carĭ s'aŭ presentat în şedinţele dela 11, 18, 25 Novembre şi 16 Decembre; iar la 13 Ianuarie d-l Gr. G. Tocilescu a cetit o notă asupra acesteĭ descoperirĭ.

«In şedinţa publică de la 2 Decembre, d-l *B. P. Hasdeŭ* a cetit un poem întitulat *Dumnedeŭ*, iar în cea dela 10 Februarie a cetit un memoriŭ despre «*Cheile Bîculuĭ în Basarabia*».

«D-l Coleg *N. Ionescu,* la 27 Maiŭ, a făcut comunicare despre o călătorie a d-sale în Bulgaria şi despre progresele culturale ale acesteĭ ţĕrĭ vecine.

«La 4 Novembre, d-l Coleg *D. C. Ollănescu* a cetit *Satira IV contra femeilor savante;* iar la 16 Decembre, d-sa a cetit o scriere întitulată «*Din viéţa romană de pe timpul luĭ August. Ospĕţul luĭ Nasidienus*».

«D-l Coleg *Dr. V. Babeş,* la 4 Novembre, a făcut o expunere asupra lucrărilor sciinţifice cuprinse în noul volum al *Analelor Institutuluĭ de bacteriologie din Bucurescĭ.*

«La 3 Iunie, d-sa a arĕtat constatările făcute asupra uneĭ nouĕ forme a morveĭ (răpciugiĭ), anume morva latentă saŭ larvată.

«In şedinţele de la 18 Novembre, 27 Ianuarie, 3 şi 24 Februarie, d-l Dr. Babeş, rĕspundênd unor întrebărĭ făcute de d-l Hasdeŭ, a dat maĭ multe explicaţiunĭ privitóre la lucrările făcute în Institutul de bacteriologie cu privire la descoperirea seroterapieĭ în acest Institut.

«D-l *Gr. Ştefănescu,* la 2 Decembre, a făcut o comunicare despre prima cămilă fosilă găsită în România şi unica până astădĭ în Europa.

«La 9 Decembre, d-l *Sp. Haret* a vorbit despre teorema ariilor în mişcarea sistemelor materiale (cu privire la o comunicare recentă făcută de d-l Marey la Academia de sciinţe din Paris).

«La 10 Februarie, d-sa a presentat două lucrărĭ matematice ale d-luĭ I. Ghibaldan.

«La 13 Februarie, d-l coleg *I. Kalinderu* a presentat, din partea d-luĭ şi d-neĭ Mijatovich, maĭ multe scrierĭ de ale domnielor lor, cu o analisă asupra cuprinsuluĭ acestor scrierĭ.

«D-l membru corespondent *St. C. Hepites,* la 7 Octobre, a presentat o comunicare despre starea actuală a publicaţiunilor meteoorologice în ţéră; iar la 27 Ianuarie a presentat lucrarea *Materiale pentru climatologia Românieĭ. II. Gerul Bobotezeĭ.*

«In sesiunea generală trecută, la 11 Aprilie, Academia a decis, ca Secţiunea literară să pregătéscă o lucrare asupra ortografieĭ, spre a se puté discută cestiunea în sesiunea de acum. Secţiunea a ţinut 3 şedinţe, la 18, 25 Novembre şi 23 Decembre. Discuţiunile şi decisiunile eĭ s'aŭ tipărit şi vi s'aŭ comunicat, pentru ca ast fel în actuala sesiune să se pótă luà asupra ortografieĭ decisiunĭ în deplină cunoscinţă de causă.

«Academia Română, ca cea maĭ înaltă instituţiune de cultură a neamuluĭ românesc, nu a putut sta nepĕsătóre în faţa pericolelor de carĭ e ameninţată cultura naţională în acea ţéră locuită de Românĭ, unde s'aŭ născut bărbaţĭ puternicĭ ca Şincai, Samuil Clain şi Petru Maior, Şaguna, Şuluţ şi Bariţiu. In şedinţa de la 27 Maiŭ, Academia a aprobat un memoriŭ asupra aceste cestiunĭ marĭ. Acest memoriŭ s'a adresat tuturor instituţiunilor, cu carĭ ne aflăm în relaţiunĭ.

«*II. Publicaţiunile Academieĭ.*

«In cursul anuluĭ s'aŭ făcut următórele publicaţiunĭ:

«1. Din *Analele Academieĭ* s'aŭ tipărit:

«*a*) *Tomul XVI — Partea administrativă şi desbaterile din 1893 — 94.*

«*b*) Din *Tomul XV — Memoriile Secţiuniĭ istorice* s'aŭ tipărit cólele 26 — 30 din lucrarea d-luĭ V. A. Urechiă: *Documente inedite din domnia luĭ Alexandru Constantin Moruzi, 1793—1796.* Volumul se va terminà în cursul anuluĭ viitor.

«*c) Tomul XVI — Memoriile Secţiuniĭ istorice* a început a se tipărì cu lucrarea d-luĭ V. A. Urechiă: *Catoliciĭ din Moldova în secolul XVII* după scrierea luĭ Marcus Bandinus. S'aŭ tipărit cólele 1—5. Volumul se va terminà în cursul anuluĭ viitor.

«*d) Tomul XVI — Memoriile Secţiuniĭ sciinţifice* s'a început a se tipărì cu lucrarea d-luĭ St. C. Hepites: *Materiale pentru climatologia Românieĭ. I. Clima Sulineĭ.*

«2. Din *Istoriile luĭ Herodot,* în traducerea premiată a d-luĭ D. I. Ghica, după tomul I, cuprinḑênd cartea I, s'a pus în tipar cartea IV, care se va tipărì în tipografia I. V. Socec. Lucrarea va începe în curînd.

«3. S'a tipărit lucrarea despre *Basmele române,* de d-l L. Şăineanu, lucrare premiată de Academie în sesiunea trecută cu Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu.

«4 Cât se atinge de *Etymologicum Magnum Romaniae,* deşì în cursul anuluĭ d-l B. P. Hasdeŭ a avut nenorocirea de a fi de maĭ multe orĭ greŭ bolnav, totuşĭ făscióra III din Tomul III este gata şi vi se va presentà în cursul sesiuniĭ. Ea cuprinde între altele, un studiŭ fórte important, despre *Cheile Bîculuĭ* şi despre *Bîrlad.*

«5. In sesiunea trecută, la 28 Martie, Academia a decis facerea

uneĭ noue edițiunĭ a scrieriĭ luĭ *D. Cantemir*, *Hronicul vechimeĭ Romano-Moldo-Vlahilor*, însărcinând cu facerea acesteĭ edițiunĭ pe d-l Gr. G. Tocilescu. S'a decopiat sub îngrijirea d-luĭ Tocilescu întrégă acéstă scriere după exemplarul edițiuniĭ din 1835, care a fost colaționat de d-sa, la 1877, cu originalul autograf, aflător la Moscva în biblioteca Archivelor principale ale Ministeriuluĭ de Externe.

«6. Aŭ rĕmas a se tipări în aniĭ viitorĭ:

«*a) Țĕranul român* de d-l Gr. G. Tocilescu, lucrare premiată la 1882.

«*b) Catalogul monumentelor epigrafice și sculpturale din Museul național de anticități* de d-l Gr. G. Tocilescu.

«*c) Flora Dobrogeĭ* de d-l Dr. D. Brândză, lucrare premiată la 1887.

«*d)* Tomul II din *Psaltirea publicată românesce la 1577 de Diaconul Coresi*, din care d-l B. P. Hasdeŭ, însărcinat cu facerea acesteĭ publicațiunĭ, a tipărit întâiele 4 cóle.

«*e) Discursurile și alocuțiunile M. S. Regeluĭ în aniĭ 1866—1891* din carĭ, conform decisiuniĭ luate la 1890, s'aŭ tipărit întâiele 10 cóle.

«7. *Schimb și darurĭ de publicațiunĭ.*— Noue relațiunĭ de schimbul publicațiunilor s'aŭ stabilit cu următórele instituțiunĭ:

Academia de Sciințe dela St. Louis (America de Nord).

Academia de Sciințe, Arte și Litere dela Wisconsin, Madison (America de Nord).

Observatoriul de astronomie dela Paris.

Societatea archeologică croată dela Knin (Dalmația).

«S'aŭ dăruit publicațiunĭ pentru bibliotecile:

Gimnasiuluĭ dela Rîmnicul-Vîlceĭ,

Seminariuluĭ dela Curtea-de-Argeș.

«III. Publicațiunile Hurmuzaki și cercetări istorice.

«Marea publicațiune istorică, care acum de 15 anĭ se face sub îngrijirea Academieĭ, a continuat desvoltarea eĭ în anul trecut ca și în ceĭ precedențĭ.

«1. *Tomul II, partea 5-a,* format din documente din aniĭ 1552—1557, adunate din diferite publicațiunĭ străine de d-l N. Densușianu, a început a se tipări. S'aŭ tipărit până acum 26 cóle, cuprindênd 91 documente.

«2. *Tomul VIII,* format din documente din archivele Veneției și din alte archive străine, precum și din colecțiunea de documente originale ale Academieĭ, s'a terminat și publicat. Acest volum este de 74 cóle și cuprinde 762 documente din aniĭ 1376—1650.

«3. *Tomul IX*, continuarea celuĭ precedent și format din documente de aceeașĭ natură și origine, se află la tipar. S'aŭ tipărit în cursul anuluĭ cólele 22—40, sub îngrijirea d-luĭ I. Slavicĭ. Volumul cuprinde până acum 457 documente din aniĭ 1650—1680.

«4. *Tomul VI* din *Suplementul I,* format din documente politice și diplomatice procurate de mine și privitóre la istoria țêriĭ din aniĭ 1827—1849, este terminat. El s'a tipărit sub îngrijirea d-luĭ C. Colescu-Vartic. Acest volum este de 83 cóle și cuprinde 304 documente.

«5. *Tomul II* din *Suplementul II,* cuprindênd documente din archivele și bibliotecele polone, s'a tipărit sub îngrijirea d luĭ Ioan Bogdan. El este de 81 cóle și cuprinde 286 documente din aniĭ 1601—1640. Vi se va presentà chiar în cursul acesteĭ sesiunĭ.

«Un III volum din *Suplementul II* va puté începe a se tipări în curînd.

«6. *Fragmentele din Istoria Românilor* de E Hurmuzaki s'aŭ publicat numaĭ în text original german In traducere română s'a tipărit Tomul I, pe când publicațiunea se află încă în administrarea Ministeriuluĭ Instrucțiuniĭ publice. Delegațiunea a decis, la 13 Octobre 1889, să se publice traducerea românéscă și a tomuluĭ II.

«Cu acéstă traducere a fost însărcinat d-l I. Slavicĭ, care a dat-o la tipar.

«7. S'aŭ continuat cercetările și decopierile de documente în archivele săsescĭ din Sibiŭ, Brașov și Bistrița. Din aceste cercetărĭ s'aŭ primit până acum 1037 documente din aniĭ 1358—1736.

«Ar fi de cel maĭ mare interes istoric ca aceste cercetărĭ să se pótă întinde asupra tuturor archivelor municipale și bisericescĭ ale Sașilor din Transilvania, carĭ aŭ avut neîncetate relațiunĭ cu Principatele și aŭ păstrat fórte multe acte privitóre la acele relațiunĭ.

«8. D-l Coleg Gr. G. Tocilescu, în Aprilie 1894, a descoperit în archivul municipal al Brașovuluĭ aprópe 1.000 documente slavone și române, emanate de la Principiĭ Țěriĭ-Româneşcĭ și aĭ Moldoveĭ, de la diferite orașe și persóne din țéră, carĭ aŭ stat în désă corespondență cu Brașovul în secoliĭ trecuțĭ. S'aŭ pus d-luĭ Tocilescu la disposițiune sumele necesare pentru a procură copiĭ saŭ fotografiĭ de pe tóte acele documente.

«9 Pentru a face pe deplin cunoscut, maĭ ales Guvernuluĭ și Adunărilor legiuitóre, marea însemnătate istorică a aceseĭ publicațiunĭ, precum și modul administrăriĭ eĭ de către Academie, s'a tipărit la începutul luniĭ Februarie anul acesta, expunerea care se alătură la acest raport și care s'a trimes atât Guvernuluĭ cât și Corpurilor legiuitóre. (1)

«10. Starea actuală a publicațiuniĭ *Documente privitóre la Istoria Românilor* este următórea:

(1) Maĭ jos în *Anexe*.

Volumul	Anii	Cole tipărite	Documente	Adunate de Hurmuzaki	Adause de Academie
I p. 1.	1199—1345	92	553	—	553
I p. 2.	1346—1450	117	691	—	691
II p. 1.	1451—1575	105	722	722	—
II p. 2.	1451—1510	98	534	—	534
II p. 3.	1510—1530	99	462	—	462
II p. 4.	1531—1552	100	446	—	446
II p. 5.	1552—1575	26	91	—	91 (sub presă)
III p. 1.	1576—1599	79	443	341	102
III p. 2.	1576—1600	76	563	—	563
IV p. 1.	1600—1649	93	629	629	—
IV p. 2.	1576—1650	91	732	—	732
V p. 1.	1650—1699	72	362	362	—
V p. 2.	1650—1699	54	475	—	475
VI	1700—1750	90	355	355	—
VII	1750—1818	76	308	308	—
VIII	1376—1650	74	762	—	762
IX	1650—1800	40	457	—	457 (sub presă)
Suplem. I.—I	1518—1780	135	1 414	--	1.414
II	1781—1814	101	988	—	988
III	1709—1812	77	203	—	203
IV	1802—1849	78	415	—	415
V	1822—1838	86	325	—	325
VI	1827—1849	83	304	—	304
Suplem. II.—I	1510—1600	82	347	—	347
II	1601—1640	81	286	—	286
Volume 25		2 105	12.867	2.717	10 150

«Aceste documente se împart în următorul mod după principalele epoce ale istorieĭ Românilorŭ:

	Aniĭ	Documente
Inainte de Mircea Vodă	1199—1382	786
Epoca luĭ Mircea și Alexandru-cel-Bun.	1383—1432	287
După Alexandru-cel-Bun, epoca luĭ Ștefan-cel-Mare .	1433—1504	736
După Ștef.-c.-Mare, epoca luĭ Petru Rareș, Négoe-Bas.	1505—1546	1.110
După Petru Rareș, Lăpușneanu, Desp., Petre-Șchiopul	1546—1566	781
Epoca dintre Lăpușneanu și Michaiŭ-Vitézul . .	1566—1593	832
Epoca luĭ Michaiŭ-Vitézul și a Movilescilor . .	1593—1610	2.188
Epoca dintre Movilescĭ—Mateiŭ-Basar și Vasile-Lupu	1611—1633	742
Epoca Voevoḑilor Mateiŭ-Basarab și Vasile-Lupu .	1633—1654	578
De la Mateiŭ-Basarab și Vasile-Lupu—Brâncoveanu.	1654—1688	757
Brâncoveanu și Cantemiresciĭ	1688—1714	740
Domniile Fanarioților	1714—1821	2.309
Epoca anilor	1821—1849	1 021
	Documente	12 867

«*IV. Biblioteca.*

«Biblioteca Academieĭ șĭ-a urmat desvoltarea obicĭnuită și cresce din an în an atât de considerabil, în cât am ajuns într'o mare strîmtorare de local. Ea aduce serviciĭ tot maĭ însemnate studielorŭ literare și sciințifice. Aceste serviciĭ ar fi încă maĭ însemnate, dacă nu am fi fost siliți, din causa acesteĭ strîmtorărĭ, a scóte din serviciŭ și a închide în lăḑĭ așezate în magasine, părțĭ întregĭ din biblioteca regulată și catalogată, precum și multe din publicațiunile noue. Lucrul este fórte întristător, dar nu a stat în puterea Delegațiuniĭ d-vóstre, nicĭ chiar în puterea Academieĭ, de a-l îndreptà.

«Precum vĕ este cunoscut, Delegațiunea a adresat d-luĭ Ministru al Cultelor și al Instrucțiuniĭ publice următórea cerere la 11 Martie 1894:

«Prin adresa seria B. No. 1729 de la 5 Aprilie 1890, acel Onor. Ministeriŭ a binevoit a pune la disposițiunea Academieĭ, pentru înstalarea eĭ, casele cu tot locul lor situate în calea Victorieĭ No. 135 și cumpĕrate de la d-l St. Cezianu. Tot de odată, Ministeriul a pus la disposițiunea Aca-

demieĭ şi sumele necesare pentru repararea şi adaptarea caseĭ după trebuinţele Instituţiuniĭ nóstre, precum şi pentru instalarea eĭ.

«In acéstă casă Academia şĭ-a întocmit local pentru ţinerea şedinţelor şi pentru funcţionarea serviciilor sale; şĭ-a instalat biblioteca cu tóte colecţiunile pe carĭ le posedă. precum şi depositul publicaţiunilor făcute de dînsa.

«In ceĭ patru anĭ trecuţĭ, de când Academia se află instalată în acest local, biblioteca şi colecţiunile sciinţifice aŭ crescut în mod neaşteptat. Pe lângă numeróse donaţiunĭ maĭ micĭ carĭ se fac aprópe ḑilnic, pe lângă publicaţiunile carĭ se primesc în schimb de la societăţĭ şi institute sciinţifice din străinătate, pe lângă cărţile carĭ se cumpĕră,— Academia a primit în dar bibliotecĭ întregĭ, cum este a învĕţatuluĭ eĭ membru rĕposatul Episcop de Roman Melchisedec şi a I. P. S. S. Metropolitul Iosif al Moldoveĭ, care singură e de peste 5.000 volume. Afară de acésta, mişcarea literară din ţéră cresce neîncetat de câţĭ va anĭ; numĕrul cărţilor, revistelor şi ḑiarelor se îmmulţesce necontenit, şi din tóte se primesc treĭ exemplare conform legiĭ din 2 Aprilie 1885. Tóte aceste cărţĭ intrate astfel în bibliotecă trebuesc aşezate şi catalogate în ordine.

«Din causa acesteĭ cresceri atât de îmbucurătóre, localul a devenit cu totul neîncăpĕtor pentru colecţiunile biblioteciĭ nóstre, ast-fel că nu maĭ este cu putinţă aşezarea sistematică şi catalogarea cărţilor în bibliotecă. De asemenea, nu maĭ este îndestulător nicĭ localul întocmit pentru aşezarea exemplarelor duble ale biblioteciĭ, precum nicĭ acela în care se află depositul publicaţiunilor Academieĭ.

«Colecţiunea manuscriptelor şi documentelor istorice este aşezată în două odăĭ, în carĭ se află în acelaşĭ timp şi cancelaria cu archiva de serviciŭ, precum şi cassieria şi comptabilitatea. Dulapurile manuscriptelor şi documentelor aşezate în acele odăĭ s'aŭ umplut cu totul şi suntem nevoiţĭ a ţiné în lăḑĭ manuscripte şi documente, pentru carĭ nu maĭ este loc.

«La acest inconvenient al neîndestulăriĭ localuluĭ, care este acum o pedecă la desvoltarea biblioteciĭ nóstre, se maĭ adaoge un altul şi maĭ grav: casa cumpĕrată a fost zidită pentru trebuinţele uneĭ familiĭ şi este prin urmare departe de a presentà siguranţă contra incendiuluĭ, absolut necesară pentru preţiósele colecţiunĭ ale Academieĭ.

«Din aceste cause este de grabnică necesitate a se mărì localul prin clădirea din noŭ a uneĭ aripĭ în fundul curţiĭ, pe terenul astăḑĭ gol şi destul de vast, după planul pe care avem onóre a-l anexà pe lângă acésta. Acéstă aripă nouă ar mărì localul cu odăile însemnate în plan cu No. 1—7 în parter şi cu No. 8—18 în etaj şi ar fi o continuare a luĭ neîntreruptă şi în aceeaşĭ formă.

«Odăile No. 1 şi 2 vor fi ocupate cu administraţiunea averiĭ, cassieria şi comptabilitatea Academieĭ; în salonul No. 3 se va instalà colecţiunea ḑiarelor şi revistelor românescĭ; în salonul No. 6 se va aşezà depositul dubletelor biblioteciĭ; la No. 5 va fi o scară secundară pentru urcarea în etaj; iar No. 7 va fi coridorul care să dea comunicaţiune între odăile No. 1, 2, 3, 4 şi 6 şi între vechiul local. In etaj, odaia No. 8 va fi destinată întruniriĭ membrilor Academieĭ în afară de şedinţă; salonul No. 10 va cuprinde depositul manuscriptelor şi documentelor, al cărţilor celor maĭ rare şi maĭ preţióse; iar salonul No 9 va fi local de studiĭ asupra manuscriptelor şi documentelor. Odăile, coridorul şi scara arĕtate în plan cu No. 11—18 vor fi afectate cancelarieĭ.

«Intreg acest adaos de clădire va fi construit cu tavanurĭ boltite cu zid între grinḑĭ de fer, aşa în cât să presinte cea maĭ deplină siguranţă pentru colecţiunile carĭ se vor instalà într'însul. După devisul întocmit de d-l architect F. D. Xenopol, acest adaos de clădire va costà suma de Leĭ 81.752,94.

«Maĭ este necesar a se construì lângă local o mică clădire pentru locuinţa a treĭ servitorĭ. Acéstă clădire va necesità, după devisurile aceluiaşĭ architect, o cheltuială de Leĭ 10.641,53

«Este decĭ necesară pentru aceste clădirĭ suma de Leĭ 92.394,47 la care trebue adaos Leĭ 4.619,72 (5% din preţul clădirilor) pentru facerea planurilor şi supraveghiarea lucrăriĭ, ceea ce face în total Leĭ 97.014,19.

«Facerea clădirilor se va da prin licitaţiune, după regulele clădirilor Statuluĭ.

«Pe lângă acésta va maĭ fi necesară suma de Leĭ 13.000 pentru facerea mobilieruluĭ necesar aşezăriĭ colecţiunilor în noua aripă a clădiriĭ

«Aducênd la cunoscinţa D-vóstre acéstă grabnică trebuinţă a Academieĭ, avem onóre a vĕ rugà, Domnule Ministru, să binevoiţĭ a pune pentru scopul aicĭ arĕtat la dispoziţiunea Academieĭ suma de Leĭ 110.000.

«Nu ne îndoim că D-vóstre dimpreună cu întreg Guvernul ţĕreĭ, veţĭ binevoì a aprecià însemnătatea colecţiunilor Instituţiuniĭ nóstre şi marele folos pe care Academia îl aduce printr'însele şi prin propria sa activitate înaintăriĭ studielor sciinţifice în ţéră şi maĭ ales istorieĭ naţionale, şi că veţĭ venì în ajutorul eĭ, acordându-ĭ cât maĭ în grabă suma numită, pentru ca noul local să pótă fi terminat în cursul veriĭ.»

«Acéstă cerere a rĕmas până acum fără rĕspuns. Cu strîmtorarea biblioteciĭ însă a crescut şi grija pericolelor, ce ar puté ameninţà preţiósele şi neînlocuibilele nóstre colecţiunĭ în cas de incendiŭ, maĭ ales că localul nostru nu stă isolat de alte case particulare.

«V. Donațiunĭ, legate, fondurĭ.

«Comisiunea financiară vĕ va arĕtà în amĕnunte starea fondurilor Academieĭ, precum și gestiunea financiară a anuluĭ trecut; iar Comisiunile speciale alese în sesiunea trecută vĕ vor da relațiunĭ amĕnunțite asupra celor douĕ marĭ fundațiunĭ, carĭ aŭ intrat în patrimoniul Academieĭ în aniĭ din urmă, anume fundațiunea Vasilie Adamachi și fundațiunea Ottetelеșanu, dăruită Academieĭ de colegul nostru d-l I. Kalinderu.

«Delegațiunea a publicat pentru fie-care din aceste fundațiunĭ câte o broșură, cuprindênd actele fundațiuniĭ, decisiunile Academieĭ pentru regulamentarea lor, precum și începutul puneriĭ în execuțiune a acestor decisiunĭ. Aceste publicațiunĭ s'aŭ credut necesare, atât pentru a aduce la cunoscința publică scopul fundațiunilor, cât și ca omagiŭ de recunoscință către memoria generoșilor donatorĭ.

«1. S'a terminat clădirea cripteĭ pentru vecĭnica odihnă a rĕmășițelor pămîntescĭ ale rĕposatuluĭ Vasilie Adamachi și s'a așezat de-asupra eĭ monumentul pentru vecĭnica pomenire a generosuluĭ donator. La 9 Octobre s'a făcut inaugurarea monumentuluĭ, cu participarea I. P. S. Sale Metropolituluĭ Iosif al Moldoveĭ și a P. S. Sale Episcopuluĭ Partenie al Dunăriĭ-de-jos

«S'a început punerea în aplicare a regulamentuluĭ fundațiuniĭ Adamachi, votat în sesiunea trecută După recomendarea juriuluĭ, compus din d-niĭ Dr Russ, M. Tzoni și P. Poni, care l-a presidat, Academia, la 7 și 21 Octobre, a acordat bursele Adamachi de câte 100 leĭ pe lună în 1894—95 d-reĭ E. Cancicov și d-luĭ C. Climescu, studențĭ aĭ Facultățiĭ de Sciințe din Iașĭ, d-luĭ N. Lupu și d-reĭ M. Trancu, studențĭ aĭ Facultățiĭ de Medicină din Iașĭ.

«2. Institutul Ioan Otteteleșanu a fost inaugurat la 6 Octobre trecut, în presența maĭ multor membri aĭ Academieĭ, a unuĭ representant al M. S. Regeluĭ și a unuĭ public numeros. M S Regele a binevoit a exprimà prin telegramă pĕrerea de rĕŭ că a fost

împedecat de a asistà la serbarea inaugurării, anunțând că dimpreună cu M. S. Regına vor visıtà în curînd Institutul și-l vor înconjurà de tótă îngrijirea Lor.

«Comisiunea alésă de Academie la 4 Iunie 1893 a supraveghiat completarea instalării Institutului. Prin decisiunea luată în sesiunea generală trecută, la 13 Aprilie 1894, Academia a dat acestei comisiuni depline puteri pentru a organisà Institutul pe basele arĕtate în încheerile eĭ de la 12 Aprılie 1894, presentate Academiei și a-l face să funcționeze cu începerea anului școlar 1894-95. Comisiunea, pe de o parte a publicat concurs pe ḑiua de 15 August pentru înscrierea elevelor, pe de altă parte a însărcınat pe d-l I. Slavicĭ, membru corespondent al Academieĭ, să elaboreze proiectul de organisare al Institutului, programul de studiĭ și regulamentul pentru conducerea internă. Acéstă organisare și acest program aŭ fost aprobate de Mınisteriul Cultelor și Instrucțiuniĭ publice prin adresa seria B. No. 7.353 de la 2 Octobre. Delegațiunea, după recomendarea Comisiuniĭ, a decis a pune Institutul sub conducerea d-luĭ și d-neĭ I. Slavicĭ.

«Până la terminul de 15 August s'aŭ înscris 91 concurente; dintre acestea aŭ fost admise și s'aŭ presentat la concurs 32, carĭ aŭ fost examınate la 15 Septembre de către d-l I. Kalınderu și de subscrisul, ca membri aĭ Comisiuniĭ, dımpreună cu d-l I. Slavicĭ.

«Resultatul concursuluĭ a fost adus la cunoscința M. S. Regeluĭ, prin raportul Delegațiuniĭ de la 17 Septembre. Maiestatea Sa a bınevoit a desemnà, după tabloul presentat, pe elevele admise, în numĕr de 15.

«Elevele ast-fel primite aŭ fost îndată duse la Măgurele și instalate în Instıtut, unde îșĭ urméză până astăḑĭ studiele.

«3. La 23 Decembre a încetat dın vıață la Iașĭ Prıncipesa Alina Știrbeĭ, care, precum vĕ este cunoscut, a făcut Academıeĭ, în viéță fiınd, un dar de 200.000 leĭ prin actul de donațiune de la 22 Februarie 1889. Academia a fost representată la îmmormîntare și a depus o corónă pe sıcriul generóseĭ donatóre. In acéstă sesıune

veţĭ avé a luà decisiunile necesare pentru punerea în aplicare a dispoziţiunilor din actul de donaţiune.

«Credem că îndeplinim o datorie piósă reamintind aci generosul şi patrioticul act de donaţiune al acesteĭ matróne, ale căreĭ amintirĭ vecĭnic vor fi în neamul românesc:

«Act de donaţiune.

«Dorind a da uneĭ părţĭ din averea mea o întrebuinţare folositóre naţiuniĭ, m'am decis să fac Academieĭ Române o donaţiune de două sute miĭ leĭ.

«Fac acest act în credinţa ce am, că Academia va fi tot-deauna purtătórea desvoltăriĭ morale şi intelectuale a poporuluĭ românesc. Am credut că e bine să daŭ acesteĭ donaţiunĭ o destinaţiune maĭ ales istorică, fiind-că cunoscinţa exactă şi amĕnuntă a istorieĭ naţionale este fundamentul adevĕratuluĭ patriotism, care pricepênd binele şi progresul săvîrşit, relele şi nevoile suferite, arată cetăţénuluĭ calea ce trebue să urmeze cu încredere şi cu siguranţă. Dar am credut, că pentru a întărì din ce în ce maĭ mult cultul bineluĭ, capitalul ce dăruesc póte servì tot odată din timp în timp a încurajà lucrărĭ menite a ridicà simţimintele morale şi creştinescĭ ale poporuluĭ, precum şi scrierĭ avênd de scop a desvoltà mintea, inteligenţa, judecata şi inima tinerimiĭ.

«Fac acest act, însufleţită de dorinţa ca România să-şĭ asigure viitorul, obicĭnuindu-se cetăţeniĭ a făptuì numaĭ cele plăcute luĭ Dumnedeŭ, a rĕmâné tot-deauna pe calea virtuţiĭ şi a-şĭ îndeplinì necontenit cu sfinţenie şi cu tărie datoriile către patrie

«*Decid decĭ următórele :*

«1. Fac Academieĭ Române donaţiunea capitaluluĭ de două sute miĭ leĭ prin depunerea la Cassa de Consemnaţiunĭ, Depunerĭ şi Economiĭ, a una sută miĭ leĭ în rentă perpetuă a Statuluĭ 5% şi una sută miĭ leĭ în rentă amortibilă a Statuluĭ 5% şi prin predarea în mânile autorităţiĭ legale a Academieĭ a recepiseĭ aceleĭ Casse sub No 89 717.

«2 Acest capital va face parte din averea Academieĭ, va purtà denumirea de *Fondul Princesa Alina Ştirbeĭ*, va fi aşezat tot deauna în efecte publice ale Statuluĭ Român, va rĕmâné în vecĭ neatins şi se va administrà de autoritatea legală a Academieĭ.

«Imĭ reserv însă, pe cât timp voiŭ trăì, de a mĕ folosì eŭ de venitul anual al acestuĭ capital, adecă de cupónele de dobândĭ scădute ale efectelor menţionate maĭ sus, carĭ mi se vor remite în fie care semestru la

scadenţa lor de Cancelaria Academieĭ. Imĭ maĭ reserv ca cumpĕrarea de efecte noue, în locul efectelor ce vor eşi la sorţĭ în cursul anilor, să se facă cu participarea mea. Indată după mórtea mea însă, aceste reserve încetéză cu desăvîrşire şi Academia va intrà imediat în folosinţa venituluĭ acesteĭ donaţiunĭ.

«3. Venitul anual ce acest capital va produce prin procentele luĭ, după mórtea mea, se va întrebuinţà în modul hotărît prin acéstă donaţiune şi nu va puté căpĕtà o altă destınaţiune.

«Academia are însă dreptul a face prelevările sale asupra acestuĭ venit, fără ca ele să pótă vre-odată trece peste norma actuală, adecă peste 15 procente ale venituluĭ.

«4. Venitul capitaluluĭ menţionat, după ce se vor scóte din el prelevările Academieĭ, se va intrebuinţà în modul următor:

«a) Treĭ anĭ de-a rîndul venitul se va întrebuinţà pentru publicaţiune de documente de orĭ-ce natură privitóre la Istoria Românilor.

«Acéstă publicaţiune se va face după tóte cerinţele arteĭ diplomatice.

«Suma, cu care se vor remunerà aceĭ învĕţaţĭ, carĭ vor lucrà sub autoritatea Academieĭ la acéstă publicaţiune, nu va trece peste 2.500 leĭ anual şi se va plăti proporţional după cólele ce vor eşi de la tipar, ast-fel că de es venitul fiind de 10 000 leĭ, tipografia cerĕnd pentru 100 cóle o plată de 7.500 leĭ, remuneraţiunea cóleĭ va fi de 25 leĭ, luaţĭ din ceĭ 2 500 leĭ destinaţĭ pentru acest scop.

«b) La fie-care al patrulea an dintr'un ciclu de doĭ-spre-ḑece anĭ, venitul se va întrebuinţà, în întregul sĕŭ, pentru a se premià şi a se tipări cea maĭ bună scriere românéscă privitóre la istoria naţională, la religia şi morala creştinéscă, la usul şcolarilor din şcólele primare saŭ secundare. Scrierea va trebui să aibă un minimum de 30 cóle de tipar garmond Ea se va tipări în una mie esemplare, carĭ vor aparţiné autoruluĭ, fiind acesta dator a depune gratis la Academie două sute exemplare.

«5. Premiile se vor decerne de Academie conform cu Statutele eĭ constitutive.

«Publicaţiunile menţionate vor purtà titlul. «*Publicaţiunile fonduluĭ Principesa Alina Ştirbeĭ*»

«6 Venitul celor treĭ anĭ aĭ publicaţiuniĭ de documente va trebui cheltuit pe deplin în fie-care an, ast-fel ca anual să iasă la lumină câte un volum.

«Venitul anuluĭ de premiŭ, care prin neacordarea premiuluĭ va rĕmâné neatins, va mări fondul general al donaţiuniĭ, după ce se vor fi întrebuinţat două-ḑecĭ procente din el pentru achisiţiunĭ de documente istorice pentru Academie

«7. Inceputul cicluluĭ de premiĭ va începe treĭ anĭ după mórtea mea cu o bună carte de lectură pentru şcólele secundare. Acéstă carte va cuprinde în întâia parte descripţiunĭ ale naturiĭ şi ale puterilor naturiĭ şi în a doua parte naraţiunĭ despre evenimente istorice însemnate şi despre viéţa bărbaţilor celor marĭ aĭ naţiuniĭ române saŭ aĭ altor popóre. Descripţiunile saŭ naraţiunile vor fi saŭ bucăţĭ originale saŭ traducţiunĭ bine făcute. In tot casul alegerea se va face din tot ce literatura românéscă saŭ străină posedă maĭ clasic şi va avé în vedere desvoltarea iubiriĭ naturiĭ şi a simţemintelor patriotice şi virtuóse.

«Ciclul va urmà după treĭ alţĭ anĭ cu o scriere despre principiile morale şi creştinescĭ, de carĭ trebue să se conducă părinţiĭ în educaţiunea copiilor lor. Acéstă scriere va arĕtà în mod metodic legile morale, carĭ trebue să conducă pe om în viéţă, şi mijlócele ce trebue întrebuinţate de părinţĭ şi de crescĕtorĭ, pentru ca germeniĭ cerinţelor morale să fie desvoltaţĭ şi întăriţĭ treptat în inima copiilor şi a tinerimiĭ, pentru ca voinţa acestora să fie îndrumată cu constanţă spre tot ce este bun şi virtuos, precum şi spre îndeplinirea datoriilor multiple ale omuluĭ; în fine pentru ca copiiĭ şi tinerimea să fie de timpuriŭ ast-fel conduşĭ, ca germeniĭ celor bune să nu fie slăbiţĭ într'înşiĭ, iar germeniĭ celor rele să nu fie oploşiţĭ şi încurajaţĭ.

«In fine întâiul ciclu de doĭ-spre-ḑece anĭ se va terminà după alţĭ treĭ anĭ cu istoria Românieĭ de la fundarea Dacieĭ până la finele seculuĭ present, pentru usul şi pentru întărirea simţemintelor patriotice ale tuturor cetăţenilor. In acéstă istorie trebue să reiasă firul conducĕtor al desvoltăriĭ Statuluĭ român, greutăţile ce poporul a avut de învins, suferinţele ce a îndurat, efectele înfricoşate ale dominaţiunilor străine, luptele ce el a purtat pentru a susţiné naţionalitatea sa neatinsă, redeşteptarea neamuluĭ românesc dovedit prin luptele eroice interne şi externe, susţinute maĭ ales de la începutul seculuĭ,—încununată prin independenţa redobândită şi regatul înălţat de virtutea românéscă însăşĭ, — asigurată pentru vecie, precum va da Dumneḑeŭ, prin succesele şi progresele ce poporul va desăvîrşi neîncetat

«In ciclurile următóre de doĭ spre-ḑece anĭ, Academia va fixà temele ce vor fi a se tractà, menţinêndu-se însă tot-deauna în intenţiunile esprimate de mine la articolele 4 şi 7 ale presentuluĭ act.

«Rog pe Academia Română să priméscă acéstă donaţiune şi să o desvolte în cursul anilor, cu aceeaşĭ iubire pentru mărirea şi întărirea patrieĭ, cu care eŭ însă-mĭ o constituesc.

«Dat în Bucurescĭ în 22 Februarie st. v. anul 1889.»

«4. La 18 Septembre a încetat din viéţă în Bucurescĭ Emanoil

Donicĭ, care prin testamentul sĕŭ dela 27 Aprilie 1892, depus la Tribunalul de Ilfov, a lăsat Academieĭ întréga sa avere, instituind și un legat particular de 100.000 leĭ în favórea fiiceĭ sale Margareta Bărbuceanu. Delegațiunea, conform art. 85 din Regulament, a decis, la 20 Septembre, acceptarea legatuluĭ și în aceeașĭ ḍi a cerut dela Onor. Ministeriŭ al Cultelor și Instrucțiuniĭ publice Inalta autorisațiune Regală pentru primirea luĭ. Cestiunea stă încă astăḍĭ pendinte în Consiliul de Ministri.

«La 24 Septembre, Tribunalul de Bacăŭ, deși succesiunea erà deschisă la Tribunalul de Ilfov, totușĭ a dispus a se pune în posesiunea averiĭ, fără facere de inventarıŭ, o rudă colaterală a rĕposatuluĭ.

«Delegațiunea s'a presintat în 22 Februarie Augustuluĭ Protector al Academieĭ, Maiestățiĭ Sale Regeluĭ, spre a-L rugà a da Inalta Sa autorisare pentru primirea acestuĭ legat.

«5. Averea rĕposatuluĭ Evanghelie Zappa, din care Academia are drept să priméscă, conform testamentuluĭ, 1.000 galbenĭ pe an, se află și acum discutată înaintea justițieĭ între moștenitoriĭ de sânge, Statul Român și Statul Elen. Procesul intentat de Academie curateleĭ judecătorescĭ, în a căreĭ administrare se află averea, pentru plata vĕrsămîntuluĭ anual dela 1892 încóce, a fost câștigat la Curtea de Apel din Bucurescĭ, și sperăm că în curînd Academia îșĭ va primì sumele datorite eĭ pentru aceștĭ anĭ.

«6. Depositul de efecte al Academieĭ se află, conform art 42 din Statute, în păstrarea Casseĭ de Depunerĭ și Consemnațiunĭ. Consiliul de administrațiune al acesteĭ casse, la 11 Octobre 1878, luase decisiunea de a scutì pe Academie de taxa de deposit pentru valorile sale. Actualul Consiliŭ, la 31 Ianuarie, a revocat acea decisiune, hotărînd ca chiar de a doua ḍi Academia să fie supusă la taxă. Delegațiunea, aflând de acésta prin Vice-Președintele eĭ d-l V. A. Urechiă, s'a adresat Bănciĭ Naționale, al căreĭ Consiliŭ a hotărît să priméscă depositul Academieĭ și să-l păstreze fără plată de taxe, și la 1 Februarie a cerut Casseĭ de Depunerĭ restituirea

depositului, care a fost mutat la Banca Națională. Ast-fel Academia a fost ferită de o cheltuială, care s'ar fi urcat cam la 2.500 leĭ pe an.

«7. *Averea Academieĭ.* — Inainte de a termină acéstă expunere, mě cred dator a vě arětà starea actuală a averiĭ Academieĭ, sporită în mod considerabil de la serbarea aniversăriĭ de 25 anĭ a Instituțiuniĭ nóstre, în 1891.

«Averea Academieĭ se compune din treĭ părțĭ deosebite:

«*a)* Donațiunĭ cu destinațiune generală, de ale căror veniturĭ Academia póte dispune după trebuințele sale;

«*b)* Donațiunĭ cu scopurĭ determinate;

«*c)* Subvențiunile anuale ale Statuluĭ, din carĭ unele sunt la disposițiunea Academieĭ, altele aŭ scopurĭ determinate.

«Afară de acésta, trebue observat că Academia nu póte încă dispune de venitul unora din donațiunĭ.

«Următorul tabloŭ arată starea actuală a acesteĭ averĭ:

CAPITAL					VENITURÏ			
Cu destinațiune generală de al căruĭ venit Academia		Cu destinațiune specială de al căruĭ venit Academia		NUMIREA FONDURILOR	Cu destinațiune generală de carĭ Academia		Cu destinațiune specială de carĭ Academia	
dispune	nu dispune	dispune	nu dispune		dispune	nu dispune	dispune	nu dispune
547 367	—	—	—	Evanghelie Zappa	27.546	—	—	—
—	—	42 900	—	Alexandru I. Cuza	—	—	2 145	—
689.000	-	240 000	—	Năsturel-Herĕscu	34 450	—	12.000	–
—	—	1.415	—	Gheorghe Chițu	—	—	90	—
—	—	15 000	—	Daniel	—	—	750	—
—	—	15 000	—	Anastasie Fĕtu	—	—	750	—
—	—	12 000	—	San-Marin	—	—	600	—
—	—	19 800	—	Hagi-Vasile	—	—	990	—
—	—	24 000	—	I. Neuschotz	—	—	1 200	—
—	—	6 000	—	Bodescu	—	—	300	—
41 467	—	165 868	80 000	Ioan Fĕtu	2 647	—	10 588	4 000
—	396 548	—	—	Obedenaru	—	19 827	—	—
132 000	—	—	—	Macinca	6 600	—	—	—
—	—	200 000	—	Alina Știrbeĭ	—	—	10 000	—
115 600	—	—	—	Economiilor	5 815	—	—	—
—	—	41 500	—	Gheorghe Lazăr	—	—	2 075	—
—	—	19 700	—	Eliade-Rădulescu	—	—	1 050	—
—	—	8 200	—	Craioveanu	—	—	475	—
—	—	3 047 100	—	Otteteleșanu	—	—	151 988	—
—	—	2 151 100	—	Adamachi	—	—	106 544	—
1.525 434	396 548	6 009 583	80 000		77 058	19 827	301 545	4.000
1 921.982		6.089 583		15% din venit spec	+48 083	—	—48 083	—
8 011.565				Dotațiile Statuluĭ	125 141	—	253 462	—
					20 000		43 000	
					145 141		296 462	
					164 968		300 462	
					465 430			

«Averea Academieĭ represintă dar un capital total de Leĭ 8.011.565, și un venit total de Leĭ 465.430.

«Din acéstă avere Academia póte dispune astădĭ numaĭ de venitul capitaluluĭ de Leĭ 7.535.017, adecă de Leĭ 378.603.

«Capitalul Academieĭ de Leĭ 1.921.982, cu venit actual de Leĭ

77.058, și cu venitul viitor de Leĭ 19.827, adecă în total Leĭ 96.885, este singur destinat pentru cheltuelile generale.

«Venitul actual de Leĭ 301.545, al capitaluluĭ de Leĭ 6.089.583, are destinațiunĭ speciale, conform actelor de donațiune.

«Dotațiunea anuală a Academieĭ de către Stat este de Leĭ 63.000, din carĭ Leĭ 20 000, pentru cheltuelile generale și Leĭ 43.000, pentru cheltuelĭ cu destinațiune specială (Leĭ 10 000 Premiile Lazăr și Eliade-Rădulescu, Leĭ 33.000 pentru publicațiunile istorice Hurmuzaki)

«Ast-fel întrebuințarea venituluĭ Academieĭ de Leĭ 465.430,—este următórea:

Leĭ 23.827 de carĭ nu dispune încă,
» 145.141 pentru cheltuelĭ generale, — compuse din·
Leĭ 77.058,— veniturĭ propriĭ,
» 48.083,— prelevărĭ 15% de la fond. speciale,
» 20 000,— subvențiunea Statuluĭ;
» 296 462 cu destinațiune specială,
adecă:
Leĭ 301 545 veniturĭ propriĭ,
» 43.000 subvențiunea Statuluĭ,
» 343.545, din care se scade:
» 48 083 prelevările de 15% ale Academieĭ.
» 465.430

«*VI. Concursurile Premiilor.*

«In acéstă sesiune sunt de acordat 6 premiĭ, dintre carĭ 3 pentru opere publicate și 3 pentru lucrărĭ presentate în manuscript despre subiecte puse la concurs.

«La concursurile acestor premiĭ s'aŭ presentat următórele publicațiunĭ și lucrărĭ:

1. «La *Premiul Năsturel-Herĕscu,* de 4 000 leĭ, care este a se decerne uneĭ cărțĭ scrise în limba română, cu conținut de orĭ-ce

natură, care se va judecă maĭ meritorie printre cele publicate de la 1 Ianuarie până la 31 Decembre 1894,—s'aŭ presentat următórele publicaţiunĭ:

Dimitrie Alexandresco, Esplicaţiune teoretică şi practică a Dreptuluĭ civil român, etc. Tom. IV. Iaşĭ 1894. — 1 vol. 8°.

Anton Borneanu, Resumat despre architectură şi construcţiunea practică, special pentru zidărie şi dulgherie, etc. Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

Dr. Leon C. Cosmovicĭ, Studiĭ morphologice, taxionomice, psychologice şi contribuţiunĭ la studiul fauneĭ Românieĭ Iaşĭ 1894.—.1 vol. 8°.

Ioan Pop Florantin, Reforma metódelor în sciinţă şi practică şi teoria consecutismuluĭ universal. Bucurescĭ 1895.— 1 vol. 8°.

G. Iannescu, Studiĭ de geografie militară Vol. I. Oltenia şi Banatul, cu o introducere geografică. Bucurescĭ 1894.— 1 vol. 8° şi atlas in-folio cu 3 charte.

Ion P. Licherdopol, Fauna malacologică a Românieĭ. No. 2. Moluscele de uscat şi de apă dulce ale judeţuluĭ Prahova. Bucurescĭ 1894.— 1 vol. 8°.

Silvestru Moldovan, Ţara nóstră. Descrierea părţilor Ardéluluĭ dela Mureş spre miadă-ḍi şi valea Mureşuluĭ. Sibiiŭ 1894 — 1 vol. 8°.

I. Otescu, Curs complect de aritmetică raţionată pentru usul şcólelor secundare în genere, etc. Bucurescĭ 1894 — 2 vol 8°.

T. D. Speranţia, Mama sócră Bucurescĭ 1895. — 1 vol. 8°.

» » Popa cel de trébă. Bucurescĭ 1895.— 1 vol. 8°.

Dr. Ioan Şerbănescu, Mica chirurgiă. Ed. III. T.-Severin 1894 — 1 vol. 8°.

Dr. Alex. N. Vitzu, Doctrina secreţiunilor interne, etc. Bucurescĭ 1895.— 1 vol. 8°.

«2. La *Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu*, de 5.000 Leĭ, care este a se da uneĭ cărţĭ scrise în limba română, cu conţinut literar, care se va judecă maĭ meritorie printre cele publicate de la 1 Ianuarie 1893 până la 31 Decembre 1894, — s'aŭ presentat următórele publicaţiunĭ :

Gh. Adamescu, Noţiunĭ de istoria limbeĭ şi literatureĭ românescĭ, etc. Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

Edgar Th. Aslan şi *A. A. Sturdza*, Sofocle, Oedip Rege. Traducere în versurĭ. Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°

G. Bengescu-Dabija, Amilcar Barca, generalisim al Cartagineĭ. Tragedie în 5 acte. Ed. I. Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

Căpitan Gh. Boureanul, Nuvele. Focşanĭ 1894. — 1 vol. 8°.

P. Dulfu, Isprăvile luĭ Păcală. Epopee poporală în 24 cânturĭ. Bucurescĭ 1894 — 1 vol. 8°.

Ion C. Georgian, O pagină din viéța Mareluĭ Ștefan. Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

Gheorghe din Moldova (G. Kernbach). Poeziĭ 1880 — 1889. Bucurescĭ 1894. — 1 vol 8°.

Grigori N. Lazu, 451 traducerĭ libere şi imitațiunĭ de poesiĭ antice şi moderne din Orient şi Occident, cu o prefață de A D. Xenopol. Iaşĭ f. an. — 2 vol 8°.

I. Manliu, Gramatica istorică şi comparativă a limbeĭ române. Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

Dr. Sever Mureşianu, Iconologia creştină occidentală şi orientală. Bucurescĭ 1894. — 1 vol 8°.

Ioan Neniţescu, Tatăl nostru în câte-va istorióre pentru înțelesul tuturora. Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

N. Pĕtraşcu, Vasile Alecsandri. Studiŭ critic. Bucurescĭ 1894.— 1 vol. 8°.

N Rădulescu-Niger, Rustice. Nuvele şi Poeziĭ. Vol. III. Bucurescĭ 1894.— 1 vol 8°.

Ioan N. Roman, Poesiĭ. Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

Artur Stavri, Poesiĭ. 1888—1894. Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

George G. Tocilescu, Curs de Procedura civilă Partea III. Procedura civilă propriŭ ḑisă. Vol. III Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

«3. La *Premiul Asociațiunii Craiovene pentru desvoltarea învĕțămîntuluĭ public*, de 1.500 Leĭ, care este a se da celeĭ maĭ bune cărțĭ didactice în limba română dintre cele publicate de la 1 Ianuarie 1892 până la 31 Decembre 1894,— s'aŭ presentat următórele publicațiunĭ:

Enea Hodoş, Manual de istoria literatureĭ române. Caransebeş 1893. — 1 vol. 8°.

« « Intâia carte de scriere şi cetire Ed. I. Caransebeş 1894.— 1 vol. 8°.

Constantin Leonardescu, Principiĭ de psichologie. Cu figurĭ intercalate în text. Bucurescĭ 1892. — 1 vol. 8°.

Dr. Petru Pipoş, Metodica şcóleĭ poporale pentru elevii institutelor pedagogice. Ed. II amplificată. Arad 1895. — 1 vol. 8°.

I. V Praja, Cartea de aritmetică a şcolaruluĭ de clasa II primară. Ed. II. Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

I. V. Praja, Povĕţuitor la cartea de aritmetică a şcolaruluĭ de classa II primară Bucurescĭ 1894. — 1 vol. 8°.

Ortensia Racoviţă-Davila, Curs de geografie. Partea I. Geografia matematică. Bucurescĭ 1893. — 1 vol. 8 .

Petru Răşcanu, Curs complet de istoria universală, prelucrat pentru liceul superior. IV. Istoria Evuluĭ mediŭ. Iaşĭ 1894. — 1 vol. 8°.

Sabba Stefănescu, Geologie. Curs elementar de întroducere în studiul pămîntuluĭ. Ed. I. Bucurescĭ 1892. — 1 vol. 8°.

M. Strajan, Manual de gramatica limbeĭ române. Partea I şi II. Fonetica şi Etimologia. Partea III. Sintactica. Ed. V. Craiova 1892, 1893 — 2 vol. 8°.

« « Manual de gramatica limbeĭ române. Partea I şi II. Fonetica şi Etimologia. Ed. VI. Craiova 1894. — 1 vol. 8°.

« « Manual de gramatica limbeĭ române. Partea III. Sintactica, Ed. IV. Craiova 1891 — 1 vol. 8°.

« « Epistolar coprindênd regule, modele şi teme de exerciţie pentru felurite epistole, etc. Craiova 1893. — 1 vol. 8°.

« « Principie de Literatură. Ed. II Craiova 1893 — 1 vol. 8°

« « Principie de Estetică şi Poetică. Partea I. Estetica. Craiova 1893. — 1 vol. 8°.

«4. La *Premiul Statuluĭ Lazăr*, de 5.000 Leĭ, destinat a se da celeĭ maĭ bune lucrărĭ în limba română despre «*Igiena ţĕranuluĭ român. Locuinţa, încălţămintea şi îmbrăcămintea. Alimentaţiunea în diferite regiunĭ ale ţĕriĭ şi în diferite timpurĭ ale anuluĭ*», s'aŭ presentat 5 manuscripte cu următórele devise:

1. «Prin muncă veĭ învinge»
2. «Omul se rescumpĕră cu igiena de bóle şi de morţĭ premature.»
3. «In hoc signo vinces !»
4. «Voind a trăi bine
   Vino! ascultă de mine;
   Sfatul ce ţĭ voiŭ da
   De multe rele te va scăpà»
5. «Amicul agricultoruluĭ»

«Nicĭ o lucrare nu s'a presentat pentru *Premiul G. San-Marin*, de 2.000 Leĭ, la al căruĭ concurs erà pus subiectul: «*Consideraţiunĭ asupra comerciuluĭ Românieĭ cu ţĕrile străine atât la*

Orient cât și la Occident, începênd cu secolul XVI-lea până la anul 1860.»

«6. Asemenea nu s'a presentat nicĭ o lucrare pentru *Premiul Neuschotz*, de 2.000 Leĭ, la al căruĭ concurs erà pus subiectul: «*Compendiŭ istoric asupra desvoltăriĭ industriale la Românĭ până în 1875.*»

«Tóte publicațiunile și manuscriptele presentate la concursurile acestor premiĭ în terminele regulamentare și publicate de Academie aŭ fost trimise la timp spre studiare comisiunilor alese pentru acest scop în sesiunea trecută.»

D-l Secretar general presintă, pe lângă acest raport, darea de sémă a Cassieruluĭ-comptabil asupra operațiunilor casseĭ și asupra stăriĭ fondurilor Academieĭ în 1894-95, precum și dările de sémă asupra administrațiuniĭ financiare a fundațiunilor Adamachi și Otteteleșanu

D-l Vice-Președinte *I C. Negruzzi* presintă următórea:

Programă a lucrărilor sesiuniĭ generale a Academieĭ din 1895:

1. Raportul Secretaruluĭ general despre activitatea Academieĭ în 1894—95.

2. Alegerea Comisiuniĭ pentru examinarea lucrărilor făcute în 1894—95.

3. Alegerea Comisiuniĭ financiare pentru cercetarea compturilor pe 1894—95 și pentru formarea budgetuluĭ pe 1895—96.

4. Cestiunea succesiuniĭ Emanoil Donicĭ.

5 Raportul Comisiuniĭ însărcinate cu împărțirea cărților didactice din fondul Ioan Fĕtu, în 1894.

6. Alegerea Comisiuniĭ însărcinate cu distribuirea cărților didactice din fondul Ioan Fĕtu, în 1895.

7. Raportul Comisiuniĭ permanente a Bibliotecii pentru anul 1894.

8. Modificarea art. 7 și 42 din Statute (decisiunile de la 17 Mar-

tie 1894 şi 3 Februarie 1895) și art. 58 din Regulamentul general (decis. de la 17 Martie 1894).

9. Raportul Comisiuniĭ însărcinate cu examinarea lucrărilor făcute în 1894—95.

10. Raportul Comisiuniĭ Fundaţiuniĭ Adamachi.

11. Cestiunea ortografieĭ.

12. Determinarea subiectuluĭ pentru *Premiul Eliade-Rădulescu* de 5.000 Leĭ din 1900.

13. Raportul Comisiuniĭ Fundaţiuniĭ Ioan Otteteleșanu.

14. Decisiune pentru punerea în lucrare a donaţiuniĭ Principeseĭ Alina Ştirbeĭ.

15. Discursurile de recepţiune ale d-lor membri *Dr. V. Babeș, Sp. Haret, Gr. G. Tocilescu* și *A. D. Xenopol,* cu rĕspunsurile lor (Art. 25 Stat., 63 Reg.).

16. Raportul Comisiuniĭ financiare asupra compturilor pe 1894-95.

17. Raportul Comisiuniĭ însărcinate cu cercetarea publicaţiunilor presentate la *Premiile Năsturel-Herĕscu* de 4.000 Leĭ și *Eliade-Rădulescu* de 5.000 Leĭ, pentru 1895.

18. Raportul Comisiuniĭ însărcinate cu cercetarea cărţilor didactice presentate la concursul *Premiuluĭ Asociaţiuniĭ Craiovene* de 1.500 Leĭ, pentru 1895.

19. Raportul Comisiuniĭ însărcinate cu cercetarea lucrărilor presentate la *Premiul Lazăr* de 5.000 Leĭ, asupra subiectuluĭ: «*Igiena ţĕranuluĭ român,* etc.»

20. Decisiunĭ pentru publicarea *Premiilor San-Marin* și *Neuschotz.*

21. Alegerea Comisiuniĭ de 9 membri pentru publicaţiunile, carĭ se vor presentà la *Premiile Năsturel-Herĕscu* de 4.000 Leĭ și *Lazăr* de 5.000 Leĭ, pentru 1896.

22. Alegerea Comisiuniĭ care va examinà lucrările ce se vor presentà la concursul *Premiuluĭ Alexandru Ioan Cuza,* de 10.000 Leĭ, pentru 1896, asupra subiectuluĭ: «*Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor.*»

23. Alegerea Comisiuniĭ care va examinà lucrările ce se vor presentà la concursul *Premiuluĭ Alexandru Ioan Cuza,* de 6.000

Leĭ, pentru 1896, asupra subiectuluĭ: «*Psichologia şi metafisica poporuluĭ român după literatura poporală.*»

24. Alegerea Comisiuniĭ pentru examinarea lucrărilor, carĭ se vor presentà la *Premiul Eliade-Rădulescu* de 5.000 Leĭ, pentru 1896, asupra subiectuluĭ: «*Botanica poporală română,* etc.»

25. Alegerĭ de membri onorarĭ şi corespondenţĭ.

26. Formarea budgetuluĭ pentru anul 1895—96.

27. Alegerea Preşedinţilor şi Vice-Preşedinţilor Secţiunilor pentru 1895—96. (Art. 15 Stat.)

28. Alegerea Delegaţiuniĭ pentru 1895—96. (Art. 15 Stat.)

29. Raportul Secretaruluĭ general asupra lucrărilor sesiuniĭ generale din 1895

S. Sa Părintele *I. M. Moldovan* şi d-l *Dr. A. M. Marienescu* anunţă prin scrisorĭ, că nu vor puté luà parte la şedinţele Academieĭ din acéstă sesiune

Se cetesce cererea d-luĭ Artur Goroveĭ de a i se da un ajutor pentru continuarea publicaţiuniĭ sale *Şezătórea,* revistă pentru literatură şi tradiţiunĭ populare.

— Se recomandă spre cercetare Secţiuniĭ literare.

Se cetesc următórele două rapórte şi propunerĭ presentate de d-l Bibliotecar al Academieĭ I. Bianu:

A.—«In sesiunea generală din anul trecut 1894, la 21 Martie, Academia a hotărît în principiŭ să dea subscrisuluĭ eĭ Bibliotecar însărcinarea să facă o «bibliografie sciinţifică asupra Românieĭ din tóte punctele de vedere.» Acéstă decisiune a fost trimisă în studiul Comisiuniĭ Biblioteciĭ.

«Comisiunea Biblioteciĭ, în raportul eĭ presentat în şedinţa de la 1 Aprilie, «fericită de decisiunea luată de plenul Academieĭ de a se face o bibliografie «de lucrările relative la ţéra nóstră», ḑice că ea «crede că cea dîntâĭ lu«crare în acéstă privinţă va trebuì să fie aceea a bibliografieĭ scrierilor «făcute de Românĭ şi apoĭ aceea a autorilor străinĭ, carĭ aŭ scris despre «România» Comisiunea a propus apoĭ, ca acéstă lucrare să fie încredinţată subscrisuluĭ şi să se acorde sumele necesare pentru începerea eĭ.

«Academia a aprobat propunerea Comisiuniĭ şi a recomandat-o Comisiuniĭ financiare, care însă nu a găsit putinţa de a înscrie în budgetul anuluĭ 1894—95 nicĭ o sumă pentru acest scop.

«Sperând că în acest an mijlócele bănescĭ ale Academieĭ vor permite a se începe acéstă lucrare, a căreĭ trebuinţă este atât de simţită, am onóre a supune la judecata şi hotărîrea Onor. Academiĭ principalele elemente ale faceriĭ bibliografieĭ românescĭ.

«Bibliografia românéscă, din punctul de vedere al desvoltăriĭ istorice a culturiĭ şi literaturiĭ nóstre, se împarte în treĭ clase de cărţĭ·

I. Cărţile vechĭ de la 1507 până la 1830,

II. Cărţile moderne de la 1831 până astădĭ,

III. Cărţile străine privitóre la Românĭ.

«A) Cărţile din clasa I fórméză *bibliografia românéscă veche;* ele sunt relativ puţine şi rare, şi tocmaĭ de aceea ele aŭ o fórte mare însemnătate pentru istoria culturiĭ, literaturiĭ şi a arteĭ tipografice la Românĭ. Este decĭ de grabnică trebuinţă ca acéstă parte a bibliografieĭ române să fie maĭ întâĭ publicată.

«Propun decĭ ca Onor. Academie să binevoéscă a hotărî a se face maĭ întâĭ acéstă lucrare după următorul plan.

«Cărţile din acéstă clasă să fie descrise în ordine cronologică după aniĭ tipăririĭ lor.

«La fie-care carte să se dea:

«a) titlul şi descrierea bibliografică;

«b) dedicaţiile, prefeţele şi epilogurile să se reproducă întregĭ; acestea— când sunt în limbĭ străine (slavă, grécă, etc.)—în text original şi traducere română; cele în limba română dinainte de 1600 să se dea în caractere cirilice, cele după 1600 în transcriere exactă cu litere latine;

«c) din fie care carte, care este tipărită cu caractere deosebite de cele precedente şi este un element noŭ din istoria tipografieĭ la Românĭ să se dea în facsimile specimine de tipar.

«La sfîrşitul lucrăriĭ să se facă indice alfabetice speciale de localităţile, în carĭ aŭ fost tipografiĭ românescĭ în 1507 — 1830, cu arĕtarea cărţilor carĭ — în ordine cronologică — s'aŭ tipărit în fie-care tipografie, indice de autoriĭ, traducătoriĭ, tipografiĭ, corectoriĭ etc. carĭ aŭ luat parte la facerea cărţilor.

«Făcêndu-se lucrarea în acest mod, ea va fi cea maĭ preţiósă colecţiune de material de documente pentru istoria vecheĭ nóste literaturĭ şi pentru istoria arteĭ tipografice la noĭ.

«B) Cărţile din clasa II, tipărite în ultimiĭ 60 anĭ, 1831—1890, fórméză *bibliografia românéscă modernă.* Ele să fie grupate după cuprinsul lor într'o clasificare sciinţifică, după cuprinsul cărţilor, dându-se la fie-care titlul complet şi descrierea bibliografică. Indice alfabetice la sfîrşitul publi-

caţiunii vor arĕtà în ordine alfabetică autorii, traducătorii, localităţile unde s'aŭ tipărit, etc.

«Din acéstă clasă să fie înlăturate publicaţiunile periodice, adică revistele şi diarele, carĭ să formeze o lucrare bibliografică deosebită. Acéstă lucrare are un bun început făcut în serviciul Bibliotecii Academiei de d-l A. Pop şi publicat la 1889. O nouă ediţiune completată şi corectată este aprópe gata. Bibliografia periodicelor românesci — ca să fie completă — va trebuì să cuprindă şi arĕtarea sistematică — cum s'a arĕtat maĭ sus pentru bibliografia modernă — a articolilor literarĭ şi sciinţificĭ carĭ s'aŭ publicat în revistele şi diarele române.

«C) Cărţile din clasa III, *bibliografia străină*, privitóre la Românĭ, să fie grupate după cuprins, ca şi cele din clasa II, arĕtându-se ediţiunile principale, şi — când nu se vede chiar din titlu—arĕtându-se la fie-care carte prin scurte note, ce anume cuprinde cu privire la Românĭ şi la ţĕrile românescĭ.

«Colecţiunile Bibliotecii Academiei sunt până acuma fórte bogate în cărţĭ din tóte aceste treĭ clase, dar fără îndoială multe lipsesc încă. De aceea mĕ cred dator a arĕtà din capul loculuĭ, că orĭ cât de bine şi de conscinţios vor fi făcute aceste treĭ lucrărĭ bibliografice, ele nu vor puté fi complete în prima redacţiune Uneĭ lucrărĭ bibliografice serióse i se cere maĭ pre sus de tóte exactitate, cea ce nu se póte avé decât înscriind într'însa numaĭ cărţĭ pe carĭ bibliograful le-a avut sub ochĭ, când a făcut descrierea lor. Lipsurile se vor puté îndeplinì după publicare prin suplemente saŭ prin nouĕ ediţiunĭ.

«Subscrisul rógă deci pe Onor. Academie să binevoéscă a decide facerea acestor treĭ lucrărĭ bibliografice în ordinea maĭ sus arĕtată şi să înscrie— începênd chiar din acest an — în budgetele sale anuale sumele necesare pentru întocmirea şi tipărirea lor»

B.—«Biblioteca Academieĭ Române posede două colecţiunĭ fórte bogate de cea maĭ mare însemnătate pentru studiile istorieĭ şi ale vecheĭ literaturĭ românescĭ, acestea sunt colecţiunile de manuscripte şi de documente, formate cam de la anul 1880 încóce.

«Aceste colecţiunĭ sunt ţinute la disposiţiune pentru studiĭ şi cercetărĭ în tóte dilele de lucru de la ora 8 diminéţa până la 6 séra. Ele sunt totuşĭ prea puţin cunoscute până acum şi aduc studiilor istorice serviciĭ mult maĭ micĭ decât ar trebuì şi ar puté aduce. Causa este greutatea de a se cunósce cuprinsul volumelor manuscripte şi al documentelor.

«Manuscriptele în numĕr de 1254 volume sunt în parte înscrise într'un catalog manuscript sumar; documentele, din 'nainte de 1831, în numĕr de

15 000 sunt aşezate în pachete şi încrise într'un inventar manuscript cam în ordinea în care sunt primite, arĕtându-li-se data, cuprinsul etc; 10.000 dintr'însele sunt apoĭ iarăşĭ încrise într'un catalog pe fişe mobile aşezate în ordine cronologică.

«Atât manuscriptele cât şi documentele nu pot decĭ să fie cunoscute decât prin cetirea catalógelor şi inventarelor manuscriptelor aflătóre în localul Bibliotecił.

«Pentru a se înlătură acéstă mare greutate, ar fi necesar a se publică următórele două lucrărĭ, carĭ sunt în parte pregătite de serviciul Bibliotecił şi a căror tipărire s'ar puté începe chiar în cursul acestuĭ an.

a) Catalogul manuscriptelor,

b) » documentelor

«Ar fi bine ca din amândouă să se publice maĭ întâĭ partea românéscă

«I. Catalogul descriptiv al manuscriptelor să cuprindă descrierea fie-căruĭ volum, să arĕte cuprinsul, saŭ după tabla materiilor pentru volumele, carĭ o aŭ, saŭ după analisa făcută anume:

«Multe volume manuscripte sunt formate în total saŭ în parte din documente în original saŭ în copie. Aceste documente să fie înscrise în ordinea în care se găsesc, cu arĕtarea paginelor la carĭ se află în volum. La sfîrşitul tomuluĭ de catalog, un indice cronologic pe scurt al tuturor documentelor cuprinse în volumele descrise va înlesnì căutarea şi folosirea lor.

«Indicele alfabetice să arĕte numele autorilor, traducĕtorilor, copiştilor, ale căror lucrărĭ se află în manuscriptele descrise

«II. Catalogul documentelor să se facă în ordine cronologică, împărţindu-se în treĭ secţiunĭ:

a) Documente din Ţéra-Românéscă,

b) » » Moldova,

c) » » ţĕrĭ străine.

«La fie care document să se dea data, locul scrieriĭ, şi cuprinsul luĭ pe scurt, arĕtându se numerele, la carĭ se află aşezat în colecţiunea Academieĭ.

«Aceste două lucrărĭ aŭ trebuinţă de o îngrijită pregătire şi necesitéză multă şi migălósă muncă materială; de aceea ele nu vor puté înaintă decât încet.

«Supun la judecata Onor. Academiĭ planul acestor publicaţiunĭ şi mĕ rog ca, aprobându-l, să binevoéscă a prevedé în budgetele sale anuale mijlócele budgetare necesare, în aceleaşĭ condiţiunĭ cum s'a hotărît în 1894 şi pentru lucrarea bibliografieĭ.»

Se procede la alegerea Comisiunił pentru examinarea lucrărilor făcute în 1894 95.

— Sunt aleşĭ d-niĭ: *I. Vulcan*, *I. Caragiani*, *A. D Xenopol*.

Se procede la alegerea Comisiuniĭ financiare.
— Sunt aleşĭ d-niĭ: *P. Poni*, *V. Babeş*, *St. Fălcoianu*.

ŞEDINŢA DIN 1 MARTIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi*.

De la d l C. Erbiceanu, membru corespondent, se primesc exemplare din publicaţiunile sale *Procanonul luĭ Petru Maior* (Bucurescĭ 1894) şi *Religiunea în luptele Românilor* (Bucurescĭ 1895).

D-l Secretar general *D. Sturdza* observă că nicĭ o decisiune nu s'a luat ierĭ asupra celor două rapórte ale d-luĭ Bibliotecar al Academieĭ I. Bianu.
— Se decide ca rapórtele să fie recomendate Comisiuniĭ Bibliotecíĭ.

Se dă cetire raportuluĭ Comisiuniĭ încărcinate cu împărţirea cărţilor didactice din fondul Ioan Fĕtu în 1894.
D-l *V. A. Urechiă* propune să se exprime mulţumirile Academieĭ Comisiuniĭ pentru buna întrebuinţare a veniturilor fonduluĭ dăruit de generosul donator Ioan Fĕtu.
— Propunerea d-luĭ Urechiă se primesce cu unanimitate.

Se procede la alegerea Comisiuniĭ însărcinate cu împărţirea cărţilor didactice din fondul Ioan Fĕtu în 1895.
— Sunt realeşĭ d-niĭ: *D. A. Sturdza*, *P. S. Aurelian* şi *Gr. Stefănescu*.

ȘEDINȚA DIN 2 MARTIE 1895

Președința d-luĭ *Dr. D. Brândză.*

D-l Vice-Președinte *I. C. Negruzzi* aduce informațiunĭ despre cestiunea succesiuniĭ Emanoil Donicĭ.

—Se decide a se continuà discuțiunea și a se luà decisiune în ședința viitóre.

ȘEDINȚA DIN 3 MARTIE 1895

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-niĭ *Fl. Porcius* și *I. Sbiera* anunță prin scrisorĭ, că nu vor puté luà parte la lucrările Academieĭ în actuala sesiune generală.

D-l *A. Papadopol-Calimach* presintă, spre a se publicà în *Anale,* un memoriŭ întitulat *Sofia Paleolog, nepóta Împěratuluĭ Constantin XII Paleolog, și Domnița Olena, fiica Domnuluĭ Moldavieĭ Ștefan cel mare, 1472—1509.*

—Se decide a se recomendà Secțiuniĭ istorice.

D-l *D. Sturdza* presintă în dar din partea d-luĭ Grigorie Manu facsimilele unuĭ chrisov de la Radu Leon Voevod din 1666 Februarie 8.

La ordinea ḑileĭ se pune cestiunea legatuluĭ E. Donicĭ.

—In urma discuțiuniĭ, se primesce cu unanimitate următórea decisiune:

«Considerând că Delegațiunea, după ce a examinat în fond și în formă testamentul rěposatuluĭ Emanoil Donicĭ, care a instituit pe Academie legatara sa universală, a solicitat conform legiĭ, Inalta autorisare a Guvernuluĭ de a primì acest legat;

«Considerând încrederea pusă de Emanoil Donicĭ în Academie, ḑicênd în testament: «Acest Institut are tótă dragostea mea, ca unul ce este me-«nit a întări cultura limbiĭ și ast fel este de cel maĭ mare folos pentru «țéră, sunt încredințat că va scì să întrebuințeze cu rost ceea ce-ĭ las,»

«Considerând că Academia este datóre să corespundă acestor simțeminte pline de patriotismul cel maĭ sincer și cel maĭ luminat;

«Considerând că şi în acest cas Academia a declarat că ea înţelege a fi condusă, ca şi în cele-lalte casurĭ analóge, de simţeminte generóse şi a venì în ajutorul rudelor sĕrace, însă fără a jignì voinţa donatoruluĭ;

«Academia, întrunită în sesiunea generală a anuluĭ 1895, în şedinţa de astădĭ, 3 Martie, decide:

«Precum donaţiunea Emanoil Donicĭ a fost primită de Academie pe basa şi conform testamentuluĭ sĕŭ din 27 Aprilie 1892, Academia însărcinéză Delegaţiunea să róge din noŭ pe Inaltul Guvern să acorde acéstă autorisare conform testamentuluĭ şi fără a admite vre-o modificare a voinţiĭ testatoruluĭ.»

Se cetesce şi se aprobă în unanimitate proiectul de adresă, care este a se trimite în acéstă cestiune d-luĭ Ministru al Cultelor şi Instrucţiuniĭ publice, în următórea cuprindere:

«*Domnule Ministru,*

«Am avut onóre a ne adresa d-vóstre la 20 Septembre 1894 cu No. 6.712 pentru a Vĕ ruga să binevoiţĭ a face a se autorisà Academia Română să priméscă averea ce i s'a lăsat de rĕposatul Emanoil Donicĭ, şi am alăturat aceleĭ cererĭ o copie de pe testamentul de la 27 Aprilie 1892 al aceluĭ bun Român.

«Ne primind nicĭ un rĕspuns la acéstă a nóstră adresă, ne-am socotit datorĭ a Vĕ ruga din noŭ la 29 Novembre, prin adresa No. 6 868, să grăbiţĭ darea cuveniteĭ autorisaţiunĭ. Am făcut acésta cu atât maĭ mult, cu cât a fost tot-deauna admis ca autorisărĭ de asemenea natură să fie încuviinţate îndată, după câte scim nu există nicĭ un cas în ţéra nóstră de refus în împrejurărĭ analoge.

«După o adăstare de şése lunĭ, s'a raportat acum Academieĭ că Consiliul de Ministri, înaintea căruia se află pendinte cererea, ar voì să iea hotărîrea de a nu da autorisarea de cât sub óre-carĭ condiţiunĭ, carĭ tind a ştirbi drepturile de legatară universală ce le are Academia prin citatul testament.

«Delegaţiunea nóstră, supunênd Academieĭ spre cercetare în sesiunea generală, la 2 Martie, cestiunile privitóre la legatul Emanoil Donicĭ, s'aŭ examinat cu cea maĭ mare atenţiune tóte împrejurările acesteĭ afacerĭ, atât înainte cât şi după mórtea întru fericire rĕposatuluĭ, şi maĭ ales judecata care a existat între rudele sale şi dînsul, şi Academia a hotărît să nu priméscă nicĭ o micşorare a legatuluĭ ast-fel cum se află formulat în testament, ci să céră din noŭ cu insistenţă să i se dea autorisarea fără reservă. A primì o micşorare saŭ condiţiunĭ, în situaţiunea lucrurilor, şi cu modestele mijlóce de care dispune Academia, ar fi a consimţì să se modifice

voinţa decedatuluĭ, exprimată cu atâta tărie şi convingere şi a descuragià orĭ-ce avînt generos faţă de instituţiunile de cultură saŭ binefacere carĭ aŭ tot-deauna nevoe — maĭ cu sémă la noĭ — de sporirea mijlócelor lor, pentru a corespunde din ce în ce maĭ bine dreptelor aşteptărĭ ale ţěriĭ.

«Cât pentru rudele sărace, şi carĭ merită în adevěr sprijin, Academia a avut ca principiŭ să le vie în tóte casurile în ajutor, de şi autorisarea regală a fost dată fără ştirbire saŭ condiţiunĭ. Intre alte casurĭ, în carĭ s'a urmat aşà, vě putem cità al moştenitorilor rěposatuluĭ Vasilie Adamachi, al rěposatuluĭ Ioan Fětu, etc.

«Trebue dar, Domnule Ministru, să Vě comunicăm cu părere de rěŭ că Academia nu póte primì nicĭ o micşorare a legatuluĭ şi că-şĭ face tóte reservele juridice în acéstă privinţă. Suntem încredinţaţĭ că nu veţĭ perde din vedere, că făcênd alt-fel s'ar atinge însăşĭ libertatea de a testà, libertate de altmintcrĭ destul de restrînsă de legile nóstre.

«Maĭ adăogăm că întârḑierea autorisăriĭ este fórte dăunătóre intereselor Academieĭ, căcĭ în acel interval posesiunea şi administrarea moşieĭ lăsate de Donicĭ sunt în mânile unor persóne trimise în posesiune, fără a se ţiné sémă de testamentul aşà de clar şi de patriotic al decedatuluĭ.

«Nu ne îndoim, Domnule Ministru, că apreciind cu dreptate motivele ce invocăm, veţĭ stăruì pentru ca voinţa întru fericire rěposatuluĭ Emanoil Donicĭ să fie pe deplin respectată şi adusă la îndeplinire.»

ŞEDINŢA DIN 4 MARTIE 1895

Preşedinţa d-luĭ *Dr. D. Brândză.*

D-l *N. Ionescu* dă cetire comunicăriĭ sale asupra scrieriĭ d-luĭ I. C. Georgian. *O pagină din viéţa Mareluĭ Ştefan.*

D-l *B. P. Hasdeŭ* se unesce cu conclusiunile d-luĭ N. Ionescu şi arată că d-l Georgian, nu cunósce ce sunt isvórele istorice. Lăsând la o parte cu totul documentele contemporane şi oficiale ale epoceĭ despre care scrie, din chronice mult posterióre şi din istoricul polon Dlugosz trage conclusiunĭ cu totul contrariĭ documentelor. Aceste conclusiunĭ, cu totul greşite, voesce apoĭ a le întărì printr'o inscripţiune de la 1705, care nu probéză nimic.

Se presintă următórea propunere:

«In conformitate cu art. 46 din Statute, subscrişiĭ propunem a se adăogà la sfîrşitul art. 42 din Statute cuvintele: «saŭ la Banca Naţională a Românieĭ.»

Subscrişiĭ: *D. Sturdza, I. C. Negruzzi, St. Fălcoianu, P. S. Aurelian, Gr. Ştefănescu, Dr. D. Brândză, Sp. Haret, I. Kalinderu.*

— Se decide a se pune la ordinea ḑileĭ într'o viitóre şedinţă, constatându-se întâia óră, conform art. 46 din Statute, că nu s'aŭ putut întruni două treimĭ din întregul număr al membrilor.

Se dă cetire raportuluĭ Comisiuniĭ Bibliotecei pentru anul 1894.

D-l *I. Kalinderu* vede că şi în acest an Comisiunea Bibliotecei arată că lipsa de local împedecă buna funcţionare a Bibliotecei şi chiar siguranţa colecţiunilor. După o decisiune luată în sesiunea trecută, Delegaţiunea a făcut cerere către Guvern de a da mijlócele necesare pentru mărirea localuluĭ. Intrébă ce urmare a avut acéstă cerere şi stăruesce, ca în cursul acesteĭ sesiunĭ Academia să caute şi să găséscă îndreptarea rĕuluĭ.

D-l *D. Sturdza* ḑice că Delegaţiunea a făcut tot ce ĭ-a stat în putinţă; a pregătit planurile şi devisul pentru noua aripă absolut necesară a se construi pe lângă actualul local. Cererea adresată Guvernuluĭ la 11 Martie 1894 a fost inserată în întregimea sa chiar în raportul general presentat la începutul acesteĭ sesiunĭ. Precum am spus şi în acel raport, cererea a rĕmas fără rĕspuns. Colecţiunile Academieĭ aŭ astăḑĭ o fórte mare însemnătate. Ele se compun din 3 părţĭ principale: cărţile moderne române şi străine, cărţile vechĭ române şi strĕine, colecţiunea manuscriptelor şi documentelor. Cele două din urmă părţĭ sunt cu deosebire preţióse. Intre cărţile vechĭ se află un mare numĕr din cele maĭ rare şi maĭ preţióse şi de mare însemnătate pentru istoria nóstră. Ele s'aŭ adunat maĭ ales din bibliotecile strînse cu multe sacrificiĭ şi stăruinţe de către Papiŭ Ilarian, D. C Sturdza-Scheianul şi de mine. Printr'o nenorocire de foc s'ar perde un mare numĕr de cărţĭ, carĭ nicĭ odată nu s'ar

maĭ puté procurà. Şi maĭ îngrijaţĭ suntem pentru colecţiunea manuscriptelor şi a documentelor, carĭ cuprind un fórte bogat material istoric şi literar, în cea maĭ mare parte până acum nestudiat. Este decĭ de cel maĭ mare interes, ca aceste colecţiunĭ să fie cât maĭ în grabă ferite de orĭ-ce pericol şi aşezate într'un local sigur De aceea d-sa împărtăşesce cu totul preocupaţiunile d-luĭ I. Kalinderu şi se unesce cu d-sa ca să se caute şi să se găséscă cât maĭ în grabă putinţa de a se zidì aripa proiectată.

D-l *Gr. G. Tocilescu* ḑice că asupra raportuluĭ Comisiuniĭ Bibliotecii crede, că Academia să exprime mulţumirĭ şi recunoscinţă d-luĭ Secretar general şi d-luĭ Bibliotecar pentru chipul cum se conduce şi se administréză Biblioteca Academieĭ. Este rĕŭ că Biblioteca Academieĭ nu are local îndestulător şi d-sa se unesce cu părerea, ca să se caute cât se póte maĭ în grabă mijlóce pentru mărirea localuluĭ. Dar nu numaĭ Academia este în strîmtorare, ci tóte instituţiunile de sciinţă şi studiĭ, ale Statuluĭ chiar, sunt într'o stare şi maĭ rea de cât Academia. Biblioteca Centrală, după ce a fost scósă din palatul Universităţiĭ şi aşezată în casa de pe Bulevard, reparată cu cheltuelĭ de vre-o 100 000 Leĭ, de abià a stat acolo maĭ puţin de doĭ anĭ şi acum, de la Iulie trecut, este îngrămădită într'o altă casă în ruină, umedă şi putredă, aşa în cât nu numaĭ că orĭ-ce întrebuinţare a eĭ a devenit cu neputinţă, dar cărţile sunt expuse uneĭ grabnice stricăciunĭ din causa umeḑeleĭ. Mobilierul Bibliotecii se află închis în grajdurĭ şi şopróne la locuinţa Directoruluĭ Bibliotecii, expus asemenea uneĭ totale ruine. Asemenea Archiva Statuluĭ se află într'un local cu totul putred, în care funcţionariĭ nu maĭ pot intrà, din causă că li se pune viéţa în pericol prin căderea tavanelor şi a rafturilor putrede. Museul de anticităţĭ stă tot aşà de rĕŭ; localul luĭ este cu totul neîncăpĕtor, aşà în cât orĭ-ce instalare cuviinciósă a colecţiunilor este cu neputinţă. D-sa cere ca Academia să intervie nu numaĭ pentru colecţiunile sale, ci şi pentru tóte aceste instituţiunĭ, pentru că dînsa este óre-cum epitrópa tuturor colecţiunilor istorice.

D-l *I. Kalinderu* este de părere că Academia trebue să aibă

tendința de a fi cât se póte maĭ independentă de orĭ-ce influență a Guvernuluĭ. De la cetirea raportuluĭ general s'a preocupat de cestiunea localuluĭ; a studiat situațiunea și textul legiĭ de înființare a Academieĭ și crede că ar fi bine, ca Academia să decidă a cere de la Guvern, în puterea art 5 din lege, să-ĭ dea terenul cumpĕrat de la d-niĭ Cezianu și Bellio, apoĭ ea însășĭ să-șĭ zidéscă localul de care are trebuință, spre a se sfîrși odată cu aceste neîncetate îngrijirĭ și temerĭ din causa lipseĭ de local.

D-l *D. Sturdza* ḑice că a fost tot-deauna de părere, ca Academia să aibă independență de influența Guvernuluĭ și să lucreze ca un institut cultural, fără nicĭ o altă preocupare străină de sciință și de cultura națională. Este de părere să se adreseze încă odată Guvernuluĭ, cu rugarea de a-ĭ da fondul cerut pentru clădirea aripeĭ proiectate. Nu se unesce însă cu părerea d-luĭ Gr. G. Tocilescu de a se interveni și pentru alte instituțiunĭ, carĭ de altmintrelea aparțin Statuluĭ, căcĭ un asemenea demers ar puté fi rĕŭ interpretat.

— Se primesc propunerile d lor I. Kalinderu și D. Sturdza:

a) De a se face o nouă rugare Guvernuluĭ ca să pună la dispo-sițiune suma cerută pentru mărirea localuluĭ;

b) de a se face Guvernuluĭ rugarea, ca în virtutea art. 5 din legea de la 29 Martie 1879, să facă legea provĕḑută acolo spre a se dărui Academieĭ terenul cumpĕrat spre acest scop de d-l Ministru Teodor Rosetti, la anul 1890.

— Se aprobă raportul Comisiuniĭ Biblioteciĭ.

ȘEDINȚA DIN 6 MARTIE 1895

Preșodința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

De la Părintele V. Mangra din Arad se primesc în dar 2 vase de lut, un pisălog de pămînt pentru sdrobirea grăunțelor și patru mărgele colorate, obiecte găsite în Ungaria la Alceŭ (Ácsipuszta), la satul Giriș lângă Oradea-Mare.

— Se decide a se trimite Museuluĭ de anticitățĭ.

Tot de la părintele V. Mangra se primesc următórele 3 volume manuscripte românescĭ de la începutul secoluluĭ XVIII și 5 volume tipărite:

Manuscrise:

1) Apostol și Evanghelie.—Povĭastĭa Svinteii Barbure. — Invățăturĭ. Cazaniĭ).—Carte de prima a lui Moiseĭu Proroc ce-s kĭamă Bitiĭa —A 2 carte a luĭ Moisie ce să chĭamă Ishodŭ. — Cartea luĭ Daniil Proroc.—Cartea luĭ Tovie.— 1 vol. fol. mic.

2) Octoich românesc (fără titlu). 1708.—1 vol. 8°.

3) Epistolĭa cĭ-au tremisŭ Dumnezău din cer (1732).—Slujba strastelorŭ.— Pashalĭa ne sfărșită până în vécŭ (1735)—Cazaniĭ —1 vol. 8° mic.

Cărți tipărite:

1) Machumetis Saracenorum Princip's, eiusque successorum vitae doctrina, ac ipse Alcoran ... His adiunctae sunt Confutationes multorum, et quidem probatiss. authorum ... unà cum doctiss. uiri Philippi Melanchtonis praemonitione. .. — De Turcarum, sive Saracenorum ... origine .... libelli ... 1550.—1 vol fol. mic

2) Psaltirĭa ... (slavo-română a luĭ) Dosotheĭ Mitropolitul. Iașĭ 7188 (1680). —1 vol. 4° mic.

3) Pravila ... (saŭ) direptătoriŭ de lége. Govora 7149 (1641).—1 vol. 4° mic.

4) Floaré darurilorŭ ... Acum a dooa oară ... Brașov 1808.—1 vol. 8°.

5) Funie saŭ fringhie întreită. Tălmăcită ... de Veniamin Costachi Mitropolit ... Iaș 1831.—1 vol. 8°.

—Se decide a se mulțumi.

Se cetesc două cererĭ presentate de d-l T. T. Burada, de a i se da ajutor pentru a cercetà pe Româniĭ din Podolia și expozițiunea bohemă, care se va face în acest an la Praga, unde vor fi și obiecte de la Româniĭ din Moravia.

— Cererile se recomandă spre cercetare Secțiuniĭ istorice.

Se pune la ordinea ḑileĭ modificarea propusă în ședința precedentă la art. 42 din Statute.

Constatându-se că se află presențĭ două treimĭ din numĕrul total al membrilor, se procede la vot conform art. 46 din Statute.

— Resultatul votuluĭ este: 24 votanțĭ, voturĭ 24 pentru.

D-l Președinte anunță că prin acest vot s'aŭ adaos la art. 42 din Statute cuvintele: «saŭ la Banca Naționala a Românieĭ».

La ordinea ḑileĭ se pune modificarea art. 58 din Regulamentul general, propusă în sesiunea trecută la 17 Martie 1894.

D-l *D. Sturdza* arată motivele din carĭ a pornit acéstă propunere. S'a constatat în maĭ mulțĭ anĭ, că terminul de 31 Decembre pentru depunerea publicațiunilor la concursurile premiilor Academieĭ este prea aprópe de sesiunea generală, care începe adese-orĭ chiar în Februarie Acest inconvenient devine din an în an maĭ greŭ, pentru că numĕrul publicațiunilor, carĭ se presintă la aceste concursurĭ, este tot maĭ mare. D-sa crede că ar fi bine a se fixà pentru viitórele concursurĭ terminul de 31 August a anuluĭ, care precede sesiunea generală Ast-fel membriĭ din Comisiunea premiilor ar avé timp de ajuns spre a pregătì rapórte bune și complete asupra lucrărilor presintate la concursurĭ.

D-l *N Ionescu* ḑice că acéstă modificare este strîns legată și dependentă de a art. 7 din Statute, propusă tot în anul trecut și privitóre la schimbarea timpuluĭ sesiuniĭ generale. Până nu se va hotărî schimbarea acésta, d-sa nu vede motiv de a se schimbà terminul concursurilor, căcĭ 2 lunĭ de ḑile sunt destul pentru Comisiunea premiilor spre a-șĭ face rapórtele.

D-l *A. Roman* se unesce cu părerea de a se da Comisiuniĭ premiilor un timp maĭ îndelungat și propune să se ḑică în Regulament, că terminul depuneriĭ publicațiunilor să fie cu atâtea lunĭ înainte de sesiunea generală.

D-l *V. A. Urechiă* este pentru imediata modificare a terminuluĭ, și propune a se hotărî ca el să fie cu 4 lunĭ înainte de sesiune.

D-l *I. Kalinderu* este asemenea pentru schimbarea terminuluĭ, fiind-că în starea actuală este cu neputință a se studià serios publicațiunile numeróse, carĭ se presintă. D-sa este însă în contra unuĭ termin vag și variabil, ci trebue să se fixeze un termin precis, o ḑi anumită care să rĕmâe aceeașĭ în toțĭ aniĭ.

D-l *A. D. Xenopol* cere asemenea să se hotărască un termin fix la o ḑi anumită.

D-l *Vice-Președinte* pune la vot propunerea de a se înlocuì în art. 58 Reg. alin. 1 terminul *31 Decembre* cu *31 Octobre.*

— Se pune la vot și se aprobă cu unanimitate, cu restricțiune ca aplicarea nouluĭ termin să se încépă în 1896 pentru publicațiunile, carĭ se vor premià în 1897.

La ordinea dileĭ se pune decisiunea, care este a se luà asupra Premiilor San-Marin și Neuschotz.

D-l *B. P. Hasdeŭ* propune să se publice din noŭ aceleașĭ subiecte la concursul acestor premiĭ, iar valórea premiilor să se măréscă întru cât veniturile fondurilor vor permite.

D-l *D. Sturdza* se unesce cu părerea d-luĭ Hasdeŭ de a se mărì premiile și propune ca pentru Premiul San-Marin să se pună noul termin la 1 Septembre 1897, spre a se puté da în sesiunea din 1898, iar Premiul Neuschotz să se publice pentru 1 Septembre 1898, spre a se puté da în 1899. Mărirea acestor premiĭ să se facă cu sumele, carĭ vor resultà din veniturile acelor fondurĭ.

— Propunerea d-luĭ Sturdza se pune la vot și se primesce.

ȘEDINȚA DIN 7 MARTIE 1895

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l *I. Vulcan* presintă scrierile sale *Sărăcie Lucie*, comedie poporală cu cântece într'un act (Oradea-Mare 1894) și *Ruga de la Chisceteŭ*, comedie poporală într'un act cu cântece și joc (Oradea-Mare 1890).

D-l Dr. G. Crăiniceanu presintă pentru publicare în *Anale* scrierea sa: *Literatura medicală română, biografiĭ și bibliografie.*

— Se trimete spre cercetare Secțiuniĭ sciințifice.

Se cetesce procesul-verbal al Secțiuniĭ istorice pentru ședința de la 3 Martie curent, în care d-l N. Ionescu a comunicat lectura sa despre scrierea d-luĭ I. C. Georgian, *O pagină din viéța Mareluĭ Stefan.*

— Se iea spre cunoscință.

La ordinea ḑileĭ se pune decisiunea ce este a se luà asupra punerii în lucrare a donaţiuniĭ Principeseĭ Alina Ştirbeĭ.

— In urma discuţiuniĭ urmate, se decide a se recomandà cestiunea în studiul Secţiuniĭ istorice

D-l *D. Sturdza* arată că părintele S. Fl. Marian nu va puté luà parte la lucrările acesteĭ sesiunĭ, nicĭ nu va puté trimite rapórtele asupra cărţilor presintate la concursul Premiuluĭ Craiovean, cu a căror studiare Comisiunea aceluĭ premiŭ l-a însărcinat.

ŞEDINŢA PUBLICĂ DIN 8 MARTIE 1895

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *V. A. Urechiă* aduce la cunoscinţa Academieĭ, că la 11 ale luniĭ curente st n. a încetat din viéţă la Milano ilustrul istoric Cesar Cantù. In scrierile sale, rěposatul a arětat tot-deauna mult interes şi simpatie pentru Românĭ D-l Urechiă propune, ca Academia să exprime familieĭ rěposatuluĭ condoleanţele sale.

D-l *N. Ionescu* face elogiĭ mareluĭ istoric, arětând influenţa binefăcětóre pe care a exercitat-o prin scrierile sale asupra tinerimiĭ italiene. Atât în *Istoria universală* cât şi în *Istoria uneĭ sute de anĭ*, Cantù a urmărit cu simpatie pe Românĭ. Se unesce decĭ cu propunerea d-luĭ Urechiă.

—Se decide a se exprimà familieĭ rěposatuluĭ Cesar Cantù condoleanţele Academieĭ.

D l *D. C. Ollănescu* cetesce scrierea sa: *Un dialog satiric împotriva năravurilor nóstre actuale.* (1)

---

(1) Maĭ jos în *Anexe*

ŞEDINŢA DIN 9 MARTIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l *N. Quintescu,* Secretarul Secţiuniĭ literare dă cetire proceselor verbale ale Secţiuniĭ de la 18, 25 Novembre şi 23 Decembre, privitóre la modificările şi completările de întrodus în ortografie. D-sa declară că nu este raportorul Secţiuniĭ într'acéstă cestiune, dar ca Secretar al eĭ va cetì discuţiunile urmate şi decisiunile luate, carĭ de altmintrelea sunt cunoscute membrilor, fiind-că aŭ fost tipărite şi împărţite înainte de deschiderea sesiuniĭ.

— Se decide ca cestiunile despre *u* mut final, despre scrierea vocalelor obscure ъ şi ж şi a diftongilor *oa, ea* (ó şi é), tractate de Secţiune la 18 Novembre, să se reserve pentru discuţiune în şedinţa de Sâmbătă, începênd discuţiunea de astădĭ cu cele-lalte cestiunĭ tractate de Secţiune la 25 Novembre şi 23 Decembre.

D-l Vice-Preşedinte *I. C. Negruzzi* pune deci în discuţiune scrierea desinenţeĭ finale a persóneĭ III de la imperfectul verbelor de conjugarea IV în *ì*, dacă acéstă desinenţă este a se scrie cu *ia* saŭ cu *ea*.

D-l *N. Quintescu,* deşi nu este raportorul Secţiuniĭ, arată discuţiunea urmată în Secţiune asupra acestuĭ punct. D-l I. Negruzzi a propus Secţiuniĭ să decidă cum trebue scrisă persóna III a imperfectuluĭ verbelor de conjugarea IV, cu *ea* saŭ cu *ia*. D-l Quintescu a rĕspuns că însuşĭ infinitivul acestor verbe indică vocala *i* şi deci scrierea cu *ia* se impune, deşi în pronunţie nu s'ar audì bine deosebirea între *ia* şi *ea*. Secţiunea a admis scrierea cu *ia*.

— Necerênd nimenĭ cuvîntul asupra decisiuniĭ Secţiuniĭ, se pune la vot şi se primesce.

D-l *A. Roman* observă că acest vot este inutil, pentru că cestiunea este decisă de maĭ înainte şi Secţiunea literară nu trebuià să maĭ revină asupra unor puncte dejà hotărîte.

D-l *N. Quintescu* explică că Secţiunea literară a credut de cuviinţă să încerce a revenì asupra unor puncte deja hotărîte de

Academie. Resultă deci ca să se ocupe și de modul scrierii persónei III a imperfectului verbelor de conjugarea IV, căci trebuià să se vadă, dacă în starea sa actuală, după ce s'aŭ făcut însemnate schimbări în personalul membrilor, Academia admite încă cele hotărîte în 1880—81 într'acéstă privință. Acésta s'a întîmplat și cu alte puncte din ortografia votată atunci. Secțiunea nu a îmbrățișat în întregime programa ortografică din 1880, ci s'a ocupat numai de unele puncte, cari credeà că ar puté fi modificate astădi.

D-l *A. Roman* crede că este de prisos să ne ocupăm de cestiuni odată decise. In 1880, după raportul făcut de d-l T. Maiorescu, se hotărîse destul de bine cestiunea scrierii persónei III a imperfectului verbelor de conjugarea IV. Astădi să ne mărginim la acele lucruri, cari aŭ rĕmas încă neîndeplinite. Ast-fel trebue să ne ocupăm de cestiunea accentelor, cestiune de cea mai mare importanță în ortografia română; acéstă cestiune se decisese în 1880—81, dar nu s'a trecut în procesul-verbal. Apoi să ne ocupăm de scrierea lui ѣ și ѫ, căci prin hotărîrile luate de Academie s'a deschis cale la abusuri și vedem adi scriindu-se *Romîn, cîntînd* și *râs*. Ar fi deci necesar să se iea într'acéstă privință o decisiune definitivă, care să facă a încetà asemenea extravaganțe. In fine trebue să ne ocupăm de cestiunea lui *u* mut final.

D-l *Gr. G. Tocilescu* crede că este logic să discutăm mai întâi punctele cuprinse în raportul Secțiunii literare; în urmă d-l Roman póte face și alte propuneri, cari se vor discutà atunci.

D-l *N. Quintescu* reamintesce discuțiunea urmată în sesiunea generală a anului trecut, când Secțiunea literară a fost însărcinată să revisuéscă întrégă ortografia, iar nu numai unele puncte. Din acéstă causă Academia a amânat cercetarea lucrărilor d-lor Onciul și Popescu, întemeiate pe ortografia sa. Nu se póte deci da urmare cererii d-lui A. Roman.

D-l Vice-Președinte *I. C. Negruzzi* pune în discuțiune întrebarea, dacă consonanta duplă *x* să se scrie cu *x* saŭ cu *cs*.

D-l *N. Quintescu* arată că Secțiunea a decis să se scrie *x*, cu o singură literă, iar nu cu *cs*, în tóte cuvintele, afară de numele

proprii, unde se va puté scrie și cu două litere, după cum va voi fie-cine, căcĭ nimĕruĭ nu i se póte impune modul cum să-șĭ scrie numele

D-l *A. Roman* observă că Secțiunea a lucrat pe apucate, fără sistemă, fără principiĭ, luând o cestiune de aicĭ și altă cestiune de colo. Cestiunea ortografică nu póte fi discutată ast-fel. Constată că Secțiunea nu a luat o hotărîre definitivă în privința scrieriĭ luĭ *x* și nicĭ nu a explicat motivele decisiuniĭ sale, deși cestiunea transcrieriĭ luĭ *x* din latinesce are pentru noĭ o mare importanță gramaticală și de istoria limbiĭ.

D-l *I. C. Negruzzi* explică că Secțiunea nu s'a ocupat de tótă sistema ortografică, ci numaĭ de unele puncte. Este natural decĭ, ca lucrarea Secțiuniĭ să nu se presinte ca un tot întreg și sistematic.

D-l *Gr. G. Tocilescu* vede o contradicere între observațiunile făcute de d-l Roman maĭ înainte, când cereà să se discute anumite puncte din ortografie, *cu observațiunile de acum*, când reclamă să se discute tótă sistema ortografică. D-sa crede că Președintele trebue să pună în discuțiune cestiunile discutate de Secțiunea literară și discuțiunea să se facă numaĭ asupra acelor puncte.

D-l *V. Maniu* împărtășesce părerea d-luĭ Roman și constată că se discută fără nicĭ o regulă.

D-l *A. Roman*, rĕspundênd d-luĭ Tocilescu, declară că nu cere să se discute tótă sistema ortografică, dar nicĭ nu trebue să se discute pe apucate câte un punct și maĭ ales nu se póte discutà, dacă Secțiunea nu dă motivele, pentru carĭ a luat decisiunile sale.

D-l *N. Ionescu* este de părere că, maĭ înainte de a se decide modul scrieriĭ luĭ *x*, ar trebui resolvată cestiunea, dacă acéstă literă trebue să figureze în alfabetul românesc. Mulțĭ scriŭ *esamen* în loc de *examen*, alțiĭ scriŭ chiar *egzamen* Dacă este vorba să românisăm tóte neologismele, atuncĭ cestiunea luĭ *x* are o mare importanță. Cu *x* din cuvintele latine noĭ am făcut cu totul altceva decât să-l păstrăm; din *sex* latinesc noĭ am făcut *șese*. Să ne dăm decĭ maĭ întâĭ séma de cantitatea literelor ce intră în

alfabetul românesc. Deci mai întâi trebue să decidem, când vom păstrà în cuvintele nóstre pe *x* și când nu. Alecsandri și-a scris numele cu *cs* și noi nu-l putem scrie alt-fel. Dar cum vom scrie pe Alexandru? Raportorul Secțiunii literare să ne spună deci mai întâi, când scriem cu *x*, când îl înlocuim cu derivatele lui în etimologia românéscă D-l Ionescu crede că, dacă împrumutăm un cuvînt, trebue să-l luăm chiar în forma sa, și deci să păstrăm pe *x* acolo, unde ne permite întrebuințarea actuală a cuvintelor. Vom scrie deci *exametru* cu *x*; de asemenea cine dice *sexaginta* va trebui să-l scrie cu *x*, iar nu cu *cs* saŭ cu *qs*.

D-l *N. Quintescu*, deși nu e raportor al Secțiunii literare, o va apěrà de imputarea ce-i aduce d-l Roman, că a adus în discuțiune puncte isolate, iar nu o lucrare mai seriósă. Ar fi fost într'adevěr de dorit, ca Secțiunea să fi consacrat mai mult timp cestiunii ortografice și să numéscă un raportor. D-sa nu puteà primì acéstă sarcină, dar o puteà primì un alt membru al Secțiunii, și atunci, coordonându-se punctele discutate, s'ar fi putut presentà o lucrare mai sistematică în discuțiunea de astădi. D-l N. Ionescu a întrebat dacă *x* se va păstrà în cuvintele române derivate din cuvinte latine, cari în acéstă limbă se scriŭ cu *x*. Nu este însă acésta cestiunea, ci de a sci dacă acolo, unde *x* există în pronunția română, se va scrie cu *x* saŭ cu *cs*. Secțiunea a decis să se păstreze semnul *x* și să nu se înlocuéscă cu *cs*.

— Decisiunea Secțiunii se pune la vot și se primesce.

D-l *N. Ionescu*, în cestiune de Regulament, observă că Secțiunea nu are raportor în cestiunea ortografică și cere să se amâne discuțiunea pentru Sâmbătă, până când Secțiunea să numéscă un raportor.

D-l *Gr. G. Tocilescu* observă că în Regulament nu există nici o disposițiune, care să céră raportor special pentru decisiunile Secțiunilor; constată că d-l Quintescu s'a oferit să cetéscă d-sa decisiunile Secțiunii literare și crede că nu este nici o neregularitate în discuțiune.

D-l *D. C. Ollănescu* dice că d-l Quintescu, fiind Secretarul Sec-

țiunii literare, este raportorul firesc al tuturor decisiunilor și discuțiunilor Secțiunii și nu este deci necesar a se numi un alt raportor.

D-l Vice-Președinte *I. C. Negruzzi* pune în discuțiune cestiunea scrierii cuvintelor compuse.

D-l *N. Quintescu* dă cetire discuțiunii urmate în sînul Secțiunii, adăogând explicări asupra acestui punct.

D-l *I. Caragiani* dice că din procesul-verbal al Secțiunii nu se văd motivele, pentru cari s'a luat hotărîrea, care se propune. D-sa ar dori ca aceste motive să se expună pe larg, pentru luminarea discuțiunii.

D-l *P. S. Aurelian* constată că în procesul verbal al Secțiunii nu se aduc decât resoluțiuni, fără arătarea motivelor în favórea lor; acele resoluțiuni sunt și ele fórte puțin definite, ci se lasă la facultatea fie-căruia să scrie cuvintele compuse *unite* saŭ *nu* printr'o liniuță. Cere să se desvolte cestiunea, iar nu să se aducă în plen numai resoluțiunile luate de Secțiune. Raportorul ar fi trebuit să resume măcar argumentele. Bunul simț arată, spre exemplu, că liniuța nu are rațiune de a fi între cuvinte ca *de la*, cari sunt deosebite și trebuesc scrise deosebit.

D-l *A. Roman* observă că Secțiunea nu arată motivele, pentru cari nu admite să se scrie *dela* și admite să se scrie *de la* saŭ *de-la* Există totuși motive, cari trebuesc să ne călăuzéscă în scrierea cuvintelor compuse. Limba română este ca o carte deschisă, din care îndată vedem legile ei, pe cari nu noi le impunem, ci ea ni le impune noue. Ca urmare a acestor legi se pot scrie într'un singur cuvînt cuvinte, ca *bunăvoință*, *binefacere*, dar nu se póte scrie *dela, ceva câteva*, căci accentul cădênd pe *e*, acéstă vocală se transformă în diftongul *é* și ast-fel am avé *délă, cévă, câtévă*. Se impune deci, ca aceste cuvinte compuse să le scriem cu semnul de unire - , adecă *de-la, ce-va, câte-va*. Voind să simplificăm prea mult, vom ajunge la extravaganțe. Astădi vom suprimà pe *u* mut final și mâne pe *ĭ* și vom scrie *cuč, leğ*.

D-l *I. C. Negruzzi* arată motivele, pe cari Secțiunea și-a întemeiat

decisiunea sa în privința scrierii cuvintelor compuse. Pentru substantive, verbe și alte cuvinte compuse s'a decis să se scrie într'un singur cuvînt, pentru că aŭ și devenit cu timpul un singur cuvînt în loc de două, cum aŭ fost altă dată. Pentru adverbe și alte particule s'a admis scrierea lor separate saŭ unite cu liniuță, fiind-că asemenea cuvinte compuse nu aŭ în nicĭ o limbă europénă o formă fixă de scriere. In limba francesă se scrie *pourquoi* într'un cuvînt, dar *parce que* în două ; de asemenea și în germana In limba italiană se scrie de asemenea saŭ în două cuvinte saŭ împreunate, d. e. *già che* saŭ *giacchè* Nu este decĭ nicĭ un inconvenient să se lase și la noĭ libertate, și de aceea Secțiunea a propus să se lase facultatea de a alege între două modurĭ de scriere, amândouĕ bune.

D-l *A. Roman* observă că în limba italiană se pun accente în scrierea cuvintelor compuse din particule. Dar dacă noĭ am scrie *pentrucă* într'un singur cuvînt, acésta ar fi contra reguleĭ accentuluĭ. Ar trebuì să cetim *pentrùcă*. Se impune decĭ să păstrăm liniuța, care arată că sunt două cuvinte și decĭ trebue să scriem *pentru-că*. D-sa propune decĭ următorul amendament:

«Propunem redacțiunea următóre, ca să se pună la vot:

«In privința cuvintelor, ca *binefacere, bună voință,* ca unele ce, prin natura elementelor din carĭ sunt formate, pot constituì adevĕrate cuvinte compuse, Secțiunea admite ca să se consemne împreună potrivit reguleĭ accentuluĭ și posițiuniĭ, fără nicĭ un semn legător: *binefacere, bunăvoință*; iar cele-lalte și altele de categoria lor, tot pentru acelașĭ motiv al reguleĭ accentuluĭ și posițiuniĭ, să se scrie cu liniuță. De ex: *ast-fel, fiind-că, pentru-că, rogu-te, vĕḑu-l, bătêndu-te, rógă-te, îndură-te,* etc.; *ce-va, câte-va, unde-va,* etc. se vor scrie cu liniuță, iar nu fără liniuță precum: *astfel, findcă pentrucă, rógăte, îndurăte, ceva, câteva,* etc. *De la* se va scrie tot-deauna în două cuvinte deosebite.»

Subscrișĭ: *Gr. G. Tocilescu.*

— Amendamentul se pune la vot și se primesce.

D-l Vice-Preşedinte *I. C. Negruzzi* pune în discuţiune cestiunea scrierii dentaleĭ *d* cu cedilă, când exprimă sunetul *z*.

D-l *N. Quintescu* expune discuţiunea şi decisiunea Secţiunii asupra acesteĭ cestiunĭ. D-l I. C. Negruzzi a întrebat dacă se va păstrà dentala *d* în cuvinte, ca *ḑiua, ḑic,* saŭ se va înlocuì cu *z*. D-l Quintescu a fost de părerea, că aceste cuvinte trebue scrise cu *z*, de óre-ce scrierea cu *d* nu resultă din etimologia română, ci din cuvinte noŭ introduse în limbă, ca *diurn, divin, dicţionar,* etc. Când a stabilit principiul general al etimologieĭ române, Academia n'a înţeles însă să iea şi stratul cuvintelor nouĕ în ajutorul etimologieĭ române, căcĭ ast-fel am face iarăşĭ etimologie latină. D-l B. P. Hasdeŭ a obiectat însă, că nu pentru legătura lor cu neologismele trebue să scriem cu *ḑ* cuvinte ca *raḑă, ḑiuă, ḑic,* ci pentru-că dentala din ele se pronunţă de uniĭ Românĭ ca un ce intermediar între *ḑ* şi *z*, ca *dz* şi e bine să se ţină sémă de asemenea pronunţărĭ, carĭ se apropie maĭ mult de sunetul original. Secţiunea a admis părerea d-luĭ Hasdeŭ, care nu se întemeià pe neologisme, ci chiar pe pronunţarea română.

D-l *I. C. Negruzzi* amintesce principiul, de care s'a condus Academia în stabilirea ortografieĭ sale, adecă de a transcrie fie-ce son cu litera latină corespunḑĕtóre, şi numaĭ când nu va fi literă latină pentru unele sonurĭ române, să se întrebuinţeze şi alte semne. La 1880—81 s'a admis pentru transcrierea sunetuluĭ *z* două semne. Aşà s'a scris *creḑ* şi *zarzavat*. Erà o concesiune făcută etimologistilor. O concesiune mult maĭ mare li s'a făcut încă atuncĭ când, deşì se decisese de Academie că nu va face etimologie latină, ci numaĭ etimologie română, s'a păstrat totuşĭ *ḑ* într'unele cuvinte, ca *ḑic, ḑiuă, ḑece,* unde trebuià să se scrie cu *z*. D-sa crede însă că a venit timpul să simplificăm ortografia şi asupra acestuĭ punct, maĭ ales că avem în limba latină o literă, care represintă sunetul *z*. Ne depărtăm negreşit de etimologia latină, dar nu de cea română, şi deci ne apropiem de principiul general stabilit de Academie. Italieniĭ aŭ făcut acelaşĭ lucru, când aŭ adoptat semnul *z* ca să represinte pe *t* latinesc dinaintea luĭ *i* şi aŭ scris prin urmare, în loc

de *ambitione*, *ambizione*. Obiecţiunea că unii Românĭ pronunţă *dz* iar nu *z*, nu este aşà de întemeiată pe cât s'a părut. Noĭ nu avem să ne preocupăm de transcrierea sonurilor dialectale ci de a celor comune. Alt-fel ar trebuì să scriem *ḑău*, căcĭ aşà se pronunţă între Româniĭ, carĭ aŭ sonul *dz*. Ortografia trebue însă să represinte limba literară, în care nu se aude nicĭ *dz* nicĭ *ă* în loc de *e*.

D-l *A. Roman* crede că d-l Hasdeŭ a ridicat o obiecţiune fórte puternică în Secţiune. Acel *z* derivat din latinescul *d* nu este un *z* adevěrat. In cărţile vechĭ vom vedé că pentru el este un alt semn grafic decât pentru sonul *z* curat In ḑilele nóstre apoĭ, în zone întregĭ, poporaţia română pronunţă *dzice, dzěŭ*, iar nu *zice, zěŭ*. Nu este decĭ un argument temeĭnic, că pronuţia *z* ar fi cea maĭ rĕspândită Dacă admitem că putem înlăturà cuvintele rădăcinale, din carĭ s'a derivat acel sunet *z*, atuncĭ fie-care va puté scrie după cum pronunţă. Crişanul şi Ungurénul vor scrie *leje* iar nu *lege*, Moldoveanul va scrie *gĭur*, nu *jur*. De asemenea trebue păstrat *ḑ* în cuvintele unde avem pe *d* în limba română, ca *veḑĭ, auḑĭ*, pentru carĭ avem *věd, aud*. Altmintrelea se va nasce o mare confusiune şi nu se va maĭ puté explicà şcolarilor transformarea sonuluĭ. D-sa este decĭ de părere să se păstreze semnul *ḑ*, căcĭ alt-fel se va deschide calea la tóte vagabundagele ortografice. Ar fi trist apoĭ pentru un corp erudit să dovedéscă, că nu s'a preocupat de regulele şi de firea limbiĭ. In fine, d-l Roman observă că cestiunea acésta a fost dejà hotărîtă şi că nu este motiv să ne maĭ ocupăm de ea.

D-l *N. Quintescu* ḑice că d-l I. C. Negruzzi a anticipat asupra celor ce aveà să spună însuşĭ d-sa. Secţiunea literară n'a pus în discuţiune principiul chiar admis de Academiă, etimologia în marginele limbiĭ românescĭ. Intemeiat pe acel principiŭ, d-sa a spus în Secţiune că cuvintele acelea ca, *ḑic, ḑiuă, ḑece*, calcă principiul odată admis, şi că, ţinênd sémă în scrierea lor de neologisme, ne întórcem pe cale indirectă la etimologia latină. Secţiunea a admis scrierea cu *ḑ*, numaĭ în temeiul arĕtat de d-l Hasdeŭ, că sunetul *z*, în cuvintele derivate din limba latină, se pronunţă de uniĭ românĭ *dz*. Este însă un inconvenient mare, că nu în tóte cuvintele

carĭ cuprind sunetul *z*, el se pronunță ca *dz*. Vom fi decĭ nevoițĭ să enumĕrăm tóte casurile, când *z* trebue scris cu *ḑ*, căcĭ alt-fel, cine nu cunósce pronunția dialectală, va scrie cu *ḑ* și cuvinte ca *brânză, pază*, etc. D-l Quintescu crede decĭ, că este maĭ bine să ne ținem numaĭ de etimologia limbiĭ române, adică de cuvintele din stratul poporal și să scriem *ḑiuă, ḑic, ḑece* cu *z*.

D-l *P. S. Aurelian* nu póte să admită părerea d-luĭ Negruzzi. *Z* este străin în limba română și nu-l găsim decât în cuvinte străine, ca *zarzavat, zurbagiŭ, zamparagiŭ* etc. In cuvintele nóstre *z* derivă din *d*. Nu putem lipsì scrierea de óre-care logică și nu putem desbrăcà limba de structura eĭ. Trebue ca limba poporală să se deosebéscă de cea cultă. Omeniĭ fără carte vor scrie, cum vor sci saŭ cum vor crede, dar limba literară trebue să fie scrisă după óre-carĭ norme logice. De aceea d-sa nu póte admite să se scrie cu *z dumnezeŭ, ziuă, zic*. In asemenea cuvinte trebue conservat semnul *ḑ*.

ȘEDINȚA PUBLICĂ DIN 10 MARTIE 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

De la I. P. S. S. Metropolitul Primat se primesc două exemplare, unul de argint și altul de bronz, din medalia bătută de Cler cu ocasiunea serbăriĭ nunțiĭ de argint a Maiestăților Lor Regeluĭ și Regineĭ.

— Se decide a se exprimà mulțumirĭ.

D-l *I. Kalinderu* dă cetire memoriuluĭ sĕŭ despre *Vilegiatura și reședințele de vară la Romanĭ.*

ȘEDINȚA PUBLICĂ SOLEMNĂ DIN 11 MARTE 1895.

Președința **Maiestății Sale Regeluĭ.**

Maiestatea Sa Regele bine-voesce a deschide ședința, rostind următórele cuvinte:

«Academia cunósce viul interes ce am pentru activitatea sa; ea din parte-ĭ Mĭ-arată, la tóte ocasiunile, simțemintele sale credincĭóse și salută cu bucurie fie care eveniment al Caseĭ Mele. Astfel s'aŭ stabilit strînse legăturĭ între Noĭ.

«La serbările Nunțiĭ Nóstre de argint, Academia s'a grăbit a Ne aduce felicitările sale prin o frumósă adresă cu cuvinte pline de simțirĭ patriotice și măgulitóre pentru Noĭ. D-vóstre fiind astădĭ întrunițĭ în sesiune generală, doresc a reînnoì căldurósele Nóstre mulțumirĭ pentru acéstă dovadă de simpatie pe care am prețuit-o cu deosebire.

«Asigurându-vě și pentru viitor de tot sprijinul Meŭ și urând ca Academia să rěspândéscă în fie-care an nouě luminĭ asupra sciințeĭ, maĭ ales asupra literaturiĭ și istorieĭ nóstre, declar ședința deschisă.»

D-l Secretar general *D. Sturdza* dă cetire următóreĭ scrisorĭ primite de la d-na Elena Dr. N. Turnescu:

«*Domnule Președinte,*

«Subsemnata, věduvă a rěposatuluĭ Doctor Nicolae Turnescu, rog Academia să priméscă o rentă anuală de douě miĭ leĭ, ce mě oblig a-ĭ věrsà la 15 Maiŭ ale fie-căruĭ an, prin d-l Ioan Kalinderu, membru al acestuĭ corp, cu explicațiunea următóre:

«O mie de leĭ să fie la completa disposiție a *Academieĭ Române,* care-ĭ va puté întrebuințà, precum va crede cu cale.

«Cea-laltă mie să o întrebuințeze, în întregul eĭ, la sporirea fonduluĭ de dotațiune ce se va înființà, conform testamentuluĭ fun-

datoruluĭ, la Institutul de fete Ioan Otteteleşanu, care, în urma donaţiuniĭ făcute de d-l Ioan Kalinderu, este acum sub înalta conducere a *Academieĭ Române*.

«Acéstă rentă o voiŭ servì în amintirea mult regretateĭ mele fiice Maria Turnescu, mórtă la flórea vîrsteĭ, şi spre a legà memoria eĭ, care mĭ-a rĕmas aşa de scumpă, de un act care va folosì maĭ cu sémă la îmbunătăţirea sórteĭ multor tinere române.

«Voiŭ luà la timp mĕsurĭ, pentru ca continuarea acestuĭ venit anual să fie asigurată *Academieĭ*, în orĭ-ce eventualitate, şi după încetarea mea din viéţă, neîndoindu-mĕ că voiŭ fi ast-fel în conformitate de sentimente cu scumpiĭ meĭ copiĭ.

«Pimiţĭ, vĕ rog, Domnule Preşedinte, încredinţarea prea osebiteĭ mele stime.

«*Elena Dr. N. Turnescu.*

«Bucurescĭ, 8 Martie 1895»

D-l Secretar general presintă, din partea autoruluĭ, publicaţiunea «*Cours élémentaire de chimie* par le Dr C. I. Istrati, revu et augmenté d'après la deuxième édition roumaine par A. Adam, avec une préface de Mr. Ch. Friedel» (Paris 1895).

La ordinea ḑileĭ este continuarea discuţiuniĭ ortografice asupra scrieriĭ sunetuluĭ *z* prin literele *z* şi *ḑ*.

M. S. Regele binevoesce a da cuvîntul d-luĭ N. Quintescu.

D-l *N. Quintescu* arată că, după maĭ mulţĭ anĭ de la stabilirea ortografieĭ sale, Academia a creḑut necesar să reia cestiunea ortografică, desbătută în amĕnunte încă din 1881-82, şi în sesiunea generală a anuluĭ trecut a însărcinat Secţiunea literară, ca să iea unele puncte din vechea ortografiă şi să propună modificările ce va crede de cuviinţă. Secţiunea literară şĭ-a îndeplinit sarcina prin lucrarea ce a presentat Academieĭ şi în care s'aŭ resumat discuţiunile şi decisiunile eĭ asupra acelor anumite puncte, pentru carĭ a creḑut necesar să se modifice puţin saŭ să se preciseze maĭ bine votul dat de Academiă încă de acum 15 anĭ. Intre aceste puncte este şi scrierea luĭ *z* prin *ḑ* într'unele cuvinte, unde dentala *d* nu se póte regăsì numaĭ cu ajutorul etimologieĭ române. D-l Negruzzi

a pus cestiunea în Secțiunea literară, cum să se scriă sunetul *z* în cuvinte ca, *ḑic*, *ḑiuă*, *ḑînă*, etc. Insă d-l Negruzzi n'a pus cestiunea pe tărîmul general și nu a întrebat Secțiunea de cât numaĭ asupra acestuĭ cas special. La acéstă întrebare a d-luĭ Negruzzi, a rĕspuns d-l Quintescu că, de óră-ce în cuvinte ca, *ḑic, ḑiuă, ḑînă, ḑece,* etc., nu putem regăsì pe *d* ca sunet fundamental cu ajutorul etimologieĭ române, ci trebue să scim tóte neologismele, ba chiar și latinesce, cum este casul pentru *ḑînă,* contras din *divina,* nu crede că se póte susține transcrierea sunetuluĭ *z* cu *ḑ*, ci trebue scris cu *z*. Altminterĭ ne întórcem pe cale piezișă la etimologia latină. D-l Hasdeŭ a făcut însă observațiunea că în multe părțĭ Româniĭ pronunță pe *z* din cuvintele aceste nu ca *z* simplu, ci ca *dz,* și ar fi decĭ bine să se păstreze acéstă nuanță de pronunțare în scriere prin însemnarea luĭ *z* cu *ḑ*. Față cu acéstă observațiune și constatând că d-l Hasdeŭ nu se întemeià pe neologisme, ci pe modul de pronunțare a unora din Românĭ, d-l Quintescu a cedat. A spus atuncĭ și spune și acum, că totușĭ scrierea cu *ḑ* în asemenea casurĭ nu póte fi un principiŭ de ortografiă, ci numaĭ un expedient, și va fi necesitate să se enumere casurile, când *z* trebue scris cu *ḑ*, pentru ca aceĭ ce nu cunosc, când se pronunță ca *dz,* să nu facă confusiunĭ și să nu scriă cu *ḑ* chiar cuvinte de origine slavă ca *pază*. Secțiunea literară a aprobat părerea d-luĭ Hasdeŭ. Cea-laltă cestiune, adecă transcrierea prin semnul *ḑ* a sunetuluĭ *z* în cuvintele, unde *d* originar se regăsesce chiar cu ajutorul etimologieĭ române, precum *veḑĭ, creḑĭ, auḑire,* etc, a rĕmas neatinsă, așa cum Academia o decisese acum 15 anĭ, și Secțiunea nu s'a ocupat de ea. S'a precisat numaĭ maĭ bine scrierea luĭ *z* prin *ḑ*.

D-l *I. C. Negruzzi* ḑice că a ridicat cestiunea acésta în Secțiunea literară, pentru că așà cum erà ortografia Academieĭ, ea nu corespundeà cu logica limbiĭ și nicĭ cu principiul general fixat de Academie pentru transcrierea cu litere latine a sunetelor române. Pentru sunetul *z,* care se rostesce peste tot locul la fel în limba cultă, Academia a admis treĭ forme, *z, ḑ* și *s*. De ce treĭ semne pentru

unul și acelașĭ sunet? Dacă am fi păstrat sistema etimologieĭ pure, n'ar avé nimenĭ nimic de ḑis. Insă acum 15 anĭ s'a înlăturat sistema etimologieĭ pure și s'a decis a se scrie fie-ce sunet român cu litera corespunḑĕtóre din alfabetul latin. Pentru sunetul *z*, în alfabetul latin avem ca semn corespunḑĕtor litera *z*. Când a fost vorba de *ţ*, firesce a trebuit să căutăm un semn noŭ, de óre-ce el nu există în alfabetul latin și am scris atuncĭ *t* cu sedilă, căcĭ *ţ* derivă din *t*. Insă pentru *z* avênd literă latină, nu avem motiv să maĭ cercetăm de unde derivă sunetul și să-l scriem cu *ḑ*. De alt-cum, sunetul *z* nu derivă tot-deauna din *d* și Academia a și decis să-l scriem cu *z* în cuvinte ca *zarvă, Zamfira*, etc. Numaĭ pentru cuvintele de origine latină, Academia, în consecinţă cu principiul admis, a încuviinţat să se scrie *z* prin *ḑ* și decĭ să se scrie *ḑic, ḑiuă*, iar nu *zic, ziuă*. Dacă este să păstrăm sistema etimologieĭ pure, atuncĭ votul Academieĭ este consecinte. Dacă însă înlăturăm acéstă sistemă, cum a înlăturat-o Academia, atuncĭ nicĭ o raţiune nu este în favórea luĭ *ḑ* în asemenea cuvinte. Chiar în limbile surorĭ francesă și italiană, unde sistema etimologică s'a păstrat maĭ mult, când totușĭ sunetul s'a schimbat, vechea literă latină nu maĭ apare în scriere. Ast-fel latinul scrià *ambitio*, italianul scrie *ambizione*, fără a maĭ însemnà prin semne grafice că *z* vine din *t* latinesc. Obiecţiunea cea maĭ seriósă contra scrieriĭ cu *z* a făcut-o d-l Hasdeŭ, care șĭ-a întemeiat părerea pe nuanţa de pronunţie a unor Românĭ. Aceea este însă o pronunţie dialectală, și noĭ nu suntem chemaţĭ a scrie limba dialectală, ci limba comună tuturor, în care *z* nu se aude nicĭ o dată ca *dz*. Alt-fel, am ajunge departe; tóte cuvintele s'ar scrie în două modurĭ, uniĭ ar scrie *g*, alţiĭ *j*. N'am avé o ortografie comună, pe cât timp noĭ trebue să tindem a ajunge la un mod de scriere uniform. Să fim decĭ consecinţĭ și să scriem peste tot sunetul *z* cu semnul *z*. Motivele celor carĭ susţin pe *ḑ* pornesc dintr'un simţemînt adânc al etimologismuluĭ, care fierbe încă, póte în mod inconscient, în spiritul lor. Când avem latinescul *credo*, cum să scriem noĭ *crezĭ*? Așà scriind, vom scrie însă după cum pronunţăm și tot odată vom simplificà scrierea; apoĭ vom avé avantagiul de a

stabilì o scriere comună și am scăpà de codițele sub litere, carĭ îngreunéză scrierea și o fac urîtă.

D-l *A. Roman* constată că d-l Negruzzi scóte cestiunea scrieriĭ luĭ *z* din marginile, în carĭ o ținuse Secțiunea literară și cere ca peste tot să nu se maĭ scrie *ḑ* ci *z*, chiar acolo unde etimologia română ne arată pe *d*. In ce privesce cuvintele ca *ḑic*, *ḑiuă*, *ḑînă*, d-l Hasdeŭ a avut fórte mare dreptate observând că e necesitate a se păstrà *ḑ*, fiind-că în fórte multe părțĭ Româniĭ nu rostesc pe *z* simplu, ci ca *dz*. Apoĭ, dacă pe *t* transformat îl scriem cu semnul *ţ*, pentru-ce am refusà să scriem și pe *z* derivat din *d* tot cu un semn analog, cu *d* sub care vom pune codiță? Trebue să ne dăm séma de funcţiunea pe carĭ o aŭ literele. Sunetul *k* are două funcțiunĭ, una înaintea vocalelor *e* și *i*, alta înaintea celor-lalte vocale. De ce însă îl scriem peste tot la un fel cu *c*? Dacă ar trebuì neapěrat să transcriem fie-ce sunet cu un semn, de ce pe *k* înainte de *e* și *i* nu-l scriem cu semnul č saŭ ć? Trebue să facem în scriere și puțină sciință. După cum din *aqua* latin, noĭ am scos cuvîntul *apă* și după cum din vocalele deschise latine am scos vocalele nóstre nasalisate, tot așà am scos pe *z* din *d* latin în anumite condițiunĭ. Dacă cunóscem firea acesteĭ litere, de ce să n'o respectăm? Simplificarea scrieriĭ nu póte fi un argument temeĭnic. A. Pumnul inventase litere speciale pentru a representà sunete române neexistente în latinesce. Ast-fel el propuneà ca sunetul *ș* să se scrie cu semnul *§* și sunetul *ț* cu semnul ʒ. Erà, într'adevěr, o sistemă simplă de a scrie; dar simplificând continuŭ, vom ajunge acolo că nu vom maĭ însemnà literele ce sunt causa schimbăriĭ sunetelor. Ast-fel de la *pas* pluralul făcênd *pașĭ*, sunetul *s* modificându-se sub inflența luĭ *ĭ*, vom ajunge să scriem simplu *paș*. In loc de *facere* va trebuì de asemenea să scriem alt-fel, căcĭ dacă *c* nu maĭ are funcțiune de *ce*, va trebuì neapěrat găsit un alt semn. Fiind-că respectăm însă funcțiunile literelor în alte cuvinte, trebue să respectăm și funcțiunea luĭ *d*, atuncĭ când el se transformă în *z*. Nu putem deci scrie: *crezĭ*, *vezĭ*, ci avênd dejà pe *d* în *crede*, *vede*, trebue să-l păstrăm și în cele-lalte forme. Asemenea nu pu-

tem să-l înlăturăm din cuvinte ca *ḑic, ḑiuă*, deşi nu le găsim derivaţiunea decât în latinesce. Scim însă că, precum *c, g, t*, îşĭ schimbă sunetul înaintea vocalelor *e* şi *i*, ast-fel se schimbă şi *d*, prefăcêndu-se în *ḑ*. Trebue să păstrăm sonurile fundamentale, şi de aceea Academia a făcut concesiunea de a pune codiţele sub litere, cu tóte că se puteà regulà şi fără codiţe.

D-l *N. Quintescu* ḑice că imputarea de neconsequenţă adusă de d-l Negruzzi Academieĭ este nedréptă, fiind-că Secţiunea literară nu s'a întemeiat pe principiul etimologieĭ latine saŭ pe neologisme, când a admis să se păstreze *ḑ* în cuvinte ca *ḑic, ḑece, ḑînă*, ci pe pronunţia luĭ *z* ca *dz* în asemenea casurĭ. De altă parte d-sa arată că principiul etimologieĭ române admis de Academiă ar fi înlăturat, dacă s'ar adoptà modul de scriere propus de d-l Negruzzi pentru cuvinte ca *veḑĭ, creḑĭ*. Aci *ḑ* trebue păstrat, de óră-ce infinitivul este *vedere, credere*. De alt-cum chiar maĭ nainte de 1881—82, un om fórte mintos şi bun literat, Costache Negruzzi, se pronunţà contra scrieriĭ cu *z*, acolo unde acest sunet derivă dintr'un *d*, care se póte aflà în etimologia română. D-sa cere deci să se manţină conclusiunile Secţiuniĭ literare.

D-l *I. Caragiani* observă maĭ întâiŭ că în procesele-verbale ale Secţiuniĭ literare, cestiunile sunt fórte puţin lămurite; într'unele casurĭ nicĭ nu se menţioneză decisiunile pe carĭ le-a luat Secţiunea. D sa a căutat să se lămurescă asupra acestor puncte singur. Ast-fel a făcut şi pentru scrierea sunetuluĭ *z*, pentru care Secţiunea literară a propus treĭ felurĭ de transcriere, cu *s*, cu *ḑ* şi cu *z* Intrebând d-l Ollănescu în Secţiunea literară, cum să se scrie sunetul *z* în cuvinte ca *francez, englez*, d-l Quintescu a rĕspuns că trebue scrise cu *s*, de óre-ce în aceste cuvinte sunetul *z* noĭ l-am luat prin influenţă francesă. D-l Caragiani crede că acéstă părere nu e întemeiată. Francesiĭ ḑic *français*, unde *z* nu se aude şi care se scrie cu *s* la fine; ast-fel că, de la Francesĭ am fi putut luà maĭ curînd sunetul *s* decât acela de *z* şi ar fi trebuit să pronunţăm *frances, engles*. Maĭ departe însă Secţiunea literară, după ce a adoptat părerea d-luĭ Quintescu asupra acestuĭ punct, cere

ca tot cu *s* să se scrie sunetul *z* și în alte cuvinte, unde el este la fine, precum *cas*. Maĭ mult, se cere să scriem tot cu *s* sunetul *z* și în cuvinte ca ***prosă, rosă, poesie***, unde *z* este în mijlocul cuvîntuluĭ. Negreșit de acì se va nasce o mare confusie în scriere. Un profesor de gramatică, ḑice d-l Caragiani, m'a întrebat cum se va scrie cuvîntul *titirez*, cu *z* saŭ cu *s* la fine? Cum se va scrie cuvîntul *conclus*, cu *z* saŭ cu *s*? Intr'adevĕr, Secțiunea literară a decis că trebue să scriem *abus* cu *s* iar nu cu *z*. Cum vom scrie însă cuvîntul *obuz*? Ea a decis să scriem *musă* cu *s*, dar cum vom scrie *grózā*? Dacă-l vom scrie cu *s*, vom avé *grósă* și confusiunea acéstă o vom avé și pentru alte cuvinte, ca *buză, spuză*, etc. Apoĭ *z* apare și la începutul unor cuvinte. Cum îl vom scrie acolo, Secțiunea literară nu ne spune. Vom scrie *sbor* saŭ *zbor*? *isgonesc* saŭ *izgonesc*? D-l Caragiani este de părere ca să se scrie cu *z* iar nu cu *s* cuvintele din întâia categorie, ca *francez, englez*, de óre-ce nicăerĭ în limba română nu există sunetul *s* în formele poporale, afară de un singur cas la Macedo-Românĭ, carĭ numesc pe Albanesĭ *arbines* saŭ *arbanas*. Acolo însă este o altă influență Sunetul *s* există și la Etruscĭ și la Latinĭ pentru cuvinte carĭ represintaŭ némurĭ; de pildă, există chiar cuvîntul *arpinas-arpinatis* saŭ *arpinats-arpinatis*, care însemnà locuitor din orașul *Arpina*. Peste tot însă, afară de excepțiunea arĕtată, Româniĭ pun *z* la finele cuvintelor, representând nume de némurĭ saŭ de familiĭ. De asemenea d-l Caragiani crede că trebue să se scrie cu *z*, iar nu *ḑ* saŭ *s* sunetul *z*, orĭ unde el se aude. Trebue să simplificăm scrierea, căcĭ alt-fel ortografia prea complicată va fi o pedecă a desvoltăriĭ culturale; poețiĭ îșĭ vor perde inspirațiunea, avênd la fie-ce moment trebuință a se gândì la scrierea cuvintelor. D-l Caragiani crede că de óre-ce lucrarea Secțiuniĭ literare nu este deplin lămurită, ar trebuì să se amâne cestiunea ortografică, pentru ca Secțiunea să o reià din noŭ în discuțiune. Ar fi încă preferabil, ca să se însărcineze un singur membru al Secțiuniĭ cu acéstă lucrare. Inainte de a terminà, d-sa maĭ aduce încă un argument în favórea scrieriĭ sunetuluĭ *z* cu *z*, iar nu cu

s saŭ cu *ḑ* chiar şi în cuvintele, unde el provine din *d* saŭ în acelea, în carĭ uniĭ Românĭ pronunţă *dz*. Greciĭ n'aveaŭ nicĭ eĭ la început semne grafice pentru ζ, ξ şi ψ. Se scrià ζ cu δδ saŭ cu ττ după localitățĭ; ast-fel nu se scrià Ζεύς ci ΔΔεύς saŭ ττεύς, uniĭ chiar scriaŭ Σδεύς. De asemenea mult timp se scrià ἔγραφσε şi ἔλεγσε, iar nu ἔγραψε şi ἔλεξε. Ateniениĭ aŭ găsit maĭ târḑiŭ semne pentru sunetele ζ, ξ şi ψ şi le-aŭ întrebuinţat îndată, fără a se preocupà nicĭ de unde derivă sunetele, nicĭ cum scriŭ saŭ vor scrie provincialiĭ. Tot aşa trebue să facem şi noĭ.

D-l *N. Quintescu* constată că d-l Caragiani n'a vorbit în cestiune. De aceea renunţă să rĕspundă la observaţiunile ce d-sa a făcut

M. S. Regele pune la vot propunerea d-luĭ Negruzzi, ca sunetul *z* să se scrie pretutindenĭ cu *z*.

— Propunerea este respinsă.

M. S. Regele pune la vot conclusiunile raportuluĭ Secţiuniĭ literare, ca sunetul *z* să se scrie cu *ḑ*, când el derivă din *d* în marginile etimologieĭ române, precum şi în cuvintele în carĭ şi cărţile cele vechĭ, maĭ cu deosebire acele ale Metropolituluĭ Dosofteiŭ, deosebesc tot-deauna cu grafica cirilică *dz* de *z* şi le deosebesce până astăḑĭ graiul cel viŭ la Bănăţenĭ, Moldovenĭ şi Macedo-Românĭ.

— Conclusiunile raportuluĭ Secţiuniĭ literare se adoptă.

M. S. Regele bine-voesce a pune în discuţiune propunerea Secţiuniĭ literare de a se eliminà din scriere *u* mut final.

M. S. Regele bine-voesce a da cuvîntul d-luĭ N. Quintescu.

D-l *N. Quintescu* pronunţă următorul discurs:

Sire,
Domnĭ Colegĭ,

Pentru a se asigurà o continuitate, o desvoltare normală, prin urmare bine-făcĕtóre şi cu bune resultate, este necesar ca şi în ortografiă — ca în tóte — să se procédă prin evoluţiunĭ, iar nu prin săriturĭ. Fără de acésta, copilul care a crescut pré înalt într'un interval scurt, este ameninţat să péră de oftică, saŭ conformaţiunea luĭ să devină respingĕtóre vederiĭ.

Ortografia, votată de Academiă acum 14—15 anĭ, a constituit dupe spiritul eĭ — cu tóte aparențele contrarie — o evolutiune rațională față cu sistema anterióră de scriere. Nu s'a sărit de la etimologismul pur la fonetismul absolut, care nu sciŭ dacă se póte aplicà pe deplin la limbĭ, unitatea scriptuală a lor putêndu-se efectuà numaĭ prin selecțiunea sunetelor și formelor maĭ corecte

Academia s'a oprit la modalitatea eĭ ortografică nu numaĭ pentru-că în principiŭ fonetismul nu trebue admis fără óre-carĭ restricțiunĭ, ci și pentru cuvîntul, că ea se impuneà prin insuficiența alfabetuluĭ latin față cu sunetele limbiĭ nóstre și cu particularitățile eĭ fonetice.

Acea modalitate grafică — luat acest din urmă cuvînt nu în înțelesul restrîns al luĭ, care se reduce la fixarea semnelor alfabetice, cum a pretins d-l Maiorescu—acel mod de a scrie s'a formulat prin principiul: *fonetism temperat de cerințele etimologieĭ române.*

Dar acestuĭ principiŭ nu s'a putut da o expresiune cu totul adequată nicĭ chiar în publicațiunile Academieĭ nóstre, pentru-că nu se regulamentase încă, spre a se vedé din exemple multiple cu claritatea cuvenită, cum a înțeles Academia aplicarea luĭ. Pe de altă parte, în școlele publice acea sistemă de ortografiă a fost pusă în practică— cine se gândià a o impune?!—numaĭ de puținĭ profesorĭ, contradișĭ în acțiunea lor asupra școlarilor prin alțĭ colegĭ maĭ mulțĭ la numĕr, nu numaĭ în alte clase, dar chiar în aceeașĭ clasă; iar în diaristica de tóte dilele saŭ periodică, și în general în publicațiunile, carĭ aŭ eșit la lumină de atuncĭ, scriitoriĭ noștri încă și maĭ puțin s'aŭ preocupat de a-șĭ apropià ortografia stabilită de Academiă. (1)

Ast-fel fasa ortografică, înjghebată de Academiă în 1880—81, a rĕmas în România — în afară de publicațiunile instituțiuniĭ nóstre — maĭ mult pe hârtiă, aprópe o literă mórtă. Lumea, maĭ mult saŭ maĭ puțin literată, neținêndu-se de astă-dată nicĭ de sistema de maĭ înainte, nicĭ de noua direcțiune a ortografieĭ Academice, a

(1) Esceptiune aŭ făcut gazetele de peste Carpațĭ.

pornit din ce în ce maĭ mult a scrie inconscient, dupe nicĭ o normă, saŭ dupe norme arbitrare. Acéstă pornire a luat proporţiunĭ cu atât maĭ marĭ, cu cât erà încuragiată de chiar membriĭ aĭ Academieĭ nóstre, carĭ daŭ exemplul nesupuneriĭ la regulele adoptate şi cu participarea lor. Voiţĭ probe? In «Magnum Etymologicum Romaniae», operă întreprinsă cu ajutorul generosităţiĭ Maiestăţeĭ Vóstre şi sub auspiciile Academieĭ, n'a nesocotit autorul eĭ decisiunea luată de noĭ relativ la *u* latent (mut); iar colegul nostru fórte apreciat, V. A. Urechiă, nu s'a făcut complice pentru a scrie pe frontispiciul frumosuluĭ edificiŭ din faţa grădineĭ Episcopieĭ: «Atheneul Român», cu *th,* de şi Academia votase împreună cu d-sa scóterea din ortografia nóstră a luĭ *th, ph,* şi înlocuirea lor prin simplul *t, f?!* (1). Ce contra-cumpănire puteà să exercite faptul, că puţinĭ dintre noĭ, bărbaţĭ aprigĭ în a observà disciplina în tóte, se ţineaŭ de ortografia Academieĭ?! Daca nu cu o flóre, nicĭ cu un mic numĕr de florĭ, nu se face primăvara!

De fapt aşà dar societatea română n'a trecut, s'aŭ fórte puţin numaĭ, prin purgătoriul aceleĭ ortografiĭ; consciinţa eĭ a fost numaĭ cu totul neîndestulător sub imperiul eĭ.

Grafia pe basele etimologieĭ române, aplicate în litera şi spiritul eĭ, ar fi adus óre-care lumină în consciinţa stratelor sociale, carĭ ar fi pus'o în execuţiune, în privinţa cunósceriĭ joculuĭ sunetelor şi formelor limbiĭ nóstre; ea ar fi împedecat ca bărbaţĭ de învĕţămînt, şi chiar bărbaţĭ alt fel de înaltă valóre intelectuală, să considere pe *u* din s. ex. cuvînt*ul*, drept*ul*, prin faptul că dînşiĭ nu-l recunosc, nu-l lasă să figureze în cuvînt*ŭ*, drept*ŭ*, să-l considere ca pe un *u* adaus, pentru legătură, înaintea articuluĭ, ba uniĭ să-şĭ închipuéscă chiar că articulul este *ul!*

Dacă dar acea grafiă a fost ca o Constituţiune, de care ceĭ maĭ mulţĭ chiar din sînul Academieĭ — cum am relevat dejà — n'aŭ voit să ţină sémă încă de la nascerea eĭ, este óre de mirare, că şi publicul a nesocotit-o, fără a căutà să tragă din ea profitul, ce com-

(1) Ar dice cine-va că s'a temut, împreună cu colegiĭ d-sale din comitetul Ateneuluĭ, ca nu cum-va — neîntrarmaţĭ cu un *h* — să fiă consideraţĭ de Ateneiştĭ apocrifĭ.

pórtă? Nu este firesc ca lucrul, pe care l'aŭ învĕțat puținĭ, să nu se găséscă mulțĭ a-l susținé?!

Am credut, că este necesar a pune acestea maĭ întâiŭ în vedere, cu scop de a se tăià încă de la început apa de la móră adversarilor noștri, carĭ anume relativ la *u* latent se tot prevaléză cu faptul, că nu-l maĭ scrie maĭ nimenĭ, pentru ca — date fiind împrejurările, carĭ aŭ împedecat propagarea și introducerea luĭ în învĕțămînt, prin urmare și stabilirea usuluĭ luĭ la clasele, carĭ formézâ maĭ târdiŭ massa cultă—pentru ca prin acésta să se înțelégă maĭ bine cât de puțină valóre are acel fapt pentru o discuțiune sciintifică, și cum el nu póte constituì un argument serios, un element de convingere pentru necesitatea eliminăriĭ luĭ *u* latent și din ortografia Academieĭ!

Noĭ încă din anul 1884, când a venit la ordinea dileĭ darea asaltuluĭ în contra nefericituluĭ inofensiv *u* latent, după ce abià cu 2—3 anĭ maĭ nainte se terminaseră discuțiunile ortografice, noĭ încă de atuncĭ am atras atențiunea Academieĭ asupra inoportunitățiĭ readuceriĭ lor pe tapet, asupra repuneriĭ lor la ordinea dileĭ din chiar senin. Iată cum mĕ exprimeam relativ la acésta: «Desbaterile din anul 1880—81 asupra cestiuniĭ ortografice aŭ avut drept țintă să fixeze modul de scriere, în care să apară publicațiunile Academieĭ nóstre, negreșit nu pentru tot-de-una — acésta n'a fost pretențiunea nicĭ unuia din noĭ — dar fără îndoélă pentru atâta timp, până când se va simțì *necesitatea uneĭ noue evolcuțiunĭ* a grafieĭ limbeĭ române.» (1)

Ca și atuncĭ contestăm necesitatea uneĭ modificărĭ radicale în ortografia Academieĭ, care, din împrejurările arĕtate maĭ sus și din causa scurtimiĭ timpuluĭ strecurat, nu șĭ-a putut încă face vécul, nu a apucat să-șĭ trăéscă traiul, cum se dice. Ceea ce admitem noĭ pentru acum ca necesar, ca un ce care ni se impune chiar, este o regulamentare a principielor de ortografiă admise în 1880-81, saŭ cel mult micĭ modificărĭ de natura celor hotărîte de Secțiunea

(1) V. discursul meŭ pronunțat în diua de 23 Martie 1884 în cestiunea luĭ *u* mut final care s'a publicat și în broșură sub titlu de: *U amenințat cu decapitarea*, Bucur. 1884.

D-vóstre literară, relativ la *ea* şi *oa*, saŭ relativ la casurile când trebue saŭ nu trebue scris cu *ḑ*, şi altele de felul acestora. Prin acésta vrem ca să se lămuréscă aplicaţiunea regulelor stabilite cu 14 anĭ maĭ nainte, spre a se evità obscuritatea şi inconsequenţa în modul de reproducere maĭ ales al vocalelor întunecate ъ şi ѫ.

Cât despre *u* final latent, eliminarea luĭ o considerăm ca o innovaţiune, în ortografia nóstră, de o natură cu atât maĭ gravă, cu cât constitue o atingere a principiuluĭ, care-ĭ servesce de basă, o sdruncinare a etimlogieĭ române, care nicăierĭ ca în acest punct nu se póte aplicà maĭ conform cu litera şi spiritul eĭ.

Isgoniriĭ luĭ *u* latent i-am dat aceea-şĭ importanţă şi acum 11 anĭ, şi de aceea, ca să învederez cum, cu tot fonetismul meŭ în principiŭ, nu puteam a nu combate asemenea încercare, ḑiceam: «De douĕ-ḑecĭ de anĭ scutur -- şi scutur sdravăn — la arborele ortografic, transmis mie de la învĕţătoriĭ meĭ; multe frunze uscate, multe din acele lucrurĭ, agăţate de el fără consistenţă, aŭ căḑut la pămînt. Cu tóte acestea *u* a rĕmas la locul luĭ, nu s'a desfăcut de arbore, ca o omidă. (1) Pentru ce? Pentru că făceà parte din fiinţa aceluĭ arbore.» (2)

Dacă — într o desvoltare normală — nu se vine, nu este serios să se vină, după o scurgere numaĭ de 10—15 anĭ, nicĭ cu modificărĭ de natură evoluţionistă, cu atât maĭ puţin cu schimbărĭ ca cea propusă relativ la *u* latent, care — admisă — ar constituì o săritură, o rupere cu trecutul tradiţional al ortografieĭ române. Resturnările însă pe tóte tĕrîmurile aŭ şi trebue să aibă şi ele cel puţin pretexte, cause aparente, dacă nu justificate. Adversariĭ noştri, autoriĭ revoluţiuniĭ ortografice proiectate, avênd de ţintă pe *u* mut, nu s'aŭ îngrijit a da nicĭ măcar un motiv aparent, explicator al condemnăriĭ luĭ, precum se va vedé maĭ la vale.

Suntem dar aduşĭ a combate astăḑĭ din noŭ în cestiunea luĭ *u* latent, punctul cel maĭ însemnat, pétra angulară a întreguluĭ edi-

(1) Cu alusiune la aceea, că V. Alecsandri da luĭ *u* mut, căruia dînsul îĭ ḑiceà *ucu* scurt, între altele calificativul de «omidă».

(2) V. broşura amintită, p. 22.

ficiŭ ortografic, clădit cu mare greŭ abià acum un deceniŭ și jumătate. Acéstă revenire nejustificată o datorim stăruințelor infatigabile, demne de o causă maĭ bună, a acelor membri dintre noĭ, carĭ s'aŭ presentat a-ĭ tăia capul încă din 1883 — 84, va să dică abià după câțĭ-va anĭ de la recunóscerea luĭ *u* mut și în noua fasă a ortografieĭ Academieĭ. Le scapă însă din vedere sugrumătorilor luĭ *u* latent, că și domnile lor 'l lasă să subsiste ca atare în alte casurĭ cu totul identice. Ast-fel dînșiĭ pe de o parte 'l alungă, iar pe de alta îl susțin: ciudată contradicțiune, care nu se póte explicà de cât pe de parte printr'o prevențiune în contra luĭ, concepută și înrădăcinată prin practica de tóte dilele eliminătóre a mutuluĭ *u* într'un anumit cas; iar pe de alta printr'o rutină, provenită din faptul deprinderiĭ ochiuluĭ cu procederea contrariă, de și în condițiunĭ cu totul identice.

Prin argumentarea nóstră vom căutà a aduce —pe lângă altele —și acéstă probă Acésta singură ar fi de ajuns, spre a vĕ face acceptabilă consemnarea luĭ *u* latent și în casul când este preces de o singură consónă orĭ de o liquidă și o mută (nu o mută și o liquidă), precum în lemn*ŭ*, pom*ŭ*, iar nu numaĭ când are înaintea luĭ un *i* semison, ca în ochi*ŭ*, rai*ŭ* (dupe pronunță: och*ĭ*, ra*ĭ*); ar fi de ajuns acea probă, dicem, dacă contradicĕtoriĭ noștri ar vré să se dee pe brazdă, să satisfacă cerințele logiceĭ, ale consequențeĭ, ale uneĭ ortografiĭ răzimate pe o sistemă rațională, scientifică In adevĕr, ortografia, din orĭ-ce punct de vedere tractată, fiă riguros, fiă maĭ liberal, ea trebue să fiă rațională, adică trebue să urmeze norme scientifice, pentru-că—orĭ-ce considerațiunĭ de ordine practică s'ar aduce —ea nu încetéză de a face parte integrantă din gramatică. Ortografia dar, neputênd călcà pe urme sigure de cât numaĭ ajutată de sciință, farul conducĕtor în tóte, urméză de acì că, orĭ-cine face ortografiă, face și cată cu necesitate să facă gramatică, și că regulele acesteĭ din urmă trebue să indice procederile celeĭ-lalte; iar aceĭ carĭ nu se supun la óre carĭ norme ortografice, trebue să suferă ca ortografia lor să pórte acest nume numaĭ cu numele.

Din lipsa unor principie conducĕtóre, ortografia, cum se aplică

astă-ḑĭ, maĭ ales în publicaţiunile periodice, a căḑut prada unuĭ empirism, neputincios a o luminà pe adevĕrata cărare; ea înnótă în apele desordiniĭ şi confusiuniĭ; cu un cuvînt ofere un spectacul, care numaĭ onóre nu ne face în ochiĭ lumiĭ străine. Este de datoria ómenilor de sciinţă, şi în special a Academieĭ române, a pune cât maĭ neîntârḑiat un capĕt acesteĭ stărĭ de lucrurĭ.

Inainte de a expune maĭ desvoltat punctul nostru de vedere în susţinerea luĭ *u* latent, şi a probà, pe lângă altele, inconsequenţa acelora carĭ 'l resping, să vedem ce argumente s'aŭ adus în contra manţineriĭ luĭ de la 1884 încóce, ce combatere s'a făcut consideraţiunilor în favórea luĭ, invocate de noĭ în şedinţa solemnă de la 23 Martie 1884, preşeḑută în palatul Universităţiĭ de Maiestatea Vóstră şi Maiestatea Sea graţiósa nóstră Regină.

Eŭ m'am aşteptat, ca să mi se rĕspunḑă punct cu punct la cele ḑise de mine atuncĭ, ca să fiŭ sfăşiat, voiŭ să ḑic, ca amuţitul *u* să fiă sfăşiat în bucăţĭ de d-l Maiorescu şi maĭ vîrtos de d-l Hasdeŭ; mĕ aşteptam la acésta cu atât maĭ mult, cu cât acea cuvîntare a mea s'a publicat nu numaĭ în Analele Academieĭ nóstre, dar s'a pus la îndemâna adversarilor meĭ şi într'o broşură în parte. Aceĭ carĭ sûnt de o părere contrariă mie în cestiunea respectăriĭ drepturilor la existenţă . . . pe hârtiă a luĭ *u* final în momentele luĭ de amuţire, aŭ fost chiar expres încă de atuncĭ provocaţĭ la spulberarea luĭ, căcĭ iată ce ḑiceam între altele în prefaţa aceleĭ broşurĭ. «Contradictoriĭ meĭ n'aŭ a se plânge întru nimic de ceea-ce li s'ar păré de astă dată noŭ (în discursul meŭ), cu tóte că în esenţă nu e nimic noŭ. Din contra, faptul, că aŭ dinaintea ochilor în întregul lor tóte obiecţiunile mele, le va înlesnì maĭ mult combaterea, al căreĭ timp n'a trecut.» (1)

Dar la ce s'aŭ redus obiecţiunile opuse mie? Mĕ refer la d-l Hasdeŭ ca la cel cu maĭ multă autoritate scientifică.

Opiniunea d-sale din anul 1885 relativ la conservarea în scriere, susţinută de mine, a luĭ *u* amuţit, culminéză în acestea: «Prin scriere

(1) V. p. 5—6.

nefonetică se încurcă gramatica, pentru-că gramatica este în limbă, iar nu în scrisóre.» Cum «prin scrisóre nefonetică», prin scrisóre care ține sémă de sunetele și formele maĭ bune ale limbiĭ în vederea unitățiĭ eĭ, cum se póte încurcà gramatica, când acésta însășĭ ni le indică!

A maĭ întîmpinat d-l Hasdeŭ: «se constată că *u*, care nu se aude nicăirĭ în vorbire, se aude totușĭ în cântece și mirărĭ; așa într'un cântec popular se dice:

De uimit ce sunt*u*,
Nu văd iarba pe pămînt*u!*

Intr'altul:

Dragu mami mititel*u*,
Mult e frumușel*u*.

«Adică *u* se pronunță», adauge d-l Hasdeŭ, «numaĭ în cântărĭ și mirărĭ. Cu cât un popor este maĭ primitiv, cu atât el cântă maĭ mult. *Vrețĭ ca poporul nostru să cânte tot-de-una ca sĕlbaticiĭ?!*» (1)

Conclusiunea ar fi, că dacă se conservà *u* mut final pănă astădĭ în tótă plinătatea luĭ pretutindenea, acésta ar probà o stare de sĕlbăticiă! Ast-fel poporul italian cu vocalele limbiĭ luĭ atât de pline ar fi cel maĭ sĕlbatic!

Se póte demonstrà ceva cu asemenĭ paradoxe!?

Dupe părerea nóstră s'a conservat *u* final, nevolatilisat, în versurĭ ca cele citate (maĭ sunt și altele) de d-l Hasdeŭ, pentru-că maĭ ales sub forma poesieĭ lucrurile se întipăresc maĭ adînc, prin urmare și formelor limbiĭ se asigură o continuitate maĭ îndelungată. Este în asemenĭ versurĭ o reminiscență din ceea ce a fost maĭ nainte, reminiscență care n'a fost încă înlăturată prin·

Dragul mami mititel,
(ca în. Nani, nani, puișor)
Mult e frumușel.

(1) *Anal. Academ*, din 1885, v. 7, p. 99.

Și în poesia nepopulară se alérgă une-orĭ instinctiv, printr'o licență poetică inconscientă, la restabilirea luĭ *u* final, pentru a obține o silabă maĭ mult. Așa d-l P. Millo, artistul nostru, un bărbat nu incult, și încă maĭ puțin sĕlbatic, a ḑis în «Baba Hârca».

«Insurat*u*, ci-că, ci-că,
«Un bĕtrân cu o fetică,»

adică: se ḑice că, un bĕtrân însurat cu o fetică . . .

Maĭ mult. Chiar în vorbire aŭ rĕmas urme de *u* plin în loc de mut; ḑicem: încet, dar: încet*u* cu încet*u*. (1)

Credeam totușĭ că, cel puțin în sesiunea generală a anuluĭ trecut, d-l Hasdeŭ, alt-fel un adversar de temut nu numaĭ pentru mine, care dispun de puterĭ slabe, dar față cu orĭ-cine, când se pune a l combate, aveam credința, că d-sea, cu ocasiunea raportuluĭ sĕŭ de atuncĭ în cestiunea luĭ *u* mut, va aduce o combatere, care să-mĭ procure un ante-gust din pilulele ce rĕmâneà să mi se dee spre gustare acum în întregul amaruluĭ lor.

Făcut-a óre acésta? Când în anul expirat a venit în calitatea sea de referent, ca să propună rĕpunerea cu orĭ-ce preț, tăiarea capuluĭ luĭ *u* mut, căutat-a óre să dee măcar o aparență de dreptate, pentru ochiĭ lumiĭ, sentințeĭ de osândire? Arătat-a d-sea ce crimă, fiă și închipuită, a săvîrșit bietul *u*, că turbură bună-óră liniștea celor-lalte litere surorĭ, că le pune vre-o stavilă în cale?! I-a imputat cel puțin, că este o literă, care face grea de învĕțat ortografia română? N'a făcut nicĭ atâta și nu o puteà face, pentru că ar fi fost pré cu ochĭ și cu sprâncene, ar fi semĕnat pré tare cu încriminarea lupuluĭ, că mielul, care se aflà din josul rîuluĭ, 'ĭ turbură apa de bĕut. Dar atuncĭ ce a adus în contra luĭ? Iată în esență obiecțiunile d-luĭ Hasdeŭ: «*O vocală, care nu se aude în graiŭ, nu trebue scrisă; iar sarcina de a studià chronologia formelor trebue lăsată gramaticiĭ istorice.*» (2)

La maĭ puțin de cât atâta se reduce argumentarea d-luĭ Negruzzi, pusă în vederea Secțiuniĭ literare în ședința eĭ din 18 No-

(1) Pe acest *u*, cel puțin, nu și l va explicà d-l Hasdeŭ prin faptul cântăriĭ.
(2) *Anal* din 1894, tom. XVI, p. 252.

vembre 1894, când a venit în discuțiune acela-și punct ortografic: «*U mut final trebue eliminat, pentru-că nu se aude.*» Facem înainte de tóte mărturisirea, că susținênd pe *u* mut, ne-am gândit tot atât de puțin la «*chronologia formelor*», pe cât i-a trecut prin minte «bădăranuluĭ boerit» al luĭ Molière, de a face prosă, când vorbià.

«*Ce nu se aude, nu se scrie!*» Dar acésta e curat empirism! Acésta este o banalitate, precum când se ḑice: «*Pasĕrile sunt bune de mâncat.*» Axioma însă — ca și cea-laltă — adevĕrată până la banalitate în enunțiarea eĭ generală, 'șĭ are corectivul eĭ în alta: «*Nu tot ce sbóră se mănâncă.*» Lucrurile se iéŭ și trebue să se iee «cum grano salis.» Depinde dar de împrejurărĭ, ca lucrurilor, carĭ nu se aud, și încă numaĭ momentan, să li se dee saŭ nu expresiune.

Aplicată cestiunea la limbă, pentru a puté rĕspunde, trebue să ne întrebăm: Este grafia uneĭ limbĭ fotografiarea saŭ picturarea eĭ? Dar faptul că pentru a realisà o limbă unitară, literară, se face o alegere între sunetele și formele eĭ maĭ corecte — însușĭ d-l Hasdeŭ cere să ḑicem *fétă*, în loc de *fată*, și să scriem *sciŭ*, *sciință*, pentru că *șt* se pronunță în Banat *sc* — acésta nu arată, că grafia se apropiă maĭ mult de pictură, de cât de fotografiă?(1) Nu se alérgă

(1) In acela-șĭ sens ne exprimeam în discursul nostru din 1884 (v. broșura menționată, p 17—18). «Prin sistema combinată a grafieĭ nóstre noĭ am voit a face nu *foto*, ci *portreto-grafia* limbiĭ nóstre . . . Se póte ḑice dar, că punctul nostru de vedere . . . relativ la *u* (mut) ne-a permis să anticipăm óre-cum asupra cugetăriĭ comitesiĭ Diana din Maximele sale de curînd publicate· «La peinture fait connaître, la photographie ne fait que rappeler »

D-l Hasdeŭ, atingênd aceea-șĭ cestiune în ședința Academieĭ din 8 Martie 1885, se refere la autoritatea luĭ Voltaire, pe care-l numesce cu drept cuvînt «personificațiunea bunuluĭ simț omenesc», și citéză definițiunea dată de acel mare geniŭ. «L'écriture c'est la peinture de la voix; plus elle est ressemblante, meilleure elle est.» Când însă vine ca să explice lucrul, d-l Hasdeŭ ḑice «Scopul scrieriĭ este *fotografiarea* vorbiriĭ.» (veḑĭ *Analele Academieĭ* din 1885, vol VII, p. 97—98.) Ni s'ar puté obiectá, că pe timpul luĭ Voltaire nu erà inventată arta fotografieĭ. Dar chiar de ar fi fost, se póte respunde, că un extraordinar bun simț ca al mareluĭ scriitor frances n'ar fi definit scrierea «c'est la photographie de la voix», pentru că maĭ întâiŭ vocea omenéscă e pré mobilă, spre a puté fi prinsă exact, și apoĭ, chiar de s'ar puté, sunt cerințe literare, carĭ reclamă óre-carĭ rectificărĭ în trăsurile limbiĭ, óre-carĭ preferințe de dat unora față cu altele, și acésta constitue o potrivire, o alegere maĭ curînd corespunḑĕtóre procederiĭ pictoruluĭ de cât aceleia a fotografuluĭ.

chiar în fotografiă la ceea ce se numesce «retuşare?» Când cultivăm o limbă, lucrarea nóstră nu se asémĕnă cu aceea a grădinaruluĭ, însărcinat cu cultura arborilor şi florilor ?! D-l Hasdeŭ însuşĭ prin noua sea formulare, presentată plenuluĭ Academieĭ în raportul sĕŭ din anul trecut asupra litereĭ în cestiune, formulare care ne-a dat o nouă probă a spirituluĭ sĕŭ pĕtrundĕtor, precum şi dovada, că *u* în litigiŭ ar fi avut în d-sea cel maĭ bun apĕrător, dacă nu s'ar fi înregimentat în tabĕra inimicilor nostri, prin acea caracterisare maĭ bună, maĭ adevĕrată a luĭ *u*, nu ca mut, ci ca *latent,* d-sea ne-a venit până la un punct în ajutorul vederilor nóstre. Ce alt-ceva de cât că nu ne este iertat a face *tabula rasa* din lucrurile, carĭ numaĭ într'o împrejurare nu se aud, carĭ nu sunt dispărute în realitate, ci numaĭ ascunse pentru moment auḑuluĭ, adică *latente,* ce alt-ceva în fond de cât acésta am voit a ḑice prin cuvintele nóstre din discursul de la 1884 sub forma uneĭ imaginĭ: «Admiţênd în scriere pe *u* chiar în casurile, când nu se aude de loc, când este mut, facem maĭ puţin de cât pictorul, care întregesce în portretul comandat o ureche, *ce nu maĭ rĕsare nicĭ-o-dată la loc.*» (1)

Nu voiţĭ cu nicĭ un preţ a ţiné sémă de *u* latent? Va să ḑică lucrurile, acoperite timpurar dintr'o causă óre-care, nu trebue dupe d-vóstră să aibă de loc pretenţiunea de a maĭ figurà printre cele viue? Când copilul, jucându-se d'a puia-gaia, se ascunde, saŭ—cum se maĭ ḑice aşà de frumos—se pitulă în casă sub pat, orĭ după un tuferiş, când jocul se petrece la aer liber, într'o grădină, dupe teoria d-vóstră ar încetà de a maĭ existe, pentru-că nu póte fi zărit? *U,* când e latent, sufere numaĭ o eclipsă; iar când umbra, care i-a acoperit faţa, se dă în lăturĭ, când adică împrejurarea, care l-a întunecat, l-a făcut neauḑibil, nu-şĭ maĭ exercită acţiunea asupra luĭ, atuncĭ 'l zărim iarăşĭ nealterat, deplin, cu întréga-ĭ frumósă faţă.

Dar să luăm cu óre-carĭ amĕnunte argumentarea nóstră în fa-

---

(1) Vedĭ broşura menţionată, p 18.

vórea păstrăriĭ în scriere a luĭ *u* latent, și anume din punct de vedere gramatical, al firiĭ flexionare a limbiĭ române; din acel al procederiĭ pe tĕrîmul altor literaturĭ în casurĭ ca al nostru; în fine din punctul de vedere al consequențeĭ, care trebue observată într'o ortografiă, dupe orĭ-care sistemă ar fi tractată, fiă — cu aplicațiune la noĭ—etimologică-latină, cum am ḑice monarchică-absolută; fiă etimologică-română, óre-cum monarchică-constituțională.

I

Natura limbiĭ române, precum în general și a celor-lalte limbĭ surorĭ din ramura romanică, reclamă o flexiune vocalică, pe când în limba mamă terminațiunile cuvintelor sunt în mare parte consonantice.

Renunț a probà prin exemple anume acest fapt limbistic în ceea ce privesce latina, de óră-ce el póte fi constatat din memoriă numaĭ, fără altă bătaiă de cap, chiar de acele persóne, carĭ nu vor fi păstrat multe reminiscențe din studiul limbiĭ latine în liceŭ.

Pentru limba română însă trebue să intru în óre-carĭ amĕnunte, pentru ca din constatarea aceluĭ fenomen să se învedereze necesitatea de a se ține sémă în puterea firiĭ limbiĭ nóstre — abstracțiune făcênd de etimologia română și alte considerațiunĭ — de o vocală organică, caracteristica în nominativ singular a uneĭ întregĭ declinațiunĭ, care servesce spre a arătà diferențiarea flexionară și prin acésta raporturile cuvintelor, constitue prin urmare o formă distinctivă, flexiunea, dupe care se recunosc genul, numĕrul, casul vorbelor de declinațiunea II, precum și persóna la verbe; apoĭ, pe lângă o necesitate pentru reducerea la regule maĭ firescĭ și pentru ușurarea înțelegeriĭ formelor limbiĭ, este în acela-șĭ timp și o podóbă pentru cuvinte, ca frunzele (vocalele din terminațiune ținênd în limbă locul elementuluĭ înverḑit), ca frunzele pentru copacĭ, pĕrul saŭ dințiĭ pentru om. Și intră între îndatoririle cultivăriĭ uneĭ limbĭ, ca acésta să fiă preservată pe cât maĭ îndelung și pe cât maĭ mult cu putință în contra torentuluĭ vorbiriĭ po-

pulare, care róde într'una, ca să dic așà, maĭ vîrtos păreții exteriorĭ—ca maĭ expușĭ—aĭ cuvintelor, asemenea rîurilor—alt-fel binefăcĕtóre—, cari-șĭ mănâncă puțin câte puțin malurile; intră între sarcinile uneĭ asemenea culturĭ, de a fi ca o stavilă, ca un cheiŭ de apĕrare, de a face serviciul canalisăriĭ unuĭ rîŭ, pentru ca apele puhoiuluĭ popular să nu se reverse dincolo de albia limbiĭ și prin inundare să vatăme holdele din câmpia eĭ; voim a dice, că revine celor carĭ brăsdéză pe câmpia limbiĭ și literaturiĭ române de a împedicà ca acele ape impetuóse să nu strice, saŭ cât maĭ puțin posibil, și să nu schimbe într'una prin contractărĭ, tocirĭ și analogiĭ false ceea-ce forméză caracterul distinctiv, fisionomia propriă a limbiĭ în textura cuvintelor și cu deosebire în formele eĭ.

1. *Declinațiunea.*

Din cele cincĭ ramurĭ ale arboreluĭ declinațiuniĭ latine, limba română a păstrat numaĭ treĭ, representate prin ceea-ce se numesce declinațiunea I, II și III.

a) *Declinarea I.* Singularul în *ă*: cas-*ă*; frumós-*ă*; lunc-*ă*; tat-*ă*; pluralul în *e* și *ĭ*: cas-*e*; frumós-*e*; lunc-*ĭ*; taț-*ĭ*. Finala caracteristică a acesteĭ declinațiunĭ este dar *a*, *e* și *ĭ*.

Articulul, întrebuințat la cuvintele acesteĭ declinărĭ, fiind *a* la singular și *le*, *i* la plural, finala, obținută prin adausul luĭ, își menține caracteristica eĭ: cas-*a*; frumós-*a*; lunc-*a*; tat-*a* (sing.); case-*le*; frumóse-*le*; lunci-*le*; tați-ĭ (plur.).

b) *Declinarea III.* Singular în *e*, și fórte rar în *ĭ*: dint-*e* ferbint-*e*; cruc-*e*; iepur-*e*; carn-*e*; onór-*e*; nimen-*ĭ*; (1) plur. în *ĭ*, *urĭ*: dinț-*ĭ*; ferbinț-*ĭ*; cruc-*ĭ*; iepur-*ĭ*; cărn-*urĭ*; onor-*urĭ*. Și aci flexiunea este de aceea-șĭ natură.

Cu articulul post-pus la vorbele masculine, adică cu *le*, finala acesteĭ declinațiunĭ apare asemenea vocalică: dinte-*le*; ferbinte-*le* (lapte); iepure-*le* (sing); dinț*i*-*ĭ*; ferbinț*i*-*ĭ* (aburĭ); iepur*i*-*ĭ* (plur.).

(1) Nimenĭ, pe lângă nimenea, nima. Aci trebue menționat și cuvintul di (dies), care cu forma diuă se ține de declinațiunea I.

Pentru cuvintele feminine ale acesteĭ declinațiunĭ servind tot articulul *a, le,* se capĕtă în singular și plural aceea-șĭ schemă finală, ca și la declinarea I: minte-*a*, ferbinte-*a* (apă); minți-*le*; ferbinți-*le* (tuburĭ).

c) *Declinarea II.* Sing. în *u* întreg saŭ semison (ŭ): socr-*u;* lotr-*u;* lucr-*u;* acr-*u;* simpl-*u;* titl-*u;* rî-*ŭ;* viŭ (vivus); ḑe-*ŭ;* sme-*ŭ;* plur. în *i, ĭ,* și *e, urĭ*: socr-*i;* lotr-*i;* acr-*i;* simpl-*i;* templ-*e;* lucr-*urĭ;* titl-*urĭ;* rî-*urĭ*; vi-*ĭ* (vivi); ḑe-*ĭ;* sme-*ĭ*. Acesteĭ declinațiunĭ aparține și articulul *lu*, plur. *ĭ:* socru-*lŭ;* lotru-*lŭ;* acru-*lŭ;* simplu-*lŭ;* viu-*lŭ;* ḑeu-*lŭ;* smeu-*lŭ;* plur. propriŭ socri-*ĭ;* lotri-*ĭ;* acri-*ĭ*; simpli-*ĭ;* vii-*ĭ;* ḑei-*ĭ;* smei-*ĭ*, carĭ prin sinereză se aud: socr-*i;* lotr-*i;* acr-*i;* simpl-*i* vi-*i;* ḑe-*i*; sme-*i*, (1) (ca în cas*a*, mas*a*, în loc de cas*ă-a*, mas*ă-a*), cum și urméză a fi scrise, când se va evità prin acésta consemnarea, unul după altul, a maĭ mult de doĭ *i*. Și în finala acesteĭ declinațiunĭ dăm iarășĭ peste o vocală drept caracteristică.

Dar exemplele aduse nu îmbrățișéză tóte categoriile de cuvinte din domeniul declinațiuneĭ II. Sunt cuvinte cu plural dupe schema arătată, ca rac-*ĭ;* domn-*ĭ;* pom-*ĭ;* somn-*ĭ;* somn-*urĭ;* înalț-*ĭ;* frumoș-*ĭ;* lemn-*e;* scaun *e*, a căror flexiune vocalică în singular nu se aude în pronunțare.

In asemenĭ vorbe *u* din finală, care până la un timp s'a pronunțat întreg, (2) precum suntem în drept a admite acésta chiar a priori, și fără date limbistice doveditóre, și astăḑĭ spre a puté fi auḑit (rĕspundem prin acésta acelora carĭ aŭ pretențiunea, saŭ 'șĭ fac ilusiunea, a-l distinge în vorbire) trebue pronunțat tot întreg, în atarĭ cuvinte *u* dispărut revine în tótă plinătatea luĭ, când ne servim de articul. Ast-fel din nominativul singular nedeterminat: domn; pom; somn; înalt; frumos; lemn : scaun, se nasc: domn*u*-l; pom*u*-l; somn*u*-l; înalt*u*-l; frumos*u*-l; lemn*u*-l; scaun*u*-l.

(1) In unele din aceste vorbe dar finala *i* ține locul a doĭ *i* întregĭ, ca în socri (socr*i-i*), în altele a unuĭ *i* semison (ĭ) și a unuia întreg, ca în ḑe-*i* (ḑeĭ-*i*).

(2) Judecând dupe codice și scrierĭ tipărite, *u* în cestiune se auḑià încă plin (om*u*, pom*u*) la finele seculuĭ XVII.

2. *Conjugațiunea.*

Nu maĭ puțin la verbe, unde limba română posede, ca și latina, patru conjugărĭ, întrecênd prin acésta pe surora eĭ maĭ mare, italiana, care le-a redus la treĭ, desinențele, cu ajutorul cărora se recunosc numĕrul și persóna, sunt, chiar când nu se conjugă cu pronumele post-pus, în mare parte tot vocalice, de óră-ce—dupe graiul de astă-dĭ—tocirea vocaleĭ din finală, dacă ne referim la presentul indicativ, se efectuéză în două persóne și respectiv (la treĭ conjugărĭ) în treĭ.

Ast-fel la conjugațiunea I, *lăudare,* s. ex., face: laud-*ĭ* (pers. II sing.); laud-*ă* (pers. III sing.); lăud-*ațĭ* (pers. II. plur.); laud-*ă* (pers. III plur.); iar la conjugațiunile II, III și IV, *vedere, culegere, audire*, s. ex., fac: ved-*ĭ;* ved-*e;* ved-*ețĭ;* culeg-*ĭ;* culeg-*e;* culeg-*ețĭ,* aud-*ĭ*; aud-*e*; aud-*ițĭ.*

Numaĭ la persóna I din singular și plural, precum și la III din plural a conjugărilor II, III și IV din modul amintit (ca să nu maĭ vorbim de puținele verbe, carĭ, avênd o vocală înaintea desinențeĭ *u,* acésta figuréză ca semisonă în prima persónă singulară a aceluia-șĭ mod indicativ present, ca în ți-*ŭ,* vi-*ŭ,* la-*ŭ,* da-*ŭ;* nicĭ de rarele casurĭ, când finala, fiind precesă de *r* și o altă consonantă, se aude întrégă; precum: demonstr-*u,* lucr-*u,* în loc de: demonstrez, lucrez), numaĭ în acele douĕ-treĭ persóne nu se maĭ dice: laud-*u;* lăudăm-*u;* vĕd-*u;* vedem-*u;* vĕd-*u* (eĭ); culeg-*u;* culeg-*emu;* culeg-*u* (eĭ); aud-*u;* aud-*imu;* aud-*u* (eĭ); ci: laud; lăud-*ăm;* vĕd; ved-*em;* vĕd (eĭ); culeg; culeg-*em;* culeg (eĭ); aud, aud-*im;* aud (eĭ).

La imperfectul indicativ însă, la perfect și maĭ-mult-ca-perfect, volatilisarea finală iea proporțiunĭ maĭ micĭ și se reduce la o singură persónă, întâia din plural: lăud-*am,* de la imperfect; lăud-*arăm,* de la perfect, și lăud-*asem* orĭ lăud-*aserăm,* de la maĭ-mult-ca-perfect; cele-lalte persóne — cu excepțiunea persóneĭ întâia singular a imperfectuluĭ și maĭ-mult-ca-perfectuluĭ, carĭ nu și-aŭ perdut finala vocalică, de óră-ce desinența în *am* (înțeleg-*eam)* și *em*

(înțeles-*esem)* corespund cu totul celeĭ latine: intelligebam, intellexissem — cele-lalte persóne se termină în vocală: lăud-*aĭ;* lăud-*à;* lăud-*ațĭ;* lăud *à* (lăud-*aŭ);* ved-*eaĭ;* ved-*eà;* ved-*eațĭ;* ved-*eà (-eaŭ);* culeg-*eaĭ;* culeg-*eà;* culeg-*eațĭ;* culeg-*eà; (-eaŭ);* auḑ-*iaĭ;* auḑ-*ià;* auḑ-*iațĭ;* auḑ-*ià (-iaŭ);* lăud-*aĭ;* lăud-*așĭ;* lăud-*à;* lăud-*arățĭ;* lăud-*ară;* vĕḑ-*uĭ;* vĕḑ-*ușĭ;* vĕḑ-*ù;* vĕḑ-*urățĭ;* vĕḑ-*ură;* cules *eĭ;* cules-*eșĭ;* cules-*e;* cules-*erățĭ;* cules-*eră;* auḑ-*iĭ;* auḑ-*ișĭ;* auḑ-*ì;* auḑ-*irățĭ;* auḑ-*iră;* lăud-*aseșĭ;* lăud *ase;* lăud-*aserățĭ;* lăud-*aseră;* vĕḑ-*useșĭ;* vĕḑ-*use;* vĕḑ-*userățĭ;* vĕḑ-*useră;* cules-*eseșĭ;* cules-*ese;* cules-*eserățĭ;* cules-*eseră;* auḑ-*iseșĭ;* auḑ-*ise;* auḑ-*iserățĭ;* auḑ-*iseră.*

Cu tóte acestea dacă *u* final s'a perdut în mĕsura arătată în acelea-șĭ împrejurărĭ ca la nominativul fără articul al declinațiuniĭ II, și acì el vine la loc, se întregesce, când este urmat de un pronume: rog*u*-mĕ; rugăm*u*-ne; rog*u*-se; laud*u*-mĕ; lăudăm*u*-ne, ș. a. Maĭ mult; pronumele, care se post-pune, întregesce și pe *i* semi-son din persóna II din singurit și îmmulțit; auḑ-*ĭ*, dar auḑ-*i*-mĕ; auḑ-ițĭ, dar auḑ-iț*i*-ne; spun-ețĭ, însă spun-eț*i*-ne; mâncațĭ, însă mânc-aț*i*-vĕ, ș. a.

In casurile enumerate ni se contestă legitimitatea restabiliriĭ în scris a luĭ *u* latent. Dupe contradictoriĭ nostri nu suntem în drept a scrie: pom*ŭ*; rac*ŭ*; domn*ŭ*; somn*ŭ*; înalt*ŭ*; frumos*ŭ*; lemn*ŭ*; scaun*ŭ*, pentru-că în casurĭ ca acestea *u* final a dispărut din vorbire. Tot pentru acela-șĭ motiv ar trebuì — cu privire la verbe — să ne astrîngem a scrie: laud; lăudăm; rog; rugăm; auḑim; cernem; ședem, iar nu: laud*ŭ*; lăudăm*ŭ*; rog*ŭ*; rugăm*ŭ*; auḑim*ŭ*; cernem*ŭ*; ședem*ŭ*. Voesc, cu alte cuvinte, ca la unele nume și adiective dupe declinațiunea II, și din unele persóne verbale, să nu remână în scris nicĭ o urmă de flexiune, de desinență. Dar noĭ reclamăm óre consemnarea luĭ *u* latent cu intențiune, ca să fiă pronunțat și astfel pe nesimțite să fiă reîntrodus în domnia luĭ deplină de maĭ nainte? Nicĭ de cum. Cerem acésta, ca să se vaḑă fasele prin carĭ aŭ trecut vorbele de categoria celor citate relativ la vocala lor flexionară? Iarășĭ nu. Noĭ declarăm, că nu ne-am gândì la restaurarea scriptuală a luĭ *u* latent, dacă formele flexionare în cestiune ale

limbiĭ române s'ar fi uscat ireparabil și în tóte locurile. (1) Dar ele sunt în cea maĭ mare parte încă în plină viéță. (2)

Dacă suntem în drept a restabilì, chiar pentru a fi pronunțate, flexiunĭ întregĭ, acolo unde vorbirea incorectă, negramaticală, le-a înlăturat, și a ḑice: să fi*ŭ* spus, să fi*ĭ* spus, să fi*ă* spus, să fi*m* spus, să fi*țĭ* spus, să fi*ă* spus, pe cât timp avem un razim în presentul conjunctiv al verbuluĭ ajutător *a fi*, care se aude încă cu desinențe întregĭ, corecte, precum le am întrebuințat în conjugarea perfectuluĭ conjunctiv citat, iar nu cu forma de să *fi*, să *fi* și iar să *fi*, în tóte persónele; dacă — în interesul de a obține o gramatică ca lumea, care scie a discerne usul de us în graiul uneĭ limbĭ, și până unde se cuvine a ține sémă de el, dacă ast-fel avem dreptul a face maĭ mult, să nu fim autorisațĭ a face maĭ puțin? Față cu fenomenul reaparițiuniĭ vocaleĭ finale *u* în casurĭ ca cele relevate, putem noĭ a nu-l considerà ca un razim, putem rupe orĭ-ce legătură scriptuală între acelea-șĭ cuvinte? Ne este iertat într'o ortografiă, întemeiată pe etimologia română, de a nu ține sémă de flexiunĭ cel puțin în scriere, care este și trebue să fiă dreptarul limbiĭ; de a nu arătà legătura lor unitară; de a nesocotì, în cuvintele unde nu se maĭ pronunță, o vocală flexionară, și a nimicì prin acésta orĭ-ce conexiune gramaticală nu numaĭ între nominativul singular al acelor vorbe și acela al cuvintelor de aceea-șĭ declinațiune, la carĭ *u* final se vorbesce deplin saŭ pe jumătate, între aspr*u*, lotr*u*, rî*ŭ*, me*ŭ*, s. ex., și între pom, frumos; dar și între

(1) Prin acésta am rĕspuns cu anticipare obiecțiuniĭ făcute după cuvîntarea nóstră de d-l Maiorescu, că limba englesă șĭ-a perdut flexiunile, fără să înceteze a fi o limbă frumósă. Da, trăesc limbile și așà, precum trăesce omul și fără dințĭ în gură și pĕr pe cap, maĭ cu sémă, că 'șĭ póte pune perucă și dințĭ la loc, precum trăesce el chiar și fără mânĭ și picĭóre, de carĭ — la nevoe — se servesce în loc de mânĭ. Dar, de óră-ce nu maĭ putem reînvià pe un Engles din timpul, când flexiunile limbeĭ sale nu eraŭ cĭuntite, pentru a ne face o idee întru cât i-ar păré luĭ frumósă limba maternă, lipsită de formele cĭ viuĕ, să ne închipuim, că ar fi dat urechiĭ unuĭ Român să audă conjugându-se à l'anglaise. «Eŭ lupt, tu lupt, el lupt, noĭ lupt, voĭ lupt, eĭ lupt, și se va da probà, că frumosul limbiĭ englese de astăḑĭ în punctul, care ne preocupă, devine incontestabil fórte contestat»

(2) E vorba de flexiunile în *u*, căcĭ cele-lalte se aud tot-de-una

acelea-șĭ cuvinte, cu și fără articul, între lac și lac*ul*, sec și sec*ul*, precum și între genurile unuĭ adiectiv, bun și bun*ă*?

Asemenĭ vorbe aŭ și ele la plural — dupe cum am vědut — flexiune vocalică: pom*ĭ*; lac*urĭ*, frumoș*ĭ*; sec*ĭ*; melc*ĭ*. Să nu se indice în scris, adică gramatical, că—fără distincțiune de cele-lalte (ca lotr*u*; aspr*u*; me*ŭ*; so*ŭ*)—și acestea aŭ în nominativul singular ca terminațiune tot o vocală? Nu aparțin cu totul aceleia-șĭ clase de cuvinte și unele și altele? Pentru ce să se sfâșie unele de altele, când accidentul cu amuțirea luĭ *u* în finală se întîmplă acelor vorbe numaĭ la singular și numaĭ când nu aŭ articul? Noĭ, con semnând pe *u* latent, dăm regula simplă: tóte cuvintele declinațiuniĭ II se termină în *u* plin, *ŭ* (scurt) și *u* latent. Acest din urmă în cutare casurĭ nu se aude. D-v. ce regulă vețĭ da pentru recunóscerea singularuluĭ vorbelor, în finala cărora nu se aude nicĭ *u* întreg, nicĭ semi-son? Vețĭ dice negreșit, că singularul lor are ca semn distinctiv în finală . . . o consónă, cu alte cuvinte, că se termină . . . nici-cum, o consonantă neputênd dupe firea limbiĭ române să împlinéscă rolul uneĭ terminațiunĭ.

Dar pentru casul când amuțitul *u* vine la locul sěŭ, ca în lemn*ul*, scaun*ul*, ce vețĭ dice? Nu va trebuì să se facă plausibilă aparițiunea luĭ, spre a nu avé aerul unuĭ venit acolo, ca un *deus ex machina*, saŭ a unuĭ Mefistofeles, rěsărit pe neașteptate de sub scenă?! Negreșit că bărbațĭ ca adversariĭ noștri nu-l vor explicà, admițênd. că articulul este *ul*. Tot vor trebuì să dică, că este momentanul dispărut *u*, reintrat în drepturile sale. Dar atuncĭ de ce să nu admitețĭ procederea nóstră maĭ naturală, maĭ adaptată inteligențeĭ copiilor din șcóle, maĭ rațională; de ce să nu respectațĭ pentru ochĭ unitatea și integritatea flexiunilor?

Acelea-șĭ considerațiunĭ se aplică și la *u* latent din unele desinențe verbale.

Dacă la pres. indic. avem finale vocalice în persónele: laud*ĭ* (II sing.); laud*ă* (III); ved*ĭ*, ved*e*; mulg*ĭ*, mulg*e*; aud*ĭ*, aud*e*; lăudaț*ĭ* (II plur.); laud*ă* (III plur.); vedeț*ĭ*; mulgeț*ĭ*; audiț*ĭ*; la imperf : lăuda*ĭ* (II sing.); lăud*à* (III sing.); vedea*ĭ*, vede*à*; mulgea*ĭ*, mulge*à*;

audĭaĭ, audià; lăudațĭ (II plur.); lăudă (III plur.); vedeațĭ, vedeà; mulgeațĭ, mulgeà; audiațĭ, audià; la perfect: lăudaĭ (pers. I sing.); vĕduĭ; mulseĭ; audiĭ; lăudașĭ (pers. II); vĕdușĭ; mulseșĭ; audișĭ; lăudă; vĕdù; mulse; audì (III); lăudarățĭ (II plur.); vĕdurățĭ; mulserățĭ; audirățĭ; la maĭ-mult-ca-perf.: lăudaseșĭ (II pers. sing.); vĕduseșĭ; mulseseșĭ; audiseșĭ; lăudase (III sing.); vĕduse; mulsese; audise; lăudaserățĭ (II plur.); vĕduserățĭ; mulseserățĭ; audiserățĭ; lăudaseră; vĕduseră; mulseseră; audiseră (III plur.); să nu se preserveze în scris desinența vocalică, căḑută din pronunțare în desuetudine, la persónele: laud; vĕd; mulg; aud (pres. indic., I pers. sing.)· lăudăm; vedem; mulgem; audím (I plur.); vĕd; mulg; aud (III plur.); lăudam; vedeam; mulgeam; audiam (imperf., I pers. plur.); lăudarăm; vĕdurăm; mulserăm; audirăm (perf., I pers. plur.); lăudaserăm; vĕduserăm; mulseserăm; audiserăm (maĭ mult ca perf., I pers. plur.); (1) când suntem sìliți la acésta—ca și la unele nume și adiective de declinațiunea II—prin faptul reaparițiuniĭ aceleĭ desinențe vocalice înaintea pronumeluĭ post-pus? Față dar cu lăudămu-ne; vĕdu-mĕ; luptu-mĕ; audu-mĕ, ș. a., vom observà procederea arătată maĭ nainte, și vom scrie: ne lăudămŭ; mĕ vĕdŭ; mĕ luptŭ; mĕ audŭ, lăsând condradictorilor nostri de a-șĭ explicà scrierea când cu *u*, când fără *u*, în acelea-șĭ casurĭ, prin următórea paradigmă gramaticală: în unele și acelea-șĭ persóne verbale desinența este saŭ consonantică (mĕ rog), saŭ vocalică (rogu-mĕ).

Pe lângă acésta putem noĭ scrie persóna III plural scurtată, din presentul indicativ al verbuluĭ *a fi*, o putem scrie numaĭ cu *s* (s. ex. nu 's bine astă-ḑĭ), în loc de '*sŭ*, când un cuvînt în limba română nu póte consiste dintr'o consonantă, și am constatat, că natura eĭ nu sufere, ca vorbele viue, variabile, să se termine cu o consónă?

In legătură cu acésta stă articulul masculin, care se pune după cuvintele de declinațiunea II (pe când articulul *le* la cele de a III),

(1) Ca și maĭ nainte, am omis presentul din conjunctiv, ale căruĭ persóne cu *u* mut se reduc la întâia din singul. și plur., cu totul corespunḑĕtóre celor din present. indicativ

articul care nu póte fi *l*—cu neputință chiar de pronunțat—, ci *lu*. (1)

Conform principiuluĭ reproduceriĭ luĭ *u* latent în finala numelor și adiectivelor de declinarea II, precum și la verbe, putem a nu scrie, s. ex., domnulŭ; ne este iertat cu alte cuvinte a nu păstrà unitatea scriptuală a nominativuluĭ, determinat de articul, cu casurile genetivuluĭ și dativuluĭ, carĭ sună: *a domnuluĭ, domnuluĭ*? Ce gramatică rațională se póte clădì, când cine-va ar face abstracțiune de asemenĭ particularitățĭ ale limbiĭ, când ar întrerupe continuitatea scrieriĭ în interiorul unuĭ cuvînt de la un cas la altul?!

Dar faptul că dialectul macedo-român pronunță în nominativ articulul întreg, ḑice *lu: om-lu*? Nu este acésta un razim puternic pentru modul preconisat de consemnare al articululuĭ dialectuluĭ nostru? De sigur mult maĭ puternic pentru fixarea scrieriĭ de cât razimul, ce l-ar oferì pentru acela-șĭ scop pronunțarea particulară uneĭ provinciĭ saŭ unor provinciĭ române. Rațiunea acesteĭ maĭ marĭ însemnătățĭ constă în aceea, că formele flexionare maĭ corecte, maĭ bine conservate, merită maĭ mult a fi luate în sémă, se impun maĭ mult, orĭ-căreĭ țerĭ locuite de Românĭ ar aparțіné, de cât nuanțele în pronunțare ale acestora, de óră-ce acele forme cu deosebire constituesc particularitățile tipice ale limbiĭ, în ele maĭ vîrtos se resfrînge adevĕrata eĭ fisionomiă.

Dacă, precum resultă din discusiunile Secțiuniĭ nóstre literare, ținute în ședința eĭ din 23 Decembre anul trecut, când a fost vorba de modul de scriere al luĭ *șt* înainte de *e* și *i*, în cuvinte de origine română, D-l Hasdeŭ a pus în vedere, că trebue să se mantină însemnarea cu *sc*, nu numaĭ ca corespunḑênd etimologieĭ

(1) Dacă pronumele românesc *le*, italienesc *il*, spaniolesc *el*, s'aŭ născut din cel latin *ille*, anume la cele două din urmă popóre din silaba inițială *il*, pe când la Românĭ din partea finală (*le*), *lu*, ca și *lo* al Italienilor și *lo* al Spaniolilor, 'șĭ datoresce originea aceluia-șĭ pronume, însă cu flexiunea în nominativ dupe declinarea II, în *us* Acel pronume, cu tóte că rĕmășițele latinitățiĭ archaice nu ni l-aŭ păstrat, a trebuit cu necesitate să fiă fost *illus*, precum suntem autorisațĭ a deduce acésta din archaicul *ipsus*, alăturea cu *ipse*, din acusativul masculin *illum*, care primitiv și în realitate este acusativul luĭ *illus* dispărutul, iar nu al luĭ *ille*, și din împrejurarea, că cu cât fragmentele epociĭ archaice sunt maĭ vechĭ, cu atât formele pronumelor se apropiă maĭ mult de declinațiunea II, precum póte servì ca exemplu *queis*, *quis*, în loc de *quibus*; *aliquo*, în loc de *alicui*

române, dar și ca *conformă pronunței Bănățenilor* (1); dacă tot domnia-sea a susținut să se scrıă ḑic, ḑeŭ, raḑă, cu *ḑ*, nu cu *z*, în puterea pronunțăriĭ luĭ *z* ca *dz* de către Româniĭ din Moldova (la carĭ trebue să se alăture ceĭ din Banat precum și o parte din Ardelenĭ), dacă, ḑicem, domnia-sea a luat — cu drept cuvînt — pronunțiațiunea ca un razim pentru fixarea moduluĭ de scriere a unor puncte de ortografiă, putem face maĭ puțin în virtutea uneĭ forme flexionare? Față dar cu macedo-românul articul întreg *lu*, nu se impune de la sine, să conservăm articuluĭ nostru pe *u* latent, scriindu-l: *'lŭ?*

Maĭ mult de cât atâta. Cu referință la întréga cestiune a luĭ *u* latent, dialectul macedo-român ne vine întru cât-va în ajutor. Ce-ĭ drept, în general, și Macedoneniĭ ḑic astă-ḑĭ, ca și noĭ, pom, om; însă în vilaetul Bitolieĭ, și cu deosebire în localitatea Gopeșĭ, se aude om*u*, cal*u* (2), în loc de om, cal.

Cu tóte acestea, ca o probă că noĭ nu ne-am gândit a face cu ocasiunea ortografieĭ «chronologia limbiĭ», cum ne impută d-l Hasdeŭ, n'am cerut consemnarea luĭ *u* latent în vorbele invariabile (3), ceea-ce însemnéză că avem un razim în actualitatea limbiĭ nóstre, în formele eĭ încă palpitânde de viéță. Dar ele resună numaĭ la un numĕr restrîns de Românĭ! — Acésta nu face nimic, nu micșoréză dreptul nostru de a ne referì la ele, a ne răzimà pe ele pentru reînsuflețirea măcar scriptuală a formelor momentan resuflate. De aceea am cerut să nu se scrıă cu *u* latent cuvinte ca curînd (currendo); acum; cum; sub (însă subt*ŭ*, de óră-ce se ḑice: de desubt*u*lŭ, pe des*u*btulŭ); dar, iar, ș a

Pe lângă acésta noĭ suprimem pe *u* latent, când dă în calea sea

(1) Se aude și în Bucovina.

(2) Acéstă informațiune ne-a fost dată de Românĭ macedonenĭ din acea localitate. Punem în vederea D-luĭ Hasdeŭ acéstă constatare, față cu ceea-ce a afirmat în 1885 *(Anal. Acad.*, VII, p. 98). «dacă ar fi un singur om, care ar ḑice· acest*u* om*u* privind*u* la vîrful*u* acestuĭ monument*u*; am scrie cu toțiĭ așà» Saŭ póte nu voesce totu-șĭ a luà în considerare pe acest *u* final, care represintă o flexiune, pentru-că aparține dialectuluĭ macedo-român, d-sea care alt-fel recurge pentru fixarea ortografieĭ la nuanțele de pronunțare ale uneĭ provinciĭ orĭ alta române, când i se par maĭ bune?!

3) V ședința Academ. rom din 14 Apr 1880

de o altă vocală, ceea-ce iară-şĭ vĕ arată, că nu suntem fanaticĭ în susţinerea luĭ, că nu voim să-l presărăm în cale cu orĭ-ce preţ. Ast-fel scriem: *acelŭ*, *ḑisŭ*, *căutatŭ*, însă acela, ḑisa (casă), (1) căutat-am. Chiar am fi dispuşĭ a elimină pe *u* latent din genetivul şi dativul plural al articoluluĭ, şi a scrie: a lor, lor, prin urmare şi a caselor, caselor, dacă împrejurarea, că şi casurile acelea, urmate de pronumele *'şĭ*, recapĕtă pe *u*: lor*u*-şĭ; dacă acésta nu ne-ar aduce în contraḑicere cu noĭ înşi-ne. Dar ca şi în: acést*a*, ḑis*a*, eliminăm pe *u* latent şi aci, de câte orĭ urméză o vocală: *acelora-şĭ*.

Suntem de părere încă, că nu trebue pus *u* latent în *sunt*, pers. III plur., şi s*u*nt, pers. I sing., precum nicĭ în *ar* (prescurtat din *are*).

Inainte de a termină consideraţiunile, dictate de firea limbiĭ nóstre, şi cele de natură gramaticală, spre a se vedé cum *u* latent a fost combătut tot-de-auna nu pe basa unor argumentărĭ seriόse, ci numaĭ maĭ mult pe întîmplate, printr'o prevenţiune în contra luĭ, voim a amintì în trécĕt atitudinea faţă cu el a unuĭ poet mare şi a unuĭ prosator de frunte, a luĭ C. Negruzzi şi V. Alecsandri.

In studiele sale asupra limbiĭ române, vorbind de *u* mut (dînsul 'l numesce scurt, precum într'un mod impropriŭ se face acésta şi astă-ḑĭ de mulţĭ), C. Negruzzi ḑice următórele: «Sûntem contra luĭ *ŭ*, pe care îl socotim numaĭ o umplutură de prisos, *şi nu l-am întrebuinţà de cât ca să deosebim pluralul din singular*, d. e., eram eŭ, eramŭ noĭ.» (2)

Noĭ în consideraţiunile de pănă acĭ, ce am făcut alt-ceva într'o bună parte de cât să apĕrăm pe *u* latent în interesul gramaticiĭ

---

(1) Inainte de a de la finele unor asemenea vorbe se pune şi apostroful (ḑis'a).

(2) Veḑĭ fóia «*Din Moldova*» publicată de redaeptorul B. P.-Haeşdiŭ, No. 10 din 1863, p. 57. Tot acolo cetim acéstă observare caracteristică, relativă la scrierea sunetuluĭ *z*, care-'şĭ are însă şi aplicaţiune generală pentru întréga ortografiă română. «Maĭ credem că décă *ḑ* se pronunţă ca *z* în cuvintele ce derivă din latina, *n'ar trebui a se scrie vezand în loc de veḑand, pentru că de nu era a se păzi etimologia, era de prisos a relua literele şi a lepăda slovele*»

limbiĭ române, adică să generalisăm ceea-ce la Negruzzi erà numaĭ problematic, numaĭ în germen!!

Pe de altă parte Alecsandri, alt-fel un dușman neîmpăcat al luĭ *ucu* scurt, dupe cum'l numià dînsul, așà de neîmpăcat, în cât nu găsià îndestule epitete, ca să'l ponegréscă (ca «omidă, parasit, filoxeră»), primià totușĭ a'l întrebuințà la pluralul verbelor în present: merg*ŭ* (eĭ), însă: merg (eŭ): (1) contradicere vĕdită, pe cât timp *ŭ* la pers. III plur. se aude tot atât de puțin — și nicĭ urechea, orĭ-cât de fină, a luĭ Alecsandri, nu-l puteà percepe—cât se aude în pers. I.

Dar să nu fim pré stricțĭ, maĭ ales cu poețiĭ, în cestiunĭ ca cea care ne preocupă, și să pășim maĭ departe.

II.

Să nu ne fiă iertat a ne referì și la precedente, create de alte popóre în cestiunĭ ca cea care ne frămîntă?

Noĭ acésta am făcut-o pe alte tĕrîmurĭ, între altele pe tĕrîmul vieții de Stat, când a fost vorba de reforme în legĭ, de introducere de instituțiunĭ. Nu vĕ temețĭ, că faptul, pe care voiŭ să-l iéŭ în ajutor din viéța literară a poporuluĭ roman, are să se potrivéscă cu cestiunea în desbatere ca nuca în părete Din contra, ceea-ce a făcut acea națiune și ceea-ce vĕ cer eŭ, ca să facem și noĭ, se asémĕnă ca douĕ picăturĭ de apă.

Este cunoscut la poețiĭ perioduluĭ archaic al literaturiĭ latine, începĕnd cu Ennius și până chiar la Lucretius Carus și M. Terentius Varro, inclusiv, va să dică până în epoca ciceroniană, este cunoscut usul așà numiteĭ licențe, care consisteà în a eliminà pe *s* final din flexiunea cuvintelor, când erà urmat de o vorbă începĕtóre tot cu o consonă, spre a evità prin acésta întâlnirea

(1) Vedĭ *Anal. Academ.* din 1880, vol II, p. 408
Conform luĭ Alecsandri procede și d-l D. Ollănescu Ast-fel în Oda XXV către Lydia p. 86 (*Ode, Epode și Carmen saeculare,* traduse în versurĭ dupe Horațiu), scrie.

„Tot maĭ rar berbanțiĭ tinerĭ la ferestrele-țĭ închise
Vină acum a bate nóptea și din somn a te sculă„

a două consonante, adică ceea-ce în prosodia latină se numesce lungirea prin posițiune a vocaleĭ scurte din finală.

Orĭ-cine înțelege că recurgerea la un asemenea mijloc comod, orĭ-câte servicie făceà pentru micșorarea greutăților, ce presentà versificațiunea latină în acel timp de frământare și formațiune, care pe têrîmul poesieĭ a durat până către finele republiciĭ, orĭ-câte servicie aduceà, nu puteà neapărat fi prins din aer, nu'șĭ puteà găsì expresiune în literatură fără o basă óre-care, și acésta cu atât maĭ mult, cu cât prin aruncarea luĭ *s* final se stergeà semnul distinctiv al casuluĭ, se alterà flexiunea declinațiuniĭ.

De aceea, amintind maĭ sus procederea poeților, maĭ mult saŭ maĭ puțin archaicĭ, am calificat-o de *așà ḑisă licență*, pentru-că procesul de descompunere a formelor, tendința către subtilisarea consónelor finale din flexiune, adică către transformarea declinațiuniĭ în înțelesul limbilor romanice, începuse a se efectuà încă de prin secolul VI și chiar V al fundăriĭ Romeĭ. (1)

Poporul usase pe *s* final, aprópe nu-l maĭ pronunțà. De aceea poețiĭ menționațĭ, precum și ceĭ din epoca luĭ Cicero, carĭ se țin încă în mare parte de direcțiunea archaică, aŭ utilisat, pentru a'șĭ creà înlesnirĭ în maniarea versuluĭ latin, apucăturile pronunțăriĭ populare.

Ast-fel se întîmplă, că aflăm și la un poet ca Lucretius, cu tóte că maĭ rar — ca și la Varro — și cu maĭ multă moderațiune, exemple de *s* final volatilisat.

Nonne videre
Nil aliud sibi naturam latrare, nisi ut, cui

(1) Ca document despre acésta póte servì inscripțiunea în metru saturnic de pe mormîntul luĭ L. Cornelius Scipio Barbatus, fost consul în anul 456 de la fundarea Romeĭ, din care reproducem numaĭ partea care ne interesézǎ în privința probeĭ de adus.

Consol, censor, aidilis quei fuit apud vos,
Taurasia, *Cisauna* Samnio cepit,
Subigit omne *Loucana*, opsidesque abdoucit,

în carĭ întîmpinăm patru vorbe cu consonanta acusativuluĭ ştérsă Taurasia, Cisauna, omne Loucana, în loc de Taurasia*m*, Cisauna*m*, omne*m* Loucana*m*.

Corpore seiunctus dolor absit, ment*i*' fruatur
Iucundo sensu, cura semot*u*' metuque? (1)

unde, în versul al douilea și al treilea ment*i* și semot*u* sunt puse în loc de ment*is* (genet.) și semot*us* (nomin.)

Maĭ mult încă. Chiar consonanta *m* finală, precesă de orĭ-ce vocală, avusese aceea-șĭ sórtă. Fără de acest fapt ca razim, noĭ credem că este inadmisibil, ca poețiĭ, aparținênd aceluia-șĭ period literar, să-șĭ fiă permis eliderea în vers a luĭ *m* din flexiune, când erà urmat de o vocală:

At ego hunc grandis grandem natu ob furt*um* ad carnuficem dabo, (2)

unde finala *um* din *furtum* forméză elisiunea.

Timpurile următóre după poetul Ennius până la formațiunea limbilor romanice n'aŭ avut mult de lucru, ca să ștérgă cu totul ceea-ce maĭ putuse rĕmâné în picĭóre din consonantele flexionare, așà în cât se póte afirmà aprópe cu certitudine, că la aparițiunea acelor limbĭ faptul erà deplin consumat, și că acestea n'aŭ maĭ avut nimic de adăogit: consonantele din flexiune, atât în declinare cât și în conjugare, dispăruseră încă de maĭ nainte.

Venind acum la poețiĭ perioduluĭ clasic și aĭ timpurilor următóre, carĭ n'aŭ părăsit urmele clasicitățiĭ, eĭ aŭ consacrat prin practica lor numaĭ una din atingerile aduse, cum am vĕḑut, consonantelor flexionare ale declinațiuniĭ, dejà înainte de epoca luĭ Cicero, de către pronunțarea poporuluĭ de jos, care róde óre-cum, reduce și modifică neîntrerupt și pe nesimțite formele și corpul cuvintelor, întocmaĭ precum valurile măriĭ excavéză stâncile de pe țĕrmurĭ.

(1) *De rerum natura*, l. II, v 16 — 19, ed. Lachm Berolini, 1860 — Cicero constată acest fapt limbistic în scrierea *Orator*, cap. XLVIII, § 161. Quin etiam, quod iam *subrusticum* videtur, olim autem politius, eorum verborum, quorum eaedem erant postremae duae litterae, quae sunt in *optumus*, postremam litteram detrahebant, nisi vocalis insequebatur Ita non erat ea offensio în versibus, quam nunc fugiunt poëtæ novi. Ita enim loquebatur: «Qui est omnib*u* princeps», non omnib*us* princeps, et «Vit*a* illa dign*u*' locoque» non dign*us*.

(2) Plautus, *Captivi*, act. V, sc. 4, v. 22 Imprejurarea că Plautus este anterior luĭ Ennius, să nu explice faptul întrebuințăriĭ rare din partea primuluĭ poet a acesteĭ elisiunĭ, ca pe una ce dînsul o apucase maĭ puțin răzimată pe pronunțarea populară, pe excluderea luĭ *m* flexionar?

Limba latină în epoca clasicităţiĭ devenise maĭ mlădiósă, şi poeţiĭ de atuncĭ, pricepêndu-se a o manià cu maĭ multă măiestrià de cât ceĭ din periodul anterior, nu maĭ simţiaŭ nevoe să-şĭ creeze înlesnirĭ de versificaţiune printr'un mijloc, care nesocotià formele declinaţiuniĭ. De aceea poeţĭ ca Vergilius, Horatius şi alţiĭ, resping eliminarea luĭ *s* final, preces de o vocală scurtă, făcută în scopul arătat, şi se servesc numaĭ de cea-laltă licenţă, care permite eliderea silabelor în *m* dinaintea uneĭ vocale:

Urbis ut captae casum convolsaque vidit
Limina tector*um* et medi*um* in penetralibus hostem, (1)

unde se află două elisiunĭ, representate prin finala *um* din *tectorum* şi *medium*.

Dar de ce nu s'a ţinut sémă şi de cea-laltă licenţă? Pentru-că se răzimà pe un motiv artificial, iar acéstă din urmă aveà şi meritul de a reproduce întrégă în scriere silaba supusă elisiuniĭ.

Din cele arătate resultă dar, că o asemenea elisiune se efectuéză numaĭ în pronunţarea versuluĭ, lăsându-se intactă pentru ochiŭ finala flexionară.

De astă-dată ajungênd la scóterea conclusiuniĭ urmărite, se va înţelege, cât de justificată şi naturală a fost referirea nóstră la precedente, create de alte literaturĭ în puncte ca acela pe care-l desbatem Cu tóte că provocate de motive prosodice, licenţele, cu carĭ ne-am ocupat, constituesc în fond o cestiune de ortografiă.

S'a tolerat acel us relativ la eliminarea din vers, adică din scriere, a luĭ *s* final, pe cât timp literatura romană se aflase în formaţiune şi nu se ajunsese încă la consciinţa deplină a însemnătăţiĭ, ce aŭ pentru o limbă formele flexionare.

Este acum cestiunea a se sci, de partea cuĭ voiţĭ a sta? De partea poeţilor clasicĭ orĭ a celor archaicĭ? Aprobaţĭ în procederea lor pe primiĭ saŭ pe ceĭ din urmă? Vreţĭ să daţĭ mâna bună-óră cu un Vergilius orĭ cu un Ennius? Cu aceĭ carĭ aŭ stabilit norme pentru tóte timpurile, saŭ cu aceia carĭ aŭ dat orientare literară

(1) Vergil, *Aeneis*, l II, v 507—508

maĭ mult orĭ maĭ puţin numaĭ pentru timpul lor?! Nu este aşâ că vĕ cade greŭ a vĕ pronunţà? Dacă încuviinţaţĭ procederea literaturiĭ clasice, cădeţĭ în tabĕra nóstră cu arme şi bagaje; iar dacă vĕ luaţĭ de mână cu representanţiĭ poesieĭ archaice, mĭ-e témă, că în ochiĭ ómenilor, carĭ judecă lucrurile nu dupe un curent de aşa ḑisă opiniune publică, creată prin împrejurările, atinse de noĭ la început, fără scirea şi voia luĭ Dumneḑeŭ, mĕ tem că în ochiĭ acelora, departe de a realisà prin năzuinţa d-vóstre un progres ortografic, acea năzuinţă are să trécă ca bună de pus la archivă, dacă ar fi ca în lume numaĭ lucrurile, carĭ merită, să fiă tractate ast-fel. Voiţĭ a se pune stampila oficialităţiĭ Academieĭ, care este şi trebue să fiă representanta sciinţiĭ, pe ceea ce este menit a deslănţuì şi maĭ tare confusiunea şi anarchia ortografică din ţéră? Şi să se noteze, că eliminarea scriptuală a luĭ *s* final s'a aplicat la Romanĭ, într'un period literar inferior, numaĭ în poesiă şi numaĭ într'un cas dat, pe când d-vóstre scóteţĭ pe *u* latent din scriere de pretutindenea — cel puţin aşa credeţĭ —, fiă vers, fiă prosă, fără nicĭ un profit şi fără necesitate, printr'un simplu capriciŭ, dupe cum se va învederà îndată.

Apoĭ poeţiĭ latinĭ aĭ clasicităţiĭ, reintroducênd pe *s* final în scriere, l-aŭ manţinut şi în vorbirea literară, pe când noĭ voim numaĭ, ca *u* latent să figureze ca atare în ortografiă (cu semnul scurtăriĭ d-asupra, de óră-ce nu avem altul maĭ propriŭ), vrem să figureze acolo, ca să preserveze şi să explice prin presenţa sa unitatea şi legătura silabelor flexionare.

Veţĭ obiectà póte şi acum, ca şi maĭ nainte, că nu sunteţĭ ţinuţĭ a face gramatică cu ocasiunea ortografieĭ, adică a grafieĭ în înţeles restrîns, grafiă pe care raportorul d-vóstre, d-l Maiorescu, în sesiunea generală din 1883 a pretins printr'un subterfugiŭ, că am făcut-o noĭ în îndelungile desbaterĭ din aniĭ 1880—81. Cu tóte acestea o faceţĭ — numaĭ din nenorocire nu consequent — căcĭ nu se póte alt-fel, ortografia regulându-se de gramatică; aţĭ făcut-o împreună cu noĭ prin organul d-luĭ Maiorescu, când a fost vorba de *a*, de la finele desinenţeĭ imperfectuluĭ indicativ, ca vocală caracteristică

a aceluĭ timp, care nu póte fi scurtată prin *e* cu accent (é). Prin acésta ațĭ recunoscut implicit într'un mod general însemnătatea flexiunilor, și prin urmare necesitatea și utilitatea gramaticiĭ.

III.

Am ḑis maĭ sus, că nu aplicațĭ de cât pe alocurea gramatica la ortografiă, că nu dațĭ principielor eĭ o expresiune consequentă De acì vine, că modul d-vóstră de scriere constitue o procedere nescientifică, este contraḑicĕtor. Acésta sare în ochĭ, când vĕ servițĭ cu—alt-fel de d-vóstră urgisitul — *u* latent. Imĭ vețĭ ḑice, nu se póte. Voiŭ încercà să demonstrez acésta.

Din enumerarea exemplelor date în prima parte a discursuluĭ nostru, spre a face învederat, că *u* este vocala caracteristică a flexiuniĭ cuvintelor de declinațiunea II, am exclus într'adins acea categoriă de vorbe, a căror silabă finală este formată din vocale. Am reservat acésta pentru partea din urmă a cercetăriĭ nóstre, óre-cum «*pour la bonne bouche*», pentru că din casul acelor cuvinte maĭ ales rĕsare un argument peremptoriŭ în contra adversarilor noștri.

Eĭ bine, d-vóstră, ceĭ carĭ nu voițĭ a scrie pom cu *ŭ* (pomŭ), nicĭ lac*ŭ*, rac*ŭ*, mălac*ŭ*, ș. a., scrieţĭ totușĭ, -- cel puțin ațĭ scris până acum — rai*ŭ*, pai*ŭ*, scai*ŭ*, vulpoi*ŭ*, strigoi*ŭ*, curui*ŭ*, cui*ŭ*, putregai*ŭ*, mucegai*ŭ*, și tótă clasa vorbelor, carĭ aŭ în finală o silabă vocalică. Pentru ce pe acestea le înzestrațĭ cu un *ŭ* la fine? Vețĭ rĕspunde de sigur, spre a scăpà de încurcătură și contraḑicere, că aci *u* se aude.

Dacă, spre respingerea uneĭ asemenĭ susținerĭ, noĭ, carĭ avem ca și d-vóstră ureche de Român, ne-am mulțumì cu o contra-afirmare, am ajunge numaĭ la un resultat negativ. Din fericire avem mijlóce pentru a vĕ constrînge să recunóscețĭ, că dreptatea'șĭ înclină cumpăna pe partea nóstră.

Dupe cum cel care, spre a pășì, are trebuință de brațul altuia, saŭ de un baston, nu este în stare să susțină orĭ să ducă în spate

pe altul, tot ast-fel este o imposibilitate de fapt, ca acel *u* să se audă, pentru simpla rațiune, că, în cuvintele menționate, *i* din finală este semi-son și formézá un diftong cu vocala saŭ cu vocalele dinaintea luĭ. Ast-fel: bu-to*ĭ*, no-ro*ĭ*, piți-go*ĭ*, gu-no*ĭ*, cu-ru*ĭ*, cu-cu*ĭ*, co-po*ĭ*, cia*ĭ*. Aceste exemple împreună cu tóte cuvintele limbiĭ române, carĭ se țin de acestea, cuprind numaĭ fórte rar un diftong, consistând din treĭ vocale. Dar pe când în diftongiĭ obicĭnuițĭ, adică de doue vocale, se pronunță *i* din finală numaĭ pe jumătate: stri-go*ĭ*; în diftongiĭ de treĭ vocale, spre a se pronunță într'o singură deschiḍĕtură de gură, adică a formà împreună o silabă, trebue ca amîndouĕ vocalele din jurul vocaleĭ din centru să se audă numaĭ ca semisone: cĭaĭ. Faceți-ne fisiologicesce inteligibil, ca la un diftong de douĕ saŭ de treĭ vocale (aĭ; eĭ; uĭ; ĭu: ĭaĭ) să se pótă agăță încă o a treia orĭ a patra vocală — de orĭ-ce natură ar fi, — spre a se pronunță tóte la un loc cu o singură emisiune de glas!

Totușĭ să vĕ conced pentru moment acésta. Dar dacă *i* din finală este dejà înjumătățit, cu ce grad de tăriă să se discérnă *u* cel adăogit după el (me*ĭ*-*ŭ*)? Ceva maĭ puțin decât *ĭ* scurt?

Negreșit maĭ puțin, vețĭ ḍice. Atuncĭ precisațĭ, cât. Apoĭ, nu vedețĭ, că pe calea acésta cădem în pătrimĭ și póte și în optimĭ de *u*; nu înțelegețĭ, că ast-fel ne prăvălim în absurd! (1)

D-vóstre, ca se vĕ facețĭ și să ne facețĭ plausibil, pentru-ce consemnațĭ pe acel *u* mut, vĕ închipuițĭ, că auḍițĭ, saŭ vĕ facețĭ a percepe ce-va după semi-sonul *i* din finală.

Este însă vorba de o resuflare abià perceptibilă, atuncĭ de ce nu v'o imaginațĭ după o consónă, — care are nevoe de acésta, după om, soc, loc, pot, scot, iar nu după o vocală?!

Dacă voițĭ ca pe substituitul și de d-vóstre *u* să-l pronunțațĭ, spre a fi de-al binelea auḍit, ceea-ce se chiamă auḍit, atuncĭ el se transformă cu necesitate în *u* plin, formând o silabă cu *i* semi-son precedent, în care cas vocala anteriórá acestuià se desparte de el și

(1) Veḍĭ broșura citată: *U amenințat cu decapitarea*, p 28—30.

representă o silabă cu consóna premergĕtóre: pu-*ĭu*; pietro-*ĭu*; ţepo-*ĭu*, ca şi când e însoţit de articul: pu-*ĭulŭ*; pietro-*ĭulŭ*; ţe-po-*ĭulŭ*.

Aşà dar numaĭ procederea d-vóstră rutinară vĕ aduce, când a consemnà, când a nesocotì pe *u* latent.

Să maĭ relev, că, în lipsa unuĭ principiŭ conducĕtor, contradictoriĭ nostri cad în contradicţiunea de a scrie unul şi acela-şĭ cuvînt, acì cu *u*, acì fără *u* latent: pu*iŭ* (pono) şi pun; spu*iŭ*, expu*iŭ*, şi spun, expun; poc*iŭ* şi pot; sa*iŭ* (salio) şi sar; copac*iŭ* şi copac.

O consequenţă inevitabilă a celor demonstrate până aci—este, că — afară numaĭ daca nu voiţĭ a vĕ expune la cea maĭ flagrantă contradicere - versurĭ ca cele următóre va trebuì să le scrieţĭ ast-fel:

Dómne! ce ra*ĭ*
— In luna Ma*ĭ* —
In acest pla*ĭ*!
Trăescĭ un tra*ĭ*
In pace ma*ĭ*,
Ferice ma*ĭ*
De cât un cra*ĭ*!
Curat un ra*ĭ*!

Nu maĭ puţin, aceĭ carĭ nu vor să sciă de *u* mut, urméză — spre a nu se desminţì de la mână până la gură — să facă *tabula rasa* de el şi în alcătuirea unor versurĭ ca acestea, şi să scriă iarăşĭ:

Un vech*ĭ* este obice*ĭ*
De-a găsì în och*ĭ* un pa*ĭ*
Altuia, când însuţĭ aĭ
Un adevĕrat grinde*ĭ*.

La cas când adversariĭ noştri tot nu se vor fi lăsat a fi convinşĭ de argumentele invocate până acì, şi morţiş nu vor voì să ţină sémă şi de urechea nóstră—românéscă ca şi a d-lor — putem să le aducem ca marture urechĭ străine, de ale acelora carĭ representă publicitatea ḑilnică saŭ periodică, lucru de care trebue să fiă cu atât maĭ mulţumiţĭ, cu cât modul de scriere al lor cu pri-

vire la *u* latent ni se pune înainte necontenit ca argument în contra nóstră.

Eĭ bine, cum scriŭ aceştĭ confraţĭ de campaniă cu d-vóstră în contra luĭ *u* mut? Cum aŭ scris eĭ de maĭ mulţĭ anĭ dejà, de când ne-am dat ostenélă a'ĭ urmărì în acéstă privinţă? Dupe cum se ţin maĭ strict saŭ maĭ puţin strict de óre-carĭ regule în ortografiă, dupe cum aŭ maĭ multă orĭ maĭ puţină consciinţă de rolul formelor flexionare, scriŭ saŭ nu scriŭ pe *u* în finala vorbelor amintite. Ast fel la unele se citesce: vulpoi*ŭ*; rĕsboi*ŭ*; temei*ŭ*, etc.; la altele: vulpo*ĭ*; rĕsbo*ĭ*; teme*ĭ*.

Ce reese din acéstă alipire saŭ nealipire a luĭ *u* la finele vorbelor în discuţiune? Reese, că orĭ-ce s'ar dice despre autoriĭ gazetelor nóstre, nu le puteţi contestà aud românesc, şi nu puteţĭ admite, că apucăturile lor, aşa dise fonetice în ortografiă, 'ĭ duc aşà de departe, în cât să'şĭ permită a nu înregistrà un sunet perceput de urechea lor. Prin urmare când eĭ scriŭ vo*ĭ* (volo), so*ĭ*, acésta însemnéză că se iéŭ dupe aud; iar când scriŭ roi*ŭ*, soi*ŭ*, ni se dă a înţelege, că n'aŭ dat încă cu piciorul orĭ-căreĭ regulĭ în scriere şi usuluĭ, observat maĭ mult saŭ maĭ puţin constant, de a da expresiune finaleĭ caracteristice a cuvintelor de declinarea II, când acea caracteristică este precesă de o vocală.

Maĭ convingĕtor încă în acéstă privinţă, de şi — credem — convicţiunea s'a făcut deplin în înţelesul vederilor nóstre — este procederea unor publicişti, carĭ se presintă cu maĭ multă cultură. Acésta se învederéză cu numĕrul din Februarie trecut al «Revisteĭ nouĕ» a d-luĭ Hăşdeŭ.

Acolo d-l Ţincu a publicat în versurĭ dupe Afred de Musset «*Nóptea din Decembre*». Iată ce cetim la pagina 197:

«Tatăl meŭ îţĭ este tată.
Inger, demon? Nicĭ-o-dată,
Nu s nicĭ unul din ĕştĭ doĭ.
De iubiţiĭ meĭ n'am ştire
Incotro merg în orbire
P'acest bulgăr de noroĭ.»

Patru rîndurĭ însă maĭ la vale scrie:

«Te-oiŭ urmà fără 'ncetare
Şi voiŭ sta pe grópa 'n care
Veĭ dormì ca mâine mort»

Noroĭ, în loc de noroiŭ, d-l Ţincu-şĭ permite a scrie numaĭ în interesul rimeĭ, spre a face ca rima din versul cu *noroĭ* să corespundă cu totul, şi în ceea-ce privesce vederea, celeĭ din cuvîntul *doĭ*. O probă despre acésta ne dă d-l Ţincu în versurile, unde scrie: «Te-oiŭ urma . . . Şi voiŭ sta . . . Aşa dar autorul traducţiuniĭ a recurs, ca să dic aşà, la o licenţă ortografică în felul licenţeĭ omitereĭ luĭ *s* final la latinĭ în literatura archaică, şi acésta basat pe faptul, că nu se aude *u* în finala vorbelor ca *noroiŭ*; iar dacă pe de altă parte domnia-sea în corpul versuluĭ se servesce de *u* latent în cuvintele *oiŭ* şi *voiŭ*, acésta însemnéză, că revine la modul sĕŭ usual de scriere, care—întocmaĭ ca şi al adversarilor nostri din Academiă — nu merge până a nesocotì pretutindenea vocala caracteristică a singularuluĭ declinăriĭ II.

Unul din membriĭ Academieĭ nóstre, talentatul autor al luĭ «Ştefan Vodă cel tînĕr», face excepţiune la acéstă procedere. Domnia-sea când consemnă, când nu consemnă pe *u* în finala vorbelor în cestiune: apucătură capriţiósă, care — chiar ca atare — probéză, că *u* latent n'are o basă în pronunţare. Ast-fel, fără *u*: «Te voĭ sili (p. 17); şi nu voĭ să mĕ apĕr, nicĭ milă nu voĭ cere (p. 34); ţ-oĭ arătà ce sûnt. La luptă dar, căcĭ alt-fel te voĭ culcà 'n pămînt (p. 53); ascundĭ mânia 'n suflet şi facĭ obraz vioĭ, gătind primirĭ frumóse cu drag pentr'amêndoĭ (p. 8)» iar cu *u*: «La ce să stau în lume, plângênd un traiu amar (p. 17); gândiam că nu-s în lume, ci 'n raiu . . . (p. 19); dă-mĭ voia dar, iubite, să fiu eu cel dintêiu; dorind noroc la gându-ţĭ ivit în căpĕtêiu (p 55).»

Să maĭ relevez, că uniĭ adepţĭ aĭ respectăriĭ condiţionate a luĭ *u* latent se însărcinéză şi pe o altă cale a ne dovedì eĭ înşişĭ, că nu'l aud şi nu l'aŭ putut audì, pentru cuvîntul simplu, că acolo unde'l maĭ scriŭ, n'a avut fiinţă nicĭ-o-dată, prin urmare n'a

putut să se volatiliseze din *u* întreg. (1) Ast-fel în «Voința Națională», mare organ de publicitate, bine scris, am cetit de curînd: «Abià ạdĭ putuiŭ reunì din tot batalionul 200 ómenĭ.» (2) Asemenea se maĭ cetesce icĭ și colé prin ạiare: cunoscuiŭ; ạiseiŭ, ș. a. Maĭ mult. Vedem acésta și în scrierĭ alt-fel de valóre. Nu este sciut, că rĕposatul nostru coleg, G. Sion, care erà un înfocat apărător și aplicator necondiționat al luĭ *u* mut, 'l puneà și dînsul în persóna I a perfectuluĭ indicativ? Acésta este o probă că nu avem încă cunoscință și consciință deplină despre limba nóstră, chiar când alt-fel o maniăm frumos în prosă saŭ în versurĭ.

*

Am demonstrat în partea din urmă a cuvîntăriĭ nóstre faptul incontestabil, că și adversarilor nostri *u* latent nu le este cu totul străin, că și dînșiĭ 'ĭ daŭ expresiune, dar numaĭ într'o clasă de cuvinte, unde asemenea nu se aude și nu póte fi auạit; că prin acésta, ceĭ carĭ ne combat, cad în contradicțiune și lipsă de sistemă.

Nu putețĭ eșì din acéstă dilemă, care vĕ strînge ca un cerc de fier: orĭ scriețĭ pe *u* latent tot-de-una, orĭ nu trebue să-l scriețĭ nicăirĭ. A face primul lucru, ar convenì unuĭ corp învĕțat, care urméză a se conduce de rațiunĭ scientifice, iar nu de procederĭ rutinare.

Să nu mi se obiecteze, că și alte popóre caută să-șĭ dee o ortografiă cât maĭ ușóră, pentru-că tocmaĭ acésta, adică ușurarea scrieriĭ — în marginile principielor adoptate de Academiă — am cerut noĭ sunt acum 14—15 anĭ. Și astă-ạĭ când, după ce maĭ mulțĭ din representanțiĭ, fiă aĭ sistemeĭ de scriere etimologice latine, fiă aĭ celeĭ intermediare, votate în 1881 de Academiă, ducêndu-se dintre noĭ, aŭ fost înlocuițĭ prin membriĭ așà ạișĭ maĭ fonetiștĭ, s'ar așteptà cine va ca majoritatea actuală să nu strecóre țînțarul relativ la *u* mut, care nu aduce nicĭ o îngreunare scrieriĭ,

---

(1) Persóna I singular a trecutuluĭ indicativ, la verbele de conjugarea II, s'a născut din desinența latină a persóneĭ corespunạĕtóre, care este *ui*. Desinența acésta a aplicat-o limba română prin analogiă—dar maĭ rar—și la verbe de conjugarea III· cunoscu*ĭ* (cunóscere), făcu*ĭ* (facere), născu*ĭ* (nascere), păscu*ĭ* (pascere), crescu*ĭ* (crescere)

(2) Numĕrul din 4 Martie 1895, pag II, col. 1

iar față cu alte probleme de ortografiă, când e vorba maĭ ales de vocalele întunecate ъ și ѫ, al căror mod de reproducere face ortografia Academieĭ șovăitóre și încă destul de grea, față cu acésta să închidă ochiĭ, să înghită cămila.

Dar abstracțiune făcênd de acésta (1), condițiunile fonetice ale uneĭ limbĭ nu determină ele întru cât o ortografiă póte fi maĭ ușóră saŭ maĭ puțin ușóră? Ce ortografiă cu totul ușóră se póte introduce, când aĭ a face maĭ cu sémă cu vocale obscure, pentru exprimerea cărora nu s'aŭ putut păstrà cirilicele ъ și ѫ, saŭ nu s'aŭ putut aflà alte caractere? Spre a avé dar o ortografiă ca cea italiană, d. ex., cutóte că nicĭ acésta nu este cu totul fonetică, precum pare, (2) ar trebuì să se creeze limbiĭ nóstre condițiunĭ fonetice similare, sunete întregĭ, normale.

Cât despre tendințele în sensul facilităriĭ ortografieĭ, apărute de un numĕr de anĭ încócĭ la Germanĭ, Francesĭ și Englesĭ, ele nu se pot contestà și sunt în natura lucrurilor. In principiŭ vorbind, evoluțiunile în limbă aduc și trebue să aducă cu necesitate maĭ curînd orĭ maĭ târḍiŭ evoluțiunĭ și în scriere, pentru-ca acésta să nu reproducă numaĭ imaginea uneĭ limbĭ, care a fost. In practică însă asemenea reforme sunt maĭ ușor de ḍis, de cât de făcut, și depind de împrejurările literaturiĭ uneĭ națiunĭ.

Acésta se învederéză prin resultatele încercărilor de a se introduce schimbărĭ în ortografia celor treĭ popóre amintite. In adevĕr întru cât aŭ isbutit ele, și la ce se reduce acea simplificare? Ger-

---

(1) D-l Vulcan, care cum am vĕḍut nu observă nicĭ o normă în consemnarea saŭ neconsemnarea luĭ *u* latent, cu privire la ъ și ѫ înghite cămila, maĭ mult decât toțĭ, întrégă și nerumegată, și — necălăuzit de nicĭ un principiŭ — ne presintă un adevĕrat amalgam Ast-fel, când se ține de etimologia română (frăț*esce*, dela frăț*escŭ*, p 66, tragedia citată), cand nu se ține (ni*ște* p 66, în loc de ni*sce*, în legătură cu ne*scar*, ne*scar*-va), când urmeză pe cea latină (s*u*nt, p 56, cur*ê*nd), când 'șĭ uĭtă de ea (dint*ê*iu, căpĕt*ê*iu, p. 55), iar în vorbele de origine străină, unde nu ne póte interesà care vocală originară a fost saŭ n'a fost, sunetul *î* 'l scrie cu *ê* (sf*ê*rșit, p. 51, r*ê*nd pe r*ê*nd, p. 64), ș a

(2) Italianul scrie s ex. *esci*, *esce*, u*sc*iamo, u*sc*ite, u*sc*ire, și pronunță pe *sc* ca ș, pe basa luĭ esco, escono, întocmaĭ precum, dupe ortografia Academieĭ române, *șt*, tot înainte de *e* și *i*, se scrie *sc*: cuno*scĭ*, cunó*sce*, cunó*sce*țĭ, cunó*sc*em, pentru a se conservà legătura și uniformitatea în scriere față cu cuno*sc*, cuno*sc*uĭ, cuno*sc*usem, cuno*sc*ut.

manii aŭ eliminat pe *h* din cuvinte, ca Fuersten*th*um, Mut*h*, mu*th*ig, T*h*eil, vert*h*eilen, așa în cât pe *th* îl înlocuesc cu simplul *t*: Fuerstentum, Mut, mutig, Teil, verteilen; (1) iar relativ la duplicarea consónelor, acésta se face absolut numaĭ atuncĭ, când precede o vocală scurtă. (2) Nu s'aŭ încumețit însă—cu tóte că dejà maĭ dinainte scrieaŭ d. ex. *Æ*ltern, în loc de *Ae*ltern (comparativ de la alt), nu s'aŭ încumețit a nu ține sémă de vocala de derivațiune din rădăcina unuĭ verb, și la persóna II și III din present de la fallen, fangen, a scrie: fellst, fellt; fengst, fengt, în loc de f*a*ellst, f*a*ellt; f*a*engst, f*a*engt; ceea-ce constitue o procedere etimologică cu totul corespundĕtóre moduluĭ nostru de reproducere al întunecatuluĭ ъ în vĕd, vĕḑuĭ, de la vedere.

Ast-fel fonetiștiĭ germaĭ aŭ mers cu modificările lor ortografice maĭ puțin departe de cât Academia română în 1880 — 81, și, judecând dupe spiritul acelor modificărĭ, se póte susține, că eĭ — adevĕrațĭ representanțĭ aĭ unuĭ compromis între școla istorică (etimologismul german) și cea fonetică — nu ar fi îndrăsnit a propune în ortografia lor suprimerea unuĭ *u* latent.

Dar la Englesĭ ce resultat aŭ avut sforțările pe acela-șĭ tĕrîm? Bătrânul Albion, alt-fel susceptibil de tóte reformele bune, avênd la spate tradițiunea uneĭ literaturĭ de maĭ multe orĭ seculare, nu a găsit cu cale să le dee măcar óre-care satisfacțiune. Nicĭ nu este ușor lucru pentru un popor înțelept a contraḑice un trecut chiar numaĭ ortografic, unit cu gloria uneĭ vechĭ literaturĭ; nu e ușor să se apuce a scrie alt-fel de cât un Shakespeare, un Milton, un Lord Byron!

---

(1) Aŭ exceptat totu-șĭ 12 cuvinte, ca T*h*uer, T*h*al; T*h*on (spre deosebire de Ton, ton, sunet), T*h*at, T*h*aler, T*h*raene; T*h*ran; T*h*or și încă alte patru; nume propriĭ germane, ca Mat*h*ilde, etc., străine, precum Karpat*h*en, și cele de origine grécă, ca T*h*eologie, ș a. Asemenea s'a manținut *ph* și *y*

(2) Sufixul *niss* se reproduce cu douĭ *ss* când vorba se lungesce cu o silabă Kenntni*sse*; însă Kenntni*s*; iar sufixuluĭ *in*, asemenea numaĭ în acela-șĭ numĕr, se adaoge un al doilea *n* Koenigi*nn*en, ceea-ce maĭ nainte se făceà de unii și în singular Inițiativa unor atarĭ modificărĭ în ortografiă a fost luată în Prusia în 1880 de ministrul Puttkammer. Ele aŭ fost elaborate de o comisiune *de bărbațĭ competențĭ*, și impuse de Guvern în cărțile scolare. Alte state germane s'aŭ grăbit a le adoptà și pentru usul lor.

Numaĭ Americaniĭ Statelor Unite aŭ făcut ce-va. Tînĕra lor literatură le și permiteà maĭ mult acésta. Ast-fel societățile literare ale mareĭ republice — cărora s'a conformat și Guvernul federal prin tipografiile oficiale—aŭ introdus de-o-cam-dată —pe cât ne este cunoscut — cam aceste innovațiunĭ ortografice: 1° să se elimineze ca inutilă litera *h* din *th*, *ph*; 2° să nu se maĭ servéscă de duplicarea consonantelor în casurile când, accentul cădênd pe prima consónă, a doua nu se pronunță (cum se vede, amîndouĕ simplificările corespundĕtóre cu totul celor votate de Academia nóstră în 1881 relativ la *th, ph* și duplicațiunea consonantelor); 3° în vorbele terminate în *our*, precum hon*our*, unde *ou* se pronunță ca *o*, să se scriă numaĭ cu *o*: hon*o*r.

In Francia însă nicĭ Ministeriul Instrucțiuniĭ publice, nicĭ Academia francesă, păzitórea tradițiuniĭ literare, n'aŭ voit să audă nicĭ de cea maĭ neînsemnată schimbare a ortografieĭ. Și cu tóte acestea propunĕtorul reformeĭ ortografice, d-l Gréard, el însușĭ Academician, se mulțumià—pe cât ne aducem aminte—cu: 1° uniformitatea scrieriĭ sunetelor omofone, ca finala din cuvîntul cont*ent*, d. ex., să nu se scriă cu *ent*, ci cu *ant*, ca în belligér*ant*; 2° înlocuirea finaluluĭ *tion* prin *sion*, pentru ca les inten*s*ions (în loc de: les inten*t*ions) (1) să se deosebéscă, bună-óră, de: nous inten*t*ions procès; 3° uniformisarea scrieriĭ luĭ *e* deschis: je *jète,* în loc de: *je jette,* ca și în *j'achète.*

La suprimerea consónelor mute saŭ celor de flexiune, pe cât scim, nu s'a gândit d-l Gréard. (2)

Orĭ-cum, de și nu se póte anticipà asupra viitoruluĭ și afirmà, că nicĭ Francesiĭ, nicĭ Englesiĭ, nu se vor prestà nicĭ-o-dată la órecarĭ modificărĭ în ortografia lor, un lucru se póte susținé, că cel puțin pe cât timp va existe o Academiă francesă cu autoritatea eĭ în materiă literară, nimĕnuĭ nu-ĭ va trece prin minte a propune și

---

(1) In acest sens urmăm noĭ, când scriem rugăc*i*une cu *c*, iar nu rugă*t*iune (ca derivat din roga*t*io-onis) cu *t*, precum făceaŭ maĭ 'nainte etimologiștiĭ purĭ

(2) Cât pentru modificările propuse de alțiĭ pe base și dupe sisteme curat fonetice, ele n'aŭ făcut de cât să deștepte rîsul Francesilor

încă maĭ puţin se va admite ca, bună-óră, tu parl*es*, ils parl*ent*, să nu se maĭ scriă cu *es* şi *ent*, cu alte cuvinte să nu se maĭ reproducă în scris desinenţele particulare ale persónelor II din sing. şi III din plur. de la present. indicativ, pentru raţiunea, că acele desinenţe *(es, ent)* nu se maĭ pronunţă.

Acésta însă ni se pretinde nouĕ chiar de Academicianĭ!

Noĭ, cerênd respectarea în scriere a luĭ *u* latent, urmăm întocmaĭ ca Francesul care nu póte lăsà afară pe *t* final din len*t*, influen*t*, bienfaisan*t*, alarman*t*, faţă cu femininele: len*te*, influen*te*, bienfaisan*te*, alarman*te*.

Şi la Francesĭ neapĕrat se pronunţă odinióră acest *t* din finală, precum la noĭ *u* era maĭ de demult plin în flexiunea tuturor vorbelor declinaţiuniĭ II; prin urmare găsim raţional ca să scriem şi noĭ: frumos*ŭ*. Prin acésta conservăm vocala flexionară *u*, care, ca şi *t* final al Francesilor, desemnă genul masculin, precum finala vocalică *ă* (frumós*ă*) indică pe cel feminin în romăna.

De aceea, orĭ-cum veţĭ învîrtì argumentarea d-vóstră, nu se va puté serios contestà, că, în scrierea uneĭ limbĭ, logica, raţiunea gramaticală, 'şĭ are şi trebue să'şĭ aibă cerinţele sale.

Am făcut acum 15 anĭ câte-va concesiunĭ, cam în afară de direcţiunea fonetismuluĭ temperat, de care ne-am ţinut tot-de-una, le-am făcut de necesitate, pentru că erà vorba a ajunge la un *modus vivendi*, la o unitate óre-care în ortografiă. Maĭ pot face şi altele, pe cât timp — în fond — se vor reduce la puncte neesenţiale; la manţinerea luĭ *ŭ* latent însă, ca basat pe un principiŭ fundamental, nu putem renunţà. Consideraţiunile, pe carĭ se razimă acel principiŭ, vi le-am desvoltat în de ajuns; ele sunt, credem, maĭ ponderóse şi de o ordine maĭ superióră de cât acelea pe carĭ le invocaţĭ d-vóstră.

Să maĭ amintesc, spre a se vedé pentru a repeţita óră, că nu argumente seriόse, ci numaĭ prevenţiunĭ jócă un mare rol în procederea adversarilor nostri, să maĭ aduc aminte, că douĭ din colegiĭ nostri, d-l profesor Caragiani şi neobositul literat, d-l Vulcan, ne-aŭ dat şi maĭ nainte şi ne daŭ şi de astă-dată dreptate teoreti-

cesce, sunt totuşĭ pentru sugrumarea amuţituluĭ *u*, pentru că, ḑic d-lor, în practica maĭ ales a publicisticeĭ de tóte ḑilele, reproducerea luĭ cade fórte greŭ, este împovĕrătóre, pe când fără el se face economiă de timp şi de spese de tipar!

Neapĕrat că le vine comod d-lor ḑiarıştĭ a se scuturà de el. Acésta a fost motivul şi altor organe de publicitate, iar nu vre-o convingere seriósă ortografică, când aŭ făcut acela-şĭ lucru. (1) Liberĭ onorabiliĭ redactorĭ de ḑiare a se servì de o ortografiă negustoréscă. A se luà însă de model asemenea procedere şi a se pretinde aplicarea eĭ în ortografia literaturiĭ serióse, căreia se impune cu necesitate a ţiné séma de óre-carĭ norme în scriere, spre a se înţelege uşor şi într'un mod firesc legătura şi jocul flexiunilor, acésta nu numaĭ nu putem înţelege, dar este chiar deandóselea (2)

Dacă prin votul d-vóstre veţĭ decide ca să urmeze şi Academia tot ast-fel, acésta va fi o probă că vĕ conduceţĭ de deprinderĭ rutinare, de expediente, de curentul uneĭ opiniunĭ publice, despre care — feréscă Dumneḑeŭ! — nu se póte ḑice: «vox populi, vox dei.»

D-vóstră, ca corp înainte mergĕtor al sciinţeĭ şi culturiĭ limbiĭ române, sunteţĭ îndatoraţĭ a pune la loc în scriere şi a o tencuì cărămida smulsă de graiul vorbiriĭ populare din clădirea formelor flexionare ale limbiĭ nóstre, iar prin scriere, adecă opere corecte, rĕspândite în cât maĭ multe straturĭ ale naţiuniĭ, a preservà pe cele-lalte flexiunĭ — pe cât maĭ îndelung posibil — carĭ

---

(1) S. ex bĕtrânul ḑiar «Românulŭ,» care—cum se vede—'l maĭ întrebuinţéză încă în titlu, numaĭ pentru respectul datorit fundatoruluĭ luĭ

Asemenea păstréză pe *u* mut în códa preţiosuluĭ sĕŭ nume directorul ḑiaruluĭ «Adevĕrul (Beldimanŭ)», ceea-ce nu-l împedică a lăsà pe inteligenţiĭ sĕĭ colaboratorĭ nu numaĭ a mĕ expune rîsuluĭ, dar chiar a mĕ batjocorì şi insultà! S'a maĭ vĕḑut vre-o-dată, ca un om să fiă ast-fel tractat pentru susţinerea opiniuniĭ sale într'o discusiune de natură scientifică?!

De glume am fi rîs şi noĭ, numaĭ dacă ar fi fost făcute cu spirit Cât despre batjocore — insulte, nu putem rĕspunde alta de cât, că, de am dispune de un ocean de dispreţ, l'am vĕrsà întreg pe capul acelor scribĭ!

(2) Vorba poetuluĭ Beldiman din Eteria luĭ

«Şi merg tóte deandăratelea, anapoda şi pe dos.»

n'aŭ apucat încă a fi spĕlate şi răpite cu sine de curentul acelor valurĭ. Ceea ce propunem şi susţinem noĭ, fiind o procedere maĭ scientifică, prin adoptarea eĭ — ni se pare —Academia ar câştigà scientificesce In adevĕr - - o repeţim — numaĭ pe base scientifice se póte înjghebà o ortografiă unitară, consequentă, şi ca atare în posiţiune a se impune de la sine şi cercurilor în adevĕr culte. Convingerea nóstră se reduce în fond — numaĭ dînsul le ḑiceà cu aplicaţiune la scrierea latino-etimologică — la cuvintele luĭ Laurian, pronunţate în sesiunea generală a Academieĭ din 1881: «Să nu sperăm, că vom puté dobândì o ortografiă seriósă, şi care totuşĭ să nu céră nicĭ o muncă, nicĭ o cugetare din partea celor ce o vor întrebuinţà.» (1)

Fără o asemenea basă, confusiunea ortografică va merge crescênd; curentul vĕ va luà înainte chiar şi pe d-vóstră, şi veţĭ fi meritat acésta, ca uniĭ ce v'aţĭ lăsat a fi duşĭ de apele luĭ. Voiţĭ încă de pe acum o probă despre acésta? Ea consistă în faptul că dacă —cel puţin pănă acum—în aprópe unanimitatea d-vóstră—scrieţĭ încă pe *u* latent în vorbele cu finală vocalică, unul din representanţiĭ curentuluĭ publicistic, pe care 'l aduceţĭ ca argument în contra nóstră, l'a şters cu totul şi de pretutindenea. (2)

Acéstă tendinţă, astă-ḑĭ isolată, se va generalisà cu timpul pentru comoditatea ortografică, şi de óră-ce veţĭ fi făcut de astă dată concesiunĭ cerinţelor *opiniuniĭ publice*, va trebuì să'ĭ faceţĭ şi atuncĭ. Ast-fel veţĭ merge din concesiune în concesiune, pănă ce într'o ḑi vi se va reclamà să scrieţĭ, ca exemplu, *poţ*, *scoţ* — ce trebue gramatică! — în loc de poţ*ĭ*, scoţ*ĭ*. (3) Atuncĭ se va simţì póte,

---

(1) *Analele Academieĭ* din 1881, vol. II, pag, 405.

(2) D-l Enea Hodoş în cele 262 pag. ale scrieriĭ sale. *Manual de istoria literaturiĭ Române* (Caransebeş 1893) procede relativ la *u* mut ca în versurile «Pe-un picior de pla*i*, — Pe-o gură de ra*i*» (p. 112), d-sa însă are cel puţin meritul, că e consequent.

(3) N'a ḑis d-l T. Maiorescu, raportorul comisiuniĭ ortografice, treĭ anĭ după ce Academia Română abià după lungĭ desbaterĭ (in 1880—1881) 'şĭ fixase în trăsurile eĭ fundamentale regulele de observat în scrierea publicaţiunilor eĭ, n'a ḑis, că «Academia a primit sistema fonetică (?)», şi că «întrebarea rĕmâne mărginită în cercul restrîns al *uneĭ simple regulărĭ alfabetice* fără preocupărĭ de *derivarea etimologică* saŭ de *paradigmare gramaticală* (v. *Anal. Acad*, tom VI, 1883--84, p. 70 şi 71)»?!

că ațĭ deschis cale pe un povîrniș, că s'a comis o greșélă, de care vor fi rĕspundĕtorĭ maĭ cu sémă aceĭ membri aĭ Academieĭ, carĭ aŭ o maĭ viuă, maĭ desvoltată consciință filologică.

Sire,
Domnĭ Colegĭ,

Ca membrul uneĭ instituțiunĭ de înaltă cultură, am ținut și de astă dată, fără a mĕ preocupă de cățĭ voiŭ fi saŭ nu voiŭ fi susținut, să nu las nerepresintată, în cestiunea în litigiŭ, acea opiniune, care mi s'a părut tot-de-una, că se impune, când cine-va urmăresce în practica ortografică o sistemă. A scrie sco*t*, pu*i* (cu înțeles de pullus și pono), dupe cum ne cer adversariĭ nostri, iar nu scot*ŭ*, pui*ŭ*, nu ni s'a părut și nu ni se pare românesce, nu conform firiĭ limbiĭ nóstre.

In considerațiune dar că ortografia, cu tóte că în principiŭ destinată a fi un organ pentru rĕspândirea culturiĭ, în împrejurărĭ anumite, precum este casul în limba română, ea trebue până la un punct óre-care să oglindéscă cultura însășĭ, adică sciința gramaticală, a căreĭ fiică este, servind a întreține consciința viuă a formelor flexionare ale limbiĭ, părerea nóstră este, că trebue a se respinge decisiunea Secțiuniĭ literare, luată cu maioritate de voturĭ, pentru eliminarea luĭ *u* latent, și acésta — spre a o spune, terminând, în puține vorbe, — pentru cuvîntul, că acésta ar constitui un act de rĕsturnare pe tĕrîmul ortografic; că, *u* mut fiind o punte de trecere, o trăsură de unire între etimologism și fonetism, s'ar rupe prin acésta cu totul presentul ortografieĭ nóstre de trecutul eĭ, și despre aspectul unuĭ asemenea produs ortografic s'ar ḑice cu maĭ multă dreptate ca maĭ 'nainte: «cuius nec pes nec caput uni redditur formae.»

D-l *A. D. Xenopol* face următórele observațiunĭ: dacă *u* final este latent, nu avem nicĭ un motiv să-l scriem. Ce e latent, nu există. Il vom scrie când apare. Dacă *u* final este mut, iarășĭ nu trebue scris, căcĭ nu putem să ne ocupăm de ce nu se aude. Îl scriem ast-fel în *voiŭ*, căcĭ se aude. Nu-l vom scrie în *vĕḑênd*, căcĭ

nu există. E drept că *u* apare întreg în combinațiunĭ de cuvinte ca *rogu-te, vĕḑêndu-te*, saŭ când se articuléză substantivele terminate în consónă, ca *pom pomul.* Aci insă *u* este o vocală întrodusă pentru eufonie, cum se întroduce și consóna *t* pentru eufonie în cuvintele compuse francese, ca *a-t-il.* De alt-cum toțĭ cunoscĕtoriĭ limbeĭ aŭ condamnat pe *u* mut final și singurul teoretician în favórea acestuĭ *u* este d-l Quintescu. Să înlăturăm deci pe *u* mut final saŭ latent, care este o adevĕrată inutilitate în scrierea română.

D-l *A. Roman* nu se va ocupà de *u* final la Latinĭ, ci va cercetà, dacă el există ca *u* mut în limba română. S'aŭ făcut multe glume pe séma luĭ *u* mut final; i s'a ḑis *u* mut, *u* înjumătățit, *u* latent, dar nu s'a adus nicĭ un argument serios în favórea eliminăriĭ luĭ. Singurul argument este că filologiĭ, cunoscĕtoriĭ de limbă și de gramatică, ar ḑice că el nu se aude și trebue suprimat din scriere. Sunt însă legĭ în limbă, pe carĭ nu le putem călcà. Vocalele aŭ o strînsă relațiune între ele. De la *a* putem ușor trece la *o* prin o suprimare a bareĭ din drépta; iar de la *o* trecem la *u* prin ștergerea capĕtuluĭ de sus al semnuluĭ. Acésta în scriere. In pronunție de asemenea ușor trecem de la *a* la *o* și de aci la *u*, prin modul cum deschidem gura maĭ mult saŭ maĭ puțin. Dacă acum rostim cuvîntul *lup*, îndată observăm o formațiune a guriĭ ce se apropie de aceea ce ea o are, când rostim cuvîntul *lupu* și care se deosebesce de formațiunea guriĭ, când rostim cuvîntul *lupĭ*; deci se aude atât în graiŭ cât și urechea Românuluĭ simte osebirea între *ŭ* scurt și *ĭ* scurt; acéstă deosebire o simțesc chiar și străiniĭ, carĭ, pronunțând *lup* în singular, pronunță pe *u*, asemenea în plural eĭ pronunță *lupi*, adecă neputênd imità finețea pronunțăriĭ române, ìșĭ ajută în modul indicat. Apoĭ acel *u* latent nu apare el întreg în cuvinte compuse ca *rogu-te*? Nu apare el și în cuvintele articulate ca *lupul, lupuluĭ*? Ar fi o greșală mare deci să eliminăm pe *u* final. E de ajuns, că în multe cuvinte s'a stricat cu desăvîrșire scrierea și că aḑĭ scriem *lucrător, laborator, director, minister, secundar, grânar*, etc., fără a se face osebire între *la-*

borator și *laboratoriŭ,* adecă osebirea între lucrător și locul unde se lucréză, între *director* funcționarul și *directoriŭ* oficiul. Aceste forme de *oriŭ* și *ariŭ* se află generale în tóte cărțile nóstre, atât bisericescĭ cât și de altă natură, dar acéstă pronunciațiune s'a păstrat și este generală în graiul viŭ, prin urmare păstrându-se forma s'a păstrat și *u* final scurt. Ceĭ ce scriŭ și pot ca să pronunțe *altar, lucrător, grânar,* nu pronunță nicĭ scriŭ românesce, ci póte slavonesce, imitând pe străinĭ, ceea ce nu putem admite. Concesiunile pe carĭ noĭ le-am făcut sunt îndestule și n'ar fi trebuit să le facem nicĭ pe acelea. A face însă concesiunea de a eliminà pe *u* final din scriere, ar fi să dăm loc la confusiunĭ regretabile. N'am maĭ puté sci cum se forméză pluralul din singular, nicĭ femeninul din masculin; n'am puté explicà în ce mod se forméză persónele la verbe și nicĭ n'am puté deosebì, în multe casurĭ, singularul verbelor de plural, când numaĭ *u* final ne arată deosebirea. Mulțimea scrie într'adevĕr fără *u* mut final; dar câte extravaganțe nu face mulțimea? Noĭ nu trebue însă ca să ne desconsiderăm limba. Rógă așa dar să se lase cestiunea ast-fel, cum a fost decisă odată de Academie. In orĭ-ce cas crede, că înainte de a se decide suprimarea luĭ *u* mut final din scriere, ar trebuì să se facă o întrebare tuturor cunoscĕtorilor de filologie și de gramatică.

D-l *T. Maiorescu* ḍice că, încă de acum 15 anĭ, când Academia a fixat ortografia sa actuală, erà de prevĕḍut că în privința luĭ *u* mut final, decisiunea eĭ va fi pusă în discuțiune și între noĭ și în public. Pentru cele-lalte cestiunĭ fusese o majoritate mare, care se pronunțase. Pentru menținerea luĭ *u* mut final în scriere, majoritatea a fost de un singur vot. Trebuià așà dar vĕḍut cum se va desvoltà maĭ în urmă cestiunea. Pentru cele-lalte puncte puteà fi încă îndoială. Așà pentru *z* se póte încă ḍice, că în alfabetul latin *z* nu există decât pentru cuvintele împrumutate din limba grécă, decĭ nu acel semn ar fi cel corespunḍĕtor sunetuluĭ *z* în limba română. Cu totul alt-fel stă cestiunea însă pentru *u* mut final, pe care Academia trebue să-l elimineze din scriere chiar din motive de prudență. Hotărîrea majorității de un vot în favórea luĭ *u* mut

final a fost un ce în afară de stabilirile grafice și ortografice ale Academieĭ. Nu a fost vorba de modul, cum vom transcrie cu litere latine sunetul *u*, pe care toțĭ îl scriem la un fel. Ni s'a cerut și ni se cere maĭ mult, adecă ni s'a cerut și ni se cere, ca acolo unde noĭ pronunțăm *om, pom, bun* și unde *u* nu se aude, totușĭ să scriem un *u* scurt; adecă să întroducem în limba nóstră ceva, care nu există, saŭ măcar să-l întroducem în scriere, dacă nu în pronunție. Limba română în starea eĭ de relativă perfecțiune de adĭ, așà cum o vorbesc ceĭ carĭ se exprimă maĭ corect, trebue să fie negreșit modelul limbiĭ scrise. Numaĭ ce arată limba cultă, aceea trebue să scriem. Nu trebue să ne preocupăm de faptul că gramatica reclamă pe *u* mut final pentru anumite diferențierĭ de casurĭ, sex saŭ persóne. Gramatica este arta saŭ sciința de a vorbì și de a scrie corect. Nu póte fi o altă gramatică decât aceea a limbiĭ reale. Când deci limba nóstră literară, limba nóstră cultă a suprimat pe *u* mut final din pronunție, gramaticiĭ nu se pot mișcà pe o altă basă. Ar fi o profundă eróre, o necunoscință a ce s'a întîmplat și se întîmplă în alte limbĭ, de a voì să păstrăm finalele, chiar flexionare, dejà dispărute într'o limbă în progres. Englesiĭ, de exemplu, nu aŭ flexiunĭ, finalele flexionare aŭ dispărut. Totușĭ eĭ aŭ gramatică și gramaticiĭ lor nu întîmpină dificultățĭ de a face pe elevĭ să înțelégă, cum a fost odată limba și cum s'a desvoltat până adĭ. Acelașĭ lucru să-l facă și gramaticiĭ noștri pentru *u* final. Motivul de comoditate pentru gramaticĭ nu este un motiv pentru noĭ. Unde maĭ avem noĭ în limba română semne grafice inutile, carĭ să arate numaĭ ce a fost odată? Scriem *iertare* fără *l*, deși scim că derivă din *libertare*. Argumentul, că *u* mut final s'ar audì saŭ s'ar vedé din conformațiunea guriĭ, nu are nicĭ o valóre. Nu este apoĭ temeĭnic argumentul, că străiniĭ l'ar audì și l'ar rostì. Din potrivă străiniĭ rĕmân mirațĭ, ca înaintea unor curiosităţĭ, față cu aceĭ Românĭ carĭ pun un fel de *u* la finele cuvintelor terminate în consóne. De altmintcrĭ, cine aude pe *u* final saŭ îl rostesce, îl póte scrie, când va voì să transcrie întocmaĭ graiul dialectal, să dea óre-cum fonotipia dialectuluĭ. Exemplele aduse de

d-l Quintescu, că uniĭ poețĭ pun chiar *u* întreg la finele cuvintelor în loc de *ŭ*, se întorc împotriva d-sale. Dacă scriem pe *u* și unde se aude și unde nu se aude, negreșit vom cetì, ca și cum *u* nu s'ar audì și atuncĭ versurile vor perde un picĭor. D-l Roman s'a înșelat și d-sa, când a afirmat că ceĭ maĭ mulțĭ cunoscĕtorĭ aĭ limbiĭ ar fi favorabilĭ conservăriĭ luĭ *u* mut final în scriere. La noĭ cel puțin lucrurile staŭ altmintrelea. D-l Hasdeŭ, ca filolog, și șcóla sa, d-l Urechiă, ca istoric și cunoscĕtor al limbiĭ, dintre ceĭ tinerĭ d-niĭ Bianu, Nădejde, Șăineanu, Filipidi, rĕposatul Lambrior, toțĭ s'aŭ pronunțat pentru eliminarea acestuĭ semn inutil. Apoĭ trebue să observăm influența ce a avut asupra publiculuĭ decisiunea Academieĭ din 1881. In vreme ce pentru scrierea luĭ *z* există întro scriitorĭ deosebirĭ încă; în vreme ce uniĭ scriŭ diftongiĭ *ea* și *oa* în douĕ litere saŭ cu *é* și *ó*, nicĭ un scriitor nu maĭ folosesce pe *u* mut final. Chiar ḑiarele de peste Carpațĭ l-aŭ eliminat. Singură Academia îl maĭ păstrézǎ. Terminând, d-l Maiorescu expune încă un argument în favórea suprimăriĭ luĭ *u* mut final, tot din motive de prudență. In materie de ortografie deprinderea jócă mare rol, și când tótă Românimea scrie la un fel, ar fi nepotrivit ca Academia să rĕmână cu originalitatea luĭ *u* mut final. Trebue decĭ ca și Academia să intre în familia tuturor scriitorilor românĭ.

D-l *D Sturdza* va avé fórte puține cuvinte de adaos la cele ḑise de d-l Maiorescu. Să ne întrebăm maĭ întâĭ, de unde vine *u* mut final? In scrierea slavonă existaŭ douĕ semne ȣ și ь pentru *u*, unul în corpul cuvintelor, cel-alalt la finele lor. Mult timp s'a scris ast-fel. Deosebirea între aceste semne arată, că *u* final nu se cetià saŭ nu se cetià ca *u* din corpul cuvintelor. La începutul seculuĭ acestuia însă ь dispăruse din scrierea slavonă și când se începuse înlocuirea slovelor cu literele latine, el nu maĭ existà ca semn grafic. *U* mut final nu apare decât mult maĭ târḑiŭ după întroducerea literelor latine. el este o molipsire a timpurilor moderne. Cu slove cirilice se scrià лȣп și tot așà se transcrià la început *lup* cu litere latine; tocmaĭ în urmă s'a scris *lupŭ* Daca decĭ ь nu se maĭ scrià, e probă că nicĭ nu se

pronunță, cum nu se pronunță nicĭ adĭ *u* final în cuvintele terminate cu consónă. In scriere trebue să urmărim acelașĭ scop ca și în vorbire. Ne silim să vorbim corect, trebue să ne silim a scrie cum vorbim. Nu trebue să ne preocupăm de etimologie, de formațiunea cuvintelor, de morfologie. Acestea aparțin studiilor limbistice. Noĭ trebue să căutăm a scrie simplu și a reproduce în scriere vorbirea corectă. Invĕțatul german Lepsius, care se ocupà cŭ scrierea tuturor limbilor, aveà ca principiŭ fundamental simplitatea grafică. Cu cât vom scrie maĭ simplu, cu atât vom ajutà maĭ mult rĕspândirea culturiĭ. In Germania este din ce în ce maĭ puternic curentul în favórea înlocuiriĭ alfabetuluĭ gotic prin cel latin. Motivele sunt, că ast-fel cetirea devine maĭ lesnicĭósă și studiarea limbiĭ maĭ îndemânatecă. Cu cât scrierea este maĭ complicată, cu atât devine maĭ anevoios studiul limbiĭ; ast-fel, de ex., limba turcéscă, cea arăbéscă, pe carĭ cine-va maĭ ușor învață a le vorbì, decât a le scrie. Noĭ înșine am avut acest motiv al ușurințiĭ, al înlesniriĭ, când am adoptat alfabetul latin. Pe de o parte am avut în vedere motive etnice, necesitatea de a dovedì inimicilor și asupritorilor, că suntem popor latin; al doilea am scăpat ast-fel de greutatea de a învĕțà și slovele și literele, dacă voiam să ne ținem în curent cu cultura străină. Argumentele etimologiștilor aŭ avut odată rațiune de a fi, de aceea pe atuncĭ nu erà nerațională dublarea consónelor, scrierea diftongilor *ea* și *oa* cu *é* și *ó*. Ast-fel se păstraŭ sunetele originare latine și se dovedià detractorilor némuluĭ nostru, că ne scim originea. Acea fasă a trecut însă. Laurian, a căreia memorie o respectăm toțĭ, a inventat în *Tentamen criticum* al sĕŭ o limbă română ad-hoc; cartea sa a fost o operă prețiósă pe timpul când el a scris-o, adĭ însă putem spune că limba română inventată de el a fost o limbă păsăréscă. Limba trebue scrisă în mod rațional și să nu menținem în scriere nicĭ un semn inutil, nicĭ un semn care ar îngreunà fără folos înțelesul, nicĭ chiar sunete carĭ s'ar audì într'unele provinciĭ, dar nu în generalitate. D-l Sturdza va votà așà dar pentru suprimarea luĭ *u* mut final.

D-l *V. Maniu* cere să se amâne cestiunea și să se admită propunerea d-luĭ Roman, de a se face o nouă cercetere asupra cestiuniĭ.

Maiestatea Sa Regele pune la vot propunerea d-luĭ Roman.

— Propunerea este respinsă

Maiestatea Sa Regele pune la vot conclusiunea raportuluĭ Secțiuniĭ literare de a se eliminà *u* mut final din scriere.

— Conclusiunea Secțiuniĭ literare este admisă cu mare majoritate.

ȘEDINȚA DIN 13 MARȚIE 1895

Președința d-luĭ *Dr. D. Brândză.*

D-l *Gr. G. Tocilescu* comunică publicațiunea sa: *Inschriften aus Racovitza-Copačeni in Rumanien* apărută în *Archæologisch-Epigraphische Mittheilungen aus Oesterreich-Ungarn*, XVII, 2, pag. 224-226. Viena 1894.

D-l *A. Papadopol-Calimach* presintă pentru publicarea în *Anale* scrierea sa *Despre Dereptate, locul unde s'a aclamat Domn Ștefan cel Mare, la 12 Aprilie 1457.*

— Se recomandă spre cercetare Secțiuniĭ istorice.

De la d-niĭ frațĭ Șaraga, librarĭ din Iașĭ, se primesc în dar corespondențe originale contimporane privitóre la permisiunea acordată în timpiĭ din urmă de a se trece în Basarabia cărțĭ românescĭ din România.

Se cetesce cererea d-luĭ I. Broşteanu de la Timișóra, ca Academia să-ĭ dea ajutor pentru publicarea traduceriĭ cărțiĭ de Dr. H. Francke: *Istoria impĕratuluĭ Traian,* cumpĕrând maĭ multe exemplare

— Se decide a se trimite Secțiuniĭ istorice spre cercetare.

Se cetesce cererea d-luĭ Pericle N. Papahagi, student la Lipsca, de a i se da ajutor ca să publice material folkloristic adunat de la Româniĭ din Tesalia, Epir și Macedonia.

— Se recomandă spre cercetare Secțiuniĭ literare.

D-l *V. Babeş* ḑice: Mişcările şi progresele Românilor din Carpaţĭ şi de la Dunăre aŭ atras asupră-le atenţiunea şi a Reto-Românilor din Sviţera, a rĕmăşiţelor coloniei române de la an. 15 înainte de Christos, carĭ astăḑĭ abià maĭ ajung cifra de 30.000—40 000 suflete. Inainte cu 8 anĭ în Cuera (Chur nemţesce), cantonul Graubunden, s'a format o societate de literaţĭ dintre aceĭ Reto-Românĭ cu scop de a cultivà limba şi sciinţa în limba lor, pentru a ferì acel popor de peire. D-l Dr. Alfons Tuor din Staefa lângă lacul Zürich, unul dintre membriĭ aceleĭ Societăţĭ, prin mijlocirea d-luĭ Dr. Corneliŭ Diaconovich din Sibiiŭ, se adreséză mie, şi prin mine Academieĭ nóstre, presentând pentru Biblioteca Academieĭ cincĭ opşóre ale sale, 3 colecţiunĭ de versurĭ şi 2 scrierĭ dramatice în limba reto-română, şi exprimând dorinţa de a se stabilì órecarĭ legăturĭ maĭ strînse între Daco-Românĭ şi Reto-Românĭ, maĭ ales între instituţiunile lor chemate de a cultivà limbile surorĭ. D-l Dr. Tuor nu indică cu un cuvînt măcar, cum contempléză dînsul acea «maĭ strînsă legătură», dar atinge în epistola sa că ar fi de utilitate, ca Academia Română să caute a-şĭ procurà unele dintre cărţile maĭ vechĭ în limba reto-română, carĭ se maĭ pot găsì pe icĭ pe colea, cele maĭ multe însă fiind adunate pentru bibliotecile din Berlin până şi la Filadelfia. Cele 5 făscióre de poesiĭ destinate cu mâna şi subscrierea d-luĭ autor pentru Biblioteca Academieĭ, depunêndu-le pe masa Academieĭ, las ulterióra dorinţă a d-luĭ Dr. Tuor în aprecierea Academieĭ.

D-l *B. P. Hasdeŭ* ḑice că este o idee cu totul greşită, care s'a rĕspândit în cât-va la noĭ, că Reto-Romaniĭ din Elveţia ar fi un fel de Românĭ şi că limba lor ar fi fórte apropiată de cea română. Adevĕrul este cu totul din contra. Nu există asemĕnare maĭ multă între limba română cu cea reto-romană decât cu cea portugesă. Limba reto-romană cu dialectele eĭ ne intereséză decĭ numaĭ ca şi orĭ-care limbă romanică, mult maĭ puţin decât dialectele italiene.

D-l *N. Ionescu* cunósce pe Romancĭ şi urmăresce cu simpatie mişcarea lor literară şi istorică. Crede că este mare asemĕnare între colonia romană retică şi dacică şi că Traian a adus din Re-

ția coloniĭ în Dacia. Arată starea actuală a poporuluĭ și a literaturiĭ reto-romane saŭ romance și ḑice, că din tóte punctele de vedere acest popor, istoria luĭ, limba și literatura luĭ merită tot interesul nostru.

D-l *D. Sturdza* ḑice că de maĭ mulțĭ anĭ Academia se află în relațiunĭ de schimbul publicațiunilor cu Societatea reto-romană de la Coira.

D-l *V. Babeș* presintă în dar maĭ multe manuscripte macedo-române, asupra cărora dă următórele explicațiunĭ: Aceste manuscripte le-am primit încă înainte cu 30 anĭ de la bătrînul *Mutovschiĭ* unul dintre ceĭ maĭ vechĭ și maĭ bunĭ românĭ macedonenĭ de aicĭ, carĭ se refugiseră și se stabiliseră aicĭ pe la finele seculuĭ XVII, când furia turcéscă, în consecința bătăilor ce suferiseră Turciĭ de la Eugen ducele de Savoia, nu-șĭ maĭ cunosceà margine și jefuià pe toțĭ creștiniĭ cu avere, maĭ vîrtos pe Grecĭ și pe Macedo-Românĭ. Manuscriptele mi s'aŭ pus la disposițiune ca derivând de la *Boiagi*, fără a se afirmà că acesta ar fi autorul. Ele sunt parte de natură limbistică, gramatică română și macedo-română, în limba germană și română, parte lexicografică, parte traducerĭ în limba macedo-română a cărților bisericescĭ rituale, precum și a Apostolilor și Evangheliilor. Eŭ, vĕḑênd că însumĭ nu le pot utilisà, am creḑut că nu pot face maĭ bine, decât a le depune în colecțiunea Academieĭ, unde ele pot fi folosite de ómenĭ de specialitate.

D-l *V. Babeș* presintă apoĭ un volum manuscript românesc *Intrebărĭ și rĕspunsurĭ din Sfînta Scriptură,* un fel de catechism creștinesc săturat do bogomilism, care se ḑice a fi opera preotuluĭ Constantin Popovicĭ, după familie Lunga, rĕposat la 1779 în Maĭdan (Banat).

D-l Secretar general *D Sturdza* amintesce că în ședința precedentă s'a comunicat scrisórea, prin care d-na Elena Dr N. Tur-

nescu dăruesce Academieĭ o rentă de 2.000 leĭ pe an, dar nu s'a luat atuncĭ decisiunea de acceptare, conform art. 85 Reg.

D-l *B. P. Hasdeu* propune a se hotărî tot de odată, ca Academia să facă busturile Principeseĭ Alina Ştirbeĭ şi a d-neĭ Turnescu, aşezându-le în sala şedinţelor în semn de recunoscinţă către aceste generóse femeĭ.

D-l *V. A. Urechiă* se unesce cu propunerea d-luĭ Hasdeŭ, adăogênd ca să se facă busturile saŭ portretele şi ale celor-lalţĭ donatorĭ, cum este Adamachi şi alţiĭ.

— Se pune la vot, conform art. 85 Reg., primirea donaţiuniĭ făcute de d-na Elena Dr N. Turnescu prin scrisórea de la 8 Martie anul curent şi se primesce cu unanimitate.

ŞEDINŢA DIN 14 MARTIE 1895

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

Se dă cetire procesuluĭ-verbal al Comisiuniĭ Biblioteciĭ pentru şedinţa de la 9 Martie, prin care Comisiunea propune a se aprobà şi aduce la îndeplinire facerea şi publicarea bibliografieĭ române, după cum se arată în raportul d-luĭ Bibliotecar al Academieĭ I. Bianu.

Se cetesce procesul-verbal al Comisiuniĭ Biblioteciĭ de la 9 Martie, prin care Comisiunea propune a se aprobà facerea şi publicarea cataloguluĭ manuscriptelor şi documentelor, după cum se arată în raportul d-luĭ Bibliotecar al Academieĭ I. Bianu.

— Se decide ca întâiul proces-verbal al Comisiuniĭ Biblioteciĭ să se recomande spre examinare la Secţiunile unite literară şi istorică; iar conclusiunile procesuluĭ-verbal al doilea se primesc de Academie în unanimitate.

Se pune la ordinea ḑileĭ continuarea discuţiuniĭ asupra modificărilor ortografieĭ propuse de Secţiunea literară.

D-l Vice-Preşedinte *I. C. Negruzzi* pune în discuţiune scrierea grupuluĭ de sunete *şt* cu *şt* şi cu *sc*.

D-l *N. Quintescu* dă cetire discuţiuniĭ făcute asupra acestuĭ punct în Secţiune.

D-l *I. Caragiani* nu se unesce cu conclusiunile Secţiuniĭ, ci susţine ca Academia să decidă a scrie acest grup de sunete totdeauna cu *şt*, nu cu *sc* Scrierea cu *sc* nu este conformă cu realitatea pronunţăriĭ şi ea chiar falsifică buna pronunţare, căcĭ uniĭ vĕḑênd scris *sc* se silesc a şi pronunţà aşà. Curentul general este de a scrie, cum se pronunţă. Altă dată se va fi pronunţat *sce* şi *sci* acum însă se pronunţă numaĭ *şte, şti.* Dacă în unele părţĭ se maĭ pronunţă încă *sce, sci,* acestea sunt pronunţărĭ provinciale, carĭ nu pot fi admise în scrierea literară. Dar nicĭ în privinţa pronunţărilor dialectale, Secţiunea nu este consecinte, căcĭ ḑice să scriem *eştĭ, este,* pe când Macedoneniĭ ḑic *escu.*

D-l *B. P. Hasdeŭ* crede că acéstă cestiune nicĭ nu trebue discutată. Avem admis principiul scrieriĭ întemeiate pe etimologie în marginile limbiĭ române şi decĭ nu încape îndoială, că trebue să scriem grupul de sunete *şt* cu *sc*, acolo unde aceste sunete provin dintr'un *sc*, precum *iubesc, iubescĭ.* Exemplul adus de d-l Caragiani, pentru a dovedì că Academia nu este consecinte, când scrie totuşĭ *eştĭ,* deşì Macedo Româniĭ aŭ forma *escu,* nu e temeĭnic, de óre-ce *escu* este numaĭ resultatul uneĭ analogiĭ. Există în limbă forme generale pentru clase întregĭ de cuvinte şi numaĭ unele cuvinte se abat de la regulă. Pentru comoditate poporul aplică adesea şi acelor cuvinte regula generală. Ast-fel s'a născut şi *escu,* care nu există în nicĭ un alt dialect neo-latin, ci este resultatul uneĭ analogiĭ specifice macedo-române. Academia este consecinte, când scrie *eştĭ* iar nu *escĭ,* după cum este consecinte şi când scrie *sciŭ,* iar nu *ştiŭ,* fiind-că Bănăţeniĭ, Bucovineniĭ şi alţĭ Românĭ pronunţă încă şi acum *sciŭ* şi avem ast-fel un criteriŭ, după care să ne conducem în scriere. Vom scrie decĭ *sc* în tóte cuvintele unde în flexiune este un *sc*. Vom scrie însă *şt,* acolo unde nu există *sc* în flexiunĭ. Vom scrie *Tîrgovişte,* iar nu *Tîrgovisce.* Numirile

topice ca Ploescĭ, Bucurescĭ, etc. le vom scrie cu *sc*, de óre-ce ele derivă din numirĭ patronimice în *escu*.

D-l *N. Quintescu* arată că adoptând scrierea cu *sc* în cuvintele, unde *sc* apare în flexiune, Secţiunea s'a rezemat pe etimologia română şi decĭ scrierea propusă de Secţiune este fórte raţională. De altmintrelea găsim că şi Germaniĭ scriŭ *verstehen* şi pronunţă *ferşteen*, acésta pentru că Hanoveraniĭ pronunţă *fersteen*. Şi noĭ putem decĭ să ne rezemăm pe pronunţarea unora din Românĭ, carĭ şi adĭ dic *sciŭ*, pentru ca să păstrăm scrierea cu *sc*.

D-l *A. D. Xenopol* dice că nu erà membru al Academieĭ, când s'a admis principiul scrieriĭ pe temeiul etimologieĭ în marginile limbiĭ române. Cere însă acum permisiunea de a atacà acest principiŭ, care nu se póte împăcà nicĭ de cum cu al fonetismuluĭ, pe care el trebue să-l tempereze. Nu este bine a îmbinà 2 principiĭ diferite, căcĭ aşà se dă nascere la confusiune. Orĭ fonetism, orĭ etimologism pur. Principiul etimologicĭ române nicĭ nu se póte de alt cum aplicà. Cum se va scrie după acest principiŭ cuvintele: *că, rînd, când?* Dacă scriem *că* şi *când*, facem negreşit etimologie latină. Alfabetul însuşĭ este întemeiat pe principiul fonetic; el este născut din ieroglifele egiptene şi scopul luĭ a fost de a se uşurà scrierea Când decĭ chiar alfabetul e întemeiat pe fonetism, de ce să nu admitem fonetismul în întregime? De ce să îngreuiăm scrierea fără nicĭ o necesitate? Avem folosul mare de a nu avé o ortografie închegată de anĭ, ca cea francesă, în care fórte anevoe se pot introduce modificărĭ. Trebue să ne folosim de acéstă înlesnire, ca să înlăturăm din ortografie şi puţinele greutăţĭ carĭ maĭ există încă.

D-l *N. Ionescu* observă că, la introducerea alfabetuluĭ latin în locul celuĭ cirilic, tendinţa n'a fost într'adevĕr de a resolvì cestiunĭ de filologie, ci de a găsì un mod de scriere usuală cât maĭ simplu. In scrierea cirilică sunetul *şt* se represintà cu un singur semn щ peste tot. Dar acest grup de sunete provine une-orĭ din *sc*, alte-orĭ nu. Ast-fel în *pesce* constatăm, că derivă din *sc*, căcĭ avem cuvinte ca *pescar, pescuit*. Nu derivă din *sc* în cuvinte ca

ştерg, aştern. Să scriem acest grup de sunete tot într'un fel şi în casul întâĭ şi în cel de al doilea cas? Principiul fonetic ne cere acésta şi trebue să recunóscem, că principiul fonetic dă satisfacţiune urechiĭ. Dar cine ḑice ortografie, ḑice şi gramatică, ḑice comparaţiune între sunet şi usul sĕŭ. Scrierea cu *sc* în casurile, când regăsim pe *sc* în flexiunĭ, are folosul de a ne reaminti formele ce reapar în sunet, elementele compunĕtóre ale sunetuluĭ, de carĭ trebue să ţinem sémă în scriere. Acésta a fost causa, pentru care Academia a admis principiul etimologieĭ în marginile limbiĭ române. Acest principiŭ este bun şi trebue să-l respectăm.

D-l Vice Preşedinte pune la vot conclusiunea Secţiuniĭ literare, de a se scrie grupul de sunete *şt* cu *sc*, acolo unde provine din *sc* existent în flexiunile cuvintelor

— Conclusiunea Secţiuniĭ literare se aprobă.

ŞEDINŢA DIN 15 MARTIE 1895

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi*.

Se cetesce petiţiunea d-luĭ I. Nicolescu, fotograf, care presintă două albumurĭ formate din fotografiĭ şi litografiĭ representând, unul monumente din ţéră, altul modele de cusăturĭ şi ţesăturĭ ţĕrănĕscĭ, cerênd un ajutor spre a puté continuà publicarea lucrărilor de acéstă natură.

— Se decide că Academia, aflându-se în lipsă de fondurĭ, nu póte da ajutorul cerut

Se cetesce scrisórea primită de la Bibliotecarul Museuluĭ de Istorie naturală din Paris, prin care propune schimbul publicaţiunilor Academieĭ cu Buletinul aceleĭ Instituţiunĭ.

— Propunerea se primesce

D-l *N. Ionescu* dăruesce *Biblia* în limba romanşă tipărită la 1657 la Tury.

— Se primesce cu mulţumirĭ.

D-l *D. Sturdza* dăruesce:

Voyage dans la Russie méridionale et la Crimée par la Hongrie, la Valachie et la Moldavie exécuté en 1837, colecţiune de 22 stampe litografice representând vederĭ şi costume din Ungaria, Ţéra-românéscă şi Moldova;

O mare stampă colorată representând un târg în Transilvania (probabil la Sibiŭ) pe la începutul secoluluĭ present, cu diferite costume românescĭ şi săsescĭ.

D-l *N. Ionescu* propune ca acéstă frumósă stampă să se reproducă şi să se împartă gratis, spre a se cunósce vechile costume.

— Propunerea d-luĭ Ionescu se recomandă Comisiuniĭ financiare, iar d-luĭ D. Sturdza se exprimă mulţumirĭ.

Se dă cetire scrisoriĭ d-luĭ I. Pop-Reteganul, care presintă din noŭ o colecţiune de 43 basme poporale, cerênd ajutor pentru publicarea lor şi pentru sine o remunerare.

D-l *D. Sturdza* observă că, deşi recunósce însemnătatea colecţiuniĭ d-luĭ Pop-Reteganul, crede că Academia nu se află acum în putinţă de a face publicaţiunea propusă, maĭ ales după ce în aniĭ din urmă publicaţiunile folkloristice aŭ absorbit sume însemnate.

— Cererea d-luĭ Pop-Reteganul se recomandă Comisiuniĭ financiare.

D-l *D. Sturdza* presintă pentru Bibliotecă scrierea d-luĭ Roberto Fava *Ricordi Rumeni. Note di un viaggio in Transilvania e Romania* (Parma 1894)

Se procede la alegerea Comisiuniĭ, care va examinà lucrările ce se vor presentà la concursul Premiuluĭ Alexandru Ioan Cuza de 10.000 leĭ, pentru 1896, asupra subiectuluĭ «*Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor*».

— Sunt aleşĭ d-niĭ *D. Sturdza, Gr. G. Tocilescu* şi *B. P. Hasdeŭ.*

Se procede la alegerea Comisiuniĭ, care va examinà lucrările ce se vor presentà la concursul Premiuluĭ Alexandru Ioan Cuza de 6 000 leĭ, pentru 1896, asupra subiectuluĭ «*Psichologia şi metafisica poporuluĭ român după literatura poporală.*»

— Sunt aleşĭ d-niĭ *T. Maiorescu, A. D. Xenopol* şi *V. A. Urechiă.*

Se procede la alegerea Comisiuniĭ pentru examinarea lucrărilor ce se vor presentà la concursul Premiuluĭ Eliade-Rădulescu, de 5 000 leĭ, pentru 1896, asupra subiectuluĭ «*Botanica poporală română*, etc.»

— Sunt aleşĭ d-niĭ *B. P. Hasdeŭ, S. Fl Marian* şi *Dr. D. Brândză.*

ȘEDINȚA DIN 16 MARTIE 1895

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l *N. Ionescu* dăruesce pentru Bibliotecă publicațiunea: *Il nouv testament tradüt nel dialect Romauntsch d'Engiadina ota tres J. Menni* (Coira 1861)

De la d-l locotenent-colonel Crăiniceanu se primesc, spre a se împărțì membrilor, exemplare din scrierea sa *Limba română în armată* (Ed. II, 1894).

Se dă cetire procesuluĭ-verbal al Secțiuniĭ literare privitor la cererea d-luĭ P. N. Papahagi, student în Lipsca, de a i se da ajutor ca să tipăréscă material folkloristic adunat de la Româniĭ din Tesalia, Epir și Macedonia. Secțiunea presintă două propunerĭ, una de a se da ajutorul cerut, alta de a nu se da înainte de ce se va presentà Academieĭ și se va cunósce întréga lucrare.

D-l *D. A. Sturdza* este de părere, că Academia nu póte acordà ajutorul cerut, atât pentru că cererea este presentată fără manuscriptul lucrăriĭ, care se propune a se publicà, cât și pentru că mijlócele bănescĭ ale Academieĭ nu ĭ permit a da o maĭ mare desvoltare publicațiuniĭ folkloristice decât în aniĭ trecuțĭ. Este cu totul în contra regulelor Academieĭ a se publicà din fondurile eĭ o lucrare, care n'a fost examinată în Secțiune saŭ de o comisiune specială. D-sa este decĭ în contra acordăriĭ ajutoruluĭ cerut.

D-l *B. P. Hasdeŭ* ḑice că d-l Papahagi este un tînĕr serios și lucrarea sa va fi făcută în cele maĭ bune condițiunĭ sciințifice. De aceea este de părere să i se dea ajutorul cerut, dacă permite starea financiară a Academieĭ.

D-l *I. Caragiani* susține asemenea părerea arĕtată de d-l Hasdeŭ.

— Se decide a nu se acordà ajutorul cerut de d-l Papahagi.

ȘEDINȚA PUBLICĂ SOLEMNĂ DIN 17 MARTIE 1895.

Preșeḑința **M. S. Regeluĭ**.

Maiestatea Sa Regele binevoesce a deschide ședința, rostind următórele cuvinte:

«Doresc a mulțumì Academieĭ pentru atențiunea ce a avut de a trimite tóte publicațiunile sale Fundațiuniĭ Mele Universitare, ele vor fi de un mare folos pentru acest noŭ așezămînt de cultură »

Maiestatea Sa Regele binevoesce a da cuvîntul d-luĭ *A. D. Xenopol*, care cetesce discursul sĕŭ de recepțiune despre Michail Kogălniceanu.

Maiestatea Sa Regele suspendă ședința, apoĭ dă cuvîntul d-luĭ *D. Sturdza*, care cetesce rĕspunsul sĕŭ la discursul de recepțiune al d-luĭ A. D. Xenopol.

SEDINȚA DIN 18 MARTIE 1895

Preșeḑința d-luĭ *I. C. Negruzzi*.

Reuniunea învĕțătorilor greco-orientalĭ din protopopiatul Mercureĭ, în Transilvania, cere publicațiunĭ pentru biblioteca sa.

— Cererea se recomandă Delegațiuniĭ.

De la P. S. Sa Episcopul Ghenadie al Rîmniculuĭ-Noul-Severin se primesce publicațiunea P. S. Sale *Evangheliile. Studiĭ istorico-literare* (Bucurescĭ 1895).

ȘEDINȚA PUBLICĂ DIN 20 MARTIE 1895.

Președnița d-luĭ *V. A. Urechiă.*

De la d-l N. Basilescu, profesor la Universitatea din Iașĭ, se primesce scrierea sa *Economia politică clasică și noua șcólă germană* (Bucurescĭ 1895).

D-l *B. P. Hasdeŭ* cetesce darea sa de sémă anuală asupra lucrăriĭ Mareluĭ Etimologic al Românieĭ, precum și articolele despre cuvintele *bădan, bădărâŭ, băiguesc, bâhă,* și despre *originea bârlădénă a strămoșilor luĭ Ronsard.*

ȘEDINȚA DIN 21 MARTIE 1895.

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l *N. Kretzulescu* dăruesce o stampă representând o scenă alegorică din răsboiul Transilvanieĭ, din timpul Principeluĭ Gavril Bethlen.

D-l *A. Papadopol Calimach* presintă în dar actele însemnate în următórea scrisóre:

«Am onorul a oferì Academieĭ următórele acte:

«A). *Șése* acte (corespondență) de la Ministeriul Cultelor și al Instrucțiuniĭ publice din Moldova, din 1860 — 1861, constituind *istoria ceĭ întâĭ școlĭ săteștĭ din județul Tecuciŭ,* fondată de mine și întreținută cu mijlócele mele, pe fosta mea moșie Slobozia din sus a Stănișescilor, până la aplicarea legiĭ instrucțiuneĭ publice din 1864. — Cu o lămurire despre acésta.

«B). *Una* scrisóre autografă de la *Costache Hurmuzache* din Dulcescĭ (lângă Roman), din 8 Faur 1865, adresată mie, în ḑilele activitățiĭ mele de membru Consiliuluĭ de Stat, atingĕtor de împărțéla județelor Românieĭ în patru prefecturĭ generale, ce se preconisà atuncĭ, saŭ rotunḑirea saŭ reducerea lor. — Pe plic timbru postal de la 1865 de la Cuza-Vodă. — Cu o lămurire despre acésta»

— Amîndouĕ darurile se primesc cu mulțumirĭ.

De la d-l V. M. Kogălniceanu se primesc în dar 3 scrisorĭ autografe ale baronuluĭ de Jomini, din 5 (17) Ianŭarie, 21 Martie și 4 Aprilie 1878. Pentru acestea, cere în schimb Suplementul I, tom. I—V din *Documentele Hurmuzaki* și tom. I—V. din *Fragmente.*

— Se primesce propunerea d-luĭ V. Kogălniceanu.

Dela d-l Gr. C Buțureanu sĕ primesce un studiŭ intitulat *Cestiunea Arilor.*

— Se recomandă spre cercetare Secțiuniĭ istorice.

D-l *A. D. Xenopol* dă cetire următoruluĭ raport al Comisiuniĭ însărcinate cu cercetarea lucrărilor făcute în cursul anuluĭ 1894—95:

«*Domnilor Colegĭ,*

«Comisiunea d-vóstre, cercetând cu luare aminte lucrările săvîrșite de așezămîntul nostru în decursul anuluĭ încheiat, are onóre a vĕ expune în rîndurile următóre părerile sale asupra activitățiĭ desfășurate de Academie în decursul aceluĭ rĕstimp.

«Comisiunea aprobă din tótă inima manifestările de respectuósă bucurie pentru consolidarea viitoruluĭ Românieĭ prin crescerea familieĭ regescĭ, precum pe de altă parte aprobă, cu durerea în suflet, protestările ridicate de Academie contra îngenuncheriĭ uneĭ părțĭ din némul nostru, ba chiar a trunchiuluĭ și rădăciniĭ luĭ.

«Dacă însă Academia Română nu a putut rĕmâné nemișcată față cu evenimentele marĭ, ce ating interesele generale ale némuluĭ românesc, ea nu a uĭtat misiunea eĭ de căpetenie, sporirea și adăogirea fonduluĭ intelectual al poporuluĭ român. In acéstă privire constatăm cu plăcere activitatea desvoltată de membriĭ eĭ, în decursul anuluĭ trecut, prin comunicările variate făcute de eĭ în ședințele eĭ ordinare, precum și prin publicațiunile, parte apărute, parte începute, ale deosebitelor lucrărĭ sciințifice și literare aprobate de ea.

«Nu putem însă ascunde părerea nóstră de rĕŭ, că nu se dă comunicărilor de peste an, cele maĭ multe făcute oral, nicĭ un soiŭ de publicitate, în cât rĕmân cu totul necunoscute. Ar fi de dorit ca să se înființeze o publicare periodică, de și nu legată de rĕstimpurĭ anumite, care să reproducă comunicările de peste an făcute

în sînul Academieĭ. Publicul cetitor ar fi pus ast-fel în cunoscința lucrărilor Academieĭ, după cum se face acésta la tóte Academiile din lume, carĭ publică tóte *Comptes-rendus*, *Monatsberichte*, *Rendiconti* ale comunicărilor membrilor lor. Observăm că acéstă lipsă este fórte simțită și împedică Academia Română de a exercită, în tótă întinderea eĭ, înrîurirea eĭ culturală în sînul poporuluĭ român.

«Comisiunea a constatat, cu o vie mulțumire, sporirea neîncetată a publicărilor documentale, prin care publicare, alăturea cu cultivarea limbiĭ românescĭ, Academia îșĭ îndeplinesce menirea eĭ de căpetenie. Comisiunea însă ar exprimă dorința, ca sporirea activitățiĭ desfășurate cu publicarea documentelor să nu se mărginéscă ca până acuma numaĭ la documentele privitóre la relațiunile externe, ci să se întindă și asupra acelor interne, referitóre la așezămintele poporuluĭ nostru, la starea luĭ culturală și economică. Documentele de acest fel sunt adunate în numĕr de maĭ multe ḑecĭ de miĭ, dar zac tóte înfundate prin lăḑĭ, fără chiar ca consultarea lor să fie cu putință. Atare lăsare în părăsire a publicăriĭ documentelor interne aduce o mare pedică studiuluĭ istorieĭ naționale în adevĕratul înțeles al sciințeĭ istorice, care astăḑĭ nu se maĭ póte mărginì la desvoltarea politică, ci trebue să se întindă asupra aceleĭ culturale și economice. Comisiunea e de părere a se numì de îndată din sînul Academieĭ o comisiune, care să studieze acéstă însemnată cestiune și să ne dea avisul asupra moduluĭ, cum ar trebuì începută acéstă publicare. In casul cel maĭ greŭ ar trebuì numaĭ decât să se întrerupă publicarea colecțiuniĭ externe saŭ să se alterneze publicarea unuĭ volum de documente externe cu aceea a unuia de documente interne.

«Comisiunea arată deplina sa bucurie, când vede cum se îmmulțesce în fie-ce an numĕrul operatelor și maĭ ales acel al cărților presentate la premiĭ. Nu póte însă împedecà rostirea păreriĭ sale de rĕŭ asupra moduluĭ, cum sunt întocmite premiile Academieĭ, tóte cu mult prea marĭ și carĭ ar trebuì numaĭ decât să se fracționeze. Așa cum sunt ele fixate, maĭ mult descurajéză mișcarea culturală decât o încurajéză, de óre-ce adese-orĭ Academia e silită să pre-

mieze cu un premiŭ póte prea mare o singură lucrare din maĭ multe, care aŭ aprópe aceeaşĭ valóre şi pentru *un autor* ce se încurajéză, se descurajéză ḑece. In tóte Academiile din lume sunt premiĭ mult maĭ numeróse, însă în sume mult maĭ micĭ. Ar trebui să se aducă discuţiunea în plen asupra acesteĭ prea însemnate cestiunĭ.

«Tot atât de însemnată este cestiunea localuluĭ, care a devenit absolut neîndestulător pentru bogatele colecţiunĭ ale Academieĭ. Comisiunea e însă de părere a păstrà maĭ multă independenţă şi a nu recurge la Stat pentru dobândirea sumelor necesare, ci să se facă un împrumut cu amortisare, cu care să se întîmpine acéstă cheltuială.

«Comisiunea închee acéstă scurtă băgare de sémă, rostind mulţămirile eĭ Delegaţiuniĭ, asupra moduluĭ cum şĭ-a îndeplinit misiunea în decursul anuluĭ trecut şi rostesce dorinţele eĭ cele maĭ viĭ pentru prosperarea aşezămîntuluĭ nostru, atât de strîns legată cu acea a culturiĭ poporuluĭ român.

«Comisiunea: *I. Vulcan, I. Caragiani.*

Raportor: *A. D. Xenopol.*»

D-l Vice-Preşedinte pune în discuţiune propunerile Comisiuniĭ.

1. Propunerea de a se înfiinţà o publicaţiune periodică, în care să se insereze comunicările făcute în şedinţele de peste an.

D-l *N. Quintescu* propune să se înfiinţeze un buletin în format mic, în care să se tipărescă lucrările cetite în Academie, carĭ se vor puté apoĭ reproduce în *Anale* în format mare.

D-l *P. S. Aurelian* ḑice că trebue să se iea mĕsurĭ, pentru ca lucrările Academieĭ să se publice cât se póte maĭ iute.

D-l *D. Sturdza* observă că, după rînduiala aşezată de maĭ mulţĭ anĭ, publicaţiunile se tipăresc îndată ce se depun manuscriptele. O greutate reală provine, din causă că se fac multe comunicărĭ, pentru carĭ nu se dă la biuroŭ redacţiune scrisă, saŭ se dă cu întârḑiere.

D-l *Gr. Ştefănescu* propune să se decidă a se obligà ceĭ carĭ

fac comunicărĭ în ședințe, să presinte înainte de comunicarea în ședință un resumat în scris.

D-l *A. D. Xenopol* ḍice că a obligà pe membri să dea în scris resumatul comunicărilor, însemnéză a-ĭ împedecà de a le face, pentrucă adesea-orĭ acésta le póte fi cu neputință, din causa altor ocupațiunĭ. D-sa propune să se aducă la fie-care ședință a Academieĭ un stenograf, care să noteze comunicările. Autorul le póte apoĭ ușor revedé și completà, și ast-fel rěul actual va fi înlăturat.

D-l *D. Sturdza* cetesce părțĭ din regulamentul Academieĭ de sciințe de la Paris pentru publicarea dărilor de sémă ale ședințelor sale și arată cum și acolo membriĭ sunt obligațĭ a da înșișĭ resumatele comunicărilor ce fac, spre a se publicà. In expunerĭ sciințifice, cum sunt acelea carĭ se fac în ședințele Academieĭ, este cu neputință a se întrebuințà stenografĭ, ceea ce ar atrage și însemnate cheltuelĭ.

D-l *I. Kalinderu* ḍice că, dacă s'ar aplicà art. 61 și 36 din Reg. privitóre la comunicărĭ, nu ar fi cu putință a se face decât comunicărĭ scrise. Credo însă că acésta ar fi în paguba lucrărilor Academieĭ; este bine să se admită comunicărĭ verbale. De aceea propune să se modifice articolele numite, adăogându-se un alineat, care să autoriseze comunicările verbale, presentându-se Secretariatuluĭ un resumat cu 8 ḍile înainte.

— Discuțiunea se închide.

Se cetesc următórele propunerĭ depuse la biuroŭ:

a) «Subsemnațiĭ pronunem ca să se numéscă o Comisiune, pentru a regulamentà modul publicațiuniĭ conferințelor și comunicărilor făcute în cursul anuluĭ în ședințele sĕptĕmânale.»

Subscrișĭ: *N. Quintescu, D. Sturdza, S. Fl. Marian, A. Roman.*

b) «Propun:

«1) ca partea din *Analele Academieĭ Române*, care cuprinde procesele-verbale ale ședințelor, să se publice în fascicole bimensuale;

«2) Fie-care persónă, care face o comunicare Academieĭ, trebue să o presinte prealabil saŭ în întregime, saŭ în resumat.»

Subscris: *P. Poni.*

— Se pune la vot propunerea d-luĭ I. Kalinderu și se respinge

D-l *N. Quintescu* declară că-șĭ retrage propunerea.

— Se pune la vot propunerea d-luĭ P. Poni și se primesce.

2. Propunerea de a se numì o Comisiune, care să studieze cestiunea publicărıĭ documentelor istorice interne.

D-l *V. A. Urechiă* observă că chiar în acéstă sesiune s'a decis, după propunerea Bibliotecaruluĭ Academieĭ, a se publicà catalogul descriptiv al documentelor istorice din colecțiunea Academieĭ. De aceea este de părere, ca lucrarea propusă de Comisiune să se amâne până după publicarea aceleia, cu care prin decisiunea luată a fost însărcinat d-l Bibliotecar I. Bianu.

D-l *D. Sturdza* se unesce cu cele ḑise de d-l Urechiă. Arată desvoltarea, care din tóte puterıle s'a dat publicăriĭ de documente istorice. Nu se unesce cu propunerea Comisiuniĭ și crede că este bine să se continue de o cam dată lucrarea începută. S'aŭ publicat și se publică multe documente și despre starea internă a țăriĭ, atât în colecțiunea cea mare Hurmuzaki, cât și în lucrările d-luĭ Urechiă, tipărite în *Anale*.

D-l *A. D. Xenopol* stăruesce asupra mareĭ importanțe a publicăriĭ documentelor istorice interne, carĭ sunt maĭ necesare pentru studiile istorice decât cele externe. S'aŭ publicat până acum numaĭ documente privitóre la relațiunile externe ale țăriĭ și prea puține privitóre la organisarea și viața internă. Este deci de părere să se iea grabnice mĕsurĭ, ca să se publice documentele interne, însă nu așà luxos, cum s'aŭ publicat până acum. Prin acésta s'ar aduce marĭ serviciĭ studiilor istorice.

D-l *B. P. Hasdeŭ* ḑice, ca și d-niĭ Urechiă și Sturdza, că acéstă publicare să se amâne până după publicarea cataloguluĭ de documente din colecțiunea Academieĭ. Acest catalog în cea maĭ mare parte făcut, este atât de bine întocmit de serviciul Bibliotecii în cât, când va fi publicat, orĭ-ce istoric se va puté fórte bine folosì de documentele adunate de Academie. Acéstă lucrare se póte publicà grabnic, pe când publicarea integrală a documentelor merge greŭ și încet, cere timp mult și cheltuelĭ însemnate.

D-l *D. Sturdza* dice că publicațiunile istorice făcute sunt fala Academieĭ și a națiuniĭ; de aceea sunt nedrepte invinuirile de lux făcute de d-l Xenopol. S'a dis că in volumele de documente, adunate de d-l Densușianu din publicațiunĭ străine, se află unele, carĭ nu ar fi trebuit reproduse, pentru că nu ar atinge de-a dreptul istoria Românilor. D-sa crede că acésta este iarășĭ o greșală. S'aŭ reprodus documente, a căror cunoscință aruncă lumină asupra epocelor maĭ întunecate ale istorieĭ nóstre. Documentele adunate de d-l Densușianu se află împrăștiate prin multe publicațiunĭ străine, carĭ se găsesc numaĭ în bibliotecĭ marĭ. Adunate în colecțiunea Academieĭ, ele se află acuma la îndemâna tuturor și prin acésta s'a făcut o mare ușurare studiilor istorice.

— Se pune la vot și se primesce propunerea d-luĭ V. A. Urechiă, de a se amânà publicarea documentelor interne până după publicarea cataloguluĭ descriptiv, decisă în acéstă sesiune.

3. Propunerea de a se decide, ca premiile Academieĭ să pótă fi împărțite între maĭ mulțĭ concurențĭ.

D-l. *I. Kalinderu* este de părere, ca premiile să se facă divisibile, pentru că nicĭ legea nicĭ regulamentul nu opresc acésta. Adese-orĭ Academia se află în gréua situațiune de-a avé maĭ multe lucrărĭ de merit la concursul aceluiașĭ premiŭ și este nedrept a se premià numaĭ una din ele. Impărțirea premiilor se impune și pentru că însemnătatea lor nu stă în valórea bănéscă, ci maĭ mult în cea morală.

D-l *D. Sturdza* nu póte împărtiși părerea d-luĭ Kalinderu, pentru că ea este contrarie atât legiĭ, prin care s'a înființat Academia la 29 Martie 1879 și prin care (art. 4) se institue premiile Lazăr și Eliade-Rădulescu, cât și testamentuluĭ donatoruluĭ Năsturel-Herĕscu, prin care s'aŭ instituit premiile cu numele sĕŭ. Academia tot-deauna a înțeles că aceste premiĭ sunt nedivisibile, ceea ce s'a afirmat în mod precis în art. 95 Reg. privitor la premiile Lazăr și Eliade-Rădulescu și în art 94 Reg. privitor la premiile Alexandru Ioan Cuza. Când Academia a voit să facă premiĭ divi-

sibile, a spus-o lămurit, ca în regulamentarea premiilor din fondul Adamachi, în art. 2 al Regulamentuluĭ aceluĭ fond.

D-l *B. P. Hasdeŭ*, unindu-se cu propunerea d-luĭ Kalinderu, observă că cestiunea are o mare însemnătate și este în sine fórte delicată și de aceea propune ca discutarea și resolvirea eĭ să se facă într'o ședință viitóre.

D-l *D. Sturdza* propune să se amâne întréga cestiune spre a se discutà în viitórea sesiune, căcĭ lucrările carĭ maĭ sunt de făcut în acest an sunt fórte numeróse.

— Propunerea d-luĭ Sturdza se pune la vot și se primesce.

4. Propunerea de a se face un împrumut cu amortisare pentru construirea aripeĭ necesare a se adaoge la localul Academieĭ, pentru buna instalare și asigurare a colecțiunilor.

— Se decide a se interveni din noŭ la Guvern, atât pentru a se cere fondul necesar la mărirea localuluĭ, cât și pentru a se cere cedarea terenuluĭ, pe care se află localul actual al Academieĭ.

— Se pune la vot raportul Comisiuniĭ în total și se primesce cu observațiunile și modificările aprobate la diferitele alineate.

ȘEDINȚA PUBLICA DIN 22 MARTIE 1895.

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi*.

D-l *N. Quintescu* dă cetire comunicăriĭ sale despre *o locuțiune adverbială introdusă fuiorul popiĭ în limba română.*

D-l *Gr. G. Tocilescu* expune resultatele cercetărilor și explorărilor archeologice, relative la *limes alutanus* și la *brazda luĭ Novac,* precum și la organisarea militară romană în ținutul Românieĭ de astădĭ.

D-l *Sp. Haret* dă cetire raportuluĭ Comisiuniĭ fonduluĭ Adamachi.

— Raportul, dimpreună cu propunerile cuprinse într'însul, se aprobă în unanimitate.

Se procede la alegerea Comisiuniĭ fonduluĭ Adamachi pentru anul 1895—96.

— Sunt realeşĭ d-niĭ: *D. Sturdza, P. Poni* şi *Sp. Haret.*

D-l *D. Sturdza* arată că la moşia Roşioriĭ, din judeţul Sucéva, care face parte din fondul Adamachi, se află o pădure destul de bătrînă, dar de mică întindere; paza eĭ întîmpină marĭ greutăţĭ, fiind-că este singură şi înconjurată de maĭ multe sate. Crede că este în interesul fundaţiuniĭ, ca Academia să dea autorisare să se vîndă pădurea. Cu preţul eĭ ar trebui să se repare morile şi ecaretele de la aceeaşĭ moşie, carĭ sunt în stare de tot rea, iar restul preţuluĭ s'ar capitalisà.

— In urma discuţiuniĭ urmate, Academia, în sesiunea eĭ generală a anuluĭ 1895, decide în unanimitate:

Delegaţiunea este autorisată a vinde pădurea de pe moşia Roşioriĭ în condiţiunile ce va găsì maĭ favorabile şi a întrebuinţà din preţul vîndăriĭ, cât va fi necesar, pentru repararea ecaretelor şi a morilor aceleĭ moşiĭ.

D-l *D. Sturdza* arată împrejurările, în carĭ se află închiriată casa Adamachi din Iaşĭ, precum şi folosul ce ar fi pentru fundaţiune, dacă s'ar vinde acea casă, pentru care s'ar găsì un preţ bun.

— După discuţiunea urmată, Academia, în sesiunea eĭ generală a anuluĭ 1895, decide în unanimitate:

Delegaţiunea este autorisată a vinde, atât casa Adamachi din Iaşĭ, situată în despărţirea III, strada Carol, proprietate a Academieĭ, în virtutea testamentuluĭ rĕposatuluĭ Vasilie Adamachi din 25 Februarie 1892, precum şi casa Macinca din Craiova, situată în strada Uniriĭ No. 22 şi intrată în proprietatea Academieĭ prin testamentul rĕposatuluĭ Macinca din 3 Ianuarie 1890.

ȘEDINȚA DIN 23 MARTIE 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l Secretar general *D. Sturdza* aduce aminte, că la 14 Martie Academia a trimis în examinarea Secțiunilor unite literară și istorică procesul verbal al Comisiuniĭ Bibliotecii, dela 4 Martie, privitor la facerea și publicarea Bibliografieĭ române. Este de părere că ar fi maĭ bine să se revină asupra aceleĭ decisiunĭ și să se discute astădĭ în ședință plenară propunerea Comisiuniĭ.

— Părerea d-luĭ D. Sturdza se primesce.

Se dă cetire raportuluĭ d-luĭ Bibliotecar I Bianu asupra faceriĭ și publicăriĭ Bibliografieĭ române, precum și procesuluĭ verbal al Comisiuniĭ Biblioteciĭ de la 9 Martie a. c., privitor la aceeașĭ cestiune.

D-l *D. Sturdza* arată însemnătatea și necesitatea lucrăriĭ propuse și crede că planul arĕtat de d-l Bibliotecar și aprobat de Comisiunea Biblioteciĭ este fórte bun și e de părere să se priméscă și de Academie, recomendându-se Comisiuniĭ financiare, spre a se înscrie în budget sumele necesare.

D-l *V. Maniu* susține părerea arĕtată și în Comisiune, că recunósce trebuința lucrăriĭ; crede însă că nu este absolut necesar a se face la bibliografia veche reproducerea prefețelor, dedicațiunilor și epilógelor de la cărțile descrise. Acésta ar întârḑià mult lucrarea și ar reclamà însemnate cheltuelĭ, ceea-ce s'ar evità primindu-se părerea d-sale.

D-l *V. Babeș* recunósce importanța și necesitatea, dar nu este lămurit asupra posibilitățiĭ, adecă: óre avem pe redactoriĭ receruțĭ și mijlócele bănescĭ recerute; dacă i se vor da în acéstă privință lămuririle împăcĭuitóre, votéză propunerea cu ambe mânile.

D l *V. A. Urechiă* ḑice că lucrarea propusă este bine venită și la timp. Stăruesce să se priméscă propunerea, așà cum se presintă și să nu se întârḑie de loc lucrarea.

D-l *S. Fl. Marian* se unesce cu propunerea Comisiuniĭ și arată marea însemnătate a prefețelor și dedicațiunilor de la cărțile vechĭ.

D-l *I. Kalinderu* nu împărtășesce părerea d-luĭ Maniu. Ḑice că trebue să se facă cum propune Comisiunea. Din prologurile și epilogurile cărților vechĭ se vede însemnătatea lor, se arată modul cum s'aŭ făcut, persónele carĭ aŭ ajutat; ast-fel ele constituesc documentele cele maĭ prețióse de istorie literară. Să se grăbéscă lucrarea, dându-se mijlóce cât se va puté maĭ marĭ, pentru ca să se pótă terminà în treĭ anĭ.

D-l *Gr. Ștefănescu* stăruesce să se priméscă propunerea majorității Comisiuniĭ și să se recomande Comisiuniĭ financiare, care va arĕtà suma ce se póte acordá în acest an pentru aceste lucrărĭ.

D-l *B. P. Hasdeŭ* se unesce cu propunerea Comisiuniĭ. Este folositor să se reproducă nu numaĭ prefețele cărților vechĭ și facsimile de tipar, ci și ilustrațiunile carĭ se află în unele cărțĭ și carĭ de multe orĭ sunt fórte prețióse. Așà spre ex. în Cazania luĭ Varlaam la tăierea capuluĭ Sfîntuluĭ Ioan se află o ilustrațiune, în care se represintă cum călăul taie capul sfîntuluĭ. Acest călăŭ este un țigan, îmbrăcat cum eraŭ călăiĭ în timpul când s'a tipărit cartea. Să se reproducă decĭ și ilustrațiunile cele maĭ însemnate.

D-l *A. Papadopol-Calimach* arată cum în prefețele cărților vechĭ se cuprind adese-orĭ prețióse informațiunĭ istorice.

— Propunerea Comisiuniĭ Bibliotecíĭ se pune la vot și se admite cu unanimitate (afară de d-l V. Maniu).

Se dă cetire raportului Comisiuniĭ însărcinate cu examinarea lucrărilor presentate la concursul Premiuluĭ Lazăr asupra subiectuluĭ «Igiena țĕranuluĭ român, etc» Comisiunea propune înlăturarea manuscriptelor cu devisele: «Prin muncă veĭ învinge», «In hoc signo vinces»! și «Voind a trăi bine, etc.»; presintă manuscriptele cu devisele: «Omul se rescumpĕră cu igiena, etc.» și «Amicul agricultoruluĭ» ca fórte meritoriĭ și corespunḑĕtóre programuluĭ concursuluĭ și le recomandă pe amândouĕ de o potrivă, căcĭ merită a fi premiate și imprimate.

D-l *P. S. Aurelian* observă că Comisiunea este obligată a presentà o propunere precisă, recomendând o singură lucrare pentru

premiare, căcĭ premiul fiind indivisibil, uneĭ singure lucărĭ se póte da şi acéstă lucrare trebue să fie indicată Academieĭ de Comisiune.

D-l *D. Sturdza* ḑice că conclusiunea raportuluĭ nu se potrivesce cu conținutul luĭ. Cetesce din noŭ cele scrise de Comisiune asupra celor douĕ manuscripte recomendate pentru premiare şi arată că însăşĭ Comisiunea constată la manuscriptul «Omul se rescumpĕră, etc.», că în unele privințe a eşit din programul Academieĭ, că are însemnate lipsurĭ, cum este lipsa descrieriĭ uneltelor de bucătărie, că are date statistice greşite. La manuscriptul «Amicul agricultoruluĭ» găsesce din contra numaĭ calitățĭ; nu constată lipsurĭ, nicĭ date false. Decĭ însăşĭ Comisiunea recunósce că acest manuscript este maĭ bun, prin urmare este natural să fie premiat acesta

D-l *I. Kalinderu* ḑice că în sînul Comisiuniĭ, d-sa vĕḑênd că d-niĭ Felix şi Babeş, amândoĭ de cea maĭ înaltă competință în cestiune, nu pot ajunge la înțelegere asupra celeĭ maĭ bune lucrărĭ, a ajuns la convingerea că împărțirea premiuluĭ este necesară. S'ar face o mare nedreptate, dându-se premiul uneĭ singure lucrărĭ, pe când cea-laltă are atât de marĭ merite. Impărțirea premiuluĭ nu este împedecată de legea şi regulamentul Academieĭ, carĭ nicăerĭ nu spun categoric, că premiul nu se póte împărțì.

D-l *Dr. V. Babeş* ḑice că lucrarea «Amicul agricultoruluĭ» cuprinde enorm de multe date şi informațiunĭ positive, maĭ multe decât tóte cele-lalte împreună. Aceste date, se vede, că aŭ fost culese din cercetărĭ propriĭ îndelungate. Autorul lucrăriĭ «Omul se rescumpĕră, etc.» a adunat însă date greŭ de strîns, întinḑêndu-se atât în trecut cât şi la traiul țĕranuluĭ român în afară din Regat. Amândouĕ lucrările se completéză, căcĭ cuprind date în mare parte deosebite. Dividerea premiuluĭ este o cestiune deosebită de propunerea Comisiuniĭ şi ea trebue să se hotărască înainte de punerea la vot a acordăriĭ Premiuluĭ Lazar lucrărilor, despre carĭ se discută.

D-l *Gr. G. Tocilescu* crede că nicĭ nu se póte discutà împărțirea premiuluĭ, căcĭ legea vorbesce de un premiŭ şi art. 4 din lege a fost tot deauna înțeles de Academie, că premiile sunt nedivisibile, ceea ce s'a afirmat fórte clar în regulament.

D-l *V. Maniu*, basându-se pe raportul Comisiunii, susține să se acorde premiul lucrării «Omul se rescumpĕră, etc.», pentru că, după arĕtările Comisiunii, acéstă lucrare este maĭ sistematică și maĭ completă, fiind-că ea cuprinde viéța țĕranuluĭ român din tóte țĕrile românescĭ.

D-l *Gr. Ștefănescu:* Din raportul Comisiuniĭ resultă, că amândouĕ lucrările sunt bune. Lucrarea «Omul se rĕscumpĕră, etc.» este bună, dar în unele puncte a eșit din program, în altele are lipsurĭ și date statistice greșite. Susține premiarea lucrăriĭ «Amicul agricultoruluĭ», dar Academia să decidă a tipărì și lucrarea cea-laltă.

D-l *P. S. Aurelian:* Cestiunea pusă la concurs este starea actuală a igieniĭ țĕranuluĭ român. Lucrarea «Omul se rĕscumpĕră, etc.», are părțĭ străine de subiect. D-sa susține premiarea lucrăriĭ «Amicul agricultoruluĭ», căcĭ cea-laltă are lipsurĭ și date greșite. Cestiunea împărțiriĭ premiuluĭ este cu totul alta; ea s'a și adus chiar în acest an în discuțiunea Academieĭ și s'a hotărît ca să fie amânată, spre a se discută în sesiunea viitóre.

D-l *T. Maiorescu:* Comisiunea dice că amândouĕ lucrările sunt bune și maĭ mult, că ele se completéză reciproc. In acéstă stare de lucrurĭ, nu póte fi altă hotărîre dréptă decât împărțirea premiuluĭ la amândouĕ lucrările, după cum propune Comisiunea.

D-l *N. Ionescu* este pentru ideea d luĭ Dr. Babeș, să se recunóscă meritul amânduror lucrărilor. Premiul să se dea celeĭ cu devisa «Amicul agricultoruluĭ», pe care Comisiunea o arată maĭ perfectă. Cea-laltă să se tipăréscă.

— Discuțiunea se închide.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ cu devisa «Omul se rĕscumpĕră cu igiena, etc.»

— Resultatul votuluĭ este: Votanțĭ 22, abținuțĭ 3, voturĭ pentru 9, contra 10.

D-l Președinte anunță că propunerea de premiare s'a respins.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ cu devisa «Amicul agricultoruluĭ.»

misiunile să presinte tot-deauna propunerĭ precise, recomendând pentru un premiŭ o singură lucrare. Situaţiunea actuală este, că prin voturile date ierĭ, s'a refusat premiul fie-căreia din cele două lucrărĭ recomendate de Comisiune. Crede că într'un singur mod s'ar puté îndrepta situaţiunea creată prin aceste voturĭ, votându-se de astă-dată conclusiunile raportuluĭ, adecă împărţindu-se premiul între cele două lucrărĭ; să se hotărască însă tot de-odată, ca acest cas să nu servéscă de precedent, şi în viitor Comisiunile să recomende numaĭ câte o singură lucrare la fie-care premiŭ.

D-l *Dr. Felix* stăruesce să se priméscă conclusiunile raportuluĭ, împărţindu-se premiul, căcĭ amândouĕ lucrările recomendate merită în mod egal premiarea.

D-l *Gr. G. Tocilescu* este cu totul în contra propuneriĭ d-luĭ Sturdza, susţinută încă de ierĭ de d-l Hasdeŭ. Ar fi un sistem rĕŭ şi periculos, ca să se decidă a se călcà legea şi regulamentele cu condiţiune, ca călcarea să nu se maĭ facă în viitor. Cestiunea premiuluĭ Lazăr nu se maĭ póte reluà în discuţiune, după ce prin voturile de ierĭ s'aŭ respins de la premiare amîndouĕ lucrările recomendate de Comisiune. Orĭ-ce discuţiune asupra acesteĭ cestiunĭ este în afară şi în contra regulamentuluĭ.

D-l *Gr. G. Ştefănescu* ḑice că cestiunea este fórte gravă. Este drept ce a ḑis d-l Tocilescu. Dacă s'ar votà din noŭ asupra acordăriĭ acestuĭ premiŭ, s'ar face un rĕsvot După voturile de ierĭ, premiul nu se maĭ póte acordà în acest an şi trebue capitalisat.

D-l *P. Poni* nu vede alt mod de a eşi din dificultatea creată prin voturile de ierĭ, decât primindu-se propunerea d-lor Hasdeŭ şi Sturdza. Atât Comisiunea cât şi Academia aŭ recunoscut, că amândouĕ lucrările sunt bune şi că fie-care merită premiŭ; iar voturile de ierĭ aŭ arĕtat numaĭ împărţirea părerilor asupra întrebăriĭ, căreĭ cărţĭ anume să i se dea premiul. In acéstă situaţiune nu se póte face alt-ceva, decât să se priméscă conclusiunile Comisiuniĭ, adecă să se împartă premiul între lucrările recomendate, acésta numaĭ în mod excepţional pentru casul de faţă.

D-l *I Kalinderu*: Nu se póte altfel procedà decât să se voteze conclusiunile raportuluĭ, după cum a propus d-l Sturdza.

D-l *V. Babeș* ḑice că la vot s'a proces conform regulamentuluĭ și usuluĭ; însă resultatul votuluĭ ce a dovedit? A dovedit că Academia întrégă voesce să acorde premiul; dar cum? Opuluĭ într'una luat, adecă completând numĕrul 2 cu numĕrul 5, cas extraordinar, căruĭ nu se póte aplicà regula și usul ordinar. Decĭ Academia, exprimându-se pentru acordarea premiuluĭ, nu póte eșì din acest impas, decât votând propunerea Comisiuniĭ, premiând operele amândouĕ, într'unul luate, iar împărțirea premiuluĭ între autorĭ considerând-o ca urmare de sine, altminterĭ lucru secundar.

Se cetesce următórea propunere:

«Propun ca să se pună la vot conclusiunile raportuluĭ».

Subscrișĭ: *P. Poni, B. P. Hasdeŭ.*

Se pune la vot conclusiunea raportuluĭ Comisiuniĭ Premiuluĭ Lazăr.

Resultatul votuluĭ este: votanțĭ 27, abțínerĭ 9, voturĭ pentru 18.

— D-l Președinte anunță că prin 2 treimĭ, conform art. 10 și 7 din Statute, s'a aprobat propunerea Comisiuniĭ de a se împărți Premiul Lazăr autorilor celor douĕ lucrărĭ recomendate.

D-l Președinte deschide plicurile și constată, că autorul lucrăriĭ cu devisa «Amicul Agricultoruluĭ» este d-l Dr. N. Manolescu, iar al lucrăriĭ cu devisa: «Omul se rescumpĕră cu igiena, etc.» este d-l Dr. G. Crăiniceanu.

D-l Președinte dă cetire următóreĭ protestărĭ depuse la biuroŭ:

«Subsemnațiĭ protestăm contra puneriĭ la vot a conclusiunilor raportuluĭ pentru Premiul G. Lazăr, în urma respingeriĭ deja a acestor conclusiĭ prin voturile de ierĭ și alaltăierĭ.»

Subscrișĭ: *Gr. Ștefănescu, P. S. Aurelian, N. Ionescu, Gr. G. Tocilescu, V. A. Urechiă, Dr. D. Brândza, I. Caragiani, St. Fălcoianu.*

D-l Secretar general *D. Sturdza* dă cetire raportuluĭ Comisiuniĭ premiilor anuale Năsturel-Herĕscu și Eliade-Rădulescu.

— Se decide a se pune la ordinea ḑileĭ în ședința, ce se va ține astăḑĭ la óra 2 $^{1}/_{2}$.

ȘEDINȚA DIN 25 MARTIE 1895 (după amiadi).

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

Se deschide discuțiunea asupra propunerilor Comisiuniĭ premiilor anuale și se decide a se începe cu scrierile propuse la Premiul Năsturel-Herescu și a se urmà după norma stabilită în aniĭ trecuțĭ, dându-se cetire rapórtelor speciale asupra scrierilor, carĭ în Comisiune aŭ întrunit voturĭ pentru premiare în ordinea numěruluĭ acestor voturĭ.

Se cetesce raportul d-luĭ *V. Maniu* asupra scrieriĭ *Țara nóstră* etc. de S. Moldovan, pe care Comisiunea cu 6 voturĭ contra 1 o recomandă la premiare.

D-l *P. S. Aurelian* dice că o lipsă de toțĭ recunoscută în literatura română este tocmaĭ literatura geografică descriptivă în felul cărțiĭ d-luĭ Moldovan. Acéstă scriere este întâia de acest fel, este fórte interesantă și bine făcută. D-l Maniu în raportul sěŭ a fost prea aspru, judecând cartea din punctul de vedere al unor înalte cercetărĭ istorice, pe când acéstă scriere este o simplă preumblare prin Transilvania, care ne este fórte puțin cunoscută. Comisiunea în mare majoritate nu s'a unit cu conclusiunile raportoruluĭ, căcĭ a recunoscut și s'a convins că acéstă carte este o lucrare de valóre. D-l Moldovan nu face istoria Transilvanieĭ; de aceea d-l Maniu greșesce, când judecă cartea din punctul de vedere istoric și când o condamnă, din causă că nu o găsesce la înălțimea istorică, la care voesce d-sa. Este pentru premiarea cărțiĭ, după cum propune Comisiunea.

D-l *B. P. Hasdeŭ* a cetit cartea, dar nu se póte unì nicĭ cu raportul d-luĭ Maniu, nicĭ cu d-l Aurelian. Faptul că raportul conchide la nepremiare, iar Comisiunea a luat hotărîre contrarie raportuluĭ arată că valórea cărțiĭ póte fi serios contestată Scrierea d-luĭ Moldovan nu este făcută în condițiunile, în carĭ se fac lucrările bune de acest fel; metoda iĭ lipsesce de tot, așà s. e, despre costume se vorbesce împrăștiat și prea puțin și nu se daŭ de

loc ilustrațiunĭ, absolut necesare în asemenea scrierĭ. Arată scrierea despre Secuime a luĭ B. Orbán, fórte bine făcută și ilustrată, ast-fel în cât dă o cunoscință perfectă despre ținutul descris. Scrierea d-luĭ Moldovan este un început slab, o copilărie, căreia nu i se póte acordà un premiŭ de Academie. D-l Aurelian a ḑis că acéstă carte a fost lăudată de ḑiare. Lauda ḑiarelor nu póte avé influență asupra judecăriĭ Academieĭ, care este maĭ mult în stare a aprecià bine și imparțial o scriere. Cartea are de alt-fel merit, pentru că este un început. Premiile se pot însă acordà nu începuturilor, ci scrierilor bune.

D-l *V. Babeș*, respunḑênd d-luĭ Hasdeŭ, ḑice: cartea «Țara nóstră» este o monografie a celor maĭ frumóse și mănóse părțĭ ale Transilvanieĭ, este scrisă după o bună sistemă, începênd cu valea Mureșuluĭ de la isvórele sale, urmând cursul acestuĭ principal rîŭ al țěriĭ, atingênd și descriind tóte văile câte se întîlnesc cu Mureșul și încheind cu părțile Unedóreĭ, de unde va continuà prin tot asemenea ulterióre volume descrierea celor-lalte parțĭ frumóse ale țěriĭ locuite de Românĭ. Cartea este pentru popor, în limba și la inima poporuluĭ, în scopul bine ales de a inspirà iubire în popor pentru pămîntul sěŭ strămoșesc, de a-ĭ potențà alipirea către moșia sa și energia pentru apěrarea aceleia; apoĭ din acest punct de vedere presa de dincolo întrégă a judecat-o de eminent corespunḑĕtóre și chiar organul societățiĭ geografice din Bucurescĭ ĭ-a recunoscut valórea. Decĭ cartea avênd scop într'adevěr eminent național și fiind recunoscută de opiniunea publică ca corespunḑĕtóre pe deplin acestuĭ scop, ea merită să fie premiată. Critica cea rigurósă a d-luĭ Hasdeŭ póte fi la loc asupra uneĭ cărțĭ strict sciințifice, ca cea citată de d-sa din literatura unguréscă, nicĭ de cum însă în casul cărțiĭ d-luĭ Moldovan.

Se dă cetire raportuluĭ d-luĭ *Dr. Felix* asupra scrieriĭ d-luĭ Dr. N. Vitzu, *Doctrina secrețiunilor interne*, care în Comisiune a întrunit paritate de 3 și 3 voturĭ.

Se dă cetire raportuluĭ d-luĭ general *Fălcoianu* asupra scrieriĭ

d-luĭ G. Iannescu, *Studiĭ de geografie militară,* vol. I, care în Comisiune a întrunit paritate de 3 și 3 voturĭ.

D-l *V. Babeș* a constatat în acéstă scriere câte-va greșelĭ, ce e drept neînsemnate, carĭ dispar față cu marile merite ale scrieriĭ, din punctul de vedere geografic și strategic. De aceea d-sa se unesce cu conclusiunea raportuluĭ d-luĭ Fălcoianu, ca acéstă scriere să fie premiată.

D-l *Gr. Ștefănescu* observă că autorul a voit să se servéscă de cercetările geologice făcute în țară; a consultat publicațiunile Biurouluĭ geologic, dar nu le-a înțeles de loc, de unde a resultat o mulțime de greșelĭ. Sunt apoĭ, pe lângă noțiunĭ false de geologie, și o mulțime de termenĭ rĕŭ întrebuințațĭ; asemenea sunt expresiunĭ greșite, ca Pasul Lainicĭ, când Lainiciĭ sunt la 15 kilometri dela graniță, pasul Oltuluĭ, când se dice pasul Rîul-Vaduluĭ saŭ Cânenĭ, pasul Prahoveĭ, când tótă lumea dice pasul Predeal. Acestea sunt erorĭ geografice și Academia nu póte da premiŭ uneĭ scrierĭ pline de asemenea greșelĭ.

D-l general *Fălcoianu* dice că d-l Ștefănescu greșesce, când judecă cartea din punctul de vedere geologic, căcĭ autorul a voit să facă o scriere de geografie militară, în care geologia este cu totul secundară. Scrierea d-luĭ Iannescu are o fórte mare valóre geografică și strategică; ea este o lucrare originală, în care autorul a pus multă muncă, multă stăruință și mult devotament. Chartele sunt de o perfecțiune, cum nu s'a maĭ vĕdut la noĭ. Premiând acéstă carte, Academia nu numaĭ ar recompensà o scriere de mare valóre, dar ar da un îndemn literaturiĭ militare, căcĭ ofițeriĭ ar fi încurajațĭ prin acésta a se pune pe lucru sciințific.

Discuțiunea se închide.

D-l *Gr. Ștefănescu* dă cetire raportuluĭ seŭ asupra scrieriĭ d-luĭ I. P. Licherdopol, *Fauna malacologică a Românieĭ, No. 2,* care în Comisiune a întrunit 3 voturĭ pentru premiare și 4 contra.

D-l *P. S. Aurelian* dice că lucrarea d-luĭ Licherdopol are o mare valóre, după cum recunosc toțĭ naturaliștiĭ din Academie. Autorul are marele merit de a fi lucrat mulțĭ anĭ cu un zel ne-

adormit, pentru a face acéstă frumósă lucrare. Sunt prea puține lucrările făcute asupra țěriĭ cu atâta competință, stăruință și metod. In țară scrierile de acest fel nu sunt apreciate, căcĭ ele se adreséză numaĭ naturaliștilor. Tocmaĭ de aceea Academia trebue să încurajeze prin premiul sĕŭ asemenea lucrărĭ și să recompenseze ostenelile d-luĭ Licherdopol.

D-l *Dr D. Brândză* stăruesce pentru premiarea cărțiĭ, care are o fórte mare valóre ca metod și ca cuprins. Arată că în raportul făcut de d-sa asupra scrieriĭ d-luĭ Cosmovicĭ a făcut deja laudele cuvenite acesteĭ cărțĭ.

Discuțiunea se închide.

Se dă cetire raportuluĭ d-luĭ *T. Maiorescu* asupra scrieriĭ d-luĭ T. D. Speranția, *Popa cel de trébă,* care în Comisiune a întrunit 2 voturĭ pentru și 3 contra.

Se procede la vot pentru acordarea Premiuluĭ Năsturel-Herĕscu de 4000 leĭ.

Resultatul votuluĭ este:

S. Moldovan, *Țara nóstră*, a întrunit din 23 votanțĭ, 6 pentru, 17 contra.

Dr A. Vitzu, *Doctrina secrețiunilor, etc.* a întrunit din 23 votanțĭ, 4 pentru, 19 contra.

G. Iannescu, *Geografie militară,* a întrunit din 23 votanțĭ, 11 pentru, 12 contra.

I. P. Licherdopol, *Fauna malacologică*, a întrunit din 23 votanțĭ, 20 pentru, 3 contra.

D-l Președinte anunță că printr'acest vot Premiul Năsturel-Herĕscu s'a acordat d-luĭ I. P. Licherdopol.

ŞEDINTA DIN 27 MARTIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă*.

La ordinea ḑileĭ se pune Premiul Eliade-Rădulescu.

D-l *V. Maniu* dă cetire raportuluĭ sĕŭ asupra scrieriĭ d-luĭ G. G. Tocilescu, *Curs de procedură civilă,* care a întrunit în Comisiune 6 voturĭ pentru, 1 contra.

D-l *I. C. Negruzzi* susţine conclusiunile raportuluĭ d-luĭ Maniu şi propunerea Comisiuniĭ de a se da Premiul Eliade-Rădulescu d-luĭ G. G. Tocilescu. Autorul este unul din puţiniĭ profesorĭ de drept, care nu practică şi advocatura. Timpul sĕŭ este ast-fel sacrificat numaĭ studiuluĭ. Acéstă mare a sa lucrare este o scriere fundamentală asupra proceduriĭ; ea se deosebesce de cele-lalte scrierĭ de drept de la noĭ printr'o limbă frumósă şi curat românéscă şi un stil clar. Academia, dându-ĭ premiul, ar recompensà o lucrare care merită din tóte punctele de vedere.

D-l *I. Kalinderu* susţine prmiarea cărţiĭ d-luĭ Tocilescu, căruia i s'ar da o încurajare, care ar fi şi un stimulent pentru alţĭ tinerĭ juriştĭ. D-l Tocilescu a utilisat în scrierea sa tótă jurisprudenţa, ca să dea un comentariŭ bun asupra proceduriĭ, ceea ce ĭ-a şi succes pe deplin. Cartea este scrisă într'un stil corect românesc şi cu multă claritate.

D-l *A. D. Xenopol* amintesce raportul d-luĭ T. Maiorescu, presentat Comisiuniĭ Premiilor chiar în acest an, asupra scrieriĭ de drept a d-luĭ D. Alexandrescu, raport fórte aspru, asupra căruia Comisiunea a şi respins premiarea aceleĭ scrierĭ. Scrierea d-luĭ Alexandrescu este cel puţin tot atât de bună ca şi a d-luĭ Tocilescu, făcênd comentariile coduluĭ civil român în legătură cu tótă legislaţiunea anterióră românéscă şi cu tótă jurisprudenţa. Nu alt-fel a făcut d-l Tocilescu despre procedura civilă. Aceste douĕ scrierĭ aŭ un merit cel puţin egal. Din motive de o particulară delicateţă uşor de înţeles, Academia s'ar pune într'o situaţiune neplăcută respingênd cartea d-luĭ Alexandrescu şi premiând pe a d-luĭ Tocilescu,

după ce în anul trecut s'a dat un premiŭ de 5.000 Leĭ pentru o carte de drept d-luĭ Gr. V. Maniu. D-sa nu dice că scrierea d-luĭ Tocilescu nu merită premiul, se crede însă dator a face aceste observațiunĭ, spre a se evità neplăcute explicărĭ în public.

Discuțiunea se închide.

D-l *A. Naum* dă cetire raportuluĭ sĕŭ asupra scrieriĭ d-luĭ P. Dulfu, *Isprăvile luĭ Păcală,* care în Comisiune a întrunit 5 voturĭ pentru, 2 contra.

D-l *V. Maniu* observă că în raport se dice, că acéstă scriere ar fi o epopee poporală; dar licența poetică nu póte să mérgă până la negațiunea orĭ-căriĭ moralitățĭ. O parte din acest pretins poem nu este decât apologia imoralitățiĭ; eroul romanuluĭ asasinéză pe un popă prin vicleniile sale. Nu crede că este cu putință a se premià o asemenea scriere.

D-l *N. Quintescu* observă că este greșită judecata d-luĭ Maniu, când condamnă scrierea, pentru că se vorbesce într'însa despre fapte imorale. In ea se povestesc isprăvile luĭ Păcală, așà cum sunt rĕspândite în popor. In tóte dramele sunt pasiunĭ amoróse, crime, omorurĭ și alte fapte rele provenite din pasiunĭ omenescĭ. Acésta însă nu le împuținéză valórea literară nicĭ cea morală, pentru că în ele nu se predică imoralitatea, ci numaĭ se arată, unde duc pasiunile omenescĭ neînfrînate; are din contră o tendință moralisătóre.

D-l *S. Fl. Marian* arată că, contrariŭ spuselor d-luĭ Maniŭ, Păcală nu numaĭ nu este imoral, ci din contra el este de o exemplară moralitate și un nemilos moralisator. El pedepsesce prin vicleniile sale nenumĕrate imoralitățĭ, pe carĭ le întîlnesce în lume, de aceea în povestirile poporuluĭ isprăvile sale sunt admirate pentru istețimea, cu care descopere imoralitatea și pentru necruțarea, cu care o pedepsesce.

D-l *A. D. Xenopol* dice că scrierea d-luĭ Dulfu este admirabilă, adevĕrat poporală în fond și în formă, și este compusă într'o limbă de o puritate exemplară. Eleganța și armonia versuluĭ este o ca-

litate maĭ mult. Ast-fel acéstă scriere merită întru tóte premiul Academieĭ.

Discuţiunea se închide.

D-l *V. Babeş* cetesce raportul sĕŭ asupra scrieriĭ d-luĭ S. Mureşanu, *Iconologia creştină,* care în Comisiune a întrunit 4 voturĭ pentru, 3 contra.

D-l Preşedinte arată că, din cele lalte scrierĭ presentate la Premiul Eliade-Rădulescu şéple aŭ întrunit în Comisiune câte 2 voturĭ pentru şi 5, 4 saŭ 3 contra; alte treĭ aŭ întrunit numaĭ câte 1 vot pentru, iar două nicĭ unul. Intrébă dacă Academia doresce a se maĭ ceti şi alte rapórte speciale, afară de cele cetite.

D-l *B. P. Hasdeŭ* ḑice că se póte întîmplà, ca uniĭ din membriĭ Academieĭ să fie de părere contrarie majorităţiĭ Comisiuniĭ. Crede dar că singura procedură bună şi dréptă ar fi, ca să se cetéscă rapórtele speciale numaĭ despre acele cărţĭ respinse de Comisiune, pe carĭ uniĭ membrĭ le cer să fie aduse în discuţiunea plenuluĭ, cum voesce d-sa a face cu cartea d-luĭ I. Neniţescu.

— Se decide a se ceti rapórtele speciale asupra cărţilor respinse de majoritatea Comisiuniĭ, când un membru cere acésta.

D-l *V. Babeş* cetesce raportul sĕŭ asupra scrieriĭ d-luĭ I. Neniţescu, *Tatăl nostru,* care în Comisiune a întrunit 2 voturĭ pentru, 4 contra.

D-l *B. P. Hasdeŭ* ḑice că raportul recunósce, cum că acéstă carte este bună, dar ḑice că nu trebue premiată, pentru că este mică. Acest mod de apreciare este greşit. Sunt cărţĭ marĭ şi voluminóse fără valóre, precum sunt altele fórte micĭ ca volum, dar fórte marĭ ca cuprins şi ca vólóre. Volumul nu póte fi decĭ un argument, nicĭ pentru, nicĭ contra premieriĭ. Alt motiv în contra premieriĭ se aduce în raport: că scrierea fiind religiósă, Academia nu ar puté-o premià fără aprobarea sfîntuluĭ Sinod. Iarăşĭ o idee greşită, căcĭ Academia nu se pronunţă prin premiare asupra nicĭ uneĭ cestiunĭ religióse. In *Tatăl nostru* şi în istoriórele in-

ventate de d-l Nenițescu este moralitatea positivă cea maĭ sublimă. Simțemîntul religios a scădut de tot la noĭ, ceea ce este fără îndoială un mare rĕŭ. Prin tóte mijlócele el trebue să fie restabilit cât maĭ iute și maĭ temeĭnic, ceea ce maĭ bine nu se póte face, decât cultivându-l prin școlă în tinerime. De aceea, când se dă de o carte scrisă într'o limbă admirabilă și poporală, care se adreséză poporuluĭ, cu scop de a intrà în inima copiluluĭ, o asemenea carte merită tóte recompensele, fără a se căutà la volum, ci numaĭ la prețiosul eĭ cuprins și la marile eĭ resultate.

D-l *I. Caragiani* afirmă că sfîntul Sinod a aprobat cartea d-luĭ Nenițescu. Acéstă scriere este cu totul originală; ea este un mod noŭ de a propagà ideea și moralitatea religiósă, cum nu s'a făcut până acum nicăerĭ. De aceea susține și d-sa, că acéstă carte merită să fie premiată.

D-l *D. Sturdza* este de opiniunea d-luĭ Hasdeŭ, că și cărțile religióse pot fi premiate de Academie. Academia a și premiat scrierĭ religióse, cum a fost *Catechetica* părinteluĭ Stefanelli de la Cernăuțĭ. D-sa doresce a observà, că Comisiunea ar trebuì să dea totdeauna cărțile religióse în cercetarea celor maĭ competențĭ dintre noĭ; în casul de față ar fi fost bine să o fi dat părinteluĭ Marian, care este preot. Tot așà ar fi fost bine să se facă și cu *Iconologia* In cât privesce mărimea scrierilor, d-l Sturdza recunósce că valórea nu depinde numaĭ de la volum. Sunt fără îndoială scrierĭ micĭ de o mare valóre, crede însă că d-l Hasdeŭ exageréză, când, vorbind despre cartea d-luĭ Nenițescu, o asémĕnă cu a luĭ Lessing. Academia premiază scrierĭ bune și însemnate.

ȘEDINȚA DIN 28 MARTIE 1895 (Dimineța).

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

De la d-l Const. D. Stamati-Ciurea se primesce scrierea sa *Caleidoscop literar* (Cernăuțĭ 1895).

D-l *A. Papadopol-Calimach* oferă portretul sĕŭ în fotografie executat la 20 Iulie 1880.

La ordinea ḑileĭ fiind continuarea discuțiuniĭ asupra acordăriĭ Premiuluĭ Eliade-Rădulescu,

D-l *D. C. Ollănescu* cere a se cetì raportul special asupra scrieriĭ d-luĭ N. Pĕtrașcu despre V. Alecsandri.

D-l *I. Vulcan* dă cetire raportuluĭ sĕŭ asupra scrieriĭ d-luĭ N. Pĕtrașcu, care în Comisiune a întrunit 2 voturĭ, 5 contra.

D-l *D. C. Ollănescu*: N'aș fi luat cuvîntul dacă d-l Raportor nu conchideà la premiarea acesteĭ cărțĭ; nu l'aș fi luat maĭ cu sémă dacă ea nu tractà despre V. Alecsandri, sub aripa ocrotitóre a căruia ațĭ bine-voit a mĕ chemà în mijlocul d-vóstre. Acesteĭ împrejurărĭ pot să'ĭ atribuesc și faptul — de altmintrelea fără interes în causă — că numele meŭ stă scris pe prima pagină a volumuluĭ d-luĭ Pĕtrașcu. Totușĭ mĕ găsesc într'o posițiune fórte grea în fața dvóstră, sciind că d. Maiorescu a combătut cartea în Comisiunea de Premiĭ și acì ea va fi combătută de d-niĭ Sturdza și Hasdeŭ.

Acestea ḑise intru în cercetarea obiectivă a lucrăriĭ presentate la premiŭ.

Și maĭ întâĭ pentru ce cred eŭ că o carte de critică și de critică asupra luĭ Alecsandri merită premiŭ?

Academia este cel maĭ înalt Institut de cultură națională, ea are de scop apĕrarea, cultivarea și rĕspândirea limbiĭ și gândiriĭ române; așà fiind, ea are deci datoria de a încuragià și de a sprijinì pe toțĭ ceĭ carĭ vin să-ĭ procure mijlóce pentru acésta. A rĕspândì și a da cunoscințe cât maĭ adîncĭ și maĭ întinse despre lucrarea celuĭ maĭ mare poet român, este maĭ mult de cât o datorie sciințifică, e un

cult patriotic, o năzuință nobilă de a face să tresară inimile tuturor Românilor de aceleașĭ simțirĭ, de aceleașĭ accente, ce aŭ însuflețit lira și inima luĭ Alecsandri. Să nu vi se pară că fac prin acésta o poetică metaforă saŭ un apel generos la amintirea și dragostea d-vóstre pentru poetul dispărut și jălit de noĭ. Intențiunea mea este maĭ practică. Ea tinde a vě deșteptà atențiunea, a vě provocà incordarea activității d-vóstre rodnice și înalte pe terenul literaturiĭ române, care este coșcovit de pusderia rěŭfăcětóre, de influențe și direcțiunĭ tendențióse, antisociale și stricăcĭóse, ce s'aŭ năpustit asupră-ĭ, întocmaĭ cum cârdurile de șórecĭ se năpustesc asupra țarinilor și ogórelor ca să le ródă semințele și grânele ce promit o frumósă recoltă. Trebue să cunóscețĭ negreșit, că, încă de când Alecsandri erà în viéță, s'aŭ găsit mulțĭ carĭ i-aŭ contestat valórea luĭ poetică, recunoscêndu-ĭ de abià meritul *slab* de a fi colecționat și compilat cântecele poporale. Astădĭ aceste vechĭ dușmăniĭ, crescute de puhoiul acelor infiltrațiunĭ maligne, tind a deprecià și a ridiculisà chiar opera grandiósă a luĭ Alecsandri, căruia nu-ĭ găsesc de cât simțirĭ banale saŭ ușurele și-ĭ ieaŭ în rîs entusiasmul patriotic, iar din dramele și comediile luĭ fac material bun de aprins focul, pentru ca cenușa lor să fie spulberată pe vînturĭ. Dacă, precum dicea d-l Hasdeŭ erĭ, cu privire la *Tatăl nostru* al luĭ Nenițescu, copiiĭ din cl. I. se deprind cu necredință în Dumnezeŭ și-șĭ rîd de părințiĭ lor când îșĭ fac semnul cruciĭ, apoĭ cu atît maĭ mult cultul luĭ Alecsandri, care pentru noĭ este ca un sfînt simbol de dragoste și de înălțare națională, cu atât maĭ mult acest cult e batjocorit de toțĭ carĭ trudesc condeiul și scarmănă beata limbă românéscă.

Dacă de la acéstă infimă șoricărime mě voiŭ urcà pe treptele sociale, voiŭ găsì că nimic nu e maĭ necunoscut, maĭ rěŭ înțeles orĭ maĭ puțin considerat de așà dis lumea înaltă, (care pretinde a da tonul și direcțiunea la multe,) decât literatura nóstră, al căreia Proedru este Alecsandri până acum. Să nu ne facem ilusiunĭ, Domnilor. Rěul este cu mult maĭ grav decât credețĭ, căcĭ el dărapănă silințele și nimicnicesce orĭ-ce îndemn spre bine. O muncă în direc-

țiunea acésta, care nu e sprijinită de Guvern, spre exemplu, de Academie saŭ de alte instituțiunĭ culturale, își perde caracterul eĭ de nobleță. Seninătatea și înălțimea sferelor din carĭ se alimentéză pentru rodnicia adevěruluĭ și înfăptuirea frumosuluĭ, e menită a scădé în mod fatal, pentru a se înnecà în noianul gazetelor, dacă nu a se prăvălì în făgașul acelor publicațiunĭ corumpětóre moraleĭ, gustuluĭ și simțuluĭ estetic, cu carĭ Evreiĭ maĭ ales ne inundă și fac atâta paradă la lumina ḑileĭ de multă vreme la noĭ. Talentele vor dispăré, luminile ce se aprinsese icĭ și colo se vor stinge, și besna prielnică escrocherieĭ literare se va întinde încet încet peste acest binecuvîntat și blajin popor, în fruntea căruia vețĭ sta numaĭ d-vóstre, făcliĭ depărtate pe culmea renumeluĭ și a trecutuluĭ d-vóstre de muncă și de lupte.

Acesta este tabloul trist dar veridic al literaturiĭ nóstre aḑĭ în țară. Și voițĭ, Domnilor, d-vóstră carĭ mi-ațĭ dat cea maĭ mare onóre în viața mea, aceea de a mě așezà pe scaunul luĭ Alecsandri aicĭ, d-vóstră carĭ ațĭ binevoit a aplaudà versurile satirice ce v'am cetit deună-ḑĭ, carĭ tocmaĭ aŭ ținta de a biciuì și de a înferà starea acésta de lucrurĭ, voițĭ când se presintă o ocasiune atât de binevenită, de a vorbì despre Alecsandri și de a-mĭ věrsà focul în privirea decăderiĭ literaturiĭ la noĭ, să staŭ cu brațele încrucișate și cu gura închisă? Ar fi fost din parte-mĭ o slăbiciune dacă nu o desertare de la o așa de nobilă datorie; iată pentru ce vě rog a-mĭ da îngăduire și a avé răbdare câte-va minute, spre a vě da părerea mea asupra acesteĭ cărțĭ de critică asupra luĭ Alecsandri, singura care îmbrățișéză până acum, în literatura nóstră, întréga activitate a poetuluĭ, și unica, care de 5 anĭ, de când el a murit, este glas limpede și meritos — după părerea mea — ce se ridică în favórea cultuluĭ luĭ Alecsandri — date fiind tóte împrejurările ce m'am cercat a vě schițà maĭ sus.

O carte de critică? Ce este critica și ce îndatorirĭ are criticul? Indeplinitu-le-a cartea și autorul cu acéstă ocasiune?

Critica socot că ar fi trecerea uneĭ opere literare saŭ artistice prin analisa spirituluĭ și cunoscințelor unuĭ om, care s'a speciali-

sat în studiĭ estetice, și care dă ast-fel resultate pregătite despre esența saŭ valórea uneĭ opere, acelor ce nicĭ se ocupă, nicĭ aŭ vreme de ase ocupà cu asemenea studiĭ.

Insușirea de critic maĭ este pe lângă cele de sus, și o înclinare firéscă către meditațiune și cercetare analitică. Precum artistul (pictor, sculptor, musicant) nu vede, nu înțelege și nu judecă decât după formulele arteĭ luĭ și nu-șĭ îndréptă activitatea de cât acolo unde îl mână îndemnul secret al vocațiuniĭ sale, tot așà și criticul nu póte nicĭ cetì, nicĭ auzì ceva fără de a le supune—cu voe fără voe – acelor câte-va legĭ, ce pentru dînsul fatalmente forméză criteriul judecățiĭ asupră-le.

După credința d-luĭ Petrașcu, năzuința criticeĭ este ca, pe lângă cele câte-va elemente sciute: epoca, viața și opera unuĭ scriitor, să tragă, ca din ceĭ treĭ factorĭ cunoscuțĭ aĭ uneĭ ecuațiunĭ, pe un al patrulea necunoscut, sufletul omuluĭ — venind ast-fel în sprijinul psichologieĭ, către care tind ađĭ atâtea sciințe moderne

Dacă prin puterea legilor sciințifice propriŭ đise am ajuns—după îndelungată muncă — să cunóscem multe dintro secretele natureĭ, de ce n'am căutà, pretinde D-sa, prin ajutorul sciințelor, carĭ aŭ de scop studiul omuluĭ, să aflăm acel factor necunoscut al ființeĭ sale, sufletul, și a trage, studiindu-l în diferitele stărĭ ale viețiĭ, legĭ despre evoluțiunea și manifestările luĭ, și de acì, aplicând experiența la maĭ multe casurĭ, să putem găsì legĭ și asupra stăriĭ luĭ de a fi în anumite împrejurărĭ în viitor.

Ne întrebăm dar: rĕspunde lucrarea de față cerințelor acestora? Ea rĕspunde cu prisos, și escelentul raport al d-luĭ Vulcan v'a dat pe deplin dovadă despre silința fructuósă a d-luĭ Pătrașcu, ca să ne dea acest resultat. Din parte-mĭ nu voiŭ face decât să ating în trécăt acéstă córdă și n'aș puté-o face maĭ cu folos decât dându-vĕ cetire a câtor-va rîndurĭ din pag. 182 — 183, carĭ resumă și ilustréză minunat ceea ce vroiam a đice. . .

— De aci se póte vedé cât de departe aŭ rĕmas ceĭ ce cred că critica e un gen parasitar, că adică analiștiĭ nu pot existà fără

de creatorĭ, că dacă scriitoriĭ și artiștiĭ nu ar produce, criticiĭ nu ar avé nicĭ rol, nicĭ existență chiar.

E în adevĕr gen parasitar, gen rĕŭ-făcător, critica, atuncĭ când fără judecată, fără criteriu, fără șciință și simț estetic decretă cu de la sine putere — precum atât de ușor și de des vedem că o fac nevîrstniciĭ sucitorĭ de condee ḑilnic în contra fruntașilor literaturiĭ nóstre,— ce și cum e bunul, adevĕrul și frumosul în artă bine înțeles trăgêndu-șĭ fie care dintr'înșiĭ spuza pe propria sa turtă. Da, în acest cas critica nu e numaĭ parasitară, este funestă.

Când însă critica — sciință de control — își propune a judecà în mod onest, imparțial, o scriere saŭ un obiect de artă așà cum ar face-o drépta posteritate, atuncĭ ea este utilitară, e bine-făcĕtóre. Când iea pe un scriitor, cum iea sculptorul o bucată de piétră și făuresce ființa luĭ etică, atuncĭ acéstă critică este sciințifică. Romancierul iea elemente din viéță și face operă de artă, criticul cu natura luĭ dublă (artist și om de sciință) iea elemente din artă și face operă sciințifică.

S'a pretins de asemenea — și vedețĭ că nu voesc în adins să spun cine anume a ḑis-o în Comisiunea de 9 — că critica nu e de nicĭ un folos și n'aduce nicĭ un serviciŭ pentru cunóscerea și apreciarea geniilor, saŭ marilor scriitorĭ; că aceștia se impun, nu se analiséză, că luminile lor planéză și uĭmesc lumea, fără de ajutorul acestor pedanțĭ și pretențioșĭ *Vade-mecum* aĭ arteĭ, numițĭ criticĭ.

Rĕspunsul este fórte ușor și' combaterea acesteĭ pretinse aforisme o găsim în însășĭ istoria literaturiĭ. Așà Schlegel a popularisat pe Shakespeare în Europa și l'a pus în adevĕrata luĭ lumină, după 100 de anĭ de la mórtea luĭ. Johnson la 1765, adecă aprópe 200 de anĭ după nascerea luĭ Shakespeare, avù încă nevoe de a scrie în capul operelor poetuluĭ celebra sa prefață prin care se stabilià în mod definitiv, chiar în fața compatrioților sĕĭ, gloria mareluĭ dramaturg. Se scie iarășĭ cât de mult timp paternitatea chiar a operelor luĭ Shakespeare fu discutată și atribuită pentru cele maĭ frumóse dintr'însele cancelaruluĭ Bacon,

şi dacă Ben Johnson nu intervenià cu critica şi lămuririle sale, póte că acéstă îndoială dăinuià şi maĭ departe. Maĭ mult decât atât, tóte monumentele arteĭ şi literaturiĭ antice aŭ fost necunoscute, mutilate şi prefăcute în cenuşă, până ce venì renascerea cu erudiţiunea şi cu puterea eĭ de critică, pentru a la scăpà de destrucţiune şi pentru a le da cuvenita lor valóre.

De alt-fel, tot critica a redus la adevĕrata lor mĕsură opere şi autorĭ suiţĭ în cer de contemporanĭ, precum aŭ fost Delile şi M-lle Scudéri în Franţa, fără de a maĭ vorbì despre mulţĭ îngâmfaţĭ de la noĭ, a căror pele ar crăpà numaĭ după împunsătura bolduluĭ criticeĭ, dând drumul fumuluĭ de care sunt plinĭ.

Ce aş maĭ ḑice despre priinţa studiuluĭ acestuia critic asupra luĭ Alecsandri, după cele ḑise maĭ sus, dacă nu, că fie chiar cu insuficienţe şi greşelĭ, de ar avé, acéstă carte merită stima şi consideraţiunea d-vóstre.

Implinit'a însă d-l Pĕtraşcu indatoririle criticuluĭ? Fără îndoială că da şi atât raportul, cât şi puţinele explicaţiunĭ ce voiŭ avé să vĕ daŭ, vĕ vor convinge despre acésta. Lucrarea sa cuprinde:

Introducerea. — In acéstă parte d-luĭ a voit să iea epoca luĭ Alecsandri, şi s'o studieze pe laturile ce aŭ putut sta în atingere cu poetul. Din acest punct de vedere reese: 1. Că transformările politice şi sociale continue dela 1840—80 nu i-aŭ permis, ca în epocele curat literare, a se dedà în delung arteĭ şi desâvîrşiriĭ formelor; 2. Că tótă acéstă epocă e caracterisată prin sentimentul naţional, a căruia desăvîrşită întrupare este opera luĭ Alecsandri.

(Că detaliile propriŭ ḑise istorice ale acestor împrejurărĭ autorul le-a putut neglijà, nu ar fi mirare, căcĭ el n'a făcut de cât un substras exact din autoriĭ ceĭ maĭ competenţĭ în materie).

Viaţa: făcută aşà pe larg are de scop: 1. de a scóte în relief *firea* poetuluĭ, saŭ maĭ bine ḑis *psihologia* luĭ; 2. de a înşirà amănunţit faptele şi împrejurările printre carĭ s'a strecurat acéstă viaţă. Fie-care împrejurare dintr'însa pune în lumină firea poetuluĭ, decĭ cu cât ele vor fi maĭ numeróse cu atât personalitatea luĭ va eşì maĭ bine în lumină. Fie-care fapt, cu cât se întregesce de o parte, cu atâta

de cea-laltă se ivesce o lature nouă a firiĭ poetuluĭ, care așà mergênd de o parte și de alta, până la finele vieții, ne ajută să cunóscem pe deplin existența, ființa acestuĭ fruntaș al poesieĭ, pildă și podóbă vecĭnică celor ce vor venì după dînsul. Dacă dar d-l Petrașcu s'a întins atât de mult asupra biografieĭ luĭ Alecsandri, este pentru a arătà tinerimiĭ de adĭ sceptice, obosită de minte și de inimă înainte de vreme, până și cele maĭ neînsemnate colțurĭ ale vieții și cele maĭ simple pagine ale istorieĭ acesteĭ existențe pline de o rodnică și neîncetată activitate. E bine ca faptele mareluĭ poet național să fie cunoscute în tóte desfășurările lor.

Dacă a întârdiat d-l Pĕtrașcu maĭ mult asupra acesteĭ descrierĭ a viețeĭ poetuluĭ, el dice că a voit, făcênd un fel de cult dintr'însa, să aducă maĭ luminóse elemente de înțelegere a lucrăriĭ sale, căcĭ criticul crede, conform teoriilor moderne (Taine, Brandes, van Lawn, Villari, Zumbini) că studiul vieții este un element indispensabil și hotărîtor în explicarea și analisa opereĭ unuĭ scriitor. Teoria veche care credeà că: autorul e ca un meteor cădut din cer, în analisa operiĭ căruia nicĭ mijlocul în care a trăit, nicĭ propria-ĭ viață, nu eraŭ trebuinciose, ca factorĭ deslușitorĭ aĭ activitățiĭ saŭ aĭ geniuluĭ luĭ; acéstă critică încetéză după d-sa de a maĭ avé înrîurire în studiile filosofico-estetice contemporane.

Să fim recunoscătorĭ criticuluĭ când ne dă amănunte asupra unuĭ om din strălucita pleiadă a Părinților Patrieĭ. Fouquet, Jules Lemaître, Bourget, și alțiĭ aŭ exprimat sentimentul lor de recunoscința luĭ Paul de Musset, pentru biografia amĕnunțită a frateluĭ sĕŭ marele poet.

Și ca pildă de cât preț are cunoscința amĕnunțită a vieții unuĭ poet să ne amintim că: Ovidiu scrià *Metamorfosele, Ars amandi*, la Roma, în mijlocul veselieĭ, a petrecerilor și a succesuluĭ, iar la Tomi, scrise *Ponticele* și *Tristele,* în esil, departe de amicĭ, de țară, de tot ce iubise și erà iubit. Dacă vom aplicà exemplul la Alecsandri vom vedé că atuncĭ când lumea ferbeà la noĭ de dragul și dorul Uniriĭ, când nicĭ un sentiment nu încăldià maĭ mult inimile

decât acel al deşteptării naţionale, el scrise faimósele bucăţi patriotice dintre carĭ *Deşteptarea Românieĭ:*

Voĭ ce staţĭ în adormire, voĭ ce staţĭ în nepăsare,
N'auḑiţĭ prin somnul vostru acel glas rĕsunător,
Ce se 'nalţă pân' la cerurĭ din a lumiĭ deşteptare,
Ca o lungă salutare
Către-un falnic viitor? . . . etc.

şi *Hora Uniriĭ*:

Haĭ să dăm mână cu mână
Ceĭ cu inima română:
Să 'nvîrtim hora frăţieĭ
Pe pămîntul Românieĭ.

Modele frumóse de poesie. Fiind-că sentimentul vibrà în mijlocul şi în atmosfera în care el trăià, şi dintr'însul îşĭ făcù Alecsandri anĭ întregĭ hrana ḑilnică a vieţiĭ.

Din contra dacă cetim, de pildă, imnurile pe mormîntul luĭ Ştefan cel Mare, făcute cu ocasiunea celebrăriĭ unuĭ parastas întru amintirea erouluĭ, la mânăstirea Putna, vom vedé cât de recĭ, cât de puţin mişcătóre sunt şi ce nepotrivire rĕsare dintr'însele faţă cu uriaşa personalitate pe care vrea s'o slăvéscă. Pricina erà că: ideea fiind suggerată înadins, ele eraŭ maĭ mult produsul uneĭ improvisărĭ ocasionale, iar nu acela al prisosuluĭ uneĭ încălḑirĭ naturale ce se revĕrsà dintr'un suflet adânc ridicat.

Impărţirea materieĭ analisate. Ḑiceam că sunt bucuros de a susţiné înaintea d-vóstre acest studiŭ, maĭ cu sémă fiind-că el îmĭ dă prilej de a vorbì despre Alecsandri, căruia, nu sunt mulţĭ anĭ, nu i se recunosceà decât un singur vers bun, din tótă colosala sa lucrare, versul din *Steluţa*:

Pe când eram în lume tu singură şi eŭ.

Intr'adevĕr, în articole întregĭ din *Epoca* şi în alte publicaţiunĭ, cum şi în conferinţe publice la Ateneŭ se negà cu desăvîrşire orĭ-

ce talent poetuluĭ, se dicea că tot ce a scris a fost nesimțit, fals, factice.

Opera luĭ plină de suflet, despre care D. Pĕtrașcu dice: Alecsandri a simțit și a resfrînt tóte patimile omenescĭ; patru însă din ele l-aŭ inspirat maĭ lung și maĭ statornic: amorul, sentimentul ridicululuĭ, acel al naturiĭ și iubirea de țéră, acéstă operă erà contestată și rĕmăsese neînțelésă. E drept că d-l Maiorescu în articolul sĕŭ «Poețĭ și Criticĭ», arĕtând firea deosebită a poetuluĭ și a poporuluĭ cum și necesitatea criticeĭ, a combătut în 2 pagine memorabile acele atacurĭ nedemne din partea unor tinerĭ, carĭ încă de atuncĭ luptaŭ pentru arta tendențiósă!

După ce ne-a înfățișat oglinda epoceĭ pe laturile necesare subiectuluĭ, după ce ne-a dat amĕnunțit viața poetuluĭ, trece el acum la cele douĕ înrîurirĭ fundamentale, socotite ca principalele douĕ cause ale formeĭ lucrăriĭ sale.

Fie-care din noĭ suntem influențațĭ în lucrările nóstre, uniĭ de clasicism, alțiĭ de renascere, alțiĭ de literatura uneĭ țĕrĭ maĭ mult decât de a alteia, puținĭ de cestiunile sociale saŭ tendențióse. Alecsandri crescut de copil în mijlocul romantismuluĭ, dice d-l Pĕtrașcu, de o parte, și fascinat de frumusețea și originalitatea poesieĭ populare române de altă parte, fu influențat în tótă opera sa de romantism și de curentul popular.

Cele patru sentimente. Alecsandri, când deschide ochiĭ în poesie, scrie de dragoste. *Lăcrămiórele* și *Mărgăritărelele* nu sunt decât cântece de iubire. Dacă prima luĭ zîmbire a îndreptat-o amoruluĭ, causa fu că cel dintâĭ sentiment, ce-l încăldì maĭ adânc, fu acel ce i-l sădì în suflet o femee, Elena N., pe care Alecsandri o iubì cu tot avîntul tinerețiĭ luĭ focóse și pe care numaĭ o mórte prematură ĭ-a răpit-o înainte de a o duce la altar.

Melancolia cântecelor luĭ de acì înainte, cum și iubirea ce aveà să șĭ-o maĭ reverse în alte sînurĭ drăgălașe, s'a resimțit totușĭ de acéstă primă durere, de acest prim strigăt de revoltă contra legilor de fer ale naturiĭ. D-l Pĕtrașcu face cu multă gingășie analisa acestuĭ duios sentiment al poetuluĭ, pe care îl pune cât a trăit sub în-

rìurìrea tot-deauna vivificătóre a vre-uneĭ femeĭ. Maĭ întâĭ mama sa mult iubită, apoĭ Elena N., Maria C. și altele, maĭ târḑiŭ Augusta și nobila luĭ inspiratóre Carmen Sylva, căreia îĭ ḑiceà adesea, zîmbind: Orĭ ce-aĭ face Maiestate, noĭ amîndoĭ vom merge de braț spre nemurire.

Sentimentul ridicoluluĭ, care a dat nascere întreguluĭ repertoriŭ de comediĭ al luĭ Alecsandri e analisat aprópe bucată cu bucată și caracterisat prin dorința ce aveà poetul, nu atât de a provocà rîsul, ci de a se servì de dînsul ca de o armă puternică pentru biciuirea relelor și vițiilor ce bîntuiaŭ pe atuncĭ societatea.

Puterea *sentimentuluĭ naturiĭ* cât și a iubiriĭ pămîntuluĭ românesc, care a dat nascere nemuritórelor pastele, sbucniaŭ din acelașĭ isvor, dragostea de țară, pe care a înfăptuit-o în legendele, dramele luĭ naționale, și maĭ ales în cânturile eroice, după răsboiŭ. Sımțemîntul naturiĭ pătrunsese atât de adânc în inima luĭ Alecsandri, ḑice d-l Petrașcu, din causă că el trăià maĭ bucuros decât pretutindenĭ la Mircescĭ și nu erà maĭ deplin fericit decât când, după masă, sta în ceardac legănându-se pe un scaun, cu ochiĭ perduțĭ în zarea brăzdată de holde și cercuită de lunca luĭ cea năsdrăvană, ascultând ciripitul păsĕrilor ce se alungaŭ printre pomiĭ din grădină, la lumina și căldura sóreluĭ. Tot așà am puté ḑice și despre dragostea cea fără de marginĭ ce purtà el țĕranuluĭ român, fie plugar, fie ostaș și legenda luĭ Peneș Curcanul, după apreciarea criticuluĭ, este cea maĭ strălucită dovadă despre mîndria și propria înălțare ce resımțià Alecsandri, prin faptele eroice ale Curcanilor sĕĭ!

S'a ridicat în comisia de 9 un glas autorisat, imputând criticuluĭ lipsa de originalıtate în lucrarea sa. Lipsă de originalitate? In ce? In înșirarea faptelor ce alcătuesc tabloul istoric numit *Epoca luĭ Alecsandri*, tabloŭ lucrat cu culorĭ și cu penelurĭ împrumutate de la aceĭ autorisațĭ și cunoscuțĭ predecesorĭ, pe carĭ de alt-fel îĭ numesce în tótă plinătatea numeluĭ în notițe explicative? lipsa de aprecierĭ saŭ de apropierĭ originale pentru gruparea saŭ clasarea împrejurărilor saŭ a faptelor din carĭ se compune acéstă epocă? Autorul n'are pretențiunea de a face istorie, el nu are recurs la is-

torie decât pentru a statornicì maĭ bine personalitatea erouluĭ sĕŭ ș'apoĭ sunt lucrărĭ speciale și autorisate în de-ajuns la îndemâna celor ce ar găsì orĭ ar căutà lacune și nepotrivirĭ în acest cadru atât de restrîns al unor vremĭ, de alt-fel nu depărtate de vîrsta nóstră.

In ce privesce modul de judecată și legile psichologice saŭ istorice, pe carĭ d-l Pĕtrașcu le explică saŭ după carĭ mĕsóră el lucrarea poetuluĭ, să ne fie permis a ḑice că ele nu se inventéză de un om, ci sunt elaborate, fórte cu greŭ întocmite, și cu multa chibzuință potrivite de alțiĭ, și ar fi o pretențiune aprópe copilăréscă de a se crede cine-va innovator în asemenea materie. Eŭ nu caut la originalitatea acestora, ci vĕd cum poetul a fost judecat, apreciat, și mĕ bucur de justeța raționamentelor; mĕ impresionéză metóda analiseĭ, modul liniștit și fără *pretențiunĭ* de o seriositate pedantă, cu care raționamentele sunt conduse pentru a atinge scopul final, acela adecă de a ne da o idee exactă despre firea și ființa celuĭ maĭ complex poet național. Am auḑit pronuțându-se formula prea cunoscută: «beție de cuvinte» în privirea argumentelor și formelor din cuprinsul acesteĭ cărțĭ.

Firele argumentăriĭ d-luĭ Pĕtrașcu variate și bogate în pilde, pornind de la un punct se desfac, se întind, până ce cuprind ocolul întreguluĭ tot al *ideilor*, pentru ca apoĭ restrîngêndu-se treptat să se apropie și să se întrunéscă iarășĭ într'un punct care este conclusiunea, tot-deauna formulată în mod precis și colorat. Acésta e beția de cuvinte? Eŭ așĭ ḑice beție de ideĭ și de entusiasm, și la o așà beție să dea Dumneḑeŭ cât maĭ mulțĭ scriitorĭ să ne poftéscă pe întinsul literaturiĭ nóstre.

D-l *D. Sturdza* este în contra premieriĭ scrieriĭ d-luĭ Pĕtrașcu. Academia este datóre a premià nu dorințe bune, ci scrierĭ bune. Scrierea d-luĭ Pĕtrașcu cuprinde atât de multe greșelĭ marĭ și micĭ, în cât ea nu merită a fi premiată. Incepênd cu cele maĭ micĭ d-l Sturdza constată întrebuințarea constantă de forme greșite de cuvinte, ca *conrupție*, *acorateță* și altele, ceea ce arată cel puțin o mare neîngrijire a autoruluĭ în privirea limbiĭ. Greșelĭ de acest fel maĭ sunt

și altele D-l Sturdza a fost impresionat, cetind acéstă carte, de multele aprecierĭ false și carĭ se contradic unele pe altele, de lipsa de judecată a autoruluĭ saŭ de falsa sa judecată Spre a arĕtà acésta, d-l Sturdza citéză maĭ multe exemple din scrierea d-luĭ Pĕtrașcu.

Ca exemple de stil voiŭ cità, pag. 7: «Intunerec gros în popor, slăbiciune și lașitate în boerĭ. Pe un teren atât de șubred Fanarioțiĭ aŭ putut firește *să-șĭ facă mendrele cu principiile lor de guvernămênt*»—și pag. 45: —«Alecsandri erà întâiul băiat la părințĭ, *fiind avut pe lângă douĕ surorĭ și un frate maĭ mic.*»

Ca lipsă completă de judecată, se póte ceti:

La pag. 6: «Tóte faptele aceste (întîmplate în timpul Fanarioților) ne vor încredințà, *că lucrurile nu se puteaŭ petrece de cât așa cum s'aŭ petrecut și c'ar fi fost o anomalie cu adevĕrat de nepriceput, dacă ele ar fi fost alt-fel.*»

Iar la pag. 21: «Ómeniĭ politicĭ... nu sunt de cât instrumente, nu fac de cât să pună în aplicare *unele principiĭ admise, ideile din aer, carĭ bat maĭ cu putere și maĭ mult la ochiŭ.*»

Ca adunare de cuvinte fără socotélă, cetim la pag. 18 următórele: «Acéstă nebunie la culme a fanarioților *prin extremitățile eĭ a făcut să sîngere conștiința națională a poporuluĭ român,* care póte, cine știe, ar fi maĭ îndurat o ast-fel de stare. Reacțiunea se arătă atât pe calea liberăriĭ politice a Românilor cât și pe calea liberăriĭ lor intelectuale.»

Fapte și aprecierĭ false se pot cetì în fórte multe locurĭ:

La pag. 8 se dice: «Domnul fanariot tremurà la *ordinul* sublimeĭ Porțĭ suzerane și la *încruntarea* kapu-kihăilor și *a consulilor ce ne veneaŭ de la Constantinopoli* orĭ de la Petersburg», fără să-șĭ dea cont autorul, că consuliĭ nu se trimeteaŭ la Iașĭ și Bucurescĭ de la Constantinopole, căcĭ relațiunile Principatelor cu Pórta eraŭ altele decât acele cu Rusia, lăsând a dice că crescerea expresiuniĭ de la ordinul Porțiĭ la încruntarea Kapukehaelelor nu se potrivesce cu realitatea, care este ast-fel întórsă din ordinea eĭ naturală.

La pag. 8 se dice că domnia Fanarioților «erà un fel de inchisiție în mare», ceea ce e o apreciare absurdă și nepotrivită.

La pag. 10 se dice: «Mita erà de rigóre intrată în moravurĭ, cum e adĭ spre pildă bacşişul la Turcĭ», ceea ce ar face să se crédă că bacşışul la Turcĭ este *numaĭ* de astădĭ.

La pag. 20 şi 21 se pot cetì următórele aprecierĭ despre tractatul de Adrianopole:—«Prin el se orînduì o nouă organisare politică, se începù a se da dreptate în adevĕratul înţeles al cuvîntuluĭ celor ce o aveaŭ şi o cereaŭ, se dedù libertate comerciuluĭ,...... se organisă strejile pămîntescĭ, se regulă *óre-cum* birul, se întocmì aşezăminte de prevedere, se stipulă principiul unireĭ, etc. *Pe scurt să facă un pas însemnat către idealul politic visat atuncĭ de Românĭ.*»

Dacă lucrurile staŭ ast-fel, se póte orĭ-cine întrebà, de ce Româniĭ aŭ fost din capul loculuĭ ostilĭ acestuĭ tractat şi aŭ mers cu nemulţumirea, până a arde în mijlocul Bucurescilor fructul acestuĭ tractat —Regulamentul Organic.

La pag. 24 se cetesce: «In Ardeal apăreà (pe la 1840) *Fóia inimiĭ* de Bariţiu care a ţinut maĭ lungă vreme» Acea lungă vreme însă autorul nu scie că a durat până la 1864, adecă 24 de anĭ, ceea ce nu corespunde cu terminiĭ întrebuinţaţĭ şi carĭ anunţă o durată maĭ efemeră.

La pag. 29 se dice despre anul 1848: «In momentul acesta un vînt de libertate păreà că suflase peste tótă Europa. In Franţa ferbeaŭ ideile democratice . . . în Ungaria—se vorbià—de sancţiunea pragmatică.» Óre nu e drept a dice, că amintirea Sancţiuniĭ pragmatice acì se potrivesce cu evenimentele de la 1848 ca nuca în părete?

La pagina 42 cetim: «De la Constantinopol drumul în sus pe Marea négră şi pe Dunăre duce drept la noĭ. Aşà că probabil unele familiĭ, ca Negri . . . ajunseră şi se stabiliră în România; dic unele, fiind că cea maĭ mare parte din ele sunt familiĭ greceştĭ italianisate»; iar la pagina 54 se dice: «Costache Negri, a căruĭ familie maĭ veche, apare în istorie pe la începutul seculuĭ al XV, între ceĭ 12 boerĭ marĭ, consilierĭ aĭ luĭ Alexandru cel Bun.»

La pag. 78 autorul ne spune: «In 1857 Alecsandri scrise *Hora Unireĭ*, póte prima poesie mare naţională», şi repetă acésta din

cuvînt în cuvînt pe pagina 257, cu tóte că la pag. 256 amintesce că «ajuns la Paris (la 1848) trâmbiță peste văĭ și peste munțĭ *Deșteptarea Românieĭ*, în care pare că rĕsună glasul geniuluĭ intim al țĕriĭ.»

La pag. 45 și 46 se vorbesce despre portretul de familie de la Mircescĭ și se uită a se reproduce ce e maĭ caracteristic pe acel portret, pentru atmosfera în care Vasile Alecsandri a crescut în copilăria și tinerețele sale, povețele ce bătrînul Alecsandri ține în mână pentru copiiĭ sĕĭ: «*Iubiților meĭ fiĭ Vasile și Iancu, să urmațĭ povățuirile ce vĕ însemnez: Pe Dumnedeŭ și pe părințĭ să nu uĭtațĭ; — Epitropĭ și chizeșĭ să nu vĕ facețĭ; — Să fițĭ credincĭoșĭ patrieĭ și neînpotrivitorĭ ocârmuiriĭ; — Trebile de astădĭ să nu le lăsațĭ pe a doua di; — Pe săracĭ să-ĭ miluițĭ.*»

Ca exemplu de contradicerĭ fără rost și fără judecată sunt cele ce se cetesc una după altele la paginile 29, 30, 32, și 59: —«(In 1848) Pretutindenĭ părea *un fel* de trezire a popórelor. *Numaĭ după cât-va timp, când toțĭ din ceĭ ce aŭ luat parte la renașterea nóstră din vécul de față vor fi morțĭ, .. numaĭ atuncĭ istoria îșĭ va da verdictul eĭ asupra mișcăriĭ de la 48.* Pentru moment e greŭ să se pronunțe cine-va, fiind-că nu s'a putut da la lumină tóte amintirile și memoriile ce-l privesc. — Istoria va recunósce bunele intențiunĭ ale generațieĭ de la 1840, care, orĭ-cât de ușóră i s'ar păré a fi fost, orĭ cât de puțin pregătită în ideĭ, orĭ cât de mult exaltată de cuvintele marĭ ce le culesese de prin cărțile francese din vécul al XVIII și din gazetele revoluționare, orĭ cât de puțin cercetătóre de trecutul, de moravurile, de datinele nóstre, de legile esistente ale țĕriĭ și de împrejurările speciale în carĭ trăise poporul român, în fine, orĭ cât de drepte i s'ar păré tóte imputările ce s'aŭ adus aceleĭ generațiĭ, cu tóte acestea viitorul rece va avé să găséscă printre greșelĭ, destule fapte, multe jertfe, un extraordinar avînt de inimă, care înalță dréptă și curată ca o statue memoria părinților noștri.

«In fața acesteĭ renașterĭ politice și sociale (de la 1840) crescù o generație entusiastă și liberală, idealistă și *vibrantă.* Născută

maĭ tótă într'o epocă nenorocită și vasală și vĕḑênd în maĭ puțin de o jumătate de veac isbînḑile libertățiĭ și autonomieĭ pămîntuluĭ acestuia, ea se privì cu încredere în viitor, cu căldură și hotărîre. Sborul fusese repede și sus.

«Póte nicĭ-odată în istoria nóstră n'a strălucit dinaintea închipuiriĭ uneĭ generațiĭ un țel maĭ măreț și maĭ ademenitor. In sufletul tuturora nu erà altă cugetare de cât o patrie liberă, unită și mîndră de copiiĭ eĭ. . . . *Eĭ sunt aceia carĭ aŭ pus fundamentele întreguluĭ nostru spirit național, în politică, în literatură, în arte, și acésta în cursul numaĭ a 30 saŭ 40 de anĭ.*»

D-l Sturdza sfîrșesce ḑicênd, că Academia trebue să fie atentă la acordarea premiilor. Academia e datóre să înalțe nivelul scriitorilor, iar nu să-l cobóre Este neadmisibil ca Academia să acorde un premiŭ cărțiĭ absolut fără valóre istorică și literară a d-luĭ Pĕtrașcu, după cum ar fi o greșală imensă, când ar primì în sînul sĕŭ literațĭ ca Duiliŭ Zamfirescu, care sfîrșesce un roman al sĕŭ cu următorul tabloŭ, urîcios în concepțiune și maĭ urîcios în expresiunĭ: — După maĭ multe aventurĭ de felul acesta, Soleanu devine un om vițios. Intorcêndu-se odată acasă într'o stare de plâns, «—un sughiț de indignare i se suì în gât, și, incrucișând mânile, desnădăjduit, rostì rar și accentuat: — Ce porcărie!»

D-l *B. P. Hasdeŭ* se unesce cu părerea d-luĭ Sturdza. D-l Pĕtrașcu este un scriitor cunoscut, dar cunoscut ca unul din representanțiĭ pesimismuluĭ în România. La Ateneŭ, și în tóte scrierile sale, propagă pesimismul, care este o adevĕrată otravă, maĭ ales pentru tinerime. A susținut chiar că pesimismul este necesar, că țĕranul român este pesimist, că fără pesimism nu este cu putință progresul. Așà fiind, nu se póte de loc aplicà d-luĭ Pĕtrașcu expresiunea d-luĭ Ollănescu «beție de entusiasm». Prosa d-luĭ Pĕtrașcu nu se póte comparà cu nimic decât cu poesia decadentă din Francia. Grație d-luĭ Pĕtrașcu în România s'a introdus o prosă decadentă. D-sa la cele maĭ micĭ lucrurĭ caută să le dea o înfățișare pompósă și ajunge la expresiunĭ absurde ca «raḑele Carpaților». Ca fond, scrierea d-luĭ Pĕtrașcu este pesimistă, doctrina luĭ Schopen-

hauer transportată la noĭ; ca prosă, este decadentă. D-l Ollănescu a spus că sunt opiniunĭ pentru şi contra. Aşà este, s. ex. despre *u* scurt care a cădut în Academie D-l Pĕtraşcu este un noŭ *ŭ*, pe care Academia ar face rĕŭ, dacă l-ar onorà cu un premiŭ.

D-l *A. Roman* cere a se cetì raportul special asupra cărţiĭ d-luĭ I. Manliu, *Gramatica istorică şi comparativă a limbiĭ române.*

D-l *V. A. Urechiă* dice că, cartea d-luĭ G Adamescu, *Noţiunĭ de istoria limbiĭ şi literaturiĭ româneştĭ* este de maĭ mare valóre decât a d-luĭ Manliu şi regretă că nu cere nimenĭ lectura raportuluĭ special.

Se procede la vot, al căruĭ resultat este următorul:

D-l G. G. Tocilescu întrunesce, din 25 votanţĭ, 13 pentru, 11 contra, fiind 1 abţinere.

D-l P. Dulfu	»	»	25	»	16	»	9
D-l S. Mureşianu,	»	»	23	»	3	»	20
D-l I. Neniţescu,	»	»	23	»	7	»	16
D-l N. Pĕtraşcu,	»	»	23	»	6	»	17

D-l Preşedinte anunţă că scrierile d-lor Tocilescu şi Dulfu, întrunind majoritatea pentru premiare şi nu două treimĭ, vor fi supuse la o nouă votare în şedinţa viitóre.

D-l *N. Quintescu* dă cetire raportuluĭ Comisiuniĭ Premiuluĭ Asociaţiuniĭ Craiovene, care propune în unanimitate a se da premiul d-luĭ M. Strajan.

D-l *B. P. Hasdeŭ* observă că Academia nu premiază maĭ multe cărţĭ ale unuĭ scriitor, ci una singură; de aceea este greşită propunerea Comisiuniĭ, care presintă spre premiare maĭ multe cărţĭ de ale d-luĭ Strajan. De mult maĭ mare valóre este cartea de istorie a d-luĭ Răşcanu şi o carte splendidă este a d-neĭ Racoviţă-Davila.

D-l *I Caragiani* dice că, cartea d-luĭ Răşcanu este unică în felul eĭ; este din cele maĭ excelente carĭ s'aŭ făcut vre-odată în ceea ce privesce istoria evuluĭ mediŭ. Propune să se premieze acéstă carte. D-l Răşcanu între alte cărţĭ de istorie antică, precum istoria popórelor vechĭ ale Orientuluĭ, istoria Romanilor, a scris şi istoria

Grecilor, care este asemenea cea mai bună istorie a Grecilor, într'un resumat fórte reuşit

D-l *N. Quintescu* observă că Comisiunea nu a contestat valórea cărţilori pe carĭ le-a judecat. A recunoscut o însemnată valóre şi cărţiĭ d-luĭ Sabba Ştefănescu, dar s'a credut datóre a propune la premiare pe un singur autor, care i s'a părut că merită maĭ mult premiul.

D-l *D. Sturdza* dice că bine a procedat Comisiunea, alegênd dintre maĭ mulţĭ concurenţĭ şi propunênd unul singur pentru premiare. Observă că, cartea de geografie a d-neĭ Racoviţă este o carte fórte încurcată.

Se procede la vot, al căruĭ resultat este următorul:

D-l M. Strajan întrunesce,	din	23	votanţĭ,	14	pentru,	9	contra
D-l P. Răşcanu,	»	»	22	»	13	»	9
D-l Sabba Ştefănescu	»	»	22	»	12	»	10
D-l Pipoş	»	»	22	»	4	»	18
D-na Racoviţă	»	»	22	»	8	»	14

D-l Preşedinte anunţă că, în urma acestuĭ vot d-niĭ Strajan, Răşcanu şi Ştefănescu, întrunind pentru premiare majoritatea voturilor şi nu două treimĭ, urméză a se supune la o nouă votare în şedinţa viitóre.

ŞEDINŢA DIN 28 MARTIE 1895 (După amiadĭ).

Preşedinţa d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

D-l *V. A. Urechiă* comunică, că Secţiunea istorică şĭ-a constituit biuroul pentru anul 1895-96, alegênd Preşedinte pe d-l *I. Kalinderu*, Vice-Preşedinte pe d-l *A. D. Xenopol.*

— Se iea spre cunoscinţă.

Se cetesce procesul-verbal al Secţiuniĭ istorice pentru şedinţa de la 22 Martie, în care este înscrisă discuţiunea Secţiuniĭ asupra subiectuluĭ de pus la concursul Premiuluĭ Eliade-Rădulescu pentru 1900.

— Se iea spre cunoscinţă.

Se cetesce procesul-verbal al Secţiunii literare pentru şedinţa de la 28 Martie, prin care Secţiunea cu părere de rĕŭ nu póte propune acordarea unuĭ ajutor publicaţiuniĭ d-luĭ A. Goroveĭ, *Şeḑĕtórea,* din causa lipseĭ de mijlóce.

Secţiunea propune a se alege membri corespondenţĭ românĭ d-niĭ I. Neniţescu şi D. Zamfirescu.

Secţiunea arată că şĭ-a constituit biuroul pentru anul 1895-96, alegĕnd Preşedinte pe d-l *A. Roman* şi Vice-Preşedinte pe d-l *T. Maiorescu.*

— Se iea spre cunoscinţă, iar propunerea de alegere se decide a se pune la ordinea ḑileĭ.

Se dă cetire proceselor-verbale ale Secţiuniĭ sciinţifice pentru şedinţele de la 16 şi 28 Martie, prin carĭ Secţiunea propune:

1) A nu se publicà în *Anale* lucrarea d-luĭ D. G. Crăiniceanu, *Bibliografia medicală română*, ci să se întrebe autorul, dacă consimte ca lucrarea sa să fie utilisată la facerea Bibliografieĭ raţionate hotărîte de Academie;

2) A se publicà în *Anale* nota d-luĭ St. C. Hepites, *Gerul Bobotezeĭ* şi notele d-luĭ Ghibaldan, *Calcularea în mod elementar a ariilor poligonale regulate convexe* şi *Demonstrarea uneĭ proposiţiunĭ enunciate de Poncelet.*

— Propunerile Secţiuniĭ se aprobă

Secţiunea sciinţifică aduce la cunoscinţă constituirea biurouluĭ sĕŭ pentru anul 1895-96 prin alegerea d-luĭ *P. Poni* de Preşedinte şi a d-luĭ General *St. Fălcoianu* de Vice-Preşedinte

— Se iea spre cunoscinţă

Se procede la a doua votare pentru acordarea Premiuluĭ Eliade-Rădulescu unuia din concurenţiĭ, carĭ la întâia votare aŭ întrunit majoritate de voturĭ.

D-l G. G. Tocilescu	întrunesce din 24 votanţĭ	12 vot.	pentru,	12	contra.
« P. Dulfu	«	« 24	« 14	«	« 10	«

D-l Preşedinte anunţă că propunerea de premiare a d-luĭ G. G. Tocilescu a căḑut, neîntrunind majoritatea voturilor; iar propunerea de premiare a d-luĭ P. Dulfu, întrunind majoritate, dar nu două treimĭ din voturĭ, se va supune la a treia votare.

Se procede la al doilea vot pentru acordarea Premiuluĭ Asociaţiuniĭ Craiovene.

D-l M. Strajan întrunesce din 22 votanţĭ, 17 vot. pentru, 5 contra.

D-l Preşedinte anunţă că, propunerea de premiare întrunind două treimĭ din voturĭ, premiul s'a acordat d-luĭ M. Strajan.

La ordinea ḑileĭ se pune alegerea membrilor corespondenţĭ propuşĭ de Secţiunea literară.

Se procede la vot, al căruĭ resultat este:

D-l I. Neniţescu a întrunit, din 22 votanţĭ, 12 voturĭ pentru, 10 contra.
« D. Zamfirescu « « 22 « 11 « « 11 «

D-l Preşedinte anunţă că propunerea de alegerea d-luĭ I. Neniţescu, întrunind simplă majoritate, iar nu două treimĭ, se va supune la o nouă votare; iar propunerea de alegere a d-luĭ Zamfirescu, neîntrunind majoritate, s'a respins.

D-l *D. Sturdza* dă cetire raportuluĭ Comisiuniĭ Fundaţiuniĭ Otteteleşanu.

D-l *N. Ionescu* crede că se cuvine a se exprimà maĭ întâĭ mulţumirĭ Delegaţiuniĭ şi Comisiuniĭ speciale pentru inteligenţa şi îngrijirea, cu carĭ s'a pus la cale organisarea Institutuluĭ. D-sa exprimă o dorinţă, ca la crescerea fetelor să se dea cât se póte maĭ mare desvoltare cântărilor, căcĭ acésta este un mare şi bun mijloc de educaţiune.

— Raportul Comisiuniĭ, dimpreună cu conclusiunile şi propunerile cuprinse într'însul, se aprobă cu unanimitate.

Se procede la alegerea Comisiuniĭ Fundaţiuniĭ Otteteleşanu pentru anul 1895-96.

— Sunt realeşĭ d-niĭ *I Kalinderu, D. Sturdza, V. A. Urechiă* şi *I. C. Negruzzi.*

D-l *V. A. Urechiă* dă cetire propuneriĭ de a se alege membri onorarĭ d-niĭ Angelo De Gubernatis, profesor la Universitatea din Roma şi Alfred Rambaud de la Paris.

— Propunerea se pune la vot, al căruĭ resultat este:

D-l A. De Gubernatis întrunesce unanimitate de 20 voturĭ
« Alfred Rambaud « « « 19 «

ȘEDINȚA DIN 29 MARTIE 1895.

Președința d-luĭ *I. C. Negruzzi.*

Se procede la a treia votare pentru acordarea Premiuluĭ Eliade-Rădulescu d-luĭ P. Dulfu pentru scrierea sa *Isprăvile luĭ Păcală*
— Resultatul votuluĭ este: Votanțĭ 22, pentru 15, contra 7.

D-l Președinte anunță că, prin acest vot, premiul Eliade-Rădulescu s'a acordat d-luĭ P. Dulfu.

Se procede la a doua votare asupra propuneriĭ Secțiuniĭ literare de a se alege membru corespondent pentru acea Secțiune d-l I. Nețescu.

—Resultatul votuluĭ este: Voturĭ 23, pentru 9, contra 14.

D-l Președinte anunță că, prin acest vot, propunerea de alegere s'a respins.

Se procede la alegerea Comisiuniĭ de 9 membri pentru examinarea lucrărilor, carĭ se vor presentà la concursul premiilor anuale Năsturel-Herĕscu, Lazăr și Adamachi din 1896.

— Sunt aleșĭ din Secțiunea literară d-niĭ *N. Quintescu, D. C. Ollănescu* și *I. C. Negruzzi;* din Secțiunea istorică d-niĭ *A. D. Xenopol, A. Papadopol-Calimach* și *Gr. G. Tocilescu;* din Secțiunea sciințifică d-niĭ General *St Fălcoianu, Dr. D. Brânză* și *Sp. Haret.*

D-l *V. Babeș* dă cetire raportuluĭ Comisiuniĭ financiare asupra stăriĭ fondurilor și a gestiuniĭ financiare a Academieĭ în 1894—95.

— Raportul se iea spre cunoscință și se aprobă.

D-l General *St. Fălcoianu* dă cetire raportuluĭ Comisiuniĭ financiare asupra gestiuniĭ fonduluĭ V. Adamachi în 1894—95.

— Se iea spre cunoscinţă şi se aprobă

D-l *P. Poni* cetesce raportul Comisiuniĭ financiare asupra gestiuniĭ fonduluĭ Otteteleşanu în 1894—95.

— Se iea spre cunoscinţă şi se aprobă.

D-l Secretar general *D. Sturdza* dă cetire proiectuluĭ de budget al Academieĭ pentru 1895—96, cu veniturĭ şi cheltuelĭ de leĭ 239.392,15.

— Budgetul se aprobă pe capitole şi apoĭ în total.

Se procede la alegerea Preşedinteluĭ Academieĭ pentru 1895—96.

— Resultatul votuluĭ este:

Votanţĭ 25 şi 1 abţinere (d-l N. Kretzulescu); aŭ întrunit d-l N. Kretzulescu 18 voturĭ, d-l B. P. Hasdeŭ 7 voturĭ.

D-l Vice-Preşedinte *I. C. Negruzzi* proclamă pe d-l N. Kretzulescu ales Preşedinte al Academieĭ pentru anul 1895—96.

D-l *N. Kretzulescu*, ocupând scaunul presidenţial, ḑice: Sunt fórte simţitor la onórea ce mĭ-aţĭ făcut de a mĕ alege Preşedintele d-vóstre; sunt cu atât maĭ simţitor, că am convingerea intimă că la acéstă alegere nu aţĭ avut în vedere decât timpul de aprópe 60 anĭ, în care — pe cât m'aŭ ajutat puterile — am contribuit şi eŭ la aşezarea pietrelor fundamentale, pe carĭ se înalţă Statul român, şi la rĕspândirea culturiĭ şi a sciinţeĭ în némul românesc. Vĕ mulţumesc din noŭ, Domnilor Colegĭ, şi vĕ promit că-mĭ voiŭ da tóte silinţele, ca, cu ajutorul d-vóstre, să fiŭ folositor nobileĭ Instituţiunĭ, din care facem parte.

Se procede la alegerea Vice-Preşedinţilor.

— Resultatul votuluĭ este: Votanţĭ 26;

Aŭ întrunit	d-l	I. Kalinderu	24	voturĭ,
«	«	P. S. Aurelian	13	»
«	«	Gen. St. Fălcoianu	10	»
«	«	N. Quintescu	9	»

Aŭ întrunit d-l	B. P. Hasdeŭ	8	voturĭ
« «	Gr. G. Tocilescu	5	»
« «	N. Ionescu	3	»
« «	T. Maiorescu	2	»
« «	Gr. Ştefănescu	2	»
« «	I. Caragiani	1	»
« «	Dr. D. Brânză	1	»

D l Preşedinte anunţă că numaĭ d-l I. Kalinderu a întrunit majoritatea voturilor şi-l proclamă ales Vice-Preşedinte din Secţiunea istorică.

Se procede la a doua votare, al căreĭ resultat este: Votanţĭ 24 şi 1 abţinere (d-l B. P. Hasdeŭ);

Aŭ întrunit d l	P. S. Aurelian	23	voturĭ
« «	Gr. G Tocilescu	14	»
« «	B. P. Hasdeŭ	9	»

D-l Preşedinte anunţă că d-niĭ P. S. Aurelian şi Gr. G. Tocilescu aŭ întrunit majoritatea voturilor şi-ĭ proclamă aleşĭ Vice-Preşedinţĭ din Secţiunile şciinţifică şi literară.

D-l *Gr. G. Tocilescu* ḑice că este unul din ceĭ maĭ tinerĭ membri aĭ Academieĭ. Onórea neaşteptată ce i s'a făcut nu o póte considerà decât ca un noŭ îndemn de a-şĭ îndoì activitatea şi a ajunge ast-fel a-şĭ câstigà merite, precum aŭ membriĭ Academieĭ carĭ aŭ binevoit a-l alege.

D-l *P. S. Aurelian* mulţumesce pentru onórea ce i s'a făcut, fiind ales din noŭ în Delegaţiune. Consideră acéstă alegere ca o aprobare a moduluĭ, în care şĭ-a împlinit datoriile, când a maĭ făcut parte din Delegaţiune. Se va silì şi acum a servì Academia din tóte puterile şi cu tot devotamentul.

D-l *I. Kalinderu*: Vĕ sunt adînc recunoscĕtor, Domnilor şi prea stimaţĭ Colegĭ, de marea onóre ce mĭ-aţĭ făcut alegêndu-mĕ Vice-Preşedinte al acesteĭ Academiĭ, onóre care de altminterĭ se cuvenià de drept altora maĭ vechĭ şi cu maĭ multe titlurĭ printre noĭ Cu tóte că via mea dorinţă şi chiar numerósele mele ocupaţiunĭ îmĭ impuneaŭ a declinà acest frumos mandat, unanimitatea cu care

am fost ales ca Vice Preşedinte şi aceea cu care colegiĭ meĭ din Secţiunea istorică m'aŭ ales ca Preşedinte mě fac de a mě supune binevoitóreĭ decisiunĭ a domnielor vóstre şi vě fac de acum scusele mele, dacă nu voiŭ puté, fără voia mea, corespunde tot-deauna aşteptăriĭ vóstre. Dar nu mě tem de a vě asigurà, ca şi în discursul meŭ de primire, că cel puţin vě aduc o inimă caldă, un dor nemărginit de a face binele, un devotament absolut Academieĭ nóstre, o afecţiune şi o cordialitate pentru domniele-vóstre, carĭ nu vor slăbì nicĭ-odată.

Se dă cetire precesuluĭ-verbal al Secţiuniĭ istorice pentru şedinţa de la 29 Martie, când Secţiunea a decis următórele pentru publicarea ce este a se face din fondul Principesa Alina Ştirbeĭ:

«1) A se publicà documentele culese de d-l D. A. Sturdza referitóre la istoria contemporană;

«2) In cas când nu s'ar puté publicà acele documente, se vor editá sub privegherea — ca şi în trecut — a Academieĭ documentele descoperite de d-l Gr. G. Tocilescu în archivul municipal din Braşov şi privitóre la istoria Românilor.»

D-l *N. Ionescu* este pentru publicarea documentelor contemporane şi se bucură că se inaugureză ast-fel punerea în aplicare a donaţiuniĭ Principeseĭ Alina Ştirbeĭ.

D-l *Gr. G. Tocilescu* ḑice că Secţiunea propune întâĭ a se publicà documentele privitóre la epoca uniriĭ, adunate de d-l Sturdza; dacă însă acésta nu va fi cu putinţă, atuncĭ Secţiunea propune să se publice documentele descoperite de d-sa la Braşov.

D-l *B. P. Hasdeŭ* regretă că o cestiune atât de importantă se aduce în desbatere tocmaĭ la sfîrşitul sesiuniĭ, când nu se maĭ póte discutà. Propunerea Secţiuniĭ este duplă şi tocmaĭ de aceea este şi maĭ greŭ de discutat. D-sa nu se unescẹ cu publicarea documentelor contemporane, căcĭ ceea ce este contemporan nu este sciinţific, nu póte fi istoric. In evenimentele apropiate, contemporane, sunt pasiunĭ, pe carĭ numaĭ viitorul le va puté judecà cu dreptate. Nicĭ o Academie de sciinţe din lume nu se ocupă cu

studiul istorieĭ contemporane, pentru-că sciința istorică se póte face numaĭ în cercetarea epocelor vechĭ și depărtate de present. Documentele d-luĭ Tocilescu sunt de o importanță extremă și ar trebuì să se cunóscă cât maĭ iute. Regretă că resoluțiunea Secțiuniĭ s'a adus prea târḍiŭ și nu se póte dìscutà.

— Propunerea Secțiuniĭ istorice se pune la vot și se primesce.

D-l Secretar general *D. Sturdza* cetesce următorul sĕŭ raport asupra lucrărilor făcute de Academie în cursul acesteĭ sesiunĭ:

«*Domnilor Colegĭ,*

«Sesiunea generală anuală, pe care o închidem astăḍĭ, a dovedit prin multiplele eĭ lucrărĭ, că din an în an se întinde tot maĭ mult câmpul de activitate al Academieĭ nóstre și că sarcinile ce avem de purtat în viitor vor fi tot maĭ numeróse, maĭ grele și maĭ însemnate pentru înaintarea culturiĭ românescĭ.

«Maiestatea Sa Regele, Președintele onorar și Protectorul Academieĭ nóstre, a arĕtat, ca tot-deauna, că pórtă un viŭ și statornic interes pentru lucrările acesteĭ instituțiunĭ.

«Maiestatea Sa a binevoit a asistà la ședințele solemne, în carĭ s'a făcut recepțiunea d-lor colegĭ noŭ aleșĭ, A. D. Xenopol și Dr. V. Babeș, cu rĕspunsurile Secretaruluĭ domnieĭ-vóstre general și al d-luĭ N. Kretzulescu. De asemenea Maiestatea Sa Regele a urmărit cu cel maĭ viŭ interes desbaterile ortografice ale Academieĭ, și a onorat cu presența Sa una din ședințele cele maĭ importante ale nóstre.

«Ațĭ împreunat și în acest an lecturile publice cu lucrările interne ale Academieĭ, ținênd 5 ședințe publice, carĭ aŭ fost ocupate cu lecturĭ și comunicărĭ.

«D-l coleg D. C. Ollănescu a cetit, la 8 Martie, scrierea sa: *Un dialog satiric în potriva năravurilor nóstre actuale.*

«D-l coleg I. Kalinderu a cetit, la 10 Martie, un memoriŭ despre *Vilegiatura și reședințele de vară la Romanĭ.*

«D-l coleg Gr. G. Tocilescu a făcut, la 22 Martie, o expunere

despre resultatele cercetărilor și explorărilor archeologice relative la *Limes alutanus* și la *Brazda luĭ Novac*, precum și la organisarea militară romană în ținutul Românieĭ de astădĭ.

«Intr'aceeașĭ ședință publică, d-l coleg N. Quintescu a cetit comunicarea sa despre *O locuțiune adverbială introdusă 'fuiorul popeĭ în limba română.*

«O deosebită ședință publică a fost ocupată cu darea de sémă a d-luĭ coleg B. P. Hasdeŭ despre lucrarea Mareluĭ Etimologic al Românieĭ.

«*Comisiunile alese de domniile-vóstre la începutul acesteĭ sesiunĭ* v'aŭ presentat rapórtele lor asupra diferitelor ramure ale activitățiĭ Academieĭ.

«Comisiunea însărcinată cu *examinarea și controlul lucrărilor Academieĭ*, în cursul anuluĭ, v'a presentat aprecierile sale, și domniile-vóstre ațĭ aprobat activitatea Delegațiuniĭ, dându-ĭ descărcare pentru anul trecut.

«*Comisiunea fundațiuniĭ Vasilie Adamachi* v'a presentat raportul sĕŭ despre începutul, făcut în anul trecut, de a se pune în aplicare regulamentul votat de Academie în sesiunea precedentă și cum va continuà aplicarea luĭ în anul acesta. Ațĭ aprobat lucrarea Comisiuniĭ și ațĭ ales-o din noŭ.

«*Comisiunea Institutuluĭ Otteteleșanu* v'a presentat și dînsa raport asupra activitățiĭ sale, asupra moduluĭ cum a început funcționarea Institutuluĭ de la Măgurele. Ațĭ dat aprobarea domniilor-vóstre atât lucrăriĭ trecute, cât și propunerilor de continuare și ațĭ reales aceeașĭ Comisiune ca să continue organisarea frumosuluĭ Institut, care s'a creat pentru cultura femeeĭ române din nobila și patriotica generositate a luĭ Ioan Otteteleșanu și a luĭ Ioan Kalinderu.

«*Comisiunea financiară* a examinat cu deamăruntul operațiunile casseĭ și comptabilitatea Academieĭ. Ea v'a presentat rapórtele sale atât asupra financelor propriŭ dise ale Academieĭ cât și asupra gestiuniĭ fondurilor Adamachi și Otteteleșanu. Intréga gestiune financiară, ast-fel controlată, a fost aprobată de domniile-vóstre, descărcând Delegațiunea de gestiunea anuluĭ trecut 1894—95.

«Din expunerea stării financiare a Academieĭ ațĭ vĕḍut, că cu tóte crescerile însemnate ale mijlócelor bănescĭ din ultimiĭ anĭ, totușĭ trebuințele multiple ale Academieĭ fac, că v'ațĭ găsit în neputință de a acordà maĭ multe ajutóre pentru lucrărĭ și publicațiunĭ. Ast-fel aŭ fost cererile de ajutor ale d-luĭ T. T. Burada pentru a călătorì la Româniĭ din Ukraina și din Moravia, a d-luĭ A. Goroveĭ pentru publicațiunea sa «Seḍĕtórea», a d-luĭ Pop Reteganul pentru colecțiunea sa de basme.

«*Comisiunea* însărcinată cu împărțirea gratuită a cărților didactice din fondul *Ioan Fĕtu* la scolariĭ sĕracĭ de la sate v'a arĕtat modul, cum a executat testamentul și în anul trecut. Ațĭ aprobat lucrarea Comisiuniĭ, dându-ĭ însărcinarea de a continuà aceeașĭ lucrare și în anul viitor.

«*Comisiunea Biblioteciĭ* v'a arĕtat și în acest an crescerile însemnate ale colecțiunilor Academieĭ. Vi s'a arĕtat atât de Comisiune, cât și de Delegațiune, că strîmtorarea localuluĭ a ajuns acum o pedică pentru desvoltarea Biblioteciĭ, și că unele părțĭ din colecțiunĭ aŭ fost așezate în magasine, fără a puté fi catalogate și folosite. Clădirea uneĭ aripĭ nouĕ devine o necesitate și pentru siguranța maĭ mare a colecțiunilor nóstre. Cererea nóstră adresată Ministeriuluĭ Cultelor și Instrucțiuniĭ publice, de a ne acordà suma necesară pentru noua clădire, a rĕmas însă fără rĕspuns; și ast-fel nicĭ o mĕsură nu ațĭ putut luà în acest an, pentru vindecarea acestuĭ mare rĕŭ, care va merge crescênd.

«Precum am expus în raportul meŭ la deschiderea sesiuniĭ actuale a Academieĭ, defunctul Emanoil Donicĭ prin testamentul sĕŭ din 27 Aprilie 1892, depus la Tribunalul Ilfov, a lăsat Academieĭ întréga sa avere, instituind și un legat particular de 100 000 leĭ, în favórea uniculuĭ sĕŭ copil, a d-neĭ Margareta Bărbucénu. Averea se compune, după cele până acum cunoscute, din moșia Radiana, situată în județul Bacăŭ, cu pădurea ce se află pe dînsa și recolta produsă în anul trecut. Testamentul defunctuluĭ Donicĭ glăsuesce ast-fel:

«Subsemnatul, prin acest testament al meŭ, declar, că voința

«mea este, ca după mórtea mea, întréga mea avere mişcătóre şi «nemişcătóre să tréeă în patrimoniul Academieĭ Române, pe care «o instituesc legatara mea universală.

«Acest institut are tótă dragostea mea, ca unul ce este menit «a întărì cultura limbiĭ şi ast-fel este de cel maĭ mare folos pen- «tru ţéră. Sunt încredinţat, că va scì să întrebuinţeze cu rost ceea «ce îĭ las.

«Am o fată născută afară din căsătorie, de care n'am încetat «de a îngrijì şi cât timp a învĕţat în străinătate, ce se numesce «după numele mameĭ eĭ, Margareta Heriban; îĭ las feteĭ după mór- «tea mea una sută miĭ leĭ, pe carĭ Academia din întréga mea avere îĭ «va da. Fiind-că am făgăduit că la căsătoria Margareteĭ îĭ voiŭ «da zestre cincĭ ḑecĭ miĭ leĭ, suma acésta, de va fi fost numĕrată de «mine, se va scădé din totalul legatuluĭ, care va rĕmâné atuncĭ «numaĭ de cincĭ ḑecĭ miĭ leĭ. Voinţa mea este ca legatul ce-l las «să fie ca zestre feteĭ, de se va fi măritat înainte de mórtea «mea; tot zestre va fi ce va maĭ primì de la Academie.

«Acésta este voinţa mea, dorind bine ţĕriĭ mele şi noroc feteĭ «mele, căreia am îngrijit de ĭ-am dat crescere cât de bună şi care «a profitat tare bine de lecţiile ce le-a primit.»

«Delegaţiunea, conform art. 85 din Regulament, a decis, la 20 Septembre trecut, acceptarea legatuluĭ şi în aceeaşĭ ḑi a cerut de la Onor Ministeriŭ al Cultelor şi Instrucţiuniĭ publice înalta autorisaţiune Regală pentru primirea luĭ.

«Neprimindu-se nicĭ un rĕspuns, Delegaţiunea, în urma decisiuniĭ luate în plenul adunăriĭ generale, a adresat din noŭ Ministeriuluĭ, în 3 Martie a. c., următórea cerere:

«Am avut onórea a ne adresà Domnieĭ-Vóstre la 20 Septembre 1894 «cu No. 6.712, pentru a Vĕ rugà să binevoiţĭ a face a se autorisà «Academia Română să priméscă averea ce i s'a lăsat de reposatul «Emanoil Donicĭ, şi am alăturat aceleĭ cererĭ o copie de pe testa- «mentul de la 27 Aprilie 1892 al aceluĭ bun român.

«Neprimind nicĭ un rĕspuns la acéstă a nóstră adresă, ne-am «socotit datorĭ a Vĕ rugà din noŭ, la 29 Novembre, prin adresa

«No. 6.868, să grăbiţĭ darea cuveniteĭ autorisaţiunĭ. Am făcut acésta «cu atât maĭ mult, cu cât a fost tot-deauna admis că autorisărĭ «de asemenea natură să fie încuviinţate îndată; după cât scim nu «există nicĭ un cas în ţéra nóstră de refus în împrejurărĭ analóge.

«După o adăstare de şése lunĭ, s'a raportat acum Academieĭ, că «Consiliul de Ministri, înaintea căruia se află pendinte cererea, ar «voi să iea hotărîrea de a nu da autorisarea decât sub óre-carĭ «condiţiunĭ, carĭ tind a ştirbì drepturile de legatară universală ce «le are Academia prin citatul testament.

«Delegaţiunea nóstră supunênd Academieĭ spre cercetare în se«siunea generală, la 2 Martie, cestiunile privitóre la legatul Ema«noil Donicĭ, s'aŭ examinat cu cea maĭ mare atenţiune tóte împrejurările acesteĭ afacerĭ, atât înainte cât şi după mórtea întru fe«ricire reposatuluĭ, şi maĭ ales judecata care a existat între rudele «sale şi dînsul, şi Academia a hotărît să nu priméscă nicĭ o mic«şorare a legatuluĭ, ast-fel cum se află formulat în testament, ci să «céră din noŭ cu insistenţă să i se dea autorisarea fără reservă. «A primì o micşorare saŭ condiţiunĭ în situaţiunea lucrurilor, şi «cu modestele mijlóce de carĭ dispune Academia, ar fi a consimţì «să se modifice voinţa decedatuluĭ, exprimată cu atâta tărie şi con«vingere, şi a descurajà orĭ-ce avînt generos faţă de instituţiunile «de cultură saŭ binefacere, carĭ aŭ tot-deauna nevoe—maĭ cu sémă «la noĭ—de sporirea mijlócelor lor, pentru a corespunde din ce în «ce maĭ bine dreptelor aşteptărĭ ale ţēriĭ.

«Cât pentru rudele sărace, şi carĭ merită în adevĕr sprijin, Aca«demia a avut ca principiŭ să le vie în tóte casurile în ajutor, «de şi autorisarea regală a fost dată fără ştirbire saŭ condiţiunĭ. «Intre alte casurĭ în care s'a urmat aşa, Vĕ putem cità pe ale «moştenitorilor reposatuluĭ Vasilie Adamachi, al reposatuluĭ Ioan «Fĕtu, etc.

«Trebue dar, Domnule Ministru, să Vĕ comunicăm cu părere de rĕŭ, «că Academia nu póte primì nicĭ o micşorare a legatuluĭ şi că-şĭ «face tóte reservele juridice în acéstă privinţă. Suntem încredinţaţĭ «că nu veţĭ perde din vedere, că făcênd alt-fel s'ar atinge însăşĭ

«libertatea de a testà, libertate de altmintrelea destul de restrînsă «de legile nóstre.

«Maĭ adăogăm că întârḑierea autorisăriĭ este fórte dăunătóre «intereselor Academieĭ, căcĭ în acel interval posesiunea și admini«strarea moșieĭ lăsate de Donicĭ sunt în mânile unor persóne tri«mise în posesiune, fără a se ţiné sémă de testamentul așà de clar «și de patriotic al decedatuluĭ.

«Nu ne îndoim, Domnule Ministru, că, apreciând cu dreptate motivele «ce invocăm, veţĭ stăruì pentru ca voinţa întru fericire reposatuluĭ «Emanoil Donicĭ să fie pe deplin respectată și adusă la îndeplinire.»

«Este necesar să pun în vederea domniilor-vóstre că, cu câţĭ-va anĭ înainte de mórtea luĭ Emanoil Donicĭ, rudele sale se încercaseră să-l pună sub interdicţiune. Acţiunea, intentată la Tribunalul de Bacăŭ, a fost strămutată de Inalta Curte de Casaţiune și Justiţie la Tribunalul de Pétra, și de la Curtea de Iașĭ la Curtea din Bucurescĭ. Acéstă din urmă Curte, basându-se pe certificatele celor maĭ competinţĭ medicĭ din Regat și pe o examinare minuţiósă a tuturor circumstanţelor, a respins cererea de interdicţiune prin o hotărîre rĕmasă definitivă și executorie și care stabilesce că alegaţiunea, pentru care se cereà interdicţiunea, erà nu numaĭ falsă și fără temeiŭ, ci inspirată numaĭ de cupiditate.

«Starea acesteĭ cestiunĭ în momentul de faţă este următórea:

«Inainte de a face inventariul averiĭ și în necompetinţă, fiind-că succesiunea se aflà deschisă la Tribunalul de Ilfov, în ocolul căruia Emanoil Donicĭ își strămutase domiciliul și unde a reposat, Tribunalul de Bacăŭ a pus în posesiunea averiĭ Emanoil Donicĭ pe o rudă a defunctuluĭ;

«La Tribunalul de Ilfov sunt pendinte douĕ cererĭ de punere în posesiune, una a Academieĭ din 21 Septembre 1894 și alta a unor rude ale defunctuluĭ din 3 Martie 1895,

«Iar Academia, pe basa ultimeĭ voinţe a luĭ Emanoil Donicĭ, stă în adăstarea acordăriĭ autorisaţiuniĭ de a primì acéstă succesiune.

«*Comisiunile alese în anul trecut* pentru studiarea cărţilor și lucrărilor presentate la concursurile diferitelor premiĭ s'aŭ aflat în

acest an și ele într'o situațiune mult maĭ grea decât în aniĭ trecuțĭ, din causa mulțimiĭ neobicĭnuite până acuma a concurenților. Totușĭ vi s'aŭ presentat rapórte amănunțite pentru fie-care premiŭ și ast-fel în deplină cunoscință de causă ațĭ luat următórele hotărîrĭ:

«*a*) Ațĭ acordat Premiul Năsturel-Herăscu, de 4 000 leĭ, d-luĭ I. P. Licherdopol pentru scrierea sa *Fauna malacologică a Românieĭ No. 2. Moluscele de uscat și de apă dulce ale județuluĭ Prahova.*

«*b)* Premiul Eliade-Rădulescu, de 5.000 leĭ, l-ațĭ acordat d-luĭ P. Dulfu pentru scrierea sa *Ispràvile luĭ Păcală,* epopee poporală.

«*c)* Premiul didactic al Asociațiuniĭ Craiovene, de 1.500 leĭ, l-ațĭ acordat d-luĭ M Strajan pentru scrierile sale didactice.

«*d)* Premiul Lazăr, de 5.000 leĭ, la al căruĭ concurs erà pus subiectul «*Igiena țĕranuluĭ român. Locuința, încălțămintea și îmbrăcămintea. Alimentațiunea în diferite regiunĭ ale țĕriĭ și în diferite timpurĭ ale anuluĭ*» ațĭ decis a-l împărțì între doĭ concurențĭ, ale cărora lucrărĭ le-ațĭ recunoscut ca avênd mare și egală valóre. Autoriĭ lucrărilor premiate ațĭ constatat, că sunt d-niĭ Dr. N. Manolescu și Dr. G. Crăinicénu.

«*e)* Nepresentându-se nicĭ o lucrare pentru Premiile San-Marin și Neuschotz, ațĭ decis a se publicà un noŭ concurs cu aceleașĭ subiecte.

«*f)* Pentru Premiul Eliade-Rădulescu din 1900 ațĭ decis, după propunerea Secțiuniĭ istorice, a se pune la concurs subiectul: «*Istoria Românilor în timpul Domniilor regulamentare.*»

«Tot Secțiunea istorică a hotărît, și domniile-vóstrr ațĭ aprobat, ca publicațiunile istorice din fondul Principesa Alina Știrbeĭ să se încépă cu documente istorice privitóre la istoria contemporană și aflătóre în colecțiunile mele; iar când aceste documente nu s'ar puté publica, cu documentele slave și române găsite de d-l Gr. G. Tocilescu în archivul municipal al Brașovuluĭ.

«Ațĭ trimis în cercetarea Comisiuniĭ Biblioteciĭ rapórtele d-luĭ Bibliotecar I. Bianu asupra faceriĭ și publicăriĭ bibliografieĭ române

și a catalogului manuscriptelor și documentelor din colecțiunile Academiei. Ațĭ aprobat propunerea acesteĭ Comisiunĭ și ațĭ prevĕḍut mijlóce spre a se puté începe în cursul anuluĭ aceste prețióse lucrărĭ.

«In cestiunea ortografieĭ ațĭ luat decisiunĭ importante. Ațĭ regulat: scrierea cu *ia* a desinențeĭ persóneĭ a treia din imperfect la verbele de conjugarea a patra; scrierea consonanteĭ *x* cu excepțiunea întîmplătóre la numele propriĭ; scrierea cuvintelor compuse; scrierea sunetuluĭ *z* prin *ḍ* în anumite casurĭ; scrierea sunetuluĭ compus *șt* prin *sc* în cuvintele în carĭ *sc* este forma originală; suprimarea luĭ *u* mut final.

«Ațĭ ales cu unanimitate de membri onorarĭ pe d-niĭ Angelo De Gubernatis și Alfred Rambaud.

«Ațĭ ales noua Delegațiune, compusă din d-niĭ N. Kretzulescu ca Președinte, P. S. Aurelian, I. Kalinderu și Gr. G. Tocilescu ca Vice-Președințĭ.

«Ast-fel lucrările acesteĭ sesiunĭ generale s'aŭ încheiat și nu ne rĕmâne nouĕ tuturor decât a dori, ca din an în an activitatea nóstră și aceea pe care Academia o rĕspândesce în afară de dînsa să devie tot maĭ roditóre și maĭ folositóre némuluĭ românesc.»

D-l Președinte *N. Kretzulescu* declară închisă sesiunea generală a Academieĭ, din 1895.

SECŢIUNEA LITERARĂ.

ȘEDINȚA DIN 18 NOVEMBRE 1894.

Președința d-luĭ *T. Maiorescu.*

La ordinea ḑileĭ cestiunea ortografieĭ, asupra căreia plenul Academieĭ în sesiunea generală din urmă a pus expres sarcină Secțiuniĭ literare de a presentà un elaborat până la 31 Decembre al anuluĭ curent, care să se tipăréscă și să se distribue tuturor membrilor Academieĭ înaintea convocăriĭ sesiuniĭ generale viitóre.

D-l *Negruzzi* crede că discuțiunea ortografică ar trebuì să se mărginéscă maĭ ales la *u* mut saŭ latent final, care propune a fi eliminat din scriere, de óre-ce nu se aude. La acésta se asociază majoritatea membrilor, afară de d-l Quintescu, care este de opiniune contrarie pentru cuvintele arĕtate în discursul sĕŭ, pronunțat cu 10 anĭ maĭ nainte în Academie, și pe carĭ le va desvoltà și completà la timpul sĕŭ.

In acelașĭ timp d-l *Tocilescu* îșĭ reservă a se pronunțà asupra acestuĭ punct și asupra celor carĭ vor maĭ venì în desbatere, după ce se va fi inițiat în întregul cestiuniĭ prin studiarea argumentelor aduse de uniĭ și de alțiĭ, cu ocasiunea discuțiunilor de maĭ înainte ale Academieĭ relativ la soluțiunea problemeĭ ortografice. Cât despre mărginirea luĭ *u* final, care nu se aude, d-sa susține, că nu se póte da urmare acesteĭ propunerĭ a d-luĭ Negruzzi, căcĭ acésta n'ar corespunde sarcineĭ puse Secțiuniĭ de Academie de a îmbrățișà în referatul eĭ și a pune în armonie tóte punctele de ortografie. Prin acésta Academia va fi pusă tot-de-odată în stare de a se pronunțà față cu scrierile d-luĭ Onciu și a profesoruluĭ Popescu, din incidentul cărora în parte a provenit și decisiunea Academieĭ.

D-l *Negruzzi* observă că cel puțin cestiunea vocalelor obscure ъ și ѫ să nu se pună din noŭ la ordinea ḑileĭ, căcĭ este grea și ar provocà prea marĭ desbaterĭ. Ar fi bine, adaoge d-sa, ca deslegarea definitivă a vocalelor întunecate să se lase generațiuniĭ viitóre.

D-l *Quintescu* opinéză, că tocmaĭ pentru că scrierea luĭ ъ și ѫ forméză un punct maĭ greŭ și obscur, trebue să căutăm a-l clarificà, și se va puté ajunge la acésta, ținêndu-ne strict de principiul adoptat al consemnăriĭ luĭ ъ și ѫ cu semnele vocalice ale alfabetuluĭ latin în marginile etimologieĭ limbiĭ române, ceea ce nicĭ în *Analele* Academieĭ nu se observă cu rigóre. Ast-fel se scrie nu învîrtire (cu *î*) ci invêrtire (cu *ê*), pentru că, se ḑice, avem cuvîntul vertebră, vertebrată. Prin acéstă procedere ne întórcem pe o cale indirectă la etimologia latină, principiŭ pe care l-a părăsit Academia.

D-l *Negruzzi*, reluând cuvîntul, insistă ca diftongiĭ *oa* și *ea* să se scrie întregĭ, iar nu cu *o* și *e* cu un accent acut de-asupra.

D-l *Hasdeŭ* voesce ca să nu se revină asupra moduluĭ de scriere adoptat al acestor diftongĭ, care decurge din principiul etimologieĭ din limba română. Alt ceva este, ḑice d-sa, în casurĭ ca d*ea*l, unde și pluralul conservă pe *ea* saŭ *ia*: d*ea*lurĭ (d*ia*lurĭ). Afară de acésta, principiul amintit (etimologia în sfera limbiĭ române) a fost votat ca principiŭ general, nu cu referire specială la sunetele întunecate; d-sa a fost pentru acel principiŭ din punct de vedere grafic, pentru a unificà limba, căcĭ limba tipică trebue să aibă și ortografie tipică; trebue și în grafie să avem óre-care criteriŭ. Ast-fel d-sa, după cum nu scrie p*oa*te, ci p*ó*te, fiind-că are alăturĭ formele p*o*t, p*o*țĭ, tot așà nu póte scrie f*a*tă, ci f*é*tă, de óre-ce pluralul sună f*e*te.

D-l *Maiorescu* nu împărtășesce părerea d-luĭ Hasdeŭ și face observarea, că principiul admis de Academie nu permite și nu ne îndreptățesce a schimbà modul de scriere, acolo unde există sonurile și literele latine corespunḑĕtóre. Limba română, deschiḑênd în unele casurĭ pe *e* și *o* în *ea* și *oa*, a adaos, pe lângă *e* și *o*, su-

netul *a*, pentru care avem un semn propriŭ și distinct. Pentru ce dar să-l lăsăm neconsemnat?

D-l *Quintescu* face mărturisirea, că, încă de la începutul discuțiunilor ortografice în Academie, nu s'a asociat la scurtarea diftongilor *ea* și *oa* în *e* și *o* cu accent, pentru cuvîntul că acest mod de scriere ar fi impus cu rigóre de principiul etimologieĭ în sfera limbiĭ române, ci numaĭ în interesul de a se ajunge la un *modus vivendi*, la o unitate ortografică, care, orĭ-cum, este de preferit multiplicitățiĭ și anarchieĭ ortografice. Din spirit de împăciuire dar a făcut prin acea asociare o concesiune curentuluĭ dominant de pe atuncĭ al Academieĭ. In realitate însă și ca principiŭ *é* și *ó*, în loc de *ea* și *oa*, nu se prea potrivesce cu regula admisă pentru representarea grafică a consunelor *s*, *d* și *t*, când se pronunță ca ш, з și *tз*, și a vocalelor când se întunecă în pronunțare. Acolo, atât pentru consonantele modificate, cât și pentru vocalele alterate, se întrebuințéză semne distincte, carĭ le reproduc pe fie-care în parte, pe când acì se elimineză elementul adaos al luĭ *a*, pentru a nu fi indicată existența luĭ decât convențional prin mijlocul unuĭ accent. Nu e vorba, acésta nu póte aduce vre-o îngreunare a ortografieĭ, póte însă avé une-orĭ un mic inconvenient, care arată că s'a dat accentuluĭ o destinațiune ce nu are. Păstrând accentul pe *e* și *o* cu intențiunea de până acì, vom fi împedicațĭ a nu ne maĭ puté servì de el, spre a arĕtà pe care silabă să cadă intonarea, lucru de care nu ne vom puté dispensà la reregularea întrebuințăriĭ accentelor. Nu vom puté, d. ex., pune accentul pe cuvîntul încolo, pentru a scì dacă trebue să intonăm silaba penultimă (încólo) orĭ ultima (încoló), nicĭ în vorba încotro, fiind-că și într'un cas și într'altul ar face înc*oa*lo, încol*oa*, încotr*oa* ș. a. Ne maĭ recurgênd la accent, cestiunea luĭ *ea* și *oa* se simplifică, căcĭ nu vom maĭ avé a observà—cum făceam maĭ înainte—că în imperfectul verbelor, precum culeg*eà*, țin*eà*, *a* trebue respectat ca vocală caracteristică a persónelor aceluĭ timp. Totușĭ, după d-sa, tot trebue să facem o mică reservă, care se impune, față cu înlăturarea accentuluĭ de pe *e* și *o*. Infinitivul scurtat al

verbelor de conjugarea a doua trebue scris *ţiné, vedé,* pentru-că *e* nu *ea* este vocala caracteristică, care trebue păstrată în scris, a înfinitivuluĭ scurtat. Acest mod de scriere va avé razimul sĕŭ în infinitivul întreg *ţinere, vedere*, şi în faptul că *é* din finala infinitivuluĭ în cestiune în unele localităţĭ române maĭ nu se aude deschis în *ea*. Ast-fel scrierea în acest cas a luĭ *e* cu accent pe el (*é*) ar fi întemeiată pe forma maĭ corectă, care se aude (ţine, în loc de ţiné), şi ar avé avantagiul, că, producêndu-se ochilor ast-fel, infinitivul ţiné se deosibesce de imperfectul ţineà.

Secţiunea admite reserva făcută de d-l Quintescu în privinţa scrieriĭ diftonguluĭ *ea* de la infinitivul scurtat al verbelor de conjugarea a doua.

După ce însuşĭ d-l Hasdeŭ cedéză şi nu maĭ stăruesce în susţinerea accentuluĭ pe *e* şi *o*, unanimitatea Secţiuniĭ votéză ca aceştĭ diftongĭ să se scrie cu litere întregĭ: *ea* şi *oa*.

ŞEDINŢA DIN 25 NOVEMBRE 1894

Preşedinţa d-luĭ *Iacob Negruzzi*.

D-l *Iacob Negruzzi* întrébă: să se scrie desinenţa persóneĭ a treia din imperfect la verbele de conjugarea a patra cu *ea* saŭ cu *ia?*

D-l *Quintescu* rĕspunde că însuşĭ infinitivul *audire* indică scrierea cu *ia,* nu cu *ea*: *audià, venià, încolţià,* nu *audeà, veneà, încolţeà.* Dacă scriem *vĕd* cu *ĕ*, fiind-că infinitivul este vedere, dacă cu alte cuvinte consemnăm după norma infinitivuluĭ, unde apare în claritatea eĭ vocala întunecată în rădăcina unuĭ verb, cu necesitate şi cu atât maĭ mult trebue să păstrăm vocala caracteristică a unuĭ verb, care reese din forma întrégă a infinitivuluĭ, maĭ ales când acea vocală nu este nicĭ întunecată, ci numaĭ nu se deosibesce bine în pronunţare, dacă se aude ca *i* saŭ ca *e*.

— Se aprobă de Secţiune scrierea cu *ia* în casul menţionat.

D-l *Negruzzi* pune asemenea întrebarea: consonanta *x* să se scrie cu semnul cunoscut saŭ cu *cs*.

D-l *Quintescu* nu vede necesitatea înlocuiriĭ litereĭ duble *x* (dublă și în forma eĭ grafică) cu două caractere distincte, cu *cs*. De acì însă nu resultă, că cine-va în scrierea numeluĭ sĕŭ nu póte să se servéscă în mod convențional și de *cs*, pentru-că așà a apucat a-l scrie, saŭ pentru-că a voit prin acésta, să facă o deosebire între modul de scriere alŭ numeluĭ sĕŭ și al altora, precum făceà ilustrul nostru neuitat coleg *Alecsandri*. In general cestiunea acésta, cu aplicațiune la numele propriĭ, se reguléză după conveniența fie-căruia, care trebue respectată. Ca Alecsandri aŭ urmat și alțiĭ. Ast-fel un coleg al nostru îșĭ scrie numele cu *ll*, *Ollănescu*, deșì altmintrelea nu admite duplicarea consónelor, iar Quintescu îșĭ scrie numele cu *q*, de și alt-fel, ca și Academia, se servesce de *q* numaĭ în termeniĭ sciințificĭ, precum aquariŭ, aquarelă, equinocțiŭ, etc.

— Se aprobă modul de a vedé al d-luĭ Quintescu.

Dar cuvinte ca *bună voință, bine facere, fiind că, pentru că, de la,* și altele ca acestea să se scrie împreună saŭ despărțite cu o liniuță, face întrebarea iarășĭ d-l *Negruzzi*.

In privința primelor, ca *bine facere*, *bună voință,* ca unele ce prin natura elementelor, din carĭ sunt formate, pot constituì adevĕrate cuvinte compuse, Secțiunea admite ca să se consemne împreună, fără nicĭ un semn legător *binefacere, bunăvoință,* iar celelalte și altele de categoria lor să se scrie facultativ despărțit saŭ unit. Ast-fel fiind-că, pentru-că, de-la, cu saŭ fără liniuță, nu însă *dela, pentrucă fiindcă.*

Secțiunea iea după aceea în examinare cestiunea accentelor rĕmasă neresolvită din desbaterile anterióre ale Academieĭ. Toțĭ membriĭ presențĭ afară de d-l Ollănescu recunosc necesitatea accentelor. Dar de carĭ accente să ne servim? De accentul acut, grav saŭ de circumflex? Să le întrebuințăm pe tóte orĭ numaĭ pe două din ele și când pe unul și când pe cel-lalt, în casurile, în carĭ necesitatea

lor se impune, adecă în casurile când intonațiunea nu cade pe silaba penultimă, conform naturiĭ limbiĭ române, ci pe alte silabe.

In cuvintele în carĭ accentul se pune pe ante-penultimă, ca în *dragoste, pacoste, murmură, lamură, ramură, purpură, vindecă rumegă, fumegă, marmură, codobatură, spulberă, șueră, papură scândură, spânzură, mătură păcură,* și altele asemenea; în persóna III a imperfectuluĭ indicativ la tóte conjugările, unde tonul cade pe silaba din urmă, ca în *tăcea, făcea, ținea vedea, umbla lăuda, culegea, audia, minția*; la substantivele de declinațiunea I, de origine română, orĭ turcescĭ, în carĭ accentul se pune asemenea pe finală, ca *purcea, stea* (care cuvînt prin lipsa accentuluĭ s'ar puté cetì ste-a), *rindea, cățea, cafenea, pacea, surcea, saca, para, mușama,* sacagiŭ, mahalagiŭ ș. a: în aceste casurĭ Secțiunea decide — după propunerea d-luĭ Quintescu — a se indicà locul întonăriĭ prin accentul acut ('). Acésta se va face în poesie și în acele câte-va vorbe, carĭ — după o localitate saŭ alta — capĕtă tonul pe o silabă saŭ alta, ca în *prícină* și *pricínă, vúltur* și *vultúr*. Arĕtându-se prin acésta pe care silabă autorul a voit ca să stea accentul, se face un serviciŭ lectoruluĭ și i se înlesnesce observarea ritmuluĭ.

Dar în limba română se maĭ pune accentul pe altă silabă decât penultima, adecă pe silaba finală, și în persóna III singulară a trecutuluĭ indicativ la tóte conjugările, precum în *lăuda, tăcu, făcu audi*. In acest cas d-l Quintescu este de părere ca locul tonuluĭ să se arate prin accentul grav (`) *făcù, lăudà*. Cu tóte că ceĭ-lalțĭ membri aĭ Secțiuniĭ nu aducŭ cuvinte de combatere a acesteĭ propunerĭ, rĕmâne ca decisiunea definitivă relativ la acésta să se reserveze pentru întrunirea viitóre a Secțiuniĭ spre a se vedé părerea și a altor membri.

D-l *Ollănescu* pune în vederea Secțiuniĭ, dacă trebue să se scrie ca*s* saŭ ca*z*, ro*s*ă saŭ ro*z*ă, france*s*, engle*s* orĭ france*z*, engle*z*, ș. a., dacă adecă să ne servim în asemenea casurĭ de *s* saŭ de *z*.

D-l *Quintescu* aduce aminte, că în cuvinte ca acestea usul de a se pronunță *s* ca *z* s'a întrodus prin înrîurirea limbiĭ francese. Limba

română însă n'a alterat pronunțarea luĭ *s* între două vocale. Astfel dicem răsură, frumos, duios, casă, rasă, mĕsură, ș. a. De aceea d-l Quintescu socotesce că, dacă nu se respectă în pronunție adevĕratul sunet, cel puțin în scriere trebue menținut. D-sa propune a se scrie cu *s*, nu cu *z*: ca*s*, ro*s*ă, france*s*, ș. a. ca acestea.

ȘEDINȚA DIN 23 DECEMBRE 1894

Dându-se lectură prescriptuluĭ verbal al ședințeĭ precedente, se reiea discuțiunea relativă la întrebuințarea accentelor.

Majoritatea Secțiuniĭ cum este compusă de astă-dată, consideră că în persóna III-a singulară a perfectuluĭ indicativ este de preferit a se pune pe silaba din urmă accentul circumflex în locul celuĭ grav și acésta atât în casurile, când vocala finală întonată se aude plină și neîntunecată, ca în *șopti, cădu, bĕu,* cât și atuncĭ când se pronunță întunecată în prima potență, adecă, ca ъ: cânt*ă*, läpt*ă*. Să se scrie dar: șoptî, purtâ, făcû!

D-l *Quintescu* crede că, de óre-ce accentul circumflex are destinațiune specială (de la care nu scie cum s'ar puté revenì) de a indicà întunecarea uneĭ vocale la a doua potență, adecă pronunțarea eĭ ca ж, nu i se maĭ póte da și sarcina arĕtăriĭ accentuluĭ tonic. Acésta ar avé și inconvenientul de a face pe copiĭ și pe străinĭ să cetéscă *cântî, apucî.* Negreșit, vĕdĕnd circumflexul d'asupra vocaleĭ, eĭ vor crede că este natural—de óre-ce așà aŭ învĕțat—să o pronunțe întunecată la a doua potență.

Secțiunea iea după aceea în considerare cestiunea scrieriĭ vocalelor obscure ъ și ж.

D-l *Quintescu* observă că, pe cât timp nu avem semne grafice distincte pentru exprimerea acestor vocale întunecate, trebue să se manțină și în privința lor—cum nicĭ nu se póte alt-fel, fără a nesocotì consecința uneĭ sisteme de scriere — principiul etimologieĭ

în marginile limbiĭ române. Acésta însă nu s'a aplicat strict şi de acì vine că reproducerea în scris a sunetelor menţionate presintă încă multe greutăţĭ, este confusă, nesigură şi şovăitóre.

Pentru ca cestiunea luĭ ъ şi ж să se maĭ lămuréscă, d-sa propune ca Secţiunea să se pronunţe asupra unor exemple. Intrébă dar cu aplicaţiune la ж, care presintă maĭ multe dificultăţĭ, cum să se scrie vorbe, precum *cânt, câmp, cât, când, câne*, ş. a., cu *â* saŭ cu *î*? Dacă scriem cu *â*, pentru-că se dă ca motiv cuvintele laterale canto, canin, campanie, iar pentru când, s. ex, legătura cu limbile romanice (quand, quando), atuncĭ facem pe o cale piezişă etimologie latină, de care ne-am scuturat.

D-l *Hasdeŭ* aduce ca motiv pentru exprimerea vocaleĭ obscure ж prin *â*, în casurile când este precesă de guturalele *c* şi *g*, evitarea pronunţăriĭ acestora ca *ci* şi *gi*, ceea ce s'ar întâmplà, dacă vocala obscură s'ar scrie cu caracterul *î*.

Remediul adus de d-l Hasdeŭ are ca basă, după d-l *Quintescu*, numaĭ un motiv extern şi constitue o vindecare a dificultăţiĭ numaĭ pe din afară, căcĭ circumflexul forméză cu vocala *i* un tot, care exprimă sunetul ж faţă cu orĭ-ce consonantă, prin urmare şi atuncĭ când preced guturalele, întocmaĭ precum, când scriem culeg*ê*nd, storc*ê*nd, nu avem nevoe să punem — şi nicĭ nu punem — după *g* aspirata *h*, spre a nu fi pronunţat *c*, *g*, ca *ce*, *ge*, pentru că ne-am înţeles ca *e* cu circumflex de-asupra să întrupeze în orĭ-ce imprejurare sunetul ж.

Secţiunea manţine relativ la ж, în casul enunciat, propunerea d-luĭ Hasdeŭ, conform căreia se va scrie tot ast-fel şi cuvinte ca *câ*ntar, *câ*rpire, sc*â*rbos, sc*â*ntee, *câ*rtire, *câ*rmuire, *gâ*ndire, *gâ*ndac, *câ*nepă, sg*â*ndărire.

Dar în cele-lalte casurĭ, când nu precede *c* saŭ *g*, cum să se exprime sunetul ж? întrébă iarăşĭ d-l *Quintescu*.

In asemenea casurĭ, atât în cuvintele curat române cât şi în cele de origine îndoiósă, precum şi în cele străine, Secţiunea decide ca sunetul ж să-şĭ aibă tot-deauna expresiunea sa grafică în *î* cu circumflex (*î*).

Ast-fel se va scrie: *î*n, *î*mpreună, *î*ndurare, păm*î*nt, cuv*î*nt, v*î*nt, v*î*nḑare, învĕțăm*î*nt, creḑĕm*î*nt, v*î*nturare, v*î*rtej, înv*î*rtire, s*î*nt (nu cu *u:* sûnt), v*î*ltóre, v*î*lvă, v*î*rf, săv*î*rșire, înt*î*mpinare, înt*î*lnire, p*î*ndire, tr*î*ndav, înt*î*iŭ, rĕsp*î*ndire, resp*î*ntie, p*î*nză, str*î*ngere, st*î*ncă, st*î*ngaciŭ, st*î*rv, st*î*njin, p*î*rgă, p*î*lnie, m*î*sgă, m*î*ntuire, m*î*ndrie, p*î*rlire, p*î*lg, p*î*rte, tr*î*ntă, st*î*lp, tr*î*mbă, stăp*î*n, ș. a. In acestea nu intră vorbe, carĭ se scriŭ, și trebue să se scrie, cu *î*, în puterea etimologieĭ române, ca: morm*î*nt, t*î*nĕr, p*î*ntece, ș. a., de óre-ce avem derivatele: t*i*nerețe, sp*i*ntecare, iar la primul cuvînt ne întîmpină pluralul morminte.

D-l *Quintescu* nu scie dacă membriĭ Secțiuniĭ vor da tot-deauna expresiune și în practică reguleĭ enunciate relativ la sunetul ѫ, dacă vor scrie cu *î* și, de ex., în p*î*ine, m*î*ine, s*î*nt (sanctus), f*î*nt*î*nă, m*î*ncare. Dacă vom aplicà strict și în vorbe ca f*î*nt*î*nă, m*î*ncare, modul admis de consemnarea grafică a luĭ ѫ, ceea ce, după părerea d-luĭ Quintescu, ar contribuì întru cât-va la limpeḑirea cestiuniĭ, de necesitatea scrieriĭ cu *î* și în cuvintele: pîine, mîine, s*î*nt (sf*î*nt), m*î*nare, at*î*t, am puté scăpà, conservând pe *â* în p*â*ne, m*â*ne, în puterea analogieĭ vorbeĭ c*â*ne, în m*â*nare, după analogia cuvîntuluĭ m*â*nă (manuscris), în at*â*t, pentru-că este corelativul luĭ c*â*t, în s*â*nt (sanctus) spre a-l deosebì de verbul s*î*nt

D-l *Negruzzi* ar fi de părere, ca pe *i* semison să nu se maĭ pună semnul scurtăriĭ (*ĭ*), prin urmare să nu se maĭ scrie înapo*ĭ*, bo*ĭ*, bun*ĭ*, lup*ĭ*, ș. a., ci înapo*i*, bo*i*, bun*i*, lup*i*. Acésta ar fi, după d-sa, o urmare a întroduceriĭ accentuluĭ tonic.

Secțiunea nu admite propunerea d-luĭ Negruzzi pentru motivul că înlocuirea luĭ *i*, pronunțat scurt, cu un *i* întreg, ar aduce, cu tot ajutorul accentuluĭ, o îngreunare la cetire, și admiterea luĭ ar atrage după sine eliminarea și a luĭ *u* semison, în cuvinte ca bo*ŭ*, no*ŭ*, fi*ŭ*, ș. a., carĭ ar urmà să se scrie bo*u*, no*u*, fi*u*, ceea-ce ar creà confusiunĭ și greutățĭ în învĕțarea limbiĭ. Nu ne putem expune la acestea, spre a avé ca compensare evitarea pentru ochiŭ a unuĭ semn grafic nu tocmaĭ atrăgĕtor.

Relativ la aplicațiunea dintaleĭ *d* cu cedilă, când exprimă sunetul *z*, d-l *Negruzzi* crede, că în cuvinte ca ḑiua, ḑic, nu trebue scris cu primul semn, ci cu cel de al doilea: *z*iuă, *z*ic, nu *ḑ*iuă, *ḑ*ic.

Și d-luĭ *Quintscu* nu-ĭ pare că scrierea cu *d* în asemenea vorbe resultă din etimologia română, de óre-ce derivatele diurnă, diurnal, divin, dicționar, nu fac parte din stratul cuvintelor populare.

D-l *Hasdeŭ* obiectéză, că nu pentru legătura lor cu neologismele este de părere ca să se scrie cu *ḑ* cuvinte ca ra*ḑ*ă, *ḑ*iuă, *ḑ*ic, ci pentru-că dintala din ele se pronunță de uniĭ Românĭ ca un ce intermediar între *d* și *z*, ca *dz*, și este bine ca să se țină sémă în scriere de asemenea nuanțe de pronunțărĭ, carĭ se apropie maĭ mult de sunetul original. Secțiunea în majoritate manține modul de scriere propus de d-l Hasdeŭ.

D-l *Negruzzi* voesce a sci, dacă Secțiunea maĭ ține ca *șt* din, s. ex., cuno*sc*ĭ, cunó*sc*e, cunó*sc*em, să se maĭ scrie cu *sc*, cum s'a hotărît maĭ nainte de Academie.

D-niĭ *Hasdeu* și *Quintescu* rĕspund, că *sc* în loc de *șt*, în casurĭ ca cel relevat de d-l Negruzzi, se impune cu rigóre de principiul fundamental care a înlocuit pe al etimologieĭ latine. Scopul luĭ a fost în primul loc de a asigurà unitatea scrieriĭ unuĭ cuvînt în tóte raporturile sale. Ast-fel dacă s'a admis ca tin*ḑĭ*, cărămi*ḑĭ* să se scrie cu *ḑ*, pentru că singularul este tin*dă*, cărămi*dă*, pentru aceeașĭ rațiune, față cu cuno*sc*, nu putem scrie decât iarășĭ cu *sc* și în cunóscere, cunoscĭ, cunósce, etc., precum și în cunoscință, scire, sciință. *Eștĭ* însă se va scrie tot cu *șt*, pentru că este format după analogia persóneĭ a III-a *este*, prin urmare *șt* nu este născut din *sc*. Regula pentru acésta va fi: *sc* înainte de *e* și *i* se pronunță ca *șt*. Ca razăm al acestuĭ mod de scriere al luĭ *șt* d-l *Hasdeŭ* aduce și usul Bănățenilor, carĭ pronunță pe *sc* fără alterarea luĭ *s* în *ș* și a luĭ *c* în *t*.

Dar atuncĭ, obiectéză d-l *Negruzzi*, *scenă* are să se pronunțe *ștenă*.

D-l *Quintescu* ḑice că regula pronunțăriĭ luĭ *sc* ca *șt* înainte de *e* și *i* nu-șĭ póte avé aplicațiunea în cuvinte străine ca *scenă*,

precum în franccsa *ch* nu se pronunță ca ș în cuvinte ca *orchestre*. Enumerarea cu ocasiunea reguleĭ a puținelor casurĭ, ce se maĭ găsesc afară de *scenă*, va înlăturà inconvenientul, de care se teme d-l Negruzzi.

Punctele de ortografie atinse în presentul proces-verbal și în cele două precedente fiind singurele, asupra cărora Secțiunea literară a găsit cu cale a-șĭ fixà atențiunea față cu sarcina dată eĭ de plenul Academieĭ, se decide ca deliberările Secțiuniĭ să se opréscă aci.

Secțiunea voesce să însărcineze pe d-l *Quintescu* cu facerea unuĭ raport.

D-l *Quintescu* cu părere de rĕŭ declină o asemenea sarcină, de óre-ce d-sa este, anume în cestiunea luĭ *u* mut saŭ latent, de o opiniune diametral opusă celeĭ representate de majoritatea Secțiuniĭ.

Fiind-că nicĭ un membru din majoritate nu se însărcinéză cu acésta, rĕmâne ca procesele verbale ale Secțiuniĭ, carĭ se vor tipărì și trimite tutulor membrilor Academieĭ, să țină locul unuĭ raport asupra cestiuniĭ ortografieĭ.

Raport presentat Academieĭ la 16 Martie 1895.

Cererea studentuluĭ în litere din Lipsca, Pericle N. Papahagi, de a i se acordà mijlóce pentru tipărirea materialuluĭ folk-loristic adunat din Tesalia, Epir și Macedonia, a fost resolvită în două modurĭ de Secțiunea literară. Uniĭ aŭ fost de părere ca să se încuviințeze cererea, sub controlul Academieĭ; iar alțiĭ, că nu se póte admite o cerere, care atrage după sine o cheltuélă de cel puțin 1.200 leĭ, fără a avé manuscriptul și înainte ca Secțiunea literară să se fie pronunțat asupra luĭ, și a se vedé cum este scris *studiul introductiv*, pe care-l promite autorul colecțiuniĭ.

ȘEDINȚA DIN 28 MARTIE 1895

Președința d-luĭ *A. Roman*.

La ordinea ḑileĭ cererea d-luĭ A. Goroveĭ pentru un ajutor la continuarea și tipărirea revisteĭ «Șeḑĕtórea». Secțiunea, după deliberare, recunósce însemnata valóre a publicațiuniĭ pentru cunóscerea viețiĭ intime a poporuluĭ român, regretă însă, că mijlócele nu permit de o cam dată a i se acordà un ajutor material din partea Academieĭ.

Se reînnoesce votul relativ la recomendarea ca membri corespondențĭ a d-lor Ioan Nenițescu și Duiliu Zamfirescu.

Aŭ obținut tóte voturile membrilor presențĭ.

Se aleg din noŭ pentru a formà biuroul Secțiuniĭ literare pe anul 1895—96 d-niĭ *A. Roman* ca Președinte, și d-l *T. Maiorescu* ca Vice-Președinte.

SECŢIUNEA ISTORICA

ŞEDINŢA DIN 3 MARTIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *N. Ionescu*, avênd cuvîntul, face o expunere asupra scrieriĭ d-luĭ Ioan C. Georgian, profesor de istorie la Liceul St. Sava, întitulată «*O pagină din viaţa Mareluĭ Stefan*», Bucurescĭ 1894, susţinênd că neîntemeiată este afirmaţiunea numituluĭ profesor, că Stefan Vodă cel Mare ar fi domnit în Muntenia, cucerită de dînsul, începênd din 1477 până la 1493, peste tot în rêstimp de 16 anĭ; că cronica din 1739 este o simplă copie, pe care nu se póte pune temeiŭ. Că Stefan cele treĭ înfrîngerĭ şi victoriile repurtate în aniĭ 1473—1476 le-a eternisat prin rădicarea celor 4 bisericĭ *St. Nicolae din Iaşi*, cea *de la Rîmnicu-Sărat, St. Ioan de la Vasluĭ* şi *St. Dumitru de la Sucéva*, spre a servì drept monumente. Că unicele documente, pe cari-şĭ întemeiază numitul profesor afirmaţiunile sale sunt: a) Cronica din 1739 în copie, şi b) Letopiseţul numit Anonimul Românesc şi inscripţiunea de la Biserica Pétra din Rîmnicul-Sărat, fórte neîndestulătóre pentru a se puté, cu ajutorul lor, deslegà problema pretinsuluĭ fapt istoric, despre pretinsa domnie de 16 anĭ a luĭ Stefan cel Mare asupra Munteniеĭ.

Nu există cel maĭ mic document saŭ şi un semn de manifestaţiune din partea Domnuluĭ Moldoveĭ, cum că în intenţiunile şi combinaţiunile politiceĭ sale ar fi fost cucerirea Munteniеĭ şi vêrsarea sângeluĭ frăţesc, pentru a-şĭ întemeià domnia asupra Ţêrriĭ muntenescĭ. De alt cum nu este nicĭ măcar exactă data anuluĭ 1477, în care este pusă pretinsa cucerire, sciut fiind că în acel an nu s'a

răsboit Marele Domn, despre a căruĭ calitate este atât de elogiósă Cronica luĭ Dlugosz.

Conchiḑênd, d-sa ḑice că este nedréptă şi chiar pretenţiósă învinuirea ce se aduce scriitorilor românĭ, cum că aŭ negles a se ocupà cu deslegarea uneĭ marĭ probleme din viaţa celuĭ maĭ mare domn român, spuindu-le că eĭ n'aŭ fost la înăţimea chemăriĭ ce şĭ-aŭ luat. După părerea d-luĭ N. Ionescu, autorul profesor a păcătuit în contra adevĕruluĭ istoric, susţinênd cele expuse în a sa scriere despre domnia de 16 anĭ a Domuluĭ Stefan cel Mare asupra Munteniei.

Ascultându-se şi observaţiunile d-luĭ *Sturdza*, se decide a se autorisà conferenţa d-luĭ N. Ionescu asupra acestuĭ subiect în şedinţa publică de la 4 curent.

ŞEDINŢA DIN 6 MARTIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă*.

D-l *V. A. Urechiă* pune în vederea Secţiuniĭ douĕ petiţiunĭ din partea d-luĭ T. T. Burada, prin carĭ solicită de la Academie: 1) Să i se dea însărcinarea de a cercetà regiunea Guberniei Kamenitz-Podolsc din Rusia, unde, după informaţiunile positive ce le are, s'ar fi aflând un numĕr însemnat de comune nu numaĭ de origine română, dar şi aĭ căror locuitorĭ vorbesc încă limba némuluĭ lor; 2) să fie însărcinat cu misiunea de a cercetà exposiţiunea, ce este a se deschide la Praga în cursul luĭ Aprilie viitor, şi în care se va instalà o secţiune specială pentru populaţiunea românéscă din *Moravia Valachă* ḑisă *Moravska Walaska,* unde se vor expune din partea aceleĭ populaţiunĭ române obiecte de economie casnică şi de industrie, precum: ţesăturĭ, cusăturĭ, olăriĭ, unelte şi produsele păstorieĭ ca: brânză, caş, urdă, etc. D-l Burada, încredinţând că s'a

ocupat în special cu cercetări de asemenea natură, nu se îndoesce că va face bune serviciĭ spre deplina mulțumire a Academieĭ.

D-l *V. A. Urechiă* recomandă Secțiuniĭ propunerea d-luĭ Burada, conchiḑênd la încuviințarea unuĭ ajutor bănesc pentru misiunea ce șĭ-a propus și la care îl împinge rîvna și simțul național, cu condițiune de a comunicà Academieĭ resultatele cercetărilor sale.

D-l *A. D. Xenopol* este de părere a se încuviințà ajutorul cerut numaĭ pentru cercetarea exposițiuniĭ din Praga, care avênd o secțiune anume pentru produsele populațiuniĭ române din Valachia Moravieĭ, de obiecte industriale, economice și pastorale, presintă pentru noĭ un interes vĕdit și din punctul de vedere al expansiuniĭ poporuluĭ românesc, care șĭ-a păstrat geniul național, chiar și în mijlocul popórelor străine covîrșitóre.

D-l *N. Ionescu* se asociéză la părerea preopinenților și susține propunerea făcută de a i se încuviințà un ajutor bănesc pentru o misiune la Praga spre a cercetà exposițiunea și a ne aduce noțiunĭ maĭ ales despre musica poporală a Românilor din acele ținuturĭ ocupate de dînșiĭ.

D-l *D. Sturdza* nu este în contra cercetărilor, de orĭ-ce natură ar fi ele, dar crede că, pentru fie-care misiune încuviințată de Academie, se recer specialiștĭ recunoscuțĭ, căcĭ nu e de ajuns pentru asemenea explorațiunĭ, numaĭ rîvna, bună-voința saŭ impulsiunea. Academia nu se póte transformà într'un institut, care să aibă de misiune să învoéscă numaĭ călătoriĭ. De alt-cum maĭ sunt și considerațiunĭ financiare: nu se póte perde din vedere starea financiară, care nu este de astă-dată în mĕsură de a încuviințà ajutóre în asemenea condițiunĭ.

D-l *V. Babeș* este pentru a se încuviințà misiunea la Praga pentru cercetarea exposițiuniĭ, de la care ne vom puté procurà prin însărcinatul nostru diferite exemplare din obiectele expuse de colonia română din Moravia *Valachă* spre a se face comparațiune cu lucrările de industrie și economie casnică de la noĭ, și susține cererea de ajutor bănesc pentru scopul indicat, bine-înțeles în marginile posibilităților budgetare.

D-l *A. D. Xenopol* observă că d-sa nu prejudecă cestiunea fondurilor, dar înclină pentru acordarea unuĭ ajutor bănesc, spre a se înlesni d-luĭ Burada misiunea la exposiţiunea din Praga.

D-l *V. Maniu* se unesce întru tóte cu părerea şi conclusiunile d-luĭ D. Sturdza.

Discuţiunea se închide.

Se pune la vot propunerea d-luĭ N. Ionescu de a se încuviinţă d-luĭ T. T. Burada cerutul ajutor bănesc pentru cercetarea exposiţiuniĭ din Praga, cu condiţiune de a ni se aduce maĭ ales noţiunĭ despre musica poporală a Românilor din Valachia Moravieĭ.

— Resultatul votuluĭ fiind paritate, se declară propunerea căḑută.

D-l *A. Papadopol Calimach* comunică Secţiuniĭ spre lectură şi ulterióre disposiţiunĭ studiul sĕŭ istoric manuscris, întitulat: *Sofia Paleolog nepóta împĕratuluĭ Constantin XII Paleolog şi Domniţa Olena (Elena), fiica Domnuluĭ Moldoveĭ Stefan cel Mare, 1472—1509.*

S'a cetit partea despre căsătoria Domniţeĭ Olena cu Ioan cel tînĕr, fiul şi moştenitorul Mareluĭ Duce Moscovit Ioan III (Ioan cel Mare), până la încoronarea de moştenitor al tronuluĭ Moscovit a fiuluĭ lor *Dimitrie*, în urma morţiĭ tatăluĭ sĕŭ Ioan cel tînĕr.

ŞEDINŢA DIN 16 MARTIE 1895

Preşedinţa d-luĭ *V. A Urechiă.*

— Se decide în unanimitate să se publice în *Anale* scrierea d-luĭ A. Papadopol-Calimach: *Sofia Paleolog, nepóta Impĕratuluĭ Constantin XII Paleolog şi Domniţa Olena, fiica Domnuluĭ Moldoveĭ Ştefan cel Mare, 1472-1509.*

D-l *A. Papadopol-Calimach* dă cetire comunicăriĭ sale: *Despre Dereptate, unde s'a aclamat Domn Moldoveĭ Ştefan cel Mare la 12 Aprilie 1457.*

D-l *Gr. G. Tocilescu* ar dorì ca textul letopisețelor să fie revĕḑut de d-l Papadopol-Calimach după textele maĭ vechĭ slave, aflate și publicate de d-l I. Bogdan. Cu privire la localitate, observă că ea nu se puteà numì *Dereptate*, căcĭ acéstă numire ar fi cu totul insolită.

D-l *N Ionescu* arată că absolut nu se póte sci, unde erà Dereptatea. In documente se vorbesce despre bătălia urmată la Doljescĭ, la Joldescĭ, la Dulcescĭ, la Tină. Ureche dintre toțĭ scriitoriĭ scrie maĭ exact după isvóre; el spune că bătălia s'a dat la Doljescĭ. D-l Ionescu crede că pe văile Orbiculuĭ și a Bistrițeĭ a trebuit să fie bătălia luĭ Ștefan mergênd la Doljescĭ și de acolo a mers la locul Dereptate, nu departe de Sucéva. Documentele aduse de d-l Papadopol-Calimach dovedesc că erà un om cu nume Dereptate și că se póte fórte bine să fie numită o localitate «moșia luĭ Dereptate», cum este, s ex , Poiana luĭ Iurașcu. Ast-fel s'a putut ḑice că Ștefan-Vodă a mers la satul Dereptate. Așà dar Dereptatea a fost o localitate a cuĭ-va, unde s'a întîlnit tótă óstea.

— Secțiunea decide în unanimitate să se publice în *Anale* comunicarea d-luĭ A. Papadopol-Calimach.

La ordinea ḑileĭ se pune determinarea subiectuluĭ pentru Premiul Eliade-Rădulescu de 5.000 leĭ din 1900.

D-l *D. Sturdza* propune subiectul: *Istoria luĭ Michaiŭ Vitézul.*

D-l *I. Kalinderu* propune: *Istoria Românieĭ de la Tudor Vladimirescu până la răsboiul Crimeeĭ.*

D-niĭ *V. A. Urechiă* și *Gr. G. Tocilescu* propun: *Descălecarea Principatelor cu instituțiunile secoluluĭ XIV.*

Discuțiunea și decisiunea asupra acestor propunerĭ se amână pentru ședința viitóre.

ȘEDINȚA DIN 22 MARTIE 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

Se deschide discuțiunea asupra subiectuluĭ, care este a se pune la concursul premiuluĭ Eliade-Rădulescu pentru 1900.

D-l *A. D. Xenopol* propune un noŭ subiect, pe care-l crede maĭ însemnat decât cele propuse în ședințele precedente, anume: *Studiul organisăriĭ comunale, rurale și urbane la Românĭ dimpreună cu studiul breslelor.*

D-l *I. Kalinderu* explică subiectul propus de d-sa în ședința precedentă și presintă următórea analisă a acestuĭ subiect:

I. Privire generală asupra epoceĭ de la 1821—1856 și sintesa eĭ. Prin ce diferă ea de tóte cele-lalte din viéța Românilor?

Dorința Academieĭ este să se arate, că în decursul eĭ am rupt legăturile, carĭ ne legaŭ cu lumea orientală, pentru a reluà definitiv firele maĭ naturale, carĭ ne légă cu Apusul; am schimbat direcțiunea culturală, decĭ și instituțiunĭ, etc; am pregătit unirea, decĭ și independența, regalitatea, etc. și am făcut ca întrégă Europa să ne cunóscă și să ne aprecieze.

II. Resultatele mișcăriĭ dela 1821. Este continuitate între mișcările luĭ Tudor Vladimirescu și evenimentele dela 1848? Și dacă este, prin ce factorĭ e constituită?

III. Starea Turcieĭ față de Rusia, intențiunile și politica fie-căreia față de noĭ. Ocupațiunea ruséscă dela 1828. Regulamentul Organic. Sorgintele acestuĭ statut și cuprinderea sa. A introdus instituțiunĭ și regule noue saŭ a desvoltat într'un anume sens o stare de lucrurĭ anterióră? Consecințele bune și rele ale regimuluĭ Regulamentuluĭ organic. Modul cum consuliĭ rușĭ îl interpretaŭ.

IV. Privire generală asupra domniilor dintre 1821 și 1859 cu studiul maĭ special al încercărilor de reforme făcute în decursul lor, al causelor și căilor, prin carĭ aŭ căḑut diferițiĭ Domnĭ

V. Starea Bisericiĭ și progresele culturale de la 1821 la 1848. Școlĭ, primele societățĭ cu scopurĭ culturale, cu istoricul lor, presă, teatru, censura și alte pedecĭ, regimul producțiuniĭ, începuturile armateĭ.

VI Evenimentele de la 1848 cercetate în causele și efectele lor politice și sociale. Convențiunea de Balta-Liman. Ocupațiunile străine. Emigrarea

capilor mişcăriĭ din 1848 şi lucrarea lor în străinătate şi în ţéră. Incercările de împăcare şi de solidarisare între Românĭ şi Ungurĭ, căile pe carĭ s'aŭ făcut şi causele pentru carĭ aŭ rĕmas sterpe. Ocupaţiunea ruséscă de la 1853 urmată de cele turcescĭ şi austriace.

VII. Desrobirea ţiganilor de la primele mĕsurĭ luate în vederea acestuĭ scop până la completarea eĭ. Starea diferitelor trepte sociale şi maĭ ales a ţĕrănimiĭ. Organisarea financiară, dările şi cheltuelile de la 1821 la 1856, primele împrumuturĭ. Starea căilor de comunicare, înfiinţarea postelor străine, a telegrafuluĭ. Comerţul de export şi porturile de pe Dunăre. Industria

VIII. Istoricul tractatelor încheiate de Pórtă de la 1821—1856 cu alte Puterĭ şi cuprinḑênd clause carĭ intereséză ţĕrile române, cu apreciarea scopuluĭ adevĕrat al acelor clause. In special funcţionarea regimuluĭ capitulaţiunilor. Mânăstirile închinate.

IX. Biserica şi curentul cultŭral de la 1848 până la tractatul de Paris, apreciarea resultatelor ce le-a avut ducerea tinerilor românĭ la Universităţile din Apus în decursul epoceĭ studiate.

X. Analisa tractatuluĭ de la Paris (30 Martie 1856) din punctul de vedere românesc, cu arĕtarea Puterilor carĭ aŭ sprijinit şi combătut dorinţele Românilor.

XI. Mişcarea populaţiuniĭ românescĭ, pe cât se póte dovedì, cu principalele epidemiĭ, emigrărĭ, şi immigrărĭ, în fine faptele demografice însemnate. Cestiunea carantinelor.

XI. Resumat şi conclusiune generală, cu apendice, indicaţiunĭ de isvóre, indice de persóne şi de lucrurĭ, biografiĭ saŭ orĭ-ce alte completărĭ.

D-l *D. Sturdza* se unesce cu d-l Kalinderu, primind subiectul propus de d-sa, pentru-că tractarea epociĭ arĕtate este de cea maĭ mare însemnătate pentru înţelegerea timpuluĭ în care trăim. E de mare nevoe să avem cunoscinţe clare şi lămurite asupra epoceĭ de la revoluţiunea luĭ Tudor Vladimirescu până la Unirea Principatelor. D-sa propune micĭ schimbărĭ în redacţiunea comunicată de d-l Kalinderu. După d-sa programul ar fi următorul:

Epoca Regulamentuluĭ Organic în Principatele Române.

Starea ţĕriĭ la 1821, în ajunul isbucniriĭ Revoluţiuniĭ grecescĭ.
Relaţiunile dintre Rusia, Turcia, Austria şi Principatele Române
Relaţiunile Principatelor Române cu Serbia, Bulgaria şi ţĕrile învecinate.

Constelaţiunea politică a Europeĭ cu privire specială asupra Principatelor Române.

*

Mişcarea de la 1821 şi resultatele eĭ.
Ocupaţiunea ruséscă din 1828.
Originea, prelucrarea şi cuprinderea Regulamenculuĭ Organic.
Administraţiunea luĭ Kisseleff şi instalarea Domniilor pămîntene.

*

Domniile Regulamentuluĭ Organic dintre 1821 până la 1856.
Aplicarea Regulamentuluĭ Organic.
Influenţele, abusurile şi intrigile interne şi externe.
Starea de lucrurĭ resultând din Regulamentul Organic şi consecinţele eĭ.
Causele numiriĭ şi căderiĭ Domnilor Regulamentarĭ.
Expunerea administraţiuniĭ şi justiţieĭ, a finanţelor şi a armateĭ.
Starea Bisericiĭ, a şcólelor şi a căilor de comunicaţie.
Presa, censura şi instituţiunile culturale.
Starea diferitelor trepte sociale, iar maĭ ales a ţĕrănimiĭ.
Desrobirea ţiganilor.
Carantinele.
Comerţul şi industria.
Regimul capitulaţiunilor.
Mânăstirile grecescĭ.

*

Intâia sguduire a ereĭ Regulamentuluĭ Organic în 1848.
Curentul politic şi cultural stabilit prin contactul crescĕnd cu Occidentul.
Evenimentele de la 1848.
Causele şi efectele lor politice şi sociale.
Convenţiunea de Balta-Liman.
Ocupaţiunea ruso-turcă.
Emigraţiunea capilor mişcăriĭ din 1848 şi lucrarea lor în străinătate şi în ţéră.
Răsboiul oriental din 1853.
Redeşteptarea ţĕriĭ.
Acţiunea din lăuntru şi din afară.
Tractatul de Paris şi noua situaţiune creată Principatelor Române.

D-l *Sturdza,* primind în acéstă formă propunerea d-luĭ Kalinderu, retrage subiectul presentat în şedinţa precedentă.

D-l *V. Babeş* observă că se trec cu vederea interesele comune ale tutulor Românilor. Academia trebue să se intereseze de tóte ţĕrile locuite de Românĭ. In Ungaria este pusă cestiunea, dacă Românii în trecut aŭ avut o viéţă politică de stat, şi dacă aŭ fost în adevĕr îndreptăţiţĭ ca şi cetăţeniĭ de alte némurĭ. Până la 1848 Ungaria a fost stat oligarchic, în stăpânirea nobililor, iar ceĭ-lalţĭ cetăţenĭ nu aveaŭ nicĭ o însemnătate în stat. După ce Româniĭ s'aŭ mişcat şi aŭ participat la revoluţiune, s'a alarmat Europa; iar Unguriĭ aŭ ḑis că Româniĭ nu aŭ fost înainte decât iobagĭ, susţinênd că Maghiariĭ s'aŭ basat numaĭ pe privilegiĭ, carĭ le-aŭ fost scutul lor; că nicĭ o naţionalitate nu a fost exclusă de la afacerile statuluĭ, dacă prin merite a ajuns în nobilime. Asfel uniĭ aŭ ajuns să fie chiar regĭ. Sunt acte publicate, despre participarea Românilor la afacerile de stat, începênd cu secolul XIII. Districtus nobilium Valachorum aŭ fost ţinuturĭ românescĭ guvernate de Românĭ. Aşà dar Româniĭ aŭ avut o periódă de autonomie districtuală în timpul luĭ Ludovic cel Mare. Nicĭ unele nu aŭ fost însă atât de bine stabilite ca cele 12 districte din Banat. Dacă am pune premiŭ pentru o scriere, care să tracteze istoria şi organisarea acestor districte până la epoca Huniadescilor, s'ar dovedì că Româniĭ aŭ avut în Ungaria o însemnată viéţă de stat. Un asemenea obiect ar da câmp de lucrare istoricilor de peste Carpaţĭ. Din aceste motive, d-sa propune subiectul : *Istoria districtelor nobilitare române din Ungaria până la epoca Huniaḑilor.*

D l *D. Sturdza,* susţinênd obiectul propus de d-l Kalinderu, ḑice că góna în contra Românilor, care se face în timpul actual, impune necesitatea de a se elucidà cestiunile importante ale vieţiĭ Românieĭ, unde trăesce sîmburele némuluĭ românesc. Subiectul propus este de maĭ grabnică trebuinţă decât cele-lalte, pentru-ca să se clarifice pentru toţĭ fasele de desvoltare a Românieĭ în secolul present, de la alungarea Fanarioţilor încóce.

D-l *Gr. G. Tocilescu* este pentru studiarea secoluluĭ XIX, căcĭ este de mare însemnătate ca să cunóscem bine timpul în care trăim. De aceea d-sa se unesce cu d-niĭ Kalinderu şi Sturdza.

D-l *N. Ionescu* ḑice că istoria Românilor nu o putem considerà numaĭ ca studiŭ de eruditiune; ea trebue să aibă un scop. Studiarea fie-căreĭ epoce trebue să fie o scântee maĭ mult, care să însufleţéscă pe toţĭ Româniĭ. De aceea, d-sale ĭ-a plăcut subiectul «*Istoria luĭ Michaiŭ Vitézul*», pentru-că este un capitol din istorie de natură a îmbrăţişà pe toţĭ Româniĭ. Istoria trebue să fie *magistra vitae*. Evenimentele depărtate, instituţiunile trecute intereséză maĭ mult pe omul de sciinţă, pe istoric. Epocele maĭ nouĕ intereséză însă pe fie-care. D-sa se unesce cu propunerea d-luĭ Kalinderu; crede însă că ar fi maĭ bine să se modifice programul subiectuluĭ ast-fel, ca să se facă o carte de istorie, în care să se explice faptele şi epocele însemnate, carĭ vor servì la elucidarea vieţiĭ Românilor. Acéstă scriere ar fi bine să încépă de la pacea de la Kuciuk-Kainardgi şi să fie întocmită ast-fel, în cât cine o va cetì, să scie tótă istoria Românilor până la independenţă, şi scrierea să cuprindă viéţa Românilor de peste tot locul în acéstă epocă.

ŞEDINŢA DIN 28 MARTIE 1895. (Diminéţa)

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă.*

Se comunică Secţiuniĭ cererea d-luĭ Broşteanu din Timişóra, prin care solicită sprijinul Academieĭ pentru tipărirea *Istorieĭ Impĕratuluĭ Traian* tradusă de d-sa după Dr. Heinrich Francke.

Se decide a se propune plenuluĭ suplica d-luĭ Broşteanu şi a se recomendà abonarea la 5 exemplare pe séma Academieĭ.

D-l Preşedinte pune în vederea Secţiuniĭ schiţa de studiĭ a d-luĭ profesor Gr. C. Buţureanu, avênd de subiect *Cestiunea Arilor,* transmisă Secţiuniĭ din partea plenuluĭ spre cercetare şi opinare. — Se decide a se încredinţà d-luĭ membru A. D. Xenopol studiul

Arilor, despre care este rugat a face un raport până la primele ședințe ordinare de peste an.

Se propune a se procedă la constituirea biuroului Secțiunii pentru anul 1895- -96, în conformitate cu art. 15 din Statute.

Procedându-se la alegerea Președintelui, se alege d-l *I. Kalinderu;* de asemenea se realege Vice-Președinte d-l *A. D. Xenopol.*

ȘEDINȚA DIN 28 MARTIE 1895. (După amiadi)

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

La ordinea dileĭ este discuțiunea asupra subiectuluĭ propus pentru Premiul Eliade-Rădulescu din anul 1900.

D-l *N. Ionescu* propune ca, în loc de a se fixà un subiect mărginit în timp și materie, să se pună la concursul premiuluĭ o carte, care să cuprindă întréga istorie românéscă până astădĭ Istoria contemporană să cuprindă însă întâiul loc, pentru ca să se pótă face discernămîntul întîmplărilor, din carĭ a eșit România modernă. Titlul acesteĭ lucrărĭ ar puté fi: «Cartea timpurilor fericite ale istorieĭ Românilor.» Timpurile fericite sunt, dice d-l N. Ionescu, timpurile cele marĭ și carĭ atrag inimile tuturor. Acéstă carte ar puté să cuprindă 10 capitule și anume: 1) Colonisarea generală a Dacieĭ; 2) Statutul colonilor rusticĭ aĭ luĭ Adrian (Adrian voise să părăséscă Dacia, așà încât Dunărea să fie hotarul imperiuluĭ roman; dar apoĭ s'a întors și a întărit Dacia prin statutul coloniilor rurale); 3) Ducerea legiunilor de-a drépta Dunăriĭ; 4) Lățirea și înălțarea creștinismuluĭ; 5) Invasiunile barbare; 6) Descălecarea Principatelor; 7) Mircea și Alexandru-cel-Bun; 8) Ioan Huniade și Matias Corvin; 9) Fanarioțiĭ și Domniĭ pămîntenĭ; 10) Tractatul de Paris și Tractatul din Berlin.

D-l *V. A Urechiă* dice că propunerea d-luĭ N. Ionescu îĭ surîde,

în parte, fiind-că ţine sémă de subiectele propuse de d-niĭ Xenopol, Babeş şi Sturdza. Crede însă că propunerea trebue lărgită şi nu se împacă maĭ ales cu alegerea capitolelor, carĭ ar trebuì să fie cele următóre: 1) Despre Dacĭ, ca element constitutiv al némuluĭ românesc; 2) Colonisarea Dacieĭ de Romanĭ; 3) Dacia de la Adrian la Aurelian; 4) Lăţirea creştinismuluĭ; 5) Împĕrăţia româno-bulgară; 6) Descălecarea Principatelor; 7) Ştefan-cel-Mare; 8) Michaiŭ Vitézul; 9) Deşteptarea spirituluĭ românesc; 10) Tractatul de Paris.

D-niĭ *I. Kalinderu* şi *D. Sturdza* se unesc pentru a propune o restrîngere a subiectuluĭ, care să cuprindă epoca importantă în care spiritul românesc s'a desvoltat în luptă cu împotrivirile ce a întîmpinat din afara şi înlăuntrul ţĕrilor, şi anume «*Istoria Românilor în timpul Domniilor regulamentare.*»

— Subiectul propus de d-niĭ I. Kalinderu şi D. Sturdza se primesce.

ŞEDINŢA DIN 29 MARTIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *I. Kalinderu.*

Se dă cetire art. 4 din actul de donaţiune al Principeseĭ Alina Ştirbeĭ, privitor la publicarea de documente relative la Istoria Românilor.

D-l *A. D. Xenopol* propune ca, înainte de a hotărî ce anume documente să se publice din veniturile fonduluĭ Principeseĭ Alina Ştirbeĭ, Secţiunea să decidă, dacă se vor publicà documente contemporane saŭ documente vechĭ.

D-l *N. Ionescu* se unesce cu propunerea d-luĭ A. D. Xenopol

D-l *V. Babeş* ḑice că d-l Ionescu n'a spus, dacă Secţiunea va luà cunoscinţă de documentele, ce se propun spre publicare, fie ale d-luĭ D. Sturdza, fie cele descoperite de d-l Gr. G. Tocilescu

la Brașov. Prealabila cercetare a acestor documente va înlesni resolvirea cestiuniĭ.

D-l *A. Papadopol-Calimach* este de părere ca să se publice documentele descoperite de d-l Gr. G. Tocilescu în archivul Brașovuluĭ.

D-l *I. Kalinderu* amintesce oferta făcută de d-l D. Sturdza în sesiunea generală a anuluĭ 1893, la 1 Martie, de a da Academieĭ tóte volumele dejà publicate din *Actele și Documentele privitóre la renascerea Românieĭ,* cu condițiune ca Academia să continue și să termine publicațiunea cu documentele aflătóre în posesiunea d-luĭ Sturdza. Plenul a decis să trimită propunerea în cercetarea Secțiuniĭ istorice, care trebue să o aibă în vedere acum, când se discută asupra publicăriĭ de făcut din fondul Principeseĭ Alina Știrbeĭ. D-l Kalinderu este de opiniune ca, înainte de a admite propunerea d-luĭ Papadopol-Calimach, Secțiunea să iea cunoscință în amĕnunt de documentele descoperite la Brașov.

D-l *S. Fl. Marian* observă că nu s'a urmat ast-fel pentru documentele publicate în colecțiunea Hurmuzaki.

D-l *A. D. Xenopol* ḑice că într'adevĕr documentele publicate în colecțiunea Hurmuzaki n'aŭ fost prealabil cercetate de Secțiune; din acéstă causă s'aŭ strecurat în publicațiunile Hurmuzaki și unele documente fără cea maĭ mică însemnătate. Tocmaĭ de aceea este bine să se cerceteze maĭ înainte de publicare documentele găsite la Brașov. Cât pentru colecțiunea de documente a d-luĭ D. Sturdza, nu este necesitate de o prealabilă studiare din partea Secțiuniĭ, căcĭ acele documente sunt înseșĭ protocólele Comisiuniĭ internaționale de la 1857.

D l *N. Ionescu*, în cestiune prealabilă, cere ca să nu se publice din fondul Alina Știrbeĭ nicĭ un document, al căruĭ cuprins să nu fie dinainte cunoscut.

— Propunerea d-luĭ N. Ionescu se pune la vot și se respinge.

D-l *A. D. Xenopol* propune ca să se publice documentele adunate de d-l D. Sturdza; iar în cas când d-sa nu ar voi să dea documentele, atuncĭ să se publice acelea, pe carĭ le-a găsit d-l Tocilescu în archivul Brașovuluĭ.

D-l *N. Ionescu* face reserva în scris - ca «orĭ-carĭ ar fi documentele ce s'ar tipărì, ele să fie comunicate maĭ înainte Secțiuniĭ istorice și publicarea lor să se facă sub direcțiunea Academieĭ.»

— Secțiunea în majoritate decide:

1) A se publicà documentele culese de d-l D. Sturdza, referitóre la istoria contemporană;

2) In cas când nu s'ar puté publicà acele documente, se vor edità, sub priveghierea Academieĭ, ca și în trecut, documentele descoperite de d-l Gr. G. Tocilescu în archivul municipal din Brașov, privitóre la istoria Românilor.

SECŢIUNEA SCIINŢIFICĂ

ŞEDINŢA DIN 16 MARTIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *P. Poni.*

Se iea în cercetare *Bibliografia medicală* a d-luĭ Dr. Crăiniceanu, trimisă Secţiuniĭ de către plenul Academieĭ.

D-niĭ *Babeş* şi *Aurelian* susţin că acéstă lucrare nu póte figurà în *Analele* Academieĭ, dar propun ca să se intercaleze în bibliografia, ce Academia a decis să facă pentru biblioteca sa.

D-l *Gr. Ştefănescu* este de părere, ca manuscrisul acesteĭ bibliografiĭ să se trimită în cercetarea uneĭ Comisiunĭ compuse din d-niĭ Felix şi Babeş, şi dacă dînşiĭ vor găsì că este meritorie, să se tipăréscă aparte, cum acésta se face cu memoriile ştiinţifice ale membrilor Academieĭ.

D-l *Dr. Brândză* se unesce cu părerea d-lor Aurelian şi Babeş. După d-sa o bibliografie, orĭ cât de bună ar fi ea, nu se póte publicà în *Analele* Academieĭ.

D-l *Gr. Ştefănescu* dice că, înainte de a decide să o utilisăm în bibliografia nóstră, trebue să scim dacă merită să fie utilisată. Bibliotecarul nostru nu este special în medicină şi ar puté să pue neexactităţĭ, dacă bibliografia d-luĭ Crăiniceanu nu ar fi bună.

D-niĭ *Aurelian* şi *Babeş* persistă în părerea lor de a se utilisà în bibliografia Academieĭ.

D-l *Babeş* dice că lucrarea este bună şi este de părere a se trimite Bibliotecaruluĭ.

D-l *Gr. Ştefănescu* dice că nu se póte face acésta, pentru că nu ştim, dacă autorul acesteĭ bibliografiĭ primesce acest mod de a-şĭ publicà lucrarea.

D-l General *Fălcoianu* este de aceeaşĭ părere.

D-l Preşedinte formuléză votul în modul următor:

Să se întrebe autorul, dacă consimte ca bibliografia sa medicală manuscrisă să fie utilisată la facerea bibliografieĭ raţionate, a căreĭ publicare s'a hotărît de Academie.

In cas când d-l Dr. Crăiniceanu va consimţì la acésta, se va pune în înţelegere cu Bibliotecarul Academieĭ asupra moduluĭ, cum se va procedà la publicarea materialuluĭ.

— Majoritatea Secţiuniĭ aprobă acest mod de procedare.

In privinţa notiţelor d-luĭ Ghibaldan, Secţiunea le trimite în cercetarea d-lor *Fălcoianu* şi *Haret* spre a le cercetà şi raportà.

In privinţa noteĭ «*Climatologia Românieĭ— Gerul Bobotezii*» de d-l Şt Hepites, d-l Secretar *Gr. Ştefănescu* resuméză cuprinsul eĭ şi opinéză a se încuviinţà publicarea în *Analele* Academieĭ.

D l *Dr. Brândză* dice că acéstă lucrare a maĭ eşit şi în alte publicaţiunĭ şi nu este obiceiul, ca asemenea publicaţiunĭ să maĭ apară în *Analele* Academieĭ.

D-l *Gr. Ştefănescu* dice că, dacă în mod succint saŭ numaĭ în resultatele lor generale aceste observaţiunĭ aŭ fost publicate, atuncĭ este de părere că nota maĭ amĕnunţită şi tóte tablele de observaţiunĭ se pot publicà în *Analele* nóstre.

D-l *Babeş* este de părere, ca să se întrebe autorul în acéstă privinţă şi dacă nota trimisă nu a maĭ fost publicată în forma sa actuală, atuncĭ să se publice în *Anale.*

—Secţiunea decide a se întrebà d-l Hepites şi însărcinéză pe d-l Secretar cu acéstă misiune.

ȘEDINȚA DIN 28 MARTIE 1895.

Preşedinţa d-luĭ *P. Poni*.

Referindu-se la cele decise în şedinţa de la 16 Martie, Secţiunea, în vederea raportuluĭ d-lor Haret şi Fălcoianu şi a rĕspunsuluĭ dat de d-l Hepites, este de părere că atât nota d-luĭ Hepites cât şi notele d-luĭ Ghibaldan, merită să se publice în *Analele* Academieĭ.

Procede după aceea la reînnoirea biurouluĭ, şi se realeg d-l *P. Poni* Preşedinte şi d-l General *St. Fălcoianu* Vice-Preşedinte.

Raport despre şedinţa din 28 Martie 1895.

Secţiunea *sciinţifică*, în şedinţele sale din 16 şi 28 Martie, luând în cercetare operatele ce i s'aŭ trimis de plenul Academieĭ şi în urma discuţiunilor urmate, a luat următórele decisiunĭ:

1. In privinţa *Bibliografieĭ medicale române* a d-luĭ Dr. Crăiniceanu «să se întrebe autorul, dacă consimte ca bibliografia sa «medicală manuscrisă să fie utilisată la facerea bibliografieĭ raţionate, «a căriĭ publicare s'a hotărît de Academie. In cas când d-l Crăiniceanu va consimţì la acésta, se va pune în înţelegere cu d-l Biblio-«tecar al Academieĭ asupra moduluĭ cum se va procedà la publi-«carea materialuluĭ.»

2. In privinţa noteĭ d-luĭ Stefan Hepites *Climatologia Românieĭ — Gerul Bobotezeĭ* şi a notelor d-luĭ Ghibaldan, *Calcularea în mod elementar a arielor poligonale regulate convexe* şi *Demonstrarea uneĭ propoziţiunĭ enunciate de Poncelet*, avênd în vedere raportul d-lor Haret şi Fălcoianu şi a scrisóreĭ d-luĭ Hepites, Secţiunea este de părere a se publicà în *Analele* Academieĭ.

COMISIUNEA FINANCIARĂ

I. — *Raportul Cassieruluĭ-comptabil asupra operaţiunilor casseĭ şi asupra stăriĭ fondurilor Academieĭ Române în anul 1894—95.*

I.

Am onóre a presentà situaţiunea provisorie a Comptabilităţiĭ şi a Casseĭ pe exerciţiul 1894—95 până la 25 Februarie, avênd cea definitivă a o presentà la încheerea acestuĭ an budgetar.

A. Din veniturile însemnate în budget de	L. 200.707,30
s'a incassat până acum suma de	» 141 872,50
şi aŭ rĕmas venituri neincassate de	L. 58 834,80

şi anume:

1. *Vĕrsămîntul Zappa* pe anul 1892—93 de	L. 11 750,—	
» » » » 1893—94 »	» 11.750,—	
» » » » 1894—95 »	» 11 750,—	L. 35.250,—
2. *Dela Fondul Năsturel-Herĕscu*:		
Moşia Năsturel rest din câştiul 26 Oct. 1894 de	L. 5.700,—	
» » câştiul de 23 Aprilie 1895 »	» 12.950,—	
» Lămotescĭ rest din câştiul 26 Oct. 1894 »	» 684,80	
» » câştiul de 23 Aprilie 1895 »	» 4 250,—	L 23 584,80
Suma de sus . . .		L. 58 834,80

Din aceste sume sunt de incassat:

1. *Vĕrsămîntul Zappa* de . . . . L. 35.250,—

2. *La Fondul Năsturel-Herĕscu,* arenda moşieĭ Năsturel de . . . . » 18 650,—L. 53.900,—

care sumă se soldéză pe anul 1895—96.

Iar arenda moşieĭ Lămotescĭ, câştiul de 26 Octobre 1894 în sumă de . . . . L. 4.250,—
din care se scade un acompt, obţinut din vinderea garanţieĭ arendaşuluĭ, de . . . . » 3 565 20

Rĕmâne rest de . . . L. 684,80

şi câştiul de 23 Aprilie 1895 . . . . » 4 250,— » 4.934,80

Acéstă sumă este neincassabilă şi trebue scădută din excedentul anuluĭ curent, după cum se vede sub C.

Moşia, în urma resilieriĭ contractuluĭ, după ce s'aŭ ţinut 3 licitaţiunĭ, a rĕmas nearendată, ast-fel că Academia şi Epitropia Sf. Vinerĭ vor fi silite a o da în parte la ţĕranĭ, iar din produsul recolteĭ 1895 se vor acoperi cele 2 câştiurĭ de arendă pe 1895—96.

B. Situaţiunea budgetuluĭ de cheltuelĭ este precum urméză: .

		Votat		Cheltuit		Rĕmas
Litera a	L.	21.000,—	L.	19.940,—	L.	1.060,—
» b	»	8.340,—	»	8.340,—	»	—,—
» c	»	1 000,—	»	1.000,—	»	—,—
» d	»	2.400,—	»	2 200,—	»	200,—
» e	»	3.300,—	»	3.300,—	»	—,—
» f	»	45 480,—	»	37 840,—	»	7 640,—
» g	»	4.400,—	»	4 029,15	»	370,85
» h	»	400,—	»	400,—	»	—,—
» i	»	1.500,—	»	1.500,—	»	—,—
» j	»	1 000,—	»	627,55	»	372,45
» k	»	2 000,—	»	2.000,—	»	—,—
» l	»	2.500,—	»	2 434,65	»	65,35
» m	»	1.800,—	»	1.764,20	»	35,80
» n	»	5.000,—	»	5 000,—	»	—,—
» o	»	5.000,—	»	5.000,—	»	—,—
» p	»	4.000,—	»	4.000,—	»	—,—
» q	»	5.000,—	»	5.000,—	»	—,—
» r	»	756,50	»	756,50	»	—,—
De reportat . . .	L.	114.876,50	L.	105.132,05	L.	9.744,45

		Votat		Cheltuit		Rĕmas
Report . . .	L.	114 876,50	L.	105.132,05	L.	9.744,45
Litera s	»	6 000,—	»	5.765,40	»	234,60
» t	»	6.000,—	»	6 000,—	»	—,—
» u	»	3.153.—	»	3.153,—	»	—,—
» v	»	8 000,—	»	8 000,—	»	—,—
» w	»	2.200,—	»	2 200,—	»	—,—
» x	»	1.763,45	»	—,—	»	1.763,45
» y	»	889,95	»	889,95	»	—,—
» z	»	1.000,—	»	—,—	»	1.000,—
» aa.	»	1.000,—	»	—,—	»	1.000,—
» bb.	»	2.000,—	»	967,50	»	1.032,50
» cc.	»	1.000,—	»	—,—	»	1.000,—
» dd.	»	6.960,50	»	6.945,65	»	14,85
» ee.	»	3.000,—	»	3 000,—	»	—,—
Total . .	L.	157.843,40	L.	142 053,55	L.	15.789,85

Prin urmare, cheltuiala maĭ puţină din budgetul cheltuelilor se arată a fi de . . . . L. 15.789,85

Acì este de observat, că de óre-ce în budgetul actual fiind prevĕḑute la articolele maĭ jos însemnate sume neîndestulătóre trebuinţelor, rĕmâne a se înscrie maĭ mult în budgetul anuluĭ viitor la următórele articole:

1. Diurnele şedinţelor ordinare, diurna pe 4 şedinţe trecute	L.	880,—
2. Mobilier	»	217,40
3. Intreţinerea şi repararea localuluĭ Academieĭ	»	8,05
4. Achisiţiunĭ, monete şi chrisóve	»	153,50
5. Anale.	»	941,85
6. Herodot.	»	426,—
7. Basme române.	»	1.660,05
Total . . .	L.	4.286,85

Aceste sume sunt dejà regulate pentru plată prin procese verbale, şi rĕmân alte sume maĭ marĭ, carĭ se vor luà în vedere la facerea budgetuluĭ anuluĭ viitor.

C. Comptul excedent este următorul:

Budgetul pe anul 1894 — 95 se închide cu un deficit de		L.	1.128,40
Lângă acésta se adaogă suma arĕtată sub B. de la Fondul Năsturel-Herĕscu de		»	4.934,80
Contra acestor sume se înscriŭ următórele beneficiĭ:			
1. Sporul provenit din vinderea publicaţiunilor de	L. 503,65		
2. Cheltuiala maĭ puţin în budgetul cheltuelilor arĕtate sub B de	» 15.789,85		
Ast-fel sporul este astăḑĭ de		L.	10 230,30
Egal	L. 16.293,50	L.	16.293,50

Notă. — Avênd a se maĭ face plăţĭ din acest excedent până la încheerea anuluĭ budgetar, va scădé cu aproximaţie la L. 6.000.

D. Fondurile Academieĭ în efecte depuse la Banca Naţională sunt tot acele din anul 1893—94, cu o mică transcriere de la Fondul Hagi-Vasile la Fondul Cuza şi înscrierea Fonduluĭ Principesa Alina Ştirbeĭ între Fondurile Academieĭ.

Neputêndu-se incassà vĕrsămîntul Zappa pe 3 anĭ în sumă de Leĭ 35.250,— nu s'a putut efectuà capitalisarea saldurilor în efecte la următórele fondurĭ:

1.	La	Fondul	Cuza	sald	de	L.	2 936,20
2.	»	»	Năsturel-Herĕscu	»	»	»	12.078,95
3.	»	»	A. Fĕtu	»	»	»	2 458,50
4.	»	»	G. Lazăr	»	»	»	5.260,15
5.	»	»	Eliade-Rădulescu	»	»	»	5.293,35
6.	»	»	G. San-Marin	»	»	»	1.574,—
7.	»	»	Hagi-Vasile	»	»	»	942,25
8.	»	»	Neuschotz	»	»	»	3.627,55
9.	»	»	Bodescu	»	»	»	1 046,55
					Total	L.	35 217,50

E. Iată *situațiunea Fondurilor:*

1. Fondul Zappa.

			nominal		peste nominal
59 titl. rentă amortis. de 5°/₀ à L.	5.000,—	L	295.000,—		—
4 » » » » 5°/₀ » »	500,—	»	2.000,—		—
11 acț. de Banca Națională » »	500,—	»	5.500,—	L.	9 866,80
Total		L.	302.500,—	L	9.866,80

2. Fondul Cuza.

6 titl. rentă amortis. de 5°/₀ à L.	5.000,—	L.	30.000,—
23²/₅ obl. municipale » 5°/₀ » »	500,—	»	11.700,—
1 scris. func. rural » 5°/₀ » »	1.000,—	»	1.000,—
2 » » » » 5°/₀ » »	100,—	»	200,—
Total		L.	42 900,—

3. Fondul Economiilor.

18 titl. rentă amortis. de 5°/₀ à L.	5.000,—	L.	90.000,—		—
3 » » » » 5°/₀ » »	500,—	»	1.500,—		—
46 obligaț. municipale » 5°/₀ » »	500,—	»	23.000,—		—
1 acț de Banca Națională . . . » »	500,—	»	500,—	L	600,—
Total		L.	115.000,—	L.	600,—

4. Fondul Năsturel-Herĕscu.

2 titl. rentă amortis. de 5°/₀ à L.	5.000,—	L.	10.000,—		—
4 » « » » 5°/₀ » »	500,—	»	2.000,—		—
30 oblig. municipale » 5°/₀ » »	500,—	»	15 000,—		—
10 acț. de Banca Națională . » »	500,—	»	5 000,—	L.	9 031,65
Total		L.	32 000,—	L.	9 031,65

5. *Fondul Chițu.*

			nominal		peste nominal
1 acț. de Banca Națională . à L.	500,—	L.	500,—	L.	912,50
Total		L.	500,—	L.	912,50

6. *Fondul Daniel.*

28 oblig. de stat de . 6% à L.	500,—	L.	14 000,—
2 » municipale » 5% » »	500,—	L.	1.000,—
Total		L.	15 000,—

7. *Fondul Anastasie Fĕtu.*

2 titl. rentă amortis. de 5% à L.	5.000,—	L.	10 000,—
10 oblig. municipale » 5% » »	500,—	»	5 000,—
Total		L.	15 000,—

8. *Fondul G. Lazăr.*

6 scris. funciare rurale de 5% à L	1 000,—	L.	6 000,—
71 oblig. municipale . » 5% » »	500,—	»	35 500,—
Total		L.	41.500,—

9 *Fondul Eliade-Rădulescu.*

6 scris. funciare rurale de 5% à L.	1 000,—	L.	6 000,—		—
23 oblig. municipale . » 5% » »	500,—	»	11.500,—		—
2 acț. de Banca Națională . » »	500,—	»	1 000,—	L.	1.200,—
Total		L.	18.500,—	L	1 200,—

10. *Fondul G. San-Marin.*

2 titl. rentă amortis de 5% à L.	5.000,—	L.	10.000,—
4 oblig. municipale » 5% » »	500,—	»	2.000,—
Total		L.	12 000.—

11. *Fondul D. Hagi-Vasile.*

	nominal	peste nominal
39³/₅ oblig. municipale de 5% à L. 500,—	L. 19 800,—	
Total	L. 19 800,—	

12. *Fondul Neuschotz.*

50 oblig. municipale de 5% à L. 500,—	L. 25 000,—
Total	L. 25.000,—

13. *Fondul Bodescu.*

13 oblig. municipale de 5% à L. 500,—	L. 6 500,—
Total	L. 6 500,—

14 *Fondul Ioan Fětu.*

137 oblig. municipale de 5% à L. 500,—	L. 68.500,—	—
47 scris. func. urb. Iașĭ » 5% » » 1 000,—	» 47.000,—	—
13 » » » » » 5% » » 100,—	» 1 300,—	—
86 acț. de Banca Națională » » 500,—	» 43 000,—	L. 47.533,80
Total	L. 159.800,—	L. 47.533,80

15. *Fondul Principesa Alina Știrbeĭ.*

3 titl. rentă română de 5% à L 2.000,—	L. 6 000,—
188 » » » » 5% » » 500,—	» 94.000,—
5 » » amortisab. » 5% » » 20.000,—	» 100 000,—
In total	L. 200.000,—

Resumatul Fondurilor aicĭ notate:

			nominal		peste nominal		total
1.	*Fond. Zappa*	efecte de	L. 302.500,—	L.	9.866,80	L.	312 366,80
2	» *Cuza*	» » »	42 900,—	»	—,—	»	42.900,—
3	» *Economiilor*	» » »	115.000,—	»	600,—	»	115.600,—
4.	» *Năst.-Herĕscu*	» » »	32 000,—	»	9.031,65	»	41.031,65
5.	» *Chițu*	» » »	500,—	»	912,50	»	1 412,50
6.	» *Daniel*	» » »	15 000,—	»	—,—	»	15.000,—
7.	» *A. Fĕtu*	» » »	15 000,—	»	—,—	»	15.000,—
8	» *G. Lazăr*	» » »	41 500,—	»	—,—	»	41 500,—
9.	» *El.-Rădulescu*	» » »	18.500,—	»	1 200,—	»	19 700,—
10.	» *G. San-Marin*	» » »	12 000,—	»	—,—	»	12.000,-
11.	» *D. H.-Vasile*	» » »	19 800,—	»	—,—	»	19 800,—
12.	» *Neuschotz*	» » »	25 000,—	»	—,—	»	25 000,—
13	» *Bodescu*	» » »	6.500,—	»	—,—	»	6 500,—
14	» *Ioan Fĕtu*	» » »	159 800,—	»	47 533,80	»	207 333,80
15	» *Princ. A. Știrbeĭ*	» »	200.000,—	»	—,—	»	200,000, —
	Totalul efectelor	. . L.	1 006,000,—	L.	69 144,75	L.	1 075 144,75

Academia posedă astădĭ următórele efecte de la 14 fondurĭ:

		nominal		peste nominal		total
5 titl rent amort de 5%	à L 20 000,—	L 100.000,—	L.	—,—	L.	100.000,—
89 » » » » 5%	» » 5.000,—	» 445.000,—	»	—,—	»	445.000,—
11 » » » » 5%	» » 500,—	» 5.500,—	»	—,—	»	5.500,—
3 » » perpet. » 5%	» » 2 000,—	» 6 000,—	»	—,—	»	6.000,—
188 » » » » 5%	» » 500,—	» 94.000,—	»	—,—	»	94 000,—
28 oblig. de stat » 6%	» » 500,—	» 14 000,—	»	—,—	»	14.000,—
13 scris. func. rur. » 5%	» » 1 000,—	» 13 000,—	»	—,—	»	13.000,—
2 » » » » 5%	» » 100,—	» 200,—	»	—,—	»	200,—
47 » func. urb. Iașĭ 5%	» » 1 000,—	» 47 000,—	»	—,—	»	47.000,—
13 » » » » 5%	» » 100,—	» 1.300,—	»	—,—	»	1.300,—
449 oblig. municip. » 5%	» » 500,—	» 224.500,—	»	—,—	»	224 500,—
111 acț. Banca Națională	» » 500,—	» 55.500,—	»	69.144,75	»	124.644,75
	Suma ca sus . L.	1 006.000, —	L.	69 144,75	L.	1 075 144,75

F. Afară de efectele acestor 15 fondurĭ, Fondul Obedenaru, cu nuda proprietate, se află neschimbat ca în anul trecut, precum urméză:

Fondul Obedenaru.

		nominal		peste nominal		total
2 scris func. rur. de 5% à L. 5.000,—	L.	10.000,—	L.	—,—	L.	10 000,—
1 » » » » 5% » » 1.000,—	»	1.000,—	»	—,—	»	1.000,—
76 oblig. munic. » 5% » » 500,—	»	38 000,—	»	—,—	»	38.000,—
110 » de stat » 6% » » 500,—	»	55.000,—	»	—,—	»	55.000,—
5 » » » » 6% » » 100,—	»	500,—	»	—,—	»	500,—
40 acţ. de Banca Naţ. » » 500,—	»	20 000,—	»	32.548,60	»	52 548,60
Suma	L.	124.500,—	L.	32.548,60	L.	157 048,60

şi venitul moşiciĭ Obedenĭ ca în aniĭ trecuţĭ de . . . . L. 12.000,—

G. Fondul Societăţiĭ craiovene pentru înaintarea învĕţămîntuluĭ public, ca fond special, este depus în efecte şi neschimbat ca în anul trecut, după cum urméză:

		nominal		peste nominal		total
10 titl. rentă amort. de 5% à L 500,—	L.	5 000,—	L.	—,—	L.	5.000,—
2 obl. municip. » 5% » » 500,—	»	1.000,—	»	—,—	»	1.000,—
2 acţ de Banca Naţion. » » 500,—	»	1.000,—	»	1.200,—	»	2.200,—
Suma	L.	7.000,—	L.	1.200,—	L.	8.200,—

iar saldul din anul trecut de	L.	1 042,15	
a crescut: *a*) prin incassarea cupónelor de. . . .	»	472,—	
b) Spor provenit din 2 cupóne de Banca Naţională à L. 3,55 peste prevederĭ	»	7,10	
în anul curent	L.	1.521,25	
de aicĭ se scade:			
15 % prelevaţĭ în budgetul actual	»	70,80	
rĕmâne sald de			L. 1.450,45
iar în total de			L. 9.650,45

H La Fondul Ioan Fĕtu s'aŭ incassat în 1894—95 următórele cupóne:

1. 86 cupóne de Banca Naţională à L. 89,55 L. 7.701,30
2. 197 » municipale şi func urb. Iaşĭ 5% » 5.840,—

Totalul incassărilor este de L. 13.541,30

iar în budgetul 1894—95 a fost înscris la veniturĭ:

1. 86 cupóne de Banca Naţională à L. 86,— L. 7.396,—
2. 197 » obl. municipale şi func urb. Iaşĭ 5% » 5 840,—

In total . . . . L. 13 236,—

Prin urmare s'a incassat maĭ mult cu . . . . . L. 305,30

carĭ s'aŭ trecut la excedentul Fonduluĭ Ioan Fĕtu, cum se vede maĭ jos, sub I.

Veniturile Fonduluĭ Ioan Fĕtu pe 1895—1896 se vor înscrie în budgetul viitor cu:

86 cupóne de Banca Naţională à L. 89,55 (ca acum) L. 7 701,30
137 » la L. 86.500,— municipale de 5% . » 3.425,—
60 » » » 48.300,— func. urb. Iaşĭ de 5% » 2 415,—

In total. . . . . L. 13 541,30

I. Comptul excedentuluĭ Ioan Fĕtu a început anul curent cu un sald de. . . . . L. 1.910,25

a crescut prin sporul de maĭ sus arĕtat de . . » 305,30

Astădĭ la suma de . . . . L. 2.215,55

J. Fondul Macinca. La casele din Craiova, în urma uraganelor şi ploilor din Maiŭ 1893, s'a cerut neapĕrat o reparaţiune radicală, care a costat pe Academie suma de. . . . . L. 10 955,30

care sumă însă, neputêndu-se prevedé în budgetul actual, rĕmâne a se înscrie în budgetele anilor viitorĭ, după cum vor permite veniturile acestuĭ fond, căcĭ acuma este împrumutat de la fondul Adamachi.

Casa produce şi acum un venit anual de . . . . L. 6 600,—

K. Suma incassată din vîndarea Etimologiculuĭ în anul 1893—94 a fost de . . . . L. 153,—

La care se adaogă şi vîndarea din 1894—95 de » 63,—

In total . . . L 216,—

care sumă se trece ca sald pe anul 1895—96.

L. Fondul publicării documentelor istorice Hurmuzaki:

A intrat de la Stat (Cassieria centrală)			L.	33.000,—
» » din vîndarea publicaţiunii			»	1 323,70
Total			L	34 323,70
S'a cheltuit:				
Tipografuluĭ		L. 13 234,55		
Copiĭ de documente:				
la Sibiŭ	L. 2.628,—			
» Braşov	» 634,50			
» Odesa	» 400,—			
» Bucovina	» 1 200,—			
» Bucurescĭ	» 272,—			
» Fotografiĭ la Braşov	» 189,20			
» Traducerĭ în Bucurescĭ . . .	» 352,50	» 5 676,20		
Remunerărĭ:				
» pentru corecturĭ .	L. 3 637,50			
» pentru coordonare de documente pe 11 lunĭ	» 3.850,—			
» Secretaruluĭ Comisiuniĭ pe 11 lunĭ . .	» 3 850,—	» 11 337,50		
Cheltuelĭ de expediţiune.		» 957,90	L.	31.206,15
Sald de			«	3.117,55
Suma ca sus			L.	34 323,70

Din saldul acesta de L. 3 117,55 este încă de cheltuit în luna Martie curent, în cât adevĕratul sald pe anul 1895—96 se va vedé în urmă.

M. S'a cheltuit în anul 1893—94 pentru medaliile decedatuluĭ Preşedinte Gheorghe Bariţiŭ suma de. . . . . L. 4.000,— şi, de óre-ce, în budgetul cheltuelilor actual, nu s'a prevĕḑut suma trebuinciósă pentru achitarea lor, rĕmâne a se înscrie în budgetul anilor viitorĭ. Suma sus menţionată s'a avansat ca împrumut din Fondul Adamachi.

N. Recapitulând situaţiunea, Academia are în anul curent în efecte, proprietăţĭ şi saldurĭ, afară de Fondul Hurmuzaki (care este separat):

Sub C. Excedentul saŭ sporul	L.	10.230,30
» D. Saldurile Fondurilor	»	35 217.50
» » Efecte la 15 Fondurĭ	»	1.075.144,75
» E. Efectele Fonduluĭ Obedenaru	»	157 048,60
De reportat . . .	L.	1 277.641 15

		Report	L. 1.277 641,15
Sub	E. Moşia Obedenĭ evaluată după venit	»	240.000,—
»	F. Efectele Fonduluĭ Craiovén	»	8.200,—
»	» Saldul » »	»	1.450,45
»	G. Casa decedatuluĭ Ioan Fĕtu evaluată	»	80.000,—
»	H Excedentul Fonduluĭ Ioan Fĕtu	»	2.215,50
»	I Casa Macinca din Craiova, după venit	»	130.000,—
»	J. Sald din vinderea Etimologicu luĭ	»	216,—
		In total	L. 1 739 723,10

Numerariul Casseĭ în 25 Februarie 1895 este de. . . . . L. 1 912,95

Bucurescĭ, 25 Februarie 1895

II.

Conform arĕtăriĭ din întâiul raport al Casseĭ şi al Comptabilităţiĭ din 25 Februarie 1895, am onóre a vĕ presentà acum situaţiunea finală cu încheerea anuluĭ budgetar 1894—95.

A. Veniturĭ Din veniturile arĕtate neincassate şi anume:

1. *Vĕrsămîntul Zappa* pe 3 anĭ trecuţĭ de	. L.	35.250,—	
2. *Arenda moşieĭ Năsturel* de	»	18 650,—	L 53.900,—

nu s'a putut incassà nimic; din contra, pentru a puté face plăţile rĕmase, cum se va vedé maĭ jos, pentru închiderea exerciţiuluĭ 1894—95, a fost nevoe a se lua de la Fondul Adamachi un împrumut ca acompt din prelevarea pe 1895—96 de L. 6 500,— cum se va vedé maĭ jos. Suma de L. 53.900 de maĭ sus se va trece ca sald din incassărĭ pe anul 1895—96, cu un contra-sald de capitalisat de acelaşĭ echivalent şi anume la:

1.	Fondul Lazăr	L.	5 260,15
2.	» Năsturel-Herĕscu . .	»	12 078,95
3	» Cuza	»	2 936,20
4	» Anastasie Fĕtu . .	»	2 458,50
5.	» Eliade-Rădulescu . .	»	5 293,35
6.	» San-Marin	»	1 574,—
7.	» Neuschotz	»	3 627,55
8.	» Bodescu	»	1 046,55
9.	» Craiovén	»	1 450,45
	De reportat . .	L	35 725,70

	Report	L.	35.725.70		
10	Fondul Chițu	»	671,75		
11.	» Daniel	»	49,65		
12	» Zappa	»	866,25		
13	» Economiilor	»	85,50		
14.	» Hagi-Vasile.	»	912,25		
15.	» Obedenaru	»	1 692,45		
16.	Excedentul Fond. Ioan Fĕtu .	»	2 215,55		
17.	Vinderea Etimologiculuĭ . .	»	216,—	L.	42.465,10

II Imprumutat de la Fondul Adamachi ca acompt asupra prelevărilor pe 1895—96 . . . » 6.500,— L. 48 965,10

și rĕmâne un spor de . . . . L. 4 934,90

lângă care se adaogă numerariul aflat astădĭ de . . . . » 1 619,80

Ese un spor de . . . . . . » 6.554,70

care se va trece ca excedent pe anul viitor 1895—96.

B. Comptul excedent arĕtat în primul raport în suma de L 10 230,30

lângă care se adaogă o rĕmășiță restituită de către Ministerul Instrucțiuniĭ publice pentru împrejmuirea terenuluĭ (în Str. Emigratuluĭ) dependinte de localul Academieĭ, în sumă de . . » 59,—

Total . . L. 10 289,30

din care sumă s'a cheltuit în cursul sesiuniĭ actuale

1.	Indemnisarea Secretaruluĭ general pe luna Martie 1895	L.	200,—		
2	Salariul funcționarilor Academieĭ	»	3 240,—		
3	Spese de proces	»	60,—		
4	Cărțĭ cumpĕrate pentru Bibliotecă . . .	»	234,60	L	3 734,60

remâne excedentul maĭ sus arĕtat . . . L 6 554 70

C. Fondul publicațiunilor istorice Hurmuzaki a fost la 25 Februarie 1895 în sumă de . . . . L. 3.117,55

s'a cheltuit în cursul sesiuniĭ actuale:

1.	Remun Secretaruluĭ Comis pe Martie 1895	L	350,—		
2	» pentru coord de docum. » » »	»	350,—		
3.	Tipografuluĭ suma disponibilă	»	2.417,55		
			Egal .	L.	3 117,55

D. Cassa în 20 Martie este, după cum se vede maĭ sus, de L. 1 619,80

20 Martie 1895.

II.— Raportul Comisiunii financiare asupra administrațiunii casseĭ și asupra stăriĭ fondurilor Academieĭ în anul 1894—95.

Domnilor Colegĭ,

Comisiunea d-vóstre financiară, examinând ambele raporturĭ ale d-luĭ Cassier-comptabil, adecă atât cel provisoriŭ, presentat la începutul sesiuniĭ de față, cât și cel de la încheerea anuluĭ financiar, asupra situațiuniĭ financiare, respective a întreg exercițiuluĭ financiar pentru anul 1894—95, vine a vě supune binevoitóreĭ aprecierĭ următórea dare de sémă:

I Din veniturile prevědute în budget de leĭ 200 707 banĭ 30 s'aŭ incassat până la încheerea anuluĭ financiar leĭ 141.872 banĭ 50, remânênd de o cam dată neincassabilĭ leĭ 53.900, anume: 1) cele treĭ vĕrsăminte Zappa pe aniĭ 1892—93, 1893—94 și 1894—95 de câte leĭ 11.750, la-olaltă leĭ 35.250; 2) De la Fondul Năsturel-Herĕscu, din arenda moșieĭ Năsturel, câștiul de 26 Octobre 1894 cu leĭ 5.700, și câștiul de 23 Aprilie 1895 cu leĭ 12 950; din arenda moșieĭ Lămotescĭ, o restanță a câștiuluĭ de 26 Octobre 1894 cu leĭ 684 banĭ 80, și câștiul de 23 Aprilie 1895, cu leĭ 4.250 banĭ 80; în total aceste restanțe de leĭ 23.584 banĭ 80;—iar cu cele treĭ vĕrsăminte de maĭ sus leĭ 58.834 banĭ 80.

Atâta adecă se arată restanța de incassat, dar tot-odată ni se expune și dovedesce, că restul de la moșia Lămotescĭ de leĭ 4.934 banĭ 80 este neincassabil, de óre-ce prin vinderea garanțieĭ nu s'a putut împlini, contractul de arendă a fost resiliat, și după ce nouele treĭ licitațiunĭ aŭ rĕmas fără resultat, moșia a trebuit a se da în parte la țĕranĭ, iar produsul recolteĭ va avé a acoperì câștiurile de arendă pe 1895—96.

Comisiunea decĭ, examinând actele justificative, recunósce necesitatea de a scădé acéstă sumă perdută din suma totală neincassată de leĭ 58 834 banĭ 80, reducêndu-se ast-fel suma restanțelor incassabile la leĭ 53 900, precum a fost ea maĭ sus expusă.

—Se recere votul Academieĭ pentru ștergerea sumeĭ neincassabile.

Acéstă sumă ar trebui să trécă ca sald în incassărĭ pe anul următor 1895—96, însă avênd Academia din socotelile trecutuluĭ un contra-sald de leĭ 42 465 banĭ 10, de capitalisat la fondurile Lazăr, Năsturel-Herĕscu, Cuza, Anast. Fĕtu, Eliade-Rădulescu, San-Marin, Neuschotz, Bodescu, Craiovén, Chițu, Daniel, Zappa, Hagi-Vasile, Obedenaru, al excedentuluĭ Fonduluĭ Ioan Fĕtu, al Economiilor și al vîndăriĭ Etimologiculuĭ, după detragerea acestuĭ contra-sald, restul incassabil se reduce la suma de leĭ 11 434 banĭ 90.

Dar maĭ departe, d-l Cassier-comptabil, din neputința de a incassà restanțele până la închiderea exercițiuluĭ anuluĭ 1894—95, neputênd face solvirile recerute, și decĭ necesitat fiind a le face printr'un împrumut, a luat acest împrumut în sumă de leĭ 6 500 de la Fondul Adamachi, ca acompt de prelevărĭ pe 1895—96. Scăḑênd decĭ și acéstă sumă din suma rĕmășițeĭ de restanțe incassabile maĭ sus arĕtate, rĕmâne adevĕratul excedent de transpus în budgetul pentru 1895—96 de leĭ 4.934 banĭ 90, precum și numerariul arĕtat de leĭ 1.619 banĭ 80, adecă în total suma de leĭ 6.554 banĭ 70.

II. Budgetul anuluĭ 1894—95 s'a executat ast-fel:

Din votațiĭ la cheltuelĭ leĭ 157.843 banĭ 90 s'aŭ cheltuit leĭ 142.053 banĭ 55, rĕmânênd necheltuițĭ leĭ 15.789 banĭ 85.

D-l Cassier-comptabil împărțesce acéstă sumă necheltuită asupra articolilor insuficient dotațĭ din acel budget, arĕtând că, peste acéstă sumă, maĭ rĕmâne a se înscrie în budgetul anuluĭ 1895—96 un rest de leĭ 4 286 banĭ 45: la diurna ședințelor de peste an, la mobilier, la întreținerea și repararea localuluĭ Academieĭ, la achi-sițiunĭ, Anale, Herodot, Basmele române de Șăinénu.

Acéstă operațiune a casseĭ și comptabilitățiĭ, ca basată pe necesitate, și regulată fiind prin procese-verbale din partea Delegațiuniĭ, recere votul aprobător al Academieĭ.

— Se recere votul Academieĭ aprobător al revirimentuluĭ.

III. Fondul publicațiunilor istorice a avut incassărĭ documentate de leĭ 34.323 banĭ 70, care sumă întrégă s'a dat destinațiuniĭ.

IV. Fondurile Academieĭ în efecte depuse la Banca Națională sunt

tot acele din anul trecut, cu o mică transcriere de la Fondul Hagi-Vasile la Fondul Cuza, și cu înscrierea Fondului Alina Știrbeĭ la fondurile de deplină proprietate a Academiei.

Situațiunea specială a fondurilor 15 se resumă, în efecte, cu leĭ: 1.006.000 nominal, iar peste nominal cu leĭ 69.144 banĭ 75, în total leĭ 1 075.144 banĭ 75.

V. Arĕtările ce ne face d-l Cassier-comptabil despre situațiunea fondurilor cu destinațiune specială și de nudă proprietate carĭ sunt: Fondul Societățiĭ Craiovene, Fondul Ioan Fĕtu, și cu comptul excedentuluĭ acestuĭ fond, Fondul Macinca și Fondul Obedenaru, constatat exacte.

VI. Sumele incassate din vîndarea Marcluĭ Etimologic ni se adeveresc în suma totală de leĭ 216.

Comisiunea, examinând actele justificative, vĕdênd registrele noŭ introduse și visitând cassa Academieĭ, s'a convins de exactitatea și regularitatea acelora.

Asupra Fondurilor Adamachi și Otteteleșanu urméză raporturĭ separate.

Proiectul de budget pentru 1895 — 96, făcut în conlucrare și deplină înțelegere cu Delegațiunea, avem onóre a vi-l presentà aci.

Incheem cu rugarea, să binevoițĭ a lua act de acest raport și a da sus atinsele voturĭ necesare.

St. Fălcoianu, *P. Poni.*
Raportor: *V. Babeș.*

I. VENITURI

1	**Rĕmășițe din trecut.**					
	a Vĕrsămîntul Zappa de 1 000 galb pe 1892—93	— —	— —	11 750 —		
	» » » 1.000 » » 1893—94	— —	— —	11 750 —		
	» » » 1 000 » » 1894—95	— —	— —	11 750 —	35 250 —	
	b Arenda moșieĭ Năsturel rest din câștiul 26 Oct 1894	— —	— —	5 700 —		
	» » » caștiul de 23 Aprilie 1895	— —	— —	12 950 —	18 650 —	
	c Banĭ aflațĭ în cassă	— —	— —	— —	1 619 80	55 519 80
2	**Fondurĭ cu destinațiune generală.**					
	a. Subvențiunea anuală a Statuluĭ	— —	— —	— —	20 000 —	
	b Fondul Zappa					
	Cuponul renteĭ amortisabile 5 %	297 000 —	— —	14 850 —		
	» dividend la 11 acț de Banca Naț à L 89,55	5 500 —	9 866 80	985 05	15 835 05	
	c Vĕrsămîntul Zappa anual de 1.000 galbenĭ pe 1895—96		—	— —	11 750 —	
	d. Fondul Economilor.					
	Cuponul renteĭ amortis și municip 5 %	114 500 —	— —	5 725 —		
	» dividend la 1 acț de Banca Naț à L. 89,55	500 —	600 —	89 55		
	Produsul vîndăriĭ publicațiunilor	— —	— —	800 —	6 614 55	
	e Fondul Ioan Fĕtu (fond general)					
	Din venitul anual de L. 13 541,30	— —	— —	—		
	După scăderea renteĭ viagere de » 3 000 —	— —	— —	— —		
	Rĕmâne L 10 541,30	— —	— —	— —		
	După scăderea de 15 % prelevațĭ » 1 581 20	— —	— —	— —		
	Rĕmâne L 8 960,10	—	— —	—		
	Scăḑênd 4 părțĭ la fondul special » 7 168,—	— —	— —	— —	1 792 10	
	f Fondul renteĭ viagere a Dómneĭ Ecaterina Fĕtu	— —	— —	— —	3.000 —	
	g. Fondul Macinca. Chiria caselor din Craiova	— —	— —	— —	6 600 —	
	h Renta Elena Dr. N Turnescu	— —	— —	— —	1 000 —	
	k Prelevațĭ 15 % din venitul:					
	Fond. Adamachi	— —	— —	15 981 —		
	» *Otteteleșanu*	— —	— —	16 041 20		
	» *Cuza* din L 2 145,—	— —	— —	321 75		
	» *Năst -Herĕscu* » » 36 645,50	— —	— —	5.496 85		
	» *Daniel* » » 890,—	— —	— —	133 50		
	» *Anast Fĕtu* » » 750,—	— —	— —	112 50		
	» *Lazăr* » » 2 075,—	— —	— —	311 25		
	» *El.-Rădulescu.* » » 1 054,10	— —	— —	158 10		
	» *San-Marin* » » 600,—	— —	— —	90 —		
	» *Hagi-Vasile* » » 990,—	— —	— —	148 50		
	» *Neuschotz* » » 1 250,—	—	— —	187 50		
	» *Bodescu* » » 325,—	— —	— —	48 75		
	» *Ioan Fĕtu* » » 10 541,30	—	— —	1 581 20		
	» *Princ Alina Știrbeĭ* » 10 000,—	— —	— —	1 500 —		
	» *Craiovén* » » 479,10	— —	— —	71 90	42 184 —	108 775 70
3	**Fondurĭ cu destinațiune specială:**					
	a. Dotațiunea M. S Regeluĭ pe 1895—96	— —	— —	9.000 —		
	Sald rĕmas din vîndarea Etimologiculuĭ	— —	— —	216 —	9 216 —	
	De reportat	417 500 —	10 466 80	— —	9 216 —	164.295 50

II CHELTUELI

1	*a)* **Capitalisările anilor** 1893—94 și 1894—95				
	Premiul Lazăr L. 5 000,— plus L 260.15				
	Marele Premiŭ Năsturel-Herĕscu » 12 000,— » » 74,95				
	Procentele și saldul Fond. Cuza (1893—94) L 3 756,10				
	Se scade cap de L 3 200 mun 5% » 2 776,— » 980,10 » » 1 956,10				
	Procentele și saldul Fond. Anast Fĕtu » 1 782,25 » » 676 25				
	» » » » *El-Rădulescu* » 5 236,45 » » 56,90				
	» » » » *San-Marin* » 1 064,— » » 510,—				
	» » » » *Neuschotz* » 2 565,05 » » 1 062,50				
	» » » » *Bodescu* » 770,30 » » 276,25				
	Excedentul Fonduluĭ Ioan Fĕtu » 1 699,65 » » 515,90				
	Procentele și saldul Fond Craiovén » 1 035,05 » » 415,10				
	» » » » *Chițu* » 582,20 » » 80,55				
	Suma L 32 715,05 plus L 5 897,95	38 613 —			
	Saldul Fonduluĭ Daniel L 49.65				
	» » *Zappa* » 866,25				
	» » *Economilor* » 85,50				
	» » *Obedenaru* » 1 692,45				
	» » *Hagi-Vasile* » 942,25				
	» *din vîndarea Etimologiculuĭ* » 216,—	3 852 10	42 465 10	42 465 10	
	b) **Capitalisărĭ noue pe 1895—96**				
	Procentele Fonduluĭ Cuza	1 823 25			
	» » *Anast. Fĕtu*	637 50			
	» » *San-Marin*	510 —			
	» » *Neuschotz*	1 062 50			
	» » *Bodescu*	276 25			
	» » *Craiovén*	407 20			
	» » *Hagi-Vasile*	841 50			
	» » *Chițu*	89 55	5 647 75	5 647 75	
	c) **Imprumutat de la Fondul Adamachi,** ca acompt asupra prelevărilor pe anul 1895—96	— —	— —	6 500 —	54 612 85
2	**Cheltuelĭ proprii ale Academieĭ**				
	A. *Personalul.*				
	a Diurnele sesiuniĭ generale din 1895	— —	21 460 —		
	b. » *ședințelor ordin* în 1895—96 (rest L. 880 din 1894—95)	— —	7.880 —		
	c » *a 4 membri delegațĭ*	— —	1 000 —		
	d » *Secretaruluĭ general pe un an à Leĭ 200 lunar*	— —	2 400 —		
	e » *a 3 Secretarĭ de Secțiunĭ pe 11 lunĭ à Leĭ 300*	— —	3 300 —		
	f Remunerarea funcționarilor pe un an:				
	1) *Cancelaria Secretaruluĭ general.*				
	1 Secretar-archivar à L 300,— L 3 600,—				
	1 Secretar-Corector » » 300 — » 3 600,—				
	1 Scriitor » » 200,— » 2 400.—	9 600 —			
	2) *Comptabilitatea*				
	1 Cassier-Comptabil à L 500,— L. 6 000,—				
	1 Scriitor » » 200,— » 2 400,—	8.400 —			
	3) *Personalul Bibliotecii*				
	1 Bibliotecar à L 550,— L 6 600,—				
	1 Ajutor de Bibliotecar » » 300,— » 3 600,—				
	1 » » » » » 250,— » 3 000,—				
	2 Scriitorĭ à 200 » » 400,— » 4 800,—				
	1 Ajutor paleograf » » 250,— » 3 000 —	21.000 —			
	De reportat	39 000 —	36 040 —	—	— 54 612 85

Report . .	417 500 —	10 466 80	— —	9 216 —	164.295 50
b *Dotațiunea Statuluĭ:* Premiele Lazăr și Eliade-Rădulescu	— —	— —	— —	10 000 —	
c *Fondul Năsturel-Herĕscu:*					
Venit moșieĭ Năsturel pe 1 an L 25 900,—					
» ev. moș Lămotescĭ » » » » 8 500,—					
Cup renteĭ și municipal 5% . » 1 350,—	27 000 —				
» div. la 10 acț de B N. à L 89,55 » 895,50	5 000 —	9 031 65			
Suma . . L 36 645,50 min 15%	— —	— —	— —	31 148 65	
d. *Fondul Daniel:*					
Cuponul obligaț. de Stat 6% L 840,—	14 000 —				
» » municip 5% . » 50,—	1 000 —				
Suma . . L. 890,— min 15%	— —	— —	— —	756 50	
e *Fondul Ioan Fĕtu*					
Cup. mun și func urban Iașĭ 5% L 5.840,—	116 800 —				
» div. la 86 acț de B. Naț. à L. 89,55 » 7 701,30	43 000 —	47 533 80			
Suma . . . L. 13.541,30					
Minus 15% prelevațĭ . L. 1 581,20					
» renta viageră . » 3 000,—					
» a 5-a parte . . » 1 792,10 L 6 373,30	— —	— —	— —	7 168 —	
4 **Procentele Fondurilor speciale**					
a *Fondul Cuza:*					
Cup renteĭ func rur. și munic 5% L. 2 145,— min. 15%	42 900 —	— —	— —	1 823 25	
b *Fondul A Fĕtu.*					
Cupon. renteĭ și municipal. 5% . L. 750,— min 15%	15 000 —	— —	— —	637 50	
c *Fondul San-Marin*					
Cuponul renteĭ și municipal 5% . L 600,— min 15%	12 000 —	— —	— —	510 —	
d. *Fondul Neuschotz:*					
Cuponul municipal 5% . . . . L 1 250,— min 15%	25 000 —	— —	— —	1 062 50	
e *Fondul Bodescu:*					
Cuponul municipal 5% . . . . . L. 325,— min 15%	6 500 —	— —	— —	276 25	
f. *Fondul Principesa Alina Știrbeĭ:*					
Cup renteĭ perp și rent. amort 5% L. 10 000,— min. 15%	200 000 —	— —	— —	8 500 —	
g *Fondul Craiovén:*					
Cup. renteĭ și municipal 5% L 300 —	6 000 —				
» div la 2 acț de B. N. à L. 89,55 » 179 10	1 000 —	1 200 —			
Suma . . L 479,10 min 15%	— —	— —	— —	407 20	
h. *Fonduĭ Chițu:*					
Cup. div la 1 acț de Banca Naț. à L 89,55	500 —	912 50	— —	89 55	
i. *Fondul Lazăr:*					
Cup. func rural și municip 5% L 2 07.,— min 15%	41 500 —	— —	— —	1 763 75	
j. *Fondul Eliade-Rădulescu:*					
Cup. func. rural și municip 5% L 875,—	17 500 —				
» div. la 2 acț de B N à L 89,55 » 179,10	1 000 —	1 200 —			
Suma . . . L 1.054,10 min. 15%	— —	— —	— —	896 —	
k *Fondul Hagi-Vasile:*					
Cuponul municipal 5% . . . . . L 990,— min. 15%	19 800 —	—	— —	841 50	75 096 65
	1 013 000	70 344 75	— —	— —	239.392 15

Report	39.000	36 040 —	— —	54 612 85
4) *Personalul de serviciŭ*				
1 Intendent . . . . . . à L 110,— L 1 320,—				
1 Servitor . . » » 110,— » 1 320,—				
2 Servitorĭ . . . » » 200,— » 2 400,—				
1 Rîndaș . . . » » 70,— » 840,—	5 880 —	44 880		
g *Serviciul Bănciĭ Naționale a Românieĭ*	— —	420 —	81 340	
h *Spese de cancelarie, material, încăldit, etc.*				
Suma ca în aniĭ trecuțĭ . . . . L 2 000,—				
Imprimate . . . . » 600,—				
Combustibile . . . » 1 000,—				
Iluminat, apă și diverse . . » 800,—	4 400 —			
i *Ajutorul Epitropieĭ Sf. Vinerĭ*	400 —			
j *Intreținerea și repararea localuluĭ Academieĭ*	1 500 —	6 300 —		
B *Material*				
k *Spese de procese*	1 000 —			
l *Mobilier*	2 000 —			
m *Spese neprevĕdute*	3 500 —			
n » *de expediție*	1 800	8 300 —	14 600 —	95 940
3 **Premiĭ, Achisițiunĭ, Publicațiunĭ și Tipărirĭ**				
A. *Premiĭ*				
o. *Premiul Eliade-Rădulescu*	5 000 —			
p. « *Lazăr*	5.000 —			
q. « *Năsturel-Herĕscu* . .	4 000			
r « *Craiovén*	1 500 —	15 500 —		
s *Marele Premiŭ Năsturel-Herĕscu pentru 1897*	— —	3 00ı —	18 500 —	
B. *Achisițiunĭ*				
t *Monete, Chrisóve, etc.*	— —	756 50		
u. *Cărțĭ de fie-care Secțiune à Leĭ 1 000* . .	3 000 —			
v. *Legatul lor*	3 000 —	6 000 —	6 756 50	
C. *Publicațiunĭ*				
w *Etymologicum Magnum Romaniæ*	6 000 —			
x *Tipărirea publicațiuniĭ*	3 216 —	9 216 —	9 216 —	
D *Tipărirĭ*				
y *Anale*	12 041 20			
z *Erodot*	2 000 —			
aa. *Flora Dobrogeĭ* (Fond Lazărŭ) . . .	1 500 —			
bb *Basmele române* (Eliade-Rădulescu), rest la tipograf .	5 778 —			
cc *Discursurile M S. Regeluĭ* . .	1 000 —			
dd *Țĕranul român*	1 000 —			
ee *Catalogul epigrafic* .	1 000 —			
ff *Chronicul luĭ Dimitrie Cantemir*	2 000 —			
gg *Documente publicate din Fondul Alina Știrbeĭ*	8 500 —			
hh *Igiena țĕranuluĭ român*	2 000 —			
ii. *Bibliografia românéscă*	3 500 —	40 319 20	40 319 20	
« *Catalogul manuscriptelor și documentelor*				
4 **Cheltuelĭ din Fondul Ioan Fĕtu**				
jj *Cărțĭ de șcólă* . . .	7 168 —			
kk *Renta viageră a Dómneĭ Ecaterina Fĕtu* . . .	3 000 —	10 168 —	10.168	
5 **Restituit Fonduluĭ Adamachi** (Casa din Craiova. Medaliile Barițiŭ) .	— —	— —	3 879 60	88 839 30
Totalul cheltuelilor . . .	— —	— —	— —	239 392 15

FUNDAŢIUNEA VASILIE ADAMACHI

I. *Raportul Cassieruluĭ-comptabil asupra gestiunii Fundaţiunii Adamachi în anul 1894—95.*

I.

Cu onóre îmĭ permit a alătură pe lângă acésta

A. *Situaţiunea Fondului Adamachi pe anul 1894—95* de la 8 Martie 1894 până la 25 Februarie 1895, din care se vede:

că la 8 Martie 1894 aŭ fost banĭ în cassă			L 32 961,57
s'a incassat până la 25 Februarie 1895:			
1 Cupóne	L.	61 474,50	
2. Arenda moşieĭ Călimănescĭ cŭ dobânda de întârḑiere pe anul 1894—95	»	5 780,85	
3. Din arenda moşieĭ Roşiorĭ pe 1894—95	»	14 837,50	
4 Chiria caselor din Iaşĭ pe un an	»	6 500,—	
5. Efecte vîndute, în sumă de nominal L. 230 000	»	223 632 50	
6. Efecte eşite la sorţĭ şi incassate	»	13 100,—	L 325 325,35
		Suma incassată de	L 358 286,92

Din acęştia se scad următórele:

1. Cheltuéla grijilor şi a inaugurăriĭ monumentuluĭ:			
Săracilor din Iaşĭ	L 2 000,—		
Grijile	» 100,—		
Serviciul divin la Mitropolie pentru inaugurarea monumentuluĭ	» 1.400,—		
Săracilor la inaugurare . . .	» 2 000,—	L. 5.500,—	
2. Cavoul	L 32 718,20		
Restul monumentuluĭ . . .	» 9 072,65	» 41 790,85	
De reportat . . .		L 47 290,85	L 358 286,92

Report . . .				L 47 290,85	L 358.286,92
3. Cheltuelile cassei din Iași (func., asigurarea, etc.)				» 1 113,—	
4. Cheltuelile moșiei Roșiori (pădurar și altele)				» 1.100,—	
5. Cheltuelile școlei Adamachi .				» 1 000,—	
6. Călătorii				» 408,05	
7 Avocați: d-l V. Dimitriu . . .			L 3 000,—		
D-lui D. Georgian			» 3 000,—		
» A. Teodoreanu . . .			» 3 000,—		
» Stelian			» 3 000,—		
» P. Missir			» 3 000,—		
» V. Maniu			» 1 000,—	» 16 000,—	
8 Legate și procente achitate:	Legate	Procente			
D-lui Al. Teodoreanu	L 50 000—	L —			
D-nei Catinca Pavlov	» 12 000—	» 600,—			
» Ecaterina Istrati	» 2 000—	» 230,—			
» Ecaterina Istrati-Gherghel . . .	» 2 000—	» 230,—			
» Aurelia Gherghel	» 2.000—	» 230,—			
D-lui Teodor Istrati .	» 2 000—	» 230,—			
D-nei Adela Apostolescu	» 2 000—	» 260,—			
» Virginia Urechiă % al II semestru .	—	» 250,—			
Total	L. 72.000,— +	L. 2.030,—		L. 74.030,—	
9. Suma prelevată în budgetul Academiei pe 1894—95 . . .				» 16 700,—	
10. Cheltueli cu facerea împrumutului la Bancă				» 297,—	
11. Inregistrări, timbre și altele				» 521,35	
12 Cheltueli mărunte				» 451 20	
13. Tipărituri . . .				» 798,40	
14 Burse pe 5 luni				» 2 000,—	
15 Transacțiuni de împăcare achitate.					
D-nei Elisa Roșu			L 31 845,—		
» Ecaterina Istrati Gherghel			» 30.000,—		
D-lui Teodor Istrati .			» 31 000,—		
» Nicolae Istrati			» 30.000,—		
D-nei Aglaia Mavrocordat . .			» 30 000,—	L 152 845,—	
De reportat . . .				L. 314 554,85	L 358 286,92

Report . . .	L.	314.554,85	L 358 286,92
16 Debit arendaşuluĭ Roşiorĭ cu o călătorie pentru intentarea procesuluĭ . .	»	124,50	
17. Costul a L. 13 100 efecte eşite la sorţĭ şi înlocuite cu alte L. 13.100, efectele costànd	»	11 892,85	
18. Costul a L. 1.000 func. rur. cumpĕrate spre capitalisare	»	913,80	
19 Imprumut Academieĭ pentru casa din Craiova	»	10 955,30	
Idem pentru medaliile Bariţiŭ . . .	»	4 000,—	
20. Avans succesiuniĭ Donicĭ pentru luare în posesiune	»	4 229,10	L 346.670,40
Rĕmas astădĭ în numerariŭ .			» 11 616,52

Maĭ sunt de incassat în acest exercițiŭ:

1. 42 cupóne de Banca Naţională pe 1894 à L. 89,55	»	3 761,10	
Scădĕmînt 10 banĭ timbru	»	3,80	L 3 757,30
2. Restul din câştiul moşieĭ Roşiorĭ de			» 1 802,95
Total			» 5 560,25

B. Fondul în efecte, arĕtat în raportul anuluĭ trecut din 12 Martie 1894, în sumă nominală de . . . . L. 1.796 100,—

A crescut cu o capitalisare, arĕtată maĭ sus, de . . . . » 1 000,—

Total . . . . » 1 797.100,—

din care se scade vinderea de rentă amortis. à 5% sus menţionată de . . . . » 230.000,—

Şi rĕmâne astădĭ de . . » 1.567.100,—

Şi anume:

91	func. rural. de	5%	à	L.	5.000,	L.	455.000,—
551	» » »	5%	»	»	1.000,—	»	551.000,—
18	» » »	5%	»	»	100,—	»	1.800,—
57	rentă amort. »	5%	»	»	5.000,—	»	285.000,—
22	» » »	5%	»	»	500,—	»	11.000,—
17	» perpetuă »	5%	»	»	500,—	»	8.500,—
4	func. urb. Buc. »	5%	»	»	5.000,—	»	20.000,—
4	» » » »	5%	»	»	1 000,—	»	4 000,—
48	municipale »	5%	»	»	500,—	»	24.000,—
23	de Stat »	6%	»	»	500,—	»	11.500,—
	De reportat . . .					L.	1.371 800,—

				Report . . .				L	1.371.800,—
3	de Stat	de	6%	à	L.	100,—		»	300,—
11	rentă amort	»	4%	»	»	5.000,—		»	55.000,—
12	»	»	4%	»	»	2.500,—		»	30 000,—
60	»	»	4%	»	»	1.000,—		»	60.000,—
56	»	»	4%	»	»	500,—		»	28.000,—
10	»	»	4%	»	»	100,—		»	1 000,—
42	acţ. de Banca Naţ.			»	»	500,—		»	21.000,—
1 029	bucăţî în total în valóre nomin						de	»	1.567 100,—

Carì sunt depuse la Banca Naţională, afară de 2 acţiunî în valóre nominală de Leî 1.000,— la carî lipsesc acţiunile şi numaî cupónele sunt în fiinţă, întocmaî cum s'aŭ primit la punerea Academieî în posesiune.

25 Februarie 1895

II.

Am onóre a vĕ arĕtă situaţiunea finală a Fonduluî Adamachi până la 20 Martie curent, din care se vede că în 25 Februarie, conform raportuluî d'întâî, a fost numerariul casseî de . . . . L 11 616,52

lânga care se' maî adaogă incassarea a 42 cupóne de Banca Naţion. de 1894 à 89,55 . . . . L. 3 761,10

scădênd 10 banî la % . » 3,80 » 3 757,30

Suma numerariuluî intrat este de . . . . L. 15.373,82

Din care se scade:

I. Cheltuelĭ.

a — O călătorie la Bîrlad	L.	100,10
b — 4 burse pe Martie 1895	»	400,—
c — Cheltuelĭ mărunte	»	6,—
d 7 recipise de postă	»	14,70
Total . .	L.	520,80

II. Imprumut.

Un acompt Academieî din prelevările 15 % pe anul 1895—96 . . . . » 6 500,— » 7.020,80

Remâne adĭ în numerariŭ . . . . . . L. 8.353,02

Restul arendeĭ moşieĭ Roşiorĭ din câştiul de 26 Octobre 1894 în sumă de . . . . L. 1 802,95

nu s'a putut incassà, deci remâne a se înscrie la budgetul anuluĭ 1895—96 ca sald la veniturĭ.

20/1 Martie 1895.

II. — Raportul Comisiuniĭ financiare asupra administrațiuniĭ casseĭ și asupra stăriĭ Fundațiuniĭ Adamachi în 1894--95.

Domnilor Colegĭ,

Acest fond, la începutul exercițiuluĭ 1894—95, cuprindeà următórele:

I. Immobile.

Ca immobile aveà treĭ moșiĭ, o casă și o vie la Iașĭ.

a) Moșia Roșiorĭ, arendată pe periodul 1893 98 Aprilie cu 15.000 leĭ pe an, plătit în două câștiurĭ, cu 2 lunĭ înainte de Sf Gheorghe și Sf. Dumitru al fie-căruĭ an. Arendașul are depusă o garanție în efecte de Stat, 9 titlurĭ de rentă 5% à 500 leĭ și 6 titlurĭ de rentă 4% iarășĭ à 500 leĭ, adecă în valóre totală de leĭ 7.500, cât este și valórea unuĭ câștiŭ. Fonciera acesteĭ moșiĭ este în sarcina arendașuluĭ. Arendașul nu a rĕspuns încă câștiul de Aprilie 1895, cum se prescrie prin contract, și maĭ datorește încă 1.802 leĭ 95 banĭ din câștiul de Octobre 1894.

b) Moșia Călimănescĭ este arendată pe periodul 1891—96 pe prețul de 5 600 leĭ și fonciera pe an. Plata câștiurilor este fixată prin contract la 1 Aprilie și 1 Octobre al fie-căruĭ an. Arendașul are depusă o garanție numaĭ de 1 000 leĭ, un titlu rural 5%. Pentru câștiul de Aprilie 1895, arendașul a solicitat și a obținut o păsuire până la 1 August a. c. Precauțiunĭ de asigurare maĭ îndestulătóre ar fi necesare în privința arendașuluĭ acesteĭ moșiĭ.

c) Casa Adamachi din Iașĭ este închiriată pe periodul Aprilie 1893—98, cu 6 500 leĭ pe an, maĭ puțin fonciera, în sumă de 765 leĭ pe an.

d) Pentru via Adamachi de la Copoŭ, Academia nu are decât nuda proprietate.

Ca garanție, se maĭ află depusă la Academie încă o sumă de 3 000 leĭ, în efecte, ale antreprenoruluĭ cavouluĭ monumentuluĭ Adamachi.

II. Avere mobilă.

Ca avere mobilă, se află în efecte de Stat 1.796 100 leĭ, și în numerariŭ 32.961 leĭ 57 banĭ.

La finele exercițiuluĭ 1894—95, averea immobilă nu s'a schimbat, iar averea mobilă s'a redus la 1 567.100 leĭ în efecte, iar numerariul împreună cu incassările, până la 20 Martie 1895, la 8.353 leĭ 02 banĭ aflațĭ în cassă. Prin urmare cu 229.000 leĭ efecte și 24 608 leĭ 55 banĭ numerariŭ maĭ puțin, decât s'a aflat în începutul exercițiuluĭ 1894—95.

Acestea tóte le-am resumat după raporturile d-luĭ comptabil al Academieĭ, pe carĭ le-am constatat exacte, de pe actele justificative.

Averea mobilă a fonduluĭ Adamachi a fost redusă, în cursul exercițiuluĭ 1894—95, la sumele indicate maĭ sus, din causa îndatoririlor și cheltuelilor reclamate, explicate în raporturile comptabilitățiĭ — constatate exacte -- după cum urméză.

Incassărĭ

L	32 961,57	Numerariŭ aflat la începutul exercițiuluĭ 1894—95.
«	13.000,—	Incassațĭ, valórea a 13 000, efecte eșite la sorțĭ.
«	92 450,15	Incassațĭ din arendĭ, chiriĭ, cupónele efectelor.
«	223 632,50	Realisațĭ prin vîndarea a 230 000, efecte
«	362.044,22	Totalul încassărilor exercițiuluĭ 1894—95.

Cheltuelĭ.

Din numerariul de maĭ sus, de 362.044,22, s'aŭ făcut următórele cheltuelĭ:

L.	74.030,00	Pentru plata legatelor cu procentele lor.
«	41.790,85	» » monumentuluĭ și cavouluĭ Adamachi.
«	16.000,00	» » advocaților
«	2.400,00	» » burselor conform hotărîriĭ Academieĭ.
«	5.500,00	» » grijilor religióse și împărțire la săracĭ.
«	1 000,00	Dațĭ școleĭ Adamachi din Iașĭ.
«	4 934,30	Cheltuelĭ diferite pe la moșiĭ, case, de timbru și înregistrare, tipăriturĭ, călătoriĭ și cheltuelĭ mărunte.
«	16 700,00	Prelevarea cuvenită Academieĭ pe anul 1894—95.
«	152.845,00	Pentru împăcarea cu 5 moștenitorĭ reclamanțĭ.
«	11.892,85	Pentru înlocuirea a 13.000, efecte eșite la sorțĭ.
«	913,80	Capitalisarea cu 1 000 leĭ efecte, din economia celor 13.000.
«	10.955,30	Pentru reparația caseĭ din Craiova. } 25 684,40 împrumutațĭ de Academie.
«	4.000,00	» medalia Barițiŭ
«	4.229,10	» cheltuel. succesiuniĭ Donicĭ.
«	6.500,00	Acompt asupra prelevăriĭ Academieĭ pe 1895—96.
«	353.691,20	Totalul cheltuelilor în 1894—95.
«	362 044,22	Totalul incassărilor în 1894—95
«	8 353,02	Rest numerariŭ în cassă la finele exercițiuluĭ 1894-95.

Conclusiune.

In consecința celor expuse maĭ sus, averea mobilă a Fonduluĭ Adamachi se presintă, la începutul exercițiuluĭ 1895—96, cu 1.567.100 leĭ în titlurĭ de Stat și

L.	8 353 02	Numerariŭ aflat în cassă, la care trebue să se adauge:
«	25.684,40	Baniĭ împrumutațĭ de Academie în 1894—95.
«	34.037,42	Numerariŭ.

La acest numerariŭ, maĭ adăogându-se venitul Fonduluĭ Adamachi pe exercițiul 1895—96, adecă:

L. 79 440,30	Valórea cupónelor efectelor de maĭ sus pe 1895—96.
» 20.600,00	Venitul moșiilor.
» 5.734,90	Venitul neted al caselor, adecă scădênd fonciera.
» 1.802,95	Un rest de incassat din arenda moșieĭ Roșioriĭ pe 1894-95.
»141 615,57	Totalul venituluĭ Fonduluĭ Adamachi pe 1895—96.

	Din aceste veniturĭ scădênd cheltuelile exercițiuluĭ 1895-96 după budgetul votat de Academie
L. 45 181,00	
L. 96.434,57	Rest disponibil pentru capitalisare.

P. Poni, V. Babeș.
Raportor: *General St. Fălcoianu*,

III.— Raportul Comisiuniĭ Fundațiuniĭ Adamachi despre administrarea eĭ în 1894—95 și propunerile pentru 1895—96.

Domnilor Colegĭ,

Regulamentul pentru întrebuințarea veniturilor Fonduluĭ Adamachi a fost votat în ședința Academieĭ din 7 Aprilie 1894. După aceea, Academia a ales o comisiune, compusă din d-niĭ Dimitrie Sturdza, P. Poni și subsemnatul, cu însărcinarea de a îngriji de administrarea acestuĭ fond, în limitele regulamentuluĭ.

Prin acest raport, Comisiunea vine a vĕ arĕtă ce s'a făcut în anul budgetar care expiră acum, și a vĕ face propunerile sale pentru cel care începe.

Avênd în vedere cheltuelile dejă făcute în aniĭ precedențĭ, din causa proceselor urmate și a sumelor ce aŭ trebuit să fie cheltuite pentru stingerea acestor procese, precum și cu edificarea monumentuluĭ funerar al donatoruluĭ, Comisiunea a decis ca să aplice dispozițiunile regulamentuluĭ în mod treptat, așà în cât din veniturĭ să se pună la loc sumele, ce aŭ fost până acum cheltuite din capital.

In vederea acestora, pentru anul 1894—95, a decis a nu se

pune în concurs decât douĕ burse pentru studenţĭ aĭ Facultăţiĭ de sciinţe, şi alte douĕ pentru aĭ Facultăţiĭ de medicină din Iaşĭ, conform art. 6 din regulament. Pentru acordarea lor a publicat, la Universitatea din Iaşĭ, concurs pe ḑiua de 1 Octobre trecut; şi în urma luĭ s'aŭ acordat burse următorilor studenţĭ:

Elena Cancicov, din anul II al Facultăţiĭ de sciinţe;
C. Climescu, din anul I « « « «
Marta Trancu, din anul II al Facultăţiĭ de medicină;
Nicolae Lupu, « « I « « «

Aceste burse aŭ şi fost rĕspunse regulat, cu începere de la 1 Octobre trecut.

Pe anul 1895—96, venitul prevĕḑut al Fonduluĭ Adamachi se va compune în modul următor:

Cupóne	L.	79 440,30
Arenda moşieĭ Roşiorĭ	«	15 000,00
Arenda moşieĭ Călimănescĭ	«	5 600,00
Chiria caseĭ din Iaşĭ	«	6.500,00
Rest din arenda moşieĭ Roşiorĭ, de pe anul 1894—95	«	1 802,95
Imprumutaţĭ Academieĭ	«	25 684,40
In numerariŭ	«	8 353,02
Total . . .	L.	142.380,67

Acest venit propunem a se întrebuinţă în modul următor:

Fonciera, asigurarea contra incendiuluĭ, reparaţiĭ, întreţinerea acaretelor	L.	2 500,00
Călătoriĭ, hotărnicia şi cheltuelĭ de îngrijire a immobil.	«	4 000,00
Prelevarea de 15% din venit, a Academieĭ . . .	«	15 981,00
Burse	«	17.700,00
Impăcare eventuală cu doĭ din moştenitorĭ . . .	«	60.000,00
Şcóla Adamachi şi grijile sufletuluĭ	«	5.000,00
A se capitalisà	«	37.199,67
Total	L.	142,380,67

Urmându-se sistema acésta, se vor luà mĕsurile pentru a se întregì pe deplin capitalul, atins prin stingerea proceselor cu moşte-

nitorii, și se vor aplică în întregul lor dispozițiunile regulamentului, cu privire la burse și la premii.

Suma de 17.700 lei, ce prevedem în budgetul anului acestuia pentru burse, propunem a se întrebuință în modul următor:

7.200 lei, pentru 8 burse la Universitatea din Iași, adecă 4 la Facultatea de sciințe și 4 la cea de medicină. Din acestea, câte 2 de la fie-care Facultate vor fi bursele dejà acordate anul trecut, și cari prin urmare s'aŭ prevěḑut pe anul întreg (4×1.200 lei=4.800 lei). Cele-lalte 4, câte 2 de fie-care Facultate, se vor da de la 1 Octobre viitor, și de aceea s'aŭ prevěḑut numai pe câte 6 luni (4×600 lei=2.400 lei)

1.500 lei, pentru o bursă dată prin concurs la un licențiat în sciințe, eșit din Universitatea din Iași, care să mérgă la Viena, pentru a se specialisà în studiul geologiei, și anume: să trécă doctoratul în filosofie, specialitatea geologiei, și să lucreze cu deosebire asupra geologiei Carpaților. Pentru acésta să i se acorde 3 ani, cu condițiunea ca în fie-care an să trimită un memoriŭ privitor la lucrările sale. Suma precedentă este prevěḑută pe șése luni, adecă de la 1 Octobre viitor.

3.400 lei, pentru trimiterea unui inginer, absolvent al Școlei de Poduri și Șosele, care să se specialiseze în ceea-ce privesce exploatarea petroleului. De o cam dată, acest tîněr ar fi trămis în Statele-Unite Americane, pentru a urmà o școlă practică de mine, care rěmâne a se fixà. După aceea, va studià fórte de aprópe exploatarea petroleului în Pensilvania, în timp de un an. Pe urmă, în timp iarăși de un an, ar face același studiŭ asupra petroleului în Caucas. La finele fie-cărui an, va fi dator a trimite un memoriŭ asupra studiilor făcute de dînsul. Suma de mai sus este prevěḑută pentru șése luni.

1.800 lei, pentru o bursă, a se da unui bacalaureat de la Univer-

sitatea din Iașĭ, care va fi trimis la Freyberg, în Saxonia, pentru a studià acolo exploatarea minelor. Bursa se va da pe termin de treĭ anĭ Suma precedentă este pentru șése lunĭ.

1.800 leĭ, pentru două burse, de câte 100 leĭ pe lună, la Școla de Podurĭ și Șosele din Bucurescĭ, din carĭ una cu începere de la 1 Aprilie, iar alta de la 1 Octobre viitor.

2.000 leĭ, ca cheltuelĭ de drum și de școlă, pentru toțĭ aceștĭ bursierĭ.

Comisiunea maĭ propune ca, pentru anul viitor, să se publice concurs pentru premiul de 5 000 leĭ, care să se acorde celeĭ maĭ bune cărțĭ, cu cuprins moral, de orĭ-ce natură. Terminul de admitere la concurs să fie ḑiua de 31 Octobre 1895, la ora 6 séra. Acest premiŭ va fi a se plăti din budgetul anuluĭ viitor.

P. Poni, D. Sturdza.
Raportor. *Sp Haret.*

Bucurescĭ, 20 Martie 1895.

FUNDAŢIUNEA OTTETELEŞANU

I. Raportul Cassieruluĭ-comptabil despre situaţiunea Fundaţiuniĭ Otteteleşanu, în anul 1894—95.

I.

Am onóre a vĕ presentà situaţiunea fondurilor Otteteleşanu:

A. — S'aŭ incassat pe timpul de la 12 Martie 1894 până la 25 Februarie 1895 următórele sume:

Primit sald prin d-l I. Kalinderu (I. Otteteleşanu) L 16 309,58
» » » » » » (Elena ») » 686,35 L. 16.995,93

1. Arendĭ şi chiriĭ.

	26 Octobre 1893	23 Aprilie 1894	26 Octobre 1894	Totalul	
Moşia Fundu-Chiseletu . . .	L. —,—	+ L. 35.250,—	+ 18.700,—	= 53.950,—	
» Ottetelişu	» 1.250 —	+ » 9 250,—	+ 3 633,65	= 14.133,65	
» Măgurele	» —,—	+ » 10.500,—	+ 8 300,—	= 18.800,—	
Móra Măgurele	» —,—	+ » 2.750,—	+ 2.000,—	= 4.750,—	
Casa din Calea Victorieĭ . .	» —,—	+ » 9 000,—	+ 9 000,—	= 18 000,—	
Grajdurile d. str Teatruluĭ . .	» —,—	+ » 1 375,—	+ 1.375,—	= 2.750,—	
Grădina din str. Teatruluĭ . .	» —,—	+ » 90,—	+ 90,—	= 180,—	L. 112 563,65

2. Dobânḑĭ de întârḑiere . . . . » 703,90
3. Incassat cupóne (I. Otteteleşanu) . . . . » 7.500,—
4. » » (Elena ») . . . . » 6.740,—
5. Imprumutat de la Banca Naţională pe L. 60 000,— scris. func. rur. 5% de . . . . » 40.000,—
6. Incassat 3 oblig. Cassa pensiunilor (la Fond. Elena Otteteleşanu) à L. 300,— eşite la sorţĭ . . . . » 900,—

Totalul incassărilor este de L. 185 403,48

Report . . . . L. 185.403,48

S'aŭ cheltuit:

1. Reparaţiunea castelului şi altele . . .	L.	98 718,43	
2. Mobilier.	»	8.235,80	
3. Secarea lacului din parc.	»	10 380,—	
4. Creditului funciar rural.	»	18 745,32	
5. Fonciera	»	5 185,69	
6. Asigurarea	»	1.864,80	
7. Comptabil	»	200,—	
8. Birjĭ	»	552,55	
9 Călătoriĭ	»	2.000,—	
10. Gratificaţiĭ	»	120,—	
11. Tipăriturĭ	»	1.195,30	
12. Biserica de la Măgurele	»	4 130,95	
13. Institutul Otteteleşanu	»	23 809,41	
14. Imbrăcăminte	»	1 373,15	
15. Obiecte de menagiŭ	»	1.690,10	
16. Caĭ, trăsură, hamurĭ	»	1.571,50	
17. Còpiĭ, timbre, taxe, expediţie şi altele	»	73,15	
18. Grădinărie	»	2 100,10	
19. Diverse cheltuelĭ	»	1.119,30	
20. La Fondul Elena Otteteleşanu, cumpĕrat rentă 4% de L. 1.000 spre înlocuirea celor 3 oblig. Pensiunĭ de L. 900,— eşite la sorţĭ . .	»	869,—	L. 183.934,55
Rĕmâne astădĭ în numerariŭ			L. 1.468,93

B—Fondul în efecte a început anul 1894—95, după cum urméză.

I. Fondul Ioan Otteteleşanu:

8	Titl. rente amortis. de 4%	à L.	5.000,—	L. 40 000	
120	» » » » 4%	» »	1 000,—	» 120 000	
10	» » » » 4%	» »	2.500,—	» 25.000	
2	Scrisurĭ funciare rurale 5%	» »	1 000,—	» 2 000	
140	Efecte în valóre nominală de				L 187.000,—

II. Fondul Elena Otteteleşanu:

5	Scris. funciare rurale de 5%	à L	100,—	L. 500,—
6	» » » » 5%	» »	1 000,—	» 6.000,—
19	» » » » 5%	» »	5.000,—	» 95 000,—
	De reportat . . .			L. 101 500,—

		Report . . .	L. 101.500,—		L. 187 000,—
46	Oblig. de Stat . . . de 6%	à Leĭ	500,—	» 23 000,—	
10	» Cassa pensiilor . » —	» »	300,—	» 3 000,—	
1	Titlu rentă amortisabilă de 4%	» »	2.500,—	» 2.500,—	
2	» » » » 4%	» »	1.000,—	» 2.000,—	
15	Acţiunĭ de Banca Naţională .	» »	500,—	» 7.500,—	
104	Efecte în valóre nominală de				L. 139 500.—

III. Garanţia d-luĭ Haralamb Gheorghiu pentru aren darea moşieĭ Fundu Kiseletu.

12	Titl. rent amort. de 4% à L. 2 500,—	L. 30.000,—
	In total, în valóre nominală de	L. 356 500,—

carĭ eraŭ depuse la Cassa de depunerĭ, consemnaţiunĭ şi economiĭ.

Astădĭ sunt tot aceleaşĭ, cu un mic spor de L 100,— la Fondul Elena Otteteleşanu, provenit din eşirea la sorţĭ a 3 obligaţiunĭ de Cassa pensiunilor de L. 900, - şi înlocuite cu 1 titlu rentă amortisabilă de 4% de L. 1.000,—

I. Fondul Ioan Otteteleşanu·

8	rentă amortisabilă de 4%	à L.	5 000,—	L 40 000,—	
120	» » » 4%	» »	1 000,—	» 120 000,—	
10	» » » 4%	» »	2 500,—	» 25.000,—	
2	scris. funciare rurale » 5%	» »	1.000,—	» 2 000,—	
140	Efecte în valóre nominală de				L 187 000,—

II. Fondul Elena Otteteleşanu:

5	funciare rurale de 5%	à L.	100,—	L. 500,—	
6	» » » 5%	» »	1.000,—	» 6 000,—	
19	» » » 5%	» »	5 000,—	» 95 000,—	
46	obligaţiunĭ de Stat » 6%	» »	500,—	» 23.000,—	
7	» Pensiunĭ . . . »	»	300,—	» 2.100,—	
1	rentă amortis. . . » 4%	» »	2.500,—	» 2.500,—	
3	» » » 4%	» »	1 000,—	» 3.000,—	
15	Acţiunĭ de Banca Naţională »	»	500,—	» 7.500,—	
102	Efecte în valóre nominală de				L. 139.600,—

III. Garanţia d-luĭ Haralambie Gheorghiu:

12 titlurĭ rentă, amortisabilă 4% à L. 2 500	L.	30.000,—
254 efecte în total, în valóre nominală de	L.	356.600,—

carĭ sunt depuse la Banca Naţională.

C. Am onórea a alătură un tabloŭ de tóte incassările şi cheltuelile, precum şi capitalisările făcute de Fondul Otteteleşanu de la început, adecă din anul 1888—89 până la anul expirat 1893—94, când s'aŭ primit efectele şi registrele de către Academia Română.

25 Februarie 1895.

II

Am onóre a vĕ presentă situaţiunea finală a Fonduluĭ Otteteleşanu, ca urmare a raportuluĭ de la 25 Februarie 1895, care este precum urméză:

A. In 25 Februarie 1895 a fost numerariŭ de		L. 1.468,93
S'aŭ maĭ incassat		
1. Cupónele Băncii Naţionale pe 1894	L. 1 343,85	
2. Chiria caselor din calea Victorieĭ, semestrul de 23 Aprilie (acéstă chirie s'a incassat acompt anuluĭ 1895—96)	» 9.000,—	» 10 343,85
In total banĭ intraţĭ		L 11 812,78
1. Cheltuiala Institutuluĭ de la Măgurele pe luna Martie 1895	L. 2.838,83	
2. Dobânda la Banca Naţională à 7% la împrumutul făcut pe efecte în suma de L. 40.000,—	» 1.083,55	» 3 922,38
şi astădĭ este numerarul de		L. 7 890,40

B. Efectele Fonduluĭ Ioan şi Elena Otteteleşanu sunt tot cele arĕtate în raportul din 25 Februarie 1895, numaĭ prin o decisiune a onor. Delegaţiunĭ s'aŭ contopit la un loc.

Finind, am onóre a arĕtă restanţele arendilor moşiilor din câştiul trecut 26 Octobre 1894, carĭ se vor trece în budgetul anuluĭ 1895—96 şi anume:

1. Rest din arenda moşieĭ Fundu-Chiseletu	L.	16.550,—
2. » » » » Ottetelişu	»	5.616,35
3. » » » » Măgurele	»	2.200,—
4. » » » moreĭ de la Măgurele.	»	750,—
In total . . .	L.	25 116,35

20 Martie 1895.

II. — Raportul Comisiunii financiare asupra gestiunii Fundațiunii Otteteleșanu în 1894—95.

Domnilor Colegi,

Comisiunea de socotelĭ, controlând gestiunea Fonduluĭ Otteteleșanu de la 12 Martie 1894 și până la 20 Martie 1895, are onóre a vĕ aduce la cunoscință resultatul lucrărilor sale.

I.

A. Averea immobilă a acestuĭ Fond se compune din :

Moșia Fundu-Chiseletu	arondată cu	L.	70.500,—
« Ottetelișu	«	« «	18 500,—
« Măgurelele	«	« «	20 700,—
Móra «	«	« «	5 500,—
Casele din calea Victorieĭ	«	« «	18.000,—
Grajdurile din str. Teatr și grădina	«	« «	2.900,—
	Total .	. L.	136.100,—

Pe lângă acestea trebue adaos castelul de la Măgurele cu parcul sĕŭ, în care este instalată șcóla Otteteleșanu.

B. Averea mobiliară, împărțită în douĕ fondurĭ, Ioan Otteteleșanu și Elena Otteteleșanu, erà la 19 Martie 1894, în diverse titlurĭ și efecte, în valóre nominală de L. 326 500. La 20 Martie 1895 ea este de L. 326.600. Micul spor de leĭ 100 provine din eșirea la sorțĭ a 3 obligațiunĭ ale Casseĭ de pensiunĭ și înlocuirea lor cu 1 titlu rentă amortisabilă de 4 % de Leĭ 1 000.

Acéstă avere se compune astădĭ din:

		Cap. nominal	Venit
8 titlurĭ rentă amort. 4% à L. 5.000	L.	40.000,—	L. 7 620,—
11 « « « « « « 2 500 .	«	27.500,—	
123 « « « « « « 1 000 .	«	123.000,—	
De reportat . . .	L.	190 500,—	L. 7.620,—

Report . . .	L	190.500,—	L.	7.620,—
19 Scrisurĭ func. rur. 5% à L. 5 000 .	«	95.000,—		
8 « « « « « « 1.000 .	«	8.000,—	«	5.175,—
5 « « « « « « 100	«	500,—		
46 Obligaţiunĭ de Stat 6% « « 500	«	23.000,—	«	1 380,—
7 « Pensiunĭ « « 300 .	«	2.100,—	«	70,—
15 Acţiunĭ ale Bănceĭ Naţ. « « 500 .	«	7.500,—	«	1.341,85
Total . . .	L.	326 600,—	«	15 586,85

Comisiunea, verificând atât registrele cât şi recipisele Bănciĭ Naţionale, a constatat că tóte aceste efecte, precum şi garanţia de 30.000 leĭ a arendaşuluĭ H. Gheorghiu se află depuse la Banca Naţională.

II.

Veniturile Fonduluĭ Otteteleşanu sunt:

Veniturĭ de la immobile	L	136 100,—
« « « efecte	«	15 586,85
Total . . .	L.	151 686,85

Din acéstă sumă trebue să scădem:

Anuitatea la Creditul funciar rural datorită pentru Fundu-Chiseletu . .	L	18.745,50		
Impositele	«	6 000,—		
Asigurărĭ	«	3.000,—		
Reparaţiunĭ la immobile	«	8.000,—	L.	35.745,50
Venitul net este prin urmare			«	115 941 35

III.

Din compturile presentate de d-l Cassier-comptabil, ale căror detaliĭ se pot vedé în raporturile sale de la 28 Februarie şi 20 Martie,

resultă că, de la 12 Martie 1894 şi până la 20 Martie 1895, s'a incassat . . . . L. 195.747,33
Cheltuelile făcute în acelaşĭ timp sunt . . . . . . « 187.856,93
Numerariŭ în cassă . . L. 7.890,40

Comisiunea, cercetând registrele şi actele justificative, a găsit că compturile sunt în regulă şi cheltuelile justificate.

General St. Fălcoianu, V. Babeş.
Raportor *P. Poni*

III. — Raportul Comisiunii Fundaţiunii Otteteleşanu despre administrarea eĭ în 1894—95 şi propunerile făcute pentru 1895—96.

Domnilor Colegĭ,

Din actele relative la fundaţiunea şi organisaţiunea Institutuluĭ Ioan Otteteleşanu, publicate în luna Octobre, anul trecut, cunósceţĭ starea, în care se află acest Institut în diua inaugurăriĭ luĭ.

După inaugurare s'aŭ urmat lecţiunile, conform cu programul de studiĭ stabilit de Comisiune şi aprobat de Onorabilul Ministeriŭ de Culte şi Instrucţiune publică.

Fiind anul acesta o singură clasă, lecţiunile aŭ putut să fie făcute numaĭ de personalul administrativ. D-na Directóre Eleonora I. Slavicĭ a făcut lecţiunile de religiune şi pe cele despre animalele şi plantele cunoscute de eleve. D-l Director de studiĭ I. Slavicĭ a făcut lecţiunile de limba română, pe cele de istorie, de geografie şi pe cele despre materie şi stările eĭ. Domnişóra Secretară Alexandrina Staicovicĭ a făcut lecţiunile de aritmetică şi pe cele de desemn, de caligrafie, de cântare şi de gimnastică. Maestra de lucru, d-na Maria Niţulescu, a condus lucrul de mână.

Pentru anul al doilea vor trebuì să se maĭ angajeze o profesóre de clasă, un preot ca profesor de religiune şi o ajutóre qualificată şi spre a puté conduce corul bisericesc al Institutuluĭ.

Despre mersul studiilor, Comisiunea n'a avut încă ocasiune de a se încredinţà. S'a făcut, ce-ĭ drept, în Ianuarie un examen de

repetițiune, dar greutățile de comunicațiune aŭ făcut peste putință participarea la acest examen. Direcțiunea e însă mulțămită cu purtarea elevelor. De óre-ce treĭ dintre ele aŭ pregătire secundară, alte șépte aŭ terminat numaĭ patru clase primare urbane, iar cele lalte cincĭ vin din școle primare rurale, numaĭ încetul cu încetul vor puté să fie aduse tóte la acelașĭ nivel.

La practica gospodărieĭ elevele aŭ luat parte cu voe bună și cu hărnicie și nu s'aŭ dat îndărăt de la nimic. In dormitoriŭ, în spĕlătoriŭ, în clasă și în atelier, ele aŭ întreținut singure rînduiala, aŭ măturat, aŭ scuturat praf, aŭ șters scândurĭ și ferestre. In sufragerie ele singure fac serviciul, iar în bucătărie aŭ dat ajutor, și aŭ gătit înși-le prăjiturĭ și aŭ frămîntat pâne. In atelierul de lucru aŭ ajutat la confecționarea haĭnelor și la repararea lor, precum și la pregătirea albiturilor pentru anul viitor. Ele aŭ luat parte orĭ aŭ asistat la lucrările pregătitóre făcute pentru grădina de legume, la altoirĭ, semĕnărĭ și răsădirĭ.

In spĕlătorie n'aŭ fost încă introduse.

Starea sanitară a fost satisfăcĕtóre, iar astădĭ este excelentă. O singură elevă a fost bolnavă de scarlatină; mulțămită însă mĕsurilor luate de Direcțiune și silințelor puse de d-l Dr. Luca Teodoriu, medicul Institutuluĭ, bóla a rĕmas isolată și bolnava e adĭ pe deplin restabilită. In deosebĭ, febra palustră, de care erà temere, nu s'a ivit în Institut, și se póte sperà, că nicĭ nu se va ivì, de óre-ce în timpul erniĭ s'aŭ terminat lucrările pentru secarea laculuĭ și s'aŭ săpat șanțurĭ pentru scurgerea bălților de prin apropiere, în cât astădĭ nicĭ în parc, nicĭ în prejurul luĭ, apa nu maĭ staționéză, deși în Februarie Sabarul s'a revĕrsat. Nu maĭ rĕmâne decât să se termine cât maĭ curînd betonarea laculuĭ și să se repareze canalurile, pentru ca apa din lac să se premenéscă mereŭ și să fie tot-deauna limpede și próspĕtă.

Parcul ajuns în părăginire a fost curățit în timpul erniĭ de uscăturĭ, iar livedile aŭ fost parte arate, parte curățite cu grapa, de buruienĭ și de mărăcinĭ.

Atât pentru trebuințele Institutuluĭ, cât și pentru întreținerea elevelor s'aŭ sădit vre-o mie de pomĭ de deosebite soiurĭ și s'aŭ

făcut lucrările pentru o școlă de pomĭ și pentru o sistematică grădină de legume. Instalațiunile de gospodărie se vor face vara acésta și sperăm, ca anul viitor ele să fie complete.

De óre-ce în actualul local nu e încăpere decât pentru cincĭ clase și pentru adăpostirea a 45 eleve, anul viitor, 1896, va trebuì să se ridice o zidire nouă pentru adăpostirea elevelor ce vor intrà în anul 1897. Încă în vara acésta va trebuì dar să se ardă cărămida pentru acéstă zidire.

Tot în vara acésta vor trebuì să se facă maĭ multe îmbunătățirĭ și la móra de pe Sabar, care e un isvor de venit sigur pentru Fond.

Comisiunea a credut, în sfîrșit, că atât pietatea către generosul fundator, cât și posițiunea Academieĭ Române, îĭ impun datoria de a se preocupà și de ridicarea comuneĭ Măgurele.

După-ce biserica a fost restaurată și înzestrată cu tóte cele necesare, Comisiunea va face anul acesta îmbunătățirile, de carĭ e maĭ urgentă trebuință, în școla dela Măgurele, care e bine populată; va înființà o școlă de pomĭ pentru comună și va instalà un cuptor de pâne pentru sătenĭ.

Intru cât privesce budgetul Institutuluĭ Otteteleșanu pe anul 1895—96, propunem să fie următorul:

I. Veniturĭ.

Moșia Fundu-Kiseletu	L. 70.500,—	
« Măgurele	« 20.700,—	
Móra de la Măgurele	« 5 500,—	
Moșia Ottetelișu	« 18.500,—	
Chiria caselor din calea Victorieĭ pe jumĕtate an	« 9 000,—	
Grajdurile și grădina din str Teatruluĭ	« 2 900,—	L. 127.100,—
Cuponul renteĭ 4%	L. 7.620,—	
« Scrisurĭ func. rurale 5%	« 5.175,—	
« Oblig. de Stat 6% . . .	« 1.380,—	
« « de Pensiunĭ . . .	« 70,—	
« divid. la Acț Bănc. Naț. à 89,55	« 1.341,85	L. 15 586,85
De reportat		L. 142.686,85

Report	L.	142 686,85
Rest de la moşia Fundu-Kiseletu	«	16.550,—
« « Măgurele	«	2.200,—
« « Ottetelişu	«	5.616,35
« « móra de la Măgurele	«	750,—
Suma . . .	L.	167.803,20
Renta Elena Dr. N. Turnescu	«	1.000,—
Banĭ în numerariŭ	«	7 890,40
Totalul veniturilor . .	L.	176 693,60

II. Cheltuelĭ.

Anuitățile moșieĭ Fundu-Kiseletu la Creditul Funciar . .	L.	18.745,50						
Impositele	«	6 000,—						
Asigurărĭ.	«	3 000,—						
Reparațiunĭ la immobile	«	8.000,—	L.	35.745,50				
Restituirea sumelor împrumutate temporar de la Banca Națională	L.	43 000,—						
Prelevările Acad. Rom. de 15% la L. 106 941,35	«	16.041,20	«	59.041,20	L.	94.786,70		
Cheltuelile Institutuluĭ Otteteleșanu:								
Corpul didactic . . .	L.	14 960,—						
Servitoriĭ	«	7.614,—	L.	22.574,—				
Mâncarea	L.	9 150,—						
Luminatul	«	620,—						
Incăldịtul	«	2.640,—						
Atelier și spĕlătorie	«	610,—						
Curtea și grajdul . .	«	1.104,—	«	14.124,—				
De reportat			L.	36 698,—	L.	94.786,70		

Report		L 36 698,—	L. 94 786,70
Îmbrăcămintea	L. 3.098,—		
Instalațiunea	« 5.437,—		
Diverse	« 1.660,—	« 10.195,—	
Cărțĭ și tipăriturĭ .	L 3 107,—	« 3.107,—	L 50.000 —
Fondul Elena Dr. N. Turnescu			« 1.000,—
Clădirĭ noue și îmbunătățirĭ			« 30.906,90
Totalul cheltuelilor			L. 176 693,60

I C. Negruzzi, D Sturdza, V. A. Urechiă, I. Kalinderu.

COMISIUNEA BIBLIOTECEI

Raport asupra progreselor Bibliotecii în anul 1894.

Domnilor Colegi,

Biblioteca Academieĭ în anul 1894 șĭ-a mărit colecțiunile sale, precum se arată maĭ jos:

I. Cărțĭ tipărite.

1. S'aŭ cumpĕrat 173 volume și broșurĭ, 27 volume diare vechĭ, 34 foĭ volante, 6 charte geografice, 7 portrete și 37 stampe.

2. S'aŭ primit în dar de la diferite persóne 3.232 volume și broșurĭ, 17 diare și reviste române apărute afară din Regat, 12 foĭ volante, 2 charte geografice și 12 atlasurĭ. In cifra de maĭ sus se cuprind și cele 2.530 volume primite la Academie din prețiósa bibliotecă de vre-o 8.000 volume, dăruită de I. P. S. S. Metropolitul Moldoveĭ și Suceveĭ Iosif Naniescu, membru onorar al Academieĭ.

De asemenea aŭ făcut darurĭ maĭ însemnate de cărțĭ și următórele persóne:

M. S. Regele a binevoit a oferì douĕ frumóse publicațiunĭ privitóre la Castelul Peleș.

D-l Secretar general D. A. Sturdza a dăruit, pe lângă 492 volume și broșurĭ, 10 foĭ volante și 11 chărțĭ geografice.

D-l General St. Fălcoianu a dăruit charta delteĭ Dunăreĭ lucrată la 1856—57 sub direcțiunea căpitanuluĭ T. Spratt.

D-l Dr. C. Istrati a oferit charta în relief a țĕrilor române lucrată la 1854 de Cesar Bolliac.

D-l Gr. Buicliu, Consilier la Curtea de Casație, a dăruit 43 volume și 97 stampe, formând 2 atlasurĭ.

D-l C. E Crupenski a dăruit 70 volume și broșurĭ și 2 foĭ volante.

3. De la Instituțiunile, cu carĭ Academia se află în legăturĭ de schimbul publicațiunilor, s'aŭ primit 303 volume și broșurĭ, 2 charte și 12 atlasurĭ.

4. De la tipografiile din țéră, conform legiĭ din 2 Aprilie 1885, s'aŭ primit 1.197 volume și broșurĭ, 260 diare și reviste, din carĭ 126 din Bucurescĭ și 134 din cele-lalte orașe ale țěriĭ.

Din acésta se vede, că pentru cărțĭ cifra se menține ca și în anul trecut, dacă luăm în considerare că numěrul de 994 tipăriturĭ din 1893 e socotit numaĭ pentru 10 lunĭ ale anuluĭ. Acéstă cifră este însă aproximativă, căcĭ nu avem nicĭ mijlócele, nicĭ putința de a controlà tóte aparițiunile tipografice.

Lucrările maĭ de căpetenie făcute anul acesta în Bibliotecă sunt:

S'a inventoriat și catalogat în Secțiunea A. de la No. 13.652 până la No. 15.060, în carĭ se cuprind 2.284 volume și broșurĭ.

S'aŭ revisuit și pus în Catalogul general alfabetic fișele Bibliotecíĭ Scheiane, ce eraŭ făcute maĭ dinainte și păstrate de o parte în pachete.

Pentru executarea decisiuniĭ Academieĭ din 5 Aprilie 1894, s'a ales câte un exemplar din cărțile legale și s'aŭ trimes Bibliotecíĭ Urechiă din Galațĭ. Inventariele s'aŭ făcut în douĕ exemplare; unul s'a înaintat împreună cu cărțile, iar cel-alalt s'a depus în archiva Academieĭ.

Inventariul No. 1 cuprinde 2.684 opere in 3.830 volume și broșurĭ
« No. 2 « 1.856 « « 3.117 « « «
Ceea-ce face în total . . . 4 540 opere în 6.947 volume și broșurĭ.

S'a continuat a se pune în ordine și legà diferitele colecțiunĭ, ca: Statute de ale Societăților, legĭ și regulamente, tese de doctorat de la Universitățile străine, cu carĭ Academia se află în relațiunĭ de schimbul publicațiunilor, etc.

S'aŭ legat 511 volume, dintre carĭ 93 in-folio, 97 in-4°, 321 in-8° și 32 manuscrise.

In intervalul de 10 óre pe di, cât este deschisă sala de lectură, parte din timp este ocupată cu servirea publiculuĭ cetitor, care se

compune maĭ mult din studenţĭ universitarĭ. Biblioteca centrală a Statuluĭ, singura bibliotecă publică, ce maĭ este în capitală, se află închisă de la 20 Iulie 1894 şi din acéstă causă tot publicul cetitor, care are trebuinţă de cărţĭ, a venit la Biblioteca Academieĭ. Prin acésta serviciul comunicăriĭ cărţilor în sala de lectură în anul acesta a fost mult maĭ greŭ decât în anul trecut.

Biblioteca aduce serviciĭ fórte însemnate lucrărilor învĕţaţilor şi prin împrumutarea acasă a cărţilor tipărite.

Cărţile carĭ se găsiaŭ împrumutate la 1882 şi cele de atuncĭ împrumutate până la 31 Decembre 1894 aŭ fost în numĕr de 3.146 volume la 97 persóne; din aceste volume s'aŭ înapoiat 2.760 volume; se aflaŭ neînapoiate, la 31 Decembre 1894, 386 volume la 30 persóne.

II. Manuscripte, documente, portrete, monete.

Colecţiunile de manuscripte, documente etc. s'aŭ sporit ast-fel:

1. S'aŭ cumpĕrat 24 volume manuscrise, şi 229 documente originale şi copiĭ

2. S'aŭ primit în dar 13 volume manuscrise, 370 documente ş. a. de la următórele persóne:

D-l Preşedinte Ion Ghica a dăruit 6 volume manuscrise, cuprindĕnd scrierĭ teatrale de ale luĭ V. Alecsandri (1860—83).

D-l D A. Sturdza a dăruit 5 volume manuscrise şi 311 documente.

D-l General St. Fălcoianu a dăruit 6 documente istorice din aniĭ 1782—1803

D-l C. Erbiceanu a dăruit un manuscript scris de Antim Ivirénul la 1694, cuprindĕnd inventariul odórelor şi catastiful documentelor de moşiĭ ale Metropolieĭ din Bucurescĭ.

D-l St. Perieţénu-Buzĕŭ a dăruit 38 documente din aniĭ 1841—1847.

D-l D. Gherghel a dăruit, pe lângă maĭ multe broşurĭ istorice, o culegere de acte şi scrisorĭ privitóre la activitatea Comitetuluĭ Uniriĭ în judeţul Dorohoiŭ la 1857.

D-l Vasile M. Kogălniceanu a dăruit un exemplar din adevĕrata Carte Verde publicată de rĕposatul sĕŭ părinte la 1878, un dosar de nelegiuirile comise de Ruşĭ în 1877—78 şi 6 documente dintre 1856—1864.

D-l Profesor B Iorgulescu din Buzĕŭ a dăruit o scrisóre originală a Metropolituluĭ Grigorie, din 31 Ianuarie 1832.

D-l G. Urbani de Gheltof din Veneţia a dăruit 8 documente istorice.

De la d-niĭ Fraţĭ Şaraga, librarĭ din Iaşĭ, s'a primit în dar 1 manuscris cuprindênd cuvîntarea luĭ Filaret Scriban la urcarea pe tron a luĭ Michail Sturdza.

D-l D A. Sturdza a maĭ dăruit pentru colecţiunile Biblioteciĭ 4 stampe, representând vederĭ din ţéră, fotografia deputaţiuniĭ moldo-române trimise la Sultanul la 15 August 1861, o litografie «Deschiderea Divanuluĭ ad-hoc la 29 Septembre 1857» şi 2 plicurĭ cu sigiliurĭ în céră de la comisariĭ frances şi prusian din Principate.

D-l V. A. Urechiă a dăruit o copie fotografică de pe documentul luĭ Constantin Cantemir din 1689 şi 2 stampe, una representând mormîntul luĭ M. Sturdza V. V. de la mânăstirea Frumósa (Iaşĭ) şi alta vederea Bucurescilor.

D-l D. C. Ollănescu a oferit o copie în culorĭ după aşà numitul «Infanterist Moldovén» din secolul XVII, aflător în Museul istoric al Primărieĭ din Viena.

De la d-l Canonic S. Pop-Mateiŭ din Blaj s'aŭ primit în dar portretele luĭ Basiliu Erdély, Episcopul român greco-catolic din Oradea Mare şi al luĭ Joan Alexi, întâiul Episcop român greco-catolic din Gherla (Transilvania).

D-l D. Gherghel a dăruit un desemn original al pictoruluĭ Giulio Romano (1492—1546).

De la d-l Titu Liviŭ Albini din Sibiiŭ s'a primit în dar un tabloŭ pe pânză, representând pe Horia ferecat în temniţa din Alba-Iulia.

Părintele Dimitrie Dan, parochul comuneĭ Lujenĭ (Bucovina), a trimis în dar fotografiĭ, representând bisericĭ vechĭ şi costume din Bucovina.

D-l fotograf I. Niculescu a dăruit portretul luĭ Michail Kogălniceanu, lucrat în fotografie colorată.

D-l Dr. Ţinc din Cernavoda a dăruit 13 monete antice romane şi 1 bizantină găsite în Dobrogea, carĭ s'aŭ trimis Museuluĭ de anticitățĭ.

Documentele inventoriate anul acesta sunt în numĕr de 1.586, aşezate în 8 pachete de circa 200 bucățĭ fie-care.

S'aŭ rînduit pentru legat 7 pachete, carĭ cuprind vre-o 1 500 acte diverse.

Documentele Episcopieĭ Romanuluĭ, aprópe 1 500, s'aŭ aşezat în 5 pachete şi s'aŭ rînduit de asemenea pentru legat.

In sfârşit din actele luĭ V. Adamachi, în numĕr de vre-o 5 000, s'aŭ format 15 pachete destinate iarăşĭ pentru legat.

Cabinetul manuscriselor, deşi puțin încăpĕtor şi făcênd şi serviciŭ de local de cancelarie, când trebuința a cerut, a fost pus la disposițiunea cercetătorilor de documente istorice, sub supravegherea unuĭ funcționar.

Următorul tabloŭ arată crescerea totală a colecțiunilor Academieĭ în anul 1894:

	Cărțĭ tipărite	Diare	Foĭ volante	Charte	Atlasurĭ	Manuscrise	Documente	Fotografiĭ	Tablourĭ	Albumurĭ	Portrete	Stampe	Monete
Cumpĕrate . .	173	27	34	6	—	24	229	—	—	—	7	37	—
Schimb . . .	303	—	—	2	12	—	—	—	—	—	—	—	—
Dăruite . . .	3 232	17	12	13	3	13	370	2	1	1	6	8	14
Conform legiĭ	1.197	260	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Total . .	4 905	304	46	21	15	37	599	2	1	1	13	45	14

In totalul acesta la foĭ volante nu sunt cuprinse şi acele, carĭ ne vin conform legiĭ.

Din cele de maĭ sus se vede însemnătatea ce câștigă Biblioteca Academieĭ prin îmmulțirea continuă a prețióselor sale colecțiunĭ și marele serviciŭ ce aduce publiculuĭ cetitor prin sala de lectură, care este neîntrerupt deschisă de la 8 diminéța până la 6 séra, în tot timpul anuluĭ.

Lipsa de local îndestulător însă aduce o mare perturbare în mersul regulat al lucrărilor. O parte din bibliotecă chiar a trebuit să fie scósă din întrebuințare, punêndu-se împachetată în depositul publicațiunilor Academieĭ, pentru a se face ast-fel loc cărților din biblioteca I. P. S. Sale Metropolituluĭ Moldoveĭ și Suceveĭ.

Dacă nu se vor lua disposițiunĭ de mărirea localuluĭ, este de prevědut că în cel maĭ scurt timp vom fi nevoițĭ a încetà lucrările de catalogarea și înregistrarea cărților; acésta e cel puțin inevitabil pentru cărțile de format mare, precum sunt publicațiunile periodice încă neînregistrate și continuările lor.

De mare necesitate ar fi iarășĭ să se destine o cameră pentru lucrările de bibliotecă, precum așezarea cărților de înregistrat, căutarea în catalóge și rînduirea lor pentru legat, etc, carĭ tóte se fac acum în sala de lectură.

Membriĭ Comisiuniĭ. *Gr. Ștefănescu, V. Maniu, N. Quintescu.*

Cărţile cumpěrate în anul 1894.

ABC. sáu Bucavna spre folosul scolelor niamului romanesc — ABC. oder Namenbüchlein zum Gebrauche der National-Schulen Hermannstadt 1783 — 1 vol. in-8°

'Ακολουθία τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς 'Επιβατίνης.... Σπουδῇ καὶ δαπάνῃ... χυρίου Σεραφεὶμ... Iaşĭ 1817. — 1 br. in- gr 8°

'Ακολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν 'Αλεξάνδρου... συντεθεῖσα ἐν ἔτει ‚ΑΨΞΖ'. Veneţia 1771. — 1 br. in- gr. 8°.

'Ακολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βησσαρίωνος... Τὰ νῦν δὲ εἰς τύπον ἐξεδόθη τὸ δεύτερον... Bucurescĭ 1759. — 1 br in- gr. 8°.

Annales de chimie et de phisique, par M. M. Berthelot, Pasteur, Friedel, Mascart VII Série. Tome I—III Paris 1894 — 3 vol in-8°.

Annales de l'Observatoire Impérial de Paris, publiées par U.-J. Le Ver nier. Tomes I—IX. Paris 1855—68 — 9 vol. in-4°.

Annales des sciences naturelles VII-ème Série. Botanique Tome XIX. Paris 1894. — 1 vol in-8°.

» » » » » » Zoologie et Paléontologie. Tome XVII—XVIII. Paris 1894. — 2 vol in-8°.

'Ανθίμου τοῦ ἐξ 'Ιβήρων, Νουθεσίαι Χριστιανικοπολιτικαὶ... Bucurescĭ 1815.— 1 br. in-8°.

Apěratoriul legei. Iaşi 1875—1876. — 2 vol. fol.

Apocalypsul sau descoperirea sfîntuluĭ Apostol Ioann. Acum întâia oară... Buda 1816. — 1 br. in-8°.

Archiv für lateinische Lexicographie und Grammatik Herausgegeben von Eduard Wölfflin. IX Jahrgang. Leipzig 1894 — 1 vol. in-8°.

Archiv fur österreichische Geschichte. LXXXI Band. Wien 1894. — 1 vol. in-8°.

Archiv fur slavische Philologie Herausgegeben von V. Jagić. XVI Berlin 1894. — 1 vol. in-8°.

Archives diplomatiques. Recueil mensuel international de diplomatie et d'histoire. IIᵉ Série. Tome XLIX--LII Paris 1894 — 4 vol in-8.

Archivio glottologico italiano. Diretto da G. I Ascoli, Vol. VI, fasc 6; vol. XIII, fasc. 3, Torino 1894. — 2 vol. in-8°.

Atti della R. Accademia dei Lincei.

1880—81	Transunti,	vol	V	fasc	9,10
1882—83	»	»	VII	»	12
1884—85	Rendiconti	»	I	»	25
1885—86	»	»	II	»	7
1891	»	»	VII	»	6

Roma 1881—91. — in-4°.

Auror'a romana. Foia beletristica (Redîgeata de Joanichiu Miculescu). 1863. No. 1—3, 5—7, 9—10, 12 — An. 1864. No. 1—2. — 1865. No. 1—7, 9—10, 12. Pest'a 1863—1865. — 3 vol in-4°.

Berger (Dr. Albert), Urkunden-Regesten aus dem alten Bistritzer Archive. I Theil. von 1203 bis 1490. II Theil von 1491 bis 1516 In «Programm des evangelischen Obergymnasiums A. B. zu Bistritz.» Bistritz 1893, 1894. — 2 vol. in-4°.

Bibesco (Georges), Règne de Bibesco. Tome II. Paris 1894. — 1 vol. in-8°.

Βιβλίον περιέχον τὰς ἱερὰς Ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους τοῦ θαυματουργοῦ... Ἐπιμελείᾳ, καὶ διορθως. Κωνσταντίνου Δαπόντε. Bucurescĭ 1736. — 1 vol. in-4°

Biserica și scóla. 1877, 1878 (N-rile 2, 25, 30, 34, 39), 1879, 1880, 1881, 1883 No. 47, 1885 Arad 1877—1885. — 7 vol. in-4°.

Bloch (Dr Josef S.), Acten zur rumänischen Judenfrage. Aus Anlass des Klausenburger Memorandumprocesses. Wien 1894 — 1 br. in-8

Bludau (Dr. Alois), Die Oro- und Hydrographie der preussischen und pommerschen Seenplatte. (Ergänzungsheft No. 110 zu «Petermanns Mitteilungen»). Gotha 1894. — 1 vol. in-4°.

Bota (Moysi), Dedicațiune la instalația luĭ Nestor Ioanovics, întâiul Episcop român la Episcopia Araduluĭ Arad 1829. — 1 br. in-8°.

Brebescu-Proviceanu (Bucur), Simplu român Bucurescĭ 1860. — 1 br 32°.

Brockhaus' Konversations-Lexikon. XIV Auflage. IX—XII Band. Leipzig 1894. — 4 vol. in-8°.

Бꙋкварь ѝли нача́лное оучéніе, хотѧ́щимъ оу҆чи́тисѧ книгъ пі́смены Славéнскими и Молда́вскими. — Bucoavnă adecă începătoare învățătură, pentru ceĭ ce voescŭ a învăța carte Slavenește și Moldavenește. Chișinăŭ 1844. — 1 br. in-4°.

Bulletin de la Société géologique de France. III ème Série. Tome XVI—XX. Paris 1888—1892. — 5 vol. in-8°.

Byzantinische Zeitschrift. Herausgegeben von Karl Krumbacher. Leipzig 1894. — 1 vol. in-8°.

Calendaru portativu pe anul ordinar 1865, 1866. Annulu III, IV. Bucuresci — 2 br. in-16°/32°.

Calendarul Scrînciobuluĭ pe anul 1869. Bucuresci 1869. — 1 vol. in-fol.

Catihisisŭ micŭ, saŭ scurtată pravoslavnică mărturisire a legeĭ greceştĭ neunite . . . Kleiner Katechismus oder kurze, und achte Bekenntniss der griechischen nicht unirten Religion. Wien (Becĭ) 1774 — 1 vol in-8°

Centralblatt fur Bibliothekswesen. Herausgegeben von Dr. O. Hartwig XI. Leipzig 1894. — 1 vol. in-8°.

Clain (S.), Loghica adecă: partea cea cuvîntătoare a filosofieĭ Buda 1799.— 1 vol. in-8°.

Comptes-rendus hebdomadaires des séances de l'Académie des sciences Tom. IV, VI (1836, 1838). — Paris. 2 vol. in-4°.

Constituţionalul. No. 1. — Bucurescĭ 1848. — in-4°.

Darmesteter (Arsène), Traité de la formation des mots composés dans la langue française comparée aux autres langues romanes et au latin. II édition . . . avec une préface par Gaston Paris (Bibliothèque de l'Ecole des Hautes Etudes. XIX). Paris 1894. — 1 vol. in-8°.

Decurtins (Dr. C.), Ràtoromanische Chrestomatie. I Band, 2 Lief. Erlangen 1894. — 1 vol. in-8°.

Desceptarea. Anul I (1880) fără No. 2, Anul II (1881) Nrile 1—15. Lugosiu 1880 -1881. — 2 vol. in-4°.

Deşliu (Nicu), Besericuţa din mijlocul păduriĭ. Povestire tradusă. Buzăŭ 1840. — 1 br. in-8°.

Deutsche Revue uber das gesammte nationale Leben der Gegenwart. Herausgegeben von Richard Fleischer. Breslau und Berlin 1894.—2 vol. in-8°

Documente foarte importante pentru istori'a Bisericei şi a natiunei române. Iassy 1866. — 1 br in 8°.

Dreptulu. Legislaţiune, doctrină, jurisprudentia, economia politica. Annulu I şi II. 1871, 1872. Bucuresci. — 2 vol. in-4°.

Erdmannsdorffer (Dr. Bernhard), Deutsche Geschichte vom Westfälischen Frieden bis zum Regierungsantritt Friedrichs des Grossen. 1648—1740. II Band. (Oncken, Allgemeine Geschichte, III, 7) Berlin 1893.—1 vol. in-8°.

Ernault (Emile) et Emile Chevaldin, Manuel d'ortografe française simplifiée. Paris 1894.—1 vol. in-8°.

Filtsch (Josef W.), Die Stadt Kronstadt und deren Umgebung. Wien 1886.— 1 vol. in-8°.

Fontes rerum Austriacarum — Oesterreichische Geschichts-Quellen. Diplomataria et acta. XLVII Band. Wien 1894. — 1 vol. in-8°.

Fuchs (Th.), Geologische Studien in den jüngeren Tertiarbildungen Rumaniens. 1894. — 1 br. in 8°.

Gaudefroy (Frédéric), Dictionnaire de l'ancienne langue française. Fasc. 76, 77. Paris 1894. — in-4°.

Gautier (Léon), Les épopées françaises. II, 2 Paris 1894. — 1 vol. in 8°.
Gîing (Ștefan), Doftorie în protiva gălbeziĭ oilor Buda 1811.—1 br. in-8°.
Gottfried Reichhart (P.), Beitrage zur Inkunabelnkunde. I. (Beihefte zum Centralblatt fur Bibliothekswesen, XIV). Leipzig 1895.—1 vol. in 8°.
Grammatik (Historische) der lateinischen Sprache. I. 1. Leipzig 1894 — 1 vol. in-8°
Grober (Gustav), Grundriss der romanischen Philologie II Band, 2 Abtheilung. Strassburg 1894 — 1 vol. in-8°.
Hatin (Eugène) Bibliographie historique et critique de la Presse périodique française. Paris 1866. — 1 vol. in-8°.
Hoernes (Dr. Moriz), Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Hercegovina. Herausgegeben vom Bosnisch-Hercegovinischen Landesmuseum in Sarajevo. I.—II. Wien 1893—94.—2 vol in-gr 8°.
Holder (Alfred), Alt-Celtischer Sprachsshatz 3, 4 Lieferung. Leipzig 1894.— in-8°.
Χρυσάνθου (Πατριάρχου Ἱεροσολύμων), Ὁμιλίαι ὀλίγαι..., νῦν πρῶτον... σπουδῇ καὶ δαπάνῃ... Μελετίου. Veneția. — 1 vol. in-4°.
Χρυσάνθου (Πατριάρχου Ἱεροσολύμων), Περὶ ἱερωσύνης λόγος ἐγκωμιαστικὸς (1702).— 1 br. in-4°.
Hunfalvy Pál, Az Oláhok története Budapest 1894 —2 vol. in-8°.
Icoana lumeĭ. Foae pentru îndeletnicirea Moldo-Românilor. Anul I. Iașĭ 1841.—1 vol. in-4°.
Instrucție pentru școalele romaneștĭ în Banat Buda 1809.—1 br. in-8°.
Jagić (Dr. V.), Der erste Cetinjer Kirchendruck vom Jahre 1494. I — II Halfte. Wien 1894.—2 br. in-4°.
Jahresbericht (Kritischer) uber die Fortschritte der Romanischen Philologie Herausgegeben von Karl Vollmoller und Richard Otto I Jahrg. 2, 3 4 Heft. Munchen und Leipzig 1894.—1 vol. in-8°.
Jung (Dr. J), Fasten der Provinz Dacien mit Beiträgen zur römischen Verwaltungsgeschichte. Innsbruck 1894. — 1 vol. in-8°.
Kaindl (Dr. R. Fr), Der Buchenwald. No. 6 Die Erwerbung der Bukowina durch Oesterreich Czernowitz 1894.—1 vol. in-8°.
(Karl), Aus dem Leben König Karls von Rumänien. Aufzeichnungen eines Augenzeugen. I—II Band. Stuttgart 1894.—2 vol. in-8°.
Kohn (Dr. S), Die Sabbatharier in Siebenburgen Budapest und Leipzig 1894 — 1 vol in 8°.
Legrand (Emile), Bibliographie héllénique ou description raisonnée des ouvrages publiés par des Grecs au dix-septième siècle. I—II. Paris 1894.—2 vol. in-gr. 8°.
« Recueil de documents grecs concernant les relations du Patriarcat-

de Jérusalem avec la Roumanie (1569 — 1728). Paris 1895 — 1 vol. in-gr. 8°.

Literaturblatt für germanische und romanische Philologie. XV. Leipzig 1894. — 1 vol. in-4°.

Meltzl (Oscar v)., Das alte und neue Kronstadt von G. M. G v. Hermann. Ein Beitrag zur Geschichte Siebenburgens im 18 Jahrhundert Hermannstadt 1883, 1887.—2 vol in 8°.

Mélusine Recueil de mythologie, littérature populaire, traditions et usages, publié par MM. H Gaidoz et E Rolland. Tom. I—VII Paris 1878—93.— 7 vol. in-4°.

Metastazie, Ahilefs la Skiro. Acum întăĭ tălmăcită de pe grecie de ... Iordache Slătinén ... Iară la sfărșit s'au adăugat istoriĭa luĭ Sofronim greca noao. Sibiiŭ 1797.—1 vol. in-8°.

Meyer-Lubke, Grammaire des langues romanes. Tome II Morphologie. 1-ère Livraison Paris 1894.—1 vol. in 8°.

Miklau (*J*), Franz II Rakóczy (1676—1735). Ein Lebens- und Charakterbild. Brunn 1894.—1 vol. in-8°.

Mittheilungen der K. K. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst und historischen Denkmale. XX. Wien und Leipzig 1894.— 1 vol. in 4°.

Monitorul Adunăriĭ ad-hoc din România. Bucurescĭ 1857.—1 vol. in-8°.

Montan (Georg), Kurzgefasste Geschichte der Wlachischen Nazion in Dacien und Macedonien. Ofen 1819.—1 br. in-8°.

» *(Gheorghie)*, Versurĭ la nașterea Domnuluĭ și Mântuitorĭuluĭ nostru Iisus Hristos. Buda 1818.—1 br. in-8°.

Monumenta Germaniae historica. Auctorum antiquissimorum tomi XI pars II, tomus XII. Berolini 1894.—2 vol: in-4°.

Mozaicul. Anul I (1838—1839) No. 1—20, 24—47 (Bucurescĭ).— 1 vol. in 8°.

Naționalul. Anul I. No. 3. Craiova 1848.—in-4°.

Neumann (Dr Carl), Die Weltstellung des byzantinischen Reiches vor den Kreuzzügen. Leipzig 1894.—1 vol. in-8°.

Obradovicĭ (D), Езопове и прочихъ разнихъ баснотворцевъ Leipzig 1788 — 1 vol in-8°.

» Собраніе. Viena 1793. — 1 vol. in-8°.

Oesterreichisch-ungarische Monarchie (Die) in Wort und Bild.

— Übersichtsband. Wien 1887.—2 vol. in 4°.

— Wien und Niederösterreich. Wien 1886—1888.—2 vol in-4°.

— Oberösterreich und Salzburg. Wien 1889.—1 vol in 4°.

— Ungarn. I—III. Wien 1888—1893.—3 vol. in-4°.

— Tirol und Vorarlberg. Wien 1893.—1 vol. in-4°.

— Das Kustenland. Wien 1891 —1 vol. in-4°.
— Dalmatien. Wien 1892.—1 vol. in 4°.
— Steiermark. Wien 1890.—1 vol.-4°.
— Kärnten und Krain. Wien 1891.—1 vol. in-4°.
— Böhmen. I Abtheilung. Wien 1894 —1 vol. in-4°.

Oncken, Allgemeine Geschichte. Namen- und Sach-Register zur allgemeinen Geschichte in Einzeldarstellungen. Bearbeitet von Dr. O. Henne am Rhyn. Berlin 1890. — 1 vol. in-8°.

Ongania (Ferd.), L'arte della stampa nel rinascimento italiano. Venezia.— Venezia 1895 —2 vol. in 8°.

Paris (Gaston), Tristan & Iseut. Paris 1894.—1 br in-8°.

Paulys Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft. Neue Bearbeitung von Georg Wissowa. I Band. Stuttgart 1894.—1 vol. in-8°.

Petermanns Mitteilungen aus Justus Perthes geographischer Anstalt 40 Band Gotha 1894.—1 vol. in-4°.

Petrovicĭ (Naum), Versurĭ Celuĭ de Inalt şi bun ném născutuluĭ Domnuluĭ Uroş Ştefan Nestorovicĭ . . . . Buda 1815. —1 br. in-8°.

Petrovitsch. Neujahrs-Geschenk den Herren und Frauen Burgern und Burgerinen walachischer Nation zu Pesth, . . . dargebracht. Ofen 1819 — 1 br. in-8°.

Polek (Dr. Johann), Die ehemalige russische Munzstatte in Sadagóra. Czernowitz 1894 — 1 br. in-8°.

Priculiciul (Ziar satiric). 1872 N-riĭ 1—7, 9—16. Pesta 1872. —in-4°.

Psaltirea Proroculuĭ şi Inpăratuluĭ David, cu molitvele la toate cathismele, cu cântările luĭ Moysì, cu Psalmiĭ aleşĭ şi cu Pripélele lor, cu Paraclisul Précistiĭ, şi cu Pashaliĭa Sibiiŭ 1847. — 1 vol. in-4°.

Revue de la ligue des peuples. Paris 1850 — 1 vol. in-4°.

Rivista di filologia e d'istruzione classica Nuova Serie. Vol. I (XXIII), 1894 Torino, Roma 1894 — 1 vol. in 8°.

Roja (Gheorghie Constantin), Măestria ghiovăsiriĭ româneştĭ cu litere latineştĭ, care sunt literele Românilor cele vechĭ... Τέχνη τῆς ῥωμανικῆς ἀναγνώσεως με λατινικὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ παλαιὰ γράμματα τῶν Ῥωμάνων... Buda 1809 — 1 br. in 8°.

România. 1891 N-riĭ 10—13, 16, 17, 121—144, 205, 206. — Bucurescĭ. — in folio.

Romania Recueil trimestriel consacré à l'étude des littératures romanes. Publié par Paul Meyer et Gaston Paris. XXIII. Paris 1894.—1 vol in-8°.

Sapper (Dr. Car), Grundzuge der phisikalischen Geographie von Guatemala. (Petermanns Mitteilungen. Erganzungsheft Nr 113.) Gotha 1894.— 1 vol. in-4°.

Scheffer (Robert), Konigliches Elend (Von emem Königshofe Halb Asiens) Budapest 1893. — 1 vol in-8⁰.

Schrauf (Dr. K), Regestrum bursae Hungarorum Cracoviensis Das Inwohner-Verzeichniss der Ungarischen Studentenburse zu Krakau (1493—1558). Wien 1894 — 1 vol. in 8⁰.

Schuchardt (Hugo), «Weltsprache und Weltsprachen» an Gustav Meyer. Strassburg 1894. — 1 br in-8⁰.

Schulthess' Europaischer Geschichtskalender. 1888—1893. — Nordlingen 1889—93 — 5 vol. in-8⁰.

Serianu (Radu), Sentenții morale culese din scrierile maĭ multor autorĭ Buzăŭ 1854. — 1 vol. in-8⁰.

Sfatul maĭceĭ cătră pré ĭubita românéscă şi serbéscă tinerime de amândoao părțile. De pre limba serbéscă în cea românéscă întors .... Buda 1815. — 1 br. in-8⁰.

Sionul românesc. Anul II (1866) fără No. 1; Anul III (1867) N-riĭ 1—20. Viena 1866—1867. — 2 vol in-4⁰.

Sporer (Iosef), Meşteşugul moşăriĭ pentru învățătura moaşelor la institutul Maternitățiĭ din Bucureştĭ. Bucureştĭ 1839. — 1 vol in-4⁰.

Statescu (M. T), Replică la respunsul D. Moisi Paltineanu. — 1 br. in-8⁰.

Studj di filologia romanza pubblicati da Ernesto Monaci Fasc. 18.—Roma 1894. — 1 br. in-8⁰.

Századok, a magyar történelmi társulat közlonye. 1894. Budapest. — 1 vol. in-8⁰,

Szinnyei (József), Magyar irók élete és munkái. IV Kötet Budapest. — 1 vol. in-8⁰.

Tărtăşescu (T.), Respunsŭ la provocarea ce mĭ-a făcut D. C. Văleanu prin Curierulu Principatelorŭ-Unite. Bucurescĭ 1859 — 1. br. in 8⁰.

Uçenescu (G.), Victorŭ şi Camilla. O slobodă traducere ritmică. Braşovŭ 1860. — 1 br. in-32⁰.

Ungaria, revistă socială-ştientifică-literară. Anul IV. Cluj 1894—95. — 1 vol. in 8⁰.

Universul. Minunate noutățĭ de prin toată natura, cultura, literatura. An. III. Bucurescĭ 1847. — 1 vol. in 4⁰.

Valentineanu (I G.), Apelŭ înaintea opiniuniĭ publice/—1 br. in-8⁰.

Voulliéme (E), Die Incunabeln der Königlichen Universitats-Bibliothek zu Bonn. (Beihefte zum Centralblatt fur Bibliothekswesen. XIII). Leipzig 1894.—1 vol. in-8⁰

Wierzbowski (Th.), Bibliographia polonica XV ac XVI ss. Volumen III. Varsoviae 1894.—1 vol. in-8⁰.

Winter (Dr Georg), Geschichte des Dreissigjährigen Krieges (Oncken, Allgemeine Geschichte. III, 3, 2). Berlin 1893.—1 vol. in 8⁰.
Zeitschrift fur romanische Philologie. Herausgegeben von Dr. G. Gröber. XVIII Band. 1889.—Supplementheft XIV. Bibliographie 1889 von Kurt Schmidt. Halle 1894 — 2 vol. in 8⁰.

Charte geografice

Carte de la Moldavie et de la Valachie par Konrad Capitaine (Chez Artarià et Comp) Vienne. — 1 fóie.
Karte von Europa nebst den Angrenzungen von Asien und Africa, nach den besten und zuverlässigsten Hulfsmitteln. Wien und Pesth 1812 — 1 fóie.
Moldau (Die). Revidirt 1859 Entworfen von H. Kiepert. Weimar 1859.—1 fóie.
O fóe dintr'o chartă, în care se cuprinde «Walachey u. Moldau».—1 fóie.
Traux (Colonel Max de), Carte générale et itinéraire de l'Europe, divisée en tous ses états d'après le Congrès de Vienne et autres traités postérieurs. Vienne 1853. — 1 fóie.
Walachei (Die). Revidirt 1859. Entworfen von H. Kiepert. Weimar 1859. — 1 fóie.

Stampe.

Bătăliea de la Călugăreni făcută la anul 1595 August. — Die Schlacht von Kalugareni im August d: Jahres 1595. — Wien. — 1 fóie.
Capela Elisabeta Dómna. — 1 fóie.
Sf. Mânăstire Horezu. — 1 fóie.

Portrete. Fotografiĭ.

Album de 16 fotografiĭ representând grupurĭ, persóne şi vederĭ din lupta naţională a Românilor din Transilvania şi Ungaria în aniĭ 1892—94.
Panorama de Bucarest. Phot. de A. D. Reiser et Comp.
Portrete: Filaret II Metropolitul. 1794. Copie fotografică.
General A. Cutuzof (1745—1813) »
Grigoriŭ Ghica I-iŭ (1664). »
Spătarul Michail Cantacuzino (1715). »
Vornicul Dimitrie Racoviţă (1755—1823). »
Gregorio Gika (1664). Litografie.
Gregorie Ghica (1777). »

Manuscrise.

Acĭastă trimitere s'aŭ alcătuit de Kyr Theodorit Arhimandritul, şi didascalulŭ Esfigmenıotulŭ. 1811. — 1 vol. ın-8⁰.

Adelson şi Salvini. Poveste englezască saŭ jalnică tămplare tălmăcită de pe acĭa franţozască pe lımba Moldovenĭască de Fotie Dalafami 1806.—, 1 vol. in-4⁰.

Caete de şcólă (Retorică, Botanică şi Economia rurală). Bucurescĭ 1842.— 3 vol. in-4⁰.

Elisaveta sau ceĭ. surgunițĭ în Sıberia. Tălmăcită de Alexandru Beldıman, 1815, închinată Comisuluĭ Costache Sturza. — 1 vol. in-4⁰.

Inceputul cu Dumnezeu cel sfînt de cântările coprinse în acéstă carte.— Sfîrşıtul Herıvicelor Domnuluĭ Ilıe Fotino. Anul 1850, Luna fevr. 15.— (Psaltichie). — 1 vol. in-8⁰.

Invățătură sfăntă pentru ceĭ ce vor să ĭa darul preoțiiĭ au au şi luat. Intrebărĭ cu respunsurĭ — 1 vol. in-8⁰.

Κώδιξ τοῦ ἀδελφάτου: Carte în care s'aŭ scris numele celor carĭ aŭ făcut darurĭ bisericeĭ zıdıtă de Marele Spatar Mihail Cantacuzino şi de Radul Colța. No. 7, 1741—1744. — 1 vol. in-fol.

Manuscris turcesc. — 1 vol. in-8⁰.

Mart 1 lt 7240 (1732)· Venıtul Mănăstiriĭ (Colțeĭ?) de acest an. Cheltuĭala Spitaluluĭ de un an pentru trebuința bolnavılor săracĭ (Mart. 1 lt 7240— 1732). Socotelĭ pe toțĭ aniĭ până la 7248 (1740). — 1 vol. in-fol.

Partea întâiŭ şi a dooa a condiciĭ creminalıceştĭ cı s'au alcătuit în scurt pentru multe felĭurimĭ a faptelor creminaliceştĭ. Iaşĭ 1826.— 1 vol. in-4⁰.

Popovicĭ (Ştefan), Poftele inimiĭ cătră cel de bun ghen născutul Domn Athanasıe Grabovschi. Pesta 1824. — 1 br. in 8⁰.

Spunere pentru Isop filosof. — Sindipa filosof (1786 Sept. 13). — Doftoriĭ. — Orație. — Cântărĭ (de stea), etc. — 1786. — 1 vol. in-8⁰.

Şedința Comisiuniĭ Biblioteciĭ din 9 Martie 1895.

Relativ la catalogarea manuscriptelor şi documentelor după modul propus de d-l Bıbliotecar, care consistă în a se publică la anıândouĕ maĭ întâĭ partea românéscă, şi să cuprindă: I Catalogul

descriptiv al manuscriptelor; II Catalogul documentelor, în ordine chronologică, împărțite în treĭ secțiunĭ, după cum aparțin. a) Țĕriĭ-Românescĭ; b) Moldoveĭ; c) țĕrilor străine;

Subsemnațiĭ, membri aĭ Comisiuniĭ Biblioteciĭ, deliberând și găsind oportună și profitabilă catalogarea în sensul propuneriĭ făcute de d-l Bibliotecar, am admis-o în unanimitate, și avem onóre a o recomendà spre aprobare plenuluĭ Academieĭ.

N. Quintescu, V. Maniu, Gr. Ștefănescu.

Ședința Comisiuniĭ Biblioteciĭ din 9 Martie 1895.

Se iea în deliberare propunerea d-luĭ Bibliotecar în privința efectuăriĭ «bibliografieĭ sciințifice asupra Românieĭ din tóte punctele de vedere», cu care Academia l-a însărcinat în sesiunea generală a anuluĭ 1894.

Se aprobă de Comisiune împărțirea bibliografieĭ în treĭ clase: 1 cărțĭ vechĭ; 2. cărțĭ moderne; 3 cărțĭ străine; precum și ca începutul tipăririĭ eĭ să se facă cu cărțile vechĭ.

Numaĭ în ceea-ce privesce reproducerea în întregul lor, la cărțile vechĭ, a *dedicațiunilor, prefețelor* și *epilogurilor,* d-l Maniu găsesce, că acésta nu este absolut necesar. Acésta ar recere muncă și cheltuelĭ însemnate. Apoĭ cel care va avé nevoe de o asemenea carte, va puté cetì acolo prefața, dedicațiunea și epilogul.

Se obiectézā d-luĭ Maniu din partea d-lor Ștefănescu și Quintescu, că dedicațiunile se fac de multe orĭ persónelor favoritóre a culturiĭ și protectóre a desvoltăriĭ literare, și este interesant a cunósce pe aceĭ Mecenațĭ.

In prefețe se arată împrejurările acelei publicațiunĭ, motivele carĭ aŭ determinat pe autor a o face, împrejurările în carĭ se aflà autorul și isvórele de carĭ s'a servit; iar epilogurile aŭ importanță ca resumatul opereĭ. Când cine-va nu cunósce limba, în care e scrisă cartea, are o compensare în dedicațiunĭ, prefețe și epiloguri; capĕtă prin ele o idee sumară de cuprinsul cărțiĭ.

D-l *Maniu* respunde, că în adevĕr lectorul póte trage profit din o prefață, o dedicațiune și un epilog; după părerea d-sale însă cetitorul numaĭ prin excepțiune se opresce la ele. Orĭ-cum acésta nu exclude posibilitatea uneĭ economiĭ bine cumpĕnite.

In cele-lalte puncte Comisiunea este de acord unanim

Majoritatea de doĭ a fost pentru aprobarea propunerilor d-luĭ Bibliotecar.

N. Quintescu, *V. Maniu*, *Gr. Ștefănescu.*

COMISIUNEA FONDULUI IOAN FETU

PENTRU CĂRȚĬ DIDACTICE.

Raport asupra lucrărilor din 1894—95.

Comisiunea de treĭ membri alésă în ședința sesiuniĭ generale de la 16 Martie 1894, conform art. 6 din Regulamentul Fonduluĭ Ioan Fĕtu, are onóre a presentà Delegațiuniĭ Academieĭ dare de sémă despre activitatea sa în decursul anuluĭ expirat și de modul cum s'aŭ îndeplinit disposițiunile testamentare ale rĕposatuluĭ donator.

Comisiunea s'a întrunit în două rîndurĭ, la 6 și 13 Maiŭ 1894, și a hotărît ca pentru anul acesta să se distribue cărțĭ fără plată la școlele rurale din județele Olt și Dorohoiŭ. Din Anuarul Ministeriuluĭ Cultelor și Instrucțiuniĭ publice s'a constatat, că în județul Olt se află 75 școle rurale și în Dorohoiŭ 60, în total 135 școle.

Comisiunea a maĭ decis a se trimite în acest an Leĭ 1.500 «Asociațiuniĭ Transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ român», pentru a cumpĕrà și împărțì cărțĭ didactice la școlariĭ românĭ săracĭ din școlele rurale din Transilvania și Ungaria.

S'aŭ ales pentru a se distribuì la școlele din numitele județe, următórele cărțĭ:

a. Prima carte de cetire și scriere de C. Meissner și V. Dogar. Partea I. Prețul de 35 banĭ (redus de la 50 banĭ).

b. — Manual de învĕțămînt religios. Partea I—IV de D. Petrescu. Prețul 1 leŭ 25 banĭ (redus de la 1 leŭ 65 banĭ).

c. — Manual de Geografie de N. Michăilescu. Partea III (clasa IV). Prețul 60 banĭ (redus de la 75 banĭ).

d. — Gramatica română. Etımologia, de I. Manliu. Prețul 64 banĭ (redus de la 80 banĭ).

e. — Istoria română de Gr. G. Tocilescu. Bucurescĭ, Carol Göbl. Prețul 80 banĭ (redus de la 1 leŭ 20 banĭ).

S'a decis a se împărți la fie-care școlă câte 15 exemplare din Cartea de cetire, câte 10 din Manualul religios și Geografie, și câte 11 din Gramatica și Istoria Română.

In tabloul următor se arată numĕrul exemplarelor și prețul lor:

CĂRȚILE	Școlĭ	Exempl. de fie-care școlă	Totalul Exemplarelor	Prețul unuĭ Exemplar		Prețul total	
				LEI	B	LEI	B
Carte de cetire de Meissner și Dogar.	135	15	2.025	—	35	708	75
Manual religios de D. Petrescu, Partea I	135	10	1.350	—	20	270	—
» » » » » » II	135	10	1 350	—	25	337	50
» » » » » » III	135	10	1 350	—	35	472	50
» » » » » » IV	135	10	1 350	—	45	607	50
Geografia de N Michăilescu	135	10	1 350	—	60	810	—
Gramat. rom Etımologia, de I. Manliu.	135	11	1 485	—	64	950	40
Istoria română de Gr. G. Tocılescu .	135	11	1.485	—	80	1.188	—
Asociațiuniĭ Transilvane pentru școlariĭ românĭ din Transilv. și Ungaria:	—	—	—	—	—	1 500	-
Total . . .	135	87	11.745	—	—	6 844	65

Exemplarele destinate pentru fie-care școlă s'aŭ împachetat separat, iar tóte pachetele s'aŭ înaintat Ministeriuluĭ Instrucțiuniĭ publice în ḑiua de 31 Maiŭ 1894, cu rugare de a fi trimise revisorilor școlarĭ din ambele județe, carĭ să le dea învĕțătorilor spre a le împărți la școlariĭ săracĭ și silitorĭ, după instrucțiunile puse în lăuntrul pachetelor. Am constatat cu plăcere, că în anul acesta toțĭ învĕțătoriĭ aŭ trimis adeverințele de primirea și distribuirea cărților.

De asemenea s'a primit rĕspuns de la Asociațiunea Transilvană

de primirea sumeĭ de Leĭ 1.500, și întrebuințarea banilor după dorința Comisiuniĭ.

De la punerea în aplicare a dispositiunilor testamentare ale rĕposatuluĭ Ioan Fĕtu, anul acesta este al șéselea. S'aŭ distribuit în decursul acestor anĭ la 1.084 școle din 12 județe ale țĕriĭ, 57.826 cărțĭ de școlă în valóre de Leĭ 31.396,53 după cum se arată în tabloul următor:

ANIĬ	JUDEȚELE	No școleior	No. cărților	COSTUL LEĬ	B.
1889	Dâmbovița și Tutova	187	8 228	5.333	24
1890	Gorj și Némț	195	6 435	3.987	75
1891	Prahova și Sucéva	219	6.570	3.952	95
1892	Vâlcea și Fălciŭ	174	10 058	4.639	84
1893	Muscel și Bacăŭ	174	14.790	6.638	10
1894	Olt și Dorohoiŭ.	135	11.745	5 344	65
	Asociațiunea Transilvană .			1.500	—
	Total 12 județe	1 084	57.826	31 396	53

Membriĭ Comisiuniĭ: *P. S. Aurelian, Gr. Ștefănescu, D. Sturdza.*

COMISIUNEA PREMIILOR ANUALE PE 1895
«NĂSTUREL-HERĔSCU» ŞI «ELIADE-RĂDULESCU.»

Proces-verbal No. 1.

Şedinţa din 20 Ianuarie 1895.

Comisiunea îşĭ constitue biuroul, alegênd Preşedinte pe d-l *V. A Urechiă,* Secretar pe d-l *P. Poni.*

Se procedă la distribuirea cărţilor intrate la concurs pentru facerea rapórtelor speciale şi se decide ca Delegaţiunea să comunice îndată d-lor membri absenţĭ A. Naum, I. Vulcan şi V. Babeş, titlurile cărţilor, asupra cărora vor avé a face rapórte.

Se decide a se împărţi cărţile, precum urméză:

D-luĭ *T. Maiorescu:*

1) *Esplicaţiune teoretică şi practică a Dreptuluĭ civil român,* etc. tom. IV, de *D. Alexandresco*;
2) *Reforma metódelor în sciinţă şi practică,* etc., de *I. Pop Florantin*;
3) *Mama sócră*, de *T. D. Speranţia ;*
4) *Popa cel de trébă,* de *T. D. Speranţia ;*
5) *Poesiĭ,* de *I. N. Roman.*

D-luĭ *A. Naum:*

1) *Poesiĭ,* 1888—1894, de *A. Stavri*;
2) *Isprăvile luĭ Păcală,* de *P. Dulfu ;*
3) *Rustice, Nuvele şi Poeziĭ,* vol III, de *N. G. Rădulescu-Niger*;

4) *Vasile Alecsandri, Studiŭ critic,* de *N. Pĕtrașcu.*

D-luĭ *I. Vulcan:*

1) *451 Traducerĭ libere și imitațiunĭ de poesiĭ antice și moderne,* etc, de *Gr. N. Lazu*; 2 vol.
2) *Amilcar Barca,* tragedie în 5 acte, de *G. Bengescu-Dabija*;
3) *Nuvele*, de *G. Boureanul.*

D-luĭ *V. Babeș:*

1) *Iconologia creștină,* etc. de *Dr. S. Mureșanu*;
2) *Tatăl nostru,* etc., de *I. Nenițescu*;
3) *Gramatica istorică și comparativă a limbiĭ române,* de *I. Manliu.*

D-luĭ *V. Maniu:*

1) *Țara nóstră, descrierea părților Ardélului de la Murĕș spre miadă-ḑi și valea Murĕșuluĭ,* de *S. Moldovanu;*
2) *Curs de Procedura civilă,* Partea III, vol. III, de *G. G. Tocilescu.*

D-luĭ *V. A. Urechiă*:

1) *Sofocle, Oedip rege,* traducere în versurĭ, de *E. T. Aslan și A. A. Sturdza;*
2) *Poeziĭ* (1880—1889), de *Gheorghe din Moldova* (*G. Kernbach*),
3) *O pagină din viéța Mareluĭ Ștefan,* de *I. C. Georgian*;
4) *Noțiunĭ de istoria limbiĭ și literaturiĭ românescĭ,* de *G. Adamescu.*

D-luĭ *Dr. I. Felix*:

1) *Mica chirurgie*, Ed. III, de *Dr. I. Șerbănescu*;
2) *Doctrina secrețiunilor interne,* etc, de *Dr. A. N. Vitzu.*

D-luĭ *P. Poni:*

1) *Resumat despre architectură și construcțiunea practică,* de *A. Borneanu*;
2) *Studiĭ de Geografie militară.* Vol. I. *Oltenia și Banatul,* de *G. Iannescu.*

Comisiunea a decis a rugà pe următoriĭ d-nĭ membri a face rapórte speciale asupra următórelor cărți:

D-l *Dr D. Brândză* despre: *Studiĭ morphologice, taxionomice,*

psychologice și contribuțiunĭ la studiul Fauneĭ Românieĭ, de *Dr. L. C. Cosmovicĭ.*

D-l *Gr Ștefănescu* despre: *Fauna malacologică.* No. 2. *Moluscele de uscat și de apă dulce ale judetuluĭ Prahova,* de *I. P. Licherdopol.*

D-l *Sp. Haret* despre: *Curs complect de aritmetică raționată,* etc, de *I. Otescu.* Vol. I, II.

Proces-verbal No. 2.

Ședința din 17 Februarie 1895.

Comisiunea a luat cunoscință de scrisorile d-lor A. Naum și V. Babeș, carĭ arată că nu pot primì însărcinarea de a face rapórte speciale, întâiul despre scrierea *V. Alecsandri* de N. Pětrașcu, al doilea despre *Gramatica istorică și comparativă a limbiĭ române* de I Manliu.

A decis ca scrierea d-luĭ N. Pĕtrașcu să se dea d-luĭ I. Vulcan, a d-luĭ I. Manliu să se dea d-luĭ T. Maiorescu spre facerea rapórtelor speciale.

Proces-verbal No 3.

Ședința din 1 Martie 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

Constatându-se că Comisiunea e în numĕr regulamentar, membriĭ presențĭ aclamă Președinte pe d-l *V. A, Urechiă,* Secretar pe d-l *I. Vulcan.*

D-l *V. A. Urechiă* relatéză, că d-l A Naum, fiind împedecat de a compune raportul asupra studiuluĭ critic al d-luĭ N. Pĕtraşcu despre *Vasile Alecsandri*, Comisiunea a rugat pe d-l Iosif Vulcan să pregătéscă şi raportul acela. D-l Vulcan însă a adresat Comisiuniĭ cererea să se însărcineze altul cu acéstă lucrare, căcĭ d sa maĭ are de adus alte treĭ raporturĭ. D-l V A. Urechiă propune şi Comisiunea adóptă, ca d-l I. Vulcan să fie rugat din noŭ a face şi raportul acela. D-l Vulcan primesce.

D-l *V. A. Urechiă* propune şi Comisiunea alege în unanimitate raportor general pe d-l A. Naum.

Proces-verbal No. 4.

Şedinţa din 2 Martie 1895.

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *P. Poni* cetesce raportul sĕŭ despre lucrarea d-luĭ Anton Borneanu, *Resumat despre architectura şi construcţiunea practică, special pentru zidărie şi dulgherie,* etc. care s'a presentat pentru Premiul Năsturel-Herĕscu, de 4 000 leĭ.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ şi se respinge cu unanimitate de 5 bile negre.

D-l *A. Naum* cetesce raportul sĕŭ asupra volumuluĭ de *Poesiĭ* al d-luĭ Artur Stavri, presentat la Premiul Statuluĭ Eliade Rădulescu, de 5.000 leĭ.

Se deschide discuţiune asupra raportuluĭ; votarea se amână pentru şedinţa viitóre.

Proces-verbal No. 5.

Ședința din 3 Martie 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

Se pune la vot premiarea volumuluĭ de *Poesiĭ* al d-luĭ A. Stavri.

Resultatul votuluĭ: 5 bile negre, 1 albă.

D-l Președinte enunță, că premiarea s'a respins.

D-l *Dr. I. Felix* cetesce raportul sĕŭ despre lucrarea d-luĭ Dr. Alexandru N. Vitzu, intitulată *Doctrina secrețiunilor interne,* etc. presentată la Premiul Năsturel-Hĕrescu.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Dr. Alexandru N. Vitzu: *Doctrina secrețiunilor interne,* etc.

Resultatul votuluĭ: 3 bile negre, 3 albe.

D-l Președinte anunță, că premiarea cărțiĭ d-luĭ Vitzu s'a respins.

Proces-verbal No. 6.

Ședința din 4 Martie 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *Dr. I. Felix* cetesce raportul sĕŭ despre lucrarea d-luĭ Dr. Ioan Șerbănescu, intitulată *Mica chirurgie,* ed. III, presentată la Premiul Năsturel-Herĕscu, de 4 000 leĭ.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Șerbănescu.

Resultatul votuluĭ: unanimitate de 5 bile negre, d-l P. Poni nefiind încă present.

D-l Președinte anunță, că premiarea lucrăriĭ d-luĭ Șerbănescu s'a respins.

D-l *V. A. Urechiă* cetesce raportul despre lucrarea d-luĭ I. C.

Georgian, *O pagină din viéța Mareluĭ Stefan,* presentată la Premiul Eliade-Rădulescu, de 5 000 leĭ.

Se decide a se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Georgian, în ședința următóre.

Proces-verbal No 7.

Ședința din 6 Martie 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ I. C. Georgian.

Resultatul votuluĭ: unanimitate de 5 bile negre.

D-l Președinte anunță, că premiarea lucrăriĭ d-luĭ Georgian s'a respins.

D-l *V. A. Urechiă* cetesce raportul sĕŭ despre volumul de *Poesiĭ* al d-luĭ Gheorghe din Moldova, presentat la Premiul Eliade-Rădulescu, de 5 000 leĭ.

Se pune la vot premiarea volumuluĭ de *Poesiĭ* al d-luĭ Gheorghe din Moldova.

Resultatul votuluĭ: 3 negre, 2 albe.

D-l Președinte anunță, că premiarea volumuluĭ de *Poesiĭ* al d-luĭ Gheorghe din Moldova s'a respins.

Proces-verbal No. 8.

Ședința din 8 Martie 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *V. Maniu* cetesce raportul sĕŭ despre lucrarea d-luĭ Silvestru Moldovan, intitulată *Țara nóstră. Descrierea părților Ardéluluĭ de*

la Murĕș spre miadă-ḑi și valea Murĕșuluĭ, care a intrat la concurs pentru Premiul Năsturel-Herĕscu. de 4.000 leĭ.

Fiind timpul înaintat, discuțiunea se amână pe ședința următóre.

Proces-verbal No. 9.

Ședința din 10 Martie 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

Se face discuțiune asupra valóreĭ lucrăriĭ d-luĭ Silvestru Moldovan, la care ieaŭ parte d-niĭ *V. Babeș, P. S. Aurelian, V. Maniu, P. Poni* și *I. Vulcan,*—apoĭ votarea se amână pentru altă ședință.

Se cetesce raportul d-luĭ *Sp. Haret* asupra cărțiĭ: *Curs complect de aritmetică rațională, pentru usul școlelor secundare în genere* de d-l I. Otescu, presentată la Premiul Năsturel-Herĕscu.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Otescu

Resultatul votuluĭ: 6 bile negre, 1 albă.

Președintele anunță, că premiarea s'a respins.

D-l *P. S. Aurelian* spune, că nu se simte competent a se pronunță singur asupra lucrăriĭ d-luĭ G Iannescu, *Studiĭ de Geografie militară.* Vol. I. *Oltenia și Banatul* cu o întroducere geografică, presentată la Premiul Năsturel-Herĕscu, de 4.000 leĭ. Și cere ca să fie rugațĭ d-niĭ V Babeș și General St. Fălcoianu a face parte din o Comisiune, care să cerceteze acéstă lucrare.

Se aprobă, și d-niĭ V. Babeș și General St. Fălcoianu sunt rugațĭ a conlucrà la examinarea lucrăriĭ d-luĭ Iannescu.

D-l *V. A. Urechiă* spune, că dejà are pentru cercetare și lucrarea *Oedip Rege,* traducere în versurĭ; deci rógă Comisiunea ca pentru examinarea traduceriĭ să fie invitat și d-l membru I. Caragiani.

Se aprobă și d-l I. Caragiani va fi rugat să facă examinarea cerută

D-l *A. Naum* cetesce raportul sĕŭ asupra volumuluĭ *Rustice*, de N. G. Rădulescu-Niger, presentat la Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu.

Se pune la vot premiarea volumuluĭ *Rustice* al d-luĭ N. G. Rădulescu-Niger.

Resultatul votuluĭ: 6 bile negre, 1 albă.

D-l Președinte anunță, că premiarea s'a respins.

D-l *A. Naum* cetesce raportul sĕŭ despre lucrarea d-luĭ P. Dulfu, intitulată *Isprăvile luĭ Păcală*, venită la concurs pentru Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ *Isprăvile luĭ Păcală*.

Resultatul votuluĭ: 5 bile albe, 2 negre.

D-l Președinte anunță, că lucrarea d-luĭ P. Dulfu se recomandă pentru premiare.

Proces-verbal No. 10.

Ședința din 13 Martie 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă*.

D-l *V. A. Urechiă* spune că, în conformitate cu decisiunea Comisiuniĭ din ședința trecută, a rugat pe d-l I. Caragiani să examineze traducerea versurilor tragedieĭ *Oedip Rege*, însă d-l Caragiani a refusat, din causa ocupațiunilor sale.

Se decide a se supune cestiunea în deliberațiunea plenuluĭ Academieĭ.

D-l *I. Vulcan* cetesce raportul sĕŭ despre tragedia *Amilcar Barca* de Bengescu-Dabija, presentată la concurs pentru Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu, de 5.000 leĭ.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Bengescu-Dabija.
Resultatul votuluĭ: 4 bile negre, 2 albe.
D-l Preşedinte enunţă, că premiarea s'a respins.

Proces-verbal No. 11

Şedinţa din 15 Martie 1895.

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *Gr. Ştefănescu,* rugat de Comisiune a cercetà lucrarea d-luĭ I. P. Licherdopol, *Fauna Malacologică a Românieĭ,* presentată la concurs pentru Premiul Năsturel-Herĕscu, îşĭ cetesce raportul.

D-l *Dr. D. Brândză,* rugat de Comisiune a cercetà lucrarea d-luĭ Dr. Leon C. Cosmovicĭ, *Studiĭ morphologice, taxionomice, psychologice şi contribuţiunĭ la studiul Fauneĭ Românieĭ,* presentată la acelaşĭ concurs, îşĭ cetesce raportul.

D-niĭ Gr. Ştefănescu şi Dr. Brândză, nefiind membri cu vot aĭ Comisiuniĭ, se depărtéză.

Se pune la vot întâĭ lucrarea d-luĭ I. P. Licherdopol.
Resultatul votuluĭ: 4 bile negre, 3 albe.
D-l Preşedinte enunţă, că lucrarea s'a respins.
Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Dr. Leon C. Cosmovicĭ.
Resultatul votuluĭ: 6 bile negre, 1 albă.
D-l Preşedinte enunţă, că s'a respins.

D-l *V. Maniu* cetesce raportul sĕŭ asupra lucrăriĭ d-luĭ G. G. Tocilescu, *Curs de Procedură civilă,* Partea III, *Procedura civilă propriŭ disă,* Vol. III, presentată la Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu.
Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ G. G. Tocilescu.
Resultatul votuluĭ: 6 bile albe, 1 négră.
D-l Preşedinte anunţă, că s'a admis.

D-l *V. A. Urechiă* cetesce raportul sĕŭ despre lucrarea d-lor

Edgar Th. Aslan și A. A. Sturdza, *Sofocle, Oedip rege,* traducere în versurĭ, presentată la concurs pentru Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-lor Aslan și A. A. Sturdza.

Resultatul votuluĭ: 5 bile negre, 2 albe.

D-l Președinte enunță, că lucrarea s'a respins.

Proces-verbal No. 12.

Ședința din 16 Martie 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Silvestru Moldovan, intitulată *Țara nóstră,* presentată la Premiul Năsturel-Herĕscu.

Resultatul votuluĭ: 6 bile albe, 1 négră.

D-l Președinte enunță, că lucrarea s'a admis pentru premiare.

Proces-verbal No. 13.

Ședința din 18 Martie 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă*

D-l *T. Maiorescu* raportéză verbal despre valórea lucrăriĭ d-luĭ Manliu, *Gramatica istorică și comparativă a limbiĭ române.*

D-l T. Maiorescu este rugat să-șĭ formuleze raportul în scris.

Votarea se amână, pe când d-sa îșĭ va presentà raportul în scris.

D-l *T. Maiorescu* cetesce raportul sĕŭ despre lucrarea d-luĭ Ioan Pop Florantin, *Reforma metódelor în sciință și practică și teoria*

consecutismuluĭ universal, presentată la Premiul Năsturel-Herĕscu, de 4.000 leĭ.

Se pune la vot lucrarea d-luĭ Ioan Pop Florantin.

Resultatul votuluĭ: unanimitate de 8 voturĭ negre, căcĭ d-l Dr. Felix s'a depărtat.

D-l Preşedinte enunţă, că lucrarea s'a respins.

D-l *T. Maiorescu* cetesce raportul sĕŭ despre volumul *Popa cel de trébă* al d-luĭ Th. D. Speranţia, presentat la Premiul Năsturel-Herĕscu.

Se pune la vot premiarea volumuluĭ *Popa cel de trébă* al d-luĭ Speranţia.

Resultatul votuluĭ: unanimitate de 8 voturĭ negre.

D-l Preşedinte enunţă, că s'a respins

D-l *T. Maiorescu* cetesce raportul sĕŭ despre volumul *Mama sócră* al d-luĭ Th. D. Speranţia.

Se pune la vot premiarea volumuluĭ *Mama sócră* al d-luĭ Speranţia.

Resultatul votuluĭ: 6 negre şi 2 albe

D-l Preşedinte enunţă, că s'a respins.

D-l *T. Maiorescu* cetesce raportul sĕŭ despre volumul *Poesiĭ* al d-luĭ I. N. Roman, presentat la Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu

Se pune la vot premiarea volumuluĭ *Poesiĭ* al d-luĭ I. N. Roman.

Resultatul votuluĭ: 7 negre şi 1 albă.

D-l Preşedinte enunţă, că s'a respins.

D-l *T. Maiorescu* expune verbal raportul sĕŭ despre lucrarea d-luĭ Dimitrie Alexandresco, *Esplicaţiune teoretică şi practică a Dreptuluĭ civil român,* tom. IV, presentată la Premiul Năsturel-Herĕscu.

D-l Maiorescu este rugat să-şĭ formuleze raportul în scris.

Votarea se amână pe atuncĭ.

D-l *I. Vulcan* cetesce raportul sĕŭ despre lucrarea d-luĭ N. Pĕ-

trașcu, intitulată *Vasile Alecsandri,* presentată la concursul Premiuluĭ Eliade-Rădulescu.

D-niĭ *T. Maiorescu, A Naum* și *V. Babeș* combat conclusiunea raportuluĭ.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ N. Pĕtrașcu, *Vasile Alecsandri.*

Resultatul votuluĭ: 5 bile negre, 2 albe, fiind-că d-l Maniu, din causă de indisposițiune, s'a depărtat.

D-l Președinte enunță, că s'a respins.

D-l *I. Vulcan* cetesce raportul sĕŭ despre volumele *451 Traducerĭ libere și imitațiunĭ de poesiĭ antice și moderne din Orient și Occident,* de d-l Gr. N. Lazu, presentate la Premiul Eliade-Rădulescu.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Gr N. Lazu.

Resultatul votuluĭ: 6 bile negre, 1 albă.

D-l Președinte enunță, că s'a respins.

D-l *I. Vulcan* cetesce raportul sĕŭ despre *Nuvele* de d-l Boureanul, presentate la concursul Premiuluĭ Eliade-Rădulescu.

Se pune la vot premiarea volumuluĭ *Nuvele* de d-l Boureanul

Resultatul votuluĭ: unanimitate de 7 bile negre.

D-l Președinte enunță, că s'a respins.

Proces-verbal No. 14.

Ședința din 20 Martie 1895.

Președința d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *V. A. Urechiă* cetesce raportul sĕŭ despre lucrarea d-luĭ Gh. Adamescu, *Noțiunĭ de istoria limbeĭ și literatureĭ românescĭ,* presentată la Premiul Eliade-Rădulescu, de 5.000 leĭ.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Adamescu.

Resultatul votuluĭ: 4 bile negre, 2 albe.

D-l Preşedinte enunţă, că s'a respins.

D-l *V. Babeş* cetesce raportul d-luĭ *General St. Fălcoianu* despre lucrarea d-luĭ G. Iannescu, *Studiĭ de Geografie militară,* venită la Premiul Năsturel-Herescu, declarând că la conclusiunile raportuluĭ aderă şi d-sa.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Iannescu.

Resultatul votuluĭ: 3 bile negre, 3 bile albe.

D-l Preşedinte enunţă, că s'a respins.

D-l *V. Babeş* cetesce raportul sĕŭ despre opera *Tatăl nostru* de I. Neniţescu, trimisă pentru Premiul Eliade-Rădulescu.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Neniţescu.

Resultatul votuluĭ: 4 bile negre, 2 albe.

D-l Preşedinte enunţă, că s'a respins.

D-l *V. A. Urechiă* spune, că d-l A. Naum, din causă de bólă, se rógă a fi înlocuit prin altul în calitatea sa de raportor al Comisiuniĭ.

Membriĭ Comisiuniĭ rógă pe d-l I. Vulcan să priméscă şi sarcina de raportor general.

D-l I. Vulcan primesce.

Proces-verbal No. 15

Şedinţa din 21 Martie 1895.

Preşedinţa d-luĭ *V. A. Urechiă.*

D-l *V. Babeş* cetesce raportul sĕŭ despre *Iconologia creştină occidentală şi orientală,* de Dr. Sever Mureşianu, trimisă la concursul Premiuluĭ Eliade-Rădulescu.

D-l *P. Poni* observă, că nu împărtăşesce motivele conclusiuniĭ de a delătură lucrarea, pentru motivul că Academia n'ar fi competentă a se pronunţă asupra uneĭ cărţĭ, din causa că are un con-

ținut religios. D-sa crede, că Academia trebue să fie condusă în aprețiarea uneĭ cărțĭ prin valórea sa, și că se pot premià și opere carĭ aŭ subiecte relative la religiune.

Se pune la vot lucrarea d-luĭ Dr. Sever Mureșianu.

Resultatul votuluĭ (nefiind încă d-l T. Maiorescu de față): 4 bile albe, 3 negre.

D-l *T. Maiorescu* raportéză despre lucrarea d-luĭ Dimitrie Alexandresco, *Esplicațiune teoretică și practică a Dreptuluĭ civil român*, trimisă la Premiul Năsturel-Herĕscu.

La votare, lucrarea d-luĭ Alexandresco întrunesce 6 bile negre și 1 albă.

D-l *T. Maiorescu* îșĭ cetesce raportul despre *Gramatica istorică și comparativă a limbiĭ române* de d-l I. Manliu, presentată la Premiul Eliade-Rădulescu.

Se pune la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Manliu.

Resultatul votuluĭ: 5 bile negre, 2 albe.

Raport general asupra lucrărilor Comisiuniĭ pentru Premiile Năsturel-Herĕscu și Eliade-Rădulescu pe anul 1895,
de d-l I. Vulcan.

Domnilor Colegĭ,

Comisiunea alésă în sesiunea generală din anul trecut spre a cercetà lucrările intrate la concursul Premiilor Năsturel-Herescu de 4 000 leĭ și Eliade-Rădulescu de 5.000 leĭ, în sesiunea generală din anul curent, are onóre, prin subsemnatul raportor, a vĕ face următórea dare de sémă despre activitatea sa.

Comisiunea a primit spre cercetare 28 de lucrărĭ și anume: 12 pentru Premiul Năsturel-Herĕscu și 16 pentru Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu.

Fiind-că pentru unele lucrărĭ intrate, nicĭ unul din membriĭ Comisiuniĭ nu s'a considerat competent, Comisiunea încă înainte de deschiderea sesiuniĭ a rugat pe colegiĭ noștri din Secțiunea sciințifică, d-niĭ Dr. D. Brândză, Gr. Ștefănescu, Sp. Haret, iar apoĭ pe d-l General St. Fălcoianu, să le studieze și să facă raporturĭ asupra lor.

La începutul sesiuniĭ actuale, membriĭ Comisiuniĭ s'aŭ întrunit și s'aŭ constituit, alegêndu-se Președinte d-l V. A. Urechiă, Secretar d-l I. Vulcan, raportor general d-l A. Naum; într'una din ședințele ultime însă d-l A. Naum, din causă de indisposițiune, a cerut să fie înlocuit prin altul în calitatea sa de raportor-general; ast-fel Comisiunea a numit raportor general pe subsemnatul.

Comisiunea a ținut 13 ședințe, în carĭ s'aŭ cetit raporturile despre lucrărĭ și s'aŭ făcut discuțiunĭ asupra lor.

1). D-l V. A Urechiă a cetit raportul sĕŭ despre lucrarea d-luĭ Ioan C. Georgian, intitulată *O pagină din viéța Mareluĭ Ștefan*, trimisă la concursul Premiuluĭ Statuluĭ Eliade-Rădulescu, de 5.000 leĭ. Raportul combate și resfrînge conclusiunea autoruluĭ, care susține că Ștefan cel Mare ar fi domnit 16 anĭ în Muntenia. Nu, dice d-l raportor, Ștefan cel Mare nu a domnit 16 anĭ la Muntenĭ, ba nicĭ 16 dile. Din conclusiunea că Ștefan cel Mare nu a avut domnie efectivă în Muntenia, nu urméză o denegare a subordinăriĭ cătră el a Domnitorilor Muntenĭ impușĭ de dînsul Țĕriĭ-Muntenescĭ. Prin urmare d-sa nu póte propune premiarea lucrăriĭ d-luĭ Georgian S'a pus la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Georgian. Resultatul votuluĭ: unanimitate de 5 bile negre în contra.

2). D-l V. A Urechiă a cetit raportul sĕŭ despre volumul de *Poesiĭ* al d-luĭ Gheorghe din Moldova, presentat la Premiul Eliade-Rădulescu. Raportorul dice, că orĭ-cât ĭ-ar fi plăcut să afle în cele 152 de pagine ale volumuluĭ d-luĭ Gheorghe din Moldova unele versurĭ, unele cântărĭ, acestea neconstituind majoritatea culegeriĭ, nu póte presentà volumul pentru premiare. S'a pus la vot premiarea *Poesiilor* d-luĭ Gheorghe din Moldova. Resultatul votuluĭ: 3 bile negre, 2 albe.

3). D-l V. A. Urechiă a dat cetire raportuluĭ sĕŭ despre lucra-

rea d-lor Edgar Th. Aslan și A. A. Sturdza, *Sofocle, Oedip rege*, traducere în versurĭ, presentată la concursul Premiuluĭ Eliade-Rădulescu. Raportul dice, că întroducerea făcută de d-l A. A. Sturdza e tractată cu multă erudițiune. Pentru compunerea eĭ, autorul a utilisat numeróse isvóre în număr maĭ bine de 120. Orĭ-ce afirmațiune din partea autoruluĭ este basată pe dovedĭ seriόse din autorĭ vechĭ și modernĭ. Ceea-ce privesce traducerea d-luĭ Aslan, în total judecată, este bună; observă însă și câte-va puține defecte. De aceea propune premiarea. Punêndu-se la vot premiarea, lucrarea a obținut 5 bile negre, 2 albe.

4). D-l V. A. Urechiă a cetit raportul sĕŭ despre cartea d-luĭ Gh. Adamescu, *Noțiunĭ de istoria limbiĭ și literaturiĭ românescĭ*, presentată pentru Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu. Raportul susține că manualul d-luĭ Adamescu este astădĭ cea maĭ bună și cu deosebire cea maĭ completă lucrare didactică de acéstă natură, scrisă într'o bună limbă românéscă. Decĭ lucrarea, fiind meritorie, a propus-o pentru premiul, la care a fost presentată. Uniĭ membri aĭ Comisiuniĭ, accentuând valórea lucrăriĭ d-luĭ Adamescu, aŭ observat însă, că aceea este o carte didactică, pentru care există un premiŭ special, cel Craiovén. La votare, lucrarea d-luĭ Adamescu a obținut 4 bile negre, 2 albe.

5). D-l P. Poni a cetit raportul despre lucrarea d-luĭ Anton Borneanu, ***Resumat despre architectura și construcțiunea practică, special pentru zidărie și dulgherie***, presentată la Premiul Năsturel-Herĕscu D-l raportor dice, că din lectura scrieriĭ nu s'a putut convinge, că ea constitue «cea maĭ bună carte publicată în limba românéscă în cursul anuluĭ trecut», de aceea nu o póte recomendà pentru premiare. La votare, cartea d-luĭ Borneanu a obținut unanimitate de 5 bile negre.

6). D-l A. Naum a cetit raportul despre volumul de *Poesiĭ* al d-luĭ Artur Stavri, presentat la Premiul Eliade-Rădulescu, conchidênd că nu se póte refusà d-luĭ Stavri o dragoste platonică pentru natură, un fond de simțire melancolică bine exprimat câte odată, că este un talent în curs de formațiune; dar îĭ pare rĕŭ că premiul,

pe care-l solicitéză, este prea mare pentru opera sa. Punêndu-se la vot premiarea, resultatul a fost: 5 bile negre, 1 albă.

7). D-l Dr. I. Felix a dat cetire raportuluĭ sĕŭ despre cartea d-luĭ Dr. Al. N Vitzu, *Doctrina secrețiunilor interne,* trimisă pentru Premiul Năsturel-Herĕscu, spunênd că lucrarea d-luĭ A. Vitzu are un interes actual, dar nu este originală și se presintă ca o critică a faptelor descoperite de alțiĭ și verificate de d-l Vitzu prin numeróse experimente. Ea este una din cele maĭ bune lucrărĭ de sciință publicate în ultimul timp, de aceea o și recomandă atențiuniĭ Academieĭ, *fără a o propune pentru premiŭ.* Resultatul votuluĭ: 3 bile negre, 3 albe.

8). D-l Dr. I. Felix a maĭ cetit raportul despre scrierea d-luĭ Dr. Ioan Șerbănescu, care pórtă titlul *Mica chirurgie,* ed. III, ce a sosit pentru Premiul Năsturel-Herĕscu. Raportorul a scos conclusiunea, că lucrarea d-luĭ Dr. I. Șerbănescu póte fi utilă pentru sanitariĭ armateĭ, dar ea nu însușesce condițiunile cerute de regulament, pentru ca Academia să pótă acordà autoruluĭ un premiŭ. Premiarea s'a respins cu unanimitate de 5 bile negre.

9). D-l V. Maniu a raportat despre cartea *Țara nóstră* de Sil vestru Moldovan, trimisă la concursul Premiuluĭ Năsturel-Herĕscu, declarând că de și lucrarea nu rĕspunde, nicĭ prin formă, ca o descriere de călătorie, nicĭ prin eronatul sistem de împărțirea materieĭ și cu atât maĭ puțin prin valórea originalitățiĭ, la condițiunile stabilite pentru decernerea premiuluĭ; cu tóte acestea în mod absolut nu i s'ar puté contestà meritul de a fi utilisat binișor colecțiunea materialuluĭ de monografiĭ și a le fi presentat într'un stil ușor de înțeles, sub forma narativă, maĭ mult prin reproducerea mulțimilor de legende plăcute. Din acest punct de vedere judecată, scrierea póte face bun serviciŭ, ca și carte de lectură pentru tinerimea din șcólele gimnasiale și pentru toțĭ; dar nu póte fi recomendată pentru premiŭ. Conclusiunea raportuluĭ a fost combătută de d-l V. Babeș, care a accentuat în favorul lucrăriĭ d-luĭ Silvestru Moldovan, că tótă presa română de dincolo a întîmpinat favorabil

cartea. Resultatul votuluĭ pentru premiare a fost: 6 bile albe și 1 négră.

10). D-l Spiru Haret a dat cetire raportuluĭ despre lucrarea *Curs complect de aritmetică rațională pentru usul șcólelor secundare în genere* de d-l I Otescu, venită la Premiul Năsturel-Herescu, constatând că cartea d-luĭ Otescu represintă o mare sumă de muncă și este cel maĭ complet curs de aritmetică rațională, din câte s'aŭ tipărit pân'acum în România; materia este tractată cu multă extensiune și în detaliŭ, și raționamentul este destul de riguros. Socotesce însă, că maĭ ales în unele părțĭ, expunerea puteà fi maĭ condensată. La vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Otescu a întrunit: 6 bile negre, 1 albă.

11) D-l A. Naum a dat lectură raportuluĭ sĕŭ asupra volumuluĭ d-luĭ Rădulescu-Niger, *Rustice*, Nuvele și Poesiĭ, volumul al III, presentat la Premiul Eliade-Rădulescu. Cetirea volumuluĭ d-luĭ Rădulescu-Niger a lăsat raportoruluĭ impresiunea următóre: un talent compromis prin o prea mare ușurință la scris; varietate în imaginațiune, dar o lipsă de artă completă pretutindenĭ. De aceea Academia nu póte resplătì opera cu un premiŭ așà de însemnat. Punéndu-se la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ Rădulescu-Niger, resultatul a fost: 6 bile negre și 1 albă.

12) Tot d-l A. Naum a cetit un raport despre *Isprăvile luĭ Păcală* de d-l P. Dulfu, venită pentru Premiul Eliade-Rădulescu. Raportorul ḑice, că poemul are un fond popular, pe care autorul l-a tractat cu multă simplicitate și cu mult natural. Versul corect, limba curată, așà cum se vorbesce în adevĕr la țéră, fără nicĭ o afectațiune. Câte odată sub o glumă, sub forma veselă a fraseĭ, se ascunde un sentiment de adîncă melancolie. Literatură netendențiósă și prin urmare socială, poemul acesta este o carte bună în literatura nóstră. De aceea a conchis la premiarea luĭ. La votare poemul acesta a obținut 5 bile albe și 2 negre.

13). D-l I. Vulcan a cetit raportul sĕŭ despre *Amilcar Barca*, generalisim al Cartagineĭ, tragedie în 5 acte, de d-l G. Bengescu-Dabija, presentată la Premiul Eliade-Rădulescu, arĕtând că lucrarea

d-luĭ Bengescu nu este o tragedie, ci o legendă inspirată de romanul luĭ Flaubert *Salammbo* și înjghebată din maĭ multe tablourĭ spectaculóse, ca să producă efect; caracterele însă nu sunt bine potrivite, iar persónele vorbesc afară din cale mult; versurile sunt destul de armonióse, dar în multe locurĭ sintaxa și rima se bat în capete. Din causa defectelor sale organice, nu o póte recomendà pentru premiŭ. La votare, *Amilcar Barca* a avut 4 bile negre și 2 albe.

14) D-l Gr. Stefănescu șĭ-a presentat raportul despre cartea d-luĭ I. P. Licherdopol, *Fauna malacologică a Românieĭ*, No. 2, *Moluscele de uscat și de apă dulce ale județuluĭ Prahova,* venită la Premiul Năsturel-Herĕscu. D-l raportor este de părerea, că *Fauna malacologică a Românieĭ* merită să fie premiată: 1 pentru valórea sa intrinsecă; 2. pentru că asemenea lucrărĭ cer multe cheltuelĭ din partea autoruluĭ și 3. maĭ cu sémă pentru a încuragià și pe alțiĭ să intre pe acéstă cale dificilă a studiilor speciale. Punêndu-se la vot premiarea, resultatul a fost: 4 bile negre, 3 albe.

15). D-l Dr. D. Brândză a raportat despre lucrarea d-luĭ Dr. Leon C. Cosmovicĭ, *Studiĭ morphologice, taxionomice, psychologice și contribuțiunĭ la studiul Fauneĭ Românieĭ,* presentată la Premiul Năsturel-Herĕscu. Conclusiunea raportuluĭ este a nu se acordà d-luĭ Cosmovicĭ premiul, scrierea sa nefiind o lucrare de valóre. La votare, lucrarea d-luĭ Cosmovicĭ a întrunit 6 bile negre și 1 albă

16). D-l V. Maniu cetesce raportul sĕŭ despre *Cursul de Procedură civilă* al d-luĭ G. G. Tocilescu, Partea III, venită pentru Premiul Eliade-Rădulescu; și termină a dice, că cursul d-luĭ Tocilescu este un studiŭ complet, critic, istoric, juridic, metodic; un studiŭ scientific de doctrină și jurisprudență presentat într'un stil magistral, corect și despicat; cu un cuvînt o operă erudită, unică în acest gen; prin urmare merită a i se decerne premiul solicitat Punêndu-se la vot premiarea lucrăriĭ d-luĭ G. G. Tocilescu, ea întrunesce 6 bile albe, 1 négră.

17). D-l I. Vulcan raportéză despre lucrarea d-luĭ N. Pĕtrașcu, *Vasile Alecsandri,* presentată la concursul Premiuluĭ Eliade-Rădulescu.

Raportorul conchide, că scrierea acésta este o lucrare cu pretențiunĭ serióse, care tinde să fixeze exact tótă activitatea literară a poetuluĭ. Ca fond, ea cuprinde studiĭ amĕnunte, aprecierĭ întemeiate și conclusiunĭ juste; ca formă se presintă în nisce condițiunĭ fórte avantagióse, avênd o limbă clară, ușóră și plăcută. In unele locurĭ aŭ maĭ rĕmas lacune de suplinit; dar în general, autorul ne-a dat o carte remarcabilă și de valóre. De aceea o propune pentru Premiul Eliade-Rădulescu. — D-l T. Maiorescu combate conclusiunea raportuluĭ, pentru cuvîntul că aprecierile d-luĭ N. Pĕtrașcu nu sunt originale, ci compilate din diverse publicațiunĭ anteriórе. D-l Maiorescu este secundat de d-niĭ A. Naum și V. Babeș — In sfîrșit, făcêndu-se votarea, resultatul votuluĭ este 5 bile negre, 2 albe.

18) D-l I. Vulcan, raportorul volumelor d-luĭ Gr. N. Lazu, *451 Traducerĭ libere și imitațiunĭ de poesiĭ antice și moderne din Orient și Occident*, trimise la Premiul Eliade-Rădulescu, relatéză că colecțiunea acésta nu intră în condițiunile premiilor Academieĭ nóstre, care premiéză numaĭ scrierĭ originale orĭ traducerĭ făcute direct din limba autoruluĭ, iar nu și traducerĭ libere și imitațiunĭ. Votarea a produs 6 bile negre, 1 albă.

19). D-l I. Vulcan șĭ-a comunicat impresiunile, ce ĭ-a produs lectura volumuluĭ de *Nuvele* al d-luĭ Boureanul, trimise la Premiul Eliade-Rădulescu. Autorul n'are nicĭ o vocațiune literară. Nicĭ una din nuvelele și schițele sale nu oferă absolut nimic ce ar arĕtà vre-un talent nuvelistic. De aceea nu póte propune cartea pentru premiare. Resultatul votuluĭ a fost: unanimitate de 6 bile negre.

20). D-l V. Babeș a dat lectură raportuluĭ sĕŭ despre *Iconologia creștină occidentală și orientală* a d-luĭ Dr. Sever Mureșianu, trimisă la Premiul Eliade-Rădulescu, ḑicênd, că pe lângă tóte micile defecte, cartea din punctul de vedere al scrieriĭ eĭ, ni se impune ca bună și bogată; dar, cum Academia n'are secțiune specială pentru literatura și sciința bisericéscă, ea nu póte fi chemată a da un verdict; prin urmare cartea nu se póte recomendà pentru premiare. — D-l P. Poni observă, că nu împărtășesce motivele conclusiuniĭ, de a delăturà lucrarea pentru motivul, că Academia n'ar fi

competentă a se pronunță asupra uneĭ carțĭ, din causă că are un conținut religios. D-sa crede, că Academia trebue să fie condusă în apreciarea uneĭ cărțĭ prin valórea sa, și că se pot premià și opere, carĭ aŭ subiecte relative la religiune. Făcêndu-se votarea, resultatul a fost: 4 bile albe și 3 negre.

21. D-l T. Maiorescu face dare de sémă despre *Esplicațiunea teoretică și practică a Dreptuluĭ civil român în comparațiune cu legile vechĭ și cu principalele legislațiunĭ strĕine,* volumul al IV-lea, de d-l Dimitrie Alexandresco, presentată la Premiul Năsturel-Herĕscu. E o carte maĭ ales de compilare, făcută cu multă silință. Intru cât este compilare din alțĭ autorĭ, cartea nu póte intrà în cestiune la hotărîrea premiuluĭ; cât pentru puținele casurĭ, în carĭ autorul propune părerile d-sale distinctive, acestea sunt de un interes special juridic, iar Academia nu are vocațiune a se pronunțà asupra controverselor Coduluĭ civil. Deci este de părere, că nu i se póte acordà premiul. La votare, autorul a avut 6 bile negre, 1 albă

22). D-l T. Maiorescu cetesce raportul sĕŭ despre *Gramatica istorică și comparativă a limbiĭ române* de I. Manliu, care solicitéză Premiul Eliade-Rădulescu. Raportorul accentuând, că Academia a publicat pentru acest an un concurs special pentru cea maĭ bună carte didactică, ḍice că, dacă d-l Manliu nu șĭ-a presentat lucrarea la acel concurs, a căruĭ valóre bănéscă, ce e drept, este maĭ mică, se cuvine ca și mĕsura de aplicat în judecarea nóstră asupra Gramaticeĭ autoruluĭ să fie maĭ întinsă și să privéscă valórea eĭ generală, literară saŭ scientifică. D-l Manliu, ḍice raportorul, se încércă să introducă numerósele distincțiunĭ ale gramaticeĭ și stilisticeĭ germane în limba română. Dar cestiunea nu stă aicĭ. Originea etimologică, articolul, sufixele, dialectele, toponimia, adoptările din limbĭ străine, etc., pentru tóte aceste cestiunĭ și pentru maĭ tóte amĕnuntele în lăuntrul lor, d-l Manliu n'a contribuit nimic. De aceea lucrarea sa nu póte fi consacrată de Academia Română, prin acordarea premiuluĭ cerut, ca o gramatică a limbiĭ române

în înțelesul scientific. La votare, Gramatica d-luĭ Manliu a avut 5 bile negre, 2 albe.

23). D-l T. Maiorescu a raportat despre volumul de *Poesiĭ* al d-luĭ Ioan N. Roman, trimis la concursul Premiuluĭ Eliade-Rădulescu, dicênd că autorul este un om inteligent, care — cunoscênd multe poesiĭ ale altora — s'a deprins firește cu ritmul, cu rimele, cu comparațiunile, cu forma externă a poesieĭ Poesiile propriĭ sunt unele imitate din Eminescu, dar sunt așa de slab imitate, în cât nu înțelege de ce le-a maĭ publicat d-l Roman? Versurile traduse sunt cunoscute prin deosebita lor gingășie—în original. Deci *Poesiile* d-luĭ I. N. Roman nu merită să fie premiate de Academie. Votarea a confirmat acésta, cu 7 bile negre contra, 1 albă.

24). D-l T. Maiorescu șĭ-a făcut raportul despre *Mama Sócră* a d-luĭ Th. D. Sperantia, volum presentat la Premiul Năsturel-Herĕscu, arĕtând prin maĭ multe citațiunĭ, că nu póte fi vorba de premiarea unor asemenea scrierĭ, conclusiune care s'a aprobat prin unanimitate de 8 bile negre.

25). D-l T. Maiorescu îșĭ presintă raportul despre volumul *Popa cel de trébă* al d-luĭ Th D. Sperantia, presentat la Premiul Năsturel-Herĕscu. Volumul conține un fel de istoriĭ-anecdote, scrise într'un stil, care vrea să fie umoristic. Conținutul este sérbĕd și ca idee și ca stil. Vorbirea nepotrivită, nefirescă, situațiunile imposibile, totul fără miez și fără spirit. Votarea a dat 6 bile negre și 2 albe.

26). D-l T. Maiorescu raportéză despre *Reforma metódelor în sciință și practică și teoria consecutismuluĭ universal* a d-luĭ Ioan Pop Florantin, intrată la Premiul Năsturel-Herĕscu, arĕtând că broșura autoruluĭ nu introduce niciĭ o reformă și consecutismul d-sale nu are nimic noŭ. Dar ceea-ce este noŭ în scrierea d-luĭ Florantin, este modul cum îșĭ exemplifică ideile, și, drept modele, raportorul reproduce textual câte-va pasage, încheiând, că ast-fel de glume nu merită un premiŭ academic. La votare, unanimitatea de 8 bile negre a confirmat conclusiunea raportuluĭ.

27). D-l V. Babeș arată prin raportul sĕŭ despre *Tatăl nostru* al d-luĭ I. Nenițescu, venit la Premiul Eliade-Rădulescu, că lucra-

rea este fórte bună și folositóre, special pentru instrucțiunea religiósă în școlele nóstre primare și rurale, deci din acest punct de vedere e demnă de tótă recunoscința; cu tóte acestea nu o póte recomendà pentru premiare: întâi, pentru că cartea are numai 70 de pagine, și a doua, pentru că este de cuprins bisericesc, religios, asupra căruia are să se pronunțe competent autoritatea bisericéscă. La votare, cartea întrunesce 4 bile negre, 2 albe.

28). D-l V. Babeș cetesce raportul d-lui General St. Fălcoianu despre cartea d-lui G. Iannescu, *Studii de Geografie militară,* care concuréză la Premiul Năsturel-Herĕscu, observând că aderă și d-sa la opiniunea d-lui General Fălcoianu, care susține că lucrarea d-lui Iannescu este o carte meritorie și pe care o recomandă pentru premiŭ. Votul a fost următorul: 3 bile negre, 3 bile albe.

In urmarea acestora, Comisiunea are onóre a vĕ recomendà pentru Premiul Năsturel-Herĕscu de 4000 lei *Țara-nóstră* de d-l Silvestru Moldovan, singura lucrare care a întrunit majoritatea voturilor în Comisiune și anume 6 bile albe și 1 négră.

Iar pentru Premiul Statului Eliade-Rădulescu, Comisiunea vĕ propune următórele lucrări:

G. G. Tocilescu, *Curs de Procedură civilă. Partea III,* care a întrunit 6 bile albe și 1 négră;

P. Dulfu, *Isprăvile lui Păcală,* epopee poporală în 24 cânturi, care a obținut 5 bile albe și 2 negre;

Dr. Sever Mureșianu, *Iconologia creștină occidentală și orientală,* care a avut 4 bile albe și 3 negre.

D. Alexandresco, *Esplicațiune teoretică și practică a Dreptuluĭ civil în comparațiune cu legile vechĭ și cu principalele legislațiunĭ străine. Tom. IV. Iașĭ 1894.*
Raport de d-l **T. Maiorescu.**

Acéstă voluminósă lucrare cuprinde explicarea articolelor 800—941 din Codul nostru civil, ale căruĭ articole anterióre aŭ fost tractate de același autor în 3 volume precedente. Explicarea se face pe temeiul comentariilor publicate de numeroșĭ autorĭ străinĭ și de câțĭ-va autorĭ românĭ, precum și după jurisprudența română și străină.

E o carte maĭ ales de compilare, făcută cu multă silință.

Intru cât este compilare din alțĭ autorĭ, cartea nu póte intrà în cestiune la hotărîrea premiuluĭ; și soluțiunile date în text la multele controverse analisate se întemeéză în cea maĭ mare parte pe vre una din părerile reproduse de la alțiĭ. Cât pentru puținele casurĭ, în carĭ autorul propune părerile d-sale distinctive, acestea sunt de un interes *special juridic,* și cercetarea lor din acest punct de vedere se cuvine unor *autoritățĭ speciale.* Academia Română nu are vocațiune a se pronunțà asupra controverselor Coduluĭ civil.

Sunt dar de părere, că nu putem acordà volumuluĭ d-luĭ D. Alexandresco premiul cerut.

17 Martie 1895

Anton Borneanu, *Resumat despre architectură și construcțiunea practică, special pentru zidărie și dulgherie. Bucurescĭ 1894.*
Raport de d-l **P. Poni.**

D-l Anton Borneanu a presentat Academieĭ, pentru concursul la Premiul Năsturel-Herĕscu, un mic volum de 145 pagine, purtând următorul titlu: *Resumat despre Architectură și construcțiunea practică special pentru zidărie și dulgherie. Sciința cea maĭ*

prețiósă în arta de a construì, indispensabilă pentru formarea calfelor, meșterilor și antreprenorilor, precum și orĭ-căreĭ persóne doritóre a se orienta în construcțiunea edificielor saŭ caselor de locuit. Alcătuit de Anton Borncanu, inginer.

După cum o promite în acest titlu cam lung, autorul prodigă consiliile sale tuturor persónelor, carĭ aŭ vre-un interes, saŭ pot fi chemate să conlucreze la facerea uneĭ clădirĭ.

De la d-sa proprietariĭ pot învĕțà cu ce îngrijire trebue să cerceteze servituțile, la carĭ pot fi supuse terenurile, pe carĭ voesc să ridice o zidire. Așà, d-l Borncanu enumĕră cu numele lor latinesc, șése-spre-ḑece servituțĭ, precum: servitus oneris ferendi, servitus ligni immitendi, servitus latrinae, servitus effundendae, servitus aquae haustus, jus pascendi,....etc. etc. și le explică, pe scurt, pe fie-care, avênd tot-odată grija de a ne preveni, că acestea sunt «cele maĭ principale.»

Tot din cartea d-sale, architecțiĭ pot aflà că «pentru a desenà un plan de construcție, se cere neapĕrat» să aibă:

1) «O planșetă făcută din lemn de teiŭ.

2) «O linie construită de lemn de giugastru.

3) «Un echer.

4) «Instrumente de desemn saŭ tacâmurĭ matematice», precum «compasurĭ (capra) de mână, crăcănel, trăgĕtor.

5) «Hârtie albă, bine încleită.

6) «Creióne bune de desemn.

7) «Condee bune spre a scri frumos.

8) «Un bricég bun, cu douĕ saŭ treĭ limbĭ.

9) «O bucată de gummi-elasticum.

10) «Pensule saŭ periuțe bune.

11) «O bucată de tuș bun, negru

12) «Câte-va farfurióre micĭ pentru vopsele.»

Cred inutil să vĕ arĕt tóte povețele, pe carĭ autorul le dă tuturor «persónelor doritóre de a se orientà», nu numaĭ, cum ḑice, «în construcțiunea edificiilor saŭ caselor de locuit» pentru ómenĭ, dar și a celor pentru animale, precum grajdurĭ pentru caĭ, pentru

vite cornute, pentru oĭ, coteţe pentru porcĭ, coteţe pentru pasĕrĭ.

Nu mĕ îndoesc că tóte aceste sfaturĭ sunt bune şi utile.

Trebue totuşĭ să vĕ mărturisesc că, din lectura scrieriĭ ce le cuprinde, nu m'am putut convinge că ea constitue «cea maĭ bună carte publicată în limba românéscă în cursul anuluĭ trecut», şi de aceea nu pot să v'o recomendez pentru a-ĭ acordà Premiul Năsturel-Herĕscu.

Dr Leon C. Cosmovicĭ, *Studiĭ morphologice, taxionomice, psychologice şi contribuţiunĭ la studiul Fauneĭ Românieĭ. Iaşĭ 1894.*

Raport de d-l **Dr. D. Brândză.**

D-l Leon Cosmovicĭ, doctor în sciinţele naturale, presintă la concursul pentru Premiul Năsturel-Herĕscu lucrarea sa intitulată *Studiĭ morphologice, taxionomice, psychologice şi contribuţiunĭ la studiul Fauneĭ Românieĭ,* broşură in-8⁰ (format mic) de 125 pagine, tipărită la Iaşĭ, în anul 1894.

Lăsând la o parte cele treĭ pagine d'întâĭ, cu titlul cărţiĭ, tabela materiilor şi o înSciinţare, maĭ scoţênd 20 pagine cu totul albe, întrégă lucrarea d-luĭ Cosmovicĭ se reduce la 102 pagine, şi cuprinde 8 capitole, cu următorul conţinut:

Capitolul I (pag. 8—36) tractéză despre organisaţiunea *Rotiferelor,* şi maĭ cu sémă despre morfologia vesiculeĭ contractile şi a extremităţiĭ cephalice a acestor animale; tot în acest capitol dă descripţiunea genurilor şi enumeraţiunea speciilor de rotifere, ce trăesc în România.

Capitolul II (pag. 39—42) cuprinde descripţiunea genuluĭ *Daphnia* (F. Müll.) din clasa Crustaceelor, şi a speciilor din acest gen, ce trăesc în România.

Capitolul III (pag. 45—58) tractéză despre modul de închistare a *Distomuluĭ lanceolat,* şi despre clasificarea Trematodelor.

Capitolul IV (pag. 61—66) cuprinde descripţiunea uneĭ specii nouĕ din genul *Mantis*, întîlnită în împrejurimile Iaşuluĭ.

Capitolul V (pag. 69—76) tractéză despre originea fecundaţiuniĭ şi a celuĭ întâĭ metazoar.

Capitolul VI (pag. 79—88) cuprinde câte-va observaţiunĭ «privitor» la inteligenţa animalelor.

Capitolul VII (pag. 91—103) tractéză despre forma organuluĭ renal şi despre funcţiunea renală la nevertebrate.

In fine capitolul VIII şi cel din urmă (pag. 107—125) cuprinde enumeraţiunea a 77 speciĭ de Fluturĭ (Lepidoptere), întîlniţĭ de autor în România, multe din aceste speciĭ fiind însoţite de descripţiunĭ, şi între carĭ se găsesc 5 speciĭ nouĕ şi 4 varietăţĭ.

După cum se póte vedé din resumarea sumarie ce precede, cartea d-luĭ Cosmovicĭ, nu este, precum ar puté să se aştepte cineva, o lucrare sistematică şi completă asupra uneĭ singure cestiunĭ scienţifice ce-şĭ propune să tracteze din vre-un punct óre-care de privrie, ci este o adunătură, fără ordine, de diverse *note scienţifice,* independente unele de altele, asupra unuĭ óre-care numĕr de cestiunĭ diferite şi fără nicĭ un fel de legătură între ele, fie-care capitol putênd fi considerat ca o lucrare cu totul separată.

De altă parte, autorul nespuindu-ne nicăirĭ, că aceste *Studiĭ* ale sale ar fi maĭ fost dejà publicate unde-va, înainte de anul 1894, noĭ am fi în drept de a crede că ele n'aŭ vĕḑut lumina decât numaĭ în cursul anuluĭ, ce se află pe coperta cărţiĭ d-luĭ Cosmovicĭ. Din nefericire, pentru scopul ce urmăresce autorul, lucrul nu stă aşà, de vreme ce, dacă nu tóte, apoĭ de sigur cele maĭ multe din capitolele cuprinse în acéstă cărticică, aŭ maĭ fost publicate de către d-l Cosmovicĭ, în aniĭ 1890, 1891 şi 1892, în o revistă francesă, ce apare în Paris, intitulată *Le Naturaliste.*

Ast-fel, se găsesc publicate în revista menţionată: Capitolul I (*Le Naturaliste*, anul 1891, 15 Martie, pag. 66; 15 Aprilie, pag. 92; şi anul 1892, 15 Februarie, pag 44; 1 Martie, pag. 58; 15 Martie, pag. 78; 1 Aprilie, pag. 83); Capitolul II (*Le Naturaliste,* anul 1890, 1 Novembre, pag. 249); Capitolul III (*Le Naturaliste,*

anul 1891, 15 Octobre, pag. 247); Capitolul VII (*Le Naturaliste*, anul 1890, 5 Aprilie, pag. 91—105; și într'un raport presentat în 1892 Congresuluĭ Internațional de Zoologie de la Moscva, intitulat: *Ce qu'il faut entendre par système aquifère, organes segmentaires, organes excréteurs, néphridies;* și în urmă iarășĭ în *Le Naturaliste* din anul 1894, 15 Novembre, pag. 264); și în fine Capitolul VIII (*Le Naturaliste*, anul 1892, 1 Novembre, pag, 254; 1 Decembre, pag 264 și 15 Decembre, pag. 280).

Tóte aceste capitole, fiind numaĭ reeditate în limba română în cursul anuluĭ 1894, nu se află în condițiunĭ de a puté fi admise la concursul pentru Premiul Năsturel-Herĕscu; de aceea le voiŭ și lăsà cu totul la o parte, spre a nu mĕ ocupà decât de acele capitole din cartea d-luĭ Cosmovicĭ, carĭ îmĭ par a fi fost publicate, pentru prima óră, în cursul anuluĭ 1894, și carĭ prin acésta intră în condițiunile concursuluĭ. In acéstă categorie se află capitolele IV, V și VI.

In capitolul IV (pag. 61 — 66) autorul descrie o nouă specie din genul *Mantis*, întîlnită în împrejurimile Iașuluĭ. Până astădĭ nu se cunosceaŭ în Europa decât patru speciĭ de *Mantis*, și acestea eraŭ tóte propriĭ părților maĭ calde ale Europeĭ. Specia nouă descoperită de către d-l Cosmovicĭ și descrisă de d-sa, sub numele de *Mantis carinata*, ar fi o a cincea specie. «Venirea acestuĭ gen, dice autorul, prin acele locurĭ este un fapt fórte însemnat și nu pot rĕspunde de unde a sosit, dar de sigur că a fost luat de către ciclóne și rătăcit pe la noĭ.»

In capitolul V (pag. 69—76) intitulat *Originea fecundațiuniĭ și a celuĭ întâĭ metazoar*, autorul, plecând de la teoria metazoaruluĭ a luĭ H. Milne Edwards, teorie după care, «oul trebue să fie considerat — ne spune Milne-Edwards — ca un noŭ animal al căruĭ corp se póte desvoltà după óre-carĭ legĭ, perfecționându-se maĭ mult saŭ maĭ puțin, îmbogățindu-se cu părțĭ nouĕ și póte da nascere la alțĭ indivizĭ viĭ, ce la rîndul lor se vor organisà, pentru a înjghebà un noŭ individ»; și întemeindu-se pe studiile luĭ Selenka, asupra desvoltăriĭ ouluĭ de *Toxopneustes variegatus*, și ale luĭ

Kleinenberg, asupra desvoltăriĭ ouluĭ Hydreĭ și a altor Hydrozoare, ajunge la o *teorie transformistă,* pe care o resumézā în următórele conclusiunĭ: «din cele ce s'a spus—ḑice d-l Cosmovicĭ—óre nu putem conchide că este o identitate completă între viéța unuĭ Protoblast (oŭ) și aceea a unuĭ Protozoar? Apoĭ *fecundațiunea,* considerată atât din punctul de vedere al actuluĭ însușĭ, cât și din acel al resultatuluĭ final ce dă, este óre alt-ceva decât o *conjugațiune?* Căcĭ într'un cas și în altul se *contopesc două saŭ maĭ multe messe protoplasmice* (în adevĕr identice în conjugațiune, neasemenea în fecundațiunĭ). *Oŭ* cu Spermatozoid și un Vorticel cu un altul, saŭ un *Amib* cu un altul. Și din fecundațiunea ouluĭ saŭ contopirea Protozoarelor, *nu nasc un numĕr óre-care de celule identice, carĭ, organisându-se vor face ceea ce a făcut celula mumă?* Dacă este așà și de óre-ce un oŭ segmentându-se dă nascere la un noŭ individ — *Morula* — prin reunirea celulelor născute din segmentare, óre nu putem conchide, că în cele întâĭ timpurĭ geologice, *conjugația* care aveà loc numaĭ câte odată, ajungênd a fi obicĭnuită, să fie provocat, ca celulele ce nășceaŭ în urmă, să nu se maĭ isoleze, ci să fie rĕmas la un loc cum rĕmân ale Moruleĭ și ast-fel să se fie înjghebat cel întâĭ Metazoar? Dar totul ne spune că așà trebue să fi fost, numaĭ bine înțeles—*și grație unor împrejurărĭ ce nu putem ghicì, carĭ aŭ împedicat acele celule de sub învelișul comun, ca să se maĭ despartă.* In chipul acesta, după mine, s'a organisat cel întâĭ *Metazoar* și obiceiul conjugațiuniĭ s'a perpetuat apoĭ sub formă de *fecundațiune.* Iar ceea ce s'a întîmplat în urmă, iată ce gândesc: Acest Metazoar primitiv—archimetazoar—ce nu este altul decât *Morula* actuală, odată înjghebat, a trebuit să se immulțéscă prin *ouĕ* (Protoblaste), fără nicĭ o fecundațiune saŭ conjugație prealabilă. Lucrurile aŭ trebuit să se petrécă ast-fel un timp óre-care și acésta grație acelor ouĕ, carĭ au căpĕtat în ele, din actul primordial al conjugațiuniĭ, proprietatea particulară de a înjghebà în tot-deauna Morule. Ceea ce ne împuternicesce a gândì ast-fel, e faptul că orĭ-ce oŭ *(Protoblast)* a orĭ-căruĭ animal, póte să se segmenteze (să se immulțéscă) și să

dea nascere la un Metazoar (*Morula*), asemenea *Arhimetazoarului*, fără concursul spermatozoidelor, ceea ce vrea să dică fără vre-o conjugație saŭ fecundație prealabilă. In fine, după o bucată de vreme, Arhimetazoarele, la rêndul lor ***aŭ început a se fecundà***, ca să nu maĭ întrebuințăm cuvîntul de conjugație, ce-l păstrăm pentru Protozoare. Acéstă fecundație din accidentală ce erà la început, a devenit obicĭnuită și la un moment dat — întovărășită și de nouĕ împrejurărĭ, ce iarășĭ nu cunóscem — a provocat înjghebarea de nouĕ forme de Metazoare. Decĭ ***în urma unuĭ mod noŭ de conjugație, a trebuit să apară o formă maĭ complicată de animal pluricelular*** și acésta până ce s'aŭ înjghebat tóte tipurile ce cunóscem.»

In fine în capitolul VI (pag. 79—88), intitulat «*studiĭ psychologice*», autorul povestesce 6 observațiunĭ «*privitor*» la inteligența animalelor, observațiunĭ al căror subiect este un cal, o vacă, douĕ mîțe, un câne, o rață domestică și o găină. Aceste observațiunĭ n'aŭ interesant decât titlul pretențios — *studiĭ psychologice* — sub care le ascunde autorul, căcĭ fondul, destul de hasliŭ de altmintrelea, este potrivit, cel mult, spre a umplé rubrica faptelor diverse din micile diare. Spre a vĕ încredință, că nu este nicĭ o exagerațiune în apreciarea mea, vĕ voiŭ cità aci pe cea d'întâĭ din cele 6 observațiunĭ «*psychologice*» ale d-luĭ Cosmovicĭ, acésta referindu-se la caĭ: «*Caiĭ*—dice autorul —adesea daŭ dovedĭ de inteligență mare. Așà, în 1868, tatăl meŭ vîndù un mic cal, murg, crescut—pot spune—de dînsul, avênd ca semn distinctiv o stea albă în frunte, fiind și pântănog. Grajdurile la țéră se aflaŭ în o ogradă cam îndepărtată de aceea, în carĭ eraŭ casele de locuință Calul erà așà de deprins și de blând, în cât odată ce ajungeà la scară și i se spuneà să se ducă, aruncându-se hățurile, el eșià din ogradă și se îndreptà în spre cea-laltă și odată acolo, se duceà drept la grajd, măcar că eraŭ în acea ogradă și alte felurĭ de șurĭ. In fine, fu vîndut la nisce Evreĭ de la Ștefănescĭ (tatăl meŭ se aflà la moșia Ciornohal). Intr'o séră, după douĕ lunĭ de la vîndarea luĭ, ne trezim la scară cu o căruță ticsită cu vre-o dece indivizĭ, trasă

de pântănogul nostru, dar calul erà în o stare de slăbiciune înspăĭmîntătóre. Odată ajuns acolo, calul se trîntì la pămînt și cu tóte bătăile ce i se dădeaŭ, nu se urnià din loc—gemênd numaĭ. Iată ce se întîmplase.—Evreiĭ vroiaŭ să se ducă de la Ștefănescĭ la Bivolarĭ și eraŭ siliţĭ să trécă pe moșia Ciornohal. Deșì drumul de trecere, erà fórte departe de curte, totușĭ calul a recunoscut moșia și măcar că-l băteaŭ, că-l hăţuiaŭ, el a părăsit drumul Bivolarilor și a tîrît maĭ mult căruţa cu Evreiĭ, până în ograda nóstră, unde—după cum am spus—s'a trîntit la pămînt și tocmaĭ în dreptul scăriĭ caselor. Tatăl meŭ îl rescumpĕră, măcar că i s'a cerut preţul îndoit. Calul scăpat de căruţă, alergă imediat și singur la grajd și s'a vîrît în stănog alăturea cu un cal, ce fu pus în locul luĭ de odinióră. Iată dar un animal crescut în bine și care ajuns în alte mânĭ și maltratat, de îndată ce a găsit ocasiunea să scape, nu a putut fi împedecat în ruptul capuluĭ. Și prin purtarea luĭ, că s'a trîntit drept la scara nóstră, măcar că aveà gura plină de sânge de atâta cât a fost hăţuit și pelea numaĭ vârcĭ de atâta bătae, nu spuneà el óre, că vrea să rĕmâe acolo, unde-ĭ erà bine? Și'n adevĕr, pântănogul erà desmerdat de toţĭ și maĭ ales de noĭ, copiiĭ. Ce nu-ĭ dădeam?»

Observaţiunĭ de acest fel, și póte maĭ importante decât acelea consemnate în cărticica d-luĭ Cosmovicĭ, maĭ că nu este om pe lume, ca să nu cunóscă cu sutele. Și fiind-că am ajuns a vorbì despre asemenea fapte, să-mĭ fie și mie permis de a menţionà din multele observaţiunĭ de acest soiŭ, ce-mĭ povestià într'o ḑi unul din colegiĭ noștri, d-l Dr. C Istrati, una, relativă la minunatele apucăturĭ, pline de sentiment, ale uneĭ căţele, și care, în adevĕr, este fórte interesantă. «Cu ocasiunea măririĭ localuluĭ, pe care se află clădit în present Institutul de anatomie—îmĭ spuneà d-l Dr. Istrati—s'a cumpĕrat în 1893 de Ministeriul Instrucţiuniĭ publice o căsuţă în ruină, pe care o locuise o familie sĕrmană. In acéstă căsuţă se găsià o căţeà, ce nu voise a o părăsì și care erà aprópe de a fătà. Căţéua este de rasa cânilor noștri ciobănescĭ, e fórte frumósă, deștéptă, și păzesce curtea cu multă vigilenţă. Ea săpà

înainte de a fătà fórte multe gropĭ adâncĭ în locul din jurul caseĭ. Cățeiĭ sĕĭ, fiind fórte frumoșĭ, fură furațĭ pe rênd de vecinĭ Nu mult după acésta—cam 3—4 sĕptĕmânĭ—o pisică îșĭ alese locuința în aceeașĭ casă și, nu fără surprindere, personalul Laboratoriuluĭ de chimie organică găsì în aceeașĭ cameră, din căsuța părăsită, șeḑênd împreună cățéua și pisica ce fătase la rêndul eĭ. Acéstă pisică a fost ruptă, într'o nópte în grădină, de alțĭ cânĭ aĭ Laboratoriuluĭ și cadavrul sĕŭ fu găsit din întîmplare între a treia și a patra ḑi după mórte. Personalul Laboratoriuluĭ voind să scie ce aŭ devenit piscoiĭ eĭ, găsì cățéua în cameră, culcată, cu labele înconjurând la țîțele sale pe treĭ din puiĭ pisiciĭ, care încă maĭ miorlăiaŭ, pe când alțĭ doĭ eraŭ dejà morțĭ alăturea E inutil a maĭ adăogà, că pisoiĭ, deși căutaŭ a suge, dar lucrul le erà peste putință, de óre-ce gurguiurile țîțeĭ cățeleĭ eraŭ cu mult maĭ marĭ decât gura lor. S'a dat mâncare cățeleĭ în acéstă situațiune și ea nu ĭ-a părăsit pe pisoĭ decât după ce aŭ murit cu toțiĭ. Acéstă cățeà îngrijesce de toțĭ câniĭ din curte, îĭ purică la sóre, a scos din gârlă 2 cățeĭ aruncațĭ de ómenĭ, și acuma de curînd a lătrat tótă nóptea, până când, deschiḑêndu-se diminéța pórta, a eșit în grabă spre a aduce după un teren viran vecin 2 cățeĭ muribunḑĭ, carĭ fuseseră aruncațĭ acolo de cu séră.»

Incheind recensiunea, cu care mĭ-ațĭ făcut onórea de a mĕ însărcinà, nu-mĭ pot stăpânì marea mirare, de care sunt cuprins, vĕḑênd cât de slabă este ideea ce-șĭ fac uniĭ autorĭ de premiile, ce este chemată a decerne Academia Română, când îșĭ închipuesc, că cu descripțiunea uneĭ speciĭ nouĕ de *Mantis*, cu câte-va considerațiunĭ și deducțiunĭ, maĭ mult saŭ maĭ puțin obscure și discutabile, relative la originea fecundațiuniĭ și a celuĭ întâĭ Metazoar, și cu șése micĭ istorióre, orĭ-cât de interesante ar puté fi ele, pot pune mâna pe nisce premiĭ de însemnătatea aceluia a luĭ *Năsturel-Herĕscu*. Din acest punct de privire, eŭ nu aflu în favórea d-luĭ Cosmovicĭ, decât numaĭ o singură circumstanță ușurătóre, ce mi se pare că reese din *însciințarea*, de care sunt precedate *studiile* sale: *acum vĕ daŭ puțin* — par'că aud șoptindu-ne d-l Cos-

movicĭ — *dar ĭa vedeţĭ cât de mult vĕ promit pentru viitor.* In adevĕr iată ce ḑice autorul în *însciinţarea* sa: «Am studiĭ aprópe complete asupra: Fauneĭ *Coleopterelor, Arahnidelor,* cu o observaţiune însemnată, «privitor» desvoltăriĭ Acarienilor aquaticĭ; *Crustaceelor* cu genurile *Lynceus* şi *Cyclops*; *Oligochetelor, Planarielor, Briozoarelor, Hydrelor, Infusoriilor* cu un gen noŭ, descoperit în apa laculuĭ de la Cristescĭ; *Foraminiferelor, Radiolarilor, Amibelor* şi *Monerelor,* cu óre-carĭ observaţiunĭ morphologice de mare însemnătate. Am observaţiunĭ şi colecţiunĭ frumóse, privitor la geologia Moldoveĭ. Voiŭ publică cu timpul, tóte acestea, *chiar şi în limba Română,* cu speranţa de a desvoltà, în tineretul român, gustul pentru asemenea studiĭ şi a-l face să înţelégă că Sc. Naturale nu sunt un domeniŭ numaĭ al străinilor. *Româniĭ pot lucrà şi aŭ mult de lucru în acéstă direcţiune, ca să ridice şi pe România, alăturĭ cu cele-lalte state, în cea ce privesce cunóscerea fauneĭ sale.*»

Dar nu pot sfîrşi acest raport, fără de a nu relevà din cărticica d-luĭ Cosmovicĭ, şi încă din părţile acelea publicate în *Le Naturaliste*, nisce afirmaţiunĭ, ce nu sunt tocmaĭ de natură a face multă onóre, nicĭ d-sale, şi nicĭ Românieĭ, de renumele căreia cu tóte acestea d-luĭ pare atâta de preocupat, şi carĭ denotă din partea autoruluĭ, orĭ nesciinţă, orĭ rea credinţă. In adevĕr, iată ce ḑice d-l Cosmovicĭ la pag. 22 a cărticeleĭ sale: «*asupra fauneĭ Românieĭ nu avem încă nimica,*» lucru pe care-l repetă de asemenea şi la pagina 39: «după cum am spus — ḑice d-luĭ — *nu avem nimica relativ la Fauna Românieĭ.*»

Pentru a ne puté explică afirmaţiunile ce preced ale d-luĭ Cosmovicĭ, nu putem admite decât, orĭ că d-luĭ — închis în zidurile Chineĭ — nu cunósce nimica din ceea ce s'a publicat asupra Fauneĭ Românieĭ, orĭ că, dacă cunósce vre-o publicaţiune, d-luĭ o tăgăduesce cu intenţiune, spre a face să se crédă de cetitoriĭ sĕĭ, că d-sale ĭĭ revine marele merit de a fi început cele dintâĭ explorărĭ asupra Fauneĭ ţĕriĭ nóstre. Eĭ bine, şi una şi alta din aceste ipotese par a fi de-opotrivă de exacte.

Aşà, când i se întîmplă, deşì fórte rar, să cunóscă vre-o lucrare publicată asupra Fauneĭ Românieĭ, atuncĭ orĭ că o menţionéză, fără numele autoruluĭ şi fără arĕtarea titluluĭ exact, mărginindu-se a indică numaĭ unde a fost publicată, orĭ că o trece cu totul sub tăcere. Spre a vĕ da un exemplu despre buna credinţă a acestuĭ autor, vĕ voiŭ cità o lucrare a d-luĭ N. Leon, intitulată *Contribuţiunĭ asupra Fluturilor crepusculari din România*, in-8⁰ (format mare) de 21 pagine, publicată în *Archiva societăţiĭ sciinţifice şi literare din Iaşĭ*, anul 1892, pag. 95—108 şi 221—227, lucrare în care autorul descrie un numĕr de speciĭ de fluturĭ crepuscularĭ, uniĭ aflaţĭ de el în diverse părţĭ ale ţĕriĭ, alţiĭ luaţĭ din însemnata şi bogata colecţiune de fluturĭ a rĕposatuluĭ Keminger, care precum se scie a fost cumpĕrată de Stat şi dată Universităţiĭ din Iaşĭ. Eĭ bine, în articolul sĕŭ asupra Lepidopterelor publicat în *Le Naturaliste*, anul 1892 (1 Novembre, pag. 254; 1 Decembre, pag. 264 şi 15 Decembre, pag. 280), iată cum se exprimă d-l Cosmovicĭ: «Nous n'avons rien sur la faune des Lépidoptères roumains, excepté un commencement de catalogue avec la description détaillée des espèces crépusculaires (Latr) *connues en Europe*, qui n'a pas du tout l'intérêt que nous poursuivons», terminând printr'o steluţă, care trimite la o notiţă pusă în josul textuluĭ, unde se cetesce: «Archives de l'association scientifique et littéraire de Iassy, 1892.»

Cum vedeţĭ nicăerĭ nu se vede nicĭ titlul exact, nicĭ nume de autor. Iar în capitolul asupra Lepidopterelor din *Studiile* d-luĭ Cosmovicĭ, lucrarea d-luĭ Leon este cu totul trecută sub tăcere.

Dar cele maĭ adese-orĭ autorul pare străin de tot ce s'a publicat în acéstă privinţă. Pentru d-l Cosmovicĭ nu există nicĭ Le Comte A. Alléon, *Mémoire sur les oiseaux, observés dans la Dobrodja et la Bulgarie*, Constantinople·1884; nicĭ A. Montandon, *Souvenir de Moldavie, le Domaine Royal de Brosteni* (în *Bulletin de la Société d'Etudes scientifiques d'Angers*, 1885), lucrare în care, pe lângă unele Batraciane, Reptile şi Molusce, se află o listă aprópe completă a Insectelor Coleoptere, Hemiptere-Homoptere şi Orthoptere din acea regiune; nicĭ A. Fauvel, *La liste complète des Staphylinides*

recueillis sur le Domaine Royal de Brosteni par Mr. A. Montandon (în *Revue d'Entomologie* publiée par la Société française d'Entomologie, 1882, No. 1, pag. 19—22, și 1884, No. 10, pag. 292); nicĭ G. Gribodo, *Sur les Hyménoptères recueillis en Moldavie par Mr. A Montandon,* (în *Bulletin de la Société Entomologique italienne);* nicĭ L. Becker, *Aranéides recueillis par Mr. A. Montandon en Moldavie,* (în *Ann. de la Société Ent. de Belgique S.* II, No. 58 și 65), nicĭ atâțĭ alțiĭ ce-mĭ scapă acum din vedere, și nicĭ chiar marea și frumósa monografie intitulată *Fauna malacologică a Românieĭ* de Ioan P. Licherdopol — un neobosit lucrător, pe atât de modest pe cât este de pasionat — din care a apărut dejà, în aniĭ 1892—94, 2 volume in-8° (format mare), cuprinḑênd 376 pagine cuirasate de 19 tabele, cu aprópe 400 figurĭ, lucrare din cele maĭ meritoriĭ și care póte ține pept cu onóre chiar și «*studiilor*» d-luĭ Cosmovicĭ, cu care autorul Fauneĭ malacologice a Românieĭ se află în luptă pentru cucerirea aceluiașĭ premiŭ.

Ioan Pop Florantin, *Reforma metódelor în sciință și practică și teoria consecutismuluĭ universal. Bucurescĭ 1895.*
Raport de d-l **T. Maiorescu.**

Ceea ce înțelege d-l Pop Florantin prin «reforma» metódelor și «consecutismul universal» este vechea regulă, că o concepțiune scienţifică trebue condusă în mod exact și consecuent. Aicĭ broșura autoruluĭ nu introduce nicĭ o reformă, și consecutismul d-sale nu cuprinde nimic noŭ.

Dar ceea-ce este noŭ în scrierea d-luĭ Florantin, este modul cum îșĭ exemplifică ideile, și reproducerea textuală a câtor-va pasage va fi de ajuns, pentru a ne formà convingerea despre valórea întregiĭ broșurĭ.

«Un numĕr de declarațiunĭ, făcute de către diferite persóne asupra cestiuniĭ despre fericire, confirmă și în mod concret (saŭ cel puțin ilustréză) principiile desvoltate maĭ sus:

— «Marea artistă *Materna* a declarat unuĭ prieten nu de mult următórele: «La *începutul* carieriĭ mele, când pentru întâia óră am *ajuns* să am ca «onorar câte 40 floriní pe lună, m'am simţit *cea maĭ fericită* de pe lume»

— «*Ţarul* Rusieĭ Alexandru III a ḑis o-dată la o ocasiune «Aşĭ dorì şi «eŭ, să pot trăì unde-va retras în un sat ca ţĕran.»

«La suirea luĭ pe tron, el se exprimase cu *nemulţumire:*

— «Ah! de ce trebue dejà să fiŭ eŭ ţar!»

— «Un *ministru* fu *maltratat* o-dată în o întîmplare, în care erà presupus drept un alt cine-va. El se consideră în *avantaj*, vesel, că a scăpat numaĭ cu atâta.

— «Un cunoscĕtor al vieţiĭ a făcut următórea declaraţiune de spirit: «Maĭ «fericit e acela, care are 7 fete, decât acela, care are 100.000 de francĭ;— «căcĭ acesta doresce să aibă maĭ mulţĭ banĭ; dar cel d'întâĭ nu maĭ doresce «să aibă maĭ multe fete.»

«*Valórea naţionalismuluĭ*

«Cestiunea despre *valórea raţională a naţionalităţiĭ* fiind fórte ardentă şi presentând o necalculabilă importanţă, vom expune aci pe scurt *formula matematică* a acesteĭ valorĭ.

«Să luăm în consideraţiune suma saŭ totalul de bine ce face fie-care om condus de sentimentul fundamental de *umanitate* în favórea omeniriĭ în general, şi să l exprimăm, de exemplu, prin litera N.

«In asemenea cas totalitatea de bine făcut omeniriĭ va representà aproximativ în total = **1.500.000 000×N.**

«Dacă însă, *pe lângă* sentimentul fundamental de filantropie generală saŭ cosmopolitism, fie-care om va fi animat, în mod *adiţional*, de un sentiment particular în favórea *naţiuniĭ sale,* el va lucrà cu un *adiţional* devotament potenţiat în special în favórea naţiuniĭ sale; va produce un *bine* în *plus*, pe care îl vom representà cu valórea saŭ cantitatea **N**; şi ast-fel *toţĭ* ómeniĭ, fie-care pentru naţiunea *sa*, vor produce în *total* în favórea sumeĭ *tuturor naţiunilor*, adecă în favórea *omeniriĭ* — binele = **1.500 000.000×N.**

«Recunoscênd decĭ *pe lângă* cosmopolitism — *şi naţionalismul*, recunóscem că, pe când numaĭ prin sentimentul cosmopolit nu i s'ar face omeniriĭ în total decât un bine echivalent aproximativ cu *1.500 000.000×N*,— *adiţionându-se şi* devotamentul *naţional*,— la fie-care om pentru naţiunea sa respectivă,— se va face tot pentru omenire un total *mult maĭ mare* de bine; căcĭ el se exprimă, pe basa de maĭ sus, cu formula de *1500.000.000× 2 N* minimum; decĭ cu un **plus** de minimum *1.500.000 000 × N*.»

Sunt de părere, că ast-fel de glume nu merită un premiŭ academic.

20 Martie 1895.

G. Iannescu, *Studiĭ de Geografie militară. — Volumul I. Oltenia și Banatul. A doua ediţiune. Bucurescĭ 1894.*
Raport de d-niĭ **General St. Fălcoianu** *și* **V. Babeș.**

Cartea intitulată *Studiĭ de Geografie militară — Oltenia și Banatul,* însoţită de treĭ chărţĭ, de d-l G. Iannescu, este o lucrare din cele maĭ meritoriĭ. Maĭ întâĭ se scie, că asemenea publicaţiunĭ nu aŭ existat în ţéră, carĭ să călăuzéscă pe autor, și prin urmare lucrarea sa are meritul de a fi și originală și utilă Apoĭ nu se póte tăgădui, că o asemenea lucrare nu reclamă un studiŭ aprofundit și meditaţiunĭ competinte, carĭ să facă să reiasă însemnătatea localităţilor și posiţiunilor strategice din punctul de vedere al luptelor eventuale, prevĕdute de arta răsboiuluĭ.

Autorul este un oficer de geniŭ fórte distins, instruit în școlele superióre din Francia, fórte laborios, și profeséză de maĭ mulţĭ anĭ geografia militară în școlele nóstre superióre. Prin urmare lucrarea sa represintă maĭ mulţĭ anĭ de muncă și de cumpĕnire a aprecierilor consemnate în publicaţiunea sa. Despre competinţa sa nu încape nicĭ o îndoială: ea a fost controlată mulţĭ anĭ de comisiunile examinatóre superióre militare, presidată de generaliĭ noștri ceĭ maĭ reputaţĭ. Și sunt încredinţat, că orĭ-ce om competinte ar ceti cosideraţiunile strategice asupra Banatuluĭ și asupra Olteniei, din cartea d-luĭ Iannescu, se va convinge de competinţa și de judiciositatea aprecierilor autoruluĭ, fondate pe istorie și pe principiile arteĭ răsboiuluĭ. Din parte-mĭ nu am dar decât elogiurĭ de făcut autoruluĭ.

Dar óre numaĭ laurĭ caută a culege autorul acesteĭ publicaţiunĭ, presentând-o la premiŭ? Sunt sigur că nu, ci el recurge maĭ ales

la ajutorul Academieĭ, spre a-l face să reintre cel puțin în o parte din sacrificiile bănescĭ, ce ĭ-a necesitat publicațiunea sa. In adevĕr, scim cu toțiĭ, carĭ sunt beneficiile ce culeg la noĭ publiciștiĭ, maĭ cu sémă pentru cărțile speciale. Cartea d-luĭ Iannescu, după cum se vede, este însoțită și de treĭ chărțĭ fórte îngrijite ale regiunilor descrise, și carĭ sunt iarășĭ resultatul unuĭ studiŭ laborios. Eĭ bine, sunt încredințat, că autorul prin publicațiunea sa, deșì fórte importantă și fórte utilă țĕriĭ, nu va fi dobândit cheltuelile fórte oneróse, ce a trebuit să-ĭ reclame facerea acelor chărțĭ, și nu le-ar puté acoperì, dacă Academia, recunoscênd însemnătatea lucrăriĭ sale, nu ĭ-ar venì în ajutor: aceea ar fi o rĕsplătire fórte meritată a munciĭ și capacitățiĭ unuĭ bărbat distins, o încuragiare pentru aceĭ carĭ pun munca lor în serviciul țĕriĭ. Asemenea lucrărĭ nu se pot face decât de bărbațĭ specialĭ, capabilĭ și învĕțațĭ.

Mi s'a atras atențiunea asupra uneĭ erorĭ, ce s'a credut *grosolană*, la pagina 126, unde în primul paragraf se dice, că posițiunile Petruvaradinul, Salancăminul, ș. c. l. sunt în stânga Dunăreĭ, pe când ele sunt pe malul drept, deducêndu-se că o asemenea greșélă este de natură a nimicì valórea cărțiĭ presentate la premiŭ. Dar rog pe onorabiliĭ meĭ colegĭ să binevoéscă să observe, că acea eróre nu póte fi decât saŭ o eróre de tipar, saŭ o distracțiune a scrieriĭ, atât de frecventă, maĭ cu sémă celor preocupațĭ prin meditațiune, încât ea nu merită cea maĭ mică apreciare defavorabilă. In adevĕr, acea eróre de tipar saŭ un *lapsus linguae* este rectificată indirect chiar în acelașĭ paragraf, unde urméză că «*în fața lor* Neusațul, Titelul, . . . așezate pe *stânga Dunăreĭ*.....» Nu resultă óre din acésta, că cele d'întâĭ sunt pe drépta? Ar fi fost în adevĕr *o prostie*, ca să vorbesc maĭ românesce, care ar deprecià lucrarea în cestiune, dacă în cele din urmă s'ar fi dis, că sunt pe drépta, și încă dacă charta ar fi fost redactată în acelașĭ sens. Dar din potrivă, charta este corectă, și, cum diseĭ, erórea semnalată este rectificată în urmarea aceluiașĭ paragraf. In orĭ-ce cas nu cred, că un *lapsus linguae* (să înhame trăsura la cal), să fie vre-odată cevà, care să înlăture valórea uneĭ lucrărĭ.

In fine, în cea ce privesce apreciarea mea, declar că lucrarea d-luĭ Iannescu este fórte meritorie și rog pe colegiĭ meĭ să o propue pentru premiare. Prin acésta Academia va face un bine țěriĭ și armateĭ, îndemnând pe oficerĭ a căută să devie utilĭ și pe těrîmul publicațiunilor originale folositóre.

General St. Fălcoianu.

Subsemnatul raportor, considerând că opul maĭ sus censurat este eminamente *militar*, iar d-l censurator cel maĭ competinte de a-l apreciă, din acest punct de vedere, după meritul special; considerând maĭ departe, că erorĭ ca cele de la pag. 126 într'adevěr nu sunt și nu pot fi decât din scăparea din vedere la revisuirea tiparuluĭ și sunt cu mult maĭ neînsemnate decât să pótă detrage din valórea uneĭ cărțĭ bune, mě unesc pe deplin cu votul și respective propunerea pentru premiare.

V. Babeș.

Ioan P. Licherdopol, *Fauna malacologică a Românieĭ No. 2. Moluscele de uscat și de apă dulce ale județuluĭ Prahova. Bucurescĭ 1894.*
Raport de d-l **Gr. Ștefănescu.**

Fauna malacologică a Românieĭ, ce mĭ-ațĭ făcut onóre a-mĭ trimite pentru a o cercetă și a opină asupra valóreĭ sale, este o lucrare, care trebue să ne bucure pe toțĭ și eŭ vě atrag tótă atențiunea d-vóstre asupra eĭ, căcĭ este una din rarele lucrărĭ, ce ne vin spre premiare.

Fauna malacologică merită să fie încuragiată:

1. Fiind-că nu este numaĭ o lucrare generală, de ordinar maĭ lesne de alcătuit, maĭ cu sémă când se posedă materialul trebuincios, ci o lucrare cu totul *specială* și cu atât maĭ dificilă;

2. Fiind-că este o lucrare relativă la *téra nóstră*, lucrare care

cere, pentru a fi executată, multe cheltuelĭ materiale prealabile, întinse cunoscințe malacologice și, maĭ pre sus de tóte, un amor și o pasiune fără marginĭ pentru sciință.

Lucrarea d-luĭ Licherdopol merită, de altă parte, tótă încrederea omuluĭ de sciință, pentru că întreg materialul descris de d-sa este cules de el însușĭ. In fie-care vacanță d-l Licherdopol merge singur prin munțĭ și prin văĭ, ca să-șĭ strîngă materialul și, numaĭ când este ast-fel asigurat de proveniența moluscilor, ce are a descrie, se pune să-ĭ studieze.

D-l Licherdopol nu lucréză de astădĭ, el a studiat și descris dejà molusciĭ gasteropodĭ terestri și de apă dulce din județul *Mehedinți*, lucrare publicată în anul 1892 într'un volum de 164 de pagine, însoțit de 7 *table litografice*, pe carĭ sunt reproduse cu perfecțiune 52 de spețe de moluscĭ gasteropodĭ, pe carĭ ĭ-a găsit și descris, din acest județ.

Astădĭ d-sa ne presintă *al doilea volum* al Malacologieĭ române, și acesta relativ la fauna malacologică a *județuluĭ Prahova*, lucrare cuprinsă într'un volum de 212 pagine cu 12 *table litografice*, pe carĭ sunt representate 14 genurĭ și 64 de spețe de moluscĭ gasteropodĭ terestri și de apă dulce, ce d-sa a găsit în întregul județ Prahova.

D-l Licherdopol merită cu atât maĭ mult încuragiarea nóstră, cu cât este unul dintre fórte puținiĭ Românĭ, care s'a consacrat ingrateĭ și dificileĭ misiunĭ de a ne face cunoscută fauna, fie și numaĭ moluscă, a Românieĭ.

In lucrarea ce ne presintă, d-l Licherdopol nu se mărginesce numaĭ a descrie genurile și speciile ce a cules, dar sciind, că condițiunile de desvoltare ale uneĭ grupe de animale sunt strîns legate cu clima, cu orografia, cu vegetațiunea și cu structura și natura petrografică a uneĭ regiunĭ, d-sa a făcut să precédă descrierea pur zoologică a speciilor sale de descrierea topografică, botanică și geologică a regiuniĭ, în care trăesc molusciĭ studiațĭ.

Aceste treĭ condițiunĭ, carĭ influențéză într'un grad așà de mare desvoltarea animalelor, rees din însușĭ numĕrul speciilor, ce trăesc

în aceste două județe; așà, de și aceste două județe sunt aprópe identice din punctul de vedere al orografiei și al climei, dar fiind-că *flora* și constituțiunea lor *geologică* diferă esențial, speciile ce trăesc în aceste două județe nu sunt identice. Așà, sunt specii cu totul *proprii* fie căruĭ județ și numaĭ puține sunt *comune*.

De exemplu, în județul *Mehedinți* din 52 de specii de moluscĭ, 26 sunt proprii acestuĭ județ și nu se găsesc în județul *Prahova*, și alte 26 comune cu acest din urmă județ. In județul *Prahova* lucrul este maĭ însemnat: din 64 de specii, 38 sunt *proprii* acestuĭ județ și numaĭ 26 sunt comune cu ale județuluĭ Mehedinți.

Aceste observațiunĭ, carĭ rees din studiul d-luĭ Licherdopol, sunt de cel maĭ mare interes scientific, pentru a explicà distribuțiunea geografică și a ne da sémă de condițiunile biologice ale acestor moluscĭ.

Pentru aceste considerațiunĭ sunt de părere, Domnilor Colegĭ, că *Fauna Malacologică a Românieĭ* merită să fie premiată cu Premiul Năsturel-Herĕscu, și acésta:

1. Pentru valórea eĭ intrinsecă;

2. Pentru-că asemenea lucrărĭ cer multe cheltuelĭ din partea autoruluĭ, pentru a puté fi executate; și, maĭ presus de tóte

3. Pentru a încuragià și pe alțiĭ să intre pe acéstă cale dificilă a studiilor speciale, pentru ca să putem și noĭ, odată, să posedăm, cum acésta există în tóte Statele cu o cultură maĭ înaintată, să posedăm, dic, descrierea întregiĭ *Faune române*, căcĭ din nenorocire, până astădĭ nu scim, în mod sistematic și cert, ce animale trăesc în țéra nóstră.

Silvestru Moldovan, *Țara nóstră Descrierea părților Ardéluluĭ dela Murĕș spre médă-di și valea Murĕșuluĭ. Sibiiŭ 1894.*
Raport de d-l **V. Maniu.**

Pentru Premiul Năsturel-Herĕscu a intrat la concurs scrierea d-luĭ Silvestru Moldovan din Sibiiŭ, intitulată «Țara nóstră», al căreĭ

cuprins este «o descriere a părților ardelene de la Mureș spre médă-ḑi și Valea Mureșuluĭ.»

Operatul are format octav mic, cuprinḑênd 446 pagine, tipărit garmond și cursiv.

Incredințându-mi-se acéstă descriere spre cercetare, am onóre a supune judecățiĭ d-vóstre resultatul studiuluĭ și conclusiunile mele, depuse în presentul raport

După prospectul din tabela de materiĭ, ar fi să avem în descrierea d-luĭ S. Moldovan o geografie fisică și politică, sub formă de monografie a regiunilor indicate, dar ceea ce ni se dă în realitate, este o modestă colecțiune de date și noțiunĭ geografice — în înțelesul etimologic al cuvîntuluĭ, — puțin din geografia fisică, și aprópe maĭ nimic din cea politică, afară numaĭ de nomenclaturĭ și câte-va legende interesante, cum între altele, este legenda luĭ ***Arghir și Ileana***, înfățișând pe marele Impĕrat ***Traian*** și pe ***Dacia cucerită***; apoĭ comunicărĭ despre datinele și portul ***pădurenilor*** din munțiĭ *Cerneĭ*, așezațĭ prin comunele *Goleș, Groși, Hășdăŭ, Floreasă, Vadul Dobriĭ* (pag. 61, 62) etc., și ale ***muntenilor*** din comunele *Cerna, Baia luĭ Craiŭ, Curpeni, Tuscea, Densuș, Reia, Văliόra, Poeni, Brézova, Păucescĭ, Grădiștea,* etc.

Impărțirea sistematică a materialuluĭ din cele XX Capitole anunțate în tabela de materiĭ, s'a înlocuit — precum ni se spune în prefață — prin felul tiparuluĭ, așà că: ***tiparul*** maĭ ***mare*** cuprinde descrierile generale, iar cel maĭ mic descrierile principale, după propriile cuvinte ale autoruluĭ.

Acest mod de înlocuire nu se póte ḑice, că ar fi o invențiune fericită, de óre-ce a servit maĭ mult să se producă o confusiune vătămătóre, îngreunând reținerea faptelor narate și urmărirea legăturilor între diferite subiecte, știrbind în același timp din mult-puținul merit, ce urmà să se recunóscă lucrăriĭ.

Departe de noĭ ideea de a voì prin acéstă observațiune preliminarie, să scădem din valórea *compilațiuniĭ*, ce ni se presintă.

Pentru moment recunóscem, că neapĕrat colecțiunea de date *statistice, geografice, filologice* și *istorice,* înfățișate sub *formă na-*

rativă, vorbindu-ni-se de ţéra clasică a *Dacieĭ*, acel *centru* al *românismuluĭ falnic*, ne însufleţesce prin căldura sóreluĭ sĕŭ, şi ne readuce la cunoscinţă despre ale nóstre, întroducêndu-ne în sanctuarul anticităţilor, din epoca de mărirea desfăşurată pe pămîntul străbun al Dacieĭ Traiane, aşà că am puté repetà, spre a fi maĭ bine înţeles simţemîntul nostru, cuvintele străbunuluĭ Cicerone: *nos quasi domum deduxerunt...., ut possemus aliquando qui et ubi essemus, agnoscere.*

Acest sentiment de sufletéscă fericire ne cuprinde, când cetim, de exemplu, studiul merituos geografic, istoric, epigrafic, intitulat *Silvania antiqua*, datorit distinsuluĭ profesor Ioan Russu din Cluj, laureatul Societăţiĭ nóstre geografice (Bucurescĭ); scriere valorósă, care ne învaţă a cunósce magnificenţa clasicităţiĭ *Ulpieĭ Traiane a Silvanieĭ antice* (in partibus ejus Cisvallaneis), *Porolisul* de altă dată (*Regiunea transvalană a Dacieĭ porolisense*) capitala Dacieĭ tripertite nordice («*Dacia trifariam divisa imperante, ut videtur Antonio Pio*», p. Chr. 138—161 anno), care şĭ-a păstrat neatîrnarea ca şi *Moldo-România* (înainte şi după descălicarea din suta XII şi XIII), ca şi *Bănatul Timişóreĭ* al Domnuluĭ *Achtum*, ca Ţéra *Făgăraşuluĭ*, *Oltuluĭ* şi a *Haţeguluĭ*, dimpreună cu Ţéra *Bihoreĭ*, ale *Nigrilor*, *Besarabilor*, *Boddanilor*, *Ugrinilor*, *Moruţilor*, *Juliilor* şi *Corvinilor*, chiar pe timpul primilor Regĭ Arpadianĭ, până la Ştefan al V-lea, trecênd unele aprópe în suta XIV, altele, cum de ex. *Banatul Timişian*, în suta XVII.

Ca o revelaţiune însufleţitóre şi recreatóre, aşà ḑicênd, ni se desfăşóră în studiul *Silvanieĭ*, respective a *Dacieĭ porolisense*, un monument istoric prin amintirea numeluĭ *Morlaca*, cunoscuta reşedinţă a Domnuluĭ *Menomoruth*; nume străvechiŭ, format, după tradiţionala credinţă a poporuluĭ nostru, din *Mariu-Vlacha*, astăḑĭ comună românéscă în judeţul *Clujul-Ocneĭ*, numită în limba maghiară «*Maroth-laka*» (locuinţa luĭ Moruth).

Tot asemenea suntem transportaţĭ în acele timpurĭ de mărire naţională, prin desfăşurările din raportul neuĭtatuluĭ Gheorghe Bariţiu despre ruinele *Sarmisegetuzeĭ*.

În acel raport — publicat în *Analele Academiei*, 1883 — ni se dă o descriere minuţiósă şi bine combinată despre ruinele amfiteatruluĭ de la intrarea în comuna Grădiştea, şi despre *Castrul roman* (Cetate) situat pe o colină; despre măreţele *aquaeducte* din *Ulpia Traiană,* înfiinţate de *C. Mariu Drusus,* prefectul legiuniĭ XIII Gemine; în fine despre rîuleţele carĭ percurg, dimpreună cu rîuleţul *Brezebia,* teritoriul Metropoleĭ şi, scurgêndu-se pe subt legendarul munte *Retezat,* se varsă în apa Haţeguluĭ.

Ca eveniment istoric, păstrat de poporul nostru din acele părţĭ sub formă de legendă, ni se reproduce în vorbitul raport tradiţiunea despre participarea femeilor Dacice la luptele crunte dintre aniĭ 101 şi 105 şi la asaltul Sarmisegetuzeĭ, condus de *Scipione,* desfăşurând o vitejie, care se póte asemĕnà cu eroismul femeilor Cartaginese; ni se maĭ reamintesce, în ḑisul raport, că în ambele expediţiunĭ din aniĭ 101 şi 105 grosul legiunilor aŭ pătruns în inima Daciei, înaintând pe drumul luĭ *Traian* şi strecurându-se prin strîmtorile munţilor, cunoscute sub numirea: *Porţile-de-fer.*

Acel drum, începênd din *Banatul Temişórei,* trece prin pasul *Vulcan* în *Oltenia,* ast-fel precum ni se descrie cu precisiune matematică în opera distinsuluĭ oficer-superior, d-l Lt. Colonel G. Iannescu, de necontestată erudiţiune militară, intitulată *Studiĭ de Geografie militară* (Vol. I, Oltenia şi Banatul).

După ce m'am deţinut câte-va secunde la diferitele studiĭ asupra vorbitelor monumente de clasica cultură romană, fascinat fiind de magnificenţa lor, care a stors în trecut şi stórce astăḑĭ admiraţiunea erudiţiior archeologĭ, epigrafĭ şi istoricĭ din măréţa republică a sciinţelor, atrăgêndu-ĭ la sine, ne întórcem la *Ţara nóstră,* spre a continuà meditaţiunile nóstre.

Descrierea moduluĭ de cucerire a Dacieĭ de către marele Impĕrat *Traian*, pe carele autorul nostru — apoteosându-l cu drept cuvînt — îl numesce *Arghirul legendar* şi *urzitorul poporuluĭ românesc*, se mărginesce la fapte în de comun bine cunoscute.

La pag. 12 ni se spune, că între cele 12 drumurĭ consemnate în tabela *Peutingeriană,* carĭ plecaŭ din *Roma* în spre diferite

ţĕrĭ şi regiunĭ supuse Imperiuluĭ, venià unul, ḑis al luĭ *Traian* în *Dacia*, pătrunḑênd prin pasul Porţilor-de-fer, spre *Ulpia Traiana*, de acì, luând cursul spre rîul *Streiŭ* în jos, treceà Mureşul pe la *Uroiŭ*!... Fiind vorba despre acele 12 drumurĭ, ni se impune întrebarea: Óre nu cum-va cunoscuta veche ḑicĕtóre «*că tóte drumurile (saŭ căile) conduc la Roma*» îşĭ va fi avênd urzirea de la vorbitele 12 drumurĭ, pornite din Metropola sempiternă a lumeĭ?!

Ca o afirmaţiune a faptuluĭ istoric despre stăruinţa poporuluĭ nostru pe pămîntul *Dacieĭ Traiane*, ni se spune (pag. 12), că în timpurĭ de năvălire a ordelor nomade, străbuniĭ noştri, neputêndu-le ţiné pept, s'aŭ retras la adăpostul munţilor, unde trăind sub *Domniĭ lor naţionalĭ*, şĭ-aŭ conservat *limba*, *legea* şi *datinĭ*; se maĭ ḑice că între suta VIII şi IX, oscilndu-se întru cât-va turbarea orcanuluĭ, a început poporul nostru să resufle maĭ liber, şi să-şĭ reocupe cu încetul vetrele de pe câmpiile ţĕriĭ. Acì i-aŭ aflat încălcătoriĭ *Arpadianĭ* şi maĭ târziŭ *Teutoniĭ-advene*.

Despre temperamentul şi aptitudinile poporuluĭ nostru, ni se afirmă (la pag. 18) că: din firea luĭ ar fi răbdător la lucru, dar nu în de-ajuns activ, şi în privinţa hărniciei maĭ pre jos de alte popóre conlocuitóre. (?)

Acéstă opiniune, maĭ mult împrumutată de cât cugetată, păcătuesce chiar şi prin vĕdită contradicţiune în substanţă; noĭ o întîmpinăm în scrierea germană din 1881, intitulată *Romànen*, tipărită în Viena, ca una ce erà comandată din oficiŭ — aşà ḑicênd — pentru istoria etnografică şi culturală a popórelor din imperiul Habsburgilor, întocmită prin urmare «*ad usum delphini*», iar nicĭ de cum în interesul stricteĭ verităţĭ istorice, maĭ ales cu privire la Românĭ.

La pag. 277, ni se presintă descripţiunea regiuneĭ «Treĭ-scaunele» şi a Ciucului (Háromszék). Monografia acestuĭ ţinut o avem publicată şi în revista germană *Blätter für Geist, Gemüth und Vaterland* din *1838*, edìtată la Braşov, sub titlul *Háromszék und die Csik* (fóia 27, 28, pag. 217—225).

Diferența între monografia germană și descrierea română (din *Țara nóstră*) a regiunii indicate se presintă numai prin modul de expunere și prin óre-carĭ suplemente de interes pentru noĭ, ast-fel d. e., în cea germană nu se face mențiune despre ținutul «Cason» cu munțĭ, rîurĭ, scaldele și apele sale minerale, și nicĭ despre pasul Uz, care trece în Moldova, scăldată de rîulețul Cason, amintit și descris în monografia românéscă, unde ni se maĭ spune (pag. 295), că Româniĭ din Casonul mare, Făgetu și Ciucu șĭ-aŭ perdut și limba și datinele naționale, pe când poporul românesc din ținutul Giurgeuluĭ, fiind în numĕr maĭ considerabil, șĭ-a păstrat în cele maĭ multe comune, dimpreună cu limba, întru tóte, caracterul național. De asemenea ni se spune, că în cele șépte sate numite Săcele, din țéra Bârseĭ, s'aŭ așezat în suta XVI Ciangăiĭ de viță unguréscă, ném de Secuĭ, vorbind însă un dialect propriŭ al lor, amestecat fórte mult cu cuvinte românescĭ, avênd aceleașĭ port, aceleașĭ jocurĭ, datinĭ și deprinderĭ comune poporuluĭ românesc.

Ca o stranie coincidență ni se înfățișéză asemĕnarea nomenclaturilor topice ale munților Cason, Uzi și a comuneĭ Șépte-sate, cu nomenclatura de rîurĭ, munțĭ și comune în regiunile Italieĭ propriŭ ḑise. Celebrul romanist Th. Mommsen ne relatéză în *Istoria Romanilor* (t. I, pag. 46) despre *Septem pagi,* de pe malul drept al Tibruluĭ, care fusese răpit (precum spune vechea tradițiune) de către Romul de la veciniĭ Veiențĭ.

Asemĕnarea între *Casonul* din țéra Bârseĭ (Treĭ-scaunele și *portus-Cosanus,* situat lângă Forum Aureliani, la Marea Tyrhennă din *Italia proprie* (Chr Cellarii, *Geographia antica,* 1731, London, p. 47), este neapĕrat bătătóre la ochĭ, dar are ființă, care nu póte fi cu temeiŭ contestată.

In cât pentru numele pasuluĭ Uzi și Uzon, ne încumetem a susține și cu acéstă ocasiune, cum că, după tóte probabilitățile, el nu póte fi decât o contracțiune din prototipul patronimuluĭ: Ausonia-Ausoni, ḑisă și Uzonia

Eruditul nostru coleg, d-l A. Papadopol-Calimach afirmă (în al seŭ

studiŭ despre *expedițiunea luĭ Igor Sveatoslavicĭ (Analele Academieĭ*, anul 1885, Ser. II, Tom. VII, Secț. II) cum că Slaviĭ numesc Polovțĭ pe Cumanĭ, Mocanĭ, Pecenegĭ și pe Uzĭ, că toțĭ aceștia împreună formaŭ un singur popor, și că, după părerea unor însemnațĭ istoricĭ, Cumaniĭ aŭ fost Romanĭ.

Cuvîntul Ortoman îl avem — ḑice stimatul nostru coleg — în cântecul Mocan ca și în cel Coman; nimic maĭ românesc în acest cuvînt, fiind o derivațiune de la latinescul *ordire* = *ortire* și românescul *urḑire, urḑit*; istoricul Thunmann afirmă, cum că Bizantiniĭ voind să atribue proveniență asiatică Ausonilor (transformațĭ în *Uzĭ*), a *Peucinilor* (tradușĭ în *Pecenegĭ)* și a *Cumanilor* (travestițĭ în *Cuniĭ*), căută *Moldova* în *Asia*; renumitul slavist Tomaschek recunósce în *Cuțo-Vlahĭ* pe *Bisenĭ* frațĭ cu *Cumaniĭ*, cu *Piceniĭ-Biseniĭ* și cu *Ausoniĭ*?

Eruditul slavist Miklosichĭ vorbind în cartea sa «*Ueber die Wanderungen der Rumunen* etc. despre *Cneziĭ Bolohovĭ*, afirmă că eraŭ *românĭ*, și că variantele numeluĭ *Bolohovi, Bolochi-Bolohovtziĭ-Polovtziĭ* se referă numaĭ la *Romanĭ*.

Că formele de *Pecenegĭ, Pacinati, Pacinacite* sunt sinonimele luĭ *Peucini, Piceni*, identică cu *Biseni, terra Bêrseĭ*, traduse în limba germană *Burzenland!*

Tóte aceste numirĭ representaŭ în vechime pe *Celto-Galĭ*, la carĭ aparțineaŭ și *Bastarniĭ*, urmașiĭ *Peucinilor* în posesiunea Triunghiuluĭ, saŭ maĭ corect a insuleĭ de la gurile Dunăriĭ, numită *Peuce:* «*Ad ostia Istri magna est insula Peuce quam tenentes Bastarni, Peucini sunt vocati!*»

Spre ilustrațiune ne permitem a relevà un fapt de notorietate istorică, anume faptul că socrul Duceluĭ Geiza, tatăl lui Ștefan, era un Peceneg creștin, numit Iuliu (Gelu-Giula), Duce al Pecenegilor creștinĭ din Bihorea și Panonia, dintre Mureș, Tisa și Dunăre, a căruĭ fiică numită Sara (pe unguresce Sarolta), luând de bărbat pe Arpadianul duce Geiza, l'a convertit la creștinism. Din căsătoria lor s'a născut Ștefan, devenit primul Rege al Ungarieĭ

sub numire de S-tul Ștefan. (Teutsch, *Geschichte der Siebenbürger Sachsen*, p. 16).

Intemeiat pe resultatele unor cercetări aprofundate, stimatul nostru coleg A Papadopol-Calimach declară în citata sa scriere (pag. 11): «Cum că nici o națiune în lume n'are dreptul să dică că Cumanii aŭ fost ai săi, precum îl are Românul!» ... Un punct câștigat!

Aceste premise, mergem înainte.

La pag. 93 se reproduce în cartea d-luĭ S. Moldovan, fie din Topeltin, fie din istoria luĭ Teutsch (sus menționată) curiósa fabulă alegorică așà disa *Hamlense* (fabulam Hamlensem), despre pățeniile tîrguletuluĭ Hameln, și despre dispariţiunea unor prunci din acel oraș, conduși pe la 1284 de *necuratul*, prin căĭ subterane, în Transilvania, de la cari se crede la poporul săsesc, că-și are urzirea colonia Sașilor din Ardeal.

Mult timp s'a susținut acéstă credință la populațiunea săséscă despre aparițiunea lor pe pămîntul românesc al Transilvaniei, până ce li s'a esplicat prin diferite scrieri, și în cele din urmă, la 1749, prin scrierea Hanoveranuluĭ Tein, alegoria fabuleĭ, înlăturându-se amestecul *sataneĭ* în ale neamuluĭ săsesc.

De altcum unele versiunĭ săsescĭ, presentate ca tot atâtea adevĕrurĭ istorice, susțin cu tărie că colonisarea țĕreĭ cu Germanĭ din provinciile Renane, ar fi urmat pe timpul regeluĭ Geiza II, între aniĭ 1141 și 1161.

Autorul *Țĕreĭ nóstre* nu pare a se îndoì câtuși de puțin despre veritatea istorică a versiuniĭ, de óre-ce ni-o presintă, fără cea maĭ mică reservă (pag. 95), ca un *adevĕr istoric recunoscut*.

Din parte-ne declarăm că ni se pare neadmisibilă acéstă părere, pe care o credem rătăcită pe cât timp nu ni se daŭ probe neîndoióse! Scim de la chiar scriitoriĭ sașĭ, că s'a făcut totul, s'a încercat și imposibilul, împins până la fals, spre a se face plausibilă ipotesa despre disparițiunea uneĭ prețióse diplome, ca emanată de la regele Geiza II, în scopul pios de a se confirma suposițiunea despre așezarea veneticilor (advene) Sașĭ în Ardél sub domnia numituluĭ Rege.

Nu este aci locul a se intrà în meritul istoric al cestiuniĭ, dar

sciut să fie și pentru autorul *Țěreĭ nóstre*, că primele colonisărĭ germane s'aŭ efectuat pe timpul luĭ Stefan I și Geiza II, nu în *Transilvania*, ci pe *teritoriul Panonieĭ* (așà se numià Ungaria pe acele timpurĭ), în regiunea ocupată odinióră de *Gepiḑĭ*, numițĭ în urmă *Scepus* și *Cips*, formațiunĭ din *Gepizĭ*.

Sub domnia luĭ Andreiŭ II, orĭ póte și sub domnia luĭ Bela III va fi fost trecut, precum se crede, o parte din mulțimea colonilor așezațĭ în Ungaria, care fusese inundată de Germanĭ încă pe la aniĭ 1141 — 1156, cât a stat Geiza II subt epitropia mumeĭ sale Elena din Serbia (de viță românéscă — ḑice-se), încuscrită cu împěratul german Konrad III, în regiunile de miaḑă-ḑi ale Transilvanieĭ, la care se va maĭ fi alipit o nouă serie de colonĭ flamanḑĭ.

Diploma luĭ Andreiŭ II din 1224 nu vorbesce de *Saxonĭ* ci de *Teutonĭ*, și se mărginesce întru a reproduce plângerile *Teutonilor* respândițĭ prin țéra *Ardéluluĭ*. Cuvintele regeluĭ. «Supliciter nobis «monstraverunt, quod penitus a sua libertate, qua donati fuerant a «piissimo Rege Geyza, avo nostro, excidissent.... unde prae nimia «paupertate, nullum Majestati Regiae servitium poterant impertiri» sunt departe de a justifica o ipotesă, o supozițiune hasardată, luată drept adevěr istoric de uniĭ scriitorĭ aĭ națiuniĭ săsescĭ.

O colonie munită cu privilegiĭ regescĭ, cu pămînturĭ mănóse, nu puteà deveni iobagĭ, privatĭ de libertățì și pămînturĭ, ajungênd la extremul mizerieĭ și al pauperismuluĭ, precum se ḑice în citata suplică.

De altmintrelea Regele nu vorbesce, în a sa diplomă, despre pămînturĭ dăruite din partea luĭ Geiza II, ci de libertățĭ: «a sua libertate, qua donati fuerant.» Renumitul scriitor Schuller — fost profesor la gimnasiul din Sibiiŭ pe la 1838, — resfrînge presupunerile șoviniștilor saxonĭ, demonstrându-le, că asemenea ipotesă nu póte fi admisă. (Schuller, *Ueber die Sage von Hermannstadt* în *Blätter für Geist etc.* 1838, No 18.

Despre Ciangăĭ ni se afirmă în descrierea d-luĭ Moldovanu că sunt venițĭ în Ardél în suta XVI!!

G. D. Teutsch, în a sa monografie (*Geschichte der Siebenbürgischen*

Sachsen, 1852, Kronstadt), scrisă pe séma poporuluĭ săsesc (fur das sàchsische Volk), ne spune (pag. 178) că Unguriĭ aŭ început să se așeze în țara Ardéluluĭ și anume în scaunul săsesc al Clujuluĭ numaĭ pe la anul 1453.

Față cu un concurs de împrejurărĭ, și în absolută lipsă de date positive, ni se pare prea pripită afirmațiunea de la pag. 95 a *Țĕreĭ nóstre*, cum-că așezarea Sașilor în Transilvania pe timpul luĭ Geiza II ar fi un adevĕr istoric.

Ni se maĭ afirmă (pag. 96) că Sașiĭ ar fi adus cu sine instituțiunĭ naționale și întocmirĭ democratice. Fie și așa; întrebarea însă este: de la cine, și de unde le aveaŭ autoriĭ acelor *hospites advenae*; de unde le aveà însușĭ poporul german? In interesul adevĕruluĭ cată să ne servim de mărturisirile chiar și ale învĕțaților germanĭ, carĭ ne spun cum-că tóte instituțiunile de resort administrativ, economic și judecătoresc, le are poporul german împrumutate de la Romanĭ.

In Enciclopedia sciințelor de stat (*Encyclopedie der sämmtlichen Staatwissenschaften von Rottek u. Welcker*, Altona 1848, Tom. XII, p. 394) avem declarațiunea învĕțatuluĭ Welcker, cum-că instituțiunile romane și maĭ ales clasicul drept Roman, aŭ contribuit în cea maĭ mare parte la desvoltarea instituțiunilor și a libertăților germane, împrumutând de la Romanĭ nu numaĭ legĭ și instituțiunĭ administrative, dar până și numirile: de Cetate-Civitate, Cive, Consiliŭ, Senator, Municipiŭ, Stat, Funcțiune etc. etc. «Nicht weniger «wessentlich aber wirkte fur die Ausbildund germanischer Stadte «und ihrer vollen Freiheit, das clasische alterthümliche Element, «zunàchst das romische Recht etc... von diesen sàmmtlich befe«stigten romischen Stadten gingen selbst die Namen: Civitas und «Cives, Consul, Senatores, Consilium», etc. etc.

Urméză din cele premise că afirmațiunea din cartea intrată la concurs, este și în acest punct pripită.

Până într'atâta a influențat magnificența acelor instituțiunĭ romane, asupra spirituluĭ german din clasa fruntașă, încât li s'a rădicat vanitatea la potența esaltațiuniĭ, așa că maĭ tóte familiile de elită

aŭ început, în deliriul lor, să-șĭ refacă genealogia, deducêndu-șĭ origınea de la Patriciĭ Romeĭ, fără a reflectà că patriciatul semnificà «quıritul roman,» adecă genesa romană, care represintà în același timp deitatea Etrusco-Sabină.

Spre a calmà saŭ și a ridiculà înfumurarea celor puternicĭ, poporul german, cărturariĭ germanĭ, scandalisațĭ de atâta vanitate escesıvă, le rĕspundeà prin următórea strofă-apostrofă:

«Als Adam hackte und Eva spann
«Wa war dann da, der Edelmann?»
Pe când moșul Adam pămîntul își munceà
Și străbuna Eva fuioru-șĭ torceà
Neamul de Boierĭ pe unde se 'nfundà?

Vorbindu-ni-se la pagina 92, despre Sibiiŭ, autoruluĭ *Țĕriĭ nóstre* (a scriereĭ), înlătură totul ce păreà a fi de interes pentru noĭ, din trecutul istoric al unuĭ centru de activitate culturală românéscă, cum fusese Sıbiiul, mărginindu-se a ne spune pur șı simplu că el este un oraș vechiŭ, întemeiat de Sașĭ în secolul XII. Acéstă credință despre genesa Sıbiiuluĭ, ca și despre ființa Sașilor în Ardél pe acel timp, este—după noĭ—o cumplită rătăcire. Ea nu face decât a reproduce mitul repudiat de toțĭ erudıțıĭ poporuluĭ săsesc, care scosese din mințĭ pe ceĭ slabĭ de înger, dintre pseudo-învĕțățiĭ săsimeĭ de jos, ceĭ ce interpretaŭ fals pe cronicariĭ Thurocz și Fejer, în dorința de a se puté atribuì Sibiiuluĭ originea săséscă, și a se întemeià credința cum că în adevĕr cetatea Sibıiuluĭ (*Villa Cibinensis*) ar fi fost rădıcată de primiĭ colonĭ Teutonĭ, sub conducerea erouluĭ mıtic Hermann, de pe timpul primuluĭ rege arpadıan St. Ștefan, șı în pesimul cas, pe timpul luĭ Geiza II.

Nu vom intrà în amănuntele istorieĭ și ale fabuleĭ despre acel mit, mărginindu-ne a relevà spre ilustrare numaĭ două fapte de notorietate istorică:

Prımul fapt este dıploma din anul 1235, reprodusă la Fejer în al sĕŭ *Codice diplomatic* (t. IV. 2. 304), unde se face mențiune despre un *C. Antoleus de genere Hermani, frater Mathiae praepositi de Scepus;* ceea ce va să dică că Hermanidıĭ și Arimaniĭ luĭ

Hermann din Nürenberg se aflaŭ pe timpul luĭ Geiza (póte) în Gepizia Ungarieĭ (saŭ maĭ bine ḍis a Panonieĭ), iar niciĭ decum în Ardél.

Al doilea fapt este ilustrat prin două documente din aniĭ 1292 şi 1325, în carı se vorbesce despre «Villa Cibiniensis,» ceea ce n'ar fi putut să aibă loc dacă ḍisa cetate vrea fi fost opera Saşilor Hermaniḍĭ, executată în acea epocă.

Incheiem acéstă parentesă, afirmând cu tărie că numele de Herman este numele tribuluĭ Hermaniḍilor unıțĭ cu Arimaniĭ din Gepizia (contras în actualul Csips din Ungaria), şi referindu-ne atât la scrierea luĭ Eder: «*de initiis jurisbusque primaevis Saxonum Transilvanorum*, Viena 1792 p. 66, cât şi la declaraţiunea eruditului profesor decedat I. C. Schuller din citata monografie, în cuprinsul următor: (pag. 145) «Die Sage von der Gründung Hermannstadts «durch jenen Hermann von Nürnberg—wenn auch nicht dass his«torische Bewustsein des Volkes durchdrungen, war sie doch in «Hermannstadt verbreitet und es hat nicht an Männern gefehlt «welche die fehlenden historischen Elemente aus dem luftigen «Reiche des Mythus, auf dem festen Boden der wirklichen Ge«schichte zu verpflanzen bemüht gewesen sind.»

Sibiiul este aşezat, ca şi Orlatul şi Reşinariĭ (două marĭ comune românescĭ în apropiere), la pólele munţilor, pe şesul Cibinuluĭ, avênd în óre-care îndepărtare stâna Biseneuluĭ; partea de sus a fost întărită cu ziduri şi turnurĭ puternice, din carĭ aŭ maĭ rĕmas numaĭ ruinele rĕspândite.

Pe şesurile Sibiiuluĭ a urmat memorabila luptă din 1599 între óstea română şi a luĭ Andreiŭ Bathori, din care a eşit învingător domnul român Mihaiŭ Vitézul. Numele Siibiŭ este împrumutat de la rîul Cibiniu, pe ale căruĭ ţĕrmurĭ este situată partea de jos a oraşuluĭ. In documentele vechĭ ocura numele cetăţiĭ sub forma de Villa Cibiniensis, şi fórte rar sub nomenclatura de Villa Hermani, care se crede a fi o traducere a latinesculuĭ «Cibinium»: «Nichts «ist aber gewisser als das Cibinium der lateinische Namen vor «Hermannstadt ist»; tot asemenea cu mult temeiŭ se susţine că

acéstă formă germană îșĭ are genesa elină, împrumutată fiind dela «Hermes,» precum presupuneà însușĭ eruditul Schuller, dicênd: «Auch «ist es uns nicht unbekannt, wie in alteren Zeiten, die etymologische «Verlegenheit vaterlandischer Forscher, alle denkbaren Ableitungen «versucht und bald den altgrichischen Gott Hermes—zu Hülfe ge«rufen hat.»

Germaniĭ îĭ maĭ dic și Cibinburg, dela care se crede că și-ar fi avênd urzirea și numele de Siebenbürgen, confundat cu Sevenbergul din Hameln al Germanieĭ.

Am dis maĭ sus că Sibiiul din dilele nóstre este un focar de cultură națională.

Aci aŭ frațiĭ noștri scaunul Mitropolieĭ gr. rĕsăritene, Institutul Teologic, Tipografia Archidiecesană, Institute de învĕțămînt urban, de băețĭ și fetițe; aci este sediul Asociațiuneĭ Transilvane pentru literatura poporuluĭ, Comitetul administrativ al fonduluĭ și Școlelor foștilor greniceri românĭ; Institutul de credit Albina; Banca română de asigurare Transilvania; Redacțiunile diarelor române: *Telegraful român*, *Gazeta Asociațiuneĭ* și *Tribuna;* Reuniunea ro mână de cântărĭ; Reuniunea Industriașilor românĭ.

După ce autorul scrieriĭ în cestiune ne întreține cu legenda despre Turnul roșu, despre ruinele cetățiĭ Lotru, spunêndu-ne că Turnul fiind fost colorat cu sânge turcesc, și-a luat numele de Turnul roșu, și că prin pasul Turnuluĭ s'aŭ strecurat pe timpurile încălcărilor turcescĭ și ordele musulmane, în inima Dacieĭ centrale, trece la descrierea Brașovuluĭ pe care ni-l presintă ca fiind așezat la pólele munților din țara Bîrseĭ, într'o vale îngustă, înconjurată de treĭ părțĭ cu délurĭ, dintre carĭ cel maĭ înalt este Tîmpea, cu o posițiune romantică și cea maĭ frumósă dintre tóte orașele țeriĭ.

Muntele Tîmpea se numeà Bresovia, de către cavaleriĭ Teutonĭ (Cruciferĭ), după numele orașuluĭ care se crede a fi de origine slavonă (?) (dice autorul cărțiĭ).

Etimologia autoruluĭ ni se pare tot așa de eronată aci, pre cum este de rătăcită în privința Branuluĭ. Maĭ sănătos element etimologic, maĭ naturală apropiere se póte avé pentru genesa romano-

latină a numeluĭ, la numele străvechiŭ al rîuluĭ Bersavia și Berzova cu variantele: Bersovia, Barsovia, Bersaboies și Bersabe, dela care își are și țara Bîrseĭ a sa nomenclatură topică, a căriĭ capitală devenise Brașovul, immediat după alungarea Cavalerilor teutonĭ, urmată pe timpul pontificeluĭ Honoriu III din 1224.

Tot așà de românéscă e originea numelor Brașov, Brașeŭ și Bran, precum este de incontestabilă genesa numirilor: Valea Ampola (Ampelum), Abrud (Alburnus), Motru (Amutria), Zamu opid și rîul Samus (Samus antic), Branul (Brana din Spania.)

De cât a se perde în scrutărĭ etimologice, maĭ plăcut și maĭ de folos vre fi a ni se spune, de ce și de când se numesce Brașovul în limba germană *Kronstadt?* care Rege arpadian saŭ Vodă orĭ Duce Transilvănean s'a încoronat în acel oraș? Saŭ că va fi însemnând póte sub forma alegorică, Corona cetăților din Ardél?!

Ceĭ maĭ vechĭ locuitorĭ, de baștină, pe carĭ i-a aflat în țéra Bîrseĭ și în capitala țěriĭ, atât coloniĭ advene Sașĭ, cât și Cavaleriĭ teutonĭ, aŭ fost — precum afirmăm și noĭ dimpreună cu autorul cărțiĭ — Româniĭ. Inainte de venirea acelor óspețĭ «flamandĭ» și Cavalerĭ teutonĭ, neapěrat țéra și capitala va fi avut un nume, și el nu puteà fi decât românesc, de óre-ce locuitoriĭ sěĭ eraŭ Româniĭ de pe țéra Bîrseĭ, a căreĭ capitală devenise Brașovul.

Vechiul Brașov este partea cea maĭ veche a capitaleĭ, populată peste tot cu Românĭ; de asemenea este populat cu Românĭ din vechime și suburbiul Șcheiu. La Româniĭ băstinașĭ s'aŭ maĭ asociat și Româniĭ venițĭ în suta XIV din regiunile Bulgarieĭ, și așezațĭ prin cătunele Șcheiuluĭ: pe Cóste, pe Tocile, pe Visiniș etc.

Româniĭ din Șcheiŭ aŭ douě bisericĭ, una pe Tocile, rădicată la 1813, alta este renumita biserică Sf. Nicolae construită în lemn în anul 1392, iar la 1495 (a se vedé «*Țéra nóstră,*» p. 194. ***Fides penes auctorem)*** reedificată cu ajutorul Domnuluĭ Muntenieĭ Neagoe Basarab. Cea maĭ însemnată renovare i s'a făcut la 1730—1739 cu ajutorul Țarineĭ Elisaveta, precum atestă inscripțiunea din 1751 aflătóre de asupra intrăriĭ principale, avênd următorul cuprins: «Pia liberalitate Elisabetha Petrovna Monocratrix totius

Rusiae, Imperatricis Invictae, Ilic Sacer Locus est Renovatus 1751.»

Incă pe la 1788 există o şcólă populară la biserica Sf. Nicolae, întru început cu două clase, maĭ târḑiŭ, pe la 1837, înavuţită cu alte două clase, datorită stăruinţeĭ fostuluĭ protopop Ioan Popasu de piósă memorie.

Pe la 1835 s'a fost înfiinţat în aşà ḑisa Cetate o şcólă românéscă poporală, care apoĭ a luat o altă transformare în anul 1850-51, puindu-se fundamentul gimnasiuluĭ cu 8 clase, al căruĭ prim director a fost reposatul membru al Academieĭ Române, regretatul Gavril Munténu, decedat în anul 1869.

Actualmente ca şi în trecut viaţa şi cultura românéscă este aşà ḑicênd apanagiul zeloşilor Românĭ din Braşov. Cultul românismuluĭ a devenit dogma de credinţă a poporuluĭ nostru din întréga ţéră a Bîrseĭ, graţie rîvneĭ şi înaltuluĭ sentiment naţional al inteligenţilor conducătorĭ din trecut şi presinte, compusă din comercianţĭ, economĭ, preoţĭ, profesorĭ, advocaţĭ, amploiaţĭ, financiarĭ, industriaşĭ, proprietarĭ şi plugarĭ

Pentru istoria cultureĭ nóstre naţionale Braşovul are titlurĭ la gratitudinea Românilor: acì s'a tipărit — ḑice autorul *(Ţĕreĭ nóstre)* prima carte românéscă — *Psaltirea luĭ Coresi din 1560;* acì apărut'a cea dintâĭ fóiă românéscă în Ardél, intitulată *Fóia Duminiceĭ,* transformată maĭ târḑiŭ în *Gazeta Transilvanieĭ,* avênd de redactorĭ pe d-niĭ G. Bariţiŭ şi I. Mureşanu. Astăḑĭ Româniĭ Braşovuluĭ aŭ maĭ multe aşezăminte culturale, economice şi de bine-facere; precum Reuniunea femeilor române; Reuniunea pentru ajutorarea vĕduvelor române în suferinţă, din Braşov şi Secele; Reuniunea de cântărĭ şi gimnastică; filiala institutelor Albina şi Transilvania, scaunul protopopiatuluĭ gr. rĕsăritén etc., carĭ tóte ne daŭ probe pipăite despre ceea ce póte produce simţul desvoltat al consciinţeĭ, demnităţiĭ şi mândrieĭ naţionale, împreunat cu puterea sacrificiilor subt tóte raporturile.

In sînul pămîntuluĭ bine-cuvîntat al Braşovuluĭ, sunt depuse, spre eternul repaos, osămintele nemuritoruluĭ bard al Ardéluluĭ Andreiŭ Mureşianu, autorul măreţuluĭ imn naţional «*Deştéptă-te Române*»,

toxinul deşteptător din 1848 imn pentru care apoteosatul poet maghiar Vórosmarthy invidià pe bardul Românilor, după propria sa mărturisire, declarând pe faţă că Mureşianu îĭ este superior.

Ţéra Bîrseĭ se desparte de ţéra Oltuluĭ prin munţiĭ Persanĭ.

Trecem peste tradiţiunea legendară care ne spune că în munţiĭ Pétra-Craiuluĭ (uniţĭ cu aĭ ţěreĭ Bîrseĭ, şi piscul Baciuluĭ, care produce un resunet fórte interesant, redând 15 silabe, ca o raritate escepţională în Europa (p. 214, *Ţéra nóstră)* aŭ locuit în timpurĭ străvechĭ Ḑînele şi că pe cóstele stâncóse şi întunecóse ale măgurilor Codleĭ, îşĭ aveà împěrătesa Négră scaunul domnieĭ, etc.

La pag. 326 ni se reamintesce unul din măreţele monumente ale domnieĭ moldovene asupra uneĭ părţĭ a Dacieĭ centrale, megiaşă cu ţéra Moldoveĭ; acel monument este Cetatea de Baltă şi a Ciceuluĭ, primul rădicat de marele domn Stefan V supranumit «Atletul luĭ Christ», care ţineà în mânile sale cheile de la raiul nostru pămîntesc ca şi S-tul Petru pe ale raiuluĭ ceresc.

La pag. 348, vorbindu-se de opidul Mediaş, autorul descrieriĭ crede că ar fi fost şi el înfiinţat tot de coloniĭ flamanḑĭ

Ce e drept uniĭ din cronicariĭ saşĭ — ultraiştĭ în şovinism — susţin că în adevěr flamanḑiĭ chemaţĭ de Geiza II ar fi construit urbea Mediaşuluĭ în anul 1146.

După noĭ o asemenea presupunere devine absolut imposibilă, chiar şi pentru cuvintele expuse contra pretenţiunilor săsescĭ asupra Sibiiuluĭ.

De altcum prin nimic nu s'a putut probà până acum în mod neîndoios, cu tóte opintirile partisanilor ipoteseĭ, cum că:

a) Colonia flamandă a descălecat în Ardél pe timpul luĭ Geiza II, şi cu atât maĭ puţin ni se póte indicà anul şi regiunea descălicăriĭ.

b) Că tîrgul Mediaş ar fi fost înfiinţat iar nu reînfiinţat — póte — de aceĭ colonĭ advene.

Istoricesce probat este că un opid (urbe), numit Mediopolis existà în Dacia pe timpul luĭ Traian, şi că a fost distrus prin incendiŭ în anul 303 d. Ch. sub domnia împěratuluĭ Aurelian, după cum se afirmă şi în «Dacia restaurată» a luĭ Agnether din 1696.

Monografia Mediașuluĭ (publicată la 1838 în citata revistă) combate ipotesa săséscă privitor la genesa Mediașuluĭ, dar nu scie să ne spună cum și când a dispărut acel târguleț Mediopolis, saŭ sub ce nume metamorfosat se ascunde el; și nicĭ că se încércă a ne da explicațiunĭ: cum ajunse orașul, înființat — precum se pretinde de coloniĭ saxonĭ în anul 1146 (?) — la numele latin Medias, ce-l pórtă până în dilele nóstre.

Incontestabil și învederat că numele Mediașuluĭ este călcat după latinescul «Media,» care ne explică și genesa luĭ *Mediopolis*.

Scriitorul *Țěriĭ nóstre* ne spune că acest oraș este așezat pe țěrmul stâng al Tîrnaveĭ marĭ, înconjurat de délurĭ cu pădurĭ și viĭ, avênd un prospect fórte plăcut, că populațiunea sa se compune din Sașĭ, Românĭ și puținĭ Ungurĭ, că are maĭ multe reuniunĭ culturale și instituțiunĭ de învěțămînt, săsescĭ și româneseĭ.

Intre evenimentele de notorietate istorică prin carĭ a trecut Mediașul, merită să fie reamintită memorabila elecțiune din 1599, a cardinaluluĭ Andreiŭ Bathory, stórsă prin puterea armelor de către fratele sěŭ Sigismund, care înconjurând cu soldațĭ localul Dieteĭ, convocate de dînsul la Medias, le ordonase să tragă în deputațĭ, dacă nu se va aclamà numitul Andreiŭ, Domn al țěriĭ. Al doilea eveniment și maĭ însemnat este cucerirea Mediașuluĭ din anul 1606 prin armele resculaților Românĭ și Secuĭ, condușĭ de românul Gheorghe Rațiŭ, care, nimicind óstea aliaților Sașĭ și Ungurĭ, a distrus întăriturile din prejurul orașuluĭ, le-a impus simțitóre contribuțiunĭ de resbel, trecêndu-ĭ prin furcile caudine.

A maĭ suferit Mediașul calamitățile resbelelor civile pe timpul Domnieĭ luĭ Gavrilă *Bathory*, dar prin maĭ crude încercărĭ a trecut sub scurta domnie a luĭ *Rakoczi I* și a Catarineĭ de Brandenburg věduva mareluĭ *Bethleanu* supranumit «*Medicis*» al Transilvanieĭ.

In jos de Mediaș se află cătunul Copșa mică, o stațiune de ramificare a linieĭ ferate, care venind de la Cluj și Blaj, conduce: una la Sibiŭ, alta la Brașov.

Cine ar crede că acest nume al uneĭ modeste localitățĭ românescĭ

să-și aibă un omonim în Samnium din Campania Italieĭ, pe unde întîmpinăm numirĭ de Compsa, Pucetia (Bucețiĭ) (Italia antiqua) Vedinum, Vedine (Italia proprie); Vercellae—longius quidem ab amne sub Alpibus remotae (în Galia Transpadană); Vilcelle, Vientium = Vințu (în Etruria din Italia proprie, unde maĭ dăm și peste Graviste, Clusium, Peucetia, etc. (A se vedé G. Cellarii, *Geographia antiqua*, Londini 1731, p. 34, 35, 36, 43)

Asupra descripțiuniĭ ce se face Blajuluĭ, în «*Téra nóstră*», am avé și acì de suplinit: că acest însemnat și bine-cuvîntat focariŭ, îșĭ are numele sĕŭ de la călugărĭ Basilicani saŭ Blasienĭ rom. catolicĭ, carĭ îșĭ aveaŭ mănăstire în satul Blasiu; de la strămutarea scaunuluĭ Mitropolieĭ greco-catolice la Blașiŭ, desființându-se acea mănăstire catolică, s'a întemeiat ordinul călugăresc Basilienĭ saŭ Blasieni greco-catolicĭ.

Ca centru vechiŭ și însemnat de cultură românéscă, el începe a revĕrsà bine-facerile lumineĭ asupra poporuluĭ român, cu urcarea mareluĭ prelat providențial Inocențiŭ Ioan Micul, pe tronul Mitropolieĭ, urmată în anul 1729. Strămutându-se la 1738 scaunul Mitropolieĭ la Blaj, piosul principe al Bisericeĭ române, de eternă memorie, a pus temelie instituțiunilor de cultură și învĕțătură pentru prea iubitul sĕŭ popor românesc, pe care păstrându-l, i-a cultivat sufletul, inima și mintea, spre a învĕțà să cunóscă din ce ném mare și strălucit este!

Buna sórte, geniul românismuluĭ a dispus ca să-ĭ urmeze în scaunul pe care l'a ilustrat nemuritorul prelat, meritoșĭ păstorĭ, demnĭ de acest nume și de marele lor predecesor. Sub scutul unor urmașĭ, pătrunșĭ de sacra misiune a apostolatuluĭ, ca păstorĭ sufletescĭ, și ca Românĭ, cum eraŭ: P. Aron, Rednic, Gr. Maior, Ioan Bob, Al. Șterca Suluțiŭ, Ioan Vancea — demn emul al mareluĭ prelat Vulcan — nu puteà să nu se conserve, să nu se măréscă și întindă acele bine-făcĕtóre instituțiunĭ așezate pe temeliĭ sănĕtóse, carĭ aŭ dat némuluĭ românesc bărbațĭ luminațĭ, dascălĭ strălucițĭ, deșteptătorĭ aĭ consciințeĭ naționale.

Se pare că provedința nu și-a întors fața dela martirul popor

românesc, făcênd să se urce pe acel ilustru tron mitropolitan, nobilul, erudiul prelat Dr. Victor Mihaly, membru onorar al Academieĭ Române.

In Blaj există actualminte, pe lângă instituțiunile de învĕțămînt superior: liceal, teologic și pedagogic, maĭ multe reuniunĭ naționale, culturale și economice, cum între altele este Reuniunea femeilor române, în scop cultural și filantropic; Reuniunea de consum, unica în Ardeal; Institutul național de credit; tipografia Archidiecesană și alta a reuniuniĭ industriale românescĭ! Orașul Blaj și împrejurimea sunt împopulate în absoluta majoritate de Românĭ.

Pe câmpul libertățiĭ de pe câmpia Blajuluĭ ni s'a redat, la 1848, în ḑiua memorabilă de 3/15 Maiŭ, sacrul cuvînt de libertate, care fusese dispărut din vocabularul limbiĭ nóstre, fiica măréță a Romeĭ sempiterne.

La început erà Cuvîntul—după ḑisa Evangelistuluĭ din ḑiua Invieriĭ — la Dumneḑeŭ, și Dumneḑeŭ erà Cuvîntul, pe care ni l'am redat noĭ înși-ne în acel moment solemn de deșteptare și de înviere, datorite în mare parte instituțiunilor de cultură națională din Blaj.

Generațiuniĭ presente și viitóre incumbă sarcina de a-l păstrà neprihănit ca o revelațiune sacră a Dumneḑeiriĭ și ca un scut al naționalitățiĭ.

Aceste mărturisirĭ premise, ca o taină și o datorie adînc simțită, trecem cu recensiunea nóstră la descripțiunea cetățiĭ Alba-Julia ḑis și Belgrad, Weissenburg și Gyula-Fejer-vár.

Autorul cărțiĭ spune la pag. 361, că nu departe de revĕrsarea Ampoiuluĭ — sburdalnicul rîŭ al munților apusenĭ — în Mureș este așezată Alba-Julia, fósta metropolă a Transilvanieĭ în maĭ multe rîndurĭ, împărtășind pururea mărirea și restriștele Ardéluluĭ, care în istoria țĕriĭ și a poporuluĭ român și-a avut un rol însemnat.

Ni se maĭ spune că pe ruinele cetățiĭ dacice numite Tharmis (manet fides penes auctorem!) ar fi fost rădicat Apulum, reședința guvernatoruluĭ roman, centrul comandeĭ militare a Dacieĭ, a procuratorieĭ fiscale și a monetărieĭ provinciale.

Sciut este că orașul erà înzestrat cu maĭ multe edificiĭ publice,

cu temple strălucite, rivalisând în municifență cu Sarmisegetuza — Ulpia Traiană — metropola țěriĭ.

Ni se afirmă, întemeiat pe încredințările istorieĭ, că după retragerea legiunilor romane, renumitul Apulum, frumosul monument al culturiĭ străbune, a fost nimicit de furia órdelor sălbatice, câte aŭ trecut peste țară ca un deluviŭ.

Pe ruinele cetățiĭ s'a rădicat maĭ târḑiŭ orașul Alba-Julia în care erà strămutată reședința Metropolieĭ române, de legea rĕsăriténă.

La 1241 a fost din noŭ distrus orașul până aprópe la desființare de către Tătariĭ încălcătorĭ, precum ni se descrie cumplitul desastru din acea epocă, în cunscutul «*Carmen miserabile*» al canoniculuĭ Rogerius.

După respingerea Tătarilor peste scurt timp s'a restabilit din noŭ vechiul monument roman, dar el fuse pentru a treia óră, și anume pe timpul turburărilor Rakocziane din 1658, devastat de oștirile turcescĭ și tătare, aduse în țară de însușĭ Arpadienii, pețitorĭ la domnia Ardéluluĭ.

Intre aniĭ 1715—1753 sub domnia luĭ Carol VI s'a reedificat din temelie cetatea Alba-Julia, după un plan al mareluĭ strategic Eugen de Savoia, dându-i-se numele de Karlsburg, dar păstrându-se județuluĭ vechiul nume de «Alba», a căreĭ capitală erà și este până astăḑĭ Alba-Julia, ḑisă în traducere germană (Stuhl)-Weisenburg și pe unguresce Gyula-Fejér-vár, adecă literal: Alba-Julia (Alpiĭ Iulieĭ, după prototipul Alba-longa, etc.)

Pe aceste timpurĭ de urgie și persecuțiunĭ pentru biserica ortodoxă a poporuluĭ românesc, s'a strămutat scaunul metropolieĭ din Alba-Iulia la Făgăraș, dar redusă la demnitatea ierarhică de Episcopie.

Ca eveniment memorabil pentru Românĭ avem de consemnat intrarea triumfală a mareluĭ Domn Michaiŭ Vitézul în cetatea AlbeĭIulia, urmată în anul 1593 Novembre 1, după învingerea reportată de óstea română asupra celeĭ arpadiene.

Jurămîntul de fidelitate depus în ḑiua de 10 Iulie 1600, de către îngîmfațiĭ representanțĭ oligarchicĭ aĭ țĕreĭ (status et ordinés), com-

pusă din cele treĭ naţiunĭ aliate în anul 1437 (unio trium nationum) — în mânile vitézuluĭ Domn român, a fost culmea glorieĭ, şi triumful măreţuluĭ ideal naţional al marilor noştri Domnĭ românĭ.

In aceeaşĭ cetate s'a repus maĭ târḍiŭ viaţa martirilor românĭ Horia, Cloşca şi Crişan; acì a fost deţinut între aniĭ 1849—1851 regele munţilor Avram Iancu, drept rĕsplată pentru serviciile aduse dinastieĭ habsburge.

Intre obiectele de archeologie descoperite cu ocasiunea reedificăriĭ cetăţiĭ, şi depuse în museul de la Deva, sunt maĭ multe ţigle cu cifra legiuneĭ Adjutrix şi a Gemineĭ VIII.

Ca un noŭ suplement din parte-ne la cele adunate din descrierea «*Ţĕreĭ nóstre*» ne credem datorĭ a maĭ relevà: că numele de Alba-Iulia s'a dat cetăţiĭ pe timpul domnieĭ luĭ Antonin Piu în onórea mumeĭ sale, Iulia, precum ni se afirmă şi în *Geographia antiqua* a luĭ G. Cellarius din 1731 pag 71, unde se ḍice: «Inter Tibiscum et Marisium fluvios ...... in boreale Ulpianum, Napoca sive Napocensis colonia et Parolissum, medio loco Apulum, colonia, quae videtur Alba Julia esse ab Antonini Pii matre Julia cognominata» etc.

In citata revistă germană (*Blätter für Geist*, *Gemuth* etc. din 1838 No. 12), făcêndu-se monografia Belgraduluĭ (Albeĭ-Julia), ni se spune ca un ce postiv, că magnificul templu, adecă pompósa catedrală din cetate, ar fi fost în mare parte construită pe timpul Romanilor, în onórea luĭ Antonin Piu şi a mumeĭ sale Iulia Intru dovedirea acestuĭ fapt se invócă esistenţa unor sculpturĭ romane pe păreţiĭ aceleĭ părţĭ din catedrală, carĭ eraŭ bine conservate până între aniĭ 1830 şi 1838; în tot casul este o legătură între acest fapt relatat şi genesa numeluĭ de Alba-Iulia! Cuvintele monograficĭ sunt: «Die Hauptzierde Weissenburgs war die Domkirche dem Erzengel Michail geweiht, welche noch steht. Nach Behauptung vieler soll schon zu der Römerzeiten ein Theil derselben bestanden und zu Ehren des Antonins Pius und der Julia Mater erbaut worden sein, und diese Behauptung scheinen auch einige in den Mauern noch vorfindige romische Sculpturen zu bewähren.» Pag. 90.

Incheind darea nóstră de sémă despre scrierea intrată la concurs, sum ținut a declară și a recunósce, că deși lucrarea nu corespunde nicĭ prin formă, calificată în prefață de însușĭ autorul ca o descriere de călĕtorie, un fel de itinerariŭ, după a sa credință; nicĭ prin eronatul sistem de împărțirea materieĭ, și cu atât maĭ puțin prin valórea originalitățiĭ, la condițiunile stabilite pentru decernerea premiuluĭ; cu tóte acestea nu ne sfiim a susține că, în mod absolut, nu i s'ar puté contestà meritul de a fi utilisat binișor colecțiunea materialuluĭ de monografiĭ, și a le fi presentat într'un stil ușor de înțeles, sub forma narativă, atrăgatóre maĭ mult prin reproducerea mulțimilor de legende plăcute, cum între altele legenda despre Iléna Cândea (fiica luĭ Kendefi) dómna cetățiĭ cu acelașĭ nume; legenda rîuluĭ Streiŭ, din munțiĭ Cerneĭ, cu comorile luĭ Decebal, și a cetățiĭ Hunedóreĭ, rădicată la 1452 de marele strategic Ioan Huniadi (supranumit Hanibal al timpuluĭ sĕŭ), pe culmea stânciĭ cu pĕrețĭ de precipiș și ornată cu puternice turnurĭ, numită Nebulosa, iar nu Neboisa și Buzduganul ș. a. (*Țara nóstră* p. 46); ast-fel că sub tóte fețele se străvede frumusețea țĕriĭ, pe care Englezul Paget, admirând-o, dicea: că nu cunósce nicĭ o țară pe fața pămîntuluĭ, care să fie în întregul eĭ o adevĕrată frumusețe. Admirată asemenea de nemuritorul, etern regretatul nostru scriitor neîntrecut, N. Bălcescu, care afirmă, că țéra Ardéluluĭ este un cap d'operă de architectură, unde sunt adunate tóte frumusețile natureĭ! Din acest punct de vedere judecată scrierea, póte face bune serviciĭ, ca carte de lectură pentru tinerimea din șcólele gimnasiale și pentru toțĭ câțĭ doresc a-șĭ procură óre-carĭ cunoscințe despre o părticică din «*Țara nóstră*» de peste munțĭ, de care suntem așa de aprópe cu inima și ca distanță, dar fórte depărtațĭ ca cunoscință

In resumat, respectuósa nóstră opiniune este că descrierea d-luĭ Silvestru Moldovanu, deși nu póte fi propusă pentru premiŭ, și cu atât maĭ puțin ca cea maĭ bună scriere apărută, ea trebue să fie recomendată Ministeriuluĭ de Invĕțămînt ca carte de lectură!

I. Otescu, *Curs complect de aritmetică raționată pentru usul școlelor secundare în general. Bucurescĭ 1894 2 vol.*
Raport de d-l **Sp. Haret**

Cartea, cu a căreĭ cercetare am avut onóre a fi însărcinat, formézä un curs în adevĕr complet de *Aritmetică raționată.* In adevĕr, ea tractéză despre tóte cestiunile, carĭ se găsesc prin diferitele cărțĭ de acest fel, și carĭ intereséză, nu numaĭ teoria pură, dar și aplicațiunile la cestiunĭ de bancă și de comerciŭ. In cele 668 de pagine ale sale, de format mare și de un tipar fórte compact, cartea conține o cantitate considerabilă de materie.

Din cele 49 capitole, în carĭ este împărțită acéstă materie, sunt cu deosebire de notat cele următóre:

Cap. VI din cartea III, asupra diverselor sisteme de numerațiune, subiect în genere cam delăsat în cărțile de acest fel;

Cap. III din cartea IV, asupra erorilor, limitelor și a numerelor necomensurabile;

Cartea VI întrégă, asupra aproximațiilor decimale;

Capitolele din cartea IX relative la scompt, schimb, rente și amestecăturĭ.

Tótă materia este în genere bine tractată. Autorul a dat o deosebită atențiune raționamentuluĭ, pe care a căutat să-l facă cât maĭ riguros posibil. In astă privință, cartea d-sale conține óre-carĭ progrese asupra altora de acelașĭ fel. De altă parte nu se póte disimulà, că de multe orĭ preocuparea acésta l-a făcut să cadă în repetițiunĭ și prolixitățĭ, carĭ fac să slăbéscă atențiunea și interesul lectoruluĭ și carĭ, cred, că s'ar fi putut evità, fără ca rigórea raționamentuluĭ să sufere întru ceva

Socotesc iarășĭ că, pentru claritatea expuneriĭ, nu este un bine a se îmmulțì prea tare distincțiunile și observațiunile, carĭ lungesc vorbirea, și pot face să se pérdă din vedere obiectul principal, din causa celor secundare. In o carte de școlă maĭ ales, e chiar

necesar a se lăsà ceva de cercetat și lectoruluĭ, iar nu a-ĭ da tóte lucrurile gata, până în cele maĭ micĭ detaliĭ ale lor.

In resumat, cartea d-luĭ Otescu represintă o mare sumă de muncă și este cel maĭ complet curs de aritmetică raționată din cele câte s'aŭ imprimat până acum la noĭ în țéră; materia este tractată cu multă extensiune și în detaliŭ, și raționamentul este destul de riguros. Socotesc însă că, maĭ ales în unele părțĭ, expunerea puteà fi maĭ condensată, ceea ce ar fi făcut ca cartea să fie și maĭ proprie, ca carte didactică.

Maĭ notez încă, pe icĭ pe colo, câte-va cuvinte impropriĭ și unele forme necorecte, ca limbă; cum, spre ex. a dice *aplic* (la a III a persónă plurală) în loc de *aplică*

Th. D. Speranția, *Mama sócră, etc Teatru Volumul 1 Bucurescĭ 1895.*
Raport de d-l **T. Maiorescu**

Volumul începe cu textul uneĭ operete (fără musică), în 3 acte, întitulată *Mama sócră.*

Despre stilul eĭ putețĭ judecà din următórele probe. Actul I începe ast-fel:

Nicu stă în fața la ferésträ pe gândurĭ
Nepótele fie-care cu câte un soldat la braț, în stânga, despre uluce, cântă·

Visurĭ ferice, dulcĭ amintirĭ
In aste locurĭ am răsădit,
Fie-ne traĭul sfinteĭ ĭubirĭ,
Pentru vecie, nedespărțit.

Visurĭ ferice? Traiŭ nedespărțit??

Dar în scena a 5-a cântă «Cucóna Mița, sócra».

Adĭ vedețĭ sunt seriósă
   Am în cap gândirĭ adâncĭ·
Gândul meŭ e vultur care
   Sbóră în sus la nalte stâncĭ!
Dar atuncĭ eram altfel
   Nicĭ gândeam de-așa ceva
Ci cântam, jucam într'una (jócă) } bis.
   Tra, la, la! Tra, la, la, la! }
Dar astădĭ lumea, dragă
   Nu este cum a fost
Și lucrurile tóte
   Incep a merge prost
Amorul saŭ ĭubirea
   Din lume adĭ s'a stîns (plângênd)
De-aceea, ah, acuma
   Vĕ spun cevà.. de plâns (plânge).

Cred, că după aceste citate mĕ vețĭ dispensà de altele din «opereta» d-luĭ Speranția.

Urméză treĭ «comediĭ». Mĕ mărginesc a vĕ vorbì de cea d'întâĭ «Pe neașteptate», o farsă într'un act. Cum înțelege autorul dialogul și situațiunile pe scenă, se póte vedé din următorul exemplu:

Lina, femee măritată, vine la amantul eĭ, advocatul *Codreanu*, fiind-că a audit că vrea să se însóre In mijlocul uneĭ aprinse discuțiĭ între eĭ, bate la ușă. *Codreanu* dice «intră!», deși erà cu acea *Lină* în odae. Intră un agent de la percepție «presentând un avertisment galben.»

«*Lina*. A!!! Agentul Mirosescu! Mĕ spune la bărbatu-meŭ. Ah! A!»

Și leșină. *Codreanu* o așéză pe un scaun și o frécă pe mânĭ. Bate alt-cine va la ușă, intră clientul *Popovicĭ* și se pune și el să o frece pe mânĭ.

Lina (deschide ochiĭ).

Codreanu. St!

Lina (speriată). Cine e acilea?

Codreanu. Nimenĭ!

Popovicĭ. Eŭ.

Codreanu. St!...

Lina. Cum nimenĭ? (vre să se uĭte).

Codreanu (oprind'o). Nu! Nu te mişcă! Facĭ rĕŭ! (aparte) Te pomenescĭ că l vede.. şi ĭar... (tare) Nu e nimenĭ!

Lina (voind să se întórcă) Dar am auḑit ?!...

Codreanu E Ghiţă.

Popovicĭ. Nu, mĕ rog, nu sciţĭ că eŭ sunt Alexandru Popovicĭ ?

Codreanu. St! (făcênd semn din cap luĭ Pop.). Ce Alexandru Popovicĭ! Cât eştĭ în serviciul meŭ, te chĭamă Ghiţă.

Popovicĭ (aparte) Cum în serviciul luĭ ? (tare) Adică ḑiceam să nu se greşéscă cum-va la proces...

Codreanu. St.!!... Du-te Ghiţă... poţĭ să te ducĭ (i face semn).

Popovicĭ (nedumerit). Cum (aparte) Cum să mĕ duc ?

Codreanu (idem, semn). Du-te Ghiţă, nu maĭ am nevoĭe de tine.

Popovicĭ. Dar ?...

Codreanu. Du-te! Du-te!

Popovicĭ. Dar procură să scot ?

Codreanu. Nu, nu, du te.

Lina. Dar par'că nu e Ghiţă la vorbă?...

Codreanu (făcênd semn luĭ Pop să iasă). Imĭ pare rĕŭ că nu-l poţĭ vedé!!...

Lina. Atuncĭ să vină aci să-l vĕd.

Codreanu (făcênd semn, idem). Vin'o Ghiţă, orĭ lasă! Du-te şi scóte procură.

Popovicĭ. Să scoţ ? (aparte) Aşa înţeleg şi eŭ. Ce l'o fi găsit de mĕ sucea aşa ? (ese prin fund),

SCENA VIII

CODREANU, LINA.

Codreanu. Te simţĭ maĭ bine Lino?

Lina (încet). Ni-ţel.

Codreanu. Dacă aĭ şedea niţel culcată? Sciĭ, ţi-ar face mult maĭ bine. Să te duc în odae să te culcĭ? (O ĭea în braţe şi o duce în camera din drépta).

Scena şi dialogul sunt imposibile. *Lina,* care venise la *Codreanu* anume din causa unor bănuelĭ şi care leşină de frica bărbatu-sĕŭ, nu-şĭ întórce capul să vadă pe *Popovicĭ* şi, după plecarea acestuia, nu maĭ întrébă, nu are nicĭ gândul să plece acasă, ci se duce să se culce în camera luĭ *Codreanu.*

Cele arĕtate maĭ sus justifică părerea subscrisuluĭ, că nu póte fi vorba de premiarea unor asemenea scrierĭ

18 Martie 1895

Th. D. Speranția, *Popa cel de trébă, Bucurescĭ 1895.*
Raport de d l **T. Maiorescu.**

Un fel de istoriĭ anecdote, 16 bucățĭ, dintre carĭ cea dintâĭ «Popa cel de trébă» a dat numele întreguluĭ volum.

Anecdotele sunt scrise într'un stil, care vrea să fie humoristic, dar care este precum urméză:

De unde sare Ĭepurele.

Scițĭ că eŭ Gheorghe Niță sunt tăbăcar, tăbăcesc la pĭeĭ maĭ gróse, maĭ subțirĭ, după cum este și animalul de la care provine. Dar nea Stan scițĭ că nu scie să facă nimic, nu scie nicĭ măcar să-șĭ lege opincile, nicĭ să facă o mămăligă. Pentru acésta însă n'aĭ ce să'ĭ ḑicĭ: a umplut și D-ḑeŭ lumea cu ce a putut.

Pe nea Stan însă eŭ îl cunosc numaĭ de vr'o jumĕtate de an, că ném de némul meŭ n'a fost pe la Sibiŭ, acolo de unde e el.

Intr'o Sâmbătă a Pascelor, numaĭ ce mĕ pomenesc că vin și-mĭ spun copiiĭ, că a venit nu sciŭ de unde un om și stă la pórtă la mine și se rógă să l primim în gazdă.

— Apoĭ ḑiceți-ĭ să vină, rĕspunseĭ. La o ḑi de pasce cine nu găzduesce pe un drumeț !...

L'am primit, l'am găzduit, l'am ospĕtat, a doua-ḑi, în ḑiua de pasce, l'am pus la masă cu noĭ, a treia ḑi iar așa, și așà maĭ departe Apoĭ după sĕrbătorĭ, când se începe ĭarășĭ lucrul, el stă tot la noĭ.

— Ce să'ĭ facĭ, sărmanul, mĕ gândiam ! N'are nicĭ un sprijin ! Ș'apoĭ are și un chip așa de smerit și de blând, samĕnă să fie un om de trébă, cin stit. Cu de aceste gândurĭ trecură ḑilele una după alta și când se împlini sĕptĕmâna, Stan erà la mine ca acasă la dînsul. Când se punea masa, el era cel d'întăĭŭ.

Ba începuse chĭar a se maĭ deșteptà; începuse a pricepe multe lucrurĭ. Așa de pildă cunoscea numaĭ de cât dacă îĭ lipsĭa ceva la masă și îl auḑeaĭ strigând: — Eĭ dar mie nu mĭ-ațĭ pus șervet saŭ lingură !.. Saŭ supa e prea slabă, orĭ carnea e prea tare, orĭ untul nu e bun, orĭ caféua, orĭ vinul, orĭ romul, etc.

Ba de la o vreme începu să găséscă cusururĭ și nevesteĭ mele.

— Heĭ, nene, îmĭ ḑice el, tare nu sciŭ cum sunt gospodinele pe-aicĭ pe la d-vóstră. Nu sciŭ ele să economiséscă, să potrivéscă, să... ĭată, nu maĭ departe, chĭar nevasta d-tale câte greșelĭ nu face, câte lucrurĭ se ĭero-

sesc și se pĭerd ! ! O altă gospodină în locul eĭ... Heĭ, Dómne, să viĭ d-ta la noĭ să vedĭ gospodine !.

El îmĭ vorbesce și eŭ mě uĭt la dînsul.

— Sarmanul, gândesc eŭ, cât e de sincer ! ! Ce greŭ este unuĭ om născut și trăit în altă țară și cu alte obiceĭurĭ, să se deprindă aĭurea ! !. Ce să-ĭ rĕspund, decĭ ! îĭ dic: Apoĭ, Stane, așa e pe la noĭ !

Intr'o di însă cum venise un client să facă o comandă și cum ne tâlmăcĭam noĭ pentru preț, vine și Stan și-mĭ dice:

— Dar lasă-ĭ și d-ta maĭ eftin !

— Da nu pot, nu-mĭ dă mâna, îĭ rĕspund eŭ, fără să bag de sémă cu cine vorbesc.

— Cum nu poțĭ? Cum nu poțĭ? Urméză ĭar Stan: sciŭ eŭ că, dacă vreĭ poțĭ !.

Clientul se uĭtă la noĭ, ĭar eŭ mě uĭt la Stan.

— E prost sărmanul, mě gândesc. Vra să dică și el ceva și nu scie ce. Ce să'ĭ facĭ ? !..

Și cea-ce mě autorisa maĭ mult să-l cred c'am simplu, era că de multe orĭ vorbea lucrurĭ carĭ nu se potriveaŭ. Așa de exemplu, eŭ sciam bine cine este el și cine sunt eŭ și a cuĭ este tăbăcăria, căcĭ era a mea; și cu tóte acestea, fórte adeseorĭ, vorbind cu mine dicea, aicĭ în tăbăcăria nóstră, nouĕ ne dă orĭ nu ne dă mâna să lucrăm așa eftin.. de va veni am să-l daŭ afară pe ușă, etc. etc Ba încă ceva maĭ curios: Pe când venise pe la noĭ, fiind-că era c'am goluț și se nimerise și c'am pe la sĕrbătorĭ ĭ-am fost dat și câte ceva de îmbrăcat, scițĭ așa din lucrurĭ de prin casă, maĭ purtate, maĭ... și tot așa am ținut obiceĭul și maĭ pe urmă. O haĭnă de ale mele, o cismă, cevà, care vedeam că nu-mĭ prea vinea mie, ĭ-o dădeam luĭ.

Maĭ pe urmà, nu sciŭ cum s'a întâmplat, îĭ dădusem ceva care nu se potrivea tocmaĭ bine, și a trebuit să chem un croitor ca să i-l facă pe dînsul. De aice înnainte orĭ ce-ĭ dădeam, trebuia să trécă maĭ întâiŭ pe la croitor. Ba ajunsesem de-ĭ cumpăram și noŭ. Și nicĭ n'aveam chip să nu-ĭ cumpăr, căcĭ alt-fel se făcea foc, se plângea pe la ómenĭ, mĕ făcea sgârcit, calic.

Și dóră mě deprinsesem și eŭ cu tóte acuma

Iĭ dădeam, îĭ făceam, fără să-mĭ daŭ socotélă pentru ce. mi se părea că așa trebue. Mě deprinsesem.

Să nu credețĭ că-mĭ făcea dóră vr'o slujbă Cercasem din când în când să-l pun să ĭea samă la ceva, orĭ să se ducă unde-va; dar de-gĭaba, nu puteaĭ să te razimĭ pe dînsul nicĭ ca pe un cuiŭ de teiŭ. El îțĭ spunea că s'a întêmplat cutare saŭ cutare lucru, care luĭ tot-d'a-una i se întêmplă și tréba n'o maĭ scóte la capĕt. Alt-fel în casă la mine era ca la dînsul stăpân. Se deprinsese de'mĭ bătea și copiiĭ. Maĭ vîrtos diminéța, că dicea că

nu-l lasă să dórmă Căcĭ era deprins să dórmă c'am bineşor. Se scula pe la nouĕ, pe la ḑece, când eŭ eram acuma obosit de lucru.

Intr'o ḑi însă, de un sfânt Dumitru, eram fórte necăjit. Trebuĭa să fac nisce plățĭ şi n'aveam banĭ la îndemână. Umblasem în tóte părțile, nu găsisem nicăĭurea, venisem acuma acasă şi steteam de vorbă cu nevasta şi cu dînsul, căcĭ el îmĭ cunoscea tóte afacerile. Eŭ spuneam una, alta; iar el îmĭ imputa că sunt prea bun, prea încreḑĕtor, că prea daŭ uşor din mână, la unul şi la altul, şi prea mĕ încred în ómenĭ, şi că de voiŭ păți ceva, n'o să-mĭ ĭea nimenĭ din spate.

Eŭ iĭ dădeam deplină dreptate şi mĕ scusam înnaintea luĭ ca la un frate maĭ mare.

In timpul acesta vine şi postaşul de-mĭ aduce vre-o două scrisorĭ de la nisce datornicĭ, care îmĭ rĕspund că aŭ achitat de mult ceea ce îmĭ datorĭaŭ, tovarăşuluĭ meŭ Stan.

Eŭ citesc şi tac.

După ce ese el din casă, nevasta începe să'mĭ spue altă noutate:

— D. Stan de multă vreme tot îmĭ spune că tu eştĭ un păcătos şi că o să eşĭ mofluz, adecă o să daĭ faliment Iar acuma a început să-mĭ facă curte.

— Eŭ mĕ uĭt la dênsa, iĭ daŭ scrisorile să le citéscă, şi nu maĭ ḑic nimic. Ce eram să maĭ ḑic? Mĕ gândĭam şi eŭ:

— De unde sare ĭepurele? ! ! . . .

Se póte cevà maĭ sarbĕd, şi ca idee şi ca stil? Vorbirea nepotrivită, nefiréscă (tăbăcarul din Bucurescĭ ḑice «ceea ce mĕ autorisa maĭ mult să-l cred c'am simplu», «aşa de exemplu,» etc ; omul din Sibiiŭ vorbesce cum nu se vorbesce la Sibiiŭ), situațiunile imposibile, totul fără miez şi fără spirit.

Aşà sunt şi cele-lalte 15 istoriĭ, fără excepție.

18 Martie 1895

Dr. Ioan Şerbănescu, *Mica Chirurgiă. Ed. III. T.-Severin 1894.*
Raport de d-l **Dr. I. Felix.**

Intre cărţile presentate pentru Premiul Năsturel-Herĕscu şi Eliade-Rădulescu se află şi «*Mica Chirurgie de Dr. Ioan Şerbănescu, Medic de divisie. Ediţia III. T. Severin 1894*».

Prima ediţiune a manualuluĭ de *Mica Chirurgie* a d-luĭ Dr. Ioan Şerbănescu a fost publicată în anul 1881; acum ne supune autorul a treia ediţiune, un volum de 468 pagine cu 114 figurĭ, scris maĭ ales pentru organele sanitare inferióre, pentru soldaţiĭ sanitarĭ (soldaţĭ infirmierĭ, soldaţĭ brancardierĭ) şi conţinênd, pe lângă noţiunile necesare acestor militarĭ, altele, carĭ aŭ să serve în special pentru învĕţătura subchirurgilor şi vaccinatorilor civilĭ.

In partea întâia autorul descrie amĕnuntele serviciuluĭ sanitarilor în timp de pace, serviciul infirmierilor, maniarea tărgeĭ, serviciul în timpul lupteĭ, transportarea răniţilor, aplicarea primuluĭ pansament, oprirea emoragiilor, aplicarea aparatelor provisoriĭ de fracturĭ, formarea serviciuluĭ sanitar al unuĭ corp de armată în acţiune, desinfectarea câmpuluĭ de luptă şi statutele Societăţeĭ române a Cruceĭ roşiĭ.

In partea a doua d-l Dr. Şerbănescu tractéză despre asepsie şi antisepsie, despre pansamente şi materialul de pansamente, despre bandagie şi aparate de fracturĭ.

In partea a treia facem cunoscinţă cu mica chirurgie, cu cautere, cataplasme, sinapisme, cu masagiŭ; aci găsim noţiunĭ despre scóterea dinţilor, despre catetere, clistire, lipitorĭ, lăsare de sânge, ventuse, vaccinare, despre arsurĭ şi degerăturĭ, despre primul ajutor în cas de accidente, despre termometru, despre respiraţie artificială, despre otrăvirĭ, despre chloroformisare, despre semnele morţiĭ, «principiĭ asupra infecţiuniĭ» (cuvintele propriĭ ale autoruluĭ), despre desinfecţiunĭ şi alte mĕsurĭ preventive reproduse din legea sanitară.

Unele noţiunĭ, ca cele despre pansamente, asepsie şi altele, sunt tractate în repeţite rêndurĭ în 2 diferite capitole. Ast-fel cartea d-luĭ

Dr. Ioan Şerbănescu a devenit prea voluminósă şi cuprinde multe capitole, carĭ nu intereséză pe vaccinatorĭ şi pe subchirurgĭ şi altele carĭ nu intereséză pe sanitariĭ militarĭ. Acésta nu este însă singura causă, pentru care volumul lucrăriĭ a crescut într'o proporţiune maĭ mare decât este de dorit pentru un asemenea manual. Icĭ colo autorul a perdut din vedere, că scrie o cărticică poporală, pentru militarĭ, din carĭ mulţĭ nu sciŭ carte, şi chiar de la aceia dintre eĭ, carĭ sciŭ a scrie şi a cetì, nu trebue să cerem să memoreze numele diferiţilor baccilĭ, numele învĕţaţilor carĭ ĭ-aŭ descoperit, să scie că există diferinţe istologice între muschiĭ supuşĭ voinţeĭ şi între ceĭ aĭ vieţiĭ organice, că prin excepţiune fibrele ţesăturiĭ corduluĭ sunt netede, să înveţe etimologia unor cuvinte (mîcrob din *micros* şi *bios*, ş. a.), numele autorilor unor aparate puţin întrebuinţate: Gariel, Petigaud şi alţiĭ, să înveţe că gura este făcută pentru rîs, vorbit şi sărutat şi chiar unele date relative la istoria sciinţeĭ, spre exemplu, «Istoria desinfecţiuniĭ microorganismelor prin temperatură ridicată», care, după autor, erà dejà cunoscută luĭ Moise.

Pe lângă noţiunile curat militare, precum le găsim în regulamentele pentru trupe (şcóla de soldat, şcóla de companie, etc.), pe lângă instrucţiĭ despre formarea de grupe, de secţiĭ, de semi-plutóne, despre marşul cu targa, pe lângă prescripţiunile despre comandare (precum «Targa sus, întâiul rînd la stânga împrejur, al doilea rînd 3 paşĭ înainte, marş,» etc), tractéză unele cestiunĭ de sciinţă într'un mod nu destul de poporal. Nu erà necesar să se vorbéscă sanitarilor şi subchirurgilor de microbiĭ, aerobiĭ şi anaerobiĭ, de teoria generaţiuniĭ spontanee, de Pioctanina; cu greŭ o să înţelégă discipoliĭ d-luĭ Dr. Şerbănescu definiţiunea următóre: «Asepsia este o metodă de «pansament basată pe necesitatea de a sterilisà (a omorî microbiĭ) «maĭ 'nainte tóte obiectele de carĭ ne servim la pansamentul ră- «niţilor carĭ nu sunt de cât nisce bulióne de cultură de microbĭ «infecţioşĭ»; saŭ aceste cuvinte: «Cauterisaţiunea este o operaţiune «prin care se distruge organisaţiunea maĭ mult saŭ maĭ puţin in- «tensă a ţesăturilor nóstre prin mijlocul caloriculuĭ saŭ prin mij-

«locul agenților chimicĭ și a le acoperì de escavă saŭ încă prin «electricitate.»

Autorul n'a înlocuit cu destulă stăruință cuvintele technice străine prin altele românescĭ, ast-fel ḑice rugeola, bidon, litiera, a fricționà, agasmentul, șatuimentul, titilațiunea, taxisul, petreiagiul, malaxațiunėa, froasmentul, pinsementul, fulagiul, sciagiul, claquementul.

Subsemnatul sunt dar de părere, că cartea d-luĭ Dr. I. Șerbănescu póte fi utilă pentru sanitariĭ armateĭ, că ea nu însușesce însă condițiunile cerute de Regulament, pentru ca Academia să pótă acordà autoruluĭ un premiŭ.

2 Martie 1895.

Dr. Alex. N. Vitzu, *Doctrina Secrețiunelor interne din punctul de vedere al roluluĭ ce aŭ în organism. Bucurescĭ 1895.*
Raport de d-l **Dr. I. Felix.**

Autorul expune starea actuală a cunoscințelor nóstre asupra secrețiunilor interne și le ilustréză prin experimente făcute de d-sa la Institutul de fisiologie al Facultățiĭ de sciințe din Bucurescĭ.

D-l A. Vitzu stabilesce de la început deosebirea între secrețiunile externe și secrețiunile interne.

Diferitele organe, ḑice d-l A. Vitzu, ca ghindurile salivare, ghindurile veninóse (de la batraciene și reptile), ghindurile stomachale, ficatul, pancreasul, ghindurile sebacee, mamelele, ghindurile spermatice și rinichiĭ, ce sunt fie-care provėḑute cu canale propriĭ, posedă o secrețiune externă, căcĭ prin canalele lor sunt transportate afară din sânge productele secrețiunilor lor.

Maĭ există în organismul omuluĭ și al animalelor încă și alte corpurĭ, ca: corpul thyroid capsulele supra-renale, thimus, hypofisa și splina, ce sunt lipsite de un canal propriŭ de secrețiune. Maĭ

tóte aceste organe aŭ fost considerate ca ghindurĭ vasculare sanguine, însă adevĕrata lor funcţiune nu se cunoscea bine saŭ aprópe de loc.

După cum ne arată şi d-l Vitzu, s'a constatat astădĭ pentru o mare parte din aceste organe, că ele produc substanţe, carĭ neputênd fi eliminate din organism, din causa absenţeĭ unuĭ canal de secreţiune, sunt transportate în sânge prin vinele şi vasele limfatice. Aceste proprietăţĭ i s'a dat numele de secreţiune internă, spre distincţiune de cea externă.

Cercetările ulterióre din ceĭ din urmă anĭ, semnalate în acest memoriŭ, aŭ dovedit că atât ghindurile dise vasculare, cât şi acelea de secreţiune orĭ excreţiune, posedă o secreţiune internă Brown-Séquard şi d'Arsonval aŭ mers şi maĭ departe, afirmând, că un mare numĕr de organe, afară de acele indicate, posedă o secreţiune internă.

Autorul lucrăriĭ ce analisăm dă o serie de exemple, pentru a face să reiasă existenţa şi importanţa secreţiunilor interne, ce constitue o proprietate generală a diferitelor organe, a elementelor anatomice ce le compun.

După aceste expunerĭ generale, autorul se ocupă în primul capitol A (pag. 10) de: Acţiunea dinamogenică a lichiduluĭ orchitic asupra centrelor nervóse.

Studiul acţiuniĭ dinamogenice a lichiduluĭ orchitic asupra centrelor nervóse, dice d-l Vitzu, aveà drept basă ipotesa secreţiunilor interne a ghindurilor, preconisată pentru întâia óră la 1869 de Brown-Séquard, în cursul sĕŭ liber ce făceà la Facultatea de Medicină din Paris. In adevĕr, Brown-Séquard profesà pe atuncĭ: «că «tóte ghindurile prevĕdute cu un canal propriŭ daŭ sângeluĭ prin«cipiĭ utile, a căror absenţă este resimţită când aceste organe sunt «extirpate saŭ distruse de o bólă óre-care.» Aparţineà experienţelor de laborator să decidă, întru cât ipotesa anunţată erà saŭ nu întemeiată. D-l Vitzu expune cu multă claritate experienţele făcute pe animale de Brown-Séquard, precum şi resultatele dobândite; de unde reese că lichidul orchitic posedă o acţiune stimulentă puter-

nică asupra centrelor nervóse. Acésta s'a învederat din experimentele luĭ Brown-Séquard făcute asupra luĭ însușĭ. comunicate în Iunie 1889 pentru prima óră Societățiĭ de Biologie din Paris, cât și din numerósele cercetărĭ întreprinse asupra acestuĭ subiect de diferițĭ alțĭ experimentatorĭ.

Tot în anul 1889 d-l A. Vitzu a încercat acțiunea lichiduluĭ orchitic asupra maĭmuțelor paralisate de maĭ multe lunĭ de membrele anterióre și posterióre. După 4 injecțiunĭ subcutanate cu acest lichid, d-l Vitzu a observat că membrele anterióre ale maĭmuțeĭ paralisate îșĭ recăpětase vigórea lor, ast-fel că animalul se puteà servì de ele, pentru a luà alimentele ce i se dedeaŭ; iar după a 6 injecțiune și membrele posterióre dobândise o ameliorare sensibilă.

Cercetările întreprinse și încoronate de succes, relative la acțiunea dinamogenică a lichiduluĭ orchitic asupra centrelor nervóse, aŭ dat nascere uneĭ nóue metóde terapeutice preconisată de Brown-Séquard în asociațiune cu d'Arsonval, astădĭ succesorul sěŭ, atât la Academia de Sciințe din Paris cât și la Collège de France.

Metoda Sequardiană, după cum ne arată și d-l Vitzu, a fost întrebuințată în numeróse bóle, ca: Ataxia locomotrice, Sclerosa în plăcĭ și Sclerosa amiotrofică a cordónelor laterale ale măduveĭ, Neurastheniĭ, din carĭ unele aŭ fost vindecate, iar altele în parte ameliorate. Faptele studiate și expuse în lucrarea d-luĭ Vitzu par a confirmà conclusiunile următóre, făcute de Brown-Séquard și de altĭ experimentatorĭ:

1. Că lichidul orchitic exercită o puternică acțiune stimulentă asupra centrelor nervóse, făcêndu-le să modifice nutrițiunile generale;

2. Că acțiunea dinamogenică a lichiduluĭ orchitic se datoresce substanțelor nóue, încă necunoscute, fabricate de elementele anatomice, de țesăturile ce constitue ghindurile de reproducere mascule, substanțe ce sunt transportate în sânge prin vine și vasele limfatice, în loc să fie eliminate din organism. Din acest punct de vedere organele orchitice posedă, ca și ghindurile vasculare, o secrețiune internă;

3. Că lesiunea acestor organe datorită bólelor saŭ extirparea lor póte aduce debilitatea forțelor fisice și morale, precum și a activităților intelectuale;

4. Că unele manifestațiunĭ morbide pot dispăré sub influența lichiduluĭ orchitic, administrat în injecțiunĭ subcutanate în dose suficiente, provenind de la animale vigurόse și sănătóse.

Reproducem aceste conclusiunĭ cu convincțiune, că viitorul va moderà așteptările exagerate ale acelor, carĭ cred că injecțiunile cu lichidul orchitic sunt o panacee în contra tuturor slăbirilor activitățiĭ sistemuluĭ nervos. D-l Vitzu tractéză numaĭ despre secrețiunea internă și nu s'a credut dar dator a ne spune, că prin injecțiunĭ de substanță cerebrală cenușie s'aŭ produs efecte analóge, ca prin injecțiunea suculuĭ orchitic, că și aceste din urmă injecțiunĭ aŭ fost întrebuințate în terapie cu speranțe, pe carĭ experiența nu le-a confirmat.

Concepțiunea genială a Secrețiunilor interne, preconisată de Brown-Séquard, a dat loc în ultimiĭ anĭ la nóue descoperirĭ în domeniul sciințelor experimentale, ast-fel că astădĭ cunóscem maĭ bine fisiologia corpuluĭ tiroid și a capsulelor supra-renale, ce eraŭ necunoscute, precum și rolul pancreasuluĭ în diabetul pancreatic și al rinichilor în fenomenele de uremie.

D-l A. Vitzu expune istoricul acestor descoperirĭ, vorbesce succesiv despre fisiologia corpuluĭ tiroid, despre accidentele observate în urma extirpațiuniĭ saŭ degenerăriĭ acestuĭ organ, despre înlăturarea acestor accidente prin injecțiunea lichiduluĭ tiroid; trece la studiul capsuleĭ supra-renale, arată prin experimente și prin analisa faptelor, că acele capsule sunt indispensabile pentru viéță, că mórtea animalelor, cărora s'aŭ extirpat acele capsule, provine din acumularea în sânge a uneĭ substanțe toxice, care lucréză asupra nervilor motorĭ și care este distrusă în animalul sănătos prin lichidul fabricat în capsulele supra-renale.

Apoĭ studiéză d-l A Vitzu funcțiunea pancreasuluĭ, diabetul pancreatic produs prin ablațiunea pancreasuluĭ și prevenit prin grefa

pancreatică și arată că pancreasul moderéză activitatea ficatuluĭ cu ajutorul centrelor nervóse.

O altă serie de experimente probéză importanța secrețiuniĭ renale în fenomenele uremice. Rinichiĭ posedă asemenea o secrețiune internă, care opresce ivirea uremieĭ, în unele casurĭ de anurie.

Ultimul capitol tractéză despre secrețiunea internă a ghindurilor veninóse de la unele batraciene și reptile. Sângele vipereĭ este toxic, dar acest animal a căpětat immunitate contra veninuluĭ sĕŭ propriŭ și resistă mușcăturiĭ altor vipere.

Cartea d-luĭ A. Vitzu are un interes actual, cunoscința secrețiunilor interne, care neutralișéză diferitele toxine aflate în corpul omuluĭ și al animaluluĭ, și care a contribuit la nascerea sero-terapieĭ moderne. Nu s'a ḑis încă ultimul cuvînt despre valórea eĭ, în orĭ-ce cas însă ea constitue un progres însemnat al Fisiologieĭ și Patologieĭ și studiĭ ulterióre vor luminà acéstă parte întunecósă a Biologieĭ.

Cu tóte că lucrarea d-luĭ A. Vitzu nu este originală, că ea se presintă ca o critică a faptelor descoperite de alțiĭ și verificate de d-l Vitzu prin numeróse experimente, subsemnatul o consideră ca una din cele maĭ bune lucrărĭ de sciință, publicate în ultimul timp, și are onóre a o recomendà osebiteĭ atențiunĭ a D-vóstre, Domnilor Colegĭ, fără a o recomendà pentru premiŭ.

2 Martie, 1895

Gh. Adamescu, *Noțiunĭ de istoria limbiĭ și literaturiĭ romînescĭ pentru învățămîntul secundar și special. Bucurescĭ 1894.*

Raport de d-l **V. A. Urechiă.**

Am onóre, Domnilor Colegĭ, a vĕ face raportul meŭ asupra cărțiĭ d-luĭ profesor Adamescu, intitulată *Noțiunĭ de istoria limbiĭ și literaturiĭ romînescĭ.*

Lucrarea junelui profesor a fost fórte bine primită în școlele nóstre secundare și a dobândit aprobarea Ministeriului Instrucțiunii publice, de carte didactică.

O asemenea lucrare didactică erà de lipsă, căcĭ afară de cartea d-luĭ Profesor Densușianu din Iașĭ și a d-luĭ Filipide, învĕțămîntul nostru secundar nu posedă încă un manual bine făcut pentru învĕțămîntul istorieĭ limbiĭ și literaturiĭ române. Eŭ însumĭ am publicat, sunt maĭ mulțĭ anĭ, un mic manual de asemenea natură, sub auspiciile Ministeriuluĭ de Culte și Instrucțiune publică, dar las că acéstă lucrare erà redusă numaĭ pentru secolul al șépte-spre-decelea, ea este însă cu totul eșită din librărie, ne maĭ existând nicĭ un exemplar de vîndare. Cartea d-luĭ Adamescu este bine venită, comparată cu tot ce există până astădĭ de asemenea categorie.

Nu-mĭ permit a o analisà în mod comparativ cu lucrările anterióre, ci mĕ mărginesc a schițà acì cuprinsul eĭ. Suntem în fața unuĭ volum în octav de 299 pagine.

Lucrarea este împărțită în treĭ, anume: tractând despre limbă, literatură poporală și literatură propriŭ disă.

Autorul se ocupă maĭ înainte de tóte de formațiunea naționalitățiĭ române. Acéstă naționalitate o află formată din coloniștĭ Romanĭ adușĭ *ex toto orbe* și din rĕmășițile Dacilor carĭ, orĭ-ce a putut scrie altă dată Petru Maior, n'aŭ perit cu toțiĭ, deși aŭ încetat de a există ca popor. D-l Adamescu conchide, că limba românéscă s'a format din limba latină a coloniștilor, modificată de înrîurirea limbiĭ dacice, *însă fiind limba latină maĭ cultă, ea a format fondul limbiĭ nóstre.*

Intr'un capitol special autorul cercetéză apoĭ fenomenele limbistice caracteristice ale limbiĭ române, atât cele fonetice și morfologice, cât și cele semantice. In acéstă parte, d-l Adamescu, distins fost școlar al Facultățiĭ de litere din Bucurescĭ, se arată discipul zelos al învĕțatuluĭ nostru coleg și magistru în filologie română B. P. Hasdeŭ.

La pag 26 autorul enumeră apoĭ și caracterizéză influențele

străine asupra limbiĭ nóstre, stabilind că ele n'aŭ atins fondul limbiĭ, că, de s'ar cercetà cestiunea din punct de vedere al formelor saŭ al circulațiuniĭ cuvintelor, latinitatea e dovedită.

După înșirarea monumentelor, în carĭ se póte urmărì vechimea limbiĭ române, sunt pe larg studiate dialectele, insistând la fie-care asupra particularităților fonetice și morfologice. Acì sunt utilisate resultatele ultimelor studiĭ ale cercetătorilor străinĭ și românĭ.

La pag. 29 d-l Adamescu face vorbire despre numele Românilor. S'ar fi putut întinde ceva maĭ mult asupra acestuĭ punct.

In Cap. VII (pag. 32) autorul se ocupă de teritoriul limbiĭ române, de împărțirea dialectelor și apoĭ studiéză particularitățile fonetice și morfologice ale fie-căruĭ dialect român. Urméză apoĭ, la pag. 43, varietățile dialectale în dialectul daco-român și macedo-român.

La pag. 45 începe ultimul capitol de la partea întâia a manualuluĭ, tractând despre istoria scrieriĭ la Românĭ. Autorul cercetéză primul alfabet al Românilor; pare a fi de părerea nóstră, contra aserțiuniĭ luĭ Cantemir, că primul alfabet al Românilor a fost cel latin. Autorul studiéză alfabetul cirilian în alcătuirea luĭ și în fasele trecute, până la înlocuirea luĭ cu cel latinesc; în urmă se ocupă de alfabetul latinesc aplicat la limba românéscă (pag. 50), începênd cu cele maĭ vechĭ încercărĭ de scrierĭ cu litere latine. Sistemele etimologice (Micu, Maior, Laurian, Ciparіŭ, Eliade, Academia în primiĭ sĕĭ anĭ de existență); fonetice vechĭ (Molnar, Pumnul); sistemele mixte (ale Junimiĭ din Iașĭ, apoĭ ortografia Academieĭ); fonetismul ultra-modern, tóte acestea sunt pe rînd cercetate de autor, care, regretăm de a-l vedé alunecat, din respectul scrieriĭ în direcțiunea d-luĭ Nădejde într'atât în cât scrie: el, ea—*iel*, *iea*, și *ieste*, ceea ce în tot casul nu trebuià să se găsécă într'o carte didactică, după ce ortografia Academieĭ a fost decretată și pentru școle. Partea întâia a manualuluĭ e terminată cu «*Note bibliografice*». Este o dovadă frumósă despre bogatele isvóre consultate de autor pentru alcătuirea lucrăriĭ sale.

Partea a doua a manualuluĭ se ocupă de literatura poporană.

Forma versurilor poporane (pag. 67) presupune, că școlarul a trecut de mult metrica română.

Divisiunea literaturiĭ poporane, trecerea în revisie a tuturor producerilor poporale, constituesc frumóse studiĭ de folkloristică, din carĭ unele propriĭ ale autoruluĭ.

Acest studiŭ ocupă paginele de la 66—92. La acéstă pagină junele profesor se ocupă de literatura poporană scrisă, împărțind-o în literatură estetică, religiósă și etică, împărțire, ce-ĭ drept, cam ne-deajuns justificată, dacă vedem că Alexandria e trecută în literatura estetică și cărțile de prevestire, de noroc, zodiile, gromovnicul și cărțile de visurĭ sunt clasate la literatura poporală religiósă.

După frumósa deprindere a autoruluĭ, acéstă a doua parte a manualuluĭ se închee cu «*Note bibliografice*». culegere bogată, care încă odată probéză munca ce a pus scriitorul la redactarea opuluĭ sĕŭ.

Cu pagina 107 intrăm în partea a treia a manualuluĭ. Nu ne mulțumesce calificațiunea de cultă, ce autorul dă literaturiĭ, de care se ocupă în acéstă ultimă parte a manualuluĭ sĕŭ

Nu vedem în ce nu este cultă literatura poporală, ca să reservăm acéstă calificare celeĭ scrise de la secolul al XV încóce. D-l Adamescu adoptă pentru partea ultimă a manualuluĭ sĕŭ împărțirea pe secole și începe cu al XVI-lea. După ce face o privire generală asupra acestuĭ secol, apoĭ trece în revisie textele tipărite orĭ manuscrise, amintind și pe cele dubióse.

Nu scim pentru ce autorul a pus în secolul al XVII Psaltirea Scheiană, fără să combată aserțiunea adusă până astăḍĭ de comentatorĭ, că acest codice e din timpul luĭ Ștefan cel Mare. La pag. 114 autorul se ocupă de bogomilism, după care trece la studiul limbiĭ secoluluĭ XVI.

Particularitățile consonantismuluĭ și vocalismuluĭ, ale declinăriĭ și conjugăriĭ, ale sintaxeĭ, sunt explicate și ilustrate cu numeróse exemple, călcând cu siguranță și recunoscință pe cărarea făcută în filologie de d-l Hasdeŭ.

La pag. 126 autorul cercetéză particularitățile sintactice din textele secoluluĭ al XVI-lea. Urméză apoĭ obicĭnuitele note bibliografice. Pentru secolul al XVI (pag. 130) adoptă în caracteristica generală vederile mele, relativ la desvoltarea consciințeĭ naționale cu ajutorul curentuluĭ grec. După exemplul meŭ, autorul se înscrie contra legendeĭ, că Mateiŭ Basarab și Vasile Lupul sunt întroducĕtoriĭ limbiĭ românescĭ în biserică și divanurĭ.

Notele caracteristice ale scrierilor din secolul XVII sunt asemenea împrumutate din cursul meŭ de literatură (pag. 134); tot asemenea paragraful: Rolul diacilor de divan. Așa fiind, nu pot să ieaŭ asupră-mĭ a lăudà acéstă parte a d-luĭ Adamescu.

Autorul studiéză în urmă separat scrierile religióse, cele de legislațiune și cele de istorie, cărora le dă o atențiune maĭ deosebită, făcênd us de ultimele descoperirĭ de isvóre anterióre cronicĕĭ luĭ Ureche.

La pag. 148 se ocupă de cronicile anonime. Regret că d-l Adamescu nu se pronunță asupra contestațiuniĭ ce am adus, cu referință la cronica atribuită pe nedreptul luĭ Milescu. Am probat în mod nerefutabil, în *Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie* (Tom. III, pag. 67), că nu Milescu este scriitorul acesteĭ cronice. Cestiunea, ce-ĭ dreptul, s'a complicat prin faptul, că Ministerul de Culte și Instrucțiune publică, introducênd de carte de lectură cronica acéstă anonimă în școlele secundare, șĭ-a permis a o edità sub numele fals al luĭ Milescu. La pag. 151 d-l Adamescu se ocupă de cronicile cu numele de autorĭ certĭ. Autorul nu negligéză de a elucidà întrebarea controversată: Grigorie saŭ Nestor Ureche este autorul cronicĕĭ? Autorul adoptă tesa nóstră, că cronica e scrisă de Grigorie.

Urméză apoĭ, după Grigorie Ureche, Miron Costin, Nicolae Costin, Michail Moxa, Constantin Căpitanul, Radu Logofĕtul. Studiul despre secolul al XVII se termină cu obicĭnuitele note bibliografice.

La pag. 168 d-l Adamescu abordă secolul al XVIII-lea. In caracteristica generală a secoluluĭ sunt puncte negreșit, cu carĭ eŭ nu

m'aş puté uni în urma publicaţiuniĭ celor 7 tomurĭ numaĭ pentru jumĕtatea ultimă a secoluluĭ al XVIII. Totuşĭ ele merită tótă atenţiunea lectoruluĭ.

Biografiile acestuĭ secol încep cu Antim Ivireanul, cuprind pe Neculcea, Ioan Canta, Enache Cogălniceanu, Gheorgache al doilea Logofĕt, Dionisie Eclisiarchul, Enache Văcărescu, Nicolae Văcărescu, Dimitrie Cantemir, Samuil Micu, Gheorghe Şincai, Petru Maior.

D-l Adamescu are grijă a înscrie între scriitoriĭ secoluluĭ al XVIII pe Stolnicul Dumitrache şi pe Pitarul Hristache. Despre cel dintâĭ, descoperit de mine, şi despre cel de-al doilea Pitarul Hristache, a căruia lucrare am pus-o într'o deosebită lumină în tomul III al *Istoricĭ* ce public, d-l Adamescu se ocupă cu deosebită pătrundere şi d-luĭ maĭ întâĭ într'un curs de literatură.

Cu ocasiunea paragrafuluĭ despre Văcărescĭ, d-l Adamescu trece în revistă gramaticile cele maĭ vechĭ, începênd cu a luĭ Evstratie Braşoveanul şi terminând cu a luĭ Şincai şi Clain, fără a uità pe a luĭ *Toader Şcolerul* descoperită de mine.

Biografia luĭ Cantemir aştéptă încă originale şi interesante amĕnunte de la cercetările eminentuluĭ nostru coleg d-l Tocilescu, care va face despre acest scriitor discursul sĕŭ de recepţiune, dar paragraful relativ din cartea, de care ne ocupăm este, de şi incomplet, un resumat al izvórelor până acum cunoscute.

Secolul XVIII se termină cu biografiile celor treĭ fruntaşĭ aĭ şcóleĭ ardelene: Micu, Şincai şi Maior. Monografiile publicate aŭ fost folosite de autor.

Literatura secoluluĭ nostru este caracterisată (pag. 198) într'un paragraf special, isbutit în primele pagine, dar despre care în partea din urmă facem reserve. Erà şi greŭ de a face biografiile bărbaţilor modernĭ; de aceea d-l Adamescu este scusabil pentru lipsele ce i se pot imputà saŭ pentru aprecierĭ, ce nu ne-ar mulţămi pe deplin despre uniĭ din scriitoriĭ noştri.

La începutul véculuĭ acestuia, d-l Adamescu dice, că sunt două curente, carĭ influenţézĕ cultura română: cel grec şi cel frances. Sub acestea se desvoltă literatura până pe la 1825. Pe la 1816

începe a se introduce curentul național de peste munțĭ. Se produce atuncĭ o mișcare culturală puternică, alăturĭ de mișcarea politică. «Romînia, deșteptată, văzînd drumul cel lung făcut pe calea culturiĭ de celelalte popoare europene, carĭ trăise în împrejurărĭ maĭ fericite de cît dînsa, îșĭ fixează ca țintă a silințelor și aspirațiilor sale: să le ajungă.» (pag. 200—201) Activitatea generațiuniĭ vechĭ, considerată în întregul eĭ, se termină pe la 1860. De atuncĭ și până pe la 1880, avem o periódă de ferberĭ și de polemicĭ, din carĭ profită mult literatura nóstră. Faptele de căpetenie puse de autor sunt: discuțiunile dintre direcțiunea de la Iașĭ și cea din Bucurescĭ și înființarea Academieĭ Române, care a contribuit mult la înaintarea culturiĭ și la înfrățirea diferiților fruntașĭ răzlețĭ aĭ literaturiĭ. (Pag. 205).

Șirul scriitorilor studiațĭ în paragrafele următóre începe cu Zilot Românul, despre care a scăpat din vedere autorul să noteze, că adevĕratul nume a fost Ștefan Fănuță. Urméză apoĭ Gheorghe Lazăr, Veniamin Costache, Iancu Văcărescu, Costache Conache, Alecu Beldiman, Eliade-Rădulescu, Gheorghe Asachi, Andreiŭ Mureșanu, Costache Negruzzi, Nicolae Bălcescu, D. Bolintineanu, Grigorie Alexandrescu, Vasile Alecsandri, Anton Pan, Ion Ghica........ și uitând în mod regretabil de a aduce informațiunĭ despre rolul unor bărbațĭ ca M. Kogălniceanu, Gheorghe Bariț, Bărnuț, Șaguna, Șuluț, Negri, Dr. Fĕtu, Bălăcescu, ca să nu amintesc decât de morțĭ. Autorul, pentru motive ce nu ne explicăm, se mărginesce a aduce de la scriitoriĭ contemporanĭ numaĭ biografiile a doĭ membri influențĭ și necontestabil importanțĭ din învĕțămîntul superior saŭ din Consiliul permanent al școlelor. Socotesc că erà maĭ potrivit, ca autorul să renunțe a aduce biografiĭ contemporane, saŭ dacă a făcut douĕ din ele, să nu fi negligeat și pre ale altora, carĭ aŭ jucat saŭ jócă un rol în evoluțiunea nóstră culturală.

Acéstă mică scădere, ce imputăm lucrăriĭ d-luĭ Adamescu, nu este însă de loc decisivă pentru apreciarea cărțiĭ «Noțiunĭ de istoria limbiĭ romînescĭ» a fostuluĭ nostru excelent discipul.

Manualul d-luĭ profesor Adamescu este astădĭ cea maĭ bună și cu

deosebire cea maĭ completă lucrare didactică de acéstă natură. Să nu uit de a adăugì, că este scrisă într'o limbă bună românéscă, ceea ce îĭ adaoge meritul.

Putem cetì, ca să ne convingem frumósele pagine, cu carĭ începe secolul XVIII și biografiile de la pag. 217, 224, 229, 246, 257, etc.

De puține ḑile a apărut lucrarea d-luĭ Adamescu și dejà ea a deșteptat atențiunea străinătățiĭ. D-l Gaston Paris, orĭ cât sub influența falseĭ erudițiunĭ unguresciĭ impută d-luĭ Adamescu doctrinele sale anti-Roesleriane, totușĭ recunósce că *acéstă cărticică destinată trebuințelor învĕțămîntuluĭ secundar în România este bine compusă și fórte clar scrisă* (1).

Din cele maĭ sus expuse, sper, Domnilor Colegĭ, că și pentru d-vóstre a resultat convingerea, că lucrarea d-luĭ Adamescu este meritorie și că fac operă de dreptate propunênd-o votuluĭ d-vóstre pentru premiul, la care a fost presentată.

Sofocle, *Oedip Rege. Traducere în versurĭ de Edgar Th. Aslan, cu o introducere literară și note filologice de Alexandru A. Sturdza. Bucurescĭ 1894.*
Raport de d-l **V. A. Urechiă.**

Traducerea în versurĭ a tragedieĭ luĭ Sofocle, *Oedip Rege*, de către d-l Edgard Aslan, însoțită de o întroducere asupra teatruluĭ

---

(1) Ce petit livre, destiné aux besoins de l'enseignement secondaire en Roumanie, est bien composé et très clairement écrit. Sur les questions brûlantes qui touchent à l'origine de la nation et de la langue roumaine, l'auteur donne naturellement les solutions officielles. Nous ne le lui reprocherons pas, toutefois nous trouvons un peu hardi de dire simplement (p 5), qu'Aurélien retira «les troupes» de la Dacie et il nous semble que l'introduction historique sur la Dacie (dont les frontières sont singulièrement agrandies pour les besoins de la cause) n'expliquera guère aux jeunes Roumains, comment leur langue a des dialectes en Istrie, en Epire et en Macédoine *Romania*. Tome XXIV. No 92, pag. 155. Paris 1895.

elin și de note filologice explicând textul, de d l A. A Sturdza, e o lucrare meritorie.

Să cercetăm pe rînd cele două părțĭ ale lucrăriĭ.

Incepem cu *introducerea*. Acésta cuprinde o privire generală asupra evoluțiuniĭ tragedieĭ și tragicilor elinĭ și organisarea teatruluĭ elin. Autorul începe prin a arĕtà talentul eminamente poetic al Grecilor; cum poesia erà «în actele cele maĭ seriόse, în amănuntele cele maĭ vulgare ale existențeĭ, în moravurĭ, în instituțiunĭ, în viéța casnică, ca și în viéța civilă, etc».

Apoĭ vorbesce de clasificațiunea, cea fără reflexiune și calcul, a poesieĭ eline în epică, didactică, lirică, clasificațiune datorită instinctuluĭ.

Urméză să arĕte sorgințile, din carĭ s'a născut poesia dramatică; aceste sorgințĭ autorul le găsesce în poemele omerice cântate de rapsodĭ saŭ arnodĭ; aceștĭ rapsodĭ, autorisațĭ a se urcà pe scenă, aŭ representat poesiile luĭ Homer, Hesiod, ș. a.; eĭ aŭ fost ceĭ d'întâĭ comedienĭ: ὑποκριταί. După aceste preliminarie indicațiunĭ urméză studiul evoluțiuniĭ arteĭ și poesieĭ dramatice. Autorul arată succesiv: Cum drama a fost unită strîns cu musica și danțul (ritm și armonie, pentru unirea cărora Greciĭ aveaŭ cuvîntul χρεία și maĭ apoĭ *chorodia*); că primele instrumente, întrebuințate de Grecĭ în acompaniarea Chorodiilor, aŭ fost creambalele saŭ crotalele (un fel de castaniete făcute din lemn saŭ din scoicĭ), acompaniamentul lireĭ, și în fine introducerea flautuluĭ; că hyporchemele saŭ textul cântecelor (adecă cuvintele chorodiilor) eraŭ de 3 felurĭ. 1) monodiĭ (cântec cu o voce), 2) amoebee (cu 2 vocĭ) și 3) corurile. Apoĭ autorul arată, carĭ sunt exemplele cele maĭ remarcabile pentru fie-care din aceste 3 speciĭ de hyporcheme; asemenea carĭ eraŭ danțurile cele maĭ însemnate și originea lor.

După acestea autorul expune progresele îndeplinite de arta și poesia dramatică înaintea luĭ Eschil; arată carĭ sunt meritele, în acéstă privință, ale luĭ Thespis maĭ cu sémă; întroducerea unuĭ actor adevĕrat în scenă; meritele apoĭ ale luĭ Phrynicos, succesorul luĭ Thespis; întroducerea unuĭ al doilea actor; progresele săvîrșite

de dramă; cum se ivì drama în sînul riturilor dionisiace şi cum se formă corul tragic; Eschil şi inovaţiunile sale în arta dramatică; ideea generală care se desprinde din operile luĭ Eschil; creaţiunea tragedieĭ; în fine d-l Sturdza analiséză care erà *momentul literar* din mijlocul şi sub înrîurirea căruia apare Sofocle. Asemenea, înainte de a studià pe însuşĭ Sofocle, d-sa maĭ face o privire generală şi asupra instituţiuniĭ Coragieĭ (cetăţeniĭ din fie-care trib formaŭ câte un cor, fie tragic, fie comic, ce se puneà la disposiţiunea poetuluĭ; pentru acésta erà ales un Corej dintre cetăţeniĭ ceĭ maĭ bogaţĭ aĭ fie-căruĭ trib), şi studiéză cestiunea, dacă femeile eraŭ orĭ nu admise pe scena elină; şi, în sfîrşit, face o dare de sémă despre modul cum erà construit teatrul elin; ne dă şi 3 gravurĭ representând teatrele din Atena şi Aspendus.

După aceste note pregătitóre, d-l Sturdza trece la studiul autoruluĭ în cestiune, Sofocle. D-sa ne descrie Atena în momentul când apare în mijlocul eĭ Sofocle; face biografia celebruluĭ tragic elin, arată meritele luĭ în teatrul grec şi aruncă o ochire generală asupra tragediilor compuse de Sofocle. Urméză apoĭ a fi tractate succesiv şi cu aceeaşĭ erudiţiune: Miturile luĭ Oedip, Oedip Sóre, Mitul Cadmean, Oedipodia, consideraţiunĭ filosofice asupra Oedipodieĭ. Şi, în sfîrşit, după o întroducere destul de largă, autorul vorbesce de chiar subiectul tragedieĭ traduse: Oedip Rege; face descrierea subiectuluĭ, analisa pieseĭ şi judecă valórea şi însemnătatea eĭ.

Tótă acéstă întroducere este tractată cu multă erudiţiune. Pentru compunerea eĭ, autorul a utilisat numeróse isvóre în numĕr de maĭ bine **de 120**. Orĭ-ce afirmaţiune din partea autoruluĭ este basată pe dovedĭ serióse din autoriĭ vechĭ şi modernĭ, carĭ fac autoritate în materie de literatură saŭ de sciinţă. Cestiunile fórte importante şi controversate, pe carĭ autorul le-a atins, reclamaŭ o asemenea metodă critică basată pe isvóre, şi autorul a sciut s'o întrebuinţeze cu dibăcie.

Legăturile logice dintre fapte, judecata proprie, originală asupra diferitelor cestiunĭ, tóte acestea autorul le expune, le stabilesce cu justeţă.

Un ultim cuvînt putem spune despre partea formală a acesteĭ părțĭ prime a lucrăriĭ: autorul a tractat cestiunea fórte sistematic; a început cu noțiunile cele maĭ generale și îndepărtate, pentru ca treptat-treptat să restrîngă sfera acestora, spre a se apropià de însușĭ subiectul pieseĭ luĭ Sofocle: Oedip Rege. Ast-fel partea primă a lucrăriĭ, despre care vorbim, este destul de valorósă.

Să vedem acum partea II a lucrăriĭ, traducerea în versurĭ a tragedieĭ luĭ Sofocle: Oedip Rege, traducere făcută de d-l Edgar Aslan

Incontestabil, că e fórte greŭ a te ține prin apropierea textuluĭ, când traducĭ *în versurĭ* o bucată literară clasică, maĭ ales când și acesta este scrisă tot în versurĭ. Firesce că în asemenea cas, traducerea va fi mult îndepărtată de textul literar; va căutà însă să reproducă cu fidelitate spiritul originaluluĭ; traducĕtorul va trebui să prindă în sine simțirea autoruluĭ, să pătrundă în subtilitățile psichologice ale personagielor, dacă ceea ce traduce este o piesă de teatru. Pentru acésta el trebue să posédă perfecta cunoscință a limbiĭ, din care traduce și să fie un abil, iscusit mânuitor a limbiĭ, pe care o vorbesce.

Sub aceste raporturĭ judecat, cum se presintă traducĕtorul luĭ *Oedip Rege*? Nu pretind d-luĭ traducĕtor a se fi ținut mult în apropierea originaluluĭ; dar pretind a nu se îndepărtà atâta de mult, în cât să se adaoge ideĭ întregĭ, carĭ sunt străine originaluluĭ. Așà, de pildă, versurile 611 și 612, carĭ în grecesce sună așà:

Φίλον γὰρ ἐσθλὸν ἐκβαλεῖν ἴσον λέγω
Καὶ τὸν παρ' αὑτῷ βίοτον, ὃν πλεῖστον φιλεῖ.

Carĭ, traduse maĭ literalmente, ar fi:

«A alungà pe un prieten credincios, saŭ a alungà de la sine viața, la care omul cu deosebire ține, eù dic că e tot una.»

Eĭ bine, d-l Edgar Aslan le traduce ast-fel:

«Te lepezĭ chiar de viață odor slăvit, o rege,
«De lepezĭ pe-un prieten ce 'n vecĭ nu te-a vêndut»

Vocativele: Odor slăvit, o rege, lipsesc în text; ele sunt adaosurĭ

ale traducĕtoruluĭ carĭ, póte şĭ-ar avé locul, de n'ar alterà ideea care predomină în text. Liniştitul, înţeleptul şi nobilul cumnat al luĭ Oedip — adecă Kreon — este cel care vorbesce ast-fel. După împrejurarea în care el vorbesce luĭ Oedip — care-l acusà de trădare — nu e de loc potrivit momentul să s'adreseze luĭ Oedip cu vorbele: Odor slăvit.

Asemenea sunt prea mult îndepărtate de text versurile de la 800—805, etc. In total însă judecată piesa tradusă, este o interpretare justă a caracterelor descrise în original.

Voiŭ observà însă câte-va puţine defecte de limbă românéscă Aşà, de pildă, la versul 245, d-l Aslan traduce:

«Să n'aibă cutezanţa,...
«La vatra-ĭ să-l primească, să'ĭ spue vr'un cuvânt,
«Nu-ĭ *este* să s'apropie când-va d'altarul sfânt, etc.»

Nu-ĭ este, adecă nu-ĭ este permis (nefas); expresiunea acésta nu e usitată în limba română

Apoĭ: «că voĭ vărsa cu mâna-mĭ *cel sânge* (sângele) părintesc» (vers 989.)

Asemenea: «Trimit îndată dar până să sosească, haĭ în palat, *pe* voia-ţĭ tot o să se 'mplinească.» (vers 844)

Din cele ce preced, Domnilor Colegĭ, veţĭ conveni, sper, cu mine, că lucrarea d-lor Sturdza şi Aslan e demnă de tótă atenţiunea d-vóstre şi de aceea eŭ o propun pentru premiare.

G. Béngescu-Dabija, *Amilcar Barca, generalisim al Cartaginei. Tragedie în cincĭ acte. Bucurescĭ 1894.*
Raport de d-l **Iosif Vulcan.**

Dintre tóte aşezămintele culturale române maĭ înalte, teatrul a atras maĭ întâĭ interesarea generală. Aŭ trecut şépte-ḑecĭ de anĭ, de când s'aŭ făcut în România primele începuturĭ de teatru ro-

mânesc. Câtă vreme cele-lalte pârghiĭ ale desvoltăriĭ naționale s'aŭ cam negligeat și s'aŭ lăsat la discrețiunea obșteĭ nepĕsătóre, causa teatruluĭ a fost îmbrățișată cu căldură; particularĭ și guverne s'aŭ grăbit a o așezà la adăpostul lor. Ast-fel înainte de a se creà alte instituțiunĭ culturale și sciințifice, înainte de a se înființà o Universitate, înainte de a se întemeià Academia Română, s'a deschis în capitala Bucurescĭ un Teatru Național.

Din nenorocire, de odată cu stăruința pentru ridicarea clădiriĭ, nu s'aŭ luat mĕsurĭ în aceeașĭ proporțiune și pentru crearea uneĭ literaturĭ dramatice. Ast-fel, după un interval atât de lung, în privința repertoriuluĭ, suntem și acuma încă numaĭ la început.

D-l G. Bengescu-Dabija, autorul tragedieĭ *Amilcar Barca*, despre care am să vĕ fac dare de sémă, este unul din ceĭ ce lucréză pe terenul dramaturgieĭ române. A scris maĭ multe piese, carĭ aŭ avut un succes óre-care; tragedia sa *Pygmalion* a luptat și pentru un premiŭ academic și nu fără șanse de reușire.

Piesa, cu care d-sa ni se presintă acuma, întocmaĭ ca *Pygmalion*, se petrece pe pămînt străin, în anticitate, pentru care autorul are, se vede, multă predilecțiune.

Este negreșit de preferit, ca autoriĭ să rĕmână pe terenul indigen și să presinte lumiĭ culte figurile idiomuluĭ lor. Remânênd aicĭ, de sigur și succesul ar fi maĭ complet, căcĭ, zugrăvind tipurĭ cunoscute, ar reușì maĭ bine și tot-odată ar fi și maĭ bine pricepuțĭ. Dar nu poțĭ pune stavilă sboruluĭ fantasieĭ, nu poțĭ ordonà unuĭ spirit poetic să nu trécă marginile țĕriĭ sale și să nu culégă ce-ĭ frumos unde l găsesce, precum și albina adună mierea de pretutindenĭ. Poețiĭ ceĭ maĭ marĭ aĭ tuturor timpurilor șĭ-aŭ luat subiectele din istoria tuturor națiunilor.

Nu voiŭ face dar imputărĭ autoruluĭ, că nu șĭ-a scos subiectul din istoria națională orĭ din viéța socială a țĕriĭ; voiŭ căutà numaĭ dacă ceea ce a produs atinge nivelul frumosuluĭ, căcĭ numaĭ acéstă considerațiune póte fi hotărîtóre în materie de artă.

Tragedia acésta se petrece la Cartaginea, între aniĭ 241 — 237 înainte de Christos, după primul răsboiŭ punic. Acțiunea începe cu

reîntórcerea luĭ Amılcar Barca, generalisim al Catargineĭ, care-șĭ găsesce palatul jefuit și prădat de trupele mercenare sosite maĭ de grabă, căcĭ ele cerêndu-șĭ plata, senatul le-a spus că aceea i s'a trimis luĭ, dar el le-a înșelat și pe ele și țéra.

Șahambarım, marele preot al Taniteĭ, templul luneĭ, îĭ descrıe jaful:

A spune ție-aceea ce ochiĭ meĭ văzură,
N'aŭ creeri meĭ mınte, nicĭ vorbe a mea gură:
Văzut-a vîrsta-mĭ, flacărĭ, potop din cer căzînd,
Pe cîmpul lupteĭ, moartea, în sînge înotînd,
De nourĭ, marea 'n clocot, văzut-am agățată,
Lumina alb'a zileĭ în noapte preschımbată'..
Dar n'am văzut eŭ încă, foc pîn'la cer urcat,
Ospăț de sărbătoare în sînge viŭ scăldat,
Nicĭ marea luminată, pînă 'n adînc, de jarul
Aprinselor coloane ce înconjor altarul...
In ugurĭ de peire, ard ialnicıĭ stejarĭ,
Palmıeri ceĭ giganticĭ și cedri secularĭ
Şı fructele dıvıne, schımbate în cărbune,
Cad sfîrînd și 'mprăștiĭ miros de putregiune;
Din florile Tanitei, sădıte chiar de zeĭ,
Cu jale se înalță o lavă de schintei..
Prıveliște grozavă, e maĭ presus de minte
Sălbatica urgie; pe templurile sfinte,
Din sfînta ta grădină, O' demne Amilcar,
Suitus'aŭ barbarıĭ și n'a rămas altar,
Nici bolte, nicĭ coloane, nicĭ vase și nicĭ piatră
Pe piatră, nicĭ cenușa prinoaselor pe vatră!
Cămile, elefanțiĭ, ceĭ în răsboi vestıțĭ,
Cu trompele ciuntite pe strade sunt gonıțĭ,
Urangutani sacri și buhnele dıvine
Sunt pușĭ înfipțĭ în sulițĭ, podoabe pe ruıne'. . .
. . . .

Apoĭ vine Hanon, al doilea sufet, anunțându-ĭ, că senatul, spre a îmblândi mânia deilor, a hotărît să ardă de viĭ pe altare o sută de copiĭ și cel d'întâĭ, care-șĭ jertfesce fiul, să fie dînsul.

Amilcar, sciind că trebue să móră pe rug acela, care-şĭ apĕră copiiĭ, exclamă sceptic:

Virtute, lege sfîntă, eştĭ tu folositoare?
Cum? cuĭ?.. Şi ce răsplată aĭ tu, în lume oare?...
Saŭ omul e tot una să fie bun, orĭ răŭ?..
Dar poate bunătatea loc s'aibă 'n trupul săŭ?!
Ş'apoĭ, ce este răul şi binele ce este?..
— Când patima 'n noĭ ferbe, virtute, eştĭ poveste!
Şi cum e tot nimica colosul ş'un atom,
Nimic nu osebeşte pe fiara rea de om!...

Senatul îl aşteptă desperat, căcĭ oştile mercenare jăfuesc grozav, iar poporul s'ascunde.

Atuncĭ Amilcar le aduce aminte de talismanul sfînt, de zaimful ţesut din raḑe de luceferĭ şi de stele, care scapă ţéra din orĭ-ce primejdie. Işĭ trimite pe fiica sa Salambô să plece cu cortegiul divin la templul sfînt al luneĭ, să ridice de pe faţa Taniteĭ vĕlul de aur şi să-l aducă la senat. Pân'acolo însă ea trebue să trécă prin barbarĭ; spune dar luĭ Şahambarim s'o ucidă, de-o vedé-o ajungênd pradă; iar femeiĭ Tanach îĭ ordónă să pregătéscă de jertfă pe fiul sĕŭ.

Tabloul următor se petrece în armata mercenară, unde soldaţiĭ beaŭ, cântă şi fac chef. Matô, şeful armateĭ, este abătut şi sclavul sĕŭ Spendius, pe care chiar îl eliberase, vrea să-l înveseléscă cu sarcasmul sĕŭ.

De odată vine Salambô cu cortegiul eĭ. Matô o zăresce şi exclamă, uĭmit de frumuseţea eĭ:

Mi-e mintea rătăcită?... sunt prada unuĭ vis?..
Perit-a nóptea?.. cerul, în faţă-mĭ s'a deschis?
Un soare noŭ se 'nalţă, maĭ splendid, maĭ lumeric,
Din inimĭ să alunge al vieţeĭ întuneric?..
Opreşte-te din zboru-ţĭ, chip viŭ Dumnezeesc,
O clipă, numaĭ una, Ah! stăĭ, să te privesc,
Şi ochi meĭ să'nchidă şi buzele-mĭ îngheţe,
C'aŭ profanat, uimite, cereasca ţĭ frumuseţe!..

Trupele mercenare vreaŭ s'atace convoiul, dar şeful lor Matô îl apĕră; într'acestea, auḑindu-se în oraş de atacul acesta, Amilcar

Barca vine cu suită mare într' ajutor. Numaĭ atuncĭ Matô află a cuĭ fiică este Salambô. Havas, şeful numit, o acusă părinteluĭ sĕŭ, că 'n loc de a merge la templu, cum ĭ-a poruncit,

Ea, s'a înfipt aicea, privind încremenită,
In ochiĭ ăstuĭ barbar, de vorbele-ĭ vrăjită.

Părintele mirat o întrébă, dacă e nedemnă. Salambô rĕspunde ast-fel:

Tu, m'aĭ trimes la templul Taniteĭ, să-ţĭ aduc
Zaimful cel de aur şi 'n loc ca să mĕ duc
Acolo, stau aicea, de ce? nu ştiŭ, eŭ însumĭ
Şi nicĭ nu pot pricepe, în gît mă 'neacă plînsu-mĭ;
Aevea sunt, văz bine, dar totuş aiurez,
De şi deşteaptă-mĭ pare că dorm şi că visez!..
Ca ghiaţa mi s'alungă, miĭ de fiorĭ prin sînge
Şi capul mi-arde 'n flacărĭ şi inima-mĭ să strînge
Şi peptul mi-'să sbate, stînd pironită 'n loc,
Cu sufletul şi ochiĭ în ochiĭ, plinĭ de foc,
Aĭ astu-i om!..

Amilcar Barca se 'nfuriéză, o opresce să maĭ mérgă după vĕlul de aur; de giaba-ĭ spune Şahambarim, că osânda e nedréptă; de giaba îl rógă Matô: el rĕspunde fórte aprins, numindu-l pe acesta tâlhar şi ameninţând pe toţĭ cu rĕsbunarea sa.

Actul se închee cu apelul luĭ Amilcar, adresat oştenilor sĕĭ:

De grab' la sfîntul văl,
Căcĭ numaĭ cu el, astăzĭ, eŭ voĭ putea să spăl
Ruşinea, de pe fruntea nenorociţilor, care
Spre a-şĭ spori în tihnă, averea, tot maĭ mare,
Lăsara fără oaste şi fără nicĭ un scut
Nenorocita ţară, în care s'aŭ născut!.

Actul II se petrece la Salambô, care muncită de dorul luĭ Matô, se sbuciumă amar. Apoĭ apare Şahambarim şi-ĭ spune, că din ordinul luĭ Amilcar, mergênd cu cortegiul s'aducă din templu zaimful sfînt, a găsit templul profanat, iar zaimful lipsind, căcĭ a fost fu-

rat și acuma poporul o învinue pe dînsa, că a oprit cortegiul în mijlocul barbarilor, carĭ pân'atuncia nicĭ nu sciaŭ, că există vĕlul sfînt. Tot-odată cere să i se dea copilul luĭ Amilcar, să-l pótă ascunde și în locul luĭ să jertféscă pe un sclav. Ducêndu-l, apare Matô, însoțit de sclavul sĕŭ eliberat Spendius. La vederea luĭ Matô, Salambô tresare și strigă ajutor în fața infamuluĭ cutezător. Dar Matô îĭ predă vĕlul, pe care l'a răpit din templu, pentru ca să i-l aducă și-ĭ spune ce pericole a înfruntat, numaĭ să i-l pótă aduce.

Salambô, ascultându-ĭ vorbele de dragoste, exclamă:

In corpu acesta unde, în care loc. O! fire,
Maĭ pot găsì, eŭ, ură, cînd plin e de iubire?....

Și speriată, îl invită să fugă, până n'or venì, căcĭ l'ar ucide. Dar el nu vrea, în urmă primesce să fugă, dar e târḑiŭ, vin sclaviĭ nu maĭ e mântuință. Atuncĭ Salambô îșĭ aduce aminte, că vĕlul are puterea să-l scape; îl înfășură dar cu el și strigă sclavilor, carĭ năvălesc spre el, să-l omóre:

Opriţĭ, staţĭ, nu-l atingeţĭ!
Opriţĭ, căcĭ cu zaimful, el, este 'nvestmîntat!...

Sclaviĭ staŭ uimițĭ și Matô scapă, în mijlocul uĭmiriĭ generale.

Actul III ne înfățișéză Senatul Cartagineĭ. Senatoriĭ conspiră în potriva luĭ Amilcar; dar de-odată sosesce vestea, că dînsul a strivit óstea mercenară și gurile ocărîtóre încep a-l urà ca pe un vitéz fără sémĕn, vreaŭ să-ĭ iésă toțĭ înainte, însă el apare și întrébă de preotul Taniteĭ, pe care-l trimisese s'aducă vĕlul; nimenĭ nu scie de el și dînsul îĭ ocăresce grozav, căcĭ șĭ-a perdut ultima speranță, vĕlul nu maĭ este.

O singură speranţă sta 'n gîndul meŭ, pribeag:
Din al Taniteĭ sacru Zaimf să fac un steag
Si sub divina'ĭ vraje, din moarte înviată,
Să'şĭ ocrotească neamul, s'adun cetatea toată;
Din aburĭ să fac nourĭ, din picăturĭ, puhoĭ,
Şi din puhoae — oceanurĭ şi din voĭ toţĭ eroĭ!
Dar unde e zaimful? Barbariĭ se 'ntrupează
Şi ca furtuna neagră, urlînd, înaintează!..

Zaimful! daţĭ zaimful. Poporul e cuprins
D'o spaimă, care creşte, ca rugul cînd e 'ncins!!

Şi Hanon, al doilea sufet, îĭ aruncă 'n faţă acusaţiunea că el a vĕdut pe un căpitan barbar, dar frumos, înfăşurat în vĕlul sfînt, fugind din palatul luĭ Amilcar. Acesta se aprinde şi dice, că acusaţiunea-ĭ e o minciună mârşavă. Atuncĭ Hanon îĭ spune şi maĭ mult:

Nenorocite tată! . . .
Vaĭ! află că chiar, însăşĭ fiica-ţĭ lăudată,
Din templul sfînt, zaimful, azĭ noapte a furat
Şi pe barbarul mîndru cu el a 'nvesmîntat,
In zeŭ vroind să-l schimbe....

şi că a tîrît-o înaintea Senatuluĭ să dea sémă de fapta eĭ infamă.

Şi Salambô apare. Părintele sĕŭ, nevrênd să crédă asta, o întrébă şi ea recunósce tot, desperată:

Părinte,
Un creer, fără cîrmă, un graĭ făr' de cuvinte,
Un suflet, rupt în zdrenţe şi'n flacărĭ mistuit,
Atîta maĭ tîraşte vaĭ! trupul meŭ zdrobit! . .

Toţĭ

Infamă trădătoare.

Amilcar

O! trăsnet te îndură
Şi curmă de pe lume a omuluĭ făptură!
Umflaţi-vă oceanurĭ, voĭ norĭ vă desfundaţĭ
Şi'n caos, mort, pămîntul şi cerul transformaţĭ!
Nicĭ zarea uneĭ umbre nicĭ umbra unuĭ nume,
In vecĭ să nu rămîe, c'a fost odată lume,
Lumină, soare, viaţă şi oamenĭ şi copiĭ,
Şi bieţĭ părinţĭ ce însăşĭ să'ĭ fac' ar vrea sfîşiĭ!!

Senatoriĭ înfuriaţĭ strigă mórte, să piéră şi ea şi tatăl sĕŭ. Deodată însă sosesce vestea, că Libia s'a resculat şi vine turbând de rĕsbunare. Toţĭ rógă pe Amilcar să iea conducerea, căcĭ Matô a preschimbat prin vrăjĭ hórda 'n óste.

Şi el purtînd zaimful, cu'n cerc de fruntea'ĭ prins
Străluce ca un soare, de miĭ de sorĭ aprins! . .

Amilcar însușĭ exclamă:

Zaimful! A! zaimful!

Şi toțĭ îl rógă să aibă milă, să scape țéra. In sfîrșit primesce, dar zaımful trebue recăștigat. Numaĭ o ființă póte să îndeplinéscă acéstă misiune, Salambô. Chiar tată-sĕŭ o rógă:

—Mergĭ!. Mergĭ, Salambô, du-te! te'mbracă de mireasă,
Şı ca năluca jertfeĭ, prin negura cea deasă
A nopțeĭ îngrozite, strebate, trecĭ, te du
La el, și'mĭ adu vălul; saŭ dacă nu și tu
Rămîĭ cu el acolo, ca p'amîndouĭ odată,
C'o singură lovıre, să vă ucid!..

Ea prımesce și cu asta se închee actul al treilea.

Actul al IV se petrece în cortul luĭ Matô, care se sbuciumă în durerĭ de dragoste; de giaba vrea să-l deștepte, cu sarcasmul sĕŭ, Spendius. De-odată apare Salambô și-ĭ ḑice:

M'aduce datoria!

Matô

A! datoria....

Salambô

Da.
Şi scut, ființa-mĭ slabă, n'am, de cît cinstea ta!..
. . . .
—Luînd povață, spaıma, și ura, drept îndemn,
Te-am jugrăvıt atîta de negru, de nedemn
Inchipuireĭ mele, încît nestrăbătută
Prinsoare făurısem și 'ntrînsa abătută,
Eŭ, inima 'nchısesem; dar iar te-aĭ arătat
Şı iubitor atîta, și atît de 'nfricoșat
Cînd te-am văzut, în clıpă, cetatea, cea clădită
De gînd, pe vînturĭ fuse, ca gîndul risipită!..
Atuncĭ, ca să te apăr, de furia ce eŭ,
Eŭ, însă'mĭ atrăsesem, răcnind, pe capul tăŭ;
Ne maĭ putînd de ceea ce fac să'mĭ maĭ daŭ samă,
Uitînd de cer, de lume, d'a neamuluĭ meŭ famă;

Zdrobiĭ sfărîmĭ, smintită, O! zeĭ, cine credea!..
Şi cinstea caseĭ mele şi datoria mea!.

. . . .

Matô

Fiinţă ce în lume, nu poţĭ fi semuită
De cît doar c'o icoană, de gîndurĭ plăsmuită;
Ca cinstea, fericirea, şi pacea să'ţĭ redaĭ,
Viĭ, rob să mă înlănţuĭ?... vreĭ viaţa mea să aĭ?

. . . .

Salambô îĭ rĕspunde, că a venit să ducă înapoĭ vĕlul sfînt. El, credênd că a venit de dragul luĭ, i-l refusă desamăgit. dar ea stărue:

—In mintea mea, atîta de sus te-aĭ înălţat;
In inima'mĭ atîta d'adînc te-aĭ încrustat
In cît, cînd mĭ-aŭ zis du-te, am alergat la tine,
Sburînd, sub ocrotirea'ţĭ, simţindu-mă maĭ bine,
Maĭ sigur, ca orĭ unde.. Acuma fă ce vreĭ...
Saŭ nu!.. O! nu fi, Matô, şi tu, cum aŭ fost eĭ!..

Şi Matô rĕspunde ameţit:

—Zaimful vreĭ?... Na, iată'l, de grab' te înfăşoară,
Cum mă 'nfăşaşĭ pe mine, în el, odinioară
Şi mergĭ de spune lumeĭ că, Matô nu-i mişel,
Că demnă de'ĭ Salambo, e demn de dînsa, el!.

De giaba se opune Spendius; Matô îl străpunge şi întorcêndu-se încă odată spre Salambô, îĭ dice:

Te du, te du degrabă, căcĭ plec şi eŭ, acum,
P'a gloriei grea cale, la tine să'mĭ fac drum!.

Actul V, tabloul prim, se petrece pe zidurile cetăţiĭ. Amilcar întrébă de toţĭ, ce scirĭ aŭ? Il muncesce dorul de copiiĭ sĕĭ. Rĕmas singur, durerea-ĭ isbucnesce.

Copiĭ meĭ!! Anibal, din zeĭ coborîtor.
Maĭ scump fiinţeĭ mele ca văzul ochilor!..
Tu nobilă 'ntrupare-a luĭ Amaôn, cel falnic;
Copil cu ochiĭ de vultur şi 'n suflet leŭ prădalnic,

Tu, fiŭ unic dat țăreĭ de cerurĭ într'adins,
Prin neamul meŭ să fie acest popor ne'nvins!.
Să morĭ, tu, ars în flacărĭ?!.. Dar voĭ muri cu tine!
Și cine va rămîne acesteĭ țărĭ?... Vaĭ! Cine?....
— Colo Salambô dusă, din chiar porunca mea,
Să se prostitueze barbaruluĭ!.... Colea..
O! fiară, cum nu-ĭ altă jivenie 'n făptură:
Nebuni-țĭ creerĭ numaĭ, eĭ, omule, putură
Cloci idea neagră, copilul viŭ în foc,
Să ți-l aruncĭ, tu, singur, ca 'n schimb să aĭ noroc!
. . . .

Dar iată că apare Hanon cu senatoriĭ și însoțit de popor; el îl învită să grăbéscă, căcĭ sfîntul cortegiŭ a pornit și Amilcar are datoria să dea exemplu bun poporuluĭ, asistând la jertfirea fiuluĭ sĕŭ. Apare și copilul acoperit sub vĕlul de argint Grozav supliciŭ pentru nefericitul tată! Acesta îl zăresce și vede, că nu-ĭ fiul sĕŭ; însă Hanon nu-l crede și spune, că Amilcar numaĭ a născocit minciuna asta, ca să-șĭ scape copilul. Amilcar întâĭ se înfuriéză, dar în cele din urmă se mângâe, că dóră ḑeul a dorit, ca fiul sĕŭ Anibal să rĕmâe viŭ, spre a îndeplini o misiune sfîntă.

In culmea bucurieĭ sale, se ivesce Salambô spunêndu ĭ

Amilcar, pe ruina zdrobiteĭ mele viețĭ —
Clipeală cu nopțĭ negre și triste diminețĭ,—
Mînată de blestemu'țĭ, cel fără îndurare,
Călcînd pribeagă umbră, p'a disperăreĭ mare,
M'am dus, am luat zaimful și 'n mîna ta 'l depun!

Amilcar se bucură, dar tot de odată se și întristéză, că Salambô a câștigat vĕlul sacru cu prețul virtuțiĭ sale. Ea însă grăbesce a-l mângâià, că n cortul luĭ Matô a găsit:

. . . . Cea maĭ mare
Maĭ nobilă ființă, ce 'n lume poate fi,
Ce-o minte visătoare îșĭ poate zugrăvi!..

Acéstă descoperire revoltéză pe Amilcar, căcĭ Matô e vrăjmașul luĭ cel maĭ urgisit.

Intr'acestea tocsinul din turnul de la Byrsa vestesce, că momentul

luptei a sosit. Amilcar opresce jertfirea, ordónă fiicei sale să pórte vĕlul sacru în fruntea óstei şi, cu un apel la bătae, tabloul se închee.

Tabloul ultim se petrece pe câmpul de bătae. In fruntea soldaţilor sĕi, Matô stă gata de bătae; Hanon, duşmanul luĭ Amilcar, vine de se închină luĭ, proclamându-l rege al Cartagineĭ şi invitându-l să-l ducă la Amilcar să-l ucidă. Matô respinge cu dispreţ propunerea şi ordónă soldaţilor să-l omóre. Vine Amilcar cu ostaşiĭ cartaginesĭ şi prinde pe Matô. In urmă apare şi Amilcar cu Salambô; Amilcar dă ordin să se ardă Matô pe rug. Salambô se opune şi, ca să-l scape de o ast-fel de tortură, îl ucide ea, apoĭ se ucide şi pe sine Amilcar strigă disperat; Şahambarim închee dicênd: Nu-ĭ plângeţĭ....

Căcĭ eĭ s'aŭ dus să scrie, în cartea nemurireĭ
Cu viaţa lor, poemul virtuţeĭ ş'al iubireĭ!...

Cortina cade. Piesa s'a sfîrşit.

Prima impresiune, ce ne face lectura acesteĭ piese, este de sigur, că aceea nu este o tragedie, după cum a numit-o autorul.

Amilcar Barca, al căruĭ nume e titlul pieseĭ, nu este un eroŭ tragic, căcĭ afară de dragostea fiuluĭ sĕŭ şi a fiiceĭ sale şi temerea isvorîtă din acéstă dragoste, altă simţire nu-ĭ produce vr'o ciocnire sufletéscă. Nu-ĭ vorbă, durerea părintéscă póte fi motiv îndestulător pentru un caracter de eroŭ tragic; exemplul cel maĭ strălucit îl avem în regele Lear al luĭ Shakespeare; însă tendinţa autoruluĭ n'a fost a ne presentà pe Amilcar Barca, ca pe un părinte, cu peripeţiile sufletuluĭ sĕŭ iubitor, ci ca pe un eroŭ, ca pe un beliduce neînfrînt al ţĕriĭ sale, numindu-l — printr'un anachronism — generalisim al Cartagineĭ.

Judecat din acest punct de vedere caracterul luĭ Amilcar Barca, primim convingerea, că dînsul n'are calităţile unuĭ eroŭ; aşà, cum ni se presintă în piesa acésta, este un personagiŭ maĭ mult pasiv, decât activ. Nicĭ odată nu conduce el, ci este tîrît de alţiĭ; nu dînsul crează situaţiunile, ci acelea i se impun luĭ. Vorbesce mult de vitejiile trecute, ameninţă pe toţĭ şi când ne aşteptăm să şi facă

ceva, tot-deauna strigă să i se aducă vělul sfînt, căcĭ fără acela el nu póte nimic; într'acestea se perde în tânguirĭ pentru copiiĭ sěĭ.

In actul prim, când Șahambarim îĭ anunță pericolul mare, că totul e perdut, căcĭ

. . . . poporul la culme 'nfricoşat,
In loc ca să ia arma; cu jale, disperat,
Pe sub pămînt, prin codri, pe mare, în pustie,
Aleargă să'şĭ ascunză a luĭ nemernicie!...
. . . .

Amilcar în loc de a prinde arma și de a se pune în fruntea óstei, spre a frînge pe dușmanĭ, rěspunde:

Uitat-ațĭ talismanul, zaimful, ce Tanit,
Din raze de luceferĭ şi stele a mrejit,
Ca 'n vecĭ această țară, de dragostea'ĭ încinsă,
Sub ocrotirea'ĭ sfîntă, să fie neînvinsă?! .
. . . .

Și grija luĭ cea maĭ mare este să trimită pe fiica sa, Salambô, s'aducă vělul sfînt...

Iar în tabloul al 2-lea, când stă față în față cu dușmanii sěĭ și când ne așteptăm la o puternică ciocnire dramatică, el se mulțumesce a le strigà:

Fugițĭ, călĭĭ nemernicĭ, cruzĭ barbarĭ, renegațĭ,
Vă ducețĭ peste lume şi urmă nu lăsațĭ,
Să pot găsi, eŭ, calea, cea făr' de capăt lungă,
De unde răsbunarea să poată să v'ajungă !.
Sălbatecĭ, cîrdurĭ bete, periţĭ din faţa mea,
Saŭ vă prefac în leşurĭ !!...

Aceia se și sperie și fug mâncând pămîntul; cu tóte acestea Amilcar exclamă:

De grab' la sfîntul văl,
Căcĭ numaĭ cu el astăzĭ, eŭ voĭ putea să spăl
Ruşinea . . . .

In actul al treilea, în Senat, după ce a risipit óstea mercenară, el are ultima speranță iarășĭ numaĭ în vělul sacru. «Zaimful! A! zaimful!» strigă el tot-deauna. Și când toțĭ fruntașiĭ îl rógă să se

pună în frunte, el le răspunde, că primesce, dar trebue adus zaimful, căcĭ numaĭ acela póte mântui țéra.

Din acéstă studiare repede a caracteruluĭ luĭ Amilcar, se vede numaĭ decât, că ceea ce l-a predomnit în tóte acțiunile sale, a fost mitul despre vĕlul sacru. Acest mit e punctul central, în jurul căruia se învîrtesce tótă acțiunea. S'ar puté ḑice, că figura de frunte a pieseĭ, căreia se închină tóte persónele, este el. Matô, Salambô, Hanon și ceĭ lalțĭ, toțĭ staŭ sub influența luĭ; prin urmare nicĭ unul nu îndeplinesce condițiunile de eroŭ saŭ eroină. Care va să ḑică, piesa n'are nicĭ un rol de eroŭ și dacă totușĭ este ceva ce conduce acțiunea, aceea este legenda vĕluluĭ sacru, decĭ titlul maĭ potrivit al pieseĭ ar fi fost «Vĕlul sacru.»

Din acésta urméză conclusiunea, că lucrarea d-luĭ Bengescu-Dabija nu este o tragedie, ci o legendă, căcĭ o legendă este fondul subiectuluĭ ce tractéză.

Aprețiată din acest punct de vedere, lucrarea se presintă cu niște calitățĭ.

Acestea se manifestéză prin aerul mitic, ce se revarsă asupra întreguluĭ, prin concentrarea acțiuniĭ tuturora în préjma vĕluluĭ sacru, prin închegarea cu efecte scenice a subiectuluĭ și prin limba poleită a dicțiuniĭ.

Ceea ce privesce țesătura, autorul s'a inspirat de cunoscutul roman «Salambô» al luĭ Flaubert; care va să ḑică, o notă în detrimentul originalitățiĭ. Grăbim însă s'adăugăm, că l-a utilisat maĭ mult ca pe un studiŭ etnografic și mitologic, din care a scos mitul, persónele și câte-va situațiunĭ legendare, fără de a-l urmă pretutindenĭ; nicĭ felul scrieriĭ n'a permis acésta, căcĭ scena nu póte reproduce tóte peripețiile, de multe orĭ admirabil zugrăvite într'un roman.

Deplin cunoscĕtor al sceneĭ, autorul șĭ-a compus lucrarea ast-fel, ca să pună în fața spectatorilor cât maĭ multe tablourĭ și scene mișcătóre. Cortegiurĭ splendide, intrărĭ și eșirĭ tumultuóse, chefuirĭ sgomotóse, consiliĭ de Senat, resvrătirĭ de ale poporuluĭ, mulțime de soldațĭ și de trupe mercenare, costume și decorurĭ stră-

lucite: se perındă cu multă vivacitate. Tóte acestea sunt menite a ne îmbĕtà vederile; ele ne și captıvéză într'atâta, în cât p'acì p'acì să uĭtăm că asıstăm la o tragedie și ne pare că vedem o operă — fără musică. Partea materială, destinată pentru ochĭ, a eșit învingĕtóre asupra spirituluĭ, care aveà să ne cuprindă sufletul și simțirea

Nu-ĭ vorbă, spectaculósele aŭ un rol ımportant în multe tragedıĭ și maĭ ales în legende. Marele Shakespeare s'a servit chiar şı de elementele naturiĭ. Ele însă sunt numaĭ niște mijlóce menite a mărì impresiunea și nicĭ odată n'aŭ dreptul să abuseze, ținênd în loc desvoltarea acțiuniĭ. In «Amilcar Barca» acest abus se manifestéză maĭ de multe orĭ.

Acéstă trăgănare a acțiuniĭ se maĭ ınăresce și prin dicțıunıle afară din cale lungĭ ale persónelor Fie-care vorbesce atât de mult, în cât dacă s'ar șterge aprópe ȷumĕtate, totușĭ ar fi de ajuns. Ast-fel scenele se lungesc grozav și acțiunea lâncezesce.

Amılcar în situațıunile sale cele maĭ grele, când mıntea n'are timp de meditat, ține discursurĭ lungĭ, îngreuiate cu ideĭ de filosofie adâncă.

Matô, șeful ósteĭ mercenare, în sbuciumările sale amoróse, îțĭ așterne pagine și într'un resuflu îțĭ trîntesce 74 de versurĭ.

Salambô se întrece cu el, în dicțiunĭ de câte 30—55 rêndurĭ.

Spendius asemenea pare a fi de părerea, că spiritul se probéză prin vorbă multă.

Șahambarim, la rêndul sĕŭ, nicĭ el nu scie să fie scurt; dar cel puțın se ivesce maĭ rar pe scenă.

Autorul ar fi făcut dar fórte bine, dacă maĭ tăià din dialogurıle și monologurile cele lungĭ.

Să vedem acum caracterele.

Intre tóte, cel maĭ puțın reușit ni se pare al luĭ Amilcar Barca. Numele luĭ fiind și titlul pieseĭ, ne așteptăm să fie un eroŭ, pe când el nu este decât un om ~~pătimaș~~, îngâmfat, plin de ură, crud și resbunător, care tot declaméză, dar nu face nimica.

Matô, șeful mercenarilor, pe care ni l-am închipuit un om dur, spre surprinderea nóstră, este un bărbat plin de inimă; iértă pe

cel ce l-a rănit și rescumpĕră pe un sclav, care apoĭ — drept rĕsplată — îșĭ bate joc de dînsul Nota luĭ caracteristică este o dragoste nemărginită; aprópe din început și până în sfîrșit se sbuciumă și se tîngue· un adevĕrat cavaler troubadour

Salambô este figura cea maĭ bine fixată. O fată care nu cunósce decât sentimentul dragosteĭ și care pentru sentimentul acesta îșĭ jertfesce viéța.

Hanon, intrigantul perfid, îșĭ îndeplinesce rolul bine. Dar nu pricepem un lucru: de ce intrigéză el în potriva luĭ Amilcar? De ce este dușmanul acestuia? Am cercat motivul, însă nu l-am putut găsi.

Spendius, un fel de nebun Shakespearian, vorbesce cu miez, dar prea abuséză de bunătatea luĭ Matô și în maĭ multe locurĭ devine impertinent

Cele-lalte persóne n'aŭ caractere maĭ marcante și remân în planul al doilea.

In cât pentru limbă, am cuvinte de laudă. Ea are forță dramatică și coloritul feluritelor sentimente ce interpretéză. Versurile, în general, sunt destul de armoniόse; tocmaĭ de aceea mĕ mir, că autorul nu șĭ-a dat silința să îndrepteze și acele locurĭ, unde sintaxa și rima se bat în capete.

Indată primul vers, cu care începe Amilcar, sună monstruos:

De ce ajuns'a casa-mĭ în astă stare-a fi?..

Calitățile dicțiuniĭ însă, orĭ cât de splendide ar fi ele, nu ne pot face să uĭtăm lipsurile organice și constitutive ale uneĭ tragediĭ; de aceea regret, că nu pot propune lucrarea acésta pentru Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu.

Căpitan Gh. Bourceanul, *Nuvele. Focșanĭ 1894.*
Raport de d-l **Iosif Vulcan.**

După ce am cetit volumul de nuvele al d-luĭ Căpitan Gh. Bourceanul, m'am întrebat, că óre ce scop a avut autorul, când a presintat cartea sa la Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu, de 5.000 leĭ?

A lua premiul?

Dar este peste putință ca d-sa — om inteligent — să fi putut crede măcar un moment, că în anul trecut literatura română n'a produs nimic maĭ bnn, decât lucrarea sa.

Nu Presumpțiunea acésta este imposibilă.

Ce a voit dar, presentându-șĭ lucrarea la premiul Academieĭ?

Eŭ gândesc, că n'a dorit decât să afle opiniunea Academieĭ despre talentul d-sale, ca ast-fel să scie, dacă maĭ are să urmeze orĭ ba, pe terenul acesta?

Cu părere de rĕŭ sunt silit a rĕspunde, că volumul d-sale mĭ-a făcut impresiunea unuĭ om fără vocațiune literară. Nicĭ una din nuvelele și schițele sale nu oferă nimic, ce m'ar autorisà să-ĭ recomand a continuà activitatea beletristică.

Prima nuvelă, cu care începe volumul, «Ioan și Ileana», se petrece în popor. Însă autorul nu cunósce de loc viéța poporuluĭ, nicĭ cugetarea și graiul luĭ. Ast-fel ne dă situațiunĭ false și o limbă nepotrivită.

Iată un exemplu de cugetare și limbă străină poporuluĭ:

«—Ioane, ḑise Ileana liberatuluĭ sergent de dorobanțĭ, sciĭ colo la Verciorova, Drapelul cela ce se plecase înaintea Prințuluĭ vostru .. numaĭ doar el îmĭ lipsește, pentru a te sărbători tot așa de frumos. In schimb însă ... în schimb..... înaintea ta, Ioane, închin dragostea și sufletul meŭ.»

Din tótă nuvela nu ne alegem decât cu nisce termenĭ de comandă militară. Póte că din causa asta se numesce și lucrarea «nuvelă militară.»

Nuvelele și schițele, ce urméză, sunt de aceeașĭ valóre. Nu e superióră nicĭ ultima nuvelă, cea maĭ lungă, «Așa le-a fost scrisul»,

care tractéză amor între fata unuĭ proprietar grec şi fiul unuĭ răzeş român, fără invențiunĭ şi fără vr'un avînt, de-țĭ inspiră urîtul.

Este, cred, de prisos a maĭ spune, că sunt în contra premieriĭ Nuvelelor d-luĭ Boureanul.

P. Dulfu, *Isprăvile luĭ Păcală. Epopee poporală în 24 de cânturĭ. Bucurescĭ 1894.*

Raport de d-l **A. Naum.**

Volumul d-luĭ Dulfu se compune din 256 pagine. Epopee poporală în 24 de cânturĭ şi în versurĭ de 16 silabe, cu ilustrațiunĭ de Jiquide şi Hlavsa. Poemul se deschide prin un scurt prolog, din care cer voe să vě citez câte-va versurĭ.

Cum e plină de něcasurĭ vĭața, dacă n'ar fi glume
Şi poveştĭ hazlıĭ şi snoave: ce s'ar face bĭata lume.
Cu poveştĭ adoarme pruncul sub aĭ mameĭ ochĭ de pază,
Şi spunênd poveştĭ bětrânul spre mormînt înaintează.
L'al povestiĭ dulce farmec gândurĭ, grijĭ se maĭ alină,
Şi trăim o clipă-două într'o lume maĭ senină;
Sufletul menit sub soare îndeşert să caŭte pace,
In poveştĭ găseşte, numaĭ, vĭața, lumea care ĭ place..

Păcală, eroul cunoscut este al treilea copil al unuĭ bĭet țěran, care la mórtea luĭ lasă de moştenire la 3 copiĭ o singură vacă. Cum s'o împartă? Céртă mare între frațĭ!... *Lucru vechiŭ,* strigă autorul:

Ce-va părințiĭ după moarte unde lasă,
Rar se 'ntâmpl' acolo 'n urmă să maĭ fie pace 'n casă.

Din céртă 'n céртă, frațiĭ convin ca fie-care din eĭ să facă câte un ocol şi când va venì vaca séra de la câmp, în al căruia ocol va intrà, a aceluia să fie. Doĭ fac îndată ocóle îngrijite, pline cu fel de fel de ierburĭ atrăgětóre. Păcală îşĭ face numaĭ un frundar verde. Vaca vine, se oprесce şi miróse de departe pe la cele două

ocóle, și apoĭ se ducé drept și începe a mâncà din frunḑarul luĭ Păcală.

Vaca-ĭ a luĭ. Dar ce să facă cu dînsa? Pornesce s'o vînḑă. Pe drum se culcă sub un stejar. Prin somn i se pare, că stejarul, prin scârțiitul sĕŭ, îĭ propune să-ĭ cumpere vaca. Tîrgul se face prin somn; el înțelege, că copacul n'are parale în ḑiua aceea; Păcală consimte să-l aștepte o sĕptĕmână. La termen vine, vaca nicăerĭ. Păcală maĭ acordă stejaruluĭ un termen, copacul nu plătesce nicĭ la acesta Atuncĭ de mânie, tae copacul, dar minune!... în trunchiŭ găsesce o căldare cu banĭ El iea din comóră numaĭ prețul vaciĭ, 40 de leĭ și se întórce la frațiĭ sĕĭ, cărora le spune cele întîmplate.

Frațiĭ pornesc, ieaŭ comóra și o duc în sat, împrumută de la popă o baniță, cu care vor să împartă comóra Popa îĭ pândesce, eĭ vĕd pe popă, unul din frațĭ îl ucide din întîmplare. Inspăĭmîntațĭ de acéstă crimă, Păcală pune nóptea cadavrul popeĭ în copacul plin de mere frumóse și cópte al unuĭ sătén vestit de sgârcit. Nóptea târḑiŭ, sățénul priveghind prin grădină, căcĭ se aștepta să fie furat de vecinĭ, zăresce pe popă în copac; el crede, că-ĭ fură, merele, strigă la dînsul și vĕḑênd că popa nicĭ se mișcă, începe a-l împroșcà cu bolovanĭ. Cadavrul picà jos, omul crede că l-a ucis el. Desperat iea cadavrul și-l așéză în carul unuĭ om, care trebuià să se pornéscă cu nóptea în cap la tîrg cu o putină de miere, dar îl așéză așa încât, când s'a luminat de ḑiuă, omul mergênd pe drum, i s'a părut, că popa-ĭ mănâncă mierea. Strigă la dînsul și vĕḑênd, că popa nu se mișcă, îl lovesce c'un ciomag, popa picà jos, omul se sperie și crede că el l-a ucis: frică și spaĭmă; îl ascunde în car și ajungênd pe marginea unuĭ rîŭ, iea pe popă, îl pune pe o scândură și-ĭ dă drumul pe apă. Nisce vînătorĭ, carĭ pîndiaŭ rațe în zorĭ de ḑiuă, se gătesc să le împusce, când de odată zăresc pe popă plutind spre cîrdul de rațe. Vînătoriĭ îĭ fac semn popeĭ să fugă, rațele sbóră și eĭ de ciudă daŭ în scândura, de pe care popa cade în apă.

Din întîmplare în întîmplare, una decât alta maĭ veselă, Păcală ajunge a fi primit de Dumneḑeŭ în persónă, de la care capĕtă un

fluer magic, cu care realiséză o mulțime de scene comice; intră argat la un popă avar, care erà terórea servitorilor sĕĭ și a ómenilor din sat, jupuindu-ĭ fără milă și schingiuindu-ĭ până la sânge. Păcală rĕsbună tóte nedreptățile și sfîrșesce prin a terorisà pe popă, care ar fi dat nu sciŭ-ce, numaĭ să scape de el.

In sfîrșit scapă Păcală o pornesce în altă parte, întîlnesce o nuntă, în care mirésa erà dată cu de-asila. Păcală izbutesce a-ĭ înlesnì fuga și schimbând haĭnele se substitue în locul eĭ și în curînd la nerăbdarea amorósă a unuĭ mire bătrîn, el substitue un țap bărbos, în locul mireseĭ.

O întîmplare fericită îl face să întîlnéscă un om, care póte să se mĕsóre cu dînsul în spirit și veselie; acesta este Tândală. Incântațĭ amândoĭ, în urma uneĭ încercărĭ neisbutite de a se înșelà unul pe altul, eĭ se înțeleg, se admiră și iată-ĭ pentru tot-deauna frațĭ de cruce!. .

De acum înainte acțiunea va fi îndoită, amândoĭ întreprind, unul într'o parte și celă-lalt într'alta, cele maĭ vesele nezbutiĭ. Naiviĭ, proștiĭ, îngîmfațiĭ, femeile necredinciόse, ibovniciĭ, ipocrițiĭ cad victimele lor. Dar Provedința îĭ păstréză și luĭ Păcală o decepțiune El se însóră și, înaintea uneĭ femeĭ, care-ĭ vine de hac, Păcală capituléză. După un traiŭ tiranic, Păcală găsesce scăpare numaĭ în fugă. El pribegesce și reîncepe viéța sa vagabondă de mare justițiar.

După maĭ multe izbîndĭ, fiind-că totul trebue să aĭbă un sfîrșit în lumea acésta, dorința de a-șĭ vedé satul, în care se născuse, suvenirile copilărieĭ sale îl cuprind, căcĭ Păcală, care a realisat atâtea fapte mărețe și pline de bunătate, nu este o ființă rece și indiferentă. El se întórce la casa părintéscă și continuă tot înainte, tot cu glumele sale. O împrejurare face, că toțĭ locuitoriĭ din sat se înnécă. Iar Păcală?... ḑice autorul.

«Dup' acestea a rĕmas în sat doar el,
Cu nevestele vădane. Cum și ce s'o fi 'ntêmplat
Cu vădanele în urmă, nu pot să știŭ, n'am aflat. . . .
Cât despre Păcală însă, el — scăpat de-aĭ sĕĭ dușmanĭ —
A trăit voĭos, de toate în belșug avênd, mulțĭ anĭ,

Ba, de n'a murit, trăeşte chiar şi astăḑĭ...
Şi cu — acestea, —
O închin spre sănătate!—isprăvitu-mĭ-am povestea.
A făcut el, nu e vorbă, şi pe urmă de ale luĭ,
Glume şi drăciĭ—mulţime! Dar de-aş sta eŭ să vĕ spuĭŭ
Pân' la una, toate, toate, câte el a sĕvârşit.
Povestirea-mĭ nicĭ-odată nu ar maĭ avè—sfîrşit.

Iată analisa pe scurt a acestuĭ poem. Fond poporal, autorul l-a tractat cu multă simplicitate şi cu mult natural. Versul corect, limba curată, aşà cum se vorbesce în adevĕr la ţĕră, fără nicĭ o afectaţiune. Câte odată, sub o glumă, sub forma veselă a fraseĭ, se ascunde un sentiment de adâncă melancolie. Literatură netendenţiósă, plăcută la cetire, poemul acesta este o carte bună în literatura nóstră Decĭ o recomand apreţieriĭ d-vóstre spre premiare.

Ion C. Georgian, *O pagină din viaţa Mareluĭ Ştefan. Bucurescĭ 1894. Raport de d-l* **V. A. Urechiă.**

Am cetit, după însărcinarea ce mĭ-aţĭ dat, broşura d-luĭ Ion C. Georgian, purtând titlul: *O pagină din viaţa Mareluĭ Ştefan.*

Am onóre să aduc d-vóstre aprecierile mele asupra aceste lucrărĭ.

Opul d-luĭ Georgian e cuprins în 81 de pagine, deşi sunt marcate 90, dar cele 9 d'întâĭ sunt cuprinse de titlurĭ, de dedicaţiunĭ şi motto. Chiar şi din aceste 81 de paginĭ, maĭ multe sunt consacrate la aprecierile fórte puţin simpatice ale autoruluĭ asupra modernilor istoricĭ românĭ. O culegere destul de numerósă de citaţiunĭ din autorĭ latinĭ, carĭ n'aŭ nimica a face cu însăşĭ tesa, sporesce încă foile lucrăriĭ d-luĭ Georgian. In realitate, cam de la pagina însemnată cu numĕrul 16, autorul începe a se ocupà cevà maĭ de aprópe de tesa, ce şĭ-a propus. Prin urmare, dacă cele 74 de pagine n'ar cuprinde decât expunerea neamestecată cu nicĭ o

altă materie străină, încă din capul loculuĭ ar urmà să se întrebe cine-và, ce raport material póte fi stabilit între un premiŭ de 5 000 leĭ şi între o lucrare de aşà mică extindere? Negreşit, nu contestăm posibilitatea, ca Academia să premieze une-orĭ o lucrare de fórte mică extindere şi să-ĭ dea preferinţa, faţă cu întregĭ şi numeróse volume, inferióre ca fond şi ca formă. Decât totuşĭ ar fi de dorit, ca tinerii autorĭ, carĭ îşĭ presintă opurile la concursurĭ, să se deprindă, în modestia care aşà de bine şéde tuturor, de a stabilì eĭ înşişĭ o proporţiune între lucrarea lor, între munca depusă la acea lucrare şi între premiul, la care dînşiĭ o presintă.

Admiţênd că lucrarea d-luĭ Georgian este din cele maĭ eminente, eŭ nu pot să-mĭ ascund impresiunea, că, extract din foiletonul unuĭ jurnal politic, ea nu se presintă în condiţiunĭ materiale corespundĕtóre la un premiŭ de 5 miĭ de leĭ. Autorul va convenì, că 70 şi maĭ bine de leĭ plată pe o pagină de formatul opuluĭ sĕŭ nu s'ar puté acordá cu înlesnire, nicĭ chiar dacă lucrarea ar întrunì unanima aprobare a cărturarilor românĭ.

Dar să vedem, dacă din acest punct de privire lucrarea d-luĭ profesor Georgian îşĭ justifică aspiraţiunea la premiŭ.

D-l Georgian consacră multe locurĭ din broşura sa la critica malevolă a istoricilor noştri modernĭ. D-sa le imputá lor, că Europa n'a cunoscut şi nu cunósce până astăḍĭ gloria veche a Românilor. *A cuĭ e vina,* ḍice d-luĭ, *dacă învĕţaţiĭ marĭ din Europa, abia ştiŭ de numele luĭ Ştefan cel Mare şi a patrieĭ luĭ?* D-l Georgian rĕspunde, că vina *este maĭ ales a istoricilor noştri. Eĭ n'aŭ fost la înălţimea chemăriĭ ce şĭ-aŭ luat; eĭ aŭ neîngrijit ceia ce era de căpetenie pentru lucrurĭ neînsemnate.*

Ba, cevà maĭ departe, d-l Georgian exclamă, că *mariĭ şi învĕţaţiĭ istoricĭ aĭ secoluluĭ nostru n'aŭ cetit şi eĭ Letopiseţile bĕtrânilor noştriĭ! Eĭ!* rĕspunde tot d-l Georgian, *sĕ vede bine că eĭ nu le-aŭ cetit, de vreme ce n'aŭ vĕḍut un lucru atât de mare, şi care sare în ochiĭ copiilor, după cum sĕ póte convinge orĭ-cine, din urmarea acestuĭ studiŭ.*

Eŭ asigur pe d-l Georgian, că am cetit cronicele în ceĭ 40 de anĭ de profesorat aĭ meĭ; ba încă eŭ am avut de la gloriosul meŭ magistru, amic și coleg M. Kogălniceanu, misiunea de a urmări de aprópe publicațiunea edițiunii ultime a letopisețelor și cu tóte acestea declar încă din capul loculuĭ, că n'am vĕḑut rĕsărind din studiul cronicelor un lucru atât de mare, ca acel care face obiectul teseĭ d-luĭ Georgian.

Și mărturisesc că, deși nu cunosc personalmente pe d-l Georgian, sunt fórte bine dispus în favórea d-sale, pentru că d-sa are cuvinte calde în memoria mareluĭ meŭ magistru, coleg și amic M. Kogălniceanu, și pentru că se declară, că este ca și mine, un adorator entusiast al Mareluĭ Ștefan Vodă.

Decât, dacă împreună cu autorul venerez memoria mareluĭ eroŭ și aceea a mareluĭ bărbat de Stat și Academician M. Kogălniceanu, nu pot admite, de la primul pas, afirmațiunea d-luĭ profesor, definițiunea ce d luĭ dă despre istorie, când ḑice, că *faptele sunt aceia ce le creiază istoricul.* (Pag. 11.)

Istoricul nu are misiunea de a *creà faptele,* căcĭ atuncĭ nu maĭ facem istorie, ci roman și clădirĭ de miragiurĭ ale mințiĭ neînfrînate.

D-l Georgian, mi se pare, în adevĕr, că încércă a-șĭ pune în aplicare doctrina, când vine să susțină tesa, că Ștefan cel Mare a domnit, *cu domnie efectivă,* 16 anĭ în Țéra-muntenéscă. D-l Georgian afirmă, la pag. 15, că va dovedi acésta cu *documente de valóre decisivă* și la pagina 17 adaugă a ḑice, că *doveḑile, cu care autorul susține afirmația sa, sunt absolut hotărîtóre;* că *le-a întors pe tóte fețele . . , dar a fost nevoit în cele din urmă să cedeze evidențiĭ.*

Să vedem, întru cât doveḑile aduse de autor ne-ar fi putut împinge și pe noĭ să considerăm «*pro veritate*» fapta judecată de d-sa.

D-l Georgian, profesor de istorie, hotărît să scrie tesa sa, se ocupă maĭ întâĭ cu clasarea isvórelor ce a consultat. D-sa scóte doveḑile sale din treĭ isvóre deosebite: ântâĭ, isvórele locale mun-

tenescĭ; al doilea, isvóre polone și al treilea, isvóre moldovenescĭ.

D-l Georgian dă precădere isvórelor muntenescĭ, sub cuvînt că, «dacă voim a ști cu certitudine, ce anume s'a petrecut în Ţéra Românéscă între aniĭ 1477 și 1493, trebuie să întrebăm întâiŭ pe locuitoriĭ acesteĭ ţĕrĭ.»

Afirmaţiunea acésta nouă a d-luĭ profesor aveà deplina valóre, dacă d-sa puteà să consulte scrierĭ muntene contemporane, saŭ măcar apropiate de epoca luĭ Ștefan cel Mare. D-sa nu aduce însă, nicĭ consultă alte cronicĭ decât unele cu mult posterióre și Anume: a) un letopiseţ manuscris din posesiunea P. S. Archiereŭ Narcis Creţulescu, scris la 1739, b) letopisețul numit de Șincai Anonimul românesc, cel publicat în *Magazinul istoric pentru Dacia* în tom. al IV și c) cronica luĭ Constantin Căpitanul, pe care nu sciŭ de ce îl califică de ilustru.

D-l Georgian maĭ consultă și douĕ manuscrise din Biblioteca Academieĭ, cel cu numĕrul 196, care nu este decât o copie din letopisețul *anonim*, scris la finea secoluluĭ al XVII, după părerea d-luĭ Bianu, iar după a mea maĭ târḑiŭ, în al XVIII, și manuscrisul cu numĕrul 340, o compilațiune de la finea secoluluĭ XVIII, cu data certă 1785.

Tóte aceste isvóre muntenescĭ le găsesce d-l Georgian superióre cronicelor moldovenescĭ, măcar că acelea sunt cu mult maĭ vechĭ și maĭ apropiate de domnia luĭ Ștefan Vodă.

Numaĭ la pagina 75, autorul face revisia isvórelor moldovenescĭ, pe carĭ le declară, că *aŭ o valóre secundară*; d-sa trece în revisie letopisețul luĭ Ureche și cronica Putnénă, așà cum a adus-o d-l Hasdĕŭ.

Superióre isvórelor moldovenescĭ declară d-l Georgian, că sunt și isvórele polone. Dlugosz, care laudă pe Ștefan Vodă, presintă autoruluĭ textul cel maĭ positiv, pe care să-șĭ întemeeze tesa. Un alt resunet maĭ depărtat, despre domnia luĭ Ștefan Vodă în Ţéra-românéscă îl află d-l Georgian în Strikowsky, publicat de d-l Hasdĕŭ în *Archiva istorică*. Din faptul că în palatul domnesc muntén, la curtea luĭ Alexandru Vodă, la 1574—75, Strikowsky

a vědut aninat portretul luĭ Ștefan Vodă, d-l Georgian conchide, că acésta este o nouă dovadă, că Ștefan a fost când-va Domn și al Țěriĭ-românescĭ. Autorul uĭtă însă, că Alexandru Vodă a putut să priméscă acest portret al luĭ Ștefan de la frate-sěŭ, Petru Șchiopul, care tocmaĭ în aceĭ anĭ domnià în Moldova

O ultimă categorie de probe la tesa sa, aduce d-l Georgian din existența la Rîmnicul-Sărat a uneĭ bisericĭ construite altă dată de Ștefan cel Mare. D-sa a visitat biserica acésta dısă *Pétra* și constată, că nu maĭ există pomelnice vechĭ, din carĭ să se probeze, că între ctitoriĭ eĭ a fost Ștefan Vodă. Numaĭ tradițiunea amintesce despre acésta și o pétră cu inscripțiunea următóre cu mult posterióră luĭ Ștefan Vodă și care nu pomenesce de loc despre bătălia de la Rîmnic orĭ despre domnia în Muntenia a luĭ Ștefan Vodă:

ACÉSTĂ-S-ȘI-D-BISÉRICĂ-A CĂRIIA-ÎI IASTEH-S PP-DOMNI
PARASKIVE-FOSTA-FĂCUTĂ-DE-ȘTEFAN-VOD-CEL-BUN
DEN-MOLDOVA-ȘI TRECĔND-MULȚ-ANI-SAU STRICAT-DECI
IN-ZILILE-LUI-ION-COSTANDIN-BB-VOIVOD-IAR (?) SA ÎNDEMN.
VECINĂTATÉ-ȘI-AU AJUTAT-CINE-CU-CE SAU ÎNDURAT
ȘI O AU REFĂCUT-DIN-FERESTRI IN SUS-ȘI SAU FĂC
UT ȘI SLON-CĂ NA FOST FIIND ISPRAVNIC-DUMITRAȘCO-CĂP-BAGD (?)
APOI-ȘI CU AȘA KELTUIALĂ-SAU ÎNDEMNAT-DE O AU IN
VĚLIT-SI IAU FĂCUT-ȘI STĂLPII UȘILOR-ȘI O AU ȘI PARDOSIT
PENTRU-ATUTUROR-VÉCĬNICA POMENIRE-SEP-LT-7213.

Acéstă inscripțiune, rěŭ cetıtă de d-l profesor, pomenesce decĭ ca vechıŭ ctitor al în parte desființateĭ bisericĭ pre Ștefan Vodă al Moldoveĭ.

Este locul să observăm, cu surprindere neplăcută, pentru noĭ, că d-sa transcrie data inscripțiuniĭ greșıt, puind-o la 1705, pe când este dın 7213 luna Septembre. Autorul a scădut 5508 în loc de 5509 dın data de 7213, cum trebuià să fie scădut anul pentru lunile Septembre până la Decembre.

O altă neplăcută surprindere am avut, vědênd la pag. 80, că d-l Georgian nu scie ce însemnéză vorbele *fiind ispravnic Dumitrașcu Căpitanu*. Acest personagiŭ a fost însărcinat cu pri-

vigherea lucrăriĭ de restaurare, cu *isprăvnicia* acesteĭ afacerĭ; iar d-l Georgian crede, că *ispravnic* însemnéză *administrator de judeţ. Pe vremea luĭ Brâncoveanu*, exclamă sarcastic autorul, *se găseaŭ ispravnicĭ, carĭ cheltuiaŭ din avutul lor, pentru a repara vechile biserici. Astădĭ ne-am civilisat mult, şi, mulţumim Ceruluĭ, nu maĭ avem asemenea retrogradĭ în isprăvniciĭ.*

Regretabilă ignoranţă pentru un om, care singur crede, că a cetit tóte letopiseţele românescĭ cele necetite de moderniĭ istoricĭ!

Autorul conchide, vorbind despre biserica «Pétra» din Rîmnic, dicênd, că privesce biserica acésta, ca dovadă *absolut hotărîtóre* despre domnia luĭ Ştefan în Ţéra-românéscă. (Pag. 80).

D-l profesor nu arată în ce mod póte fi acéstă biserică o dovadă absolut hotărîtóre. Faptul că Ştefan cel Mare a construit o biserică, fie şi maĭ multe, în Ţéra-românéscă nu probéză tesa d-luĭ Georgian. Mateiŭ Basarab a zidit mânăstirea Soveja în Moldova şi Vasile Lupul biserica Stelea din Tîrgovişte şi aceste mânăstirĭ nu dovedesc, că Mateiŭ Basarab a stăpânit Moldova şi Vasile Lupul Ţéra-muntenéscă. Nu cum-va schitul românesc din Lemberg e o dovadă, că Moghilesciĭ aŭ stăpânit Galiţia?

Maĭ de temeiŭ sunt însă afirmările cronicarilor Românĭ şi străinĭ cercetaţĭ de d-l profesor Georgian, decât biserica Pétra din Rîmnicul-Sărat?

Să amintim şi noĭ principalele aceste afirmărĭ începênd cu Ureche.

La 6973 Ianuarie 23, după Ureche, Ştefan Vodă a rescumpĕrat cetatea Chilia şi Cetatea Albă. Decĭ acest eveniment e pus la anul 1465.

Amintesc acest eveniment, pentru că precedă altele, în carĭ se manifestă conflictul dintre Ştefan Vodă, şi Domnul muntén.

La 6978 Februarie 27, Ştefan arde Brăila, decĭ intră în răsboiŭ cu Radu Vodă, prin urmare acest eveniment este din anul 1470.

In urma acestuĭ eveniment Radu Vodă cel Frumos intră în duşmănie cu Ştefan Vodă şi dară în anul 6979, în luna Novembre, se

intîmplă răsboiul de la Cursul Apeĭ, învingerea luĭ Radu, urmărirea luĭ și impresurarea cetățiĭ Dâmbovița. De aci Ștefan Vodă a luat pe Dómna luĭ Radu Vodă *Măria* și pe fiica sa Vochița, pe care maĭ apoĭ a luat-o de soție. Radu Vodă a fugit, iar Ștefan Vodă, de la Dâmbovița, s'a întors la Sucéva, dând laudă luĭ Dumnedeŭ, iar pe Basarab Laiot l-a lăsat Domn în Téra-românéscă și a domnit o lună.

Radu Vodă a năzuit la Turcĭ să-șĭ recapete domnia.

Decĭ cu ajutor turcesc, Radu Vodă alungă pe Basarab Vodă și apoĭ îșĭ îndréptă oștirile în contra luĭ Ștefan Vodă în Moldova. Se întîmplă răsboiul de la Socĭ, la 6979 Martie 7. Radu este bătut Cu tóte acestea numaĭ la 6981 Novembre (1472) Ștefan Vodă intră din noŭ cu óste în potriva luĭ Radu, în favórea reașezăriĭ în tron a luĭ Basarab Laiot. Acéstă expedițiune nu isbuti și Basarab Vodă se întórse în Moldova urmărit de Turcĭ, în Decembre 6981, adecă 1472.

Urméză aci scirea despre anul 6982 Octobre, când Ștefan Vodă a luat cetatea Teléjenul, după care la 5 Octobre, acelașĭ an, cronicarul dice, că s'a întîmplat răsboiŭ în Téra-muntenéscă cu Unguriĭ și cu Țepeluș Vodă și cu ajutor de la Dumnedeŭ a isbândit Ștefan Vodă, și a bătut pe Ungurĭ și Țepeluș cu răsboiŭ.

In aceeașĭ lună, adaugă Ureche, în 20, a răsbit și pe Basarab.

Nu este locul să studiem de aprópe aceste informațiunĭ, nicĭ să clarificăm cine erà Țepeluș și cine erà Basarab. D-l profesor și coleg Xenopol a făcut acésta maĭ de curînd în *Archiva* din Iașĭ, care chiar aséră mĭ-a sosit la mână. Constatăm numaĭ, după Ureche, că în anul 6983, adecă la 1475, Radu Vodă este Domn în Téra-românéscă și că vine cu oștĭ asupra luĭ Ștefan Vodă. Data e confirmată și de cronica luĭ Strikowsky și de alte cronice polone, carĭ pomenesc de răsboiul luĭ Ștefan de la Podul-Inalt.

Ștefan Vodă atuncĭ merge în contra luĭ Radu Vodă și se întîmplă bătălia de la Rîmnic, de la 13 Ianuarie, în anul 1476. D-l profesor Georgian pune data acesteĭ bătăliĭ la 1477. Munteniĭ perdură răsboiul, dar Ștefan se împăcă, căpĕtând de hotar al țĕriĭ ho-

tarul cel noŭ al Milcovuluĭ, de unde Munteniĭ până atuncĭ susţineaŭ, că hotarul Tĕriĭ-românescĭ este să fie până în hotarul Trotuşuluĭ.

La 6984 luna luĭ Iulie, Ureche pune bătălia de la Valea Albă, la care răsboiŭ, ḑice cronicarul, a fost şi Basarab Vodă cu Munteniĭ.

Din causa acesteĭ părtăşiĭ la răsboiul de la Valea Albă a Muntenilor, Ştefan Vodă caută din noŭ a-şĭ resbunà, mergênd cu răsboiŭ contra Muntenilor. O nouă bătae se întîmplă la Rîmnic, între Ştefan Vodă şi Vlad Ţepeluş. Domnitorul muntén e prins şi ucis; şi a pus Ştefan Vodă domn al Ţĕriĭ-românescĭ pe Vlad Vodă Călugărul, care maĭ apoĭ a făcut vicleşug asupra luĭ Ştefan Vodă, pentru-că dădù ajutor Turcilor (1484), când a mers de a luat cetăţile şi a prădat ţéra Iar Ştefan Vodă după răsboiul, ce cu noroc l-a făcut, cu mare laudă s'a întors la scaunul sĕŭ, la Sucéva.

Acì cronicarul Ureche face o observare, care cam încurcă adevĕrul. El spune, că uniĭ scriitorĭ afirmă, că nu Ţepeluş Vodă a fost prins, ci Radu Vodă şi din contră pre Ţepeluş l-a lăsat Domn în locul luĭ Radu, ajutat la acésta de Braşovenĭ.

Aşa dar din textele luĭ Ureche resultă:

1. că o primă dată Ştefan Vodă, după învingerea luĭ Radu (al IV cel Frumos), a luat Ţéra-românéscă şi a pus Domn în ea pre Basarab Laiot, în Novembre 6979, adecă la 1470. Acest vasal al luĭ Ştefan Vodă nu domnesce decât o lună, căcĭ este alungat de Radu Vodă cel Frumos. Ştefan Vodă nu isbutì să reinstaleze pe Basarab Laiot.

2. Luĭ Radu al IV urméză Vlad al V Ţepeluş, cu care Ştefan se bate la 6982 Octobre.

3. La 6983 (1475) aflăm Domn al Ţĕriĭ-românescĭ pe Radu al V, cu care Ştefan Vodă are la 1476 bătălia de la Rîmnic, în urma căreia se împacă, luând de hotar Milcovul.

4. Numaĭ după noua bătălie de la Rîmnic din 6989 se întîmplă o nouă cucerire a Ţĕriĭ-românescĭ de către Ştefan Vodă şi numirea de Domn al acesteĭ ţĕrĭ a luĭ Vlad Vodă, ḑis Călugărul. Decĭ nu de la 1477, ci numaĭ de la 1481 s'ar puté ḑice, că Ştefan

Vodă dispune de Ţéra-românéscă, dar şi acésta nu pe 16 anĭ, ci numaĭ până la 6992 (1484) luna Iulie, când Vlad, mergênd cu Turciĭ la Chilia şi Cetatea Albă contra luĭ Ştefan Vodă, a făcut vicleşug asupra luĭ Ştefan Vodă. Acì o observare: D-l Georgian a cetit rĕŭ cronica.

Vorbele *luând Ţéra-muntenéscă a lăsat pe Ţepĕluş în locul sĕŭ,* le interpretă greşit d-l Georgian, ḑicênd, că Ştefan a făcut din Ţepĕluş un locotenent al sĕŭ la domnia munténă, căcĭ Ureche în frasa acésta înţelege prin *locul sĕŭ,* că în locul luĭ Radu-Vodă a lăsat Domn pe Ţepĕluş.

Cronicele munteneseĭ sunt departe de a presentà isvóre maĭ importante ca cele moldovenescĭ. Scrise cu mult maĭ târḑiŭ decât a luĭ Ureche, ele nu merită considerarea, ce le acordă d-l Georgian. Totuşĭ să le analisăm şi pe acestea

Anonimul românesc. Acest cronic pune domnia luĭ Ţepeluş Vodă, ḑicênd că a avut răsboiŭ la Rîmnicul-Sărat cu bătrînul Ştefan Vodă din Ţéra Moldoveĭ şi a fost isbânda la Ştefan Vodă. *Şi aŭ şeḑut aicĭ în ţéră de aŭ domnit anĭ 16. Apoĭ Radu Vodă cel Mare.*

Greşit a cetit d-l Georgian şi acest text, cel care maĭ cu sémă îl autoriséză să ḑică, că 16 anĭ Ştefan Vodă a fost Domn şi al Ţĕriĭ-româneseĭ. In adevĕr, cronica pomenesce nu de aniĭ domnieĭ luĭ Ştefan Vodă, ci de aniĭ cât a domnit Vlad V, care tocmaĭ 16 sunt la numĕr în cele două domniĭ. Singura cronică, care autorisă pe d-l Georgian să-şĭ susţină tesa, este aceea a luĭ Constantin Căpitanul. Dóră de aceea îĭ ḑice «ilustru». Acesta pomenesce, că după ce Ştefan Vodă a biruit pe Ţepeluş, *ĭ-a luat ţéra de a stăpînit-o pre multă vreme* (*Magazin istoric,* tom. I, pag. 108). Şi ceva maĭ departe acelaşĭ cronicar adaugă a ḑice, că *după stăpînirea luĭ Ştefan Vodă, în câtă-va vreme aicĭ în Ţéra-românéscă, s'a ridicat Domn Vlad Vodă Călugărul, care a domnit 3 anĭ.*

Observăm înainte de tóte, că cronica atribuită luĭ Constantin Căpitanul este scrisă la 1769, saŭ cel puţin la finea seculuIuĭ al XVII. (Veḑĭ

Mag. ist. tom. I. Nota de la pag. 83 și 84). Copistul a înțeles rĕŭ, probabil, vechea redacțiune, întemeiată tot pe Anonimul Românesc. In loc de a atribui aniĭ de domnie luĭ Țepeluș, iĭ atribue luĭ Ștefan Vodă.

Textul acesta greșit îl întăresce autorul printr'o altă cronică, manuscrisul 196, din Archiva Academieĭ.

Acésta cronică scrie, că după acésta, în cursul anilor 6985, *a venit* Domn Țepeluș și a avut războiŭ cu bătrînul Ștefan Vodă din Țéra Moldoveĭ; atuncĭ în óste a perit și Țepeluș Vodă și a fost isbânda la Ștefan Vodă. Și a domnit Țepeluș Vodă anĭ . . . ., iară ***Ștefan-Vodă a ședut acì în țéră Domn anĭ 16.***

D-l Georgian face mare cas din acest text, care și el nu este decât o corumpere a textuluĭ din cronica Anonimuluĭ Românesc. Precum maĭ sus arĕtăm, e vorba nu de aniĭ domnieĭ în Țéra-românéscă aĭ luĭ Ștefan Vodă, ci de aceĭ aĭ luĭ Vlad Țepeluș. Imprejurarea că în textul citat maĭ întâĭ nu se pomenesce de numĕrul anilor, cât a domnit Țepeluș Vodă, nu justifică conclusiunea d-luĭ Georgian, că Ștefan Vodă a domnit 16 anĭ la Muntenĭ, ci probéză, că avem a face cu o copie greșită din Anonimul Românesc. Copistul a schimbat frasele, a atribuit luĭ Ștefan aniĭ de domnie aĭ luĭ Vlad și când a voit să arate aniĭ de domnie aĭ luĭ Vlad, n'a sciut ce cifră să pună și a lăsat locul gol. Am spus dejà, că manuscrisul No. 196 este din secolul XVIII. La finea acestuĭ manuscris, se află un isvod al Domnilor Țĕriĭ-românescĭ, în care se înscriŭ la domnia luĭ Vlad Vodà Țepeluș ceĭ 16 anĭ de domnie, atribuițĭ luĭ Ștefan cel Mare de d-l Georgian.

D-luĭ Georgian nu-ĭ convine acest isvod de Domnĭ și gata este să-l declare o lucrare ***posterióră,*** pentru-că este scris cu alt condeiŭ și cu altă cernélă. (Pag. 31).

Póte fi scris isvodul de altă mână, dar el este tot de la finele secoluluĭ XVIII și în tot casul probéză, că ceĭ 16 anĭ de domnie aĭ luĭ Vlad Țepeluș eraŭ cunoscuțĭ la maĭ mulțĭ din ceĭ, carĭ se ocupaŭ cu cronologia țĕriĭ.

D-l Georgian explică contradicerea dintre isvod și cronică într'un mod neadmisibil. D-luĭ dice, că «acest prețios isvod ni esplică, cum a dispărut din amintire domnia de 16 anĭ a luĭ Ștefan *Dușmănia nesfîrșită dintre Moldovenĭ și Muntenĭ a dat ródele eĭ pĕnă și în chronice. Vre-un învĕțat Român, supărat, enervat de presența Moldovanuluĭ Ștefan în lista domnitorilor patrieĭ sale,* a găsit cu cale și patriotic să-l detroneze cu condeiul, și l'a detronat pentru mult timp dar .. (grație d-luĭ Georgian) nu pentru tot-de-a-una.»

Cu asemenea explicațiunĭ, tot detronat rĕmâne Ștefan Vodă din domnia Țĕriĭ-românescĭ !

D-l Georgian constată, că în isvodul, de care ne-am ocupat, nu este scris și *Vlad Vodă Călugărul.*

Ca ce conclusiune se póte trage din acéstă omisiune, în favórea celor 16 anĭ de domnie în Téra-muntenéscă, a luĭ Ștefan Vodă?

Despre importanța ce d-l Georgian dă celuĭ de al doilea codice din Archiva Academieĭ, cel cu numĕrul 340, m'am rostit maĭ sus. D-sa voesce a găsì o vechime maĭ mare decât finea seculuĭ al XVIII, prin faptul că nu ajunge cu istoria la Vasile Lupul, «prin urmare opera a fost întocmită la acea epocă»

Neadmisibilă conclusiune, căcĭ putem fórte bine, propunêndu-ne chiar noĭ astădĭ să facem istoria Românilor, să nu ajungem a scrie decât până la Vasile Lupul, fără ca din acésta să urmeze, că scrierea nóstră este contemporană cu Domnul, până la care am răsbit cu condeiul.

D'apoĭ însușĭ titlul codiceluĭ puteà spune d-luĭ autor, că Logofĕtul Ștefan Crețulescu, la 1785, ișĭ propusese să facă istoria întrégă a Țĕriĭ-românescĭ și a Moldoveĭ ba și a țĕrilor vecine străine «pre larg ... *din multe létopisețe și cu bună îndreptare alcătuit precum se vede.*»

D-l Georgian denégă Logofĕtuluĭ Ștefan paternitatea cronicеĭ, dicênd că limba, în care e scris codicele, este maĭ veche ca aceea a seculuĭ al XVIII. Apoĭ bine, n'a declarat Logofĕtul Ștefan, că istoria luĭ este *din multe létopisețe?* Ceea ce e curios, este că însușĭ d l Georgian recunósce, la pag. 35, că Logofĕtul Ștefan este

plus-minus copiat din Ureche, precum pasagiele relative la Valachia le-a copiat Logofĕtul Ștefan din cronice muntenescĭ. Mare cas face d-l Georgian din faptul, că Logofĕtul Ștefan declară, că nu scie cât a domnit Vlad Vodă Călugărul. Eĭ, și ce urméză de aci? urméză, că a domnit Ștefan Vodă?

După d-l Georgian așà urméză, maĭ ales că lucrul e adeverit și de Dlugosz.

D-l Georgian aduce la pag. 50 următorul text din Dlugoș:

«*Magni vir animi Stephanus Voievoda Valachiae, instaurata ex agrostibus in supplementum eorum, qui in clade Turcorum ceciderant, militia, ne ociose (sic) sedens segniter elanguesceret, circa sancti Martini diem Bessarabiam cum exercitu ingressus. Praesidem ejus Radulonem filium Vlad Draculae, a Turco constitutum, tradentibus sibi ultro illum civibus de Braszow, captivat*: **Et omni Bessarabia in suam potestatem redacta,** *ejectis de illa Turcis, plerisque trucidatis, et* **constituto in illa vice sua** *Praefecto Czipulisza nomine,* **ipsam sui juris facit.**»

D-l Georgian traduce acest pasagiŭ în modul următor:

«Bărbatul marinimos Ștefan, Voievodul Valachieĭ, reînoită fiind armata sa *din ţĕranĭ,* în locul acelor carĭ căḑuseră în desastrul Turcilor, pentru ca să nu se lângezéscă maĭ repede în trândăvie, năvăli cu armata în Bessarabia, prinse pe guvernatorul eĭ *Radul fiul luĭ Vlad Dracul,* așĕḑat de Turcĭ, pe care i-l dederă dincóce cetăţeniĭ din Brașov. Și **tótă Bessarabia fiind adusă în puterea sa,** Turciĭ fiind alungaţĭ din ea, și ceĭ maĭ mulţĭ fiind ucișĭ, și punênd în locul sĕŭ un Prefect (guvernator militar) cu numele *Cipulișa,* **o face supusă șie.**»

Traduttore—traditore!

Ipsam sui juris facit, venind după «constituto in illa (Bessarabia) vice sua praefecto Czipulisza nomine,» se póte interpretà și altcum decât d-l Georgian traduce acest pasagiŭ.

Dar presupunênd, că în adevĕr Dlugosz și Cromer, etc., ar raportà fapte, pre carĭ nu le-am puté admite în faţa documentelor propriĭ din ţéră, de ce valóre ar maĭ puté fi informaţiunile acelor scriitorĭ străinĭ.

Și tocmaĭ așà e casul

In adevĕr, nu încape afirmaţiune de cronică nicĭ internă nicĭ

externă asupra realităţiĭ, saŭ nerealităţiĭ uneĭ domniĭ, când, precum putem probà, posedăm în archivele nóstre publice şi private o lungă serie de documente, probând contrariul teseĭ d-luĭ profesor Georgian.

Să admitem pentru un moment, că Ştefan cel Mare a domnit 16 anĭ în Ţéra-muntenéscă.

Dacă a domnit, cine póte contestà, că n'a putut într'o domnie aşà de lungă să nu lase marele Domn chrisóve în diverse afacerĭ publice şi private.

Mi s'a spus, că ar fi un act, în care Ştefan se intituléză Domn al ambelor ţĕrĭ.

Acel act păstrat în Archivul de la Braşov nu se referă, ḑice-se, la afacerĭ muntene. Nu este nicĭ chiar un act de valórea chrisóvelor date de Vasile Lupul, ca Domn *al Moldoveĭ şi Valachieĭ*. Este cu totul departe de natura acelor acte date de Michaiŭ Vodă, în Moldova şi pentru Moldovenĭ.

Şi pre când nu găsim documente muntenescĭ de la Ştefan Vodă cel Mare, ca Domn muntenesc, noĭ posedăm o serie destul de bogată de documente de la diverşĭ Domnĭ din epoca, tocmaĭ în care d-l Georgian pune domnia luĭ Ştefan Vodă în Ţéra-muntenéscă.

Ne am întâlnit firesce în acest mod de argumentare cu d-l coleg Xenopol. Voiŭ profità de critica d-luĭ Xenopol din acest punct de vedere, înşirând pe lângă documentele mele şi pre cele enumerate de d-l Xenopol, carĭ în graba lucrăriĭ mele ar fi putut să nu-mĭ vină sub condeiŭ.

Iată documente, carĭ probéză în contra teseĭ d-luĭ Georgian, că între aniĭ 1477 până la 1493, nu domnesce în Muntenia Ştefan Vodă al Moldoveĭ, ci Munteniĭ aŭ Domnĭ propriĭ.

a) Actul de la Mladi-Basarab, adecă cel tînĕr, din 6988 Novembre 17, adecă 1479, conservat în Archiva Academieĭ, pachet XI, documentul No. 252;

b) Alt act de la acelaşĭ Domnitor, din 6988 Aprilie 1, adecă din 1480 (XI, No 253);

c) De la acelașĭ Basarab cel Tînĕr, 6988 Aprilie 3, adecă 1480 (XI, 254);

d) De la acelașĭ Domnitor tot din 3 Aprilie 6988, adecă 1480, act prin care poruncesce, ca nimenĭ să nu fie volnic a vînà pesce saŭ pasce vite pe moșia Tismaneĭ;

e) De la acelașĭ Domnitor Mladı Basarab, cu data din Pitescĭ, 16 August 6989, adecă 1481 (XL, No. 6);

f) Actul din 13 Iulie 6990 (1482) de la Vlad Vodă, din Tîrgoviște (XL, No. 7);

g) Documentul din 1 Iunie 1483 de la Vlad fiul luĭ Vlad cel Mare, dăruind o moșie mânăstiriĭ Tismana. (Venelın, ***Vlaho Bolgarskiĭa Gramoti***, pag 124);

h) Tot din 1483, Iunie 5, prin care Vlad Vodă, fiul luĭ Vlad cel Mare, întăresce o cumpĕrătură de moșie (***Archiva istorică***, tom. I, 371 Vedĭ și în ***Mag. ist. p. Dacia***, chrisov. din 1483 de la Vlad Vodă. Vedĭ și Hurmuzaki, ***Documente*** II, partea I, pentru 1484);

i) Actul din 23 Aprilie 1486, publicat în ***Columna luĭ Traian*** din 1876, la pag. 468; și acest act este tot de la Vlad Vodă;

j) Actul dın 6995 de la Vlad Vodă, dat din Tîrgoviște, pentru a patra parte din Plopenĭ și cu vad de móră în Teléjen «pentru că aŭ cumpĕrat-o jupânul Drăghicĭ Stoica de la Ciora, drept treĭ miĭ de aspri gata și aŭ dat Domnieĭ mele un cal » Documentul scris de Radu Grămaticul l-am descoperıt la Mınisteriul Domeniilor. (Vedĭ Condica 7181);

k) Documentul din anul 6996, adecă din 1488, pe numele Io Vlad Voevod, Domn a tótă Ţéra-românéscă, feciorul Mareluĭ Vlad Voevod. Domnitorul întăresce o cumpĕrătură de moșiĭ, partea Danciuluĭ din Cornenĭ și adauge a ḑice că «Domnia mea le-am iertat calul obicĭnuit a se da domnıeĭ.» (Vedĭ Domeniĭ, 7181, Condica mânăstiriĭ Mărginenĭ, pag 224, verso);

l) Actul din 7 Ianuarie 1490, prın care Vlad Vodă, fiul luĭ Vlad cel Mare, dăruesce un sat mânăstiriĭ Tismana (***Archiv. ist.*** tom. I, pag. 66);

m) Actul de la Vlad Vodă, fiul Mareluĭ Vlad Vodă, din 22 Maiŭ

6997, dat din Bucurescĭ, 1489, aflător la Academie (XI, No. 255);

n) Actul din 12 Aprilie 1490, prin care Vlad, fiul luĭ Vlad cel Mare, dăruesce nisce sate mânăstiriĭ Govora. (Sbornicul din Sofia, No. IX, 1893, pag. 341);

o) Documentul de la Vlad sinVelikago Vladi, pergament, din Bucurescĭ, de la 7000—1492 (Acad. XL, No. 10);

p) Document din 16 Martie 1494, de la Vlad Vodă, prin care întăresce stăpânire Bistrițeĭ pe tóte mânăstirile dăruite eĭ de vechiĭ Domnĭ, maĭ adăogând și Domnia sa cu fiiĭ Domnieĭ sale Radu și Mircea Voevod și vama din Secuĭ la Jiŭ. (Acad. XXIII, 1);

q) Din 1495—7003 Iunie 4, Academia posedă document de la Radu Vodă, fiul prea bunuluĭ Vlad Vodă (XX, No. 94);

r) Asemeneà din 31 Ianuarie 1496, datat din Craiova—7004 (XI, No. 256);

s) Asemenea din 18 Iunie 7004 (1496), datat de la mânăstirea Glavacioc (XI, No. 257);

t) Asemenea din 31 Ianuarie 1496, prin care Radu Vodă întăresce luĭ Jupân Hamza stăpânirea moșieĭ Călugărescĭ.

E de observat, că tóte aceste documente muntene dintre aniĭ, în carĭ d-l Georgian vrea să fi domnit în Muntenia Ștefan Vodă, sunt pline numaĭ de mărturiĭ de boerĭ muntenĭ. Nu întâlnim nicĭ o pomenire despre Ștefan Vodă și nicĭ un nume de boer moldovén.

Conclusiunea nóstră e dar cu totul contrarie aceleia a d-luĭ Georgian. Nu, Ștefan cel Mare nu a domnit 16 anĭ la Muntenĭ, ba nicĭ 16 ḑile. Nu urméză însă din acéstă conclusiune, că negăm faptul istoric, pe care și noĭ în cursul ce am făcut la Universitate l-am demonstrat, că marele Domn al Moldoveĭ a fost pivotul, în jurul căruia aŭ gravitat ómenĭ și fapte, nu numaĭ din Moldova, dar și din Muntenia.

Prin conclusiunea că Ștefan cel Mare nu a avut domnie efectivă în Muntenia, nu urméză o denegare a subordinăriĭ către el a Domnitorilor Muntenĭ, impușĭ de dînsul Țĕriĭ-muntenescĭ. Și cu atât maĭ puțin nu urméză nicĭ cea maĭ mică scădere a glorieĭ luĭ Ștefan

Vodă al Moldoveĭ și nicĭ tăgăduirea adevĕruluĭ, că Ștefan Vodă a fost deplin conscient de idealul național al Românilor, unirea lor într'un singur Stat. Este a se pune pe séma împrejurărilor din acel timp și a prudențeĭ și a înțelepciuniĭ mareluĭ Domn, amenințat de puternicĭ vecinĭ, faptul, că dînsul n'a încorporat la Moldova un moment cucerita Țéră-muntenéscă.

Din cele ce preced înțelegețĭ, Domnilor Colegĭ, că eŭ nu vin să vĕ propun premiarea miceĭ lucrărĭ a d-luĭ profesor Georgian. Năzuința d-sale de a se ocupà de cestiunĭ din istoria națională, o laud cu tótă inima și am convingerea, că după ce se va înarmà maĭ bine cu indispensabilele cunoscințe obligatoriĭ pentru studiul istorieĭ naționale și după ce se va fi convins, că *ab irato* nimic bun nu se face, d-sa va da Academieĭ, nu târḍiŭ, ocasiune de a constatà cu plăcere, că tinerii noștri profesorĭ sunt harnicĭ și inteligențĭ pionĭ aĭ culturiĭ naționale și că putem sperà, că bătrînilor istoricĭ actualĭ vor succede bărbațĭ bine pregătițĭ pentru luptă în căntarea adevĕruluĭ și cu sufletul potolit și neaccesibil la urĭ și mâniĭ, pentru ca în adevĕr să facă istorie *sine studio et ira.*

Gheorghe din Moldova, *Poeziĭ (1880—1889).*
Raport de d-l **V. A. Urechiă**

Am onóre de a aduce d-vóstre aprecierile mele asupra cărțiĭ cu titlul *Poeziĭ* de Gheorghe din Moldova (1880—1889). Acest op, presentat la concurs pentru anul încetat academic, are o extindere de 152 pagine format mic. Volumul cuprinde 84 de bucățĭ în versurĭ.

Forma. Din respectul formeĭ observ, că în genere limba, de care se servă junele poet este destul de bună. Adesea el întîlnesce graiul simplu și armonios al poporuluĭ.

Versul în genere este destul de fluid și de sprinten. Afecționând versul scurt, autorul ne dă două singure poesiĭ în versurĭ de 16

silabe. (*Cale bună,* pag 66 și *Primăvara,* pag. 104). E de observat, că în multe locurĭ versul păcătuesce în privința ritmuluĭ. Așà, d. e, în versurile următóre:

Când de-asupra mea s'arată prepelíța speriată (pag. 35).
Lanțuríle de robie (pag. 36).
Ca și o pícătură d'apă (pag 47).
Oilé trag la mulsóre (pag. 104).
Razelé lunéĭ balae (pag. 132).
Inimá unuĭ popor (pag. 115).
Câte-va stihúrĭ frumóse (pag. 136)
In brațelé tale pustiĭ (pag 139).
Eŭ flutúr ce m'am atins (pag. 134).

Acestea nu sunt unicele erorĭ ritmice de relevat.

In versurĭ scurte maĭ preste tot, de opt silabe cu șépte, asemenea erorĭ și maĭ de regretat decât în versurile lungĭ.

Adevĕrat că versul popular este adesea plin de asemenea erorĭ, dar d-l Gheorghe din Moldova le puteà evità, lăsând numaĭ poporuluĭ să dică:

La mijlocul brîuluĭ,
Unde-ĭ greul șoimuluĭ,

și d-luĭ să dea versurĭ corecte.

Din punctul de vedere al rimeĭ, nu mĕ împacă:

Căpătâiŭ rimând cu tăĭ (pag. 25).
Ieșĭ cu urieș (pag. 32).
Nedreptate cu toate (pag. 55).
Pădurețĭ cu ie'țĭ.
Plopiĭ cu te apropiiŭ (pag. 82).
Trece cu răce, în loc de rece (pag. 97).
Petruită mohorîtă (pag. 105).
Muiețĭ cu creț (pag. 132).
Brață la singular, ca să rimeze cu viață (pag. 133), etc

Vorba *brață*, în loc de *brațe*, nu este singura greșală gramaticală; autorul scrie *fiere* în loc de *fiară* (pag. 36) «Dona Ella, ce **tresaĭ**» în loc de *trĕsarĭ* (pag. 50). Dar încă elisiunĭ, ca cea de la pag. 134:

Cînd noaptea ar' să'țĭ spună.

Ar în loc de *are*, ca să încapă în vers. Ba aci este eróre și de întrebuințare de timp. Urmase să dică, că nóptea **iți va** spune, dar atuncĭ poetul nu maĭ găsià rima pentru **împreună** în versul de maĭ la vale.

La pag. 112 autorul dice: «**Noapte-amar** posomorîtă». Dar sfădit rĕŭ cu gramatica, mi se pare autorul în aceste două versurĭ:

Bat'o, doamne, pacostea
Pe pustiea dragostea (pag 5).

Rimele defectuóse sunt cu atât maĭ puțin de îngăduit în poesiile d-luĭ Gheorghe din Moldova, cu cât d-sa, în marea parte din poesiile d-sale, se servă de versurĭ albe, întrebuințéză moda de curînd introdusă în versificațiunea românéscă de a face să urmeze câte 2 și 3 versurĭ nerimate și numaĭ icĭ-colea câte unul rimat. Așà bunăóră, sunt versurile următóre:

Cale bună, cale- bună; cine știe 'n astă lume
Dacă poate vreo dată noĭ de-acum ne-om maĭ vedea
Plinĭ de viață, tinerețĕ, plinĭ de dragoste ca astăzĭ. —

Dar iată versurĭ albe, în carĭ versul al decelea riméză abià cu al cincilea.

In temniță.

Intre patru ziduri negre,
Indoit de slăbiciune,
Cu picioarele în lanțurĭ
Și cu mînele'n cătușe
Șăde tata ofilit.

Pe o bancă, lîngă dînsul
Mama geme de durere
Și pe brațele eĭ ține
Copilița ce zimbește
La sărmanul osîndit.

Se întrebuințéză de cât-va timp de poețiĭ noștri versurĭ optsilabice, rimând numaĭ două din patru. Să admitem acésta, pentru-

că în realitate cele patru versurĭ se pot consideră ca versurĭ de 16 silabe rupte la emistich. In citațiunea de sus de la d-l Gheorghe din Moldova ar urmă, ca versul să fie de câte patru-ḑecĭ de silabe, ca să ajungem să rimeze versul de la strofa întâia cu cel din urmă de la strofa a doua!

Se întâlnesc în lucrarea ce analisăm, pe alocurea, și versurĭ de adevĕrată umplutură, bună-óră, ca în cele două următóre:

Mé uit la dînsa **și'mĭ ḑic în mine:**
Imĭ plac și fragĭ—**simțesc pré bine**. . . .

«Simțesç prea bine» e o umplutură, necesitată de rima versuluĭ întâĭ.

Nevoia rimeĭ a împins de multe orĭ pe poet să strice o lucrare frumósă. Așa în poesia *Iad și Raiŭ*, descriind pe un copil drăguț, care

Pe pămînt crezuse'n Crist

ne spune, că:

Pe a Raiuluĭ cărare
Se 'ndrepta tăcut și **trist**.

Băiatul nu aveà de ce să fie trist, mergênd la Raiŭ, dar vorba **trist** rimà bine cu **Crist!**

Din cele maĭ sus ḑise, Domnilor Colegĭ, putețĭ înțelege, că forma în cartea d-luĭ Gheorghe din Moldova lasă de dorit.

Să vedem însă ce avem de ḑis despre fond.

Fondul. In genere, poetul nostru scrie în genul erotic, ba chiar adesea erotismul este împins maĭ departe decât să l pótă premià o Academie.

Veḑĭ la pag. 8 poesia «Sărăcie»; veḑĭ maĭ ales la pag. 72 poesia: «De ce nu 'mĭ viĭ».

Nu prea înțeleg deosebirea ce autorul face între **amor** și **iubire**, când scrie:

Că de cînd îĭ zic **iubire**,
Indrăgesc într'o neștire

Și de cînd îĭ zic **amor**,
Indrăgesc de mă omor. (Pag. 5.)

Cu tótă acéstă subtilitate, ce n'o înțeleg, de definițiune a iubirii și a amoruluĭ, poetul cântă frumos dragostea în poesia «In Pădure» (pag. 6), «Iad și Raiŭ» (pag 12), «Straja» (pag. 25), «Gândul» (pag. 26); asemenea poesia «De o potrivă» la pag. 29; asemenea «Visurĭ» (pag 30), «Te-am iubit» (pag. 31).

Pesimismul, melancolia, bóla secoluluĭ inspiră și ea pre poet.

Dînsul ne spune că.

Am deschis a soarteĭ carte
Și într'însa m'am uitat;
Dar văzînd ce mă așteaptă,
Am închis-o ș'am oftat.

Fie care filă 'ntr'însa
Era'n negru încadrată;
Iar pe pagina din urmă
N'am găsit nicĭ o erată.

Vedĭ și «Doina» (pag. 80), «Singurătatea» (pag. 138), «Melancolia» (pag. 126).

Poetul iubesce natura, dar nu găsesce pe paleta sa colorĭ viĭ, pentru a o descrie decât asociind-o la amorurĭ.

Erotismul, manifestându-se în lanul aurit de spice, în iarba înflorită, care cade sub firul cóseĭ, dă poetuluĭ ocasiunĭ de a încercà, de multe orĭ cu succes, lira populară. Așà «Cantilena» (pag 62), «Unde eștĭ»? (pag. 68), «Nu te-am uitat» (pag. 69).

Totușĭ este o bucată, în care autorul ne dă un frumos pastel, sub titlul *Primăvara* (pag. 104).

In genul baladeĭ populare voiŭ cità, cu tóte greșelile eĭ, ce se pot lesne relevà la cetire, poesia «*Puica Raduluĭ*» (pag. 142).

Córda politică, și aci națională și patriotică, nu lipsesce de tot pe lira poetuluĭ

Poesia *In ștreang* (pag. 114) va rĕmâné pentru mine o enigmă

Fată mândră și bălaie,
Cu chip dulce, cu chip blînd,
Tu, ce-aĭ fost mereŭ muncită
De-un așa de falnic gînd,

Ţi-a fost partea ta pe lume,
Ştreangul cel îngrozitor,
De te plînge şi azĭ încă
Inima unuĭ popor.

Dar pe capete de oamenĭ
Cînd coroane n'or maĭ sta,—
O cunună de verzĭ laurĭ
Tot va 'ncinge fruntea ta.

Judecaţĭ:

De ce se spînzură? Care ĭ-a fost «falnicul gând?»
Cine este acéstă fată, care se spînzură?
Mister!
Nu maĭ lămurită este poesia politică *Vis* (pag. 36).

S'auzea zgomot de fierc,
Strigăte de bucurie,
Ca şi cum lumea 'şĭ fărmase
Lanţurile de robie.

Bubuitul lung de arme
Mă făcù din pat să sar,
Socotind că-a lumiĭ bunurĭ
Aţiţat-aŭ lupta iar.

Ş'am eşit în pragul uşiĭ
Să privesc plebea luptînd,—
Ş'am văzut-o strînsă roată,
In mînĭ torţile ţinînd

Iar în mijlocu-ĭ sta falnic
Un noŭ rege 'ncoronat.
Am privit, mi-am întors capul—
Şi m'am dus de m'am culcat.—

Ce o fi vrênd să ḑică poetul în aceste 16 versurĭ?
Iarăşĭ mister!
Maĭ domirit cântă poetul *România iridentă* (pag. 120).
Decât, dacă e domirită şi patriotică, nu putem ḑice că e şi de

merit. Locurĭ comune, prosă de jurnalaş de liceanĭ, dirésă în versurĭ comune şi plıne de erorĭ de versificaţiune şi maĭ ales de ritm

Maĭ bine şi maĭ energice sunt următórele versurĭ:

Cîntec (pag. 22).

Frunză verde de dudăŭ,
Răŭ era 'nainte, răŭ,
Cînd ciocoiul cel străin
Te umplea de-amar şi chin.

Dar acuma-ĭ şi maĭ răŭ,
Că ciocoiu-ĭ frate-tăŭ,
Că-ĭ romîn şi că-ĭ creştin
Şi la suflet tot hain.

Din tóte cele ce preced, Domnılor Colegĭ, d-vóstre veţĭ înţelege, că orĭ-cât mĭ-a plăcut de a aflà în cele 152 de pagine ale volumuluĭ d-luĭ Gheorghe din Moldova unele versurĭ, unele cântărĭ, acestea neconstituind majorıtatea culegeriĭ luĭ, eŭ mě sfiesc de a le presentà d-vóstre pentru premiare.

De sigur junele autor (presupun că e june) nu e lipsit de talent şi de originalıtate. Dar nu cu primul sěŭ mic volum póte sperà să ajungă la inima d-vóstre, la care n'a aflat rěsunet, în anul trecut, nicĭ volumul de versurĭ ale poetuluĭ Vlăhuţă.

In pesimismul sěŭ, d-l Gheorghe din Moldova ḑıce unde-va (pag. 136):

Remâne-va după mine
Un ulcior întreg de oase
Şı 'ntre miĭ de versurĭ *răle*
Cîte-va ***stihurĭ frumoase...***

De la el depinde, ca punêndu-se pe lucru, negrăbindu-se a publicà versurile, fără a le trece mult şi neîncetat la rindeà, să aducă Academieĭ cât de curînd o culegere nouă de poesıĭ, cu mult superióre în formă şi fond volumuluĭ ce analisarăm.

Gr. N. Lazu, *451 Traduceri libere și imitațiuni de poesii antice și moderne din Orient și Occident. Iași. — 2 vol.*

Raport de d-l **Iosif Vulcan.**

O antologie în limba română a poeților străini ar fi bine venită, căci n'avem.

D-l Gr. N. Lazu a vrut să facă acest serviciu literaturii române și a publicat de odată două volume.

D-sa a ținut să represinte în colecțiunea sa tótă lumea antică și modernă; o năzuință fórte laudabilă acésta, pe care însă un singur om nu o póte realisà, din causă că nimenea nu scie atâtea limbi; iar traducerea numai atuncia are valóre literară, dacă se face direct din limba originală, căci numai ast-fel ne putem așteptà să ni se dea ideile și spiritul poesiei traduse.

D-l Gr. N. Lazu, neputênd să scie tóte limbile representate în volumele sale, n'a tradus tóte poesiile din original, ci — cele mai multe—după alte traduceri.

Scim că și prin cea mai bună traducere directă se perde mult din frumusețile particulare ale originalului; cu atât mai mult trebue dară să dispară prin nisce traduceri, cari și ele sunt făcute numai după alte traduceri.

Asta va fi causa, pentru care și d-l Lazu indică în titlu, că bucățile ce presintă sunt «traduceri libere și imitațiuni.»

Constatat faptul acesta, sunt de părere, că colecțiunea acésta nu intră în condițiunile premiilor Academiei nóstre, care premiéză numai scrieri originale ori traduceri făcute direct din limba autorului, iar nu și traduceri libere și imitațiuni.

I. Manliu, *Gramatica istorică și comparativă a limbiĭ române pentru cursul superior. Bucurescĭ 1894*
Raport de d-l **T. Maiorescu.**

Deșĭ de la premiarea, asupra căreia are să se pronunțe Comisiunea nóstră, în atribuțiunile eĭ limitate, nu se exclud cărțile de școlă, totușĭ nu trebue să uităm, că Academia a publicat pentru acest an, simultan cu Premiile Năsturel-Herĕscu și Eliade-Rădulescu, un alt concurs special pentru cea maĭ bună carte didactică (Premiul Asociațiuniĭ Craiovene).

Dacă lucrarea d-luĭ Manliu nu s'a presentat la acest din urmă concurs (a căruĭ valóre bănéscă, ce e drept, este maĭ mică), ci la unul din cele-lalte, se cuvine ca și mĕsura de aplicat în judecarea nóstră asupra Gramaticeĭ autoruluĭ să fie maĭ întinsă și, trecênd peste marginile interesuluĭ pedagogic ce l'ar puté avé, să privéscă valórea eĭ generală, literară saŭ scientifică.

D-l Manliu se încércă să introducă numerósele distincțiunĭ ale Gramaticeĭ și Stilisticeĭ germane în limba română. Dar cestiunea nu stă aicĭ. După însemnatul început făcut cu Gramatica luĭ Cipariŭ, studiile filologice relative la limba română sunt încă prea puțin înaintate, pentru ca să se pótă afirmà astăḑĭ stabilirea regulelor Gramaticeĭ nóstre. Originea etimologică, articolul, sufixele, dialectele, toponimia, adoptările din limbĭ străine, etc., pentru tóte aceste cestiunĭ și pentru maĭ tóte amĕnuntele înlăuntrul lor *adhuc sub judice lis est*. D-l Manliu însușĭ nu are pretenția de a fi contribuit câtușĭ de puțin la lămurirea lor.

Prin urmare cartea d-sale, dacă va puté servì din punct de vedere didactic, ca material de comparat pentru lucrărĭ viitóre, nu póte fi însă consacrată de Academia Română prin acordarea premiuluĭ cerut, ca o Gramatică a limbiĭ române în înțelesul scientific.

17 Martie 1895.

Dr. Sever Mureșianu, *Iconologia creștină occidentală și orientală. Bucurescĭ 1894.*
Raport de d-l **V. Babeș.**

Nu cred să fie om creștin inteligent, care cercetând bisericile nóstre, maĭ vîrtos cele de la țéră și maĭ vîrtos cele de peste munțĭ, să nu se fi indignat și chiar scandalisat de picturile sfinților, cu carĭ este împodobit interiorul acelora, une-orĭ și exteriorul. S'a observat până și Domnul Isus Christos, representat în costum unguresc, cu mustățile sucite, iar apostolul Pavel cu pintenĭ și sabie ungurésca, etc , etc.

D-l profesor Dr. Sever Mureșianu decĭ, cred că și din acest punct de vedere, fórte bine a făcut, când s'a decis a-șĭ publicà, respective a-șĭ republicà *prelegerile sale* iconografice, sub titlul maĭ sus indicat. Acéstă carte a apărut în 1894 din tipografia Curțiĭ regale F. Göbl fiĭ în Bucurescĭ, spunêndu-ne ea chiar pe fața titluluĭ, că— pentru prima dată aceste prelegerĭ de la școla de Bele-Arte din Iașĭ aŭ fost publicate în *Analele Architectureĭ,* 1892—93.

Făcêndu-mi-se onórea d'a fi însărcinat cu recensiunea acesteĭ opere, intrată la concurs pentru Premiul Eliade-Rădulescu, vin a vě supune binevoitóreĭ aprecierĭ raportul meŭ în următórele:

Cartea este în octav mare, în cuprins de pagine 314 și cu 32 de ilustrațiunĭ xilografice. Ea înșiră cele maĭ interesante și prețióse date din sfînta Scriptură, din cărțile sfinților părințĭ, din cartea veche și maĭ nouă și după tradițiunĭ, asupra simbólelor și a representăriĭ figurative a principalelor ființe, carĭ constituesc fundamentul Bisericiĭ creștine, cu trăsurile, insemnele și vestmintele acelora, începênd cu o introducere istorică, apoĭ continuând cu descrierea amĕnunțită a luĭ Dumnedeŭ-Tatăl, simbólele acestuia, ochiul și tronul luĭ Dumnedeŭ, figurațiunea omenéscă a luĭ, etc., etc. și încheiând cu sfîntul Ioan evangelistul.

Cartea întrégă este bogată și bine scrisă și de utilitate pentru Biserica luĭ Christos. Maĭ vîrtos bune și cu temeiŭ lucrate sunt capitolele: al II-lea despre *Dumnedeŭ-Fiul,* al III-lea despre *Spi-*

ritul-sfînt și *sfînta Treime* și al IV-lea despre *Prea curata Fecióră*, carĭ capitole constituesc centrul și pétra fundamentală a Bisericiĭ creștine, înșirându-se îngeriĭ, sfințiĭ părințĭ, apostoliĭ și evangeliștiĭ— în bună armonie — pe lângă acea temelie.

Decĭ, precum vedețĭ, Domnilor Colegĭ, cartea este de artă și sciință bisericéscă. Ea, întrégă acéstă carte, cu tóte isvórele, motivele, figurile, constatările și conclusiunile eĭ, este nu numaĭ eminamente, ci în fond exclusiv bisericéscă, atât ca sciință cât și ca artă; de o natură adecă, ce nu este representată în Academia nóstră profană. După mine, din acest punct de vedere, acéstă carte abià ar puté să fie censurată și apreciată de Academia nóstră, decât în privința stiluluĭ, limbiĭ, logiceĭ, relative la utilisarea autorilor și tradițiunilor și figurilor antice, carĭ tóte sunt destul de bune și corecte; nu însă acestea sunt puse la concurs, căcĭ nu acestea constituesc fondul și meritul opereĭ, și eŭ în acéstă privință n'aș avé de ḑis decât numaĭ fórte puțin, bună-óră că d-l autor, sigur nu fără motive, carĭ însă nu ni le spune, peste tot nu face și nu exprimă deosebirea, ce există totușĭ între figurațiunea și respective pictura Bisericiĭ orientale și celeĭ occidentale; în unele casurĭ marchéză controversele existente, dar rar le deslégă; d. e., la capitolul despre *Ioan* Evangelistul (pag. 312—314) ḑice, că acest Evangelist se consideră ca ***identic*** cu *apostolul Ioan*, fiul luĭ Zevedeiŭ; nu ne spune însă, óre cu cale saŭ fără cale; însă unde vine a ne vorbì de *Ioan Apostolul*, ne spune că acesta în figurațiunea sa omenéscă, ni se înfățișéză în liniamente diferite: în codicele Vatican este descris ca un ***bătrîn,*** cu capul mare, pre când în Mozaicul capeleĭ sfîntuluĭ *Ioan Botezătorul* din Roma, trăsurile fețeĭ sale sunt maĭ femeescĭ, neavênd ***nicĭ barbă, nicĭ mustățĭ,*** fără a face vre-o conclusiune De altă parte, precum d.e. la pag. 260, vorbind despre divergința saŭ controversa asupra costumuluĭ luĭ *Ioan Botezătorul,* conchide decisiv, că corect este numaĭ· capul înfrumusețat cu un nimb circular, îmbrăcămintea de pĕr de cămilă, cu cingĕtóre de curea împrejurul cópselor.

Repet însă, că pe lângă tóte micile defecte, cartea din punctul de vedere al scrieriĭ eĭ, ni se impune ca bună și bogată. Dar, Domnilor

Colegĭ, cum Academia, care n'are secțiune, ba nicĭ măcar membri specialĭ, adecă de chemare, pentru literatura și sciința bisericéscă, să vină a judecà și decide, că óre Archanghelul Gavril, când s'a arĕtat Marieĭ, ca să-ĭ aducă *Buna Vestire* (pag. 190), fost-a el cu saŭ fără aripĭ? Maria, când a intrat îngerul, erà óre cu furca la brîŭ, torcênd, cum dic uniĭ, saŭ ședênd fără furcă, pe un fel de tron! Cum Academia nóstră să judece și decidă· Óre Evangelistul Mateiŭ are dreptate, când ne spune, că Iuda Iscariotul căindu-se, căcĭ a vîndut pe Christos, s'a spîndurat; saŭ sfîntul Petru, carele dice, că Iuda căindu-se, a cădut la pămînt și a plesnit! saŭ — despre *icóne*, anume cele miraculóse, supranaturale ale Mântuitoruluĭ, Academia nóstră să fie chemată a da un verdict?! etc., etc.

După tóte acestea, raportorul d-vóstre, deprins a distinge pururea scrupulos între chemărĭ și atribuțiunĭ, nu póte să vĕ recomande acéstă lucrare pentru premiare.

Ioan Nenițescu, *Tatăl nostru, în câte-va istorioare pe ințelesul tuturora. Bucurescĭ 1894*

Raport de d-l **V. Babeș.**

Acesta este, Domnilor Colegĭ, titlul cărțiĭ, maĭ bine dis cărticeleĭ, care s'a publicat pe la finele anuluĭ 1894 în Bucurescĭ, în lito-tipografia Carol Gobl și intrată la concurs pentru Premiul Eliade-Rădulescu, avênd de autor pe d-l *Ioan Nenițescu.*

Este o carte de cuprins moral-creștinesc, cu o metodă pedagogică, deși nu originală, totușĭ fórte practică, căreĭ asemenea, precât sciŭ eŭ, nu avem până acuma în literatura nóstră didactică și anume în cea bisericéscă.

Dintr'o critică a d-luĭ profesor *I. Cionca,* ce am cetit-o reprodusă în «Telegraful Român» din Sibiiŭ, am înțeles, că d-l Nenițescu, al căruĭ studiŭ de predilecțiune este pedagogia, în calitatea sa de inspector școlar, va fi fost adese-orĭ surprins de modul greșit, cum se învață

și recitéză rugăciunile în unele școle și că—«de bună sémă acésta va fi fost causa, care a dat nascere acestei lucrări, care va aduce róde binecuvîntate de *morală creștină.*»

Intr'adevěr, experiența, care, precum ne spune d-l Cionca, va fi făcut-o d-l Nenițescu în România în timpul de față, este analógă cu experiența, pe care raportorul d-vóstre, înainte cu 45 de anĭ tot ca inspector școlar a făcut-o dincolo peste Carpațĭ, anume în părțile Banatuluĭ Temișian. Căcĭ și dincolo, ca și dincócĭ, preoțiĭ aŭ chemarea de a învěță pe credincioșĭ cuvîntul luĭ Dumnedeŭ, iar în clasele începětóre, anume în cele de la țéră, acéstă sarcină este a *învěțătorilor laicĭ.* Și când spun acésta, nu pot a nu exclamà și eŭ ca d-l Cionca: «Câțĭ însă din aceștia aŭ cunoscința necesară și destoĭnicia pedagogică spre a puté face, ca propunerea acestuĭ învěțămînt important să fie rodnică, plantând virtuțile creștine în sufletul tinerelor vlăstare ale némuluĭ nostru!» Și eŭ nu pot a nu adăogà mirarea mea, că acest regretabil adevěr, respective defect abià acum, atât de târdiŭ, vine a fi constatat serios, încercându-se remediarea luĭ într'un mod practic, prin aplicarea de exemple saŭ istorióre potrivite din viéță, intr'adevěr pe înțelesul tuturora, adecă după metodul *intuitiv—pentru intelect.*

Istoriórele 9 la numěr, sunt destul de bine alcătuite, pentru a înlesnì prin intuițiune priceperea doctrinelor cuprinse în «*Rugăciunea domnéscă* » Orĭ-care din aceste istorióre va fi cetită, ea va luminà și îndulcì sufletele nestricate ale școlarilor și chiar și ale celor adulțĭ din popor, maĭ vîrtos că și limba, în care sunt scrise, este bine alésă, poporală. Ceea ce eŭ așĭ fi maĭ dorit—este numaĭ, ca d-l autor să fie făcut începutul cu o introducțiune ca de maĭ sigură orientare și manuducere pentru învěțătorĭ; iar maĭ departe ca unele puține expresiunĭ și frase, proprie numaĭ poporuluĭ din părțile de dincócĭ, să le fie explicat pe înțelesul poporuluĭ român și de peste granițe, pentru ca cărticica să pótă găsì și dincolo o primire și utilisare cu atât maĭ înlesnicĭósă. Dar prin aceste observațiunĭ nu voesc a scădé câtușĭ de puțin din valórea opereĭ, ci numaĭ a indicà și recomendà acéstă dorință în atențiunea d-luĭ autor, avênd

în vedere ulteriórele edițiunĭ, carĭ doresc să fie și cred că vor urmà cât maĭ multe și cât maĭ curînd.

Intr'un cuvînt, eŭ găsesc acéstă lucrare fórte bună și folositóre, special pentru instrucțiunea religiósă în școlele nóstre primare și rurale, și deci din acest punct de vedere demnă de tótă recunoscința. Cu tóte acestea nu mě pot încumetà să o recomand Academieĭ pentru premiare cu Premiul Eliade-Rădulescu, de 5.000 leĭ; iată pentru ce:

Intâĭ: Cartea, numaĭ de 70 pagine cicero, este propriamente maĭ mult o *broșură* și este de interes maĭ mult *special;* nu pot deci să o pun alăturea cu operele maĭ vaste, de interes maĭ general, pe carĭ Comisiunea dejà le-a admis ca premiabile;

Al doilea: Cartea este de cuprins *bisericesc, religios,* asupra căruia votul competinte definitiv este al autorității supreme bisericescĭ, cu care Academia prin premiare ar puté să vină în colisiune; ca ilustrare și respective motiv maĭ eclatant al acestuĭ scrupul al meŭ aduc, că cartea de sub întrebare împarte «*Rugăciunea domnéscă*» în 9 capitole și pune ca încheere, adecă ca al 9-lea capitol: «Căcĭ a ta este împěrăția și puterea și mărirea, în veciĭ vecilor!» Dar sunt cărțĭ bisericescĭ, anume Catechisme, carĭ fac alt-fel de împărțire acesteĭ rugăciunĭ, și unele chiar cu conlucrarea saŭ binecuvîntarea competinteĭ autorităţĭ ierarchice; bună-óră Catechismul din Belgrad de la 1642 împarte «*Tatăl nostru*» în *șépte cererĭ*, 3 privind viéța de vecĭ, iar 4 viéța din acéstă lume. Catechismul cel mare de Carloviț nu admite ca parte constitutivă a *Rugăciuniĭ domnescĭ* partea din capitolul 9 al cărticeleĭ nóstre, etc. De aceea eŭ cred, că Academia nu póte admite nicĭ o carte de natură bisericéscă religiósă la premiŭ, decât dóră numaĭ cu prealabilă binecuvîntare din partea competinţeĭ bisericescĭ.

N. Petrașcu, *Vasile Alecsandri, studiŭ critic. Bucurescĭ 1894. Raport de d-l* **Iosif Vulcan**.

Critica literară a făcut la noĭ progrese frumóse Acéstă critică însă se mărginesce aprópe numaĭ la apreciarea singuraticelor producte ale unor scriitorĭ de aĭ noștri; iar lucrărĭ maĭ marĭ, carĭ să tracteze întréga activitate literară orĭ scientifică a cutăruĭ autor, care să ne presinte portretul literar al aceluia și să ne fixeze locul, ce-ĭ compete în istoria literaturiĭ române, nu prea avem.

D-l N. Petrașcu, care a încercat să ne dea un studiŭ critic asupra luĭ Eminescu și care an ne-a presentat un volum de figurĭ literare contemporane, vine acum, maĭ bine înarmat, cu un studiŭ critic amĕnunțit despre Vasile Alecsandri, într'un volum mărișor.

Luând în mână cartea, ceea ce m'a surprins din capul loculuĭ, a fost, că epoca și biografia poetuluĭ sunt prea lungĭ, căcĭ ele cuprind 123 de pagine din cele 302, adecă maĭ bine de a treia parte a volumuluĭ; aceste capitole într'o ast-fel de scriere trebuiaŭ să ocupe un loc maĭ mic, căcĭ într'un studiŭ critic nu ne așteptăm, atât la oglindirea viețiĭ autoruluĭ, ci maĭ cu sémă la apreciarea activitățiĭ sale literare.

Lucrarea d-luĭ N Petrașcu începe prin o întroducere, în care ni se înfățișéză epoca luĭ Alecsandri. Apoĭ urméză biografia poetuluĭ; autorul a împărțit acésta în două: prima are titlul «origină, naștere, zile de tinerețā», a doua «Maturitate, zile de declin, moartea.»

In partea primă a biografieĭ, d-l N. Petrașcu spune, că în opera luĭ Alecsandri este o profusie de sóre, ca la nicĭ unul din poețiĭ noștri, un colorit bătător la ochĭ, o musicalitate orientală.

In a doua parte ḑice, că activitatea politică a luĭ Alecsandri a fost maĭ mult în partea principiilor conservatóre, ca și ceea a luĭ Eminescu.

In cât pentru Alecsandri, autorul are dreptate; dar relativ la Eminescu, cel ce a scris poesia «Impĕrat și Proletar», trebue să ne accentuăm reservele.

Felul luĭ (Alecsandri) de a scrie, urméză d-l Petrașcu, erà ușor

și prompt Nu căută mult gândirea saŭ vorba, din potrivă puneà jos ce-ĭ venià de odată, cu riscul de a păré frasa maĭ largă, maĭ neîngrijită, maĭ neproprie decât a altora, carĭ trudesc corecțiunea fraseĭ, o piaptĕnă necontenit și caută cuvîntul maĭ prudent orĭ maĭ musical... In alt loc exclamă: «Alecsandri în adevĕr e cel maĭ tînĕr dintre poețiĭ noștri.»

Și închee: Alecsandri a avut și el o unică nenorocire, a fost prea fericit. A fost desmierdat de fire, de părințĭ, de împrejurările sociale, de evenimente și n'a putut cunósce puterea salutară a suferințeĭ, asprimea vicțiĭ, vrăjmășia sorțiĭ... De aceea, sufletul sĕŭ omenesc în opera luĭ, în dramele și poesia sa, va fi zugrăvit maĭ mult cu condeiul ușor al zîmbetuluĭ, fără a fi aprofundat în aspirările sale eterne, în suferințele sale marĭ.

După acestea autorul trece la analisa activitățiĭ literare a poetuluĭ.

Dînsul face acésta în douĕ capitole marĭ:

Primul întitulat «cele douĕ înrîurirĭ» constată, că asupra luĭ Alecsandri a avut înrîurire romantismul frances și apoĭ poesia poporală română.

Al doilea, sub titlul «cele patru sentimente», studiéză sentimentul amoruluĭ în Doine și Lăcrămióre, Mărgăritărele; sentimentul ridicoluluĭ în repertoriul comediilor; sentimentul naturiĭ în Pastelurĭ și iubirea de țéră în Legende, Ostașiĭ noștri și în dramele istorice.

Examinând aceste capitole și începênd cu cele douĕ înrîurirĭ, autorul ne dă întâĭ un istoric cam lung al romantismuluĭ frances și spune, că Alecsandri de aicĭ a primit primele luĭ impresiunĭ și inspirațiunĭ poetice. Atinge simpatia luĭ pentru Lamartine, căruia ĭ-a scris prima sa poesie, o odă în limba francesă, pe când a fost student la Paris.

Școla romantismuluĭ a alunecat însă pe terenul exagerațiuniĭ, falsificând spiritul timpuluĭ. Alecsandri avù bunul simț de a scăpà de acest exces. Pentru întâia óră la noĭ, el întrebuințéză în poesie limba și expresiunile poporale, ceea ce arată bucățile din primul

sĕŭ volum, ca: Andreiŭ Popa, Groza, Fĕt-logofĕt, Ursiţiĭ, Strigoiul, Césul rĕŭ, Sburătorul, etc.

De la cea dintâĭ poesie până la cea din urmă, ḑice d-l Petraşcu, vom întilni lucrurĭ ce plutesc de-asupra vieţiĭ, în o lume adesea străină realităţiĭ.

Şi maĭ la vale: Tóte sfîrşiturile bucăţilor sale vor avé un caracter taĭnic, mistic. Umbre ce trăesc după mórte, glasurĭ ce se aud în câmpurĭ şi în ape, rĕsplătirĭ de la fiinţe duse pe ceea lume, etc. Şi drept exemple citéză câte va strofe din «Baba Clónţa» şi din «Craiŭ noŭ »

Apoĭ adauge: Până la un punct, tot pornirea luĭ spre romantism e pricina, pentru care el aveà poesia cu mult maĭ indemână decât teatrul, decât prosa Câte-va din lucrările luĭ poetice, şi maĭ cu sémă teatrale, aŭ nu numaĭ o influenţă romantică, dar chiar par a fi reminiscenţele uneĭ bucăţĭ anume saŭ chiar localisărĭ.

Ast-fel autorul spune, că Peneş Curcanul amintesce de aprópe o bucată a luĭ Victor Hugo din «Legenda Secolilor», dar nu ne indică anume titlul legendeĭ. Iar «Agache Flutur» ne amintesce o comedie (L'Avare en gants jaunes) de Labiche.

Şi inchee ast-fel partea relativă la înrîurirea romantismuluĭ frances: «Potrivit modelelor sale, Alecsandri va lăsa încă de o parte, cel întâĭ la noĭ, mitologia greacă întrebuinţată de atâţĭ autorĭ românĭ de maĭ înainte. . . . Olimpul, cu zeiĭ şi zeiţele sale, cu nelipsiţiĭ Amor şi Adonis dispărură atuncĭ pentru totdeauna din literatura română.»

Inrîurirea şcóleĭ romantice francese asupra luĭ Alecsandri a fost urmată numaĭ decât de înrîurirea poesieĭ nóstre poporale, care s'a cules maĭ întâĭ de Anton Pann, apoĭ de Alecu Russo şi de Alecsandri, ale căruĭ publicaţiunĭ aŭ făcut cea maĭ mare impresiune în societate şi maĭ ales în tinerime.

Alecsandri, scrie d-l N. Pĕtraşcu, dintre scriitoriĭ timpuluĭ, a înţeles maĭ bine, că literatura unuĭ popor trebue să circule ca seva într'un arbore, de la rădăcină până în vîrful luĭ, de la talpa po-

poruluĭ până la straturile de sus, și că istoria luĭ e cuprinsă maĭ adevĕrat decât orĭ unde în deprinderile, datinele, superstițiile, și cântecele luĭ.

Constată că Alecsandri n'a păstrat cu strictețǎ exactitatea versuluĭ poporal, ci l-a maĭ îndreptat. Ca să dea o probă de acéstă îndreptare, reproduce marginal poesia «Alba de la munte» din colecțiunea luĭ Alecsandri și a d-luĭ G. Dem. Teodorescu și trage conclusiunea, că schimbările sunt micĭ, aprópe neînsemnate. Alecsandri, ḍice, n'a făcut sciință folkloristică; el a lovit prejudițiul lățit atuncĭ în tóte capetele, că limba română nu póte să exprime concepțiile frumosuluĭ și că ea nu va fi nicĭ odată o limbă poetică orĭ scientifică.

Sub înrîurirea frumuseților poesieĭ poporale, Alecsandri începù a compune însușĭ asemenea bucățĭ, păstrând forma și începênd multe cu formula «frunḍă verde» orĭ «fóe verde,» imitând naivitatea expresieĭ poporale, sublimând diminutivele, desmerdările de silabe și repetițiile.

Din tóte punctele de vedere și ca formă și concepție, scrie d-l Petrașcu, poetul deschise porțĭ largĭ și împodobite de arcurĭ și de trofee poesieĭ poporale în literatura artistică și o puse pentru întâia óră ca basă a literaturiĭ române.

Ar fi fost de dorit, ca autorul să fi reprodus și analisat aicĭ câte-va poesiĭ ale poetuluĭ, scrise sub înrîurirea poesieĭ nóstre poporale. Dar el se mulțumesce în a retipări câte-va rîndurĭ din «Marióra Florióra.»

Sentimentele carĭ l-aŭ inspirat pe Alecsandri maĭ lung și maĭ statornic, după autor, sunt patru: amorul, sentimentul ridicoluluĭ, sentimentul naturiĭ și iubirea de țéră.

Primele luĭ poesiĭ, Doinele și Lăcrămiórele, precum și Mărgăritărelele aŭ fost inspirate de sentimentul amoruluĭ. Simpatia luĭ pentru femeĭ în genere, spune autorul, îl duceà la un optimism rar în vécul nostru.

Apoĭ schițéză amorul ideal al luĭ Alecsandri pentru Elena N.,

căreia îĭ datorim cele maĭ suave versurĭ de tinereţe ale luĭ Alecsandri, din care şi citéză câte-va strofe, trăgênd conclusiunea, că dragostea luĭ a fost liniştită, normală, cu întîlnirĭ în libertate şi cu îmbrăţişerĭ fără obstacole. La dînsul nu s'aŭ ivit greutăţile altor poeţĭ, ce aŭ ridicat dragostea în cerurĭ, prin faptul că nu o puteaŭ avé întrégă, aşà cum o doriaŭ. Şi fără contradicerĭ, fără isbiturĭ de ale sorţiĭ, fără imaginea aceea fermecătóre a idealuluĭ întrevĕdut în lipsa realuluĭ, accentul dragosteĭ nu iea vigórea accentelor extraordinare, a poesieĭ eterne. Un singur moment maĭ mare, am puté dice, inchee d-l Petraşcu, că a avut Alecsandri, când a scris «Steluţa,» căcĭ atuncĭ a atins o regiune extraordinară de simţire.

Şi drept probă reproduce «Steluţa», încheind ast-fel: Din «Steluţa» reese, ca şi din alte bucăţĭ citate, că Alecsandri a iubit, dar a iubit maĭ cu sémă ca să fie iubit.

Conclusiunea acésta nu-mĭ pare reuşită, pentru a caracterisà felul de iubire al luĭ Alecsandri, căcĭ dór şi alţĭ ómenĭ, pentru aceea iubesc ca să fie iubiţĭ.

Amorul poetuluĭ pentru Elena N. e fórte mişcător schiţat. Dar să nu maĭ fi iubit el în viéţă? Nu se póte. Probă e mulţimea de poesiĭ de dragoste. Alecsandri a fost dulcele poet al sentimentelor intime. Ar fi fost dar de dorit, ca d-l Petraşcu să fi studiat şi pe acelea.

Mult maĭ reuşit şi maĭ complet este capitolul dedicat sentimentuluĭ ridicoluluĭ, în care se studiéză comediile luĭ Alecsandri.

Poetul nostru, dice d-l Petraşcu, a rîs prin firea luĭ, urmărind în acelaşĭ timp o idee moralisătóre în comedie... de aceea póte, pe lângă alte lipse ce contribuesc, comedia luĭ Alecsandri, cu tóte calităţile semĕnate în ea, va fi partea cea maĭ slabă din opera luĭ.

Dar prin comedie, Alecsandri a făcut un pas înainte, atât în viéţa luĭ cât şi în literatură. Până atuncĭ fu subiectiv; prin comedie devenì obiectiv.

Alecsandri a scris vr'o 50 de piese de tot felul. Intre calităţile

comediilor luĭ, autorul notéză în primul loc varietatea tipurilor din ele. Rîsul luĭ e sentimental.

Cucóna Chiriţa e o creaţiune naţională. Ea e femeea ridiculă de acum 40 anĭ. Alecsandri o are sub titlul: Chiriţa în Iaşĭ, Chiriţa în provincie, Chiriţa în voiaj, etc.

După acestea autorul analiséză prima piesă şi spune apoĭ, că *Cucóna Chiriţa* resumă femeea claseĭ mijlociĭ din societatea română contemporană poetuluĭ.

O altă figură este Barbu Lăutarul, pe care autorul asemenea ni-l presintă; tot aşà este şi figura pitorèscă a Surugiuluĭ.

Comediile luĭ Alecsandri se petrec în maĭ multe strate sociale ale epoceĭ; ceĭ de sus, scrie d-l Petraşcu, sunt înfăţişaţĭ tot aşà de ridiculĭ ca şi ceĭ din clasa de mijloc, ca şi ceĭ de jos. Comediile luĭ Alecsandri sunt comediĭ de sentiment, carĭ ating, fac plăcere, încântă...

Ţĕranul român e desemnat de el cu mult bun simţ, probă Măriuca din «Harţă Rezeşul», Susana, ţĕrancă din satul luĭ Cremene, Măriuca din «Lipitorile Satelor», Dochiţa din «Craiŭ noŭ»...

Alecsandri însă n'a avut decât numaĭ un numĕr de note din gama comiculuĭ. Printre cele maĭ mĕrunte, d-l Petraşcu înşiră în locul întâĭ greşéla materială a pronunţăriĭ cuvintelor, comicul cel maĭ elementar al comedieĭ. Alecsandri îl are în maĭ tóte piesele sub diferite variante; aicĭ e un boer saŭ o cucónă bătrînă, ce nu póte vorbì limba modernă, dincolo un lipovan scâlciind limba română, aiurea un grec saŭ un evreŭ.

La întrebarea, că de ce se jócă astăḑĭ din ce în ce maĭ rar comediile luĭ Alecsandri? d-l Petraşcu rĕspunde, fiind-că ele n'aŭ acţiune şi sunt comediĭ de moravurĭ, carĭ se şterg de odată cu moravurile. Alecsandri, ḑice d-sa, a intrat prea adânc în ceea ce interesà momentul de atuncĭ, în moravurile timpuluĭ, spre a isbì atenţia lumiĭ; lipindu-se prea tare de epocă, a neglijat cu totul fondul general omenesc.

O altă lipsă în piesele luĭ Alecsandri, urméză d-sa, e invenţia de fapte, ceea ce în comedie e de neapĕrată trebuinţă. Câte odată

el luà liniile generale din unele piese francese și le îmbrăcà în moravurĭ românescĭ. Aceste împrumuturĭ ale luĭ nu sunt făcute cu scopul de a ne înșelà, de a ni le trece drept lucrurile sale propriĭ. La multe din piese a adăogat cuvîntul «localisată», la câte-va cuvîntul «după» cutare.

In piesele în carĭ Alecsandri nu s'a ajutat de nimenĭ, spune d-l Petrașcu, țesĕtura faptelor și înlănțuirea scenelor e maĭ simplă.

Și trece în revistă câte-va din ele.

Prima luĭ comedie, «Iorgu de la Sadagura» are un subiect fórte simplu, dar un scop patriotic; e îndreptată în potriva Românilor, ce vin din străinătate și desprețuesc tot ce este în țéră; «Iașiĭ în carnaval» conține câte-va micĭ și vechĭ farse de bal mascat și alta nimic, biciuesce însă pe ceĭ ce voiaŭ să năbușéscă în țéră orĭ-ce scântee de desvoltare națională; «Nunta țĕrănéscă» nu cuprinde decât o nuntă de sătenĭ și o învîrtire în scrînciob a luĭ chir Gaitanis, dar lovesce în dascăliĭ grecĭ, ce voiaŭ să întroducă limba grécă cu de-a sila; «Rusaliile» fără nimic în ea, combate pe reformatoriĭ nechibzuițĭ; în «Cinel-Cinel», un flăcăŭ moldovén se însóră cu o fată din Muntenia, alusiune la unirea Principatelor; «Pétra din casă» este o pețire și o căsătorie, ea atinge desrobirea țiganilor; în «Craiŭ noŭ» un tînĕr și o fată, ascunșĭ douĕ ḑile în codru, vin de se logodesc pe scenă; în «Florin și Florica» un flăcăŭ și o fată mănâncă, vorbesc și se ieaŭ de soțĭ.

Ca conclusiune, d-l Petrașcu scóte regula generală, că tóte piesele luĭ Alecsandri cuprind preliminarele și săvîrșirea uneĭ logodne dintre doĭ tinerĭ.

Iar maĭ la vale ḑice, că fondul tipurilor din tóte comediile luĭ Alecsandri se póte reduce la 4, cel mult 5 tipurĭ, pe carĭ le găsim în orĭ-ce piesă: e bătrînul boer înapoiat și nătâng, e cucóna învăpăiată și ridiculă, e tînĕrul ștrengar și isteț saŭ cretin de dă în gropĭ, e un țĕran saŭ o țĕrancă prea deștepțĭ orĭ prea proștĭ, e în fine un străin: grec, evreŭ saŭ alt-ceva.

Și arată aceste tipurĭ în maĭ multe piese ale luĭ Alecsandri. Lu-

crul, ḑice d-sa, atât e de adevĕrat, că adesea Alecsandri nicĭ nu vrea să le maĭ schimbe numele.

Pe lângă asta, urméză autorul, tipurile poetuluĭ sunt grotescĭ, adevĕrate caricaturĭ de cele maĭ multe orĭ. Şi drept exemple, studiéză pe Nicu din «Pétra din casă» şi pe bătrînul Damian din «Iorgu de la Sadagura», sfîrşind cu următórea declaraţie de amor a luĭ Iorgu: «Tu care ţi-aĭ desvelit mintea ca o conopidă la căldura civilisaţieĭ . . . tu care aĭ văzut Cernăuţiĭ, nu te supune la nişte cuvinte de astea ca modestia şi piudoarea. . . Mărturiseşte ritos sentimentele inimeĭ tale . . . spune-mĭ, Georges, te iubesc, precum îţĭ zic eŭ în patru limbĭ, Gahiţo, te iubesc, sas agapo, ich liebe ihnen, je vous aime . . .»

O trăsătură caracteristică a comediilor luĭ Alecsandri, după autor, este, că dă pe femee superióră bărbatuluĭ; însă numaĭ din punct de vedere intelectual, nu şi din cel moral. Maĭ nicĭ una din femeile luĭ nu are nobleţa femeiĭ măritate din piesele clasice; nicĭ o fată nu are modestia caracteristică stăriĭ sale. Fetele maĭ tóte nasc la el curtesane. Şi drept probă citéză cântecul Marghioliţeĭ din «Pétra din casă», chiar în ḑiua măritişuluĭ eĭ; pe Luluţa care, cum vede pe Leonaş, se aruncă în braţele luĭ; în sfîrşit pe Tinca din «Rămăşagul», care scrie scrisorĭ amanţilor, etc.

In defavórea pieselor luĭ Alecsandri, autorul maĭ spune, că spiritul lor e prea material, prea elementar: cuvintele stricate şi ticurile. Alecsandri, ḑice el, nu vede decât trăsăturile marĭ ale comiculuĭ, unghiurile luĭ dure, persónele obtuse, fără a puté pătrunde în naturile fine.

Şi adauge, că dialogul luĭ Alecsandri n'are de multe orĭ nicĭ un interes. Găsescĭ acte întregĭ, în carĭ se vorbesce de dulcéţă, dacă e bună saŭ rea, dacă maĭ e saŭ nu, de haĭne şi toalete, etc.

Inchee apoĭ ast-fel: «In resumat comediele luĭ Alecsandri ca şi restul teatruluĭ aŭ multe părţĭ slabe Ele şi-aŭ îndeplinit în timpul lor misiunea morală ce le-a fost încredinţată; în viitor «vor servi la scrierea uneĭ istoriĭ a sceneĭ române», cum se exprimă poetul însuşĭ în dreapta şi înţeleapta luĭ judecată.»

Sentimentul naturiĭ, al treilea sentiment, care — după autor— a inspirat pe Alecsandri, se manifestéză în pastelurile sale. Sentimentul acesta nu i se desvoltă în tótă strălucirea decât în vîrsta bărbăţieĭ sale. Atuncĭ natura fu marea inspirătóre a poetuluĭ nostru. Sub acéstă înrîurire a scris: *Serile la Mircescĭ*, *Concertul în luncă*, *Lunca de la Mircescĭ*, care se şi reproduce, dimpreună cu *Serile la Mircescĭ* şi cu *Concertul în luncă*.

S'ar ḑice, scrie d-l Petraşcu, că poetul vede în florile câmpuluĭ un cortegiŭ de ḑeiţe coborîte pe pămînt, îmbrăcate în purpură şi aur şi aşteptând sosirea ḑeuluĭ suprem, sórele, să le sărute colorile viĭ de pe obraz, să le alinte cerceiĭ de diamant din urechĭ, să le descingă talia, spre a le arĕtà întréga lor frumuseţe. Alecsandri e în mijlocul lor, ca în mijlocul unor prietenĭ iubiţĭ şi de tóte ḑilele, scie numele, durerea, secretul tuturora: dragostea arḑĕtoruluĭ «bujorel» pentru «năltuţa odolénă», crailîcul «frăţiorilor» şi «româniților» carĭ se aţin la drumurĭ, patima «busuioculuĭ» pentru sînurĭ albe, cochetăria smălţuiţilor «toporaşĭ», ce se închină gingaşelor «lăcrămióre», întristarea «nufĕruluĭ singuratic», etc.

De altă-dată poetul cântă Plugurile, semĕnătoriĭ, secerişul, cositul, «munca sfîntă a câmpuluĭ.»

Din marea luĭ dragoste de natură isvoresce şi pornirea luĭ nestăpânită pentru călĕtoriĭ. Primăvara inima luĭ vibréză şi primele-ĭ încântărĭ se desprind în nisce strofe frumóse, carĭ se şi citéză. «Sfîrşitul tómneĭ» asemenea inspiră pe poet; iarna imaginaţia luĭ vede florile primăveriĭ. Natura tótă-ĭ pare un templu, atuncĭ Musa îĭ inspiră poesia *Mieḑul ierniĭ*, pe care o şi găsim reprodusă.

Fără îndoială, închee d-l Petraşcu acest capitol, *Pastelurile,* deşi descriptive, gen considerat ca mediocru, sunt totuşĭ cele maĭ preţióse bucăţĭ ale poetuluĭ. Ele îĭ vor păstrà numele curat. Sentiment, colóre, suggestie, nu le lipsesce nimic; sunt micĭ capete de operă. In pastorală, maĭ cu sémă, Alecsandri e poet în înţelesul aristotelic al cuvîntuluĭ, fluturând pe de-asupra lucrurilor. Pentru aceea, el ne atinge maĭ curînd decât ne uĭmesce, ne face să-l iubim maĭ mult decât să-l adorăm. . . .

Al patrulea sentiment, care l-a inspirat pe Alecsandri, a fost iubirea de ţéră, córda, care după d-l Petraşcu, resună maĭ îndelung, maĭ puternic, maĭ vibrant sub degetele luĭ măestre.

De câte-orĭ s'a petrecut în ţéră vre-un eveniment maĭ mare, tot-deauna Alecsandri a fost eroldul cântător. El a avut inima mare a unuĭ popor întreg.

Prima luĭ poesie, în genul acesta, a fost *Sentinela română*, apoĭ a urmat *Adio la Moldova*; la Paris a scris *Deşteptarea României*; la 1857 a cântat *Hora Unireĭ*, apoĭ a urmat *Bălcescu murind*, strofele îndreptate către *Negri*; odele: *Cuza Vodă, Căpitanuluĭ Rolla, Căpitanuluĭ Romano*, etc.

Legendele luĭ isvorĕsc, ca fond, din popor, decĭ sunt limpeḑĭ şi curate ca cugetul lor. Multe dintr'însele, spune autorul, sunt de o frumuseţe neîntrecută, altele aŭ părţĭ saŭ versurĭ splendide. Intre cele d'întâĭ pune *pe Dan Căpitan de plaiŭ, Ana Dómna, Grui-Sânger, Vlad Ţepeş şi Stejarul, Răpirea Bucovineĭ, Cântecul Ginteĭ latine, Legenda Rândunicei* şi altele. D-l Petraşcu susţine, că maĭ ales *Dan Căpitan de plaiŭ* este o bucată clasică şi analiséză apoĭ acéstă poemă cu multă pătrundere şi constată, că legenda fu în adevĕr genul, în care fantasia luĭ Alecsandri, înviorată de voĭniciile extraordinare ale legendeĭ poporale, se desfăşură în tótă voia. Forţa luĭ s'a condensat în *Ginta latină*, care asemenea ni se studiéză.

Iubirea luĭ Alecsandri îmbrăţişéză tótă omenirea; probă poesia întitulată *Pohod na Sibir*.

In *Dumbrava Roşie* însă n'a isbutit E dată ca un poem istoric şi nu e decât o legendă Poetul n'a aprofundat de ajuns cronicariĭ, de aceea întréga istorie a faptelor e fantastică; împrejurările, modul de luptă, asemenea închipuite, iar figurile false. Ba şi forma e palidă, versurile recĭ, cadenţa greóe.

Patriotismul luĭ Alecsandri a crescut până la bătrîneţe. La 1877 el a fost aprópe singurul poet, care a cântat isbânḑile armateĭ române. A scris un ciclu de poesiĭ *Ostaşiĭ noştri*, din carĭ d-l Petraşcu citéză *Balcanul şi Carpatul.* Ele aŭ fost ultima eflorescenţă poetică a luĭ Alecsandri.

Ceea ce privesce dramele istorice ale luĭ Alecsandri, d-l Petrașcu ḑice, că din punctul de vedere al arteĭ, acelea sunt maĭ mult o serie de tablourĭ istorice, decât niște drame adevĕrate.

Cetatea Némțuluĭ, prima luĭ încercare de dramă istorică, este un act de eroism al celor 18 plăeșĭ, carĭ aŭ apĕrat Cetatea Némțuluĭ o ḑi întrégă.

Despot Vodă provócă un entusiasm extraordinar, dar și o critică contrarie

Fântâna Blandusieĭ e în sîmbure în oda luĭ Horațiŭ «La Fântâna Blandusieĭ».

Ovidiŭ e întru cât-va descrierea vieții poetuluĭ roman. Representarea eĭ pe scena Teatruluĭ Național a fost o sublimă sĕrbătóre literară.

D-l Petrașcu examinéză apoĭ *Fântâna Blandusieĭ* și, după ce face teoria drameĭ, spune că Alecsandri n'a înțeles în de ajuns definiția drameĭ, n'a înțeles sufletul eĭ, acțiunea dramatică. Piesele luĭ nu sunt piese de teatru, de jucat pe scenă, ci piese de cetit, de óre-ce nu e sbucium sufletesc, nu e emoțiune, nu e interes în ele. Intîmplările din *Despot Vodă*, din *Fântâna Blandusieĭ*, orĭ din *Ovidiŭ* sunt slabe prin ele însĕle. In dramele luĭ, persónele descriŭ faptele lor, nu le săvîrșesc, iar pe unele din ele deși le săvîrșesc înaintea publiculuĭ, sunt de natură a fi descrise, nu a fi făcute. Stilul sĕŭ este liric, care nu se potrivesce în drame. Iĭ place frasa amplă, largă, undulósă, frasa stiluluĭ descriptiv. El nu póte să vorbéscă, el cântă. Pricina este, că Alecsandri e maĭ mult liric decât dramaturg. E lipsa de simțul real al lucrurilor și al faptelor, fără care nu póte trăi teatrul modern.

Dar dacă nu e adevĕr etern în piesele luĭ Alecsandri, e cel puțin adevĕr istoric? —întrébă autorul. Și rĕspunde, că și în privința acésta sunt palide. Despot, Horațiu, Ovidiŭ, Geta, Iulia, sunt tipurĭ din tóte vremurile și tipurĭ internaționale. Spre a probà acésta, studiéză *Fântâna Blandusieĭ* și trage conclusiunea, că sufletele nu sunt antice. Sunt toțĭ ómenĭ din timpul nostru. Horațiŭ nu e acela al tradițieĭ. Din omul superior, fin, cu tact, din epicurianul

elegant, plin de vervă și de haz, Alecsandri a scos un unilateral, un tăcut, un contemplativ, un melancolic, un fel de «plânge femee.» Mecena la Alecsandri este un om ca toţĭ ómeniĭ, fără nicĭ o trăsătură extraordinară în suflet; cu tóte că Mecena erà cel d'întâĭ om de Stat al epoceĭ.

Și inchee cu conclusiunea, că Alecsandri e cel maĭ mare poet al generaţieĭ de la 1840. Intorcêndu-șĭ privirile spre sublimităţile vagĭ ale romantismuluĭ și maĭ vîrtos spre poesia poporală română, el a crescut, a reîntinerit poesia română și a legat ast-fel tradiţia trecutuluĭ nostru literar cu viitorul.. Tóte însușirile poesieĭ luĭ, lăsând teatrul de o parte, contribuesc să-ĭ dea maĭ mult strălucire decât putere, maĭ mult o tinereţe drăgălașă decât frumuseţe severă.... Căcĭ ceea ce o face neperitóre, e tinereţea dintr'însa, e dragostea de viéţă, de femee, de natură, de ţéră, expansiunea, entusiamul cald, cu un cuvînt adevĕrata poesie a inimiĭ.

Acesta e portretul literar al luĭ Alecsandri, desemnat de d-l N. Petrașcu.

Mĭ-am dat silinţa să vĕ presint tóte trăsăturile caracteristice ale autoruluĭ, reproducênd cele maĭ multe, întocmaĭ precum le-a compus.

Din acéstă schiţare se vede, că scrierea sa este o lucrare cu pretenţiunĭ serióse, care tinde să fixeze exact tótă activitatea literară a poetuluĭ.

Ca fond, ea cuprinde studiĭ amĕnunţite, aprecierĭ întemeiate și conclusiunĭ juste; ca formă, se presintă în nisce condiţiunĭ fórte avantagióse, avênd o limbă clară, ușóră și plăcută.

In unele locurĭ aŭ maĭ rĕmas lacune de împlinit; dar în general, autorul ne-a dat o carte remarcabilă și de valóre.

De aceea mĕ cred dator a propune să i se voteze Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu.

N. Rădulescu-Niger, *Rustice. Nuvele și Poezii. Volumul III. Bucurescĭ 1894*
Raport de d-l **A. Naum.**

Volumul acesta se compune din treĭ părțĭ și este închinat copiilor autoruluĭ, *Sever* și *Lucia*. Partea întâia cuprinde opt nuvele «Rustice», partea a doua poesiĭ tot «Rustice», în carĭ intră și cincĭ fabule, partea a III poesiĭ sub titlul de *Mediteranee*. Pe pagina din urmă, autorul face cunoscute operele sale apărute până acum: *Jertfă și Gelozie,* 1 volum, *Căpitanul Ropotă*, 1 volum, *Dómna Kiajna*, dramă în 5 acte, în colaborare, 1 volum, *Manolache Costache Epureanu*, conferință, *Scriitorĭ, cititorĭ și criticĭ,* conferință, 1 volum de versurĭ, 1 volum de nuvele.

Cum vedețĭ, d-l Rădulescu-Niger nu este un noŭ venit. Din contra, operele d-sale sunt multe și diverse, întrunind într'un mănunchiŭ îmbelșugat maĭ multe genurĭ literare: romancier, nuvelist, fabulist, dramaturg, conferențiar, jurnalist, poet și prosator.

Cea d'întâĭ nuvelă, care deschide seria întrégă a volumuluĭ acestuia, este intitulată *Fuga*. Suntem pe timpul seceriĭ și al treeruluĭ. Este încă nópte, dar ḑiua se apropie. Autorul, ca să ne descrie óra acésta, întrebuințéză două lungĭ perifrase, ḑicênd așă: «Pe dunga zăreĭ, hotar pe care sĕ desparte ziua de nópte, începuse lupta de despărțenie.—Diminéța isvora liniștită și rĕcorósă din întunericul subțiat și tulburiŭ »

Nota acésta mi s'a părut întortochiată.

Arendașul loculuĭ se deștéptă repede din somn, se uită la césornic și vĕḑênd, că sunt treĭ și un sfert, dă «zor pe îmbrăcat, și fuga în curte ... și grabă pe pórtă ...», spre arie Vaporul stă gata să funcționeze, dar ómeniĭ nu vin. Se chiue, se șueră, vaporul fumegă și se înnalță în văzduh.

Lucéfărul, ne spune nuvelistul, «se uĭta a minune și-șĭ bătea luminile, nedumerit că ce să fie?» un «Scu ..laaațĭ, mĕĭ!» se aude de pretutindenĭ, ispravniciĭ alérgă. Ómeniĭ încep a se arĕtà; printre dînșiĭ este și un țigan zgrĕbulit, somnoros. care mormăesce ḑicênd: «A

dracului viață,—Éca vezĭ, ne dă drumu séra la nouă și ne chiamă nóptea la treĭ.»

Țiganul acesta strică tótă scena rustică cu césornicul luĭ. Asistăm pe urmă la munca treeruluĭ, «muncă vrăjmășéscă de robĭ, păĭ cum!» dice autorul, iar luna, adaoge imediat, «mare și roșie, prinde să se uite pe d'asupra porumburilor 'nalte dacă s'a împrăștiat lumea, ca să-șĭ vadă și ea de drum; pentru lună, ci-că liniștea câmpurilor e curat vrajă și nu și-ar da nopțile pe zile, și stelele pe polii bogaților, s'o facĭ în patru!»

Asistăm pe urmă la o declarațiune de amor, fórte rustică, între eroul și eroina nuveleĭ, «o pitcóce de fată» și «un puiŭ de rumân» «la rescrucea a două drumurĭ, într-o miriște și-o porumbiște», pe când «drăcósa de lună le pierde umbrile între porumb, ca să n'aibă umbră dragostea lor» (1)

«—Zĕŭ, fă Catrino, ce naĭba.. grăi flăcăul,—mult adecă o s'apucăm noĭ tot pe douĕ drumurĭ?

«—De, Costandine, știŭ eŭ? rĕspunse fata și-șĭ duse în dreptu ochilor un colț al șorțuluĭ.»

Acum luna consimte să-ĭ cuprindă în lumina eĭ.

Din vorbă în vorbă tineriĭ se înțeleg și Catrina consimte să fugă nicĭ maĭ mult nicĭ maĭ puțin cu Constantin, după ce acesta îĭ dădù cu cotul.

Iată-ĭ fugițĭ, la tatăl luĭ Constantin Moldovanu, dascălul Tănase, bogat, vĕduv, care n'are alt copil decât pe Constantin.

Nuvelistul ne spune apoĭ, că în fuga lor tineriĭ eraŭ «împĕrațiĭ codruluĭ și câmpuluĭ. .. Iar când zorile începură să ridice perdeaua nopțiĭ numaĭ de un deget, cât o dungă, și să desprindă de icĭ și de colo stelele,—niște privighiătorĭ, foc de voióse, le cânta mirilor, într'un desiș, doĭna dragosteĭ împlinite, doĭna uităreĭ de tóte, doĭna dulcelor mulțămirĭ sufleteștĭ.»

Nu sciŭ dacă privighetorile cântă pe vremea seceriĭ și a treeruluĭ? Mi se pare, că este, cel puțin aicĭ, un anachronism rustic.

---

(1) Absurd, ca și lucéfĕrul, ca și luna, ce nu-șĭ dă nóptea stelele și tăcerea pe polĭ.

Pe când tinerii fugiaŭ, autorul ne strămută la casa luĭ Neĭca Petre Bodărlăŭ, tatăl Catrineĭ, care în momentul acesta «îșĭ ascuțıa niște secerĭ, care sticleaŭ la lună, parc'ar fi fost în cértă cu dînsa, că ele secerĭ rĕmăseseră și numaĭ luna, care era și ea odată ca secerea, să rotunjıse la obrajĭ ca o cocónă de boier.»

Mămăliga este gata, mama se arată îngrijată de întârḑierea feteĭ, și din vorbă în vorbă ḑice bărbatuluĭ sĕŭ: «Da dacă o fi fugıt, mĕ Petre, cu cine-va?»—«Eĭ, și?» rĕspunde omul, «de ce e fată? Să fugă! Par'că tu n'aĭ fugit cu mine!..» și ea bine a făcut, că-ĭ erà și vremea.

Intr'un cuvînt, fuga Catrineĭ nu scandaliséză pe nimenĭ, nicĭ pe socrul, nicĭ pe părințiĭ eĭ. Catrına stă cu Constantin în casa dascăluluĭ din vară până în tómnă, când nunta se face cu multă veselıe și îmbelșugare. Nicĭ o pedică nu erà la acéstă căsătorie. Atuncĭ pentru ce fuga? Căcĭ orĭ cât ar fi de dorit, ca moravurile nóstre, cele de la tîrg, precum și cele de la țéră, să fie maĭ alt-fel decât cum sunt, adecă maĭ bune, tot n'am ajuns la acea stare degradată și jósă, încât fuga fetelor de la părințĭ, să nu scandaliseze pe nımenĭ, ci dın contră să fie considerată ca un fapt tolerat și intrat în moravurile timpuluĭ acestuia. Și cestiunea îl prıvià fórte de aprópe pe autor, cu atât maĭ mult maĭ de aprópe, cu cât, precum v'am spus, volumul este închinat fiilor sĕĭ Sever și Lucia. Eŭ am creḑut maĭ întâĭ, că autorul a întrodus fuga ca un element dramatic și așteptam efectul. Dar nımıc. Fuga a intrat în rustică, așà chiar, cum se ḑice în mod rustıc, *de florĭ de cuc*. In privința stıluluĭ, mi s'a părut, că adevĕrata simplicitate câmpenéscă lipsesce în narațiune, din causa acesteĭ afectațiunĭ chiar a vorbiriĭ poporuluĭ; un prea mare abus de perifrase, anachronisme ca acele, de exemplu, cu privighetorile în timpul seceriĭ, comparațiunĭ de rĕŭ gust, chiar absurde, ca aceea a secerelor cu luna, luna cu poliĭ bogaților, lucéfĕrul care se uită la mașină și nu se póte dumeri, ca ce să fie?

Iată impresiunea ce mĭ-a lăsat lectura celeĭ întâĭ rustice a autoruluĭ.

Trec la a doua Rustică intitulată «*Nepoata luĭ Popa Curcan*»

La horă și scrânciob, în ḑiua de Innălțare, tótă lumea e veselă, afară de Ruxanda, nepóta luĭ Popa Curcan. Óre ce să aĭbă? Un *grecoteiŭ*, un fel de arendaș, chior de un ochiŭ, slut și vorbind ca pițigoiĭ se alătură pe lângă dînsa și-ĭ promite cerceĭ de smarand și paftale de argint. Ruxanda respinge curtea greculuĭ, dar primesce făgăduința cerceilor. Grecul se anină la danț, dar flăcăiĭ rup danțul. Grecul rĕmâne ridicol. Dar iată un flăcăŭ chipos se ivesce din bătătură Bunea, care făcuse minunĭ în războiul cu Turciĭ. Sosirea luĭ înveselesce pe Ruxanda, Bunea se pune lângă dînsa. Bunea o pișcă pe furiș, dar voinicesce, iar Ruxanda îĭ dădù cu cotișorul și amândoĭ suindu-se în scrânciob se strîng unul în altul. Scena acésta face pe grec să sară în sus și sărind își scrântesce un picior. Dus acasă, el chémă pe doftoróia satuluĭ, care este tocmaĭ preotésa luĭ Popa Curcan. Ea îĭ pune piciorul la loc. Grecul se jeluesce preoteseĭ de purtarea Ruxăndițeĭ cu calicul și prostul de Bunea, un fecior de pădurar. Preotésa, din fire fudulă, se arată jignită în suflet și pornesce mâniósă.

Părintele Simion Curcan (ĭ-a rĕmas porecla de Curcan, fiind-că furase odată un curcan) este sub voința absolută a preoteseĭ; el erà în mânile preoteseĭ ca o vîrtelniță.

Părintele Simion primesce cererea luĭ Bunea pentru mâna nepóteĭ sale, dar trebue și primirea preoteseĭ Popa începe să o lingușéscă, dar ea îl respinge cu multă violență.

Urméză întîlnirea de sub ceĭ treĭ teĭ, unde Grecul aduce paftalele și cerceiĭ, iar Ruxanda îĭ pregătise aicĭ fel de fel de scene ghidușe dimpreună cu Bunea, care erà ascuns într'un teiŭ, svîrlindu-ĭ petre, cântându-ĭ cucu și făcênd să trosnéscă crengile. Grecul se sperie și fuge. Bunea îl ajunge și-l bate. Fata rîde și se drăgostesce cu el. Preotésa proteguesce candidatura greculuĭ, după ce primesce paftalele și cerceiĭ pentru Ruxăndița. Cértă mare între popă și preotésă. După maĭ multe peripețiĭ, grecul urzesce o calomnie în contra luĭ Bunea; îl părăsce la zapciŭ, că ĭ-a furat grîŭ și-l dă în judecată. Bunea hoț? acésta revoltéză tot satul. Martorĭ falsĭ, zapciŭ mituit. Din norocire proprietarul moșieĭ, ca un *Deus*

ex machina intervine fără nicĭ o pregătire și proteguesce pe Bunea, amenință pe zapciŭ, că-l va spune prefectuluĭ, că a judecat strîmb, iea moșia de la grec și o dă luĭ Bunea, ba încă îl și cunună cu Ruxanda.

A treia Rustică e intitulată: *De'naintea Vetreĭ*

Inaintea vetreĭ Moș Badea povestesce din tinerețele sale între-prinderĭ amoróse, carĭ nu fusese încoronate cu isbândă, ci maĭ mult cu loviturĭ de mătură din partea crâșmăreseĭ Flóreĭ, dar totușĭ moșnégul oftéză după acele vremĭ.

Și începe a povesti despre o vînătóre, căcĭ erà vestit vînător Moș Badea. Boeriĭ se adună; urméză descrierea costumurilor vînătorilor. Cuconul Alecu, proprietarul moșieĭ iea pe Moș Badea de călăuz. Printre vînătorĭ este și un coconaș cu monoclu, care se arată maĭ dîrz și Moș Badea mi-l pândesce. Moș Badea scie locul mistrețuluĭ și într'acolo se duce.

Vînătorĭ în codri și munțĭ fără gonașĭ! fie-care împușcă cum găsesce, ca la prepelițe. Se ucid două vulpĭ, dar un corn sună a primejdie, ce să fie?... Moș Badea alérgă: Cuconașul erà în sfadă cu 2 lupĭ, apărându-se de eĭ ca de doĭ cânĭ!...

Moș Badea ucide un lup, Corbea, tovarășul săŭ pe celă-lalt, cuconașul scapă, dar devine ținta de luare în rîs a celor-lalțĭ vînătorĭ. După o mulțime de isprăvĭ, căcĭ pădurea erà ticsită de tot felul de vînat, Moș Badea încunjură vizunia unuĭ mistreț. Dar cine să-l stârnéscă. Moș Badea intră în bortă, dar nu e. De odată toțĭ strigă: Iată ursul! Trage cel cu monoclu și nu-l lovesce, trage cuconul Alecu și-ĭ rupe o labă, trage Moș Badea și nu-l nimeresce, scóte cuțitul și se repede, dar se împedică de o cióta, cade, și ursul se aruncă asupra luĭ. Intr'un târḑiŭ Moș Badea s'a trezit culcat pe o dulamă îmblănită, iar Corbea nicăirĭ. Cuconul Alecu plânge și-ĭ povestesce cum, neputênd trage în urs, care erà încleștat cu Moș Badea, Corbea s'a repezit și a împlîntat cuțitul în gâtul ursuluĭ, iar ursul atuncĭ lasă pe Moș Badea și se încleștéză cu Corbea și în lupta lor cad amândoĭ în prăpastie și rĕmân înghițițĭ.

Nenaturală mi s'a părut întîmplarea cuconașuluĭ cu lupiĭ, carĭ se daŭ

la dînsul ca nisce cânĭ de ogradă, lipsă de gonașĭ și căderea bufonă a vestituluĭ vînător!...

A patra Rustică: *Bătaia.... Doftorie.*

Badea Nialache Mititelu are un ogor de grîŭ. Nu-ĭ bogat și se plânge de prădălnicia stăpâniriĭ E morar, are încrederea boeruluĭ, dar are o gaiță de muere, pe care o bate cu ochiĭ închișĭ, ca să nu vadă, unde dă.

Intr'un târdiŭ maĭ încetéză cu bătaia. Dar simte omul, că femeea luĭ slăbesce. Nialache vine la curte, că are să iea banĭ. Aicĭ descrierea boeruluĭ, Tudorel Móngă, care din copil sărac a ajuns să fie treptat, primar, suprefect, iar acum umblă după prefectură orĭ după deputăție, este rĕŭ, zgârcit și jacaș și bate pe țĕranĭ. Nialache se plânge boeruluĭ, că nevasta îĭ e bolnavă de o bucată de vreme. Boerul îĭ făgăduesce să-ĭ trimită un doctor. In așteptare, Costanda se plânge uneĭ babe, că se topesce, baba o sfătuesce să provóce din noŭ pe bărbat, ca s'o bată, fiind că bóla-ĭ vine din acésta.

Venit la masă, femeea îl ocărĕsce, din sfadă în sfadă, omul începe să o bată, până ce o lățesce pe pragul moriĭ. Dar iată și doctorul. Omul îĭ spune, că femeea luĭ s'a îndreptat. Dar cu ce aĭ lecuit-o, întrébă doctorul. Uite, colea! și-ĭ arată gîrbaciul N'am înțeles, de unde a căpĕtat convingerea, că și-a lecuit femeea?

A cincea Rustică: *Soare Pĕtru.*

Acéstă Rustică are un sfîrșit tragic și nemotivat. O tînĕră vĕdană, ca să atragă în dragostea sa pe un vînjos flăcăŭ, care fugià de fete, se schimbă în haĭne bărbătescĭ, îl întovărășesce la stână și prin descrierĭ oglinditóre îl face de pică în păcat și trăesc de-a binele. Un alt țĕran, care ar fi vroit să aĭbă de ginere pe flăcăŭ, denunță pe vĕduvă, pe simpla spusă a uneĭ babe, că șĭ-a otrăvit bărbatul și de odată acésta se trezesce cu suprefect, cu primar și cu ajutorul suprefecturiĭ la dînsa acasă. Ea este arestată și nebunesce de spaĭmă.

Denunțarea mi s'a părut neîntemeiată, arestarea arbitrară.

A șésea Rustică: *Irina.*

Irina, frumósă, bine îmbrácată în ḑilele de sĕrbătorĭ, încât *aĭ fi jurat pe cruce că-ĭ ném de boer, de boer get beget, códa vaciĭ,* resistă la flăcăĭ; un cuconaș vine în sat, un cuconaș de aceia *cu nasul în vînt și cu o sticlă în ochiŭ, par-că erà un cocoș berc și cu albéță pe un ochiŭ.*

Puiul de ciocoiŭ o pândesce, când merge cu pînza la ghilit și năvălesce asupra feteĭ, dar primesce o lovitură de ĭ-a făcut ochiul cât perja și fata fuge înfuriată. Intervine o țigancă, care o momesce, iar fata ademenită de făgăduelile ciocoiuluĭ, fuge cu ciocoiul la tîrg.

Mâhnire în casa luĭ Bercea Michaiŭ; flăcăul lor se duce la tîrg să ĭ-o facă tâlharuluĭ de ciocoiŭ, și s'aducă pe Irina înapoĭ, când colo ciocoiul îl trântesce la miliție, fără de vreme. Vin părințiĭ să se jeluiască, dar nu sunt primițĭ. Dumneḑeŭ intervine și după o lună de ḑile boerul cel bătrîn, tatăl coconașuluĭ, móre de damlà! Acésta este rĕsplătire pentru moment După patru anĭ însă flăcăul Michaiŭ se întórce de la miliție. De Irina nu se pomenesce. Tómna, Michaiŭ se însóră. Nuntă mare. Pe când nunta jucà, Irina este găsită, din întîmplare, în păpușoiŭ cu un copil atuncĭ născut și aflăm din povestire, că ciocoiul a lăsat-o cu pântecele la gură, gonită încă de o cocóră de la tîrg, amoresa ciocoiuluĭ, ce venise cu o căruță până lângă pădure, unde căḑuse de facere. După douĕ ḑile Irina móre.

A séptea Rustică cuprinde o glumă hazlie și a opta, cea din urmă intitulată «*Luptă*» este o luptă între arendașul grec și un țĕran, pe cale de a se îmbogăți. Amândoĭ se silesc a se îmbogăți, care de care pe socotéla țĕranilor. Acésta este tema favorită a autoruluĭ, maĭ în tóte nuvelele sale rustice. O mare dragoste pentru țĕranĭ, o ură neîmpăcată pentru *ciocoĭ.* Și ura și dragostea mi s'aŭ părut exagerate.

Literatură tendențiósă!

Trec acum la partea II-a. «*Poeziĭ rustice*». Poetul arĕtându-șĭ

dragostea sa pentru frumusețile câmpurilor și pentru strălucirea secerișelor strigă:

Mi-ĭ dor de vĭața de la țară,
De aıer viŭ, de fên cosit,
De munca în sudorĭ de vară,
De serĭ.... când cazĭ de obosit...

Câte odată frumusețea idıleĭ câmpenescĭ este slăbıtă prin strofe ca acésta:

Zăresc pe-o streașină de casă
Perechĭ de vrăbıĭ cioc în cioc:
Trăiesc, de nimenĭ nu le pasă,
Voióse sar dın loc în loc...

Sĕ plimbă-a lene vîntul pe lanurĭ semĕnate
In care pĭerzĭ juncanul de-un an și șase lunĭ.

Intr'o rustică în versurĭ, adresată Slăniculuĭ Moldoveĭ, găsesc strofa următóre:

Toțĭ aniĭ aŭ, spre îndreptare,
Regentul lor; și tu, ca eĭ
Aĭ un regent de căutare:
Izvorul numĕruluĭ «*Treĭ*».

După 24 de rustice în poesie, urméză 6 fabule.

Vine apoĭ partea a III, avênd de titlu *Mediteranee.* Mediteraneele ne smulg de pe rusticıtatea câmpiılor nóstre și ne transportéză în rustıcitatea țĕrmurilor Mediteraneĭ, sub cerul luminos al Provențeĭ. Poetul cântă frumusețea peısagelor aceste̊ĭ frumóse părțĭ a Europeĭ: *Cap-Martin, Nissa, Menton,* etc., aceste locurĭ visitate și locuite iarna de bogațĭ, Monaco, maĭ cu sémă.

Șı rênd, pe rênd, dıspar Monaco pe stânca luĭ intrată'n Mare,
Roque-Brune, Anonciada Schitul, Grımaldi, Gorbĭo, Castelar

Intr'o poesie intıtulată *Nelipsițiĭ*, poetul ne vorbesce de țînțarĭ. cari-țĭ cântă la ıreche, vin nepoftițĭ la masă, intră în odae fudulĭ și temerarĭ.

Trag horă 'n jurul lampeĭ, ca domnĭ la eĭ acasă.
Şi par'că tu îĭ turburĭ, în pace nu te lasă..
Iar când îĭ prinzĭ, — mirare! — nu sînt de cât... ţînţarĭ..

Cetirea volumuluĭ d-luĭ Rădulescu-Niger mĭ-a lăsat impresiunea următóre: talent necumpĕtat, fără fond, compromis prin o prea mare uşurinţă la scris, o lipsă de artă completă pretutindenĭ.

Academia nu póte rĕsplăti opera sa.

Ioan N. Roman, *Poesiĭ. Bucurescĭ 1894.*
Raport de d-l **T. Maiorescu.**

După cetirea volumuluĭ, pe care d-l Ioan Roman îl intituléză *Poesiĭ*, mĭ-a rĕmas impresia, că autorul este un om inteligent, care — cunoscênd multe poesiĭ ale altora — s'a deprins firesce cu ritmul, cu rimele, cu comparaţiile, cu forma externă a poesieĭ, a tradus câte-va versurĭ din franţuzesce şi s'a pus şi d-sa să exprime câte-va ideĭ obicĭnuite, în haĭna poesieĭ.

Versurile traduse sunt din François Coppée, Sully Prudhomme, Ed. Grenier, şi sunt tocmaĭ cunoscute prin deosebita lor gingăşie... în original. In traducerea d-luĭ Roman îşĭ perd farmecul cu desăvîrşire.

Romanţa.

(*François Coppée*)

Cînd mĭ-arătaţĭ un trandafir
Care 'n azur s'a desvălit
De ce sînt trist şi ca 'n delir?
Cînd mĭ-arăţĭ un trandafir
Gîndesc la chipul eĭ iubit.

Alăturĭ cu *trist* nu merge *delir*, dar riméză cu *trandafir*.

Cînd mĭ-arătațĭ o stea sclipind
De ce-mĭ vin lacrămĭ, nourĭ groşĭ,
Şi-un văl pe ochiĭ meĭ întind?
Cînd mĭ-arățĭ o stea sclipind
Gîndesc la ochiĭ eĭ frumoşĭ.

Lacrămĭ, nourĭ groşĭ nu merge, dar riméză cu *frumoşĭ.*

Vasul Sfărmat.

(Sully Prudhomme)

Vasul, unde lămăița
Se usucă, fu lovit
Uşurel de-un evantaliŭ.
Sgomot nu s'a auzit;

Dar uşóara lovitură
Atingîndu-l, l'a stricat,
Şi-apoĭ el, pe nesimțite,
Zi cu zi s'a ruinat.

Evantaliŭ nu prea merge; uşóra lovitură a *stricat* vasul, merge şi maĭ puțin; iar vasul s'a *ruinat,* nu merge de loc.

Şi aşa maĭ departe cu traducerile.

Din «poesiile» propriĭ sunt unele imitate din Eminescu, dar sunt aşà de slab imitate, în cât nu înțeleg de ce le-a maĭ publicat d-l Roman? Ca să fie volumul maĭ mare?

Aşà, între altele, *Stelele* (pag. 217), *Scrisoare* (pag. 21—25), *Linişte* (pag. 33—35) sunt de-a dreptul luate din minunatele poesiĭ ale luĭ Eminescu: *Satira I, Adio, S'a dus amorul.*

Dar, abstracție făcénd de Eminescu, ce însemnéză în *Scrisoare* (pag. 22):

Şi eŭ de-atuncĭ făr' de popas
Urmez cărarea viețeĭ,
Ca să te las în urma mea
In vrîsta tinerețeĭ?

Eŭ urmez cărarea viețiĭ şi deviŭ tot maĭ bătrîn, ca să te las «în vrîsta tinerețeĭ». Cum asta?

Şi ce însemnéză în *Linişte* (pag. 33):

S'a îngropat iubirea mea
Sub brazde de durere,
Şi n'o să maĭ cunosc de-acum
A dragosteĭ putere.

S'a dus norocul meŭ, s'a dus
In lumĭ necunoscute,
Căcĭ fericirile aşa mor
Cînd nicĭ nu sînt născute.

Pentru ca iubirea să móră şi să fie îngropată, trebue să fi trăit maĭ nainte, şi pentru ca norocul să se ducă, trebue să fi fost. Atuncĭ nu are înţeles explicarea:

Căcĭ fericirile-aşa mor
Cînd nicĭ nu sînt născute,

dar *născute* riméză cu *necunoscute.*

Dacă e, ca poesia să fie o manifestare firéscă a simţirilor omenescĭ, ritmul şi rima trebue să isvorască fără silă din chiar emoţiunea artistuluĭ. De câte orĭ un scriitor siluesce limba, smintesce înţelesul, trivialiséză stilul pentru a brodì o rimă, nu este poet.

Inimă de putregaĭ
Spune-mĭ ce durere aĭ?

*

Copilă, îngerul acela,
  Ce încă n'a avut fiinţă,
Cu ochiĭ marĭ, cu zîmbet dulce,
  Aducător de suferinţă,
Mi-l amintesc acuma iarăşĭ,
  Il văd în faţa mea... Ce fel!?
Copilă, îngerul acela
  Eştĭ tu, — copilă tu eştĭ *el.*

E drept că *ce fel* riméză cu *el.*

A te vedea e o durere
  A sufletuluĭ şi a minţiĭ,—
Dar cîtă fericire este
  In paroxismul suferinţiĭ!

Durere a sufletuluĭ *şi a minţiĭ!*

Nimicurĭ dulcĭ, cîntărĭ de jale pline,

. . . .

Voĭ deşteptaţĭ în mintea mea, în mine. (Pag. 227)

Nu numaĭ în mintea mea, ci şi în mine!

'Naintea luĭ—norĭ de zăpadă
Purtaţĭ de vînt.
Un vîjeit îndelungat
Pare—un suspin orĭ un oftat
Adînc şi sfînt. (Pag. 162).

Un oftat *sfînt*! Dar riméză cu *vînt*.

Şi iarăşĭ nu póte fi poet, cine scrie versurĭ greóie ca acestea (pag. 31):

Primeşte-mă încă odată la umbra ta, o scumpe teiŭ,
Ce porţĭ adînc săpat şi-acuma în coaja ta numele eĭ.

Dar să citâm şi doué «poesiĭ» întregĭ ale autoruluĭ nostru:

Datoria.

I-a dat în grijă să 'ngrijească
De copilaş, —
Şi, sărutîndu-ĭ, s'a pornit.
E soţ, părinte, negreşit...
Dar e ostaş —
Şi trebue să se pornească:
In ordin scrie lămurit
Să nu lipsească.

E drept că-ĭ zi de sărbătoare
Şi-ar fi dorit
Să o petreacă între-aĭ luĭ;
Pentru că nicĭ de-un an el nu-ĭ
Gospodărit; —
Şi-apoĭ ce credĭ: e glumă oare
Să mergĭ asupra vîntuluĭ
Pe-un viscol mare?

Dar disciplina (1) în armate,
Ne apărat,
E 'ntîia dintre datorii;
Iar dacă 'ntîrzii şi nu vii
Când eşti chemat, —
Hei! cum te mustră şi te bate!
Şi apoi arest, corvade... ştii, —
Nenumărate.

Ceru-i senin şi vîntul bate
Nămeţii mari:
E ger, că-i ziua de Crăciun.
Marin îşi ia tot ce-i mai bun:
Cojoc, iţari
Şi-un biet suman cârpit în spate,
Prin care crivăţul nebun
Uşor răsbate.

(Dar dacă are şi cojoc, cum răsbate crivăţul prin suman?)

Şi merge-o zi până sub seară
Cale de-un ceas,
Căci drumu-i troenit şi greu;
Şi cînd înoţi prin vînt mereu,
Fără popas,
Chiar datoria către ţară,
Care e sfîntă 'n felul său,
Iţi pare-amară.

'Naintea lui — nori de zăpadă
Purtaţi de vînt.
Un vîjeit îndelungat
Pare-un suspin ori un oftat
Adînc şi sfînt, —
Şi-apoi un val ce stă să cadă
Şi cade răpede, 'nspumat,
Intr'o cascadă.

Inaintează, 'naintează
Bietul creştin

(1) Ce cuvînt poetic *disciplina!*

Prin crivățul descatenat,
Care colindă 'n lung și 'n lat
Tot maĭ hain;
Dar nu maĭ poate: stă, oftează,—
A rătăcit... simte curat
Că-l săgetează.

Se 'ntunecă maĭ mult, maĭ tare;
El — tot pe loc.
Unde să meargă ?... Și cuvîntul
I a 'ncremenit, — și-l frige vîntul
Ca biciŭ de foc.
Un urlet se aude 'n zare
Și se cutremură pămîntul, —
Nicĭ o scăpare!

El strînge pușca subsuoară...
— De ce-a pornit?
Ișĭ bănuește blestemînd...
Și ceĭ de-acasă-ĭ vin în gînd
Necontenit...
Oh! simte bine c'o să moară
C'o să-l răsbească în curînd,—
Și se 'nfioară.

Și iară dor de ceĭ de-acasă..
Și, ce e drept,
In juru-ĭ par'că toate plîng..
Se 'ngrămădesc troenĭ și-l strîng
Pănă la pĭept...
Ci par'că somnul îl apasă
Și amintirile-ĭ se stîng
Și toate-l lasă.

Acoperit, zace 'n zăpadă
Ca 'ntr'un mormînt
Și doarme. Crivățul turbat
Bate mereŭ· Cînd un oftat,
Adînc și sfînt,
Și cînd un val ce stă să cadă
Și cade repede, 'nspumat,
Intr'o cascadă.

Tîrziŭ, tîrziŭ, cînd vijelia
S'a potolit,
Se maĭ vedea de sub troian
O mînecă de la suman.
Şi l'aŭ jelit
Aĭ luĭ cînd aŭ aflat urgia
Ce i-a lovit... Ce băetan!
Dar... datoria!

Adecă acésta ar fi o poesie cu *tendință* în contra militarismuluĭ, după regula de artă a socialiștilor. Presupuind că tendința ar fi admisibilă în artă (ceea ce nu credem), totuşĭ, ce lipsă de caracterisare în «datoria» d-luĭ Roman!

Un ostaş plécă la Crăciun de la aĭ sĕĭ de acasă, fiind-că a primit ordin de plecare. Dar e ger, suflă crivĕțul, și cu tóte că ostașul aveà cojoc, ițarĭ, suman și cu tóte că nu ni se arată vre-o altă greutate a drumuluĭ (prăpăstiĭ la munte, etc.), el rătăcesce și móre degerat, așa pe șes, între sat și oraș. Se póte acésta? Se póte, și se va fi întîmplat une-orĭ și pe la noĭ. Dar ce are a face cu ostășia? Dacă ar fi degerat soldatul la răsboiŭ, dacă ar fi degerat ca sentinelă, fiind-că «disciplina» îl opria să se misce de la post, trécă-mérgă. Dar să degere numaĭ așa pe drumul de la sat, acésta i se puteà întîmplà și unuĭ «țivil», dacă se duceà la alt sat să vadă pe cine-va saŭ veniă de la oraș, unde tîrguise ceva, și tótă «poesia» n'are miez.

Alta, și de alt fel:

Acuma eştĭ a mea, Marie,
Vĭeața sufletuluĭ meŭ,
Nu-s pradă unuĭ vis himeric,
Nu, eştĭ a mea și sunt al tĕŭ.

Priveşte-mĕ cu ochi-țĭ negri
Şi plinĭ de-un farmec negrăit:
Vreaŭ să mĕ pĭerd ca 'ntr'o visare
Intr'al lor dulce nesfîrşit.

Dă-mĭ mîna, blînda mea mireasă,
Opreşte gîndul meŭ pe loc,

Zîmbeşte-mĭ, — în a ta zîmbire
E-o lume 'ntreagă de noroc.

Aşa să treacă aniĭ noştri
Şi să n'avem părerĭ de răŭ,
Căcĭ eŭ ţi-s drag şi tu-mĭ eştĭ dragă,
Tu eştĭ a mea şi eŭ al tăŭ.

Fórte bine; dar dacă e vorba «să n'avem părerĭ de rĕŭ», nu erà maĭ potrivit, ca asemenea lucrurĭ obicĭnuite să nu aibă pretenţiunea de a fi exprimate în ritm şi în rime?

Vor fi de-ajuns citatele de maĭ sus pentru a întemeià părerea, că «poesiile» d-luĭ Ioan Roman nu merită să fie premiate de Academie.

19 Martie 1895.

Artur Stavri, *Poesiĭ. 1888—1894. Bucurescĭ 1894.*
Raport de d-l **A. Naum.**

Intr'un mic şi elegant volum de 139 pagine, arĕtându-şĭ modestia prin lipsa de prefaţă saŭ de întroducere, d-l Artur Stavri presintă poesiile sale compuse între aniĭ 1888 şi 1894.

Genul acestor poesiĭ este idilic. Descrierea câmpiilor, a pădurilor şi a apelor este tema neschimbată de la început până la sfîrşit; icĭ şi colo câte o poesie de amor saŭ tendenţiósă întrerupe monotonia aceluiaşĭ gen.

Mi s'a părut, că autorul întrebuinţéză multe cuvinte, carĭ sunt departe de a ne da ceea ce se numesce colórea locală, în asemenea gen de poesie. Cuvîntul *glastră,* care riméză tot-deauna cu *noastră* şi *albastră*, este un cuvînt de admis într'o poesie câmpenéscă?

Asemenea m'aŭ jignit cuvintele: *vagă, aleie.* Câte-odată un vers

întreg ne displace prin dierese silite, ce ești silit a face spre a înlăturà *hiatul*; de exemplu în strofa acésta (pag. 19):

Un sat departe—așa departe—
Și'n satu-acela-ĭ vechea casă
De-abea zărită 'ntr'o frumoasă
Livadă cu aleĭ deșarte

Aleĭ într'un sat!... Și *aleĭ deșarte*? *doĭnă vagă*? *troian nemiluit*, în loc de nemilos, un *zbor gălăgios* (de gâsce).

Flăcăĭ și cu fecióre, *tiptil, tiptil* s'adună?

Găsim: *luminĭ trandafiriĭ, priveliștĭ fumuriĭ, mamă pustie, fum trandafiriŭ, portocaliŭ dulce, roș jăratec* (Pag. 138).

Zugrăvind pe pînza 'ntinsă roș jăratec, ce sĕ pierde
In portocaliul dulce, prefăcut maĭ sus în verde,

Stîns apoĭ în limpezimea străveziuluĭ albastru.
Umbra nopțiĭ sĕ întinde, sĕ măreşte în buiastru.

Ca orgă pădurea răsună
Maĭ trist, maĭ adînc și maĭ tare—
Și aue toată nebună.

Aue?!

Aceste împerecherĭ silite între obiectul descris și culórea ce i se dă, acéstă tendință de a nu vorbì și scrie ca tótă lumea, sunt un abus, și constitue un defect. Aveà dreptate Voltaire să dică, că adjectivul este cel maĭ mare dușman al substantivuluĭ, deșì silit să se acordeze cu el în cas, în gen și în numĕr.

Cu tóte acestea nu se póte refusà d-luĭ Stavri o dragoste statornică pentru natură, un fond de simțire melancolică bine exprimat câte odată, precum în versurile următóre de la pagina 29:

In Ţintirim.

Rînd pe rînd şi 'ncet în tristul ţintirim bătrîn şi sfînt,
Lăcrămează liliacul clătinat de-al nopțeĭ vînt;
Peste pietre de morminte aşternute-s florĭ uscate
Coperind atîtea vieţe drăgălaşe şi uĭtate;

Icĭ şi colo liniştite roş ard candelele sfinte
Rumenind în taina nopţeĭ cripta tristelor morminte;
Iară luna printre nourĭ plutitoare şi senină
Impînzesce peste toate argintiea eĭ lumină—
Şi'n bogata-ĭ frumuseţă înşirînd vedereĭ noastre
Un popor întreg ce zace adormit sub florĭ albastre.

Că d-l Stavri este un talent în curs de formaţiune, acésta este necontestabil, şi-mĭ pare rĕŭ, că premiul pe care-l solicitéză este prea mare pentru opera sa.

G. G Tocilescu, *Curs de Procedura civilă propriŭ ḑisă. Partea III-a. Procedura civilă propriŭ ḑisă. Vol. III. Bucurescĭ 1895. Raport de d-l* **V. Maniu.**

Tractatul d-luĭ *G. G. Tocilescu* intitulat *Curs de Procedura civilă, Procedura civilă propriŭ ḑisă,* presentat la concurs pentru Premiul *Eliade-Rădulescu,* fiindu-mĭ încredinţat spre studiŭ, vin a supune judecăţiĭ d-vóstre resultatul cercetărilor mele, însoţit şi de opiniunea ce mĭ-am format despre valórea şi meritul opuluĭ: ca sciinţă juridică şi lucrare critică de doctrină şi jurisprudenţă.

Conclusiunile expuse în raportul de faţă cuprind resumatul unor cercetărĭ amĕnunţite, în mĕsură de a facilită judecarea lucrăriĭ în deplină cunoscinţă de valórea eĭ intrinsecă şi a justifică pe deplin — aşă sper — părerea şi propunerea emisă din parte-mĭ.

Lucrarea d-luĭ *G. G. Tocilescu,* apărută până acum, cuprinde treĭ tomurĭ şi tot atâtea volume.

Partea III, volumul III, intrată acum la concurs, apărută în anul 1894, cuprinḑênd 128 pagine, deşi forméză ca continuaţiune a volumuluĭ secund — aceeaşĭ parte — un corp de sine, stă cu tóte

acestea în așà strînsă legătură cu acest secund volum de 621 pagine, în cât nu pot fi desbinate din causa unităţiĭ materieĭ, şi urméză a ne rostì asupra cuprinsuluĭ din ambele aceste două volume, pentru a fi în měsură să apreciem în deplină cunoscinţă valórea lucrăriĭ.

Spre a se pune şi maĭ bine în evidenţă extensiunea, copiositatea şi varietatea de materiĭ, prin urmare şi valórea acesteĭ scrierĭ scienţifice, meritorie atât din punctul de vedere al sistemuluĭ bine ales, cât şi al studiuluĭ evolutiv, aprofundat, care îmbrăţişéză vasta materie a legiĭ de Procedură civilă, până în cele maĭ minuţióse disposiţiunĭ şi controverse, ne credem ţinuţĭ a resumà în mod succinte divisiunea materieĭ din ambele volume.

A) Partea III, Volumul II conţine:

1. Consideraţiunĭ generale; definiţiunea Proceduriĭ; aplicabilitatea diferitelor regulĭ; procedura contenciósă şi graţióšă; încheind cu retroactivitatea legilor de procedură.

2. Titlul I. Disposiţiunĭ generale împărţite în III capitole şi 21 §§, începênd cu sancţiunile legiĭ de procedură şi terminând cu responsabilitatea agenţilor judecătorescĭ, etc.

3. Titlul II. Procedura contencióšă, divisată în XV capitole şi fie-care capitol într'un numěr de secţiunĭ, cuprindênd: acţiunile introduse *(in jus vocatio)*; instruirea causelor; excepţiunile dilatoriĭ de nulitate şi necompetinţă; *judicatum solvi;* chemare în garanţie şi la interogatoriŭ, etc; principiul de neintervenire judecătoréscă, etc.; clasificarea sentinţelor, înţelesul lor literar şi juridic; efectele sentinţelor, etc.; teoria probelor; clasificarea elementelor de convincţiune; incidente civile şi penale; interogatoriul părţilor; jurămîntul judiciar; verificarea de scripturĭ; originea presumpţiunilor; competinţă; recusaţiunĭ, etc.

B) Volumul III de la Partea III.

Acest volum este continuarea, precum s'a ḑis maĭ sus, volumuluĭ secund de la aceeaşĭ parte. Lucrarea întrégă se va compune din 5 volume în octav mare. Aceste ultime două volume sunt sub ti-

par. Un însemnat numĕr de paginĭ din volumul IV se depun de odată cu acest raport.

Presentul volum III cuprinde, sub unicul și singurul titlu: *Căile saŭ mijlócele de apel și recurs, contra sentințelor și decisiunilor supuse apeluluĭ, revisuireĭ și recursuluĭ.* Subdivisat în maĭ multe capitole, secțiunĭ și paragrafe, el maĭ tractéză despre efectele oposițiunelor și ale apeluluĭ, cuprinde noțiunĭ generale despre diferitele remediĭ juridice. Arată cu o claritate perfectă cuĭ póte fi opus apelul, când se póte renunță la acest mijloc, care este diferința între sentințele definitive și preparatoriĭ casurile de suspensiunea terminelor, etc. care este interpretarea autorisată și doctrina asupra art. 317—319 Pr. civ. ce se póte cere pentru prima óră în apel după doctrină, jurisprudență și legislațiune comparată, ilustrate prin exemple, specimene, etc. Ne întreține despre procedura în apel, evocarea fonduluĭ, regulĭ și excepțiunĭ nouĕ de propus la Curte, etc., etc.

Utilisarea jurisprudențeĭ din țéră și străinătate, aplicarea sistemuluĭ de legislațiune comparată și a doctrinelor, soluțiunea controverselor s'aŭ operat cu o logică și claritate specific juridică; cu un discernĕmînt propriŭ unuĭ jurisconsult convins și conscient.

Ca specimine și în acelașĭ timp ca elemente de convingere, ar fi de ajuns să indicăm studiul autoruluĭ asupra jurămîntuluĭ supletoriŭ (tom. III, vol. II, pag. 507—511) și a jurămîntuluĭ *more judaico* (ibidem, pag. 513—20). Acest studiŭ l-a întemeiat autorul pe motive de ordine și morală socială, pe jurisprudența Inalteĭ Curțĭ de Casație, pe usurile vechĭ observate în Moldova (cuprinse în anaforaua Minist. Justițieĭ, No. 4013 din 1844).

Studiul asupra intervențiuneĭ (t. III, v. II, pag. 557—562) urmat de soluțiunea controverseĭ, soluțiune sprijinită pe vechea jurisprudență a Moldoveĭ (cuprinsă în ofisul domnesc din 1837 No. 79, *Codul judiciar, pag. 364, No. 157.* Ediț. Codrescu), pe jurisprudența Inalteĭ Curțĭ de Casație din 1868 și 1872, a Curțiĭ apelative din Montpellier 1809, pe doctrina expusă în Repertoriul de legis

lațiune și doctrină al mareluĭ jurisconsult *Dalloz* (tom. V, Interventions).

In studiul autoruluĭ asupra terminuluĭ de apel (tom. III, vol. III, pag. 92 § XI) sunt consultate legile Munteniei și ale Moldoveĭ (*Cod. Caragea, R. Org. al Munteniei,* art. 260 lit. A *și al Moldoveĭ,* art. 367, *Codicele Ipsilanti).* Jurisprudența Casațieĭ din Francia (de la 1806) comparată cu jurisprudența eĭ din 1539, cu vechea și moderna jurisprudență română a Curțiĭ de Apel, Bucurescĭ, din 1871/2, a Inalteĭ Curțĭ de Casație din 1872, 73/4 (Secț. unite 1886/7).

In fine studiul asupra cestiuniĭ de drept (indicată la art. 327 Pr. civ.) *Plus petit* saŭ maĭ lămurit: *Ce se póte cere pentru prima óră în apel?* (tom. III, vol. III, pag. 113—123).

Acest subiect presentând un interes particular în materie de procedură, cată să ne oprim un moment la dînsul, spre a ne încredința și a ne edifică despre valórea reală a operatuluĭ chiar și prin modul cum ni se presintă soluțiunea dată diferitelor obiecțiunĭ și excepțiunĭ.

In Dreptul roman *(Instituțiunile luĭ Gaiu, De actionibus, V, § 53)* se presintă specia sub indicațiunea de: *Plus vel minus in intentione.*

In modernul Drept îl avem indicat sub simpla formă de *Plus petit.*

Stilul lapidar al legiĭ de procedură de la art. 327 ne dă ca definițiune următorul text: *In apel nu se face nicĭ o nouă cerere— afară numaĭ de cererĭ de compensațiune,* etc.

Intrebarea ce se impuneà, consista în a se sci: întru cât respunde definițiunea din textul legiĭ și formula concretă de *Plus petit,* la ideea din Instituțiunile luĭ *Gaiu* și *Justinian,* saŭ la consultațiunile luĭ *Paulu.*

Atât definițiunea cât și acea simplă formulă par a voi să ne spună, că ar fi vorba numaĭ de un singur mod de *Plus petit,* adecă de o cerere nouă, pe când în doctrina romană se presintă Plus petitul în patru modurĭ.

Definițiunea romană dice: *Plus autem quatuor modis petitur:*

re, tempore, loco, causa, înțelegêndu-se prin causă modalitatea: «*Aliud pro alio*» (*Species pro genere*).

Dificultățile serióse în privința doctrineĭ și a distincțiuniĭ, variantele de cererĭ nouě și de mijlócele apěrăreĭ din noŭ produse, sunt tot atâtea probleme juridice de resolvit, la adresa unuĭ jurisconsult. Autorul scriereĭ a sciut și a reușit perfectment, nu numaĭ să înlăture acele dificultățĭ, dar să și intre în spiritul ideilor emise de mariĭ jurisconsulțĭ aĭ anticităţiĭ, să le adapte la doctrinile modernelor legislațiunĭ, la vechile usurĭ și disposițiunĭ din regulamentele și legiuirile ambelor țěrĭ surorĭ, luând în ajutor atât jurisprudența instanțelor de fond și a Inalteĭ Curțĭ de Casațiune, precum de asemenea și opiniunile jurisconsulților străinĭ și românĭ.

Pătrunderea și discerněmîntul, cu carĭ sunt interpretate și deslegate cele maĭ complexe, maĭ dificile teoreme din legea de procedură, de către autorul opuluĭ, nu ne póte surprinde de loc, de óre-ce sciut este, că distinsul profesor, laureatul Doctor în drept al Facultățiĭ din Paris, nu este un noviciŭ în literatura juridică, pe care a înavuțit-o cu maĭ multe scrierĭ alese și perfect reușite, cum sunt între altele: Operatul asupra *Acțiuniĭ Pauliane* în dreptul roman și român, din 1874; *Scrierea despre revocațiunea donațiunilor și testamentelor,* din 1880; *Studiul sěŭ juridic și istoric asupra Emphyteuseĭ,* op încoronat de Facultatea juridică din Paris, 1883, etc., etc.

Lucrarea de față este coróna activitățiĭ sale, ca profesor și jurisconsult, pe spinosul și ingratul teren al literatureĭ juridice, care-ĭ stórce sudorĭ și-ĭ amăresce viéța, fără a-ĭ da în schimb, ca remunerațiune, decât cruda, umilitórea nepěsare și un indiferentism deprimător.

Noĭ, din parte-ne, ne facem plăcută datorie să constatăm cu acéstă ocasiune deplinul succes al lâbóreĭ asidue, maĭ ales prin acest produs al învěțăturiĭ și sciințeĭ sale, de a căruĭ achisițiune se póte măgulì literatura nóstră juridică.

Spre a puté întemeià cu maĭ multă tărie aprecierile din raportul de față, asupra valóreĭ ce șĭ-o revendică însășĭ opera meritorie, in-

trată la concurs, ne va fi permis să reproducem pe scurt opiniunea onor. nostru coleg, d-l I. Negruzzi, expusă în raportul sĕŭ asupra primelor două volume ale tomuluĭ I, care fusese propuse la concurs, an-țĕrț (1893), pentru *Marele Premiŭ Năsturel.*

Cuvintele stimatuluĭ nostru coleg trecute în vorbitul raport sunt următórele:

«*Cursul de Procedură civilă al d-luĭ G. G. Tocilescu represintă óre-cum cuprinsul coordonat al lecțiunilor ținute de autor la Universitate. Limba întrebuințată este clară și precisă, explicările sunt limpeḑĭ,* etc...—*Cea maĭ bună dovadă sunt notele, cu carĭ autorul îmbogățesce textul sĕŭ....*

«*Din aceste puține cuvinte vĕ vețĭ fi convins.... că eŭ așĭ sprijinì premiarea acesteĭ cĕrțĭ....*

«*Póte ar fi maĭ nemerit ca să se dea pentru Cursul de Procedură civilă Premiul Eliade.....*»

Domnilor Colegĭ! Spre a rĕspunde consciințios la încrederea, cu care am fost onorat, dându-mi-se acéstă însărcinare, mĕ cred dator a relevà la acest loc și a rechemà în memoria d-vóstre seriósele dificultățĭ, pe carĭ le întîmpină maĭ ales studiul legiĭ de procedură la noĭ, fie de resortul civil, penal saŭ comercial, bine înțeles în genul și întinderea lucrăreĭ ce ne preocupă.

In adevĕr, dacă legea în sine este considerată ca o regulă de acțiunĭ, căreĭ trebue să ne supunem; dacă, spre a discerne licitul de ilicit, spre a ne însușì noțiunea bineluĭ și a echitățiĭ, se recere, după ḑisa luĭ *Ulpian* și *Celsiu*, ca să ne pătrundem de simțul profund al *justuluĭ*, să ne familiarisăm cu acea minunată artă a cunoscințeĭ «*boni et aequi*», caractere distinctive ale *justuluĭ*, exprimate prin străvechiul adagiŭ: *Jus est ars boni et aequi;* dacă jurisprudența, despre care mariĭ noștri străbunĭ ḑiceaŭ că întrupéză sciința *justuluĭ și injustuluĭ,* apoĭ nu póte fi maĭ puțin adevĕrat, că procedura este sufletul acelor legĭ-regulĭ, fiind ea forma și normativul, după carĭ se conduce administrațiunea justițieĭ, de óre-ce numaĭ ea determină modul de introducerea acțiunelor în justiție, de instruirea causelor, de stabilirea competințelor judiciare, de sis-

tematisarea diferitelor grade și speciĭ de probațiunĭ, admiterea, cumpĕnirea și aprecierea lor, etc., etc.

Cu un cuvînt procedura este puternicul resort al întreguluĭ mecanism intelectual, care pune în mișcare oficiul complicateĭ administrațiunĭ de justiție, împărțit în procedura romană: în *Officium judicis* și *Jus actionum,* tradus la Germanĭ în *Rechtswesen, Jurisdictions-Norm* și *Gerichts-Ordnung.*

Cu cât sunt maĭ greŭ de învins nenumĕratele specimine de dificultățĭ, cu cât formele de procedură daŭ ființă dreptuluĭ, așa ḑicênd—*forma dat esse Rei;* cu atât maĭ mult se recere un studiŭ serios, aprofundat și minuțios al complicatuluĭ normativ, avênd de misiune, prin eminență, să preîntîmpine și să înlăture suveranitatea *bunuluĭ plac,* care fórte ușor și prea adesea degeneră într'o cumplită arbitrarietate și pernicios exces de putere, luând un caracter autoritar fórte vătămător prestigiuluĭ, de care caută să fie inconjurată legea și administrațiunea justițieĭ, nefiindu-ĭ permis a eși din cadrul aceluĭ salutariŭ principiŭ «*quod justum et aequum*», dar avênd datoria sacră să distribue justiția în conformitate cu sentențiosul adagiŭ: *Justitia est constans et perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi.*

In acest sentiment înalt și în vederea simțiteĭ necesitățĭ de a se înconjurà administrarea justițieĭ de tóte garanțiile posibile, țĕrmurindu-se autoritatea magistratuluĭ în aprecierea și judecarea causelor, ce-ĭ sunt supuse, s'a întrodus la tóte națiunile, începênd de la Romanĭ, legea de procedură, ca normativ și conducĕtor, ca un guide-consiliar.

Intr'un asemenea sentiment se rostesce și filosoful *Bacon din Verulanum,* în operele sale filosofice (la titlul 1 din Tom I. No. VIII—XLIV, pag. 459) ḑicênd: *Decernendi contra statutum expressum sub ullo aequitatis praetextu, curiis praetoris jus non esto;* etc... și la alt loc (sub No. XLVI): *Non sine causa in usum venerat apud Romanos album praetoris* (tabla albă în care se publicaŭ edictele pretorilor, cam similare cu condicele nóstre de sentințe) *in quo praescripsit et publicavit quomodo ipse jus dic-*

turus esset; și termină cu bine cunoscuta axiomă: *Etenim optima lex est quae minimum relinquit arbitrio judicis, optimus judex qui minimum sibi.*

Mĭ-am permis aceste observațiunĭ spre a se învederà cu maĭ mult temeiŭ acel recunoscut adevĕr, cum că comentariele studióse, critice ale legilor de procedură, aŭ óre-cum precădere asupra ver căruĭ alt tractat în materie de drept, pentru cuvînt că vastul mater al al legislațiunelor în acest resort, fiind prea complex chiar și prin imensa varietate a casurilor litigióse, a acțiunilor și excepțiunilor, presintă dificultățĭ adesea fórte greŭ de învins.

Noĭ nu credem, că am păcătuì câtușĭ de puțin, afirmând, în consciință și deplină cunoscință, că eruditul autor-profesor a rĕspuns pe deplin în mod victorios la însărcinarea, ce însușĭ șĭ-a impus, intrând în vederile filosofuluĭ Bacon și în principiile deviseĭ din fruntea scrieriĭ.

Ce ar maĭ fi de ḑis pentru a încheià raportul nostru, conchiḑênd la premiarea uneĭ lucrărĭ atât de meritorie, cum este cursul d-luĭ *G. G. Tocilescu*?

Stil juridic corect, limbă alésă magistrală, despre care onor. d. I. Negruzzi ne spuneà în al sĕŭ raport din 1893, că *este alésă și precisă, că explicările sunt limpeḑĭ, ușor de înțeles, etc.*

Pe lângă atâtea însușirĭ, bine apreciate și în anul 1893, maĭ avem discernĕmîntul în soluțiunile controverselor, cu ajutorul sistemuluĭ comparativ; avem colecțiune de jurisprudențe și opiniunĭ emise de ceĭ maĭ competințĭ jurisconsulțĭ străinĭ și românĭ.

Cu un cuvînt, avem în fața nóstră o lucrare prețiósă, de însemnată valóre juridică și literară, precum s'a recunoscut și în des citatul raport al onor. nostru coleg d-l I. Negruzzi.

Un ultim cuvînt sub formă de întrebare și terminăm.

Modestul titlu al prețióseĭ cărțĭ fiind *Curs de Procedură civilă,* póte fi el prejudiciabil premieriĭ?

Rĕspunsul nu póte fi — după noĭ — decât negativ. Cuprinsul acestuĭ *Curs* să fie în adevĕr numaĭ o simplă reproducere de cursurĭ ținute la Universitate, în calitatea autoruluĭ de profesor?

Ar fi, chiar și după resumatul nostru din presentul raport, o cumplită eróre a se admite o asemenea presupunere.

Dacă scrierea d-luĭ G. G. Tocilescu, pe lângă alte superióre calităţĭ, ar presentà și un merit didactic, constituì-ar el o pedică la premiare?

Onor. nostru coleg d-l I. Negruzzi, raportorul din 1893, s'a ridicat cu tótă autoritatea logiceĭ sănătóse, în contra uneĭ asemenea rĕtăcite și nepióse argumentaţiunĭ.

Autorul scriereĭ ne spune de alt (cum în prefaţa de la Tom. III, vol. III, pag. VI) că *opera sa formézǎ un tractat teoretic și practic pentru usul legislatorilor, magistraţilor, jurisconsulţilor, advocaţilor, etc.* Fie-ne permis a mărturisì, că nu ni se pare de loc pretenţiósă acéstă credinţă. După noĭ acest *Curs* este un studiŭ complet: critic, istoric, juridic, metodic; un studiŭ scienţific de doctrină și jurisprudenţă, presentată într'un stil magistral corect și despicat.

Óre Cursul luĭ *H. Ahrens* de filosofia Dreptuluĭ, 1860; Cursul luĭ *G. F. Puchta* asupra Instituţiunilor și Pandectelor, în 5 tomurĭ; Cursul de *Drept natural* al luĭ *Th. Jouffroy*, în 2 tomurĭ; Cursul de *Drept penal* și *instrucţiunea criminală* ale luĭ *Boitard;* Cursul luĭ *G. Demolombe* asupra Coduluĭ Napoleon, în 24 tomurĭ voluminóse; cursurile de economie politică ale luĭ *de Rossi*, saŭ ale luĭ *Batbie*, etc. etc., să fie ele tóte simple reproducerĭ de lecţiunĭ făcute junimeĭ universitare?

Absolut inadmisibil!!

Așà fiind, stăruim a rugà să fie înlăturată o asemenea presupunere nejustificabilă și, unindu-ne cu părerea onor. d. raportor din 1893, propunem, convinșĭ de meritul scriereĭ, a se decerne d-luĭ *G. G. Tocilescu Premiul Eliade-Rădulescu* pentru erudita sa operă, unică în acest gen, ca studiŭ critic, istoric, metodic, de doctrină și jurisprudenţă, — pe deplin convinșĭ, că se va face un act de *summa* dreptate și se va rĕspunde la dorinţa generoșilor donatorĭ

COMISIUNEA PREMIULUI LAZĂR PE 1895

«IGIENA ŢĔRANULUĬ ROMÂN»

Raportul Comisiuniĭ asupra lucrărilor presentate la concurs.

La concursul Premiuluĭ Statuluĭ *Lazăr* de 5.000 leĭ, pentru anul 1895, fiind publicat subiectul «*Igiena ţĕranuluĭ român. Locuinţa, încălţămintea şi îmbrăcămintea. Alimentaţiunea în diferite regiunĭ ale ţĕriĭ şi în diferite timpurĭ ale anuluĭ,*» s'aŭ presentat cincĭ manuscripte cu următórele devise:

1. *Prin muncă veĭ învinge.*
2. *Omul se rĕscumpĕră cu igiena de bóle şi de morţĭ premature.*
3. *In hoc signo vinces!*
4. *Voind a trăì bine*
   Vino! ascultă de mine,
   Sfatul ce-ţĭ voiŭ da
   De multe rele te va scăpà.
5. *Amicul agricultoruluĭ.*

Comisiunea pentru studiarea lucrărilor presentate la acest concurs, compusă din d-niĭ colegĭ I. Kalinderu, Dr. V. Babeş şi din subsemnatul, a cercetat aceste 5 manuscripte, a deliberat asupra fie-căruĭ din ele în parte şi mĭ-a făcut onórea a mĕ alege raportor. Vĕ supun dar, Domnilor Colegĭ, în numele aceşteĭ Comisiunĭ de treĭ, următorul raport asupra lucrărilor presentate la concurs.

1. Manuscriptul cu devisa «*Prin muncă veĭ învinge*» este o lucrare voluminósă, un tractat de igienă generală, scris probabil acum 12

anĭ, căcĭ citatele din literatura Igieneĭ n'aŭ data maĭ recentă. Autorul tractéză pe larg studiul formațiunilor geologice, pentru a ne călăuzì la alegerea terenuluĭ pentru locuință, comite erórea de a preferì pardoséla de pămînt bătut pavagiuluĭ de cărămidă, vorbesce despre igiena casărmeĭ, despre transparentele ferestrelor, despre îmbrăcarea pereților caseĭ cu tapete de hârtie, despre caturile superióre ale caselor, despre perdelele din jurul patuluĭ, despre latrine la Romanĭ după constatările făcute la Pompei, despre încăldirea locuințelor cu gaz și despre iluminarea lor cu lumină electrică, despre calorifere cu vaporĭ și despre încăldirea trăsurilor publice, despre atenuarea virusuluĭ rabic, despre evoluțiunea omuluĭ, cu care ocasiune dă o interpretare eronată doctrineĭ luĭ Darwin. Capitolul asupra îmbrăcămintelor este prea scurt; în capitolul despre alimente nu se arată nicĭ cantitatea alimentelor consumate de țĕranĭ, nicĭ diferita lor calitate în diferitele regiunĭ ale țĕriĭ; studiul bĕuturilor cuprinde date interesante din istorie, din literatura străină, se ocupă însă puțin de actualitatea, care ne intereséză. Acéstă lucrare nu este lipsită de valóre, ea nu corespunde însă cu programul publicat de Academie.

2. Autorul manuscriptuluĭ cu devisa «*Omul se rĕscumpĕră cu igiena de bóle și de morțĭ premature*» posedă cunoscința perfectă a literaturiĭ, a consultat scrierile cele maĭ *rare* despre starea sanitară a țĕriĭ în diferite timpurĭ și a eșit din cadrele programuluĭ, scriind și istoria medicineĭ și a igieneĭ în România. După precuvîntare, autorul expune acțiunea climeĭ, reproducênd aprecierile scriitorilor vechĭ și modernĭ, carĭ aŭ studiat clima Românieĭ, tractéză despre acțiunea soluluĭ, despre cretinism, face istoricul medicineĭ în România și intră apoĭ în studiul igieneĭ țĕranuluĭ român, conform programuluĭ, descriind succesiv și cu cunoscință intimă locuințele în diferite județe și în tóte țĕrile locuite de Românĭ, îmbrăcămintea, încălțămintea și modul confecționăriĭ lor, așternutul, *toaleta* copiluluĭ noŭ născut, alimentațiunea în diferite regiunĭ ale țĕrilor române și în diferitele timpurĭ ale anuluĭ, apa și alte bĕuturĭ, dând óre-carĭ date istorice despre bragă și despre rachiŭ. Autorul nu de-

scrie însă uneltele de bucătărie, vasele în care se transportă și conservă apa, vasele din care se bea vin. La analisarea causelor alcoolismuluĭ, autorul dă unele date statistice greșite, luate din Dicționarul geografic al d-luĭ Locusteanu. După acésta, autorul ese iar din program, descriind bólele țĕranuluĭ român, causele lor și arĕtând mijlócele de îndreptare. Diferite amĕnunte din scrierea pe care o analisăm probéză, că autorul cunósce traiul țĕranuluĭ român, nu numaĭ din literatură și din rapórte oficiale, ci și din practică, că a și trăit între țĕranĭ și imprejurarea că, la partea principală care corespunde cu programul, autorul a maĭ adăogat alte capitole, nu micșoréză valórea acesteĭ lucrărĭ.

3. «*In hoc signo vinces*» este devisa unuĭ tractat de Igienă rurală, în care sunt intercalate maĭ multe date despre igiena țĕranuluĭ român. Autorul începe cu geografia fisică, cu descrierea soluluĭ, cu studiul causelor paludismuluĭ, pe carĭ voesce a le combate prin plantațiunĭ de eucalypt, ignorând că clima Românieĭ nu priesce eucalyptuluĭ, că eucalyptul n'ar puté să resiste friguluĭ erneĭ nóstre La capitolul despre bĕuturĭ autorul reproduce lucrurĭ exacte și inexacte, carĭ aŭ fost scrise de alțiĭ, precum că țĕranul român bea rachiŭ amestecat cu vitriol. Calitatea apeĭ de bĕut nu este bine descrisă; se pare că autorul nu scie, că în prea multe comune rurale puțurile aŭ o adâncime neînsemnată, că pe alocurea țĕraniĭ maĭ beaŭ apă stătută din bălțĭ și din nisce gropĭ făcute în curțile lor, pe carĭ gropĭ le numesc «bĕuturĭ» Autorul vorbesce despre aclimatarea Hunilor, Turcilor și Fanarioților și ne spune, că astădĭ «poporul român este aclimatat pe pămîntul țĕriĭ», căcĭ el îșĭ «păstréză de secole forța sa demografică, longevitatea sa normală». Descrierea locuințeĭ țĕranuluĭ ca și a hraneĭ luĭ este fórte incompletă; găsim în acest manuscript maĭ mult povețe despre îndreptarea traiuluĭ țĕranuluĭ decât o dare de sémă despre condițiunile reale, în carĭ el trăesce. Manuscriptul acesta nu corespunde dar cu programul concursuluĭ.

4. Manuscriptul cu devisa:
«*Voind a trăì bine*
«*Vino! ascultă de mine,*
«*Sfaturile ce-ţĭ voiŭ da*
«*De multe rele te vor scăpà*»
conţine un tractat popular de Igienă. Autorul începe cu studiul diferinţeĭ între corpiĭ anorganicĭ şi organicĭ, cu celula, face critica teorieĭ biblice despre vechimea omeniriĭ, vorbesce despre descendenţa omuluĭ după Darwin, arĕtând că omul îşĭ trage originea de la maĭmuţă—ceea ce Darwin n'a afirmat nicĭ odată—despre rase, dă órecarĭ noţiunĭ de anatomie şi de fisiologie, de cosmografie şi trece la studiul «celor 4 factorĭ principalĭ aĭ Igieneĭ»: pămîntul, apa, aerul şi lumina, apoĭ descrie condiţiunile igienice ale locuinţeĭ în general, ale îmbrăcămintelor şi încălţămintelor, ale alimentelor, condimentelor, bĕuturilor, vorbesce despre filtre, despre idroterapie, despre tutun, despre muncă, odihnă şi somn. Icĭ colo autorul intercaléză figurĭ explicative ale diferitelor obiecte de anatomie, fisiologie, patologie, încălţăminte. Nicĭ acest manuscript nu însuşesce condiţiunile cerute de programul concursuluĭ.

5. Manuscriptul cu devisa «*Amicul agricultoruluĭ*» este o descriere metodică, fidelă, amĕnunţită a traiuluĭ ţĕranuluĭ român, lucrarea unuĭ om, care de sigur a petrecut parte din viéţă între ţĕranĭ. Autorul tractéză în mod complet, dar concis, tóte cestiunile carĭ ne intereséză, fără a consultà publicaţiunile altor scriitorĭ asupra acesteĭ materiĭ, fără a le menţionà; el nu face istoricul, nu se ocupă de trecut, ci intră de-a dreptul în descrierea stăriĭ actuale, pe care o ilustréză prin numeróse fotografiĭ şi ţincografiĭ, din carĭ unele aŭ fost dejà publicate. Constatările sale personale le completéză autorul prin informaţiunĭ directe, culese din gura ţĕranilor, prin relaţiunĭ cerute unuĭ numĕr mare de învĕţătorĭ din diferite regiunĭ ale ţĕriĭ. Autorul nu omite nicĭ una din amĕnuntele, carĭ influenţéză igiena ţĕranuluĭ, ne vorbesce chiar de animalele, carĭ trăesc în casa ţĕrănéscă. Bordeiul şi casa ţĕrănéscă, cu diferitele lor modificaţiunĭ după regiunĭ şi după mijlócele proprietarilor, mo-

dul lor de construcţiune, interiorul lor, mobilierul, aşternutul, modul de încăldire şi de iluminare artificială, diferitele combustibile, modul măturării caseĭ, a spĕlăriĭ rufelor şi uneltele, de carĭ se servă ţĕranca la aceste operaţiunĭ, bucătăria cu tóte uneltele, carĭ servă la gătirea bucatelor, sunt descrise cu îngrijire. La studiul vestmintelor şi încălţămintelor autorul examinéză materiile prime, din carĭ sunt confecţionate, diferita lor croială, diferitele lor numirĭ în diferite localităţĭ locuite de Românĭ, modul întreţineriĭ încălţămintelor, a conservăriĭ vestmintelor şi descrie diferitele obiecte de podóbă, carĭ completéză toaleta populaţiuniĭ rurale, modul îngrijiriĭ pĕruluĭ şi a barbeĭ. Expunerea alimentaţiuniĭ ţĕranuluĭ este amĕnunţită şi bogată în exemple, dând o imagine fidelă a regimuluĭ alimentar, explicat prin tabele despre calitatea şi cantitatea alimentelor consumate de câte o familie în diferite regiunĭ, în diferite timpurĭ ale anuluĭ, prin descrierea preparaţiuniĭ şi conservaţiuniĭ diferitelor alimente şi bĕuturĭ.

Domnilor Colegĭ, din analisa acestor 5 manuscripte reese, că cele cu numĕrul 1, 3 şi 4 nu însuşesc calităţile cerute de programul concursuluĭ şi că doue din ele, manuscriptul No. 2 cu devisa *Omul se rĕscumpĕră cu igiena de bóle şi de morţĭ premature* şi acela cu No. 5, cu devisa *Amicul agricultoruluĭ* aŭ fost recunoscute de Comisiune ca fórte meritoriĭ, ca corespundĕtóre cu programul concursuluĭ, că ele se completéză reciproc una pe alta şi ast-fel Comisiunea are onóre a vĕ recomendà amândouĕ aceste lucrărĭ de o potrivă, căcĭ amândouĕ merită a fi premiate şi imprimate.

Dr. V. Babeş, I. Kalinderu.

Raportor, *Dr. I. Felix.*

COMISIUNEA PREMIULUI CRAIOVÉN PE 1895.

Proces-verbal No. 1.

Ședința din 20 Ianuarie 1895.

Comisiunea a decis a se face următórea împărțire, a cărților presentate la concurs, între membriĭ eĭ, pentru facerea rapórtelor speciale:

D-luĭ General St. Fălcoianu:

1) *Cartea de aritmetică a școlaruluĭ de clasa II primară,* de I. V. Praja;

2) *Povĕțuitor la cartea de aritmetică a școlaruluĭ de clasa II primară,* de I. V. Praja;

3) *Curs de Geografiă,* partea I, de O. Racoviță-Davila;

4) *Intâia carte de scriere și cetire,* de E. Hodoș;

5) *Geologiă,* de S. Ștefănescu;

6) *Epistolar,* de M. Strajan;

D-luĭ N. Quintescu:

1) *Manual de gramatica limbeĭ române,* părțile I, II, III, de M. Strajan;

2) *Principie de literatură,* de M. Strajan;

3) *Principie de estetică și poetică,* de M Strajan;

4) *Manual de istoria literatureĭ române,* de E. Hodoș.

5) *Curs complect de istoria universală,* prelucrat pentru liceul superior. IV. *Istoria Evuluĭ-Mediŭ,* de P. Rășcan;

D-luĭ S. Fl. Marian:
1) *Metodica școleĭ poporale*, etc., de Dr. P. Pipoș;
2) *Principie de psichologiă*, de C. Leonardescu.

Proces-verbal No. 2.

Ședința din 8 Martie 1895.

Subsemnațiĭ, membri aĭ comisiuniĭ pentru examinarea cărților la Premiul Craiovén, vĕḑênd comunicațiunea colegului nostru Marian, prin care declină sarcina de a examină cărțile: *Principie de psichologiă* a d-luĭ C. Leonardescu, și *Metodica școleĭ poporale* de Dr. P. Pipoș, cu carĭ fusese însărcinat ca membru în comisiune, fiind împedecat de împrejurărĭ independente de voința sea, suntem de părere a face apel la colegul nostru d-l A. Roman pentru raportare despre numitele cărțĭ, ceea-ce stimatul nostru coleg a binevoit să accepteze. Ast-fel colegul nostru d-l Roman va fi al treilea membru în comisiune.

Proces-verbal No. 3.

Ședința din 20 Martie 1895.

Se citesc rapórtele d-luĭ General Fălcoianu asupra publicațiunilor intrate la concurs, cercetate de d-sea, și anume:
a) *Intâia carte de scriere și cetire*, de Enea Hodoș;
b) *Geologia* d-luĭ S. Ștefănescu;
c) *Geografia* d-neĭ Racoviță;

d) *Cartea de aritmetică,* și

e) *Povĕțuitorul,* ambele de d-l Praja;

f) *Epistolarul* d-luĭ Strajan. Aceste rapórte conchid la recomendarea, pentru a fi premiată, a *Geologieĭ* d-luĭ Ștefánescu.

Se comunică după aceea rapórtele d-luĭ Marian asupra scrierilor:

a) *Principie de psichologie,* a d-luĭ Leonardescu;

b) *Metodica* d-luĭ Dr. Pipoș.

D-l Marian opinéză pentru premiarea acesteĭ din urmă opere.

Rĕmâne ca să se aducă la cunoscința comisiuniĭ rapórtele d-luĭ Quintescu.

Proces-Verbal No. 4.

Ședința din 21 Martie 1895.

D-l Quintescu dă lectură referatelor sale asupra publicațiunilor intrate la concursul Craiovén, și anume:

a) *Manual de istoria literatureĭ române,* a d-luĭ Enea Hodoș;

b) *Curs complect de istoria universală.* IV. *Istoria Evuluĭ Mediŭ,* de d-l Rășcanu;

c) *Manual de gramatica limbeĭ române. Fonetica și Etimologia,* ed. V și VI, de d-l Strajan;

d) *Principie de literatură,* ed. din 1892 și 1893, de acelașĭ; și

e) *Principie de Estetică și Poetică.* Partea I. *Estetica,* de acela-șĭ autor;

f) *Manual de gramatica limbeĭ române.* Partea III-a. *Sintactica,* ed. din 1891 și 1893, tot de d-l Strajan

Raportorul se pronunță favorabil, atât pentru opera d-luĭ Rășcan, cât și relativ la scrierile d luĭ Strajan. In vedere însă că lucrările d-luĭ Strajan represintă o muncă maĭ îndelungată și că autorul a întîmpinat maĭ multe greutățĭ pentru a le efectuà, dă preferință la premiare d-luĭ Strajan. Comisiunea alege în una-

nimitate dintre cărţile bune scrierile d-luĭ Strajan, pentru a le propune spre premiare plenuluĭ Academieĭ, în sensul propuneriĭ d-luĭ Quintescu, care este desemnat ca raportor general.

Raport general asupra lucrărilor Comisiuniĭ Premiuluĭ didactic al Asociaţiuniĭ Craiovene, de 1.500 leĭ.
de d-l **N. Quintescu.**

Domnilor Colegĭ,

Vin a relatà despre resultatul lucrărilor comisiuniĭ pentru examinarea cărţilor didactice apărute de la Ianuarie 1892 până la finele luĭ Decembre 1894, comisiune a Premiuluĭ Craiovén, alésă de d-vóstră în sesiunea trecută şi compusă din d-niĭ ***General Şt. Fălcoianu, Florian Marian*** şi subsemnatul.

Comisiunea, după cercetarea cărţilor intrate la concurs pentru premiul amintit, a ţinut două şedinţe, spre a se da lectură diferitelor rapórte, cu carĭ fuseseră însărcinaţĭ membriĭ eĭ, şi anume la 20 şi 21 ale curenteĭ lunĭ Martie.

D-l ***General Şt. Fălcoianu*** a comunicat în prima şedinţă resultatul apreţiărilor sale asupra cărţilor:

a). ***Intâia carte de scriere şi cetire,*** de Enea Hodoş. Edit. I Caransebeş 1894.—1. vol in-8° (73 pag.);

b). ***Geologiă,*** curs elementar de introducere în studiul pămîntuluĭ, de Sabba Ştefănescu. Edit. I. Bucurescĭ 1892 —1. vol. in 8° (118 pag.);

c) ***Curs de geografiă,*** de Ortensia Racoviţă (Davila). Partea I. Geografia matematică, cu 47 figurĭ în text. Bucurescĭ 1893 —1 vol. in-8° (202 pag.);

d). ***Cartea de aritmetică*** a şcolaruluĭ de clasa II primară, de I. V. Praja, inspector şcolar. Edit. II. Bucurescĭ 1894. —1 vol. in-8° (120 pag);

e). *Povĕţuitor* la cartea de aritmetică a şcolaruluĭ de clasa II-a primară, de idem, ibidem. 1894.— 1 vol. in-8⁰ (88 pag.);

f). *Epistolar* coprin̦dênd regule, modele şi teme de exerciţie pentru felurite epistole, etc., de M. Strajan Craiova 1893.—1 vol. in-8⁰ (116 pag.);

Mica scriere *Intâia carte de scriere şi cetire* a d-luĭ Hodoş o consideră d-l raportor ca «o bună călăuză, maĭ cu sémă pentru învĕţătoriĭ sătescĭ, ca metodică şi cu rost.»

Geologia d-luĭ profesor Sabba Ştefănescu, care se termină cu originea geologică a Românieĭ, este în ochiĭ aceluia-şĭ domn raportor o carte din cele maĭ meritorie ca sciinţă şi metod, apoĭ din punctul de vedere al distribuiriĭ materieĭ şi al clarităţiĭ expuneriĭ. Asemenea şi ordinea didactică nu lasă nimic de dorit.

Cursul de geografiă matematică al dómneĭ Racoviţă este, dupe d-l General Fălcoianu, o lucrare meritoriă. Acéstă carte constitue un curs de cosmografiă aprópe complet. Maĭ tóte explicaţiunile aŭ figurĭ, carĭ înlesnesc distingerea fenomenelor. Raportorul recunósce utilitatea cărţiĭ şi relevă cu deosebire eleganţa, cu care e scrisă şi claritatea explicaţiunilor.

Micile scrierĭ *Cartea de aritmetică* şi *Povĕţuitorul* la ea, ale d-luĭ Praja, ca completându-se una pe alta, d-l raportor le apreţiéză la un loc. Posiţiunea lor de cărţĭ premiate de către Ministeriul Instrucţiuniĭ publice şi impuse şcóleĭ primare, a făcut ca ele să fiă maĭ de aprópe luate în sémă. Povĕţuirile însă şi explicaţiunile cuprinse în ele sunt, după d-l raportor, un labirint, din care nu scie cum vor eşì frageḑiĭ copiĭ. D-l Praja găsesce, că practica din trecut a învĕţăturiĭ aritmeticeĭ erà mecanică şi nefolositóre, defect care, dupe d-sea, a fost înlăturat de programa actuală. D-l raportor, examinând acéstă programă, ajunge la o conclusiune contrariă, şi află la rândul sĕŭ, că în cele 20 de poruncĭ, carĭ se daŭ relativ la învĕţarea aritmeticeĭ, domnesce ameţélă, care va produce copiĭ zăpăciţĭ.

Povĕţuitorul maĭ aduce şi innovaţiunĭ de termenĭ; el impune *o doime, o treime, o noime,* ş a, în loc de *una din douĕ, una din treĭ, una din nouĕ,* etc., ceea ce este desaprobat de d-l rapor-

tor, precum nu se aprobă de dînsul nicĭ pretențiunea de a se întrebuință *decime, sutime,* ș. a., numaĭ pentru fracțiunĭ. O asemenea proscriere a termenilor usitațĭ din limba didactică, d-l raportor o consideră ca o fórte mare greșélă, de natură a aruncà confusiunea în spirite, precum resultă acésta și din faptul, că d-l Praja se servesce cu *îmmulțit* și *împărțit*, în loc de: *de îmmulțit, de împărțit.* Metodul de explicațiune pentru cele patru operațiunĭ, d-l referent îl găsesce fórte complicat; cu exemplele rĕsucite «se piséză apa în piuă.» Apoĭ semnele +, —, ×, :, =, in demonstrațiunĭ destinate unor copilașĭ de clasa II primară, sunt fără nicĭ un rost. După ce raportorul nostru maĭ pune în vedere și unele notațiunĭ false ale d-luĭ Praja, declară, că sistema de învĕțămînt a autoruluĭ în cestiune este o adevĕrată babilonia. Sistema vechiă era maĭ bună. In fine se opinéză, că școla este în pericul.

Peste *Epistolar* se trece de d-l raportor, de óră-ce nu este o carte de școlă propriŭ ḑisă.

Ca conclusiune, d-l raportor, dintre cărțile cercetate de d-sea, alege ca cea maĭ bună *Geologia* d-luĭ S. Ștefănescu și o recomandă pentru premiare.

Tot în ședința de la 20 a. c. a comunicat rapórtele sale d-l membru al comisiunii *Marian* asupra cărților:

a). Principie de psichologiă, cu figurĭ intercalate în text, de C. Leonardescu. Bucurescĭ 1892.—1 vol. in-8° (265 pag.);

b). Metodica școleĭ poporale pentru eleviĭ institutelor pedagogice, de Dr. Petru Pipoș, profesor. Edit. a doua amplificată. Arad 1895.—1 vol. in-8° (263 pag.).

Asupra cărțiĭ *Principie de psichologiă,* menită «a da o formă resultatelor nouelor observărĭ și experiențe psichologice,» d-l raportor nu se póte pronunță favorabil. Prin maĭ multe exemple, d-sea probéză, că lucrarea este confusă din causa întortocheriĭ fraselor, carĭ constituesc un galimatias.

In resumat, dupe d-l referent, avem a face cu «o carte care nu e scrisă, cum ar trebuì să fiă, adică într'o limbă corectă, lesne de

înțeles și cât se póte de curgĕtóre, ca toțĭ ceĭ ce o cetesc s'o pótă înțelege și să tragă un folos óreșĭ-care din cuprinsul eĭ.»

Cu totul alt-fel se presintă în ochiĭ d-luĭ referent a doua carte, *Metodica*. Autorul eĭ dă în fiă-care din cele 14 capitule, în carĭ e împărțită lucrarea, metodul și modul cum are să propună materia, după care, la fine, face *istoria* obiectuluĭ tractat, și menționéză autoriĭ ceĭ maĭ însemnațĭ, carĭ aŭ scris despre el.

Intr'un cuvînt, d-l referent consideră publicațiunea d-luĭ Pipoș «de un manual fórte bun din tóte punctele de privire,» și cere, ca să fiă premiată.

In ședința de la 21 a. c. a comisiuniĭ și-a citit rapórtele sale d-l Quintescu asupra cărților date d-sale spre examinare, și anume:

a). *Manual de istoria literatureĭ române,* de d-l Enea Hodoș Caransebeș 1893.—1 vol. în 8⁰ (262 pag);

b). *Curs complect de istoria universală,* prelucrat pentru liceul superior, de P. Rașcan. IV. *Istoria Evuluĭ mediu.* Iașĭ 1894 — 1 vol. în 8⁰ (366 pag.);

c). *Manual de gramatica limbeĭ române* Partea I și II. *Fonetica și Etimologia.* Edit. V-a Craiova 1892. — 1 vol. in-8⁰ (222 pag.);

d). Idem, Edit. VI-a Craiova 1894.—1 vol. in-8⁰ (255 pag);

e). *Manual de gramatica limbeĭ române.* Partea III-a. *Sintactica* Edit. IV-a. Craiova 1891.—1 vol. in-8⁰ (227 pag);

f). Idem, Edit. IV. Craiova 1893.—1 vol in 8⁰ (269 pag.);

g). *Principie de literatură.* Craiova 1892. — 1 vol. in 8⁰ (254 pag);

h). Idem, Edit. II. Craiova 1893 —1 vol. in-8⁰ (300 pag.);

i).*Principie de Estetică și Poetică.* Partea I, *Estetica.* Craiova, 1893.—1 vol. in-8⁰ (172 pag),

câteșĭ noué publicate de d-l profesor M. Strajan.

Manualul de istoria literatureĭ române, de d-l Hodoș, împărțit în *Literatura poporană nescrisă și scrisă, și în Literatura cultă,* desfășură un material literar-istoric destul de abundant, care însă numaĭ puțin trece peste ceea-ce s'a publicat până acum. Dar în

acest mic adaus are erorĭ grave de fapt. Iar în ce privesce stilul, în general ni se presintă sub o formă ordinară, iar altă dată, deși fórte rare orĭ numaĭ, chiar negles, pe când tocmaĭ de la un istoric literar se așteptă și se recere o dicțiune atrăgĕtóre și o frasă cât se póte de corectă.

Să maĭ relevăm, că nicĭ aprețiările asupra valóreĭ scriitorilor noștri nu i se par d-luĭ raportor ferite tot-de-una de direcțiunĭ literare unilaterale?

In resumat, d-l referent opinéză, că scrierea d-luĭ Hodoș nu numaĭ nu posede calitățĭ maĭ deosebite, carĭ să o facă propriă pentru premiare, dar abià atinge limita strict necesară a uneĭ valorĭ suficiente, pentru a-ĭ permite să figureze printre scrierile bunicele.

Cu totul alt-fel judecă d-l referent *Istoria Evuluĭ mediu* a d-luĭ profesor Rășcanu.

Luând de basă *Histoire générale* publicată sub direcțiunea d-lor Lavisse și Rambaud, autorul opereĭ 'șĭ apropriéză o prelucrare, propriă a clarifică evenimentele chaotice ale véculuĭ de mijloc. Prin un discernĕmînt însă inteligent, autorul nu continuă istoria Evuluĭ de mijloc a popórelor rĕsăritene din Europa până la finele seculuiuĭ XV, ci o duce numaĭ până în secolul XIII, de când datéză pentru ele timpul modern. Pe de altă parte d-l Rășcanu, deviând de la «împărțirea admisă în genere», a grupat și a expus la un loc faptele istorice întîmplate în acela-șĭ timp

Dar opera d-luĭ Rășcanu se distinge și prin forma, în care a fost înveșmîntată. Simplu și clar în curgerea luĭ, stilul eĭ se apropiă mult de expunerea, care convine narațiuniĭ istorice.

Cu asemenea calitățĭ, cartea d-luĭ Rășcanu este din acelea carĭ se recomandă de sine la premiare.

Un al treilea scriitor, care s'a presintat la Premiul Craiovén cu un numĕr însemnat de lucrărĭ, este d-l M. Strajan: manuale de *Etimologiă* și *Fonetică*, manuale de *Sintactică*, manuale de *Literatură*, tóte în maĭ multe edițiunĭ, de fiă-care dată maĭ ameliorate, și în urmă un tractat de *Estetică*.

Ceea ce distinge de ale altora manualele de gramatică ale d-luĭ

Străjan este alcătuirea lor practică, care pune pe școlar în stare a-șĭ formà regulele prin observare și judecată propriă, înainte de a le avé sub ochĭ formulate teoreticesce. Cu un asemenea metod școlariĭ, bine conduşĭ, vor puté trage maĭ mult profit din învĕțarea limbiĭ materne.

Cât pentru *Principiele de literatură*, ele tind a înzestrà pe școlar cu principiele de literatură, necesare la aprețiarea dupe justa lor valóre a modelelor literare, carĭ i se pun sub ochĭ, așà în cât răzimat pe acestea, să pótă maĭ târḑiŭ a se încercà el însușĭ și a se distinge, dupe aptitudinile sale, într'un gen literar. Tuturor acestor lucrărĭ ale d-luĭ Strajan este comună o limbă corectă, limpede și frumos curgĕtóre. Nu maĭ puțin *Estetica* aceluiașĭ autor este, până acuma, unul din cele maĭ bune tractate de acest fel pentru școlele secundare, scris cu metod și cu aceleașĭ calitățĭ de stil.

Față cu munca îndelungată, ce a trebuit să pună d-l Strajan pentru prelucrarea uneĭ seriĭ de scrierĭ, ca să nu se maĭ invóce sacrificiele materiale la acésta, față cu greutățile maĭ marĭ, pentru acuma cel puțin, spre a învinge un material nu în de-ajuns de scrutat, raportorul asupra cărților d-luĭ Strajan declară, că dă acestuĭ din urmă preferință la premiare chiar în concurență cu d-l Rășcanu, alt-fel aprețiat dupe justa sa valóre, și rógă și pe ceĭ-lalțĭ membri, colegiĭ sĕĭ, să dee și domniile lor preferință scrierilor d-luĭ Strajan, față cu lucrările recomendate de dînșiĭ prin raport. Orĭ-cât de meritorie ar fi în sine acele scrierĭ, prin extensiunea lor maĭ mică și prin sforțarea intelectuală maĭ puțin însemnată, ce aŭ depus autoriĭ la prelucrarea lor, trebue să facă loc elaboratelor d-luĭ profesor Strajan.

Ceĭ-lațĭ membri, cumpănind valórea intrinsecă, precum și comparativă a diferitelor cărțĭ, supuse aprețiăriĭ comisiuniĭ, precum și considerațiunile invocate de raportorul din urmă, se învoesc în unanimitate a propune Academieĭ să remunereze publicațiunile d-luĭ M. Strajan cu Premiul Craiovén de 1.500 leĭ.

Hodoș (**E.**), *Intâia carte de scriere și cetire. Ediția I. Caransebeș 1894.*
Ștefănescu (**Sabba**), *Geologie. Curs elementar de introducere în studiul pământului pentru eleviĭ și elevele claselor secundare inferióre. Edițiunea I. Bucurescĭ 1892.*
Racoviță-Davila (**Ortensia**), *Curs de Geografie. Partea I. Geografia matematică. Bucurescĭ 1893.*
Praja (**I. V.**), *Cartea de aritmetică a școlaruluĭ de clasa II-a primară Bucurescĭ 1894.*
» » *Pověțuitor la cartea de aritmetică a școlaruluĭ de clasa II-a primară. Bucurescĭ 1894.*
Strajan (**M**), *Epistolar, coprinzênd regule, modele și teme de eserciție.... intocmită pentru școlă și pentru viața practică. Craiova 1893*

Raport de d-l **General Șt Fălcoianu.**

M'am însărcinat cu examinarea următórelor cincĭ publicațiunĭ, presentate până la 31 Decembre 1894, la concursul Premiuluĭ didactic al Asociațiuniĭ Craiovene, de 1.500 leĭ. Aceste publicațiunĭ sunt:

1. *Intâia carte de scriere și cetire,* de d-l E. Hodoș;
2. *Geologie. Curs elementar*, de d-l S. Ștefănescu;
3. *Curs de geografie,* de d-na Ortensia Racoviță (Davila).
4. *Cartea de aritmetică* și *Pověțuitor la cartea de aritmetică a școlaruluĭ de clasa II primară,* de d l I. V. Praja.
5. *Epistolar,* de d-l M. Strajan.

Cum premiul, pentru care s'aŭ presentat tóte aceste cărțĭ, nu este decât unul, resultă că îndatorirea mea erà nu numaĭ de a examinà valórea proprie și didactică a fie-căreia, dar încă de a cumpěnì, care ar fi cea maĭ meritorie și ar merità, cu preferință, să fie premiată. Acéstă din urmă sarcină, orĭ cât de delicată, îmĭ este impusă de forța lucrurilor, și resultatul judecățiĭ mele îl supun luminateĭ d-vóstre aprecierĭ.

I. *Intâia carte de scriere și cetire,* de d-l E. Hodoș, cuprinde:
a) O deprindere pentru scriere fără nicĭ o explicațiune.
b) O represintare prin figurĭ a cuvintelor *om, oĭ, os, sac, car,*

urs, ș. c. l., arĕtându-se la fie-care cuvînt despărțirea silabelor și scrierea cu litere cursive și de tipar;

c) Invĕțarea literelor marĭ, cu explicațiunĭ de nume propriĭ;

d) Urméză apoĭ alfabetul și semnele punctuațiuniĭ;

e) Ea este terminată cu câte-va bucățĭ de cetire, în prosă și în versurĭ, bine alese și apropriate judecățiĭ copiilor.

Acéstă cărticică o găsesc bună călăuză, maĭ cu sémă pentru învățĕtoriĭ sătescĭ, ca fiind metodică și cu rost.

II. *Geologie, curs elementar de introducere în studiul pămîntuluĭ,* pentru eleviĭ claselor secundare inferióre, de d-l Sabba Ștefănescu.

Acéstă publicațiune este din cele maĭ meritoriĭ, atât din punctul de vedere sciențific, cât și din acela al metódeĭ, al distribuiriĭ și succesiuniĭ materieĭ, și al lămuririĭ expuneriĭ. Ea cuprinde 38 paragrafe, corespundênd fie-care subiecte distincte și într'o ordine didactică, care nu lasă nimic de dorit. Vĕ putețĭ convinge din enumerarea lor: *Geologia* (cuprinsul acesteĭ sciințe), *forma și părțile pămîntuluĭ, globul terestru* (dimensiunĭ, densitate, suprafață, ș. c. l.), *neregularitățile suprafețeĭ globuluĭ terestru, atmosfera, căldura pămîntuluĭ și efectele căldurii solare, grad geotermic,* (temperatura în adâncime) și *grosimea cójeĭ, massa minerală,* (roce), *rocele eruptive, rocele stratificate, rocele sedimentare, strate*; *fosile* (animalele stinse), *plantele stinse, schimbările suprafețeĭ globuluĭ, acțiunea apeĭ asupra suprafețeĭ globuluĭ, acțiunea apeĭ în stare solidă, originea ghețarilor* (curgerea, topirea), *efectele ghețarilor, ghețoĭ, acțiunea animalelor asupra suprafețeĭ globuluĭ, acțiunea căldurii centrale, erupțiune* (vulcan), *formarea vulcanilor și a erupțiunilor, gheiserĭ* (puțurĭ calde), *oscilațiunile cójeĭ globuluĭ* (cutremure), *oscilațiunĭ lențe* (ridicărĭ, scufundărĭ), *cunoscințe despre originea pămîntuluĭ* (fasele prin carĭ a trecut), *era primară, era secundară, era terțiară, era cuaternară, perióda glaciară, pluviară saŭ diluviană, caverne și oseminte, perióda modernă*, și în fine autorul termină cu *originea geologică a României.*

Sunt încredințat, Domnilor Colegĭ, că eleviĭ școlelor nóstre sunt recunoscĕtorĭ d-luĭ profesor S. Ștefănescu pentru prețiósa lucrare ce a publicat, dându-le ast-fel mijlocul de a se instruì în importanta și interesanta sciință a geologieĭ. Lucrarea este concisă, dar completă, explicațiunile fórte lămurite și scientific expuse, în fine însoțite de figurĭ explicative, carĭ iĭ măresc încă valórea.

III. *Curs de geografie,* partea I, geografia matematică, de d-na Ortensia Racoviță (Davila).

Și acéstă publicațiune este meritorie. Ea constitue un curs de Cosmografie aprópe complet. Dă noțiunĭ despre sistema solară, despre forma pămîntuluĭ, mișcările pămîntuluĭ, ale luneĭ, latitudinĭ, longitudinĭ, representarea pămîntuluĭ, proiecțiunĭ și desfășurărĭ. Maĭ tóte explicațiunile sunt însoțite de figurĭ, carĭ înlesnesc elevilor priceperea fenomenelor și altele

Ceea ce distinge maĭ cu sémă lucrarea d-neĭ Racoviță, este lămurirea explicațiunilor și eleganța expresiunilor.

Recunosc dar cu plăcere utilitatea acesteĭ publicațiunĭ, ca carte didactică fórte folositóre elevilor.

IV. *Povĕțuitorul* și *Cartea de aritmetică,* pentru clasa II-a primară, de d-l I. V. Praja, inspector școlar, carte primită întâia la concursul pentru cărțĭ didactice.

Deșì m'am găsit acì în fața a două micĭ broșurĭ, însă, după cum indică titlul lor, ele sunt destinate a se completà una pe alta, și prin urmare am credut, că trebue să le apreciez împreună, iar nu separat.

Osebit de acésta, dacă pentru cele-lalte publicațiunĭ a trebuit să mĕ interesez a cunósce valórea lor didactică, apoĭ acì găsindu-mĕ în fața unuĭ autor, care este tot-odată inspector școlar, și lucrarea sa primită întâia la concursul pentru cărțĭ didactice de Ministeriul Instrucțiuniĭ publice, vĕ închipuițĭ cât atențiunea mea a fost atrasă spre a examinà acéstă publicațiune. In adevĕr, cartea fiind recunoscută oficial ca carte didactică și autorul fiind inspector școlar, d-sa se găsesce în posițiune de a impune chiar vede-

rile sale profesorilor, ast-fel că o eróre saŭ o sistemă rea devine generală.

Cetind aceste publicațiunĭ, mărturisesc că m'am găsit într'un labirint de pověțuirĭ și aplicațiunĭ atât de complicat, în cât m'am întrebat, cum vor puté eși din el tineriĭ copilașĭ?

D-l autor, în considerațiunile generale, carĭ explică vederile d-sale și rațiunea pe care șĭ-a fundat lucrarea, găsesce că practica din trecut erà o metódă mecanică, care nu folosià decât memorieĭ copiilor, cărora se administrà cunoscințele aritmeticeĭ în mod dogmatic și autoritar, ast-fel că ea devenise un obiect de grózā pentru copiĭ, cărora ea li se impuneà prin corecțiunĭ corporale, «*producĕnd înțelepțĭ cu capete streine.*» Din norocire, ḑice d-sa, programa actuală a învěțămîntuluĭ public a înlăturat acest defect, călăuzind pe profesor.

Urmărind apoĭ maĭ departe lucrarea, am găsit, că autorul dă 20 de poruncĭ asupra moduluĭ, cum învěțătoriĭ trebue să predea învěțătura aritmeticeĭ, și apoĭ în toiul cărțiĭ o amestecătură și o amețélă de explicațiunĭ, la care trebue să fie supușĭ tineriĭ copiĭ, ast-fel în cât mĭ-am ḑis, că acéstă sistemă de învěțătură va produce negreșit, maĭ cu sémă din copiiĭ slabĭ de îngerĭ, *nisce socotitorĭ cu capete zăpăcite.*

Nu mĭ-a venit să cred, că acéstă sistemă de predare ar fi impusă de programul oficial al învěțămîntuluĭ, și dar am fost silit să examinez și acel program al claselor primare. Vě mărturisesc, onorațĭ Colegĭ, că am rĕmas atuncĭ uimit, cetind acest program, care îl cred maĭ mult destinat a rătăcì pe biețiĭ copiĭ, a ĭ împovărà cu o mulțime de răsuciturĭ, fără a ținé socotélă de vîrsta și de puterea mințiĭ lor In adevĕr, asupra aritmeticeĭ, intitulată *Matematicile* (sic) am găsit în clasa I cunoscința și socotirea numerilor de la 1 la 100 și anume în trimestrul I numerile de la 1 la 10, începĕnd cu numerile de la 1 la 5, socotite înainte și înapoĭ, și cele 4 operațiunĭ asupra acestor numere; apoĭ tot asemenea cu numerile de la 5 la 10; în trimestrul al II acelașĭ lucru cu numerile de la 1—50; iar în trimestrul III cu numerile de la 50—100;

cu enunțarea unităților de lungimĭ, suprafețe, volum, capacitățĭ, greutățĭ și valorĭ. Pentru clasa II acelașĭ sistem, operațiunile cu numerile întregĭ și ḑecimale.

Acest program îl găsesc defectuos în aceea, că printr'însul nu se ține socotélă de vîrsta fragedă a copiilor și prin urmare el este departe de a desvoltà facultățile lor intelectuale, cum pretinde d-l autor al cărțiĭ de aritmetică, presintată la premiŭ.

Din contra, vechiul program găsesc, că erà mult maĭ rațional, căcĭ el ținând socotélă de vîrsta copiilor, prevedeà pentru clasa I scrierea și cetirea numerilor de la 1—1000 și calculul din memorie asupra celor 4 operațiunĭ cu numerile întregĭ numaĭ de câte o singură cifră, iar în clasa II sistema numerațiuniĭ și cele 4 operațiunĭ asupra numerilor întregĭ cu probleme din viéța practică. ș. c. l. Apoĭ dacă acest program erà, după d-l autor al *Povĕțuitoruluĭ* la cartea de Aritmetică, de natură a produce *înțelepțĭ cu capete strĕine* (negreșit că d-sa este un produs al vechiuluĭ sistem și cu tóte acestea a ajuns inspector școlar), mĕ întreb care ar puté fi resultatul aplicăriĭ nouluĭ program. Să sperăm, că o altă înțelepciune va presidà la refacerea programuluĭ existent, spre a redà tinerimiĭ soliditatea învĕțămîntuluĭ.

Osebit de acestea, broșura *Povĕțuitor la cartea de aritmetică,* maĭ aduce și innovațiunĭ asupra terminilor întrebuințațĭ până acum în cetirea saŭ enunțarea numerilor. Autorul poruncesce învĕțătorilor (pag. 49), a se lepĕda de numirile: una din douĕ, una din treĭ, ș. c. l., de ḑecimĭ, sutimĭ, ș. c. l. și a întrebuințà pe cele din text: o doime, o treime, . . o șesime, o șeptime, o noime, o ḑecime, . . ḑecĭ, sute, . . ., sub cuvînt, că a ḑice 1 din 3, fără a adăoga cuvîntul *părțĭ*, ar însemnà că din 3 unitățĭ să luăm 1, atuncĭ când dintr'o unitate luăm o treime (!). Și maĭ recomandă, ca expresiunea de ḑecime, sutime, ș. c. l., să se adopte numaĭ pentru fracțiunĭ, căcĭ ceĭ ce le întrebuințéză pentru numerile intregĭ de al 2-lea și al 3-lea ordin, sunt în încurcătură de a pronunțà 73 856 și nu o pot face decât pentru numere rotunde 70.800.

Nu înțeleg însă pe d-l autor, de ce nu se póte ḑice 1 din 3, din 30,

adecă $\frac{30}{3}$ saŭ $\frac{1}{3}$ și cum acéstă din urmă expresiune ar puté să însemne 1 unitate din 3 unitățĭ saŭ 1 unitate scădută din 3 unitățĭ? Asemenea nu înțeleg, pentru ce decimea nu póte însemnà o unitate din dece unitățĭ? ș. c. l. Chiar dicționarul spune acésta. Francesiĭ dic: des unités, des dizaines, des centaines, precum dic un sur deux saŭ moitié, un sur trois saŭ un tiers, un quart, un cinquième, un sixième, un septième, un huitième, un neuvième, un dixième. Cum ar dice d-sa $\frac{1}{a}$.... o aime.....?

O asemenea proscriere din limba nóstră didactică a terminilor usitațĭ până acum, carĭ sunt raționalĭ și aŭ câștigat dreptul de cetate în expresiunile scientifice, găsesc că este o fórte mare greșélă din partea d-luĭ autor, greșélă care nu trebuià să o facă, maĭ cu sémă în calitatea d-sale de inspector școlar, căcĭ ea este de natură a aruncà confusiunea în spirite și a falsificà judecata tinerilor copiĭ, ceea ce este contrariŭ chiar principiuluĭ poruncii d-sale a 10-a din preambulul lucrăriĭ d-sale (pag. 16). In orĭ-ce cas, cestiunea de a se scì, care din expresiunile întrebuințate până acum este maĭ rațională, saŭ maĭ preferabilă, cred că este de o altă competință.

Maĭ mult: până acum se diceà «deîmpărțit» și «împărțitor», «de«îmmulțit» și «îmmulțitor». Eĭ bine, d-l autor dice în publicațiunea sa «împărțit» și «îmmulțit». Apoĭ numĕrul este împărțit saŭ îmmulțit, după ce operațiunea împărțiriĭ saŭ îmmulțiriĭ s'a efectuat.

In ceea ce privesce acum metódele de explicare ce se dă elevilor, pentru cele patru operațiunĭ simple ale aritmeticeĭ, acésta o găsesc de o complicațiune proprie spre a rătăcì pe elevĭ. Să las că exemplele sunt alese și răsucite ast-fel, în cât se piséză, cum se dice, apa în piuă, fără nicĭ un folos pentru elev decât spre a-l ține în loc și a-l ameți, dar apoĭ întrebuințarea semnelor $+$, $-$, $\times$, $:$, $=$, în demonstrațiunile făcute unor copilașĭ, ceea ce dă scrieriĭ exemplelor forma unor ecuațiunĭ algebrice, acestea le găsesc fără rost în o carte de aritmetică pentru clasa II primară. Ar fi prea lung să enumĕr acì tóte explicațiunile inutile conținute în acéstă carte. Este

destul, cred, a vĕ arătà, că unele notaţiunĭ, inventate negreşit de d-l autor, sunt chiar false la prima vedere. Ast-fel, se vede, la pag. 44 şi 45: $\frac{80:3}{2} = 26$, $\frac{83}{2}:3 = 27$, $\frac{32}{2}:3 = 10$.. ceea ce ar însemnà 80 împărţit cu 3 divisat cu 2, face 26; saŭ 83 divisat cu 2 împărţit cu 3, face 27.. şi aceste adnotaţiunĭ sunt scrise spre a se ḑice: 80 divisat cu 3 dă cât 26 şi rest 2, ş. c. l. Apoĭ iar un exemplu de împărţire: 2384 : 4 se explică:

23 sute : 4 = 5 sute   38 ḑecĭ : 4 = 9 ḑecĭ
3 sute = 30   2 ḑecĭ = 20 unităţĭ
24 : 4 = 6

deci 2384 : 4 = 5 sute, 9 ḑecĭ şi 6 = 596

saŭ şi maĭ bine

$$\begin{array}{rrl} \frac{1}{4} & 2000 & = 500 \\ \frac{1}{4} & 360 & = 90 \\ \frac{1}{4} & 24 & = 6 \\ \hline \frac{1}{4} & 2384 & = 596 \end{array}$$

Eĭ bine, o asemenea babilonie numaĭ sistemă de învĕţămînt nu se póte numì. Ce póte fi maĭ inteligibil şi maĭ simplu decât sistema veche.

$$\begin{array}{r|l} 2384 & 4 \\ \cline{2-2} 38 & 596 \\ 24 & \\ 0 & \end{array}$$

V. *Epistolar* de d-l M. Strajan. Acéstă carte nu are un caracter didactic propriŭ ḑis. Ea conţine, pe lângă formele ce propune a se da scrisorilor, şi óre-carĭ exemple de scrisorĭ, de acte, ş. c. l., asupra cărora s'ar puté face maĭ multe observaţiunĭ. In asemenea condiţiunĭ nu se póte propune la premiare.

Conclusiune.

Dintre cărţile ce am fost însărcinat să examinez, în urma celor expuse maĭ sus, resultă că *Geologia* de d-l S. Ştefănescu merită a fi premiată ca cea maĭ bună carte didactică din cele ce eŭ am examinat.

Leonardescu (Constantin), *Principiĭ de psichologie. Bucurescĭ 1892.*
Pipoş (Dr. Petru), *Metodica şcoaleĭ poporale pentru eleviĭ Institutelor pedagogice. Ediţia a doua amplificată. Arad 1895.*
Raport de d-l **S. Fl. Marian.**

Prin adresa din 23 Ianuarie 1895, No. 6958, mi s'aŭ încredinţat următórele douĕ cărţĭ, carĭ aŭ intrat la concursul Premiuluĭ Asociaţiuniĭ Craiovene, spre examinare şi raportare:

1. *Principiĭ de Psichologie*, de Constantin Leonardescu. Bucurescì 1892, şi

2. *Metodica şcoaleĭ poporale pentru eleviĭ institutelor pedagogice*, de Dr. Petru Pipoş. Arad 1895.

Scopul «Principiilor de Psichologie», după cum ne spune autorul însuşĭ în precuvîntare, «este de a da o formă resultatelor *nouelor* observărĭ şi experienţe psichologice *pentru a face* cunoscut adevĕratele principiĭ, de carĭ se conduce noua şcólă a psichologieĭ *contemporane*, inaugurată de *Herbart* şi desvoltată în ḑilele nóstre de Drobisch, Weber, Fechner, Delboeuf şi alţiĭ».

Ce se atinge însă de «formarea fenomenelor psichice şi înlănţuirea lor treptată în vederea *unităţiĭ* şi a echilibruluĭ static şi dinamic al *vieţiĭ* sufletescĭ,» autorul nu s'a mulţumit numaĭ cu ceea ce a aflat prin autoriĭ, pe carĭ ĭ-a consultat, ci el şĭ-a dat şi «vederile sale propriĭ.»

Am petrecut decĭ cu de-amĕruntul şi cu cea maĭ mare acurateţă

întreg opul acesta, ca să mě încredinţez cam ce fel de formă a dat autorul nostru «*nouelor* observărĭ şi experienţe» şi să cunosc, carĭ îĭ sunt «vederile propriĭ.»

Cu cea maĭ mare părere de rĕŭ însă, trebue să vĕ mărturisesc, că mĭ-a fost peste putinţă să ajung la un resultat favorabil.

Şi iată causa de ce:

Intâĭ, pentru că autorul nu ţine maĭ de fel compt în ale d-sale «Principiĭ de Psichologie,» carĭ ni le-a presentat spre premiare, de stilistica şi de limba, în care le-a compus, şi

Al doilea, pentru că nu-şĭ bate maĭ de loc capul cu alcătuirea proposiţiunilor şi interpuncţiunea acestora, din care causă cele maĭ multe proposiţiunĭ sunt aşà de întortochiate şi confuse, că lectoruluĭ, la prima cetire, îĭ este imposibil de a pricepe ce voesce să ḑică, ci trebue maĭ întâĭ să-şĭ facă singur interpuncţiunile nece sare, şi abià după aceea să studieze ce a înţeles saŭ ce a voit autorul să înţelégă prin ceea ce a scris.

Aşà, spre exemplu, vorbind la pag. 35 despre *encefal*, ḑice că acesta se divide în treĭ organe şi anume:

a) *Mĕduva prelungită,*

b) *Creurul cel mic,* şi

c) *Creurul cel mare,*

iar la pag. 42 ḑice că «*creierul cel mic* este centrul destinat a coordona atât acţiunile *musculare* determinate de centrele *inferioreluĭ*, cât şi acele *comandate* de centrele superióre ale voinţeĭ nóstre,» apoĭ la pag. 43 ne spune, că «*centrele superióre* sunt acelea localisate în *creierul cel mare*,» şi în fine la pag. 38 ḑice că «Materia din care este compus *creierul este albă şi cenuşie*; cea d'ântâĭ este în cantitate maĭ mare şi se compune din fibre nervóse carĭ se prelungesc până la periferie; cea de a doua forméză scórţa saŭ *aceia* ce se numesce: *păturile corticalĭ* (*ale creuruluĭ*).»

Iată un cuvînt scris în două felurĭ, ca şi când ar fi vorba despre doĭ termenĭ deosebiţĭ!

Intr'un op scienţific înşă, după părerea mea, nu e nimănuĭ ertat

de a se jucà de-a scrierea cuvintelor, căcĭ cuĭ póte să-ĭ plesnéscă prin *creerĭ*, că *creurul* ar fi avênd aceeașĭ însemnare ca și *creierul*, și maĭ ales atuncĭ, când din întîmplare, «materia din care este compus creierul,» n'ar fi în acelașĭ timp, după cum susține autorul, și *albă* și *cenușie.*

La pag. 10, ḑice autorul, că «daca existĕ un suflet, el nu este așa după cum îl *concepem* noĭ într'un mod fantastic, dar așa după cum resultă din *ciocnirea* nóstră cu lumea».

Cu alte cuvinte, după d-sa, sufletul nu e așa, după cum și l-a închipuit până acuma tótă lumea, ci el se *concepe* și apoĭ se nasce «din ciocnirea nóstră cu lumea.»

Fiind-că «orĭ-ce ființă viețuitóre într'adevĕr, mișcată de o forță exterióră, simte *impresiunĭ noĭ* pe cât timp ca *póte resiste*» (pag. 34), se vede că și autorul încă a simțit nisce *impresiunĭ noi*, când *a conceput* acéstă difinițiune despre nascerea sufletuluĭ.

La pag. 43 ḑice autorul: «Sĕ pare că viéța conscientă *depinde de alcătuirea* celulară a *emisferelor cerebralĭ.* Ce fel sunt formate păturile cenușiĭ, corticale ale creierului, ce fel sunt sensibile și energice, ast-fel este și mintea nóstră. Regnul animal întreg, lesiunile fisice și organice ale creieruluĭ sunt probele în favórea *influențeĭ* organismuluĭ asupra activităţeĭ mentale.»

Și maĭ departe, la pag. 45, ḑice: «Nebunia, idioția, somnambulismul sunt manifestările *degenerescențiĭ substanțiĭ cenușie a păturilor corticalĭ.*»

Maĭ că aș pune rĕmășag, că autorul, când a compus aceste frase erà bolnav de *influență* și de aceea le-a scris ast-fel.

Dar să trecem maĭ departe.

La pag. 85, ḑice: «Sensațiĭ, carĭ depind de acțiunea saŭ de exercițiul *mușchilor* și carĭ sĕ manifestă prin plăcerile ce simțim în urma contracțiunilor *musculare,*—în urma exercițiilor saŭ a jocurilor corporale ce măresc saŭ micșoréză puterea vitală.

«Aceste felurĭ de sensațiĭ aŭ făcut pe învĕțațĭ să recunóscă existența unuĭ simț deosebit de cele cincĭ simțurĭ: *un simț mușcular*

saŭ de mișcare, ce ne dă ideia de posiția și de mișcarea membrelor nóstre, de noțiunea greutățiĭ și a distanțiĭ.»

Fiind adiectivul *muscular* din aceste douĕ frase, precum și din altele, scris în douĕ felurĭ, adecă *muscular* și *mușcular*, lesne ar puté să vie cine-va pe ideea, că al șéselea simț descoperit și recunoscut în timpul din urmă, după cum ne spune autorul, de către ceĭ maĭ mulțĭ învĕțațĭ, e asemenea de douĕ felurĭ, și anume: *unul muscular,* care se nasce în urma mișcăriĭ *mușchilor,* iar *altul mușcular,* care se nasce din causa uneĭ mușcăturĭ óre-care.

Aș maĭ puté înșirà încă o mulțime de exemple de felul celor înșirate până aicĭ, căcĭ maĭ întreg opul, despre care ne e vorba, e scris în chipul acesta.

Cred însă, că și cele ce le-am citat până aicĭ sunt de ajuns spre a ne convinge, că Academia Română nu póte și nicĭ nu-ĭ este iertat a decerne un premiŭ, fie acela orĭ și cât de mic, pentru o carte, care nu e scrisă, cum ar trebuì să fie, adecă într'o limbă corectă, lesne de înțeles și cât se póte de curgĕtóre, ca toțĭ ceĭ ce o cetesc s'o pótă înțelege și să tragă un folos óreșĭ-care din cuprinsul eĭ.

Trecênd la a doua carte, care mi s'a încredințat spre examinare, adecă la *Metodica* D-luluĭ Pipoș, trebue să vĕ spun din capul loculuĭ, că pre acésta am cetit-o cu cea maĭ mare plăcere de la început și până la sfârșit, fiind-că e scrisă într'o limbă cât se póte de poporală, corectă și curgĕtóre.

Autorul împărțesce Metodica sa în următórele 14 capitole:

I. Invĕțămîntul religiuniĭ.

II. Invĕțămîntul intuitiv saŭ exercițiile de cugetare și vorbire.

III. Scrierea și cetirea.

IV. Invĕțămîntul limbiĭ materne.

V. Invĕțămîntul aritmeticeĭ.

VI. Invĕțămîntul geometrieĭ.

VII. Invĕțămîntul geografieĭ.

VIII Invĕțămîntul istorieĭ.

IX. Invĕţămîntul sciinţelor naturale.

X. Invĕţămîntul caligrafieĭ.

XI. Invĕţămîntul desemnuluĭ.

XII. Invĕţămîntul cântăriĭ.

XIII. Invĕţămîntul gimnasticeĭ, şi

XIV. Invĕţămîntul industrieĭ de casă.

In fie-care din aceste 14 capitole autorul vorbesce maĭ întâĭ despre *metodă,* adecă care este scopul, principiul şi importanţa obiectuluĭ despre care şĭ-a propus să vorbéscă, şi cum are să se tracteze (propue) acela, ca eleviĭ, cărora li se propune, să-l pótă cât maĭ de grabă, maĭ uşor şi maĭ bine pricepe, iar învĕţătorul saŭ pedagogul, care îl predă, să pótă ajunge maĭ lesne la resultatul dorit.

După aceea, şi anume la finele fie-căruĭ capitol, ne dă *istoria* obiectuluĭ respectiv, arĕtând în acelaşĭ timp carĭ sunt bărbaţiĭ ceĭ maĭ renumiţĭ, carĭ s'aŭ ocupat cu seriositate de obiectul din cestiune şi aŭ scris despre tractarea luĭ în şcóle.

In scurt ḑis, *Metodica* D-ruluĭ Pipoş e un manual din tóte punctele de privire fórte bun.

Drept aceea cred că, Academia Română n'ar greşi, dacă ar acordà cărţiĭ acesteia Premiul Asociaţiuniĭ Craiovene, şi asta cu atât maĭ mult că, după cât îmĭ este mie cunoscut, până acum încă nicĭ un Român din Banat n'a primit o asemenea încurajare din partea Academieĭ.

D-rul Pipoş ar fi cel d'întâĭ.

Hodoș (Enea), *Manual de Istoria literaturiĭ române. Caransebeș, 1893.*
Raport de d-l **N Ch. Quintescu.**

Cartea d-luĭ Enea Hodoș, intrată la concurs pentru Premiul Craiovén, pórtă titlul de: *Manual de Istoria literaturiĭ române* (Caransebeș, 1893, 262 pag in-8' mic). Ea împarte literatura română maĭ întâiŭ în două grupe: I. *Literatura poporană,* și II. *Literatura cultă.* Pe cea d'întâiŭ o subdivide: 1) în *Literatura poporană nescrisă* și 2) în *Literatura poporană scrisă.*

Prima (Literatura nescrisă) se sub-sub-împarte la rândul eĭ, dupe d-l autor (pag. 5), în a) *Doine* și *Hore*; b) *Cântece bătrînescĭ* saŭ *de lumea veche* (balade); c) *Descântece*; d) *Bocete*; e) *Orațiĭ*; f) *Proverbe* și *Zicătorĭ* (*idiotizme*); g) *Ghicitorĭ* și *frânturĭ de limbă*; h) *Snóve* saŭ *Glume* saŭ *Păcăliturĭ* (*anecdote*); și în fine i) *Bazme* saŭ *poveștĭ.*

S'a observat, că autorul explică în parentesă *zicătorile* prin *idiotizme,* iar *păcăliturile* prin *anecdote,* lucru care ne erà necunoscut până acì, și care ne face să zărim diminéța scrieriĭ sale într'o lumină nu tocmaĭ strălucitóre.

Diferitelor secțiunĭ ale *poesieĭ poporane nescrise* li se dă o mică desvoltare, de la pag 5—12; apoĭ vine a vorbì despre a doua sub-divisiune a *Literaturiĭ poporane,* despre cea scrisă, cu cevà maĭ multe amănunte (pag 12—23). Ca produse ale *Literaturiĭ poporane* scrise ni se pun în vedere *Alexandria* (p. 13); cartea *Varlaam și Ioasaf;* (p. 14); *Halimaua* (p. 15); *Genoveva* (p. 15—17), *Tilu Buhoglindă* (Till Eulenspiegel); *Nastratin-Hogea* (p. 18); *Leonat și Dorofata* (p. 18—19); *Arghir și Elena* (p. 19—21), și *Cântecele de Crăciun,* cuprinḑênd *Cântecele de steá, Colindele* și *Irozíĭ* saŭ *Vicleimul* (p. 21—23).

Părțiĭ a doua a istorieĭ literaruriĭ române, *Literaturiĭ culte,* 'ĭ consacră autorul patru capitule. 1) *Literatura poeților,* sub care se înțeleg atât versificatoriĭ, cât și *prozaiștiĭ* (p. 24—173); 2) *Literatura sriitorilor bisericescĭ* (p. 174—182); 3) *Literatura Cro-*

nicarilor și Istoricilor (p. 182—230), și 4) *Literatura Gramaticilor* (230—250).

Primul capitul asupra scriitorilor în versurĭ și în prosă ocupă cu drept cuvînt partea cea maĭ mare a manualuluĭ d-luĭ Hodoș (150 de pagine), și tractéză despre *Miron Costin* (acì ca poet) și *Mihaĭ Halicĭ* (p. 24); *Dosofteĭ* (p. 25—27); *Ienăchiță Văcărescu* (p. 27—29); *Constantin Conachi* (p. 29—31); *Alecu Beldiman* (p. 31—32); *Iancu Văcărescu* (p. 32—33); *Vasile Cârloavă* (p. 33—34); *Anton Pann* (p. 34—38); *Ion Barac, Vasile Aaron* și *Budai Delénu* (p. 38—44); *Dimitrie Cichindél* (p. 44); *Gheorghe Asachi* (p. 45—48); *Ion Eliade-Rădulescu* și *Gheorghe Lazăr* (p. 48—56); *Alexandru Donicĭ* (p. 56—59); *Constantin Negruzzi* (p. 59—74); *Grigore Mihaĭ Alexandrescu* (p. 75—89); *Andreĭ Murășanu* (p. 89—91); *Dumitru Bolintinénu* (p. 91—110); *Vasile Alecsandri* (p. 110—150); *Gheorghe Sion* (p. 150—155); *Gheorghe Crețénu, Alexandru Deparațénu, Nicolae Nicolénu, Ion Al. Lepădatu, și Dumitru Petrino* (p. 155—156).

Inainte de a continuà cu expunerea în ordine chronologică a celor-lalțĭ scriitorĭ românĭ, autorul face mențiune despre activitatea literară a societățiĭ «*Junimea*» și organul eĭ «*Convorbirĭ literare*», precum și despre «*Revista nouă*» a d-luĭ Hasdeŭ, cu colaboratoriĭ lor (p. 156—159). Se urmăresce apoĭ enumerarea și aprețiarea scriitorilor, carĭ și-aŭ făcut un nume prin prosă orĭ versurĭ, ca *Ion Créngă* (p. 159—62); *Petru Ispirescu* (p. 162—163); *Mihaĭ Eminescu* (163—169); cu noveliștiĭ *Ion Slavicĭ, Nic. Ganea, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Duiliu Zamfirescu, T. Stefanelli,* și *V. Crăsescu* (p. 169—171); cu *I. L. Caragiali* ca autor dramatic (p. 171—172); cu poetul liric *I. Nenițescu*; anecdotistul *T. D. Speranță*; poețiĭ viricĭ *Al. C. Cuza, N. Volenti,* și *Al. Vlahuță* (acest din urmă cunoscut și ca novelist), în fine cu *Gh. Coșbuc* (p. 172—173).

In Capitulul II asupra *scriitorilor bisericescĭ* vorbesce maĭ întâiŭ de manuscriptele cele maĭ vechie, cunoscute până acum, și anume: *Codicele Voronețén*; *Codicele Sturdzan*; *Tetravanghelul*, din 1574,

și *Psaltirea scheiană*, despre care nu se scie, dacă datéză din secolul XVI orĭ XV (p. 174—176). Se trece după aceea la cărțile bisericescĭ, carĭ aŭ început a apăré de pe la mijlocul secolul XVI, menționându-se în special *Catechizmul calvinesc I*, din 1642; *Catechizmul calvinesc II*, din 1656; *Noul Testament*, de la 1648; *Catechizmus* cu litere latine, din 1648; *Psaltirea* de la anul 1658 (p. 176—178). Afară de acésta, ca scriitorĭ bisericescĭ din secolul XVI se pun în vedere: *Popa Grigore*; *Radu Grămăticul*; *Diaconul Coresi* (traducĕtor de Cazaniĭ); *Mihaĭ Tordasy*, traducĕtor în colaborare cu alțiĭ, al Bibliei de la 1581; din vécul XVII: *Popa Ion* din Ardél, traducĕtorul *Sicriuluĭ de aur*, din 1683, și al *Cărăriĭ pre scurt spre fapte bune îndreptătóre*, din 1685; Mitropolitul *Varlaam*, tălmăcitorul Cazanieĭ, publicate în Moldova la 1643, și autorul *Răspunsurilor la catechizmul calvinesc*, publicate în 1645, și perdute, afară de prefață; Mitropolitul *Dosofteĭ*, autorul *Psaltireĭ* în versurĭ, al *Acaftistuluĭ* din 1673, al *Dumnezăiascăĭ liturghiĭ*, acésta din urmă apărută la Iașĭ, în 1679; al *Vieților sfinților*, de la 1683 (p. 178 — 179). Ca aparținênd tot véculuĭ XVII nu sunt trecuțĭ cu vederea nicĭ *Meletie Macedonénul*, traducĕtorul *Cazanieĭ II* de la Govora, precum nicĭ frațiĭ *Radu* și *Șerban Grecénu*, carĭ cu concursul și al altora aŭ tradus din grecesce Biblia din 1688, tipărită în Bucurescĭ (p. 180).

Pentru a termină cu expunerea scriitorilor bisericescĭ și a operelor lor, autorul nostru adaogă și pe ceĭ din secolul XVIII și XIX, și anume: pe *Samuel Clain*; *Gh. Șincai*; *Ion Bob*; Mitropolitul Moldoveĭ *Veniamin Costache*; Archiepiscopul și Mitropolitul *Andreĭ baron de Șaguna*; *Melhisedec Ștefănescu*, reposat în 1892 ca episcop de Roman; Archiepiscopul Bucovineĭ *Silvestru Andreevicĭ Morariu*; Episcopul *N. Popea*, ș a. (p. 180—181).

Literatura Cronicarilor și Istoricilor tractată în capitulul al treilea (de la p. 182 — 229) menționéză pe cronicarĭ, carĭ — pe cât ne-aŭ rĕmas—fac începutul cu vécul XVII. Ast-fel maĭ întâiŭ pe cel maĭ vechiŭ, pe *Grigore Ureche*; apoĭ pe *Eustratie logofătul*; *Simion Dascălul* și *Misail Călugărul*; *Miron Costin*, cel

maĭ mare cronicar, și fiul sĕŭ *Nicolae Costin; Dumitru Cantemir*, de la sfîrșitul véculuĭ XVII și începutul celuĭ al XVIII (1673 — 1723), cunoscut ca scriitor și pe alte tĕrîmurĭ, și ca unul dintre bărbațiĭ ceĭ maĭ învĕțațĭ aĭ timpuluĭ sĕŭ; *Ion Neculcea*, născut asemenea pe la finele secoluluĭ XVII și rĕposat la 1743; *Ienache Cogălnicénu* (1730—1795); *Ienăchiță Văcărescu; Dionisie Eclesiarhul* (1764—1815); *Radu Grecénu*, în fine *Zilot Românul*.

De la pagina 221 începe a doua secțiune a capıtuluĭ; ea tractéză până la pagina 229 despre *Istoricĭ*. Ca atarĭ se pun în vedere dintre Româniĭ din Transilvania: *Samuil Clain, Petru Maior* și *Gh. Șincai*, a căror activitate s'a exercıtat de la a doua jumătate a véculuĭ al XVIII și până la începutul celuĭ al XIX; iar dintre istoriciĭ, născuțĭ în România: *Mihaĭ Cogălnicénu, Nic. Bălcescu, A. Treboniu Laurianu* și *Al. Papiu Ilarianu*. Incidental numaĭ se menționéză *Simeon Bărnuț*, de óră-ce, deși a lăsat numaĭ lucrărĭ juridice, «ele sunt însemnate și pentru istoria némuluĭ nostru.» Numĕrul istoricilor din seculul nostru se completéză cu numele luĭ *Eudoxiu Hurmuzachi, Gh Barit*, și altora maĭ nouĭ, încă în viéță (D. A. Sturdza, A. D. Xenopol și Gr. G. Tocilescu).

In capitulul IV și cel din urmă (p. 230—250), *Literatura Gramaticilor*, autorul, după ce atinge «*urmele maĭ vechĭ* de cât seculul XVI *din latina poporană precum și românescĭ*» asemenea maĭ vechĭ de cât acel véc, precum și particularitățile dialectelor macedoromân și istrian, ajunge a vorbì despre alfabetul cirilic și cel cu litere latine, și despre etimologiștĭ și fonetiștĭ, după care trece la autoriĭ de gramaticĭ saŭ descrierĭ cu cuprins limbistic, ca *Ienăchiță Văcărescu; Ion Molnar; Paul Iorgovicĭ; Samuel Clain; Gheorghe Șincai; Petru Maior; Tempea; Körösi; Budai Delénu; Alexi; C. Diaconovicĭ Loga; Eliade-Rădulesu, Timoteu Cipariu; Săulescu; August Treboniu Laurian; Bălăcescu; I. C Maxim; Gavril Munténu; Aron Pumnul; Ion Maiorescu; Bogdan Petriceicu Hasdeŭ; Titu Maiorescu; Alex. Lambrior; Alex. Cihac* și *Simeon Mangiucă*, pe lângă câțĭ-va alțiĭ, cărora autorul le amintesce numaĭ numele.

In adausul, de la pag. 250—252, autorul atinge în trécĕt miș-

carea filosofică, cea pedagogică și scientifică, la care se alătură (p. 253—257) un resumat al materieĭ tractate, sub numele de *Reprivire*.

Dupe cum s'a vĕḑut, d-l Hodoș a urmărit istoria literaturiĭ române de la primele eĭ începuturĭ, cunoscute nóă, și până în ḑilele nóstre.

In acest cadru, biografia scriitorilor, înșirațĭ în ordine cronologică, este numaĭ schițată, iar operele lor date fără multă extensiune critică și fără aprețiărĭ maĭ desvoltate.

O particularitate a notițelor, relativ la viéța scriitorilor noștri din trecut orĭ contemporanĭ, este darea lor în urma aprețiăriĭ scrierilor, iar nu la început, cum este în firea lucruluĭ.

Cât privesce cele câte-va date biografice nouĕ, ele nu constituesc un câștig real, de óră-ce sunt incomplete și cuprind, pe lângă inexactitățĭ maĭ micĭ, chiar erorĭ de fapt, carĭ ne pun în mirare.

Ca exemplu reproducem un paragraf de la pagina 168, ca să se vaḑă atât acea eróre grósă cât și modul, în care sunt făcute biografiile: «Vasile Pogor, Nic. Scheletti, St. G. Vărgolicĭ, sunt amintițĭ în istoria literaturiĭ pentru traducerile din scriitoriĭ clasicĭ: Lamartine, Goethe, Schiller, Heine, Byron, Cervantes, ș. a —Vasile Pogor s'a născut în Iași, în 1833, a studiat dreptul în Paris, în 1870 a fost puțin timp ministru, *a murit pe la 1880* (!)» Cu tótă acéstă scire, adusă d-luĭ Hodoș de cine scie ce Mercur, noĭ afirmăm, că autorul manualuluĭ examinat până aci pré îngrópă pe ómenĭ înainte de timp, de óră-ce d-l V. Pogor, unul din ceĭ d'întâĭ și maĭ culțĭ colaboratorĭ aĭ «Convorbirilor literare», este încă în carne și óse viue, și — purtat pe valurile politiceĭ — funcționéză ca vice-președinte al Cameriĭ deputaților.

Dar să nu lăsăm nereprodus și pomelnicul celor-lalțĭ douĭ tradecĕtorĭ: «Nic. Scheletti s'a născut în Huși în anul 1836, a fost colonel în armata Românieĭ în 1869, a murit în 1872. — St. G. Vrgolici *ie* născut în Bârlad, în 1853 (1), aḑĭ *ie* profesor în Iașĭ, la Universitate.»

(1) 53 este de sigur dată inexactă, în loc de 43.

Ce să dicem de apreţiările manualuluĭ, care ne preocupă, asupra scriitorilor românĭ, asupra meritelor lor literare orĭ scientifice? Sunt ele tot-deuna expresiunea uneĭ judecăţĭ neprevenite, cât se póte de drepte şi imparţiale?

Cu referinţă la *Eliade-Rădulescu* nu ni se pare, că autorul nostru a nimerit cu totul adevĕrul. Este drept, că-ĭ recunósce (precum şi luĭ *Gh. Asachi*) meritul de a-şĭ fi «căştigat un nume nemuritor în istoria culturiĭ noastre prin un zel neobosit dovedit în toată viéţa spre binele şi înaintarea némuluĭ, din care au ieşit»; pentru partea literară adaogă însă: «In ceea ce privesce limba scrierilor sale, Eliade a scris la început o *românéscă bună*; maĭ târdiu s'a schimbat şi a scris *într'o limbă stricată,* mestecată în deosebĭ cu vorbe italienescĭ, scrise dupe o propriă ortografiă. In resumat, *Ion Eliade-Rădulescu,* ca şi *Gheorghe Asachi*, n'a reuşit să fiă admirat pentru valórea literară a lucrărilor sale (p. 50)».

Maĭ întâiŭ d-l Hodoş greşesce, când pune pe *Asachi* la acela-şĭ nivel cu *Eliade* ca talent şi valóre de scriitor. «Eliade», ne spune autorul nostru «n'a fost admirat pentru valórea literară a lucrărilor sale». Să fiă acésta tocmaĭ aşa?! Dar dacă Eliade nu póte trece printre ceĭ d'întâĭ poeţĭ, el erà un prosator neîntrecut, de un farmec nespus, în timpul sĕŭ, şi chiar în timpul de astă-dĭ, dacă se face abstracţiune de un numĕr de expresiunĭ din epoca, când erà condus de mania italienisătóre (1), şi carĭ la urma urmeĭ tot nu constituesc o limbă aşà de stricată, precum pare d-luĭ Hodoş; dacă se abstrage de la acele cuvinte extravagante, câţĭ la numĕr dintre scriitoriĭ noştri s'ar puté întrece cu dînsul?!

Nu e vorba de patriotul ardĕtor, nu de cugetătorul adânc, ci de acésta, că Eliade a contribuit cu pana sa măiastră maĭ mult ca orĭ-cine în vécul nostru la desvoltarea şi formarea limbiĭ române pentru aprópe tóte genurile literare.

Stilul manualuluĭ examinat, de şi nu ales şi elegant, totuşĭ numaĭ fórte rare orĭ este negles şi incorect. Ast-fel în locul următor (p.

1) Şi atuncĭ Eliade a produs opere de o valóre însemnată ca fond.

13): «Indată după mórtea lui Alexandru (cel mare) circulau poveştĭ despre expediţiunile sale, pe care *să le fiă întins* chiar până la ra*i*».

In fine ortografia, de care se servesce d-l Hodoş, este cea maĭ fonetică din câte există astă-dĭ. De acì vine, că d-sea scrie, s. ex. zicătoare (p. 5), pământul, cuvântul (p. 26), iar cuvintele de declinaţiunea II, cu terminaţiune vocalică, numaĭ cu *i* semison la fine, ca şi pe *rai* de maĭ sus. 'I recunóscem însă meritul, că urmăresce cu consequenţă calea apucată, ceea-ce alţiĭ nu fac nicĭ atâta.

Onoraţĭ Colegĭ, cartea d-luĭ Hodoş, cu tóte defectele eĭ, nu e lipsită de valóre ca manual de învĕţămînt. Dar fiind-că valorile sunt relative, ca tóte în lumea acésta, remâne, ca d-vóstre din cele expuse asupra eĭ să hotărîţĭ, întru cât i se póte accordà întâiătate faţă cu alte opere incurse tot la Premiul Craiovén.

Subsemnatul personal nu este de părere, că manualul d-luĭ Hodoş ar merità să fiă premiat, chiar nealăturat şi în neconcurenţă cu altele.

Răşcanu (Petru), *Curs complect de istoria universală, prelucrat pentru liceul superior. IV. Istoria Evuluĭ mediŭ. Iaşĭ 1894.*
Raport de d-l **N. Ch Quintescu**

Istoria Evuluĭ mediŭ, al IV-lea volum din *Cursul complect de Istoria universală,* prelucrat pentru liceul superior de Petru Răşcanu, profesor universitar (Iaşĭ 1894), cuprindênd 366 pagine in-8°, este una din scrierile, carĭ din sarcina comisiuniĭ — căreia aparţin — pentru Premiul Craiovén, destinat publicaţiunilor didactice, mĭ-aŭ fost încredinţate, spre a examinà valórea lor.

Istoria evuluĭ mediŭ este — înainte de orĭ-ce cercetare — presupusă ca recomendabilă, maĭ întâiŭ prin faptul eşiriĭ eĭ din pana uneĭ persóne cunoscute ca distins profesor al învĕţămîntuluĭ superior din a doua capitală a ţěreĭ nóstre, şi în al doilea loc prin

împrejurarea, că d-l Răşcanu a fost dejà premiat de Academiă pentru părţile anterióre ale manualuluĭ sĕŭ de istoriă universală.

Pentru o operă dar, venită în atarĭ condiţiunĭ, o raportare fără multe desvoltărĭ se impune şi este suficientă, cu atât maĭ mult, cu cât un manual de istoriă se prestéză pentru analisa cuprinsuluĭ maĭ puţin ca o lucrare de natură propriŭ literară.

In asemenea prelucrărĭ pentru şcólă, rolul autoruluĭ este înainte de tóte, de a alege metodul cel maĭ bun, saŭ de a-şĭ croì el însuşĭ unul, la cas că metódele în us nu-ĭ par îndestul de proprie, spre a se resumà prin mijlocul lor cu deplin succes şi a se pune în lumină viuă faptele istorice constatate şi lămurite de critica stabilită.

In special, un bun metod, o judiţiósă procedere la prelucrarea unuĭ material dat, este de maĭ mare preţ încă, când acel material se refere la stărĭ sociale şi politice maĭ mult saŭ maĭ puţin chaotice, ca acelea ale Véculuĭ de mijloc, care din acéstă causă a fost tot-de-una maĭ greŭ de tractat şi de încorporat.

Ca basă pentru prelucrarea istorieĭ Véculuĭ de mijloc, d-l Răşcanu şi-a luat — dupe cum ne spune în prefaţa cărţiĭ sale — cunoscuta operă «Histoire générale», publicată în treĭ volume cu colaborarea maĭ multor istoricĭ francesĭ, sub direcţiunea d-lor E. Lavisse şi A. Rambaud.

Autorul a sciut să învingă greutăţile lucrăriĭ istorice întreprinse prin limpiditatea metoduluĭ luat în serviciul sĕŭ. El se pricepe a împărţi bine şi cu inteligenţă materialul istoric al Evuluĭ mediŭ, alt-fel confus ca şi faptele, carĭ s'aŭ încrucişat şi îngrămădit atuncĭ maĭ mult ca orĭ-când pe scena istorieĭ omenireĭ. Acel material 'l grupéză chronologic în capitule, îmbrăţişând evenimentele (véculuĭ atât de memorabil prin contrastele înfăţişate), ce s'aŭ desfăşurat pe suprafaţa bătrîneĭ Europe, cu incepere de la căderea Imperiuluĭ roman de apus, în seculul V, şi până la finele véculuĭ XV pentru popórele occidentale, iar pentru cele din rĕsărit, ca Româniĭ, Ruşiĭ, Poloniĭ şi Peninsula Balcanică, numaĭ până în seculul XIII.

Acéstă abatere, în ceea ce privesce popórele rĕsăritene ale Europeĭ, de la procederea urmată până acì, autorul nostru o explică

și o justifică (tot în prefață) prin considerațiunea, «că evoluția popórelor nu este aceea-șĭ în Evul Mediŭ», și că, ast-fel fiind, «este maĭ bine» pentru menționatele popóre «a se începe Istoria modernă cu Intemeierea Principatelor, Dinastia Iagellonilor, Scăparea de sub jugul tatar (a Rușilor) și Așeḑarea Turcilor în Europa».

Cât despre desfășurarea materieĭ «pe cât posibil» în ordine chronologică, prin care autorul a deviat de la metodul urmat de ordinar în expunerea faptelor istorice, acésta se motivéză prin cuvintele, că, dacă «a grupat sub un titlu general evenimentele contimpurane, și prin acésta a sfâșiat, de multe orĭ, istoria uneĭ țĕrĭ în pré multe despărțiturĭ», a făcut-o pentru «a ferì pe elevĭ să învețe lucrurĭ, carĭ ar fi fost desvoltate mult maĭ târḑiŭ, dupe împărțirea admisă în genere.» S'ar puté face autoruluĭ—precum i s'a și făcut—imputarea, că desvoltarea dată istorieĭ Evuluĭ mediŭ este maĭ largă de cât recer necesitățile unuĭ manual de școlă.

La acésta se póte rĕspunde, că autorul a scris cartea sa în usul cursuluĭ superior de liceŭ, va să ḑică pentru inteligențe maĭ cópte și în serviciul uneĭ culturĭ istorice maĭ seriose, precum reese acéstă intențiune și din mulțimea notelor scóse din diferițĭ autorĭ, carĭ aŭ scris asupra Véculuĭ de mijloc.

Stilul, de care se servesce d-l Rășcanu, e ușor, curgĕtor, limpede și fără nicĭ un artificiŭ, ceea ce convine maĭ vîrtos istorieĭ. In armonia cu el stă limba cea naturală și neîncărcată cu neologisme. Faptul neîncărcărĭĭ cu acestea constitue o calitate față maĭ ales cu alte scrierĭ, destinate școleĭ, neologismele nejustificându-se din punct de vedere didactic și cultural de cât acolo, unde se impun ca termenĭ scientificĭ, saŭ ca expresiunĭ pentru carĭ nu avem echivalente în limba poporală.

Reproducerea uneĭ pagine va fi de ajuns, spre a învederà, că vestmîntul opereĭ d-luĭ Rășcanu este așà cum 'l înfățișarăm noĭ.

Cităm din capitulul *Europa orientală.* § 1. *Româniĭ* (la pag. 104—105): «După invingerea lui Decebal și desființarea regatuluĭ Dacilor, Impăratul Traian a adus o mulțime de coloniĭ, pentru ca să

se impoporeze acéstă ţéră «secată de bărbaţĭ prin un resboiŭ aşa de indelungat.»

«Aceste colonii au fost aduse din tóte părţile Imperiuluĭ roman. Pe lângă oameniĭ strămutaţi aice prin voinţa imperială au venit şi o mulţime atraşĭ de bogăţia acesteĭ frumóse provinţiĭ. S'a dat ţereĭ o organisare romană; s'aŭ fundat o mulţime de coloniĭ; s'aŭ dat drepturĭ la maĭ multe municipiĭ; s'aŭ întemeiat maĭ multe aşeḑărĭ romane, care aŭ ajuns, în curînd, oraşe înfloritóre; şi douĕ legiunĭ, cu maĭ multe cohorte ausiliare, aŭ fost aşeḑate pentru apărarea ţereĭ in contra Barbarilor. Istoriciĭ noştriĭ din viacul trecut *Petru Maior* in «Istoria pentru Inceputul Românilor in Dacia», *George Şincaĭ* in «Cronica Românilor», şi în genere toţĭ scriitoriĭ naţionalĭ din Transilvania, aŭ susţinut, că: a) Daciĭ au fost stârpiţĭ cu totul; b) Toţĭ coloniştiĭ aduşĭ de către Traian aŭ fost Romanĭ curaţĭ; din acestea urméză, că Româniĭ sunt urmaşiĭ direcţĭ aĭ vechilor Romanĭ, fără nicĭ un amestec străin in sângele lor.

«Pe timpul când scrieaŭ eĭ, origina Dacilor nu era bine cunoscută. Domniaŭ douĕ părerĭ deosebite. Uniĭ învăţaţĭ susţineau că eĭ ar fi fost de origină germană; pe când alţiĭ dovediaŭ că ar fi fost Slavonĭ. Mariĭ istoricĭ transilvănenĭ au înţeles primejdia, ce ameninţă némul nostru. Dacă s'ar fi dovedit, că Daciĭ aŭ fost Germani sau Slavonĭ, atuncĭ Româniĭ, eşiţĭ din amestecul sângeluĭ roman cu sânge german orĭ slavon, ar fi putut fi consideraţĭ ca o ramură din aceste popóre, şi atuncĭ esistenţa nóstră naţională era ameninţată. Eĭ consideraŭ Istoria naţională ca singurul mijloc de scapare, în mijlocul primejdiilor ce ne învăluiau din douĕ părţi; şi de aceia, aceştĭ marĭ patrioţĭ şi-au consacrat tot timpul şi tótă inteligenţa lor, ca să dovedéscă origina nóstră curat romană. Nu eraŭ înboldiţĭ numaĭ de curiositatea sciinţifică. Scriind istoria, eĭ eraŭ încredinţaţĭ că îndeplinesc o mare misiune naţională. Intru acésta au isbutit pe deplin; pentru că *lor* li se datoresce, in mare parte, renascerea nóstră naţională de la inceputul acestui véc.»

Terminând, am onóre a vĕ pune în vedere, stimaţĭ colegĭ, că, din orĭ-ce punct de vedere privită, opera d-luĭ Răşcanu se pre-

sintă ca corespundênd cerințelor uneĭ consciințióse și utile cărțĭ de școlă, care merită a întruni sufragiele d-vóstre pentru premiare.

Raport de d-l **N. Ch. Quintescu**

asupra scrierilor didactice ale d-luĭ M. Strajan

D-l M. Strajan se presintă la concursul Premiuluĭ Craiovén cu un numĕr însemnat de scrierĭ școlare, resultatul uneĭ muncĭ neobosite de maĭ mulțĭ anĭ.

Aceste lucrărĭ, pe carĭ raportul d-vóstre a avut a le examinà, sunt:

1. *Manual de gramatica limbeĭ române.* Partea I și II. *Fonetica* și *Etimologia.* Edit. V. Craiova, 1892 —1 vol. in-8⁰ (222 pag.)

2. *Manual de gramatica limbeĭ române.* Partea I și II. *Fonetica* și *Etimologia.* Edit. VI. Craiova 1894.—1 vol. in-8⁰ (255 pga.)

3. *Manual de gramatica limbeĭ române.* Partea III-a. *Sintactica.* Edit. IV. Craiova 1891.—1 vol. in-8⁰ (227 pag).

4. *Manual de gramatica limbeĭ române.* Partea III. *Sintactica.* Edit. V. Craiova, 1893.—1 vol. in-8⁰ (265 pag.).

5. *Principie de literatură.* Edit. II. Craiova, 1893. – 1 vol. in-8⁰ (300 pag.), și edițiunea I-a a aceleia-șĭ lucrărĭ din 1892, ibid. 1 vol. in-8⁰ (254 pag.).

6) *Principie de Estetică* și *Poetică.* Partea I-a. *Estetica.* Craiova 1893.—1 vol. in-8⁰ (172 pag.).

Chiar dacă cadrul apreciăriĭ nóstre ar permite să ne mișcăm în marginĭ maĭ largĭ de cât acelea în carĭ suntem circumscrișĭ, natura scrierilor citate nu se prestéză la o analisă maĭ amĕnunțită, și nicĭ nu este nevoe de acésta. In adevĕr cărțĭ pentru usul învĕțămîntuluĭ secundar, fiind prelucrate pe basa stăriĭ sciințeĭ respective și ur-

mărind ca principal scop, sub o formă propriă, constatarea și resumarea faptelor, iar nu cercetarea scientifică, este destul, pentru judecarea lor, cunóscerea modululuĭ de expunere și a metoduluĭ întrebuințat de ele.

In primul loc ni se impun atențiuniĭ nóstre manualele de gramatică ale d-luĭ Strajan. Ceea ce constitue meritul lor de căpetenià este «întocmirea» cu totul nouă, dupe care aŭ fost prelucrate. Acea întocmire constă în acésta, că autorul dă de fiă-care dată maĭ întâiŭ «partea practică cu exemplele, întrebările și deprinderile corespundĕtóre fiă-căreĭ regule,» iar în urmă «formularea regulelor, însoțite de exemple numaĭ unde s'a credut necesar.»

Prin acéstă procedere «școlarul învață teoria limbei sale prin sine însușĭ, care singură e adevĕrata sciință; a doua, 'șĭ deprinde facultatea de a observà și de a judecà.» (pag. 3—4 a Sintacticeĭ, ed. V) Iar maĭ departe (pag. 4—5) adaogă: «Amêndouĕ aceste facultăți sunt impiedicate în desvoltarea lor și se tîmpesc prin espunerea de a gata a teoriei și prin memorisarea regulelor, fără alt esercițiu. Apoi scopul școalei este, nu numai de a înavuți memoria elevilor cu cunoștințe, ci mai mult încă de a le desvolta diversele facultăți în mod armonic.»

Pe cât ne înțelegem și noĭ în materiă de gramatică și pe basa examinăriĭ consciințióse a celor douĕ manuale în duplă edițiune, trebue să recunóscem, că autorul s'a ținut de promisiune, și că șĭ-a executat planul cu inteligență și îndemânare. Manualele în cestiune constituesc dar prin procederea lor în tractarea materieĭ un progres față cu altele, iar profesoriĭ consciințioșĭ de limba română, în școlele secundare, nu vor puté, rĕzimațĭ pe ele, de cât să conducă pe școlariĭ lor la un profit maĭ real de cât acela, care resultă de ordinar în acele șcóle din studiul limbiĭ române.

Dar să facem învederat acésta prin câte un exemplu din cele douĕ secțiunĭ ale gramaticeĭ.

Iată cum desvoltă autorul nostru în *Fonetică* (1) (pag. 241—242) ce este *accentul*: «In fiă-care cuvînt se pronunță o silabă cu ton mai înălțat ca celelalte. Această înălțare melodică a tonului se dice

accent, de la *accinere*. Locul accentului în limba română sunt cele treĭ silabe din urmă De regulă stă accentul pe penultima, ca în *virtute, părinte*; și pe antepenultima, ca în *cápete, búbue, scútură*, întocmai ca și latinește: *armórum, dóminus*. Pe ultima stă accentul numai când acéstă silabă e contrasă din două, ca în *lăudám, vedéam, abiá, asá;* din *lăud-am, vedé am abì-a, ași-a;* sau când cuvîntul e apocopat, ca în *vedè, lăudà, vițeà*, din *lăudare, vedere, vițeauă*. (2) Tot astfel se esplică și accentuarea multor cuvinte terminate în *i* sau în consonantă, ca *domn, înțelept, descânt, domnĭ, înțelepțĭ, descânțĭ*, în cari vocalele *u* și *i* final formau la început silabe întregi ca și *i* de la pers. 1 și 2 a perfectului: *lăudai, lăudașĭ*. Iar pe a patra silabă de la urmă stă accentul numaĭ când se alipesc mai multe monosilabe de un cuvînt precedent, d. e. *dáți-mi-le, supúneți-vě*, și în unele cuvinte de origine străină ca *bívoliță, véveriță*, etc. Numele rețin accentul de la nom. sing. în tóte formele flexiunii, d. e. *óm, cáp, ómeni-lor, cápetelor*. Esceptiune fac numai unele pronume și adiective în gen. sing. și plur., d. e. *cărùia, căròra, unùia, unòra, multòra* (3), ș. a. Iar verbele schimbă accentul după feluritele forme ale conjugării; d e. *láud, lăudám, lăudáse*.—Unele cuvinte pierd accentul din causa legăturii lor cu altele, lângă cari stau», etc.

Spre a ilustrà printr'un specimen și Sintactica autoruluĭ nostru, să vedem cum tractéză *Negațiunile* (pag. 239—241, ed. V): «Negațiunile în limba română sunt de două felurĭ: depline și semi-negațiunĭ.—Deplin negative sunt: 1. Adverbiul: *nu*: *nu vine, n'a venit, n'o vedĭ*. 2 *Ne* întrebuințat mai mult în composițiunĭ cu alte

---

(1) Ed VI a Manual. de gram limb. rom., partea I și II

(2) Aci se înșélă d-l autor. Nicĭ *vițeà*, nicĭ *steà*, d. e., nu sunt apocopate din *vițeauă*, *steauă*, ci din *vitella* (vitula), *stella* Fără a ne maĭ referì la latina, însușĭ pluralul (unde *l* vine la loc) *vițele, stele*. arată acésta. In ce privesce *steauă, vițeauă*, acestea sunt nouě forme de nominativ, născute și întipărite auḑuluĭ dupe articulatele *steaua, vițeaua*, cu *u* eufonic, în loc de *stea-a, vițea-a*, care ar fi desplăcut urechiĭ române.

(3) Totușĭ aceste pronume și adiective se aud în gen. sing. și plur. și cu accentul din nom. sing : *càruia, càrora, ùnuia, ùnora, mùltora*.

vorbe, și anume: a. cu substantive: *nedreptate, necuviință, nebuniă;* b. cu adiective, participie și supinele în *e*: *nedrept, nebun, necunoscut, pe neașteptate*; c. cu alte vorbe, însă fórte rar: *necum, ne cum să.* Iar singur stă numai înaintea gerundielor: *ne vorbind, nepurtându-te bine.*—Înțeles deplin negativ au încă și următórele vorbe: 3. Prepositiunea *fără* saŭ *fără de*: *fără mine, fără carte*; *fără a scrie; fără de a ne spune; fără să ne spună.* Uneori și cu a doua negațiune: *fără de a ne aduce nimic.* 4. *Inainte de a* cu infinitiv: *înainte de a scrie, învață a cugetà;* adică *nu scrie, până nu înveți a cugetà.*—Partea a doua a propositiunilor sau fraselor comparative cu *de cât* sau *ca,* după un comparativ: *aĭ eșit maĭ bun de cât credeam*; adică: *nu credeam să eșĭ așa bun.* 5. Unele verbe, cum sunt: *mě feresc, mě păzesc, mě tem, încunjur, împiedic, opresc, înfrînez,* sau neologismele *refus, rețin,* ș. a., urmate de un infinitiv, saŭ unele ca, *mě tem, 'mĭ este oprit,* și de conjunctiv. 6. *Neg* are asmenea totde-una înțeles deplin negativ.—Seminegative și prin urmare întrebuințate numaĭ în legătură cu alte negațiunĭ sunt:—1. *Nicĭ* și compusele cu el: *nicăiri* sau *nicăiurĭ, nicĭ o dată, nicĭ cum, nicĭ de cum, nicĭ când, nicĭ așa, nicĭ așa—nicĭ așa, nicĭ unul, nicĭ unul—nici altul; nicĭ n'am fost acolo.* Tóte aceste pot negà singure numaĭ în rěspunsurĭ, în propositiunĭ eliptice, în proverbie și în poesiă, d. e *Nicĭ el n'a venit? Nicĭ! Pe nicĭ unul n'aĭ vědut? Pe nicĭ unul! Nicĭ tu apă, nicĭ tu arbor, nicĭ tu iérbă*: adică *nu vedĭ.* .. *Nicĭ în clin, nicĭ în mânecă; adică să n'aĭ cu el. Nicĭ să-l vedĭ, nicĭ să-l visezĭ,* etc.

Venim acum la manualele de literatură.

Principiele de literatură ocupă asemenea un loc însemnat între publicațiunile didactice ale d-luĭ Strajan.

Iată cum motivéză autorul întreprinderea sea: «Scopul studiului limbei materne in școlă este de a deprinde pe elevĭ să espună cu înlesnire și 'supt o formă corectă ideile și simțimintele lor despre orĭ-ce lucru, atât în vorbire, cât și în scriere, prin deosebite genurĭ de compositiunĭ, și, pe o tréptă mai inaltă, de a-i familiarisà cu

principiele și modelele de literatură, ca să pótă cetì cu folos și să pótă aprecià dupe adevĕrata lor valóre operele literare.» (1)

Prin acésta s'a indicat de autor în trăsurĭ generale şi cuprinsul cărțiĭ sale.

Iar asupra *însemnătățeĭ* și *influențeĭ literaturiĭ* se exprime (ibidem, pag. 11) în modul următor:

«Dintr'o idee dată și un bloc de marmură un scluptor face o admirabilă Minervă. Asemenea literatura, dând o formă artistică adevĕrurilor adunate de știință asupra naturiĭ și a viețiĭ, ni-le înfățișéză sub imaginĭ frumóse și plăcute. Şi în modul acesta ea ne face să înțelegem mai mult de cât ne póte spune știința; ne dă puternica impresiune a realitățiĭ, ne face să pătrundem mai adânc în firea lucrurilor și să întrevedem însușirĭ, legăturĭ și taine ale lor, pe cari știința încă nu ni le póte arĕta»

Ca să se pótă vedé maĭ lămurit încă limba cea frumósă, clară și corectă, precum și talentul de scriitor al d-luĭ Strajan, dăm un extract din prima edițiune a *Principielor de literatură.*

Prin acésta se va învederà, că autorul întroducênd necontenit îmbunătățirĭ în edițiunile maĭ nouĕ ale publicațiunilor sale didactice, cele anterióre 'șĭ păstréză totușĭ valórea lor.

Ast-fel analisa literară asupra *Doĭneĭ* (p. 116—123), care a fost lăsată afară în edițiunea II a *Principielor de literatură.*

După ce autorul reproduce (2) *Doina,* care începe cu versul:

Mult mi-e dor și mult mi e sete,

și se termină cu:

Şi voinicĭ pe plaiu suind,

'șĭ efectuéză menționata analisă, precum urméză:

Acéstă poesióră este o doină haiducéscă din timpul Fanarioților. *Doina* este cântecul național al poporuluĭ român.

---

(1) *Principie de literat*, ed. II, pag 3

(2) Noĭ n'am făcut acésta, de óră-ce versurile în întregul lor se citéză din noŭ în cursul analiseĭ.

«Ea esprime dorul inimeĭ sale. Iar prin *dor* Românul înțelege orĭ ce simțiment de iubire, de dorință, de speranță, de jale și de durere; și de multe orĭ un simțimênt tainic și adânc, care nu se póte esprime de ajuns de cât prin cântecul duios și melancolic al doineĭ.

«*Doina,* saŭ, cum se pronunță în Transilvania, *dăina* și *daina,* mai aprópe de sanscritul *dhaina*, de unde, dupe părerea d-luĭ Hasdeu, s'a derivat acest cuvênt și a trecut prin Dacĭ la poporul român; *doina* și *dorul* esprim un mod de simțire propriŭ poporului român, pentru aceea nicĭ nu se află cuvinte equivalente, cu cari să se poată traduce în alte limbĭ, precum d. e. nu se póte traduce *das Gemueth* al Germanilor, cum s'ar puté traduce alte espresiunĭ de simțiminte, ca iubirea, speranța, jalea, durerea, dorința, ș. a

«In acéstă doină vedem esprimate, cu multă vioiciune și măestriă, două simțiminte: dorința de rĕsbunare în contra jefuitorilor poporuluĭ, caracteristică mai ales poesieĭ poporane din epoca haiducéscă, sub domnia Fanarioților, și simțimêntul dulce, intim și tainic al poporuluĭ român pentru natură și frumusețele ei.

«Ca sĕ înțelegem ura și setea de rĕsbunare la un popor înzestrat cu o inimă atât de bună și generósă ca a Românuluĭ, trebue să ne aducem bine aminte de trecutul luĭ, și maĭ ales de timpul Fanarioților, epoca cea mai tristă și mai durerósă din istoria acestor țerĭ.»

«Poporul de la țéră, silit de o parte de nevoia și lipsa causată prin multe resbóie, de alta de sila, de nedreptățile și jafurile continue ale boerilor și autorităților, ajunsese de mult în starea de clăcașĭ sau robi ai proprietarilor. Sub Fanarioți țerile române fiind esploatate în modul cel maĭ barbar și maĭ nerușinat de Turcĭ și creaturile lor, de Grecĭ, starea poporului ajunsese de nesuferit.» După ce autorul arată în ce constaŭ împilările și suferințele țĕranilor, el adaugă (ibid. p. 118), că, după emigrărĭ în masse, «la 1775, într'un singur an, mai mult de zece miĭ de țĕranĭ lăsară pluguri și se apucară de tâlhăriă. Era un fel de resboiŭ, ce asupriții făceaŭ în contra asupritorilor. Lipsià numaĭ un conducĕtor

luminat, care să concentreze aceste puterĭ de luptă și să ridice poporul în massă. Acest conducĕtor de abia la 1821 s'a ivit.

«Pănă atuncĭ ceĭ ce nu maĭ puteaŭ suferì jugul

Se lăsau de rĕzăşiă
Şi apucaŭ în haiduciă,
Ca să-şĭ facă eĭ dreptate
Cu cea ghiógă de pe spate,
Şi-şĭ făceaŭ judecătorĭ
Ceĭ stejarĭ nestrimbatorĭ.

«Astfel ne putem esplica simpatia poporului pentru haiducĭ, binefăcĕtorii și eroiĭ sĕĭ naționalĭ. Și literatura haiducéscă este pănă astăḑĭ cea maĭ rĕspândită în popor.

«Acéstă luptă surdă, ca și luptele regulate, se purtà maĭ ales vara. Pentru aceea venirea primăveriĭ era așteptată cu atâta nerăbdare.

Mult mi-e dor şi mult mi-e sete
Să vĕd frunza 'n codru verde,
Să mai strîng vre'o şépte cete!

In acéstă dorință a sea haiducul român invócă primăvara plin de încredere și de iubire, ca pe o mamă binefăcĕtoare:

Primăvara, muma nóstră,
Suflă bruma din feréstră,
Şi zăpada de pe cóstă.
Să vĕd iar verḑind în cale,
Să mĕ las iar în cea vale
Cu-o păreche de pistóle.

«Și cu un ton de familiaritate și recunoștință el 'ĭ spune, cât ajutor și câtă mulțumire află românul în sînul natureĭ, îndată ce sosesce primăvara, și cât sufere, când iérna gerósă 'l silesce să se reîntórcă în mijlocul societății de atuncĭ:

Frunza 'n codru cât se ţine,
Toţi voinicii trăesc bine;
Iară frunza dacă 'l lasă,
Toţi voinicii merg pe-acasă,
Şi la para focului
Zac de dorul codrului

«Trăind pururea în intimitate cu natura, fiă ca păstor în văile şi pe culmile munţilor, fiă ca plugar la pólele lor pe mănósele câmpii ale ţerii sale, la nici un popor din Europa simţimêntul naturei nu este atât de viŭ şi de adânc ca la poporul român.

Lui 'i place a se identificà cu natura şi a vedé într'însa pretutindenea viéţa aşa cum o doresce el.

Flórea modestă este pentru el o fiinţă simţitóre şi înţeléptă, care se scie mulţumi cu sórta sea, cum ne spune în *Şoimul şi flórea fragului*; codrul şi ştejarii lui 'i sunt fraţi; când aude isvorul murmurând, 'l întrébă de ce suspină? boul, calul, óia, sunt tovaroşii iubiţi ai vieţii sale, cari adeseori 'l sfătuesc de bine şi interesându-se de sórta lui 'i prevestesc relele de cari trebue să se feréscă; întréga natura este pentru el un templu majestos, cum ne spune în *Mioriţa,* saŭ o mama binefăcĕtoare, căreia el 'i atribue simpatia, iubirea şi dreptatea, de care este însetată inima sea.

Iubirea Românului pentru natură se vede şi în datina sea de a începe mai fiăcare cântec cu numele unei flori sau unei plante, potrivit cu simţimîntul de care e mişcat şi pe care voesce să-l esprime în cântecul sĕu Acéstă datină e comună poporului român cu cel italian; de asemenea cu Grecii, Albanesii, Slavii şi chiar cu vechia literatură orientală

«Cântecele poporane italiane numite *stornelli* saŭ *ritornelli* încep adese ori cu numele unei flori ca şi cântecele românesci. Deosebirea este numai, că Italianul dice *fiore,* iar Românul *frunză verde*; şi că italienescul *fiore* se rapórtă mai mult la persónă, iar românescul *frunză verde* mai mult la lucru. Dar în amêndouĕ limbele flórea sau planta invocată se alege de regulă dupe asemănarea, ce

póte să aibă cu simțimêntul, de care e cuprinsă inima poetuluĭ orĭ cu persóna sau lucrul, ce i-l însuflă.

Astfel în doina de față, ca să-și spună dorul de a puté gustà iarăși frumusețele și binefacerile natureĭ de vară, poetul poporan continuă:

Frunză verde de susaiŭ
De-ar veni luna lui Maiŭ
Să-mĭ aud cerul tunând,
Să věd noriĭ fulgerând,
Ierbulița 'n șesurĭ dând;
Să maĭ věd focurĭ pe-afară,
Copilașĭ cu pielea gólă,
Caĭ în câmpurĭ nechezând
Și voinicĭ pe plaiŭ suind.

«Cu câtă simplitate și cu câtă măestriă ni se înfățișéză aicĭ icóna plăcută a unei ḑile de primăvară. Fiăcare vers este un tabloŭ întreg și ne aduce aminte de versurile luĭ Dante, a celuĭ maĭ mare maestru de stil.»

Dar autorul aprețiéză și forma doineĭ analisate. El ḑice: «Mecanismul versificațiuniĭ, afară de câte-va rime slabe, cari de abia se observă, este corect. Intr'însa nu se věd hiaturĭ și accentuărĭ neregulate ca in versurile multor poețĭ literațĭ. Limba asemenea e cât se póte de curată și, ca în tótă poesia poporană, ea póte servi ca model de limbă literară »

In fine trebue să ținem sémă și de «*Principiele de Estetică*» ale d-luĭ Strajan. Frumos și metodic scris, acest manual póte fi considerat ca unul din cele maĭ bune din câte avem.

Ca specimen póte servi definițiunea *frumosuluĭ* și *sublimuluĭ* de la p. 22—24:

«Când ne aflăm primăvara într'o câmpiă verde, udată de rîurĭ limpeḑĭ și înfrumusețată cu felurĭ de arborĭ și florĭ saŭ cu holde mănóse, cari sě aplécă și se ridică la suflarea vîntuluĭ ca undele unei mărĭ: vederea acestor lucrurĭ absorbind tótă atențiunea nóstră

prin armonia, strălucirea și grația formelor, sub cari ni se presentă, ne aduce pe nesimțite într'o disposițiune a sufletuluĭ plină de farmec și de adâncă liniște, și în acéstă plăcere exclamăm cu mirare: ce frumos!—Acesta e frumosul propriŭ ḑis.

«Un simțimint analog, înse cu tóte acestea deosebit, se deștéptă în noĭ, când privim d. e. cerul în timpul nopțiĭ, cu nenumĕratele sale stele, tot atâtea lumĭ rĕspândite în spațiul nemărginit al universuluĭ, în mijlocul căruia lumea nóstră se pierde ca un atom; saŭ când vedem o furtună, în care fulgerele șerpuesc fioros printre norĭ, tunetele sguduesc atmosfera și casele în cari ne aflăm, și plóia se varsă șiróie, în care furia elementelor, desordinea și întunericul umplu de grózā toată natura.

«Aceste lucrurĭ la întâia privire ne fac o impresiune de întristare și de grózā din causa contrastuluĭ enorm între mărimea saŭ puterea lor și între individualitatea nóstră, care acum în fața lor o simțim mult mai neinsemnată, sau tocmaĭ amenințată de a dispărè orĭ de a fi nimicită de mărimea și puterea, ce sĕ desfășură înaintea nóstră. Cu încetul însă omul se uită pe sine și periculul, închipuit sau real, ce-l amenință și confundă esistența sea cu a fenomenelor ce contemplă. Conștiința sea individuală devine atunci conștiința universală, prin care omul nu se mai simte ca un fenomen mic, slab și trecĕtor în fața puteriĭ eterne și nemărginite a naturiĭ din care face parte, ci simte că este el însu-șĭ acéstă natură în tótă libertatea și puterea eĭ. Firesce acest simțimînt se nasce în sufletul nostru în mod instinctiv saŭ confus, nu în deplina lumină a conștiințeĭ. Insă el este isvorul aceleĭ plăcerĭ supreme, care înalță pe om maĭ pe sus de sine, pănă la mărimea și puterea fenomenelor ce contemplă, și care pentru aceea se ḑice înalt saŭ sublim.—Acesta e sublimul propriu ḑis.»

Valórea intrinsecă a scrierilor de șcólă prelucrate de d-l Strajan, cu atât maĭ meritósă în special pentru cele gramaticale, cu cât cercetările pe tĕrîmul limbiĭ române sunt departe de a fi fost desecate, din care causă, calea fiind maĭ puțin bătută, ca la pre-

lucrările didactice de altă natură, se întîmpină maĭ multe greutăți, pe carĭ une-orĭ trebue să le învingă autorul prin apretiărĭ și adăogirĭ proprie; acésta, precum și munca maĭ îndelungată, ce ele represintă, mĕ îndémnă, domnĭ colegĭ, a vĕ propune cu tótă stăruința să acordațĭ în favórea d-luĭ Strajan Premiul Craiovén de 1500 leĭ.

Anexă. — La pag. 10.

ASUPRA MORVEI SAU RĂPCIUGEI LARVATE ŞI LATENTE

DE

Dr. VICTOR BABEŞ,
Membru al Academiei Române

Răpciuga saŭ morva este privită cu drept cuvînt ca una din bólele cele maĭ grave, care produce pustiirĭ teribile nu numaĭ între caĭ, dar, maĭ cu sémă în Rusia și în România, este destul de frecuentă și la ómenĭ. Ceea ce maĭ ales face bóla teribilă, este prognosticul sĕŭ funest. Morva acută și morva cronică, precum și farcinul, posedă aceeașĭ malignitate.

De când s'a recunoscut contagiositatea și infecțiositatea acesteĭ bóle, s'aŭ luat în tóte țĕrile nisce dispozițiunĭ de poliție sanitară rigurose, pentru a stîrpi rĕul Se omóră caiĭ răpciugoșĭ, despăgubindu-se proprietariĭ lor, se procedă la o secuestrațiune severă a tuturor cailor suspecțĭ și se pun de ordinar în observațiune maĭ multe lunĭ caiĭ, carĭ aŭ fost în contact cu caiĭ morvoșĭ. Grajdurile infectate sunt supuse la o desinfectare maĭ mult saŭ maĭ puțin radicală. Cu tóte acestea, cu tótă execuțiunea severă a acestor mĕsurĭ, cu tóte anchetele cele maĭ îngrijite, morva n'a scădut mult, și adesea originea bóleĭ dintr'un grajd rĕmâne obscură.

Se póte afirmà acelașĭ lucru despre morva omuluĭ, căcĭ sunt destul de frecuente casurile, în carĭ nimic nu arată o contaminațiune saŭ o infecțiune.

Din 11 ómenĭ morțĭ de morvă în Bucurescĭ, numaĭ 5 aŭ fost în contact cu caĭ suspecțĭ, pe când 6, saŭ nu aŭ fost în contact cu caĭ, saŭ caiĭ, cu carĭ aŭ fost în contact exclusiv, eraŭ perfect sănătoșĭ. Intr'un cas, un păstor, care de 6 anĭ nu maĭ fusese în contact cu caiĭ, móre de farcin după câte-va lunĭ de bólă; cu 6 anĭ maĭ înainte fusese rîndaș într'un grajd, unde erà un cal morvos; puțin în urmă cade bolnav de o pleurezie, care se vindecă. In urmă a fost păzitor de boĭ într'o regiune *absolut lipsită* de caĭ. Cum condițiunile de contagiune scapă așà de des nebăgate în sémă, acest cas nu mĭ-ar fi atras atențiunea de sigur, dacă nu s'ar fi găsit în institutul nostru o serie de fapte nouĕ propriĭ a lămurì maĭ bine etiologia și patologia morveĭ.

Din îndemnul meŭ, d-l A. Babeș, șeful secțiuniĭ chimice a Institutuluĭ nostru din Bucurescĭ, a extras la începutul anuluĭ 1890 din culturile de morvă, prin precipitare cu alcool, o substanță toxică privită ca o albumoză. D-l Hankin a făcut cunoscută acéstă constatare la 12 Iulie 1890, cu autorisațiunea nóstră, înaintea Societățiĭ regale din Londra.

La începutul anuluĭ 1891 am extras din culturile de morvă, în acelașĭ mod cum d-l Koch scosese tuberculina sa, o substanță analógă, dar maĭ toxică decât tuberculina și a căreĭ putere termogenă am constatat-o. Am descris acéstă substanță și efectele eĭ în No. 56 din anul 1891 al gazeteĭ *Deutsche med. Wochenschrift.*

Acéstă substanță întrebuințată în acelașĭ mod ca și tuberculina produce la animalele morvóse o ridicare caracteristică a temperaturiĭ; în alte bóle și la animalele sănătóse acéstă reacțiune este mult maĭ puțin pronunțată; animalele tuberculóse însă nu sunt cu totul indiferente la injecțiunea aceste substanțe, pe care am numit-o, prin analogie cu tuberculina, «maleina». Substanța produsă maĭ înainte prin precipitare în alcool posedă aceleașĭ calitățĭ și a fost numită de d-l A. Babeș «morvina». In 1891 d-l Kalning și Helman, fără să cunóscă cercetările nóstre anteriórе, asemenea Preusse și alțiĭ, aŭ ajuns fie-care la aceleașĭ resultate. Aceștĭ autorĭ, ca și Nocard la Paris și Semmer la Petersburg, aŭ stabilit în urmă,

că caiĭ morvoșĭ reacționéză la o cantitate mică de maleină, așà că acéstă substanță posedă o valóre mare diagnostică în casurile suspecte și fără febră.

Urmărind cercetările nóstre am publicat în «Studiĭ asupra morveĭ» în *Arch. de path. expériment.*, 1891, resultatele experiențelor mele, precum și ale d-lor A. Babeș și Motoc, prin carĭ am putut constatà, că maleina este nu numaĭ un mijloc prețios de revelare a morveĭ, dar că prin dose fórte micĭ repetate de maleină reușim câte odată a vindecà în câte-va lunĭ casurĭ de răpciugă a calului, ast-fel că simptomele dispar și dose marĭ de maleină nu maĭ produc ridicare de temperatură. Tot-odată am constatat, că omul atins de morvă cronică reacționéză ca și calul și cobaiul, însă la o dosă de 0,02—0,04 gr., adecă la a 5-a până la a 10-a parte din dosa întrebuințată la cal, pe când ómeniĭ atinșĭ de alte bóle asemĕnătóre nu capĕtă febra nicĭ după injecțiunĭ de 0,01 gr. de morvină, așà în cât putem întrebuințà acéstă substanță și pentru diagnosa morveĭ la om.

In iarna trecută s'a făcut în România experiența pe o scară întinsă de către o Comisiune instituită de Ministeriul de Interne, compusă de d-niĭ Fometescu, A. Babeș, Locusténu, Persu, Furtună și presidată de mine. Ne-am convins din noŭ de valórea diagnostică a maleineĭ, căcĭ 12 caĭ suspecțĭ de morvă și 12 caĭ cu aparență sănătósă, carĭ se găsiaŭ în acelașĭ grajd cu nisce caĭ morvoșĭ, aŭ reacționat și aŭ fost găsițĭ morvoșĭ la autopsie, pe când vre-o 30 de caĭ sănătoșĭ n'aŭ presintat nicĭ odată o reacțiune caracteristică.

Reacțiunea caracteristică la o cantitate de 0,2 gr. maleină saŭ de morvină, preparată de d-l A Babeș, consistă într'o ridicare bruscă a temperaturiĭ cu două grade cel puțin, la 4—10 ore după injecțiune. Acéstă temperatură este însoțită rar de o reacțiune locală, care e decĭ departe de a fi caracteristică; adesea se observă inapetența și fiorĭ. Febra se menține 8—10 ore aprópe, rare-orĭ maĭ mult. După acésta temperatura scade a doua ḑi la normală, saŭ rĕmâne d'asupra normaleĭ, pentru a se ridicà în ḑiua următóre cu acelașĭ tip, dar de ordinar cu o intensitate maĭ mică. Ob-

servând maĭ de aprópe resultatele experienţelor nóstre, am găsit nisce particularităţĭ, carĭ ne-aŭ atras atenţiunea în cel maĭ înalt grad.

Faptul cel maĭ curios a fost constatarea, că dintre caiĭ în aparenţă perfect sănătoşĭ, carĭ proveniaŭ din grajdurĭ infectate saŭ din grajdurĭ, unde fuseseră cu câte-va lunĭ maĭ înainte caĭ morvoşĭ, 30 — 60% presentaŭ reacţiunea caracteristică. Doĭ-spre-ḑece dintre aceştĭ caĭ, carĭ aŭ fost isolaţĭ şi observaţĭ, continuaŭ a avé aparenţă de sănătoşĭ în timp de maĭ multe lunĭ şi 6 dintre dînşiĭ, carĭ aŭ fost omorîţĭ, presentaŭ lesiunĭ morvóse. Cu tóte acestea se puteaŭ distinge lesiunĭ diferite la fie-care cal. Câţĭ-va presentaŭ ulceraţiunĭ tracheale odată cu nodulĭ próspeţĭ, cazeoşĭ, în pulmonĭ şi în organe.

Dar ceĭ maĭ mulţĭ din aceştĭ caĭ aveaŭ organele interne perfect sănătóse, se găsiaŭ numaĭ câte-va cicatrice neînsemnate pe mucósa pituitară şi nodulĭ diseminaţĭ, subpleuralĭ, de mărimea unuĭ bob de mazăre saŭ de linte, înconjuraţĭ de o capsulă fibrósă dură négră, presentând în centru o substanţă cazeósă saŭ ca tencuiala. In maĭ multe casurĭ, nimic împrejurul acestor nodulĭ, carĭ nu eraŭ în raport nicĭ cu bronchiile nicĭ cu vasele, nu arĕtaŭ cea maĭ mică vitalitate saŭ acţiune iritantă a nodulilor. In adevĕr, un examen istologic îngrijit nu puteà să descopere nicĭ o urmă de iritaţiune; se găsià o capsulă concentrică, formată de ţesut scleros, sărac în celule şi înconjurat de alveole, carĭ nu presentaŭ nimic remarcabil. Centrul nodulilor este format de ţesut conjunctiv palid cu globĭ granulo-grăsoşĭ, din carĭ nimic nu maĭ denotă un caracter celular. In fine, acest ţesut treceà într'o massă granulo-grăsósă cu concreţiunĭ de sărurĭ calcare. Incercările de însămînţare saŭ de infecţiune cu aceste masse aŭ rĕmas fără resultat. Numaĭ în 2 casurĭ capsula, deşì sclerósă, erà subţire şi centrul franc cazeos saŭ chiar ramolit în mijloc.

Imprejurul acestor nodulĭ, pe alocurea, se aflà o grămădire de celule migratóre cu fragmentarea nucleilor particulară morveĭ. Deşì microscopul nu puteà în aceste din urmă casurĭ să demonstre

presența bacililor morveĭ, cultura a dat resultate positive, pe când infecțiunea unuĭ cobaĭ a rĕmas fără resultat. Cu tóte acestea, cultura d'întâĭ, care s'a desvoltat fórte încet și a căreĭ colóre erà puțin caracteristică, a dat o a doua cultură caracteristică și un cobaĭ inoculat cu acésta a sucombat de morvă tipică.

Examenul istologic al pulmonilor în alte casurĭ arată maĭ bine decât ochiul liber, că avem a face cu nisce corpusculĭ bine limitațĭ, capsulațĭ, cum ar fi nisce corpĭ străinĭ saŭ maĭ bine ganglionĭ limfaticĭ morțĭ, fără comunicațiune cu capsula. Intr'adevĕr, sediul acestor nodulĭ ne face să credem, că e vorba, cel puțin în unele casurĭ, de foliculĭ pleuralĭ modificațĭ. Capsula e formată de maĭ multe lamele fibróse, între carĭ celulele fixe sunt umflate; pe lângă aceste elemente există celule migratóre în numĕr mic și celule maĭ marĭ bazofile saŭ umplute cu granulațiunĭ. Partea periferică a noduluĭ este formată de o massă uniformă, granulósă, de ordinar conținênd sfărîmăturĭ celulare și nucleare în numĕr destul de mare. Apoĭ vine un strat subțire radiat de celule embrionare cu nucleĭ fragmentațĭ și conținênd pigment. Partea centrală a noduluĭ este formată de o substanță uniformă, abià coborîtă în care se găsesce o cantitate mare de nucleĭ intacțĭ saŭ fragmentațĭ lungĭ și alte elemente maĭ marĭ, cu prelungirĭ, a căror protoplasmă se coloréză în mod uniform în roșu și conține adesea granulațiunĭ închise. Din distanță în distanță se găsesc, în mijlocul acestuĭ țesut degenerat, micĭ focare embrionare.

Imprejurul acestor nodulĭ găsim o infiltrațiune bogată a țesutuluĭ cu celule embrionare, pe când alveolele vecine conțin o substanță granulósă palidă; în unele bronchiĭ micĭ se găsesce aceeașĭ substanță amestecată cu elemente embrionare. Nicĭ la nivelul nodulilor, nicĭ în vecinătatea lor, nu s'aŭ putut descoperi baciliĭ morveĭ.

In unele casurĭ latente se găsesc afară de aceștĭ nodulĭ nisce focare periferice infractiforme, în carĭ se constată o îngurgitare a despărțiturilor alveolare și nisce masse pigmentare amorfe, brune; în unele artere ale acesteĭ regiunĭ, al căror lumen e dilatat și umplut cu granulațiunĭ galbene, provenind din descompunerea glo-

bulelor roșiĭ, se găsesce o substanță granulósă amestecată cu leucocite. Bronchiile acestor regiunĭ presintă o proliferațiune remarcabilă a epiteliilor și substanța mucósă, precum și leucocite în interiorul lor. Alveolele comprimate conțin o substanță granulósă palidă cu vacuole și maĭ cu sémă masse rotunde vasculare palide, precum și o massă de granulațiunĭ cromatice, provenind dintr'o degenerare particulară a celulelor, asemĕnătóre cu cele ce se găsesc în noduliĭ morvoșĭ. Cu tóte acestea, nicăerĭ nu s'aŭ putut descoperì baciliĭ caracteristicĭ, deșì aŭ putut fi constatațĭ aceștia prin cultură și inoculațiune la animale.

In organismul cailor sănătoșĭ în aparență, și carĭ aŭ dat reacțiunea, se puteà decĭ urmărì seria întrégă a manifestațiunilor bóleĭ, începênd cu lesiunile próspete ale mucóselor și ale organelor, până la resturile lesiunilor, sub formă de câțĭ-va nodulĭ sclerosațĭ în organele interne.

Resultă decĭ, din aceste experiențe, că dacă într'un grajd de 20 de caĭ, spre exemplu, unde se găsesc 1 saŭ 2 caĭ cu o morvă manifestă, maĭ sunt încă 18 caĭ sănătoșĭ în aparență și aceștia trebue să fie privițĭ în mare parte ca morvoșĭ, deșì ceĭ maĭ mulțĭ nu presentaŭ în momentul examinăriĭ nicĭ un simptom al acesteĭ bóle.

De óre-ce orașele marĭ ale nóstre, și maĭ ales Bucurescii, sunt aprópe tot-deauna infectate de morvă și se găsesc în condițiunile grajduluĭ examinat, se póte ḑice, că probabil jumătate din toțĭ caiĭ trebuesc privițĭ ca morvoșĭ, deșì se par perfect sănătoșĭ.

Cum acéstă formă a morveĭ nu este descrisă nicĭ în Germania nicĭ în Francia, cum se presupune de ordinar, că morva nu se vindecă, trebue să presupunem, că la noĭ morva iea o formă particulară. D-l Semmer, care a observat fapte asemĕnătóre, presupune, că în Rusia există o formă benignă și o formă malignă, și că noduliĭ descrișĭ aparțin formeĭ benigne. Semmer de alt-fel n'a găsit bacilĭ viĭ în aceștĭ nodulĭ.

N'aș puté admite felul de a vedé al d-luĭ Semmer.

Comisiunea nóstră a constatat, că în óre-carĭ casurĭ noduliĭ cuprind un bacil atenuat, care, prin culturĭ succesive, póte devenì

virulent. Cum trebue să presupunem, că acéstă formă de morvă, fórte frecuentă la noĭ, este necunoscută în Germania și în Francia, înclin a crede, că acéstă formă se desvoltă în țĕrĭ maĭ calde și probabil pe rase cabaline maĭ resistente. Presupun că avem a face în acéstă formă cu o morvă maĭ mult localisată, latentă, produsă de acelașĭ microb, care produce morva manifestă, analógă cu scrofulosa, care represintă o formă maĭ mult localisată și latentă a tuberculoseĭ. Se póte observa într'adevĕr, că caiĭ din sud, carĭ sunt dușĭ spre nord, devin maĭ des morvoșĭ, așà că s'ar puté presupune, că acéstă morvă a existat dejà la caiĭ din sud într'un mod latent, și că a isbucnit în condițiunile maĭ puțin favorabile, în carĭ s'aŭ găsit aceștĭ caĭ. Cercetările mele aŭ arĕtat frecuenta asociațiune cu bacteriile supurațiuniĭ în morva acută și permit, prin urmare, de a ne gândì asemenea la aceste asociațiunĭ, carĭ pot fi causa uneĭ recrudescențe a morveĭ latente.

Acéstă formă a morveĭ începe fără îndoială, de ordinar, cu inflamațiunĭ și ulcere pe mucósa căilor respiratóre, ceea ce probézā frecuența cicatricelor la caiĭ atinșĭ de acéstă formă, dar ele sunt rare și în mic numĕr. Bóla trebue să fie în acest stadiŭ cu atât maĭ periculósă, cu cât nu se iea nicĭ o mĕsură contra cailor cu aparență sănătósă. Deși calul își păstréză acéstă aparență, noduliĭ morvoșĭ se desvoltă în mic numĕr în pulmonĭ, ficat, splină, etc După lunĭ și anĭ aceste lesiunĭ se vindecă puțin câte puțin, ulcerele se cicatriséză și abcesele devin nodulĭ scleroșĭ. Baciliĭ rĕmân viĭ mult timp în aceștĭ nodulĭ.

Se póte afirmà, că în noduliĭ carĭ, prin grosimea și natura capsuleĭ lor, datéză de maĭ mulțĭ anĭ, bacilul póte fi încă viŭ, deși atenuat. Dar puțin câte puțin el este distrus, calul se vindecă, și numaĭ productele baciluluĭ persistând încă cât-va timp, câte-va săptămânĭ saŭ lunĭ, pot fi puse în ferbere de maleină, producĕnd febra tipică. Dar, încetul cu încetul, aceste substanțe sunt modificate saŭ eliminate, în cât calul nu maĭ dă reacțiunea. Un exemplu instructiv despre acest mers îl oferă faptul următor: în grajdurile proprietarilor orașuluĭ fuseseră cu câte-va lunĭ maĭ înainte 2 caĭ mor-

voşĭ, 10 caĭ sănătoşĭ aŭ fost maleinisaţĭ şi 8 dintr'înşiĭ arată reacţiunea tipică a morveĭ, la 4 dintre aceştia, sacrificaţĭ, se găsesc nodulĭ maĭ mult saŭ maĭ puţin numeroşĭ în pulmonĭ, ficat saŭ splină, în 2 casurĭ noduliĭ coprind virusul viŭ. Ceĭ doĭ caĭ, carĭ n'aŭ reacţionat, aŭ nodulĭ de aceeaşĭ natură, dar aceştĭ nodulĭ sunt nu numaĭ perfect sterilĭ, dar şi absolut calcificaţĭ; eĭ se desfac cu mare uşurinţă, ca nisce calculĭ micĭ rotundĭ.

Nu e îndoială, că în tot timpul cât aceştĭ nodulĭ cuprind baciliĭ viĭ, morva manifestă póte isbucnì la caĭ, lucru pe care ni-l indică faptul, că într'un numĕr óre-care de casurĭ de morvă acută se puteà vedé, pe lângă abcesele şi noduliĭ próspeţĭ, o cantitate de nodulĭ vechĭ cu caracterul lesiunilor morveĭ latente.

Aceste fapte aŭ o mare importanţă practică în preventiunea morveĭ la cal, ca şi în patologia umană.

Se va înţelege acum, pentru-ce mĕsurile de poliţie sanitară aŭ avut aşà de puţin efect pentru stîrpirea bóleĭ. Când ne gândim, că într'un grajd toţĭ caiĭ aŭ fost găsiţĭ morvoşĭ, fără ca vre-unul să fie arĕtat cea maĭ mică urmă a bóleĭ, înţelegem că, înainte de a posedà un mijloc sensibil de diagnostic, nu putem face nimic pentru a împedecà declaraţiunea morveĭ la aceştĭ caĭ.

Pe când în locurile, unde reacţiunea la maleină se va produce la o mică parte din caiĭ examinaţĭ, se vor puté obţiné bune resultate prin isolarea cailor, carĭ aŭ reacţionat, sarcina de a face ofensivĭ pe caiĭ morvoşĭ devine fórte dificilă în regiunile, unde ar trebuì pentru acésta să se secuestreze aprópe jumătate din toţĭ caiĭ. In aceste ţinuturĭ cel maĭ bun mijloc de a combate bóla va consistà probabil într'o maleinisaţiune pe o scară fórte întinsă, cu observaţiune de maĭ multe lunĭ a cailor sănătoşĭ în aparenţă, carĭ aŭ reacţionat, repetându-se din timp în timp injecţiunea pentru a produce o stare de resistenţă şi pentru a grăbì vindecarea bóleĭ.

Dacă ţinem sémă de aceste resultate importante, de întinderea neaşteptat de mare a morveĭ larvate şi latente la cal, precum şi de vindecarea spontanee a celor maĭ multe casurĭ de morvă, vindecare declarată imposibilă în multe ţĕrĭ, şi care, cu tóte acestea,

trebue privită ca regulă, căcĭ altmintrelea jumătate din toţĭ caiĭ ar trebuì să móră de morvă în unele ţinuturĭ, trebue să ne întrebăm, dacă morva la alte speciĭ de animale şi maĭ ales la om nu presintă aceleaşĭ particularităţĭ necunoscute până acum.

Se scie că culturile atenuate prin timp nu maĭ omóră animalele de laborator şi produc o bólă, care póte durà mult, fără să devie omorîtóre. Este însă adevĕrat, că dacă bacilul atenuat provenit din ulcerele unuĭ atare animal intră în organismul unuĭ animal maĭ sensibil, cum este pisica, de exemplu, póte recăpĕtà virulenţa sa primitivă, ca şi prin cultură artificială pe anume substanţe nutritive.

De asemenea trebue să ne întrebăm: ce resultă dintr'o infecţiune a omuluĭ prin baciliĭ atenuaţĭ; există şi la om o formă de morvă larvată saŭ latentă? Cunosc într'adevĕr maĭ multe casurĭ, în carĭ rîndaşiĭ saŭ visitiiĭ, morţĭ de diferite lesiunĭ, presentaŭ nodulĭ absolut asemenea cu ceĭ aflaţĭ la cal în morva latentă, pe cale de vindecare saŭ vindecată. E vorba de nisce nodulĭ de ţesut sclerosat, dur, al căror centru este maĭ mult saŭ maĭ puţin calcificat. Câte-odată pulmonul e presărat de aceştĭ nodulĭ şi există tot-odată aderenţe pleurale vechĭ.

Am credut că am a face cu resturile tuberculoseĭ saŭ ale sifilisuluĭ, cu tóte acestea nu sunt localisate nicĭ la vîrfurĭ, nicĭ înconjurate de cicatrice radiate, şi nu aflăm pe lângă aceştĭ nodulĭ alte caractere ale uneĭ tuberculose saŭ ale sifilisuluĭ.

Intr'un cas de autopsie făcută în 1891 la un rîndaş mort de o nefrită cronică şi unde aceştĭ nodulĭ eraŭ fórte deşĭ şi conţineaŭ masse cazeóse încă moĭ, am făcut încercărĭ de cultură din aceste masse şi spre mirarea mea s'aŭ desvoltat pe cartofĭ nisce plăcĭ abundente brune semĕnând cu culturile de morvă şi carĭ eraŭ formate de bacilĭ asemĕnaţĭ cu aĭ morveĭ; inoculaţiunea primeĭ culturĭ da o ulceraţiune cronică localisată. Am un microb asemĕnător în apa Dâmboviţeĭ şi l'am privit ca o varietate atenuată a baciluluĭ morveĭ.

Casul menţionat la inceputul acestuĭ articol e în mĕsură a întări încă acéstă presupunere:

Acest om suferià de 3 lunĭ de o formă cronică a farcinuluĭ cu

abcese musculare fistulóse, carĭ acì se cicatrisaŭ, acì se deschideaŭ din noŭ și carĭ s'aŭ înmulțit până la completa consumție a bolnavuluĭ.

La autopsie am găsit, pe lângă aceste abcese sub-cutanate și musculare, nisce abcese sub-pleurale înconjurate de zone inflamate și emoragice ale pulmonilor. Dar afară de acestea am putut constatà în amândoĭ pulmoniĭ nisce nodulĭ calificațĭ, înconjurațĭ de o capsulă maĭ mult saŭ maĭ puțin grósă, négră, fórte veche, la nivelul cărora eraŭ aderențe pleurale fórte vechĭ. Nu eraŭ intermediare între nodulĭ și între abcesele acute

In acest cas examenul bacteriologic arată o asociațiune a baciluluĭ morveĭ cu un alt microb, care intră în formațiunea abceselor.

Intr'un alt cas, interesant din acest punct de vedere, e vorba de un soldat, care n'a fost în contact cu caiĭ și care de anĭ de ḑile presintă nisce cicatrice profunde la partea anterióră a gambeĭ, provenind din ulcerațiunĭ, a căror natură nu fusese determinată. Un traumatism reînnoesce ulcerațiunea, care e urmată de gangrenă, febră și abcese în țesutul celular al gambeĭ. Examenul bacteriologic relevă presența stafilococuluĭ auriŭ asociat cu bacilul morveĭ.

Aceste câte-va fapte, combinate cu cele ce am găsit la cal, ne probéză, că există o formă fórte frecuentă de morvă, mult maĭ frecuentă decât cea cunoscută până acum, care póte rĕmâné larvată de la început, care dă puține manifestațiunĭ morbide și care se vindecă de ordinar încetul cu încetul, rĕmânênd apoĭ mult timp latentă și producênd nisce nodulĭ particularĭ, maĭ cu sémă în pulmonĭ, în ganglioniĭ mediastinalĭ și bronchicĭ, în splină și în ficat. Aceștĭ nodulĭ aŭ tendința de a se incapsulà și a suferì degenerarea calcară. E probabil, că acéstă formă provine de la bacilĭ atenuațĭ și pe indiviḑĭ maĭ resistențĭ la acțiunea bacililor. In orĭ-ce cas aceste forme benigne, latente, pot devenì acute și omorîtóre, dacă individul este pus în condițiunĭ rele de resistență, fie prin transportul lor în regiunĭ puțin favorabile, fie prin bóle și maĭ ales prin asociațiunea microbilor piogenĭ saŭ septicĭ.

Ceea ce ne interesézá maĭ cu sémă e faptul, că la persónele, carĭ

sunt în contact intim cu caiĭ, se pot constatà asemenea nodulĭ și că în unul din aceste casurĭ am putut să și demonstrez bacilliĭ de morvă viĭ, dar atenuațĭ.

Aceste casurĭ sunt cu atât maĭ importante, cu cât ne explică apariţiunea morveĭ la individĭ, carĭ de mult timp n'aŭ fost în contact cu caiĭ morvoșĭ.

Dacă considerăm, că în lipsă de lesiunĭ exterióre, e imposibil să facem diagnosticul morveĭ, este evident că vor rĕmâné necunoscute casurile de morvă internă, puțin manifestă și benignă și că numaĭ în casurile excepționale, în carĭ bóla devine manifestă, ne gândim la morvă, pe când în cele maĭ multe casurĭ se găsesc din întîmplare resturile morveĭ larvate la morțiĭ de alte bóle.

Póte că întrebuințarea morvineĭ în casurĭ septice saŭ piemice suspecte ne va indicà natura bóleĭ și că, în atarĭ casurĭ, acéstă substanță ar puté fi întrebuințată pentru vindecarea lor.

Anexă. — La pag. 23.

ASUPRA
INFLUENŢEI, BRONŞITELOR, INFECŢIUNII HEMORAGICE ŞI STREPTOCOCILOR

DE

Dr. V. BABEŞ,
Membru al Academiei Române

Ca și în anul trecut, voiŭ avé onóre și de astă dată a expune în scurt conținutul *Analelor Institutuluĭ de patologie și de bacteriologie,* din carĭ vol. IV a eșit ḑilele acestea de sub tipar, sperând că prin acésta voiŭ da óre-carĭ noțiunĭ asupra direcțiuniĭ, în care căutăm să conlucrăm la desvoltarea sciințelor representate la acest Institut.

Lucrările Institutuluĭ devenind din ce în ce maĭ întinse și multiple, a devenit imposibil să publicăm în Analele nóstre tóte aceste lucrărĭ și am trebuit să mĕ mărginesc astă-dată la publicarea unuĭ singur grup de studiĭ sfîrșite în secțiunile de bacteriologie și de patologie ale Institutuluĭ, rĕmânênd ca în anul viitor să dăm preferință lucrărilor de anatomie patologică, de immunisărĭ și de chimie patologică.

Tomul present conține, la întâiul loc, o lucrare asupra etiologieĭ *influențeĭ.* Făcênd în anul 1890 studiĭ întinse asupra acesteĭ bóle, am făcut în străinătate o serie de publicațiunĭ, arĕtând că în acéstă bólă există o serie de microbĭ, conlucrând fie-care prin proprietățile sale speciale la desvoltarea și la simptomele bóleĭ.

In cursul acestor studiĭ am descoperit următórele fapte nouĕ de mare importanță:

1. La influență există în tot-deauna o asociațiune de maĭ mulțĭ microbĭ patogenĭ.

2. Unul din aceștĭ microbĭ, descris de mine, este important, din causă că este cel maĭ virulent microb din toțĭ ceĭ cunoscuțĭ până acuma. Este suficient să atingem cu o urmă de cultură nasul unuĭ epure de casă, ca acest epure să capete o pneumonie cu pleurită și să móră peste câte va ḑile.

3. In tóte casurile próspete de influență, am găsit un microb particular, presentându-se sub forma unuĭ bastonaș fórte fin și aflându-se cu predilecțiune în interiorul unor celule.

Acest microb a fost descris doĭ anĭ maĭ târḑiŭ de Pfeiffer, asistentul d-luĭ Koch la Berlin și dînsul vede în el microbul influențeĭ, pe când eŭ m'am exprimat în mod fórte reservat asupra însemnătățiĭ acestuĭ bastonaș. Nicĭ astăḑĭ nu pot admite fără reservă interpretarea d-luĭ Pfeiffer, căcĭ bacilul acesta nu produce influența la animale de experiență și bacilĭ fórte asemĕnătorĭ cu el se maĭ găsesc și în alte bóle decât în influență.

4. In cursul cercetărilor mele am avut ocasiune să constat, că între microbiĭ, ce produc infecțiunile septice, erisipelul saŭ flegmonul, adecă intre streptococĭ și între microbiĭ, ce produc pneumoniile, există o serie de microbĭ intermediarĭ, carĭ fără îndoială presintă varietățile naturale ale unuia saŭ altuia din aceștĭ microbĭ. Acest fapt explică și formele septice ale unor pneumoniĭ de o parte și pneumoniile produse de streptococĭ de altă parte.

5. In fine am descoperit o serie de microbĭ cu însușirĭ particulare, adecă producĕnd mucosităţĭ și avĕnd o structură particulară. Aceștĭ microbĭ, carĭ jócă un rol mare în bronșită, producĕnd mucositățile caracteristice pentru aceste bóle, formézâ un grup particular de microbĭ cu caractere biologice deosebite.

Al doilea memoriŭ, publicat de mine în colaborare cu d-l dr. Beldiman, tractéză asupra *bronșitelor*.

Am insistat înainte de tóte asupra importanţeĭ marĭ a bronşitelor, carĭ constitue bólele cele maĭ frecuente şi periculóse. Bronşita complică cele maĭ multe bóle generale acute şi cronice şi de altă parte ea constitue o predisposiţiune pentru multe bóle grave, precum este pneumonia, influenţa, tuberculosa, emfisemul, etc.

Insă cu tótă gravitatea sa, bronşita nu erà studiată din punct de vedere al etiologieĭ şi al bacteriologieĭ sale.

Causa acesteia erà, în parte cel puţin, publicarea d luĭ Besser, care pretinde că căile aeriene în stare normală conţin o cantitate de microbĭ patogenĭ, aşà în cât o cercetare bacteriologică a bronşilor nu ar avé şanse de reuşită.

Noĭ însă controlând acéstă lucrare am găsit, că este greşită şi că căile aeriene profunde nu maĭ conţin microbĭ la omul sănătos. Cercetările luĭ Besser s'aŭ făcut însă la ómenĭ cu bóle de plămânĭ şi de bronşĭ.

Am început dar un studiŭ sistematic al microbilor bronşilor în diferitele lor afecţiunĭ, depunênd resultatele nóstre în acéstă lucrare.

Am găsit anume că există: 1. Bronşite causate de acţiunea unor microbĭ specialĭ, carĭ se găsesc în bronşĭ în stare de cultură pură; 2. In alte casurĭ de bronşite avem a face cu microbĭ, carĭ lucréză în asociaţiune cu alţĭ microbĭ. Aşà, spre exemplu, sunt bronşite causate de un streptococ, care determină o inflamaţiune vie a bronşilor, pe când un alt microb asociat produce o cantitate mare de mucosităţĭ, carĭ astupă bronşiĭ. In alte casurĭ avem a face cu un diplococ special, descoperit de mine, producênd o mare congestiune şi hemoragiĭ pe mucósa bronşilor. Am putut stabilì împreună cu acésta o bronşită hemoragică de o gravitate particulară şi care prin generalisarea microbuluĭ şi a productelor sale determină o bólă generală: o purpură hemoragică de multe orĭ mortală.

Asemenea am putut stabilì o altă formă importantă de bronşite şi anume bronşita cu periibronşită granulósă cu lesiunĭ semĕnând cu acele ale tuberculoseĭ, însă fiind produsă de microbĭ particularĭ. Acéstă formă este fórte gravă şi omóră individiĭ atinşĭ cu simptomele uneĭ tuberculose acute.

Unul din resultatele cele maĭ importante ale acesteĭ lucrărĭ este constatarea, că de multe orĭ microbiĭ, ce produc și întrețin bronșitele, se pot generalisà într'un moment dat, producênd apoĭ infecțiunĭ generale.

Importanța acestuĭ memoriŭ constă dar în elucidarea etiologieĭ bronșitelor, în descoperirea formelor nouĕ de bronșite și a microbilor lor și în fine în demonstrarea pericoluluĭ anumitelor forme de bronșite pentru organismul întreg. Find-că microbiĭ bronșitelor sunt destul de ușor de combătut prin mijlóce specifice, adecă ce se adreséză direct acestor microbĭ, lucrarea de față ne indică și direcțiunea, în care trebue să lucrăm pentru a combate aceste bóle.

A treia lucrare se ocupă cu nisce bóle generale, fórte frecuente la noĭ, fórte periculóse și carĭ aŭ ca caracter comun: presența de hemoragiĭ, eșire de sânge din vase, determinând de ordinar mórtea.

Vreaŭ să vorbesc de *infecțiunile hemoragice,* a căror etiologie erà fórte obscură până la cercetările nóstre.

Am examinat cu d-l Dr. Pop un mare numĕr de casurĭ și am putut stabilì înainte de tóte, că există infecțiunĭ hemoragice de natură diferită, și anume: 1. Infecțiune hemoragică pură produsă de microbĭ specificĭ. Am descris în anul 1888 atarĭ microbĭ; în anul următor maĭ mulțĭ autorĭ străinĭ aŭ constatat asemenea nisce microbĭ hemoragicĭ. Am putut constatà treĭ felurĭ de atarĭ microbĭ: *a*) forme pure hemoragice fără simptome septice; *b*) forme hemoragice septice; *c*) bóle bine cunoscute (variola, pneumonia, etc.) complicate și agravate prin invasiunea unor microbĭ hemoragicĭ. 2. Infecțiunĭ provocate de microbĭ saprogenĭ, adecă de putrefacțiune, asociațĭ cu microbĭ patogenĭ. In aceste casurĭ se produce înainte de tóte un focar de inflamațiune saŭ de gangrenă; în acest focar se cultivă microbĭ și se obicĭnuesc la condițiunile organismuluĭ, până ce devin în stare de a penetrà în țeseturile viĭ și să se lupte cu celulele sănătóse ale organismuluĭ. In acest moment îșĭ desfășură calitățile lor patogene, producênd substanțe toxice, carĭ aŭ o acțiune vătĕmătóre, maĭ cu sémă asupra vaseler sanguine,

producênd așà eșire de sînge împreună cu o stare gravă generală. Aicĭ aparține și microbul descoperit de mine al scorbutuluĭ. 3. Al treilea grup de infecțiunĭ hemoragice este produs de anume microbĭ aĭ puroiuluĭ și aĭ septicemiilor, în întâia linie de streptococĭ

Precum am vĕḑut în difterie, întâiul lucru, pentru a ajunge la vindecarea bóleĭ pe o basă exact scienţifică, este descoperirea microbuluĭ bóleĭ, apoĭ basațĭ pe acesta căutăm mijlócele de a-l combate chiar în interiorul corpuluĭ bolnavuluĭ. Rolul nostru în aceste cercetărĭ erà maĭ modest decât al acelora, carĭ aŭ făcut aplicațiunea practică a celor aflate de noĭ, însă este evident, că cercetările etiologice sunt cel puțin așà de importante ca și descoperirea tratamentuluĭ basat pe aceste cercetărĭ.

Alt-fel căutăm și noĭ să profităm de descoperirile nóstre și lucrăm la propagarea substanțelor potrivite pentru a combate infecțiunea hemoragică.

In fine publicăm împreună cu d-l G. Proca, un studiŭ *asupra streptococilor*.

Streptocociĭ, adecă microbiĭ rotunḑĭ, formând lanțurĭ, sunt microbiĭ ceĭ maĭ importanțĭ pentru producerea bólelor febrile septice, ce bântue în țĕrile civilisate în timpurile, când nu există epidemiĭ propriŭ ḑise.

Totușĭ cunoscințele nóstre asupra streptococilor sunt fórte obscure; nu sciam dacă există un singur fel de streptococĭ saŭ maĭ multe speciĭ saŭ varietățĭ naturale.

Am căutat să conlucrez pentru lămurirea acesteĭ cestiunĭ și am ajuns la resultatul că, deși există o legătură intimă între diferitele forme de streptococĭ, deși suntem în stare a produce în mod artificial diferite variațiunĭ, deși forma streptococilor e puțin stabilă, putem admite grupe distinse ale acestor microbĭ. Nu admitem însă gruparea luĭ Behring și a altora, după lungimea lanțurilor, ci am grupat streptociĭ examinațĭ, după totalitatea caracterelor găsite.

Afară de acésta am găsit, că există epidemiĭ legate de anotimpurĭ, fapt necunoscut până acuma.

Am găsit că în anume anotimpurĭ tóte bólele aŭ tendința a se complicà cu febre grave, cu semne septice, cu flegmóne, etc., și tóte aceste complicațiunĭ sunt causate de streptococĭ.

Se credeà maĭ înainte, că în erisipel (brâncă), în flegmon, în scarlatină, s'ar găsì în tot-deauna unul și acelașĭ streptococ, am documentat însă, că la fie-care din aceste bóle se pot găsì diferite speciĭ de streptococĭ.

Să-mĭ fie permis a maĭ ḑice câte-va cuvinte asupra metodeĭ întrebuințate la cercetările conținute în volumul de față.

Inainte de tóte se póte observà că tóte bólele examinate aŭ o legătură strînsă între ele, adecă casurile de influență, de bronșită, de septicemie hemoragică și cele amintite la studiul asupra streptococilor aŭ óre-carĭ elemente comune. Influența se presintă de regulă în un fel de bronșită și chiar ca o bronșită hemoragică, al căreĭ element patogen este un streptococ; din acest punct de vedere volumul acesta represintă un singur studiŭ asupra bólelor cu diferite manifestațiunĭ, dar cu o etiologie, care nu póte fi bine despărțită.

Tóte lucrările din acest volum fiind basate pe sute de autopsiĭ, pe miĭ de culturĭ și de experimente, represintă dar un corp compact de studiĭ pentru a elucidà, nu o singură bólă, ci bóle fórte diferite în aparență, a căror unitate saŭ ale căror diferințe se găsesc precisate tocmaĭ prin multilateralitatea cercetărilor.

Aceste considerațiunĭ ne explică până la un punct, pentru ce tocmaĭ bóle așà grave și așà frecuente, ca cele expuse în lucrările volumuluĭ nostru, aŭ rěmas obscure până în timpul din urmă. Numaĭ un Institut bine dotat și multilateral, ca al nostru, a putut analisà, prin tóte mijlócele de investigațiune, complexitatea fie-căruĭ cas, care se pricepe numaĭ în legătură cu multe alte casurĭ. Acéstă legătură și asociațiune nu există la bólele exotice, carĭ ne încércă din timp în timp sub formă de epidemie, nicĭ chiar la alte epidemiĭ periodice, căcĭ în aceste casurĭ este ușor să distingem microbul patogen, lăsând la o parte tóte complicațiunile. In bólele însă

ce ne înconjóră neîncetat tocmaĭ complicaţiunile şi asociaţiunile bólelor epidemice devin factorĭ principalĭ, carĭ pot fi apreciate şi analisate numaĭ pe basa uneĭ largĭ experienţe şi uneĭ organisaţiunĭ, ca acea de care se bucură Institutul nostru.

Anexă. — La pag. 88.

PUBLICAȚIUNILE ISTORICE HURMUZAKI.

1880—1895.

Tipărirea colecțiuniĭ de documente și a scrierilor istorice rĕmase de la rĕposatul Eudoxiu Hurmuzaki s'a început la 1876 prin decisiunea luată de d-l Titu Maiorescu, atuncĭ Ministru al Cultelor și Instrucțiuniĭ publice.

Pentru facerea acesteĭ publicațiunĭ, Ministeriul a numit atuncĭ o Comisiune compusă din d-niĭ M. Kogălniceanu, A. Odobescu, T. Rosetti și D. Sturdza.

Familia Hurmuzaki a trimes d-luĭ D. Sturdza manuscriptele rĕmase de la rĕposatul Eudoxiu Hurmuzaki, dându-ĭ tot odată însărcinarea și drepturile de a o representà cu depline puterĭ întru tot ce va fi de făcut pentru publicare.

Ministeriul a numit Secretar al aceleĭ Comisiunĭ pe d-l Ioan Slavicĭ, care aveà să facă și corectura tipăririĭ, avênd a primì o remunerare fixată la 350 leĭ pe lună.

Pentru tipărire Ministeriul a făcut contract cu stabilimentul grafic Socec & Teclu, plătind cu 130 leĭ cóla de tipar în 800 exemplare; iar librărieĭ Socec s'a acordat vîndarea exclusivă a publicațiuniĭ cu rabat de 50%.

Suma plătită de Ministeriŭ în aniĭ 1876, 1877, 1878 și 1879/80 se suià la finele anuluĭ 1879/80 la leĭ 41.445,73 banĭ, maĭ datorind pentru publicările efectuate încă 19.900 leĭ.

Până la Iunie 1880 se tipărise din:

Documente: Tom. VII de 76 cóle, 308 doc. (din 1751—1818).
» VI de 90 cóle, 355 doc. (din 1700—1750)
» III de 79 cóle, 443 doc. (din 1576—1599)

Fragmente: Tom. I, original german, de 20 cóle (800 ex.).
» I, traducere română, de 26 cóle (2 000 ex.).
» II, original german, 14 cóle.

In 1880/81 Ministeriul Cultelor și Instrucțiuniĭ publice a trecut acéstă publicare către Academie, făcêndu-ĭ acésta cunoscut prin adresa cu No. 5.952 de la 7 Iunie 1880; iar Academia, prin decisiunile de la 12 Septembre 1880 și 23 Martie 1881, a primit acéstă însărcinare și a recunoscut Comisiunea instituită de Ministeriŭ. Acéstă Comisiune a continuat a lucrà, rĕmâind Academieĭ numaĭ administrarea publicațiuniĭ Din acéstă causă sumele acordate prin budgetul Statuluĭ pentru tipărirea documentelor Hurmuzaki nu aŭ fost introduse în budgetul Academieĭ, ci s'aŭ administrat separat Fondul acesteĭ publicațiunĭ nu a fost supus nicĭ la reținerea de 15% în favorul budgetuluĭ Academieĭ pentru administrare, reținere care se face—după art. 35 din Statutele Academieĭ — din veniturile tuturor fondurilor cu destinațiunĭ speciale, carĭ se administréză de acéstă Instituțiune.

I. Sume primite pentru publicațiune.

Da la 1880/81 până la 1894/95 desvoltarea situațiuniĭ financiare a publicațiunilor istorice Hurmuzaki a fost în scurt următórea:

1. In 1880/81 Ministeriul a dat Academieĭ restul sumeĭ din alocațiunea budgetară pentru acel an, 13.450 leĭ; iar în 1881/82 a dat alțĭ 19.900 leĭ, cu carĭ Ministeriul rĕmăsese dator din aniĭ 1876—79/80.

2. In anul 1881/82 cheltuelile fiind maĭ micĭ decât sumele incassate, cu suma disponibilă de leĭ 19.680 s'aŭ cumpĕrat efecte în valóre de *leĭ 24.000.*

Cupónele acestor efecte s'aŭ incassat în aniĭ 1881/82—1886/87 în sumă totală de *leĭ 5.112 banĭ 50*, iar în aniĭ 1885/86 și 1886/87 s'aŭ vîndut efectele de leĭ 24 000, incassându-se pe ele leĭ 25 272 banĭ 75, saŭ în total suma de 30 385 leĭ 25 banĭ.

In acest mod fondul publicațiuniĭ s'a adaus cu suma de **leĭ 10.705 banĭ 25.**

3. S'a regulat socotéla vîndăriĭ volumelor tipărite de Ministeriŭ și date în vîndarea librărieĭ Socec cu rabat de 50%; apoĭ rabatul s'a redus la 30%. Din acéstă vîndare s'a incassat succesiv în aniĭ 1882/83—1894/95 suma de **leĭ 11.198 banĭ 25** Acéstă sumă s'a adaus și ea la fondul publicațiuniĭ.

4 In aniĭ 1881/82—1885/86 s'aŭ acordat prin budgetul Statuluĭ în fie care an câte *leĭ 18.000* pentru acéstă publicațiune.

5 La 1 Iulie 1884, Comisiunea a luat decisiunĭ de a se da o maĭ mare întindere publicațiuniĭ, completându-se colecțiunea primitivă prin documente, carĭ să se culégă din diferite archive și publicațiunĭ din străinătate, ca ast-fel să ajungem a avé un corp complet de documente ale istorieĭ na-

ţionale, un monument scienţific demn de Statul Român şi de nemuritorul Eudoxiu Hurmuzaki.

Pentru realisarea acesteĭ hotărîrĭ, s'a decis să se cheltuéscă economiile rĕmase din anul 1881/82, despre carĭ s'a vorbit maĭ sus; iar Guvernul a înscris în budgetul Statuluĭ, din aniĭ 1886/87 până la 1894 95, câte *33 000 leĭ* în loc de 18.000 leĭ.

Acéstă crescere a mijlócelor bănescĭ a făcut cu putinţă a se da publicaţiuniĭ o desvoltare mare, a i se adaoge multe completărĭ de documente de cea maĭ mare însemnătate.

6. Totalul mijlócelor bănescĭ, de carĭ s'a dispus pentru publicaţiunile Hurmuzaki, de când se află în administrarea Academieĭ, se póte resumà în următorul tabloŭ

	Subvenţiune dela Stat.	Venitul economiilor capitalisate.	Beneficiŭ din vîndarea economiilor capitalisate	Din vîndarea publicaţiuniĭ.		TOTAL
1880—81	13 450,—	—	—	—	=	13 450,—
1881—82	37.900,—	1.200,—	—	—	=	39 100,—
1882—83	18 000,—	600,—	—	596,25	=	19.196,25
1883—84	18 000,—	1 200,—	—	—	=	19.200,—
1884—85	18.000,—	1 200,—	—	315,—	=	19.515,-
1885—86	18 000,—	862,50	4 494,15	4.630,10	=	27.986,75
1886—87	33 000,—	50,—	1 098,60	527,80	=	34.676,40
1887—88	33 000,—	—	—	1 168,45	=	34.168 45
1888—89	33.000,—	—	—	1.128,75	=	34.128 75
1889—90	33 000,—	—	—	407,90	=	33 407,90
1890—91	33 000,—	—	—	610,80	=	33 610,80
1891—92	33.000,—	—	—	430,50	=	33 430,50
1892—93	33.000,—	—	—	1.235,20	=	34 235,20
1893—94	33 000,—	—	—	147,50	=	33 147 50
1894—95	33 000,—	—	—	—	=	33 000,—
Total	420.350,—	5.112,50	5 592,75	11.198,25		442 253,50

Din acest tabloŭ se vede, că Statul a dat pentru publicaţiunile istorice Hurmuzaki, în ceĭ 15 anĭ, de când ele aŭ trecut sub îngrijirea Academieĭ, suma de . . . . Leĭ 420 350,—

La acéstă sumă s'aŭ adaos:

a) din vîndarea volumelor tipărite. . . . . » 11 198,25

b) din economiĭ capitalisate în efecte şi apoĭ prefăcute iar în numerar . . . . » 10 705,25

Total . . Leĭ 442 253,50

II. Lucrările făcute și cheltuelile.

Indată ce publicațiunea a trecut sub îngrijirea Academieĭ, acéstă șĭ-a dat silința, pe de o parte a activà mersul tipăririĭ, pe de altă parte a îmbogăți colecțiunea documentelor prin nouĕ cercetărĭ și descoperirĭ prin archive străine, bogate în documente privitóre la istoria Românilor.

1 Secretaruĭ Comisiuniĭ, d-l Ioan Slavicĭ, a continuat a funcționà fără întrerupere cu remunerariul acordat de la început, de 350 leĭ pe lună. A rĕmas în sarcina sa coordonarea manuscriptelor din colecțiunea Hurmuzaki și a celor provenite din unele archive străine (maĭ ales de la Veneția), precum și facerea corecturilor tipografice pentru publicarea acestor documente.

2. D-l C. Esarcu a comunicat 157 copiĭ de pe documente din aniĭ 1581—1602, procurate din archivele Statuluĭ și din biblioteca S. Marcu de la Veneția. Aceste documente aŭ fost tipărite în *Apendice* la volumele III, p. 1 și IV p. 2.

Cercetările începute prin mijlocirea d-luĭ C. Esarcu aŭ fost continuate.

In anul 1883/84 s'a mijlocit, prin stăruințele d-luĭ Nicolae Kretzulescu, atuncĭ Ministru al țĕriĭ la Roma, a se cercetà și decopià din archivele de Stat ale Veneţieĭ tóte documentele privitóre la Românĭ. Acéstă lucrare s'a făcut sub direcțiunea rĕposatuluĭ B. Cecchetti, directorul acelor archive celebre prin bogățiile lor. Cercetările și decopierile aŭ urmat fără întrerupere în aniĭ 1883/84—1889/90, explorându-se pentru istoria Românilor tóte secțiunile archivelor venețiene.

Documentele culese în acest mod se suie la 3 600, din carĭ s'aŭ publicat până acum patru volume (III p. 2, IV p. 2, V p. 2, VIII); al cincilea și cel din urmă (IX) se află sub presă.

3. D-l Nicolae Kretzulescu, fiind Ministru al țĕriĭ la Petersburg, a procurat copiĭ fotografice de pe o bogată serie de documente originale slavone și latine de cea maĭ mare însemnătate, din archivele imperiale din Moscva; între ele se află vechile tractate ale Principatelor Moldova și Ţéra-românéscă cu Polonia, din secoliĭ XIV—XVI.

4. Regretatul Dr. Obedenaru a procurat Academieĭ maĭ multe copiĭ de documente din archive și bibliotecĭ din Roma.

5. La 1 Iulie 1884, Comisiunea publicațiunilor Hurmuzaki a luat decisiunea, ca colecțiunea de documente să se completeze, pentru secoliĭ XIII—XVI, cu documentele carĭ sunt tipărite prin diferite publicațiunĭ străine, maĭ ales ungurescĭ, polone și sud-slave.

Prin acéstă decisiune se urmărià scopul de a face un corp, pe cât se póte maĭ complet al sorginților documentare ale istorieĭ naționale și a pune

ast-fel la un loc la disposițiunea bărbaților de sciință tot materialul privitor la istoria Românilor

Cu adunarea, coordonarea și tipărirea acestor documente a fost însărcinat d-l Nic. Densușianu, dându-i-se o remunerare de 350 leĭ pe lună. D sa a lucrat fără încetare din anul 1884 85 până acum și a cules, coordonat și tipărit 2 842 documente dintre aniĭ 1199—1553, din carĭ s'aŭ format șése volume (I, p. 1, 2, II, p. 2, 3, 4, 5).

Lucrarea se continuă în același mod până la anul 1575.

6. Ministeriul Instrucțiuniĭ publice procurase, prin îngrijirea d luĭ A. Odobescu, o serie de documente carĭ s'aŭ copiat din archivele Ministeriuluĭ Afacerilor străine de la Paris. Aceste documente aŭ fost trimise Academieĭ, care a continuat cercetările și decopierile, dând sumele necesare, parte din propriile sale fondurĭ, parte din fondul publicațiunilor Hurmuzaki.

La 1 Iulie 1884, Comisiunea a decis, ca tóte aceste documente, dimpreună cu altele, copiate maĭ înainte de d-l Gr. G. Tocilescu în Biblioteca Națională din Paris, să se publice ca suplement la colecțiunea Hurmuzaki. Ele s'aŭ tipărit în aniĭ 1884/85—1887/88 și aŭ format treĭ volume, carĭ cuprind 2 458 documente din aniĭ 1518—1814, în 286 cóle tipărite (*Suplement* I, volumele I, II, III).

7. Acest *Suplement* I a fost continuat, conform decisiuniĭ Comisiuniĭ de la 24 Novembre 1889, cu o serie de documente politice și diplomatice din aniĭ 1802—1849, procurate de d-niĭ D. A. Sturdza și D. C. Sturdza. Din acestea s'aŭ tipărit treĭ volume (*Suplement* I, volumele IV, V, VI), cuprindênd 1.044 documente. Se maĭ află încă documente de tipărit pentru două volume.

8. In anul 1885 s'aŭ început cercetărĭ și decopierĭ de documente în archivele polone din Lemberg și Cracovia, iar în anul următor 1886 în archivul familieĭ Radziwill la Nieswiez, apoĭ în al familieĭ Zamoyski din Varșovia. Aceste cercetărĭ și decopierĭ s'aŭ urmat în aniĭ 1885/86—1890/91 și prin ele s'aŭ procurat cam la 1.500 documente.

Comisiunea publicațiuniĭ a decis, la 24 Novembre 1889, a se publică documentele adunate din colecțiunile polone, cele scrise în limba polonă în text original cu traducere francesă. S'aŭ tradus decĭ maĭ întâĭ în limba francesă tóte documentele scrise polonesce; iar cu întocmirea și corectarea acesteĭ publicațiunĭ a fost însărcinat d-l Ioan Bogdan.

S'a publicat un volum (*Suplement* II, Vol. I) și vol. II se află la tipar. Maĭ sunt documente pentru volumul III.

9. In anul 1890/91 s'a început cercetarea și decopiarea documentelor istorice privitóre la Românĭ, în archivele instituțiunilor bisericescĭ de la Constantinopole și alte locurĭ ale Orientuluĭ, carĭ aŭ avut relațiunĭ seculare

și aprópe dilnice cu țéra nóstră. Aceste cercetări aŭ procurat până acum un fórte bogat și prețios material. Lucrarea se continuă în cele maĭ bune condițiunĭ de siguranță scienţifică.

10. Din Archivele Regale de la Stockholm s'a procurat o prețiósă colecțiune de documente privitóre maĭ ales la Michaiŭ Vodă Vitézul, la Gheorghe Ștefan Domnul Moldoveĭ și la petrecerea luĭ Carol XII și a ómenilor sĕĭ prin țĕrile nóstre.

11 Cercetare și decopiare de documente s'a făcut în aniĭ 1885/86 și următoriĭ în archive și bibliotecĭ din Transilvania și Ungaria.

De la 1891/92 s'a dat acestor cercetări o desvoltare maĭ mare. s'a întreprins explorarea sistematică a tuturor archivelor municipale și bisericescĭ săsescĭ din Transilvania. Documentele se aleg și se copiéză de învĕțațĭ localĭ de cea maĭ deplină competință. S'aŭ procurat până acum 1.037 documente din aniĭ 1358—1736. Lucrarea se continuă cu cel maĭ bun resultat.

12. Presentându-se ocasiunĭ favorabile, în aniĭ 1885/86, 1886/87 și 1888/89, s'aŭ cumpĕrat colecțiunĭ prețióse de documente istorice din țéră: chrisóve și alte acte emanate de la Domnĭ, precum și acte particulare

13. Din întrégă publicațiunea s'aŭ împărțit în dar 328 exemplare membrilor Academieĭ Române, maĭ multor învĕțațĭ istoricĭ, precum și maĭ multor societățĭ și institute scienţifice din țéră și străinătate.

14. Cheltuelile făcute în aniĭ 1880/81—1894/95 se resuméză în următorul tabloŭ:

	Coordonarea, adnotarea și corectura.	Plată pentru tipar	Cercetărĭ, decopierĭ și traducerĭ	Documente originale din țéră cumpĕrate	Cheltuelĭ de expediție	Total
1880—81	3.850,—	—	—	—	—	3.850,—
1881—82	4.550,—	21 915,—	—	—	481,35	26.946,35
1882—83	4 200,—	15 085,—	—	—	—	19 285,—
1883—84	4 200,—	4.160,—	235,70	—	388,—	8 983,70
1884—85	7.825,—	21 888.50	758,10	—	1.168,70	31 640,30
1885—86	13.190,—	28 667,50	2 676,65	200,—	1.534,35	46 268,50
1886—87	11.000,—	13.173,85	6 385,20	3.211,70	1.764,35	35.535,10
1887—88	8.625,—	23.482,40	822,75	—	1 216,25	34 146,40
1888—89	8.400,—	21.949,95	2 104,60	1 595,—	553,60	34 603,15
1889—90	9 507,10	10 827,50	9 393,95	—	350,20	30 078,75
1890—91	11.031,25	15.918,35	8 184 30	—	1 044,45	36.178,35
1891—92	9.378,—	19.893 60	3.576,50	—	1 352,25	34.200,35
1892—93	13.737,—	9 000,—	6 102,60	—	517,05	29 356,65
1893—94	11.720,—	45.351,03	4.956,15	—	633,40	62.660,78
1894—95	11 337.50	36 549,55	5 363,40	—	240,55	53 491,—
Total . . .	132 550,85	287.862,23	50 559,90	5 006,70	11.244,70	487.224,38

La acest tabloŭ al cheltuelilor sunt de observat următórele:

a) Suma de leĭ 3 850, plătită la 1880/81 Secretaruluĭ Comisiuniĭ, d-luĭ Ioan Slavicĭ, erà rĕmasă neplătită, de când publicaţiunea se afla în administrarea Ministeriuluĭ.

b) Ministerul făcuse contract cu tipografia Socec & Teclu pentru tipărirea publicaţiuniĭ, fixând preţul la 130 leĭ de cólă, şi a cerut formal, ca Academia să respecte acest contract. După ce însă s'aŭ tipărit 7 volume prevĕḑute în contract (vol. VII, VI, III p. 1, IV p. 1, 2, V p. 1, Supl. I, vol. II), Academia a redus preţul tipăririĭ la 110 leĭ de cólă, ceea ce a realisat până acum o economie de **leĭ 29 160** la volumele tipărite în urmă.

c) Pentru volumele apărute în 1893/94 şi 1894/95 şi neplătite saŭ aflătóre acum în tipar se datoresce astăḑĭ tipografieĭ I. V. Socec suma de *leĭ 47 909,88.*

Desvoltarea anuală a veniturilor şi cheltuelilor publicaţiuniĭ a fost următórea:

1880—81.

Veniturĭ		*Cheltuelĭ*	
Subvenţiunea Statuluĭ	L. 13 450,—	D-luĭ I. Slavicĭ pe 11 lunĭ	L. 3 850,—
		Rĕmas pentru 1881—82 .	» 9 600,—
			» 13.450,—

1881—82

Rĕmas din 1880—81	L. 9 600,—	D-luĭ I. Slavicĭ pe 13 lunĭ	L. 4 550,—
Subvenţiunea Statuluĭ	» 18 000,—	D-lor Socec et C-nie pentru tipar . .	» 21 915,—
Subvenţiunea rĕmasă din aniĭ trecuţĭ .	» 19 900,—	Expediţiunea volumelor, etc.	» 481,35
Cuponul economiilor capitalisate . .	» 1 200,—	Efecte de leĭ 24 000 din economiĭ . .	» 19 680,—
	» 48 700,—		» 46.626,35
		Rĕmas pentru 1882—83 .	» 2.073 65
			» 48.700,—

1882—83.

Rĕmas din 1881—82	L. 2.073,65	D-luĭ I. Slavicĭ pe 12 lunĭ	L. 4 200,—
Subvenţiunea Statuluĭ	» 18 000,—	D-lor Socec et C-nie pentru tipar . .	» 15 085,—
Cuponul economiilor capitalisate . .	» 600,—		» 19 285 —
Din vînḑarea publicaţiuniĭ . . .	» 596 25	Rĕmas pentru 1883—84 .	» 1 984,90
	» 21.269,90		» 21 269,90

1883—84.

Rĕmas din 1882—83	L 1.984,90	Copiĭ de documente, Veneţia (Cecchetti)	L. 235,70
Subvenţiunea Statuluĭ	» 18 000,—	D-luĭ I. Slavicĭ pe 12 lunĭ	» 4 200,—
Cuponul economiilor capitalisate . .	» 1.200,—	D-lor Socec et C-nie pentru tipar .	» 4 160,—
	» 21 184,90	Expediţiunea volumelor, etc	» 388.—
			» 8.983,70
		Rĕmas pentru 1884—85 .	» 12 201,20
			» 21.184,90

1884—85.

Venituri

Rĕmas din 1883—84	L	12 201,20
Subvenţiunea Statuluĭ	»	18 000,—
Venitul economiilor capitalisate . .	»	1 200,—
Din vîndarea publicaţiunii	»	315.—
	»	31 716,20

Cheltuelĭ

Cărţĭ pentru reproducere . .	L	331,10
Copiĭ la Veneţia (Cecchetti) . .	»	212,—
« « « (Soranzo)	»	215,—
D-luĭ I Slavicĭ pe 10 lunĭ	»	3 500,—
D-luĭ N. Densuşianu pe 7 lunĭ . . .	»	2 450,—
Corectura à 75 cóle doc francese .	»	1 875,—
D-lor Socec et C-nie pentru tipar .	»	21,888,50
Expediţiunea volumelor, etc . . .	»	1 68 70
	»	31 640,30
Rĕmas pentru 1885 -86 .	»	75,90
	»	31 716,20

1885—86.

Venituri

Rĕmas din 1884—85	L	75,90
Subvenţiunea Statuluĭ	«	18 000 —
Venitul economiilor capitalisate . .	«	862,50
Vîndarea efectelor capitalisate . . .	«	24.174,15
Din vîndarea publicaţiuniĭ	«	4 630,10
	«	47 742,65

Cheltuelĭ

Documente originale cumpĕr (Urechiă)	L.	200,—
Copiĭ la Veneţia (Cecchetti) . . .	«	230,—
« « « (Soranzo) . . .	«	227,—
« « Lemberg (Szaraniewicz) .	«	267,45
« « « Bibl. Ossolinski .	«	59.75
« « Cracovia, Bibliot Universit	«	172,70
Cercetărĭ în Galiţia (I. Bianu) .	«	920,—
D-luĭ I. Slavicĭ pe 14 lunĭ . . .	«	4 900,—
« N Densuşianu pe 12 lunĭ .	«	4.200,—
Corectura à 163 ½ cóle doc francese	«	4 090,—
D-lor Socec et C-nie pentru tipar .	«	28 667,50
Facsimile litografice la Roma (Martelli)	«	799,75
Expediţiunea volumelor, etc. . . .	«	1 534,35
	«	46 268,50
Rĕmas pentru 1886—87 .	«	1 474,15
	»	47 742,65

1886—87.

Venituri.

Rěmas din 1885—86	L	1 474 15
Subvențiunea Statuluĭ	«	33 000,—
Venitul din economiile capitalisate	«	50,—
Vinḑarea efectelor capitalisate	«	1 098,60
Din vinḑarea publicațiunii	«	527,80
	«	36.150,55

Cheltuelĭ

Cărțĭ pentru reproducere	L	774,95
Docum. originale cumpěrate (Urechiă)	«	2 098,—
« « « (Șaraga)	«	1.113,70
Cercetărĭ istorice în Transilv. (Barițiu)	«	2 500,—
Documente copiate la Paris (Odobescu)	«	2 500,—
« « la Budapesta (Roman)	«	94,—
« « « « (Fara)	«	100,—
« « « Roma (de Lollis)	«	115,50
« « « Cracovia Bibl. Univ	«	182,50
« « « Lemberg, Ossolinski	«	218,25
Cercetărĭ în Polonia (Bianu)	«	1 500,—
D-luĭ I Slavicĭ pe 12 lunĭ	«	4 200,—
« N. Densușianu pe 12 lunĭ	«	4 200,—
Corectura à 40 cóle doc francese	«	1 000 —
D-lor Socec et C-nie pentru tipărire	«	12.605,—
Facsimile litografice la Roma (Martelli)	«	568,85
Expedițiunea volumelor, etc.	«	1.764,35
	«	35 535,10
Rěmas pentru 1887—88	«	615,45
	«	36.150.55

1887—88.

Rěmas din 1886—87	L.	615 45
Subvențiunea Statuluĭ	«	33 000,—
Din vinḑarea publicațiunii	«	1.168,45
	«	34 783,90

Docum. copiate la Veneția (Cecchetti)	L	116,55
« « « Academie	«	60,—
« « « Nieswiez (Polonia)	«	646 20
D-luĭ I. Slavicĭ pe 12 lunĭ	«	4 200,—
« N. Densușianu pe 12 lunĭ	«	4.200,—
Corectura à 9 cóle doc francese	«	225,—
D-lor Socec et C-nie pentru tipărire	«	23.482,40
Expedițiunea volumelor, etc	«	1.216 25
	«	34 146.40
Rěmas pentru 1888—89	«	637,50
	«	34.783,90

1888—89.

Rěmas din 1887—88	L.	637,50
Subvențiunea Statuluĭ	«	33 000,—
Din vinḑarea publicațiunii	«	1 128,75
	«	34.766,25

Docum. originale cumpěrate (Urechiă)	L.	1 595,—
« copiate la Veneția (Cecchetti)	«	53,—
« « « « (Soranzo)	«	501,60
Copiare și traducere latină de documente slave (Kaluzniacki, Cernăuțĭ)	«	1.550,—
D-luĭ I. Slavicĭ pe 12 lunĭ	«	4 200,—
« N Densușianu pe 12 lunĭ	«	4 200,—
D-lor Socec et C-nie pentru tipărire	«	21 949,95
Expedițiunea volumelor, etc	«	553,60
	«	34 603,15
Rěmas pentru 1889—90	«	163.10
	«	34 766,25

Venituri — *Cheltuelĭ*

1889—90.

Venituri

Rĕmas din 1888—89	L.	163,10
Subvențiunea Statuluĭ	«	33 000,—
Din vîndarea publicațiunilor	«	407,90
	«	33.571,—

Cheltuelĭ

Cercetărĭ istorice în Transilvania (Barițiŭ)	L	2 500,—
Docum originale şi copiĭ de la Cracovia	«	108,50
« copiate la Constantinopole	«	3 750,—
« « « Varşovia (Zamoyski)	«	84.65
« « « Stockholm	«	146,30
« « « Academie	«	660,—
Traducerea Vol. II, Fragmente (Slavicĭ)	«	1.000,-
« francesă a docum polone	«	1.144.50
D-luĭ I. Slavicĭ pe 12 lunĭ	«	4 200,—
« N. Densuşianu pe 12 lunĭ	«	4.200,—
Indice la vol I şi II (din Supl I)	«	457,10
Corectura à 26 cóle doc franceze à 25 l	«	650,—
D-lor Socec et C-nie pentru tipărire	«	10 762,50
D-luĭ C. Gobl pentru tipărirea raportuluĭ	«	65,—
Expedițiunea volumelor, etc.	«	350,20
	«	30 078,75
Rĕmas pentru 1890—91	«	3 492,25
	«	33 571,—

1890—91.

Venituri

Rĕmas din 1889—90	L	3 492,25
Subvențiunea Statuluĭ	»	33 000,—
Din vîndarea publicațiunilor	»	610,80
	»	37 103,05

Cheltuelĭ

Cărțĭ pentru reproducere	L.	37,10
Docum. copiate la Varşovia (Zamoyski)	»	123,—
» » » Cracovia	»	62,50
» » » Constantinopole	»	1 513,50
» » » Stockholm	»	277,70
» » » Academie	»	138,—
Traducerea francesă a docum polone	»	6 032,50
D-luĭ I Slavicĭ pe 12 lunĭ	»	4 200,—
« N Densuşianu pe 12 lunĭ	»	4 200,—
Corectura tip. doc. slave (Kaluzniacki)	»	381,25
» 78 cóle doc. franceze à 25 leĭ	»	1 950,—
Indicele la vol. I, II şi III (din Supl I)	»	300,—
D-lor Socec et C-nie pentru tipărire	»	14.523,50
D-luĭ Drugulin la Lipsca pentru tipărire	»	1 394,85
Expedițiunea volumelor, etc	»	1 044,45
	»	36 178,35
Rĕmas pentru 1891—92	»	924,70
	»	37 103,05

Venituri.		*Cheltueli.*	

1891—92

Rĕmas din 1890—91 . . . . L.	924,70	Docum copiate la Varşovia (Zamoyski). L.	21,60
Subvenţiunea Statuluĭ. . . . . . »	33 000,—	» » » Constantinopole . . »	1 509,—
Din vindarea publicaţiuniĭ . . . . »	430,50	» » » Sibiiŭ, Bistriţa . . . »	1 530,90
»	34 355,20	» » » Veneţia (Soranzo) . »	300,—
		Portretul luĭ Ştefan cel Mare copiat la Cernăuţĭ . . . . »	100,—
		Traducerea francesă a docum. polone . »	115,—
		D-luĭ I Slavicĭ, pe 12 lunĭ . . . . . »	4 200,—
		» N Densuşianu, pe 12 lunĭ . . . »	4 200,—
		Traduc. latină şi corectura docum. slave. »	878,—
		Indice la vol. I, II, III (din Supl. I) . . »	100,—
		D-lor Socec et C-nie pentru tipărire . »	19 893,60
		Cheltuelĭ de expediţiunea volumelor . »	1 352 25
		Total . . . »	34 200,35
		Rĕmas pentru 1892—93 . . . »	154 85
		»	34.355,20

1892—93.

Rĕmas din 1891—92 L	154,85	Cărţĭ pentru reproducere L	28,60
Subvenţiunea Statuluĭ . . . . »	33.000,—	Documente din 1802—1848 copiate . . »	1 800,—
Din vindarea publicaţiuniĭ . . . . . »	1 235.20	Documente cop la Constantinopole . »	1 509,—
»	34 390,05	« « « Sibiiŭ,Bistriţa, Braşov»	2.765,—
		D-luĭ I Slavicĭ pe 12 lunĭ . . . . . »	4 200,—
		D-luĭ N. Densuşianu pe 12 lunĭ . . . »	4 200,—
		Corect. şi trad docum. slave (Kaluzniacki)»	337,—
		Publicarea docum polone (I. Bogdan) . »	4.500,—
		Corectura tip documentelor francese . »	500,—
		D-lor Socec et C-nie pentru tipar . . »	9.000,—
		Cheltuelĭ de expediţiune . . . . . . »	517,05
		»	29 356,65
		Rĕmas pentru 1893—94 . . . »	5 033 40
		»	34 390,50

Venituri. — *Cheltueli.*

1893—94.

Venituri.

Rĕmas din 1892—93	L.	5 033 40
Subvențiunea Statuluĭ	«	33 000,—
Din vîndarea publicațiuniĭ	»	147 50
	»	38 180,90
Datorie la tipografia I. V. Socec	»	24 479,88
	»	62 660,78

Cheltueli.

Documente cop. la Sibiŭ, Bistrița, Brașov	L	1 853,—
« « « Mureș-Oșorheiŭ	»	384,40
« « « Chișineŭ	»	600,—
« « « Constantinopole	»	1.518,75
« « « Academie	»	100,—
« « « Cernăuțĭ	»	500,—
D-luĭ I. Slavicĭ pe 12 lunĭ	»	4.200,—
D-luĭ N. Densușianu pe 12 lunĭ	»	4 200,—
Corectura tip. docum. din 1802—1848	»	2 300,—
Publicarea docum. polone (I. Bogdan)	»	1 020.—
D-lor Socec et C-nie pentru tipar *plătit*	»	20 871,15
« « « « « *neplătit*	»	24.479,88
Expedițiunea volumelor	»	633 60
Total	«	62.660,78

1894—95.

Venituri.

Subvențiunea Statuluĭ	L.	33 000,—
Datorie la tipogr. Socec din 1894—95	«	23 430,—
	«	56 430,—

Cheltueli.

Docum. cop la Sibiŭ, Bistrița, Brașov	L.	3.138,90
« « « Chișineŭ	«	400,—
« « în Bucovina (Onciul)	«	1.200,—
» « la Academie	«	272 —
Traducere franc de doc. române și grece	«	352,50
D-luĭ I. Slavicĭ pe 11 lunĭ	«	3 850,—
« N. Densușianu pe 11 lunĭ	«	3 850,—
Publicarea docum. polone (I. Bogdan)	«	2.200,—
Corectura docum. din 1802—1849	«	1.437,50
D-lor Socec et C-ie pentru tip. *plătit*	«	13.034,55
« « « « « « *neplătit*	«	23 430,—
D-luĭ C Gobl pentru imprimate	«	85,—
Expediția	«	240,55
	«	53.491,—
Sumă disponibilă la 10 Febr. 1895	«	2 939,—
	«	56.430 —

Cheltuelile acesteĭ publicațiunĭ cu actele justificative aŭ fost în fie-care an examinate de Comisiunea financiară a Academieĭ, alésă în fie-care an, și compusă din treĭ membri, carĭ aŭ fost d-niĭ V. Babeș, E. Bacaloglo, Dr. D. Brândză, I. Caragiani, General St. Fălcoianu, P. Poni, N. Quintescu, G. Sion, Gr. Ștefănescu, N. Teclu, Gr. G. Tocilescu.

III. Starea actuală a publicaţiunii.

S'a arĕtat la început, că până la 1880 se publicase de Ministeriŭ 3 volume din *Documente* (VII, VI şi III) de 245 cóle, cuprindênd 1.106 documente; iar din *Fragmente* se publicase tomul I de 20 cóle şi se tipărise 14 cóle din tomul II. Se maĭ tipărise şi traducerea română a tomuluĭ I în 2.000 exemplare, carĭ s'aŭ împărţit gratis de Ministeriŭ. In ceĭ 15 anĭ, de când publicaţiunile Hurmuzaki se fac sub îngrijirea Academieĭ, ele aŭ mers repede înainte, tipărindu-se, desvoltându se şi îmbogăţindu-se prin documente multe şi de mare valóre istorică, carĭ s'aŭ adunat şi s'aŭ adaos pe lângă cele strînse de nemuritorul Hurmuzaki.

Starea actuală a publicaţiuniĭ este următórea:

1. Din colecţiunea de *Documente* s'aŭ tipărit următórele volume în 4°:

Volumul	Anĭ	Cóle tipărite.	Documente.	Adunate de Hurmuzaki.	Adause de Academie	
I p. 1.	1199—1345	92	553	—	553	
I p. 2.	1346—1450	117	691	—	691	
II p. 1.	1451—1575	105	722	722	—	
II p. 2	1451—1510	98	534	—	534	
II p 3.	1510—1530	99	462	—	462	
II p. 4.	1531—1552	100	446	—	446	
II p. 5.	1552—1575	22	73	—	73	(sub presă)
III p. 1.	1576—1599	79	443	341	102	
III p. 2.	1576—1600	76	563	—	563	
IV p. 1	1600—1649	93	629	629	—	
IV p. 2.	1576—1650	91	732	—	732	
V p. 1.	1650—1699	72	362	362	—	
V p. 2	1650—1699	54	475	—	475	
VI	1700—1750	90	355	355	—	
VII	1750 1818	76	308	308	—	
VIII	1376—1650	74	762	—	762	
IX	1650—1800	34	383	—	383	(sub presă
Suplem. I. — I	1518—1780	135	1.414	—	1 414	
II	1781—1814	101	988	—	988	
III	1709—1812	77	203	—	203	
IV	1802—1849	78	415	—	415	
V	1822—1838	86	325	—	325	
VI	1827—1849	83	304	—	304	
Suplem. II — I	1510—1600	82	347	—	347	
II	1601—1780	70	254	—	254	(sub presă)
Volume 25		2.084	12 743	2 717	10.026	

Aceste documente se împart în următorul mod după principalele epoce ale istorieĭ Românilor:

	Aniĭ	Documente
Inainte de Mircea Vodă	1199—1382	786
Epoca luĭ Mircea şi Alexandru cel Bun	1383—1432	287
După Alexandru cel Bun, epoca luĭ Stefan cel Mare . .	1433—1504	736
După Stefan cel Mare, epoca luĭ Petru Rareş, Négoe Bas	1505—1546	1 110
După Petru Rareş, Lăpuşnénu, Despot, Petre-Şchiopul .	1546—1566	763
Epoca dintre Lăpuşnénu şi Michaiŭ-Vitézul . . .	1566—1593	832
Epoca luĭ Michaiŭ-Vitézul şi a Movilescilor . . .	1593—1610	2.188
Epoca dintre Movilescĭ—Mateiŭ-Basarab şi Vasile-Lupu	1611—1633	742
Epoca Voevoḑilor Mateiŭ-Basarab şi Vasile-Lupu . .	1633—1654	546
De la Mateiŭ-Basarab şi Vasile-Lupu până la Brâncovénu	1654—1688	683
Brâncovénu şi Cantemirescii	1688—1714	740
Domniile Fanarioţilor	1714—1821	2 309
Epoca anilor	1821—1849	1 021
	Documente	12.743

2. Din *Fragmente* sunt tipărite în 8°:

Tom.	I	de	20	cóle
»	II	»	16	»
»	III	»	33	»
»	IV	»	25	»
»	V	»	31	»
			125	cóle
Tom. I, traducere română		de	26	»
		Total	151	cóle

3 S'aŭ tipărit decĭ în total 2 209 *cóle*, din carĭ scoţênd cele 305 tipărite de Ministeriŭ, rĕmân tipărite de Academie 1.904 cóle

IV. Manuscripte de publicat.

Un însemnat numĕr de documente istorice se află în deposit şi sunt gata de publicat. Intre acestea cele maĭ însemnate seriĭ sunt următórele:

1. Note istorice singuratice de E. Hurmuzaki, extrase din diferite documente în decursul cercetărilor sale în archivele Vieneĭ Acestea vor formà al VI-lea şi ultimul volum din *Fragmente*

2. Documente culese din archive saŭ copiate din cărţĭ de Hurmuzaki

pentru aniĭ 1300—1450. Acestea, combinate cu altele, vor formà partea 3 a a volumuluĭ I de *Documente.*

3. Documente adunate din diverse publicaţiunĭ străine, coordonate şi adnotate de d-l Nic. Densuşianu, pentru aniĭ 1200 - 1575, carĭ maĭ sunt încă de tipărit, vor formà *un volum*

4. Documente inedite procurate din archivele de Stat din Veneţia şi din alte colecţiunĭ, privitóre la aniĭ 1650—1800, vor formà *un volum* (IX), care se află sub presă.

5. Documente procurate din archive şi bibliotecĭ publice şi private din Polonia pentru aniĭ 1601—1780. Aceste documente vor formà *două volume* (Supl II, vol. II şi III), carĭ se află la tipar.

6. Documente politice şi diplomatice din întâia jumĕtate a secoluluĭ XIX, pentru a formà cel puţin *două volume* (Supl. I, vol. VII şi VIII).

7. Documente procurate din archivele municipale şi bisericescĭ ale Saşilor din Transilvania, până acum 1.037, pentru a formà *treĭ volume.*

8. Documente grecescĭ adunate din archivele de la Constantinopole şi alte locurĭ din Orient, 1587 documente (5054 pagine de manuscript) pentru a formà *cincĭ volume.*

9. Memoriile, broşurile, discursurile şi scrisorile politice ale luĭ Eudoxiu Hurmuzaki sunt adunate şi vor formà *un volum.*

10. Traducerea românéscă a volumelor II, III, IV şi V din *Fragmente*, carĭ sunt studiĭ originale scrise în limba germană de Eudoxiu Hurmuzaki despre diferite epoce din Istoria Românilor.

Bucurescĭ, 10 Februarie 1895

Anexă. — La pag. 121.

SATIRA V

(CARMEN AMOEBEUM)

DE

D. C. OLLĂNESCU

Membru al Academiei Române

Tantae molis erat! . . . .
Virgilius

DINU

Aĭ cetit, fără 'ndoială, dumneata care cetescĭ
Şi cunoscĭ tot ce se scrie şi se face 'n Bucurescĭ,
Un frumos volum de versurĭ, apărut luna trecută?
Pân'acuma, despre dînsul, n'am vĕḑut încă făcută
Nicĭ o critică 'n reviste, prin ḑiare nicĭ un semn,
Fie pentru, fie contra, ca să dea măcar îndemn,
De-al cătà la librărie! Aş dorì să sciŭ ce gândurĭ
Aĭ asupră-ĭ? Poesia se cetesce printre rîndurĭ
Maĭ adesea şi acésta n'ar avé 'nţeles deplin,
Daca n'aĭ simţi vibrarea sufletul eĭ, puţin.
Autorul e un tînĕr de talent, poţĭ să-mĭ spuĭ cine-ĭ,
Căcĭ, de este drept că rodul cade 'n préjma rădăcineĭ,
Nu va trece mult şi culmea va atinge-o . . . . . .

DAN

Să mĕ erţĭ,
Nu-l cunosc. Fac parte însă dintre ceĭ maĭ rĕĭ experţĭ

In materie de versurĭ Poesia, pentru mine,
E un fel de joc de vorbe ce dibaciŭ cat să se 'mbine,
Pentru-a scóte din icóne şi din vagĭ asemĕnărĭ
Un sens clar, precum, de pildă, te-aĭ trudì. din lumînărĭ,
Cât de multe-ar fi aprinse, să smulgĭ un sclipit de sóre.
Iţĭ par cam prosaic póte? Firea mea nu-ĭ primitóre
Negreşit, de aşà impresiĭ fine, ca al Parceĭ fir,
Şi plăpînde cum e fóia fragedă de trandafir.
Visurile mele înseşĭ nu trec în domnia ḑileĭ
Şi nicĭ inima, nicĭ mintea nu le voiŭ supune sileĭ
De-a simţì şi de-a pricepe ceea-ce mi-e de prisos
Pentru traiul şi plăcerea ce găsesc aicea jos.
N'am putut cetì volumul tînĕruluĭ dumitale
Prin urmare. In deobşte, deşi n'am aceeaşĭ cale
Cu poeţiĭ, nu-s sĕlbatec, nicĭ absurd cât póte ţĭ par,
Căcĭ din când în când, eŭ însu-mĭ, mĕ jertfesc pe-al lor altar;
Dramaturgiĭ ceĭ iluştri, marĭ tîlcuitorĭ aĭ vieţiĭ,
Mĕ fac să pĕtrund puterea şi adîncul frumuseţiĭ
Poesieĭ, care 'n teatru înţeleg să aibă rol.
Glasul eĭ devine falnic stăpînind al sceneĭ gol
Şi mişcarea şi lumina îĭ daŭ aripĭ de 'nnălţare . . . . .
Bucuros până la capĕt o urmez pe aşà cărare!
Ea mĕ face să simt lupta patimilor omenescĭ
Alt-fel de cât cântăreţul despre care pomenescĭ:
Visător şi prepuelnic silnicind aceeaşĭ strună,
Ca durerile iubireĭ cât maĭ galeş să ne spună . . . . . .
Sunt sătul de atâta jale şi de-atâţia dulcĭ poeţĭ,
Cu vin prefăcut şi sérbĕd te tîmpescĭ dar nu te 'mbeţĭ!

DINU

Prea-ţĭ e chibzuinţa' aspră şi nedréptă! Cine póte,
Dintre noĭ să se ridice drept cumpĕnitor de tóte,
Trebue să aibă mintea limpede, şi neatins,
De iscoada părtiniriĭ al simţirilor cuprins;
Iar acel care şĭ închégă hotărîrea maĭ 'nainte
De a pătrunde adevĕrul şi uşor e la cuvinte
Ce apasă greŭ pe peptul celuĭ ast-fel judecat,
Are suflet pismătăreţ, orĭ de sine ĭ prea 'ngîmfat
— Decĭ, poeţiĭ noştri liricĭ staŭ în faţă ţĭ, tristă sórtă,
Muţĭ, cu viersul lor cel gingaş, recĭ, cu inima lor mortă!?

Amintirea tinereţeĭ, focul dragosteĭ de'ntâiŭ,
Albele nălucĭ ce nóptea ne-aŭ veghiat la căpětâiŭ,
Tóte sfintele avînturĭ, neuitatele clipite,
Ce ne-aŭ dat fiorĭ de viaţă şi ilusiĭ fericite,
Tot ce ne-a 'ncălḑit fiinţa maĭ cu drag şi cu noroc,
Să le ştergem dar din minte? Singurĭ să ne batem joc
De trecut şi în pustiul peptuluĭ, sdrobit de lupte,
Mângâios să nu maĭ cânte lira cea cu córde rupte?

Dan

Cine e lipsit de darul de-a 'ntrupà în pildă vie
Viaţa şi mişcarea lumiĭ, în zadar acela scrie,
Căcĭ temeiurile arteĭ, cum şi frumuseţea eĭ
Nu rěsar din forme góle, ci din fapte şi ideĭ.
Aḑĭ, când barḑiĭ şi rapsoḑiĭ, nu-s ca 'n vremile trecute
Pověţuitorĭ de némurĭ; când mulţimile tăcute,
Nobilele Castelane orĭ înamoraţiĭ Regĭ,
Nu maĭ sorb ca balsam cântul trubadurilor pribegĭ;
Către idealurĭ nouě, bărbătescĭ, să ne avînte
Glasul harfeĭ, daca-ĭ volnic, inspirat el să ne cânte,
Cu ne maĭ cercate tonurĭ, ce e aḑĭ măreţ şi drept
Si se stingă îndoiala ce ni s'a 'ncuibat în pept.

Dinu

Şi de-aceea creḑĭ că numaĭ dramaturgi-s interpreţiĭ
Ceĭ adevěraţĭ aĭ arteĭ, numaĭ eĭ rapsoḑiĭ vieţiĭ?
Inţeleg. Şi mie scena mĭ este dragă şi de mult
Iĭ urmez, la noĭ, progresul şi minunile-ĭ ascult!
— Ce deosebire, astăḑĭ, cu ce a fost odinióră!
Melodramele greóe, Comedia cea uşóră
Şĭ-aŭ perdut şi veselia şi năprasniciĭ fiorĭ,
Care ne-aŭ făcut să rîdem şi să plângem alte orĭ.
Cu schimbarea de năravurĭ, cu adînca rěspicare
A simţirilor şĭ-a minţiĭ — temelia aḑĭ pe care
Se aşéză orĭ-ce 'n teatru e interesant şi fin —,
Prefăcutu-şĭ-aŭ şi ele graiŭ şi fire pe deplin . . . . .

Dan

Da, şĭ-aŭ însuşit formula cea modernă 'n care dosa
De simţire şi de spirit tremurând o dă nevrosa,

Unde omul se mĕsóră după cum şi după cât
Pacostea orĭ nebunia hohotind îĭ sare 'n gât! . . . .

DINU

Nu sunt mulţĭ ceĭ care luptă pentru scena nóstră, însă
Le e cu atât maĭ mare meritul, cu cât maĭ strînsă,
Pare unora putinţa de-a se 'nfăptuì la noĭ
Alt-ceva de cât legenda strămoşeştilor eroĭ,
Saŭ . . . . . saŭ . . . . .

DAN

. . . . Nu cătà de géba, saŭ prostiile de rînd.
Pentr'un public ca al nostru, ce să-ţĭ perḑĭ vremea lucrând!
Căcĭ luĭ alt-ceva nu ĭ place de cât glumele sărate,
Feeriile cu zîne şi cu focurĭ colorate,
Crâncena dramaturghie, căḑĕturile pe jos,
Tot ce-ĭ grosolan, obrasnic, mucalit şi sgomotos!
Iartă-mĕ că ţĭ taiŭ cuvîntul, dar acéstă încordare
N'am găsit'o pretutindenĭ. Ast-fel, într'o adunare
Unde se vorbia de Teatru «Teatrul nostru? ce... glumescĭ?»
Imĭ ḑicea stăpânul caseĭ. — «Când n'aĭ cum să cârmuescĭ
«Scena şi s'o 'ndrepţĭ spre ţinta pentru care e menită,
«Fie ea orĭ cât de mare şi de bine sprijinită,
«Lângezesce şi se perde . . . . E o vorbă din bĕtrânĭ:
«Nu te 'nnecĭ când caḑĭ în apă daca prinḑĭ a da din mânĭ»!
«Tot aşà şĭ-aicea; numaĭ trebue să aibĭ o mână
«Cel puţin, vaĭ! şi de dînsa vĕduvă-ĭ scena română!»
«Dar actoriĭ? ḑise Dómna, nicĭ nu-ĭ vĕd şi mĭ vine rĕŭ;
«Par c'ar fi lăstunĭ sĕlbaticĭ prinşĭ în cuşca unuĭ leŭ,
«Ciripind un glas de jale şi buimacĭ sburând cu frică.
«Nicĭ *ţinută*, nicĭ mĕsură, nicĭ *nuanţa* cea maĭ mică,
«Ce-ar lăsà să se 'nţelégă că simţesc şi că pricep
«In ce piele-şĭ jócă rolul. Barbariĭ! Dar când încep
«Să declame? Nu-ĭ ureche, orĭ cât de deprinsă fie
«Cu «*vorbirea ca la Teatru*», şirul spuseĭ lor să-l ţie,
«Căcĭ atât frămîntă prosa şi 'nţelesul i-l sucesc,
«In cât creḑĭ că trag de mórte, când de dragoste-şĭ grăesc;
«Şi cu răcnet şi cu vaet, ast-fel versurile-ţĭ tócă,
«Par'că ritmul şi cu rima «*baba órba*» 'n cap le-o jócă!

«Dar de fumurĭ şi pretenţiĭ maĭ marĭ de cât eĭ sunt plinĭ
«Ce să aşteptăm dar artă de la ast-fel de juvinĭ».

DINU

Dac'ar fi vĕḑut, aceea, cum în teatru se muncesce,
Cu ce zel şi străduinţă ca albina-şĭ întregesce
Părticica fie-care, câtă jertfă şi amor
Pentru artă-ĭ trebuesce oropsituluĭ actor,
N'ar fi fost atât de aprigĭ, nicĭ cu-atât' amărăciune
N'ar fi 'mpovĕrat o veche şi obştéscă slăbiciune
Printre noĭ· *«exagerarea a ce facem şi vorbim»*,
Ce cu alte neajunsurĭ raseĭ nóstre-o datorim
Óre daca aĭ plecarea de-a găsi că tóte-s rele,
Ast-fel că de ar fi aprópe te-aĭ legà chiar şi de stele,
Creḑĭ că eştĭ lipsit de dînsa, aŭ socoţĭ c'ar aşteptà,
Sfaturile dumitale lumea pentru a se 'ndreptà?!

DAN

Orĭ-cum, de cât adevĕrul nu-ĭ păcatul meŭ maĭ mare.
Nu sciŭ cum lucréză teatrul, sciŭ că-ĭ trebue 'ndreptare,
Că e vreme să 'nţelégă ce ridicol şi absurd
E să puĭ pe-un om să cânte, când de pildă-ĭ mut şi surd;
Şi dar să-şĭ mĕsóre sborul pe întinderea aripeĭ,
Pentru-a nu maĭ fi victima şovăiriĭ şi a pripeĭ!
Dacă ceĭ ce cată 'n teatru gingaşele mulţumirĭ
Ale minţiĭ fug de dînsul, luĭ să-şĭ facă 'nvinuirĭ,
Interesul şi volumul dramelor naţionale,
Orĭ vioiciunea farseĭ cu eroĭ de mahalale,
Neputênd, cu vorbe gróse şi cu versurĭ de treĭ coţĭ,
Să atragă valul lumiĭ şi să farmece pe toţĭ.
Şi veḑĭ, nimenĭ nu-ĭ găsesce lécul pentru astă bólă,
De aceea-s proştĭ actoriĭ şi de-apururĭ sala-ĭ gólă!

DINU

Dacă nicĭ cu dramaturgiĭ aĭ ajuns să nu te împacĭ,
Ce-ţĭ rĕmâne dar?

DAN

Nimica. Eŭ nu cer de la săracĭ,

Și săracĭ suntem de dînșiĭ, căcĭ orĭ-cum îĭ vom întórce,
Din ceĭ câțĭ trudesc condeiul nicĭ un geniŭ nu vom stórce.
Cântărețĭ făr' de foc sacru, maestri făr' de ideĭ
Scóse din plămadă nouă, ucenicĭ avem câțĭ vreĭ;
Glasul lor cel slab și rece însă 'n suflet nu-mĭ străbate,
Nicĭ când Melpomena 'n scenă plină de durerĭ se bate,
Nicĭ când Thalia sglobie, trece vesel scuturând
Clopoțeiĭ nebunieĭ!. .. De aceea fluturând
Gândurile-mĭ către alte orizonturĭ îșĭ iaŭ sborul
Și se 'ntrébă ce odrasle ilustrà-vor viitorul
Teatruluĭ, când ceĭ de astădĭ sunt așà de slutĭ și micĭ
Și ce dușmanĭ îșĭ va face avênd ast-fel de amicĭ??. ...
De aceea mulțumirea mea șĭ-a multora ca mine
O desăvîrșesc de sigur numaĭ teatrele străine,
Unde arta-ĭ sfîntă, nu e — ca adesea pe la noĭ —
Cestiune de tarabă, orĭ prilej de tărăboĭ!
— Acolo vibréză córda sufletéscă cu putere,
Inima îndurerată jertfă inima ta-țĭ cere;
Si 'ntr'atâta 'nchipuirea ce te mișcă țĭ-o 'ntregescĭ,
Că'n aevea cu actoriĭ simțĭ că suferĭ și trăescĭ
Cine cu Shakespeare, de pildă, dragostea și mișelia
Omenéscă n'a 'nțeles-o și pe cine veselia
Cea de vecĭ dăinuitóre a luĭ Molière n'a'ncins,
Orĭ cu Schiller și cu Ibsen rostul viețeĭ nu l'a prins?
Care dintr'aĭ noștri-ĭ vrednic, nu cu eĭ să se mĕsóre,
Ci prin umbra lor să trécă, cel puțin, și de ce óre
Aș privi eŭ chiar și arta, prin acel fantastic prism,
Ce resfrînge și resolvă tóte prin patriotism?
Cu entusiasmurĭ false și simțirĭ de poruncélă
Inșelându-ne, ascuns-am—sub pojghița de spoială
Ce ne-acopere — adîncul propriilor slăbiciunĭ,
Șĭ-aŭ luat avînt nerodiĭ și samsariĭ de minciunĭ;
De aci indiferența pentru orĭ și ce lucrare
De ale nóstre și îndemnul de fatală admirare
Și de imitațiune, ale celor ce găsim
La străinĭ, pe care 'n tóte ast-fel îĭ maimuțărim.

DINU

Bine, nu-ĭ destul că lumea nóstră parcă-ĭ fermecată
De străinĭ, atât îĭ crede și cu drag la dînșiĭ cată?!

De la un hotar la altul póte nu e 'n ţéră loc
Unde eĭ să n'aibă cuibul plin de spor şi de noroc.
Dacă stă în firea nóstră de-a îmbrăţişà străiniĭ
— Dându-le lor trandafiriĭ şi noĭ rĕmânênd cu spiniĭ,
Orĭ e vre-o fatală lege ce apasă pe ceĭ micĭ,
De-a legà împărechiere cu ceĭ şmecherĭ şi calicĭ
Nu sciŭ, dar vĕdit e faptul, că la noĭ orĭ ce ne vine
De la alţiĭ şi prin alţiĭ, e frumos şi este bine;
Căcĭ sub chip de propăşire prefăcênd al nostru traiŭ,
Am uitat vechile datinĭ, am dat părintescul graiŭ
La o parte, ca netrebnic şi din frageda pruncie
Ne deprindem cu acéstă jalnică babilonie,
Ce rĕstórnă şi 'ncâlcesce chiar şi vorbele la noĭ,
Până nu ne maĭ pricepem, par'c' ar fi vremea de-apoĭ.
Vina o purtăm cu toţiĭ şi pedépsa ce ne-aştéptă
Pentru atâta uşurinţă şi dispreţ póte-ĭ maĭ dréptă
De cât cumpĕna cu care ne-am grăbit a mĕsurà
Cele ce perdeam cu cele ce străinul se 'ndurà
Să ne dea în schimb! . . . .
. . . . Fantasticĭ, cum sunt toţĭ risipitoriĭ,
Ne legăm cu cămătariĭ, curtenim cotropitoriĭ
Bunurilor ce părinţiĭ cu 'ngrijire ne-aŭ trecut,
Până când vedem cu grózǎ, că trăim din împrumut,
Că nimic nu maĭ e-al nostru şi că alta nu rĕmâne
De cât să plecăm din casă ḑicênd altuia: stăpâne !
Viitorul fi-va óre al aceluĭ iscusit
Care-o sci să stea în cumpenĭ pe o muchie de cuţit ?
Căcĭ norocul îşĭ revarsă darurile minunate
Peste ceĭ cu limba dulce şi cu şalele 'nclinate,
Deşi bradul tot va cresce falnic printre uscăturĭ
Şi fruntaşul va străbate glótele de secăturĭ !

DAN

Patriotule ! acuma îţĭ pricep deplin cuvîntul.
Óre credĭ că ţéra asta, dusă numaĭ de avîntul
Nostru, aŭ putut să iasă dintre negurĭ ? aĭ uitat
Că străiniĭ ne-aŭ dat mâna şi lumina lor ne-aŭ dat ?
Dacă am avut noĭ aripĭ şi 'ndrăsnélă, eĭ, în zarea
Larg'a lumiĭ, îndreptat'aŭ sborul nostru şi 'nălţarea

Şi când, astă-ḑĭ, capul falnic ne-ĭ deprins să cate 'n sus,
Nu poţĭ stinge 'nrîurirea căreĭ singur te-aĭ supus!
— Dar să nu ne perdem şirul vorbeĭ....... Póte-ar fi maĭ bine
Dacă n'ar maĭ scrie nimenĭ dintr'aĭ noştrı; căcĭ pe mine,
Orĭ ce-aĭ ḑıce, nu mĕ 'nduplecĭ. Nu suntem destul de copţĭ
Pentru-a preţuì răsplata jertfelor atâtor nopţĭ
Şi atâtor zile pline de lucrare încordată,
Care 'n minte şi în inimĭ se frămîntă de odată.
Sérbedele resultate cărora sunt nevoiţĭ
A-şĭ supune 'ntréga muncă, îĭ sdrobesc. Câţĭ sunt vestıţĭ
Dintre dînşiĭ şi spre care opere, chıar de valóre,
De-ale lor, veḑĭ că alérgă lumea nóstră cetıtóre?
Când din cărţile strĕine se vînd sume tot maĭ marĭ,
Ale nóstre zălogıte putreḑesc pe la librarĭ.
Nıminea nu le cunósce, nicĭ habar n'are de ele:
Daca-s scrise românesce trebuesc să fie rele!
Crıticiĭ de meserie — lucru ne maĭ pomenit—
Fără chiar a le deschide, dese orĭ le-aŭ osândit.
Ş'apoĭ ce înrîurire pot avé, când nu s cetıte
Cărţile, orĭ-cât de bune şi orĭ cât de rĕspândite
Ar fi 'n lumea nóstră cultă?! . . . . . .

DINU

. . . . Ce 'nţelegĭ prin lume cultă?
Ceĭ ce sciŭ maĭ multă carte, ceĭ ce fac larmă maĭ multă,
Orĭ acel mănunchiŭ de ómenĭ franţuziţĭ şi pomădaţĭ,
Care cu dispreţ se uită la artışţĭ şi la 'nvăţaţĭ?
Despre ceĭ de'ntâĭ, n'am grijă: eĭ cetesc şi tac din gură,
Ceĭ gălăgioşĭ n'aŭ capul tocmaĭ la literatură,
Iar voĭ, lumea elegantă, voĭ, îndată ce sfîrşiţĭ
Biata şcólă, în vîrtejul vieţeĭ lacomĭ v'asvîrliţĭ;
Daţĭ în drépta, daţĭ în stânga lovıturĭ, care de care,
Pentru idoliĭ de aur, pentru propria 'nălţare,
Pentru vâlvă şi nimicurĭ, însă pentru adevĕr
Şi lumină, ce e dreptul, nu jertfiţĭ un fir de pĕr.

DAN

Pentru ce-am jertfi noĭ óre asteĭ omenirĭ nedrepte
Şi ingrate bunul nostru? n'are decât să aştepte

Timpurĭ maĭ îndurătóre şi prilejurĭ de noroc,
Daca 'nfiptă-o ţin năpastea orĭ miseria în loc.
Fie-care pentru sine.

DINU

Minunate învĕţăminte !
Par'c'aud pe Zaratustra, proorocul gol de minte,
Cobea desnădăjduiriĭ astuĭ căpĕtâiŭ de véc,
Care patimilor nóstre neputênd găsi un léc,
Vrea din slăbiciunĭ să stórcă şi din şovăirea minţiĭ,
Cea de vecĭ nemernicie şi perḑare a fiinţiĭ,
Şi trăgênd legĭ de năravurĭ din păcatele lumescĭ
Infăşóră 'n giulgiŭ de mórte simţurile omenescĭ !
— Dar voĭ bănuiţĭ că lumea e nedréptă şi ingrată,
Puneţĭ umeriĭ şi-o scóteţĭ, daca zace 'mpovărată
De miseriĭ în făgaşul unde, fără scirea eĭ,
A căḑut, în góna órbă după forme şi ideĭ
Nouĕ şi înălţătóre treptelor viitorimiĭ
Dovediţĭ că generóse bat în peptul tinerimiĭ
Simţimintele credinţiĭ şi iubiriĭ. Puneţĭ foc
Putregaiuluĭ ce încă maĭ cuprinde-atâta loc
Imprejurul vostru. Calea netezéscă-se odată;
Limpede să fie cerul, atmosfera maĭ curată.
Alungaţĭ din templul sacru lacomiĭ închinătorĭ
Aĭ viţeluluĭ de aur — cu ochĭ ademenitorĭ —
Şi daţĭ pildă omeniriĭ, că nu-ĭ de ajuns să spere
Şi s'aştepte 'ndeplinirea viselor, ci din putere,
Dacă vrea să-şĭ tae brazda, să ica córnele de plug,
Căcĭ de muncă dór mişeiĭ şi descreeraţiĭ fug.
Alt fel daca 'n pragul vieţiĭ sunteţĭ voĭ ceĭ care staţĭ
Dispreţuitorĭ şi lângezĭ, voĭ sunteţĭ degeraţĭ,
Idealul vostru este cercuit în strîmtă zare,
Daca numaĭ egoismul şi invidia-s în stare
Sufletele să vĕ misce şi răpiţĭ de-un trist avînt
N'aveţĭ de cât interesul călăuza pe pămînt!

DAN

Timpul, sórta şi nevoia, cu divina 'ngăduire,
Maĭ curînd pot duce lumea la liman de mântuire

De cât omul jucăria întîmplăriĭ, slab și mic,
Care numaĭ mintea póte să i-o dea și alt nimic:
Mintea pîrghie de slavă și unealtă de șerbie;
Căcĭ simțirea și credința — cât de generos să fie
El cu lumea, — firea însă-șĭ scrie 'n inima orĭ-cuĭ,
Că născute din rărunchiĭ luĭ, sunt numaĭ ale luĭ.
— Daca norocos și harnic, cine-va-șĭ agonisesce
O avere, bine-ĭ óre să-l vedĭ cum o risipesce
In pomenĭ și 'n milosteniĭ, ca să șĭ facă nume bun?
Daca pe toțĭ derbedeiĭ de pe drumurĭ nu-ĭ adun,
Ca să 'mpart cu dînșiĭ rodul munciĭ șĭ-al sciințiĭ mele
Drept e să port eŭ ponosul tuturor gurilor rele?
Căcĭ ceĭ leneșĭ și nemernicĭ sunt și îndrăsnețĭ și mulțĭ
Si mulțimea-ĭ o putere, ce-țĭ impune s'o asculțĭ.—
Da' 'ĭ disprețuesc, sunt aprig pentru dînșiĭ. Cea maĭ mică
Tresărire sufletéscă nu le daŭ lor. Pot să zică
Ce-or voi, puțin îmĭ pasă, nu-s silit dór de Destin
Să arunc vulgareĭ glóte tot ce am maĭ bun în sîn,
S'apoĭ dându-mĕ eŭ jertfă vor scădé nenorociții
Pe pămînt, orĭ maĭ de grabă cresce-vor batjocoriții
Cu un numĕr, căcĭ nu ĭ nimenĭ, dintre noĭ, să nu fi dat
Altora, fără să facă un vrăjmaș saŭ un ingrat.
Ce-mĭ tot scoțĭ lumea 'nainte, las'o să-șĭ urmeze în pace
Calea eĭ neînturnată . . . . Dumnedeŭ scie ce face!
Ce mi-s bune mie tóte cele câte mĕ învețĭ,
Daca-mĭ fac maĭ grea povara asteĭ necăjite viețĭ?!...
Pentru ce, cu dinadinsul, vreĭ să-mĭ amăresc ființa,
Daca din atâta trudă m'oiŭ alege cu căința
De-a fi urmărit zădarnic idealurĭ nebunescĭ!?...
Nu-ĭ destul să lupțĭ în lume, numaĭ ca să 'ndeplinescĭ
Vre-o datorie, fără dorul sacru de isbândă.
Nu cu vorbă dulce saturĭ omenirea cea flămândă,
Ci, când te-o simțĭ în stare să-ĭ daĭ tóte din belșug,
Te înconjură, te crede și cu drag îțĭ intră 'n plug
Daca n'aĭ nimic în creerĭ, nicĭ putere n'aĭ destulă
Să-țĭ înfăptuescĭ voința, orĭ ce aspirare-ĭ nulă,
Tóte trec neînțelese, fără vlagă, fără spor,
Numaĭ tu rĕmâĭ acelașĭ melancolic visător?...
— Lasă-mĕ dar să mĕ bucur de acéstă trecătóre
Tinerețe, cum îmĭ cere inima ispititóre

Dragostiĭ şi frumuseţiĭ, nu mĕ 'mpinge-aşa curînd
In genunea de miseriĭ!.... Astădĭ, cel puţin sburând
Intr'o lume maĭ senină, gândurile mele pline
De-o duiósă 'nsufleţire, mĕ resfrîng numaĭ pe mine
Şi 'mpĕcat cu blândul farmec, ce revarsă în jurul meŭ.
Peste tot domnesce pacea, daca nu mĕ turbur eŭ,
Cred că daca eŭ sunt vesel, lumea întrégă-ĭ mulţumită,
Că 'n ilusiile mele, sfera cea nemărginită
A făpturiĭ e cuprinsă şi că daca aĭ noroc,
De durerĭ şi de restrişte poţĭ rîdênd a-ţĭ bate joc.

Dinu

Dac'ar fi ca să te judec, după câtă 'ndemânare
Aĭ de a rĕscoli principiĭ şi ideĭ, dând îmbinare
Celor maĭ nepotrivite cu acele maĭ de preţ,
Aş găsi că eştĭ un retor iscusit şi îndrăsneţ.
Dar eştĭ tînĕr şi de fapte şi 'ncercărĭ ţĭ-e încă gólă
Fila 'ncepĕtóre-a vieţiĭ, decĭ cu ródele din şcólă
Numaĭ mintea îndestulându-ţĭ, aĭ credut că eştĭ sătul
Şi că de ĭ avé vre-o lipsă, aĭ şi spirit îndestul.
Daca tóte nu-s din carte, multe-s din închipuire
Prin urmare şi de-aceea, n'aĭ deplină îndrituire
De sfătuitor şi critic, precum cu temeiŭ o aŭ
Ceĭ ce aŭ suferit şi'n lupta vieţiĭ în picióre staŭ!
— Cine-ĭ fără de credinţă însă ĭ şi făr' de morală,
De aceea vedĭ asupra omeniriĭ, dând năvală,
Ca s'o stórcă, s'o frămînte, toţĭ ceĭ pătimaşĭ şi rĕĭ.
Fără să simţéscă-odată tresărind ruşinea 'n eĭ.
Faţa lor, c'o îndoită mască, dupe vremĭ şĭ-o 'mbracă:
Una trufaşă şi rece pentru lumea cea săracă,
Alta dulce şi smerită pentru ceĭ bogaţĭ şi marĭ,
Şi aşà, pe toţĭ minţindu ĭ, cred că-s genialĭ şi tarĭ,
Cred că ĭ de ajuns să iasă eĭ în faţă şi să-şĭ spună
Hotărîrea, ca pe dată obştia s'o iea de bună,
Iar când veĭ avé pĕcatul să te 'ncercĭ a discutà,
Tótă vina şi prostia lor s'o dea 'n spinarea ta!...
Cu asemenea tendinţe şi cu factorĭ ca aceia
Se corumpe consciinţa, se falsifică ideia
De dreptate şi de bine, chiar frumosul nu-ĭ frumos,
Pentru dînşiĭ, de ĭ nevolnic să-ţĭ aducă vre-un folos!

Dan

Eŭ găsesc că s ómenĭ practicĭ, care, nevroind s'aştepte
Rîndul lor cel târḑielnic de-a suì a lumiĭ trepte,
Cată mijloc să ajungă, cât maĭ grabnic, unde tind;
Căcĭ cu mréja şi moméla mică, pesciĭ marĭ se prind!

Dinu

Insă nu la toţĭ Delfinul, rege-al apelor, s'arată!....
Decĭ eŭ nu mĕ mir că apa nóstră-ĭ vecĭnic turburată,
Dac'atâţia «*ómenĭ practicĭ*», pretutindenĭ pescuesc
Şi nesăţioşĭ chiar fundul cu mocirlă-l rĕscolesc!
— Póte că de-aceea 'n ochi-ţĭ tóte-s negre şi urîte,
Că le cauţĭ în oglinda astor unde mohorîte
Şi de-abia cu greŭ la pórta adevĕruluĭ sosit,
Eştĭ cuprins de îndoială şi de luptă obosit?...
Slăbănog şi nestatornic! Care ţi-ĭ atuncĭ puterea
Dătătóre de viaţă? dar povaţa şi părerea,
Ce, de lucrurĭ şi de ómenĭ îmĭ dedeaĭ, de unde-ţĭ vin,
Când eştĭ tînjitor de tóte şi de tóte eştĭ străin?!
— Sérbeḑĭ fiĭ aĭ neputinţiĭ, sunteţĭ duşmanĭ omeniriĭ,
Daca folosinţiĭ vóstre numaĭ, calea propăşiriĭ
Socotiţĭ că e deschisă şi vĕ credeţĭ însemnaţĭ
De Destin a fi voĭ numaĭ simţitorĭ şi luminaţĭ!
Aŭ trecut acele vremurĭ când o vorbă şi un nume,
De ajuns eraŭ să 'nalţe orĭ să nimicéscă-o lume;
Farmecul acelor miturĭ aḑĭ s'a spulberat în vînt
Şi aceia aŭ menire de-a fi 'ntâiĭ pe pămînt,
Care ce e bun şi vrednic sciŭ să cruţe şi s'alégă,
Dorurile şi nevoia tuturora să 'nţelégă
Şi deştéptă'n inimĭ rîvnă şi în capete ideĭ
Sănătóse, fără 'ndemnurĭ de folóse pentru eĭ!
Eĭ muncesc ca să trăéscă, nu le vin de-a gata tóte
Ca la voĭ, eĭ chibzuiala din adînc de minţĭ o scóte
Şi în inimĭ o 'ncălḑesce, de aceea sunt creḑuţĭ;
Şi ce făptuesc rĕmâne, nu-s ca voĭ, din cer căḑuţĭ,
Purtătorĭ de steme 'n frunte, gingaşĭ maestri de graţiĭ,
Rĕsăriţĭ ca prin minune dintr'o cópsă cu 'mpĕraţiĭ,
Cu pretenţie de-a ţine lumea 'n degetul cel mic,
Deşi 'n capete şi 'n inimĭ n'aveţĭ, dese-orĭ, nimic!

Scepticismul vostru însu-şĭ — cuiŭ de care îşĭ acaţă
Leneşiĭ nedomirirea — e maĭ mult la suprafaţă,
Căcĭ în fondul firiĭ sunteţĭ, nisce marĭ lăudăroşĭ,
Fatalişţĭ, plinĭ de eresurĭ, îndărăptnicĭ şi fricoşĭ. . .

DAN

Pentru Dumneḑeŭ! opresce-ţĭ Pegasul, că mĕ ucide!
Am deschis c'o glumă vorba ş'acum n'o putem închide
C'un potop de jurăminte, într'atâta-mĭ bănuescĭ
Dreptul cuget şi de-atâtea rele, vaĭ! mĕ'nvinuescĭ!
Heĭ! Aşa-ĭ c'aveam dreptate să nu-mĭ placă poesia
Lirică, fiind-că iată unde duce fantasia
Eĭ, lipsită de hotare şi avîntu-ĭ făr' de rost:
Tot ce nu-ĭ vioiŭ orĭ galeş, pentru ea-ĭ nătîng orĭ prost!

DINU

Hotărît nu ne 'nţelegem! . . . .

DAN

Óre nu erà maĭ bine.
Daca rĕmâneam 'n sfera arteĭ blânde şi senine,
Şi ne rĕsfăţam cu teatrul şi cu calde 'nchipuirĭ
De poeţĭ, şi cu năluca neatinseĭ fericirĭ?
De cât să lăsăm în voea lor gândirile deşarte
Peste valurile lumiĭ să ne mâne prea departe
Şi 'n adîncurile firiĭ şĭ-ale sórteĭ omenescĭ
Să pătrundem . . şi cu mine, fără drept, să te 'nvrăjbescĭ ?
Orĭ şi cât ne-ar fi de sfîntă rîvna şi de înţeléptă,
Nu de dragul nostru lumea cale-şĭ va luà maĭ dréptă ;
Eĭ îĭ trebuesc îndemnurĭ maĭ puternice, maĭ viĭ,
De cât aforisme sterpe şi sĕrmane utopiĭ! . . .

DINU

De-un îndemn puternic lumea dacă vre-o nevoe are,
Este de a gonì din suflet şĭ-a stîrpì din cugetare
Egoismul şi pornirea lacomuluĭ interes,
Fără carĭ, la noĭ, nimica nu-ĭ plăcut nicĭ înţeles.
Da, cu minte luminósă şi cu inimă curată
Numaĭ, vom puté ajunge firea cea adevĕrată

A făpturiĭ s'o cunóscem şi treptat, din ḑi în ḑi,
Ómeniĭ se vor preface, patima se va 'mblânḑi

DAN

Daca e aşà, atuncea maĭ întâĭ încep cu mine,
Căcĭ am inimă de aur şi se póte că lumine
N'am în de ajuns; pe urmă, am dorinţa să mě 'mpac
Cu protivnicu-mĭ, de aceea voiŭ cătà să-ţĭ fiŭ pe plac
Dă-mĭ volumul cel cu versurĭ să-l cetesc, ca să-ţĭ pot spune,
Desluşindu mě eŭ însu-mĭ, daca-s rele, daca-s bune,
Dar în schimb, iea în primire teatrul nostru dumneata,
Dór să aibĭ noroc şi umerĭ din făgaş a-l maĭ săltà!

1895 Martie 7.
Bucurescĭ.

Anexă. — La pag. 200.

O FORMAŢIUNE ADVERBIALĂ

INTRODUSĂ «FUIORUL POPEĬ»

IN LIMBA ROMÂNA.

DE

N. Ch. QUINTESCU,

Membru al Academieĭ Române.

Domnĭ colegĭ,

Cestiunea de morfologiă română, ce mi-am propus a o tractà şi a o resolvì în înţelesul natureĭ limbeĭ nóstre, precum resultă ea din vorbirea populară nealterată, iar nu dintr'un us împrumutat de aiurea, acéstă cestiune numaĭ întîmplător vin tocmaĭ astă-ḑĭ a-ĭ da expresiune publică şi a o supune apreţiăreĭ d v. De fapt, ceea ce voiŭ avé onóre a ḑice despre *o formaţiune adverbială, introdusă «fuiorul popeĭ» în limba nóstră,* constitue o convicţiune nestrămutată a mea de maĭ multĭ anĭ, din care causă mi-am pus tot-de-una îngrădire împrejurul gureĭ mele în contra aceleĭ formaţiunĭ.

Despre care formaţiune anume este vorba?

Sunt vre-o douĕ deceniĭ, cam pe când maĭ ales se ivise reacţiunea în contra direcţiuneĭ latinisătóre şi tendinţa de a ne scutură de ea—lucru la care în Academiă am pus şi eŭ umĕrul—, de când începusem, ḑic, a ne emancipà de acea sistemă rigurósă, înainte—ce e drept—de a ne fi pregătit în de ajuns pentru o fasă intermediară, pentru o nouă direcţiune numaĭ evolutivă, iar nu

radicală, care la rândul eĭ să constituéscă un noŭ extrem; cam de pe atuncĭ apucase a-şĭ ridicà capul (1) formaţiunea adverbială în *mente*, care—dupe cum este cunoscut—jócă un mare rol în cele lalte limbĭ romanice. Prin înrîurirea căreia din aceste idiome surorĭ şi-a deschis ea cale pe teritoriul limbeĭ nóstre? Neapĕrat prin a aceleia care este maĭ cunoscută celor maĭ mulţĭ Românĭ, a aceleĭ limbĭ surorĭ, care, prin faptul adăpăreĭ unuĭ maĭ mare contingent de compatrioţĭ la şcólele ţĕriĭ, care o vorbesce, a exercitat şi alt-fel (şi exercită şi astă-ḑĭ) o maĭ intensă influinţă asupra nóstră. Acea limbă suroră—orĭ-cine va ghicì acésta—este cea francesă.

Faţă cu aceĭ carĭ n'ar vré să recunóscă ca sigură afirmaţiunea nóstră, că franţusiţiĭ maĭ întâiŭ, iar nu alţiĭ, aceĭ carĭ nu-şĭ cunosceaŭ bine limba maternă, maĭ ales că uniĭ fusese trimişĭ de copiĭ frageḑĭ, ca să înveţe maĭ întâiŭ pe cea din ţéra Franciei; că aceştia şi dupe dînşiĭ alţiĭ, din spirit de imitaţiune, spre a nu rĕmâné în afară de moda celor carĭ dau tonul prin rafinarea obiceiurilor şi ţinuta lor elegantă; imitaţiune isvorîtă la uniĭ din faptul ignoranţeĭ, la alţiĭ numaĭ dintr'o stare mintală slabă de îngerĭ, din faptul trândăvieĭ spirituluĭ şi nedeprindereĭ de a-şĭ da séma de ceea-ce fac, de a se întrebà, dacă ce auḑiaŭ şi voiaŭ să împrumute se potrivesce orĭ nu cu românésca nóstră; celor carĭ s'ar îndoì, ḑicem, că franţusiţiĭ aŭ sădit ceĭ d'întâĭ acéstă formaţiune — plantă exotică — pe tĕrîmul limbeĭ nóstre, li se póte înlesnì convingerea deplină în înţelesul afirmăreĭ nóstre prin faptul material, că schimbările, efectuate de limba francesă în interiorul unor atarĭ adverbe, se potrivesc întocmaĭ cu forma adverbelor corespunḑĕtóre, usitate de uniĭ la noĭ; cu alte cuvinte, acea formă are cu totul calapodulf ranceS. De acì adverbe în *mente*, ca d. ex. *eminamente*, *pertinamente* (în loc de *eminentamente*, *pertinentamente*), carĭ nu sunt de cât o reproducere aidoma a adverbelor francese *éminemment*, *pertinemment*.

(1) Când un pămînt nu e bine lucrat, prind buruenile să rĕsară, şi buruiana este tot ce se agaţă străin de organismul unuĭ lucru, de natura luĭ intimă.

Eĭ, dar óre ne-am scuturat noĭ de dominațiunea, care ne strîngeà cam pré tare în chingĭ (impusă prin faptul altora fără voea și scirea eĭ), ne-am emancipat de dominațiunea limbeĭ mame, care — la drept vorbind — are maĭ multe drepturĭ asupra fiiceĭ din rĕsăritul Europeĭ de cât italiana, francesa și cele-lalte surorĭ, de óră-ce graiul nostru a rĕsărit din trunchiul eĭ, din pântecele eĭ fecund, și în acea limbă mamă, iar nu aiurea, trebuesc căutate la trebuință norme pentru limba nóstră; óre devenit am liberĭ, ca să cădem în servitutea altora, fiă eĭ chiar de acela-șĭ sânge cu noĭ?!

Dar să examinăm lucrul maĭ de aprópe. Spre a ne convinge întru cât formațiunea adverbială în *mente* a trecut în contrabandă peste pragul limbeĭ nóstre, invitată de amatoriĭ cu orĭ-ce preț aĭ lucrurilor străine, să vedem până la ce punct *mente*, preces de un adiectiv și întrebuințat adverbial, are un razim în limba latină.

Latinul formézã adverbele sale introducênd după tulpina cuvîntuluĭ în finală: *e*: modest*e*; sanct*e*; ben*e*; pulchr*e*; *iter* (*ter*, *er*)· suav*iter*; len*iter*; audac*ter*; liben*ter*; *im*, care nu este alt-ceva decât vechea flexiune masculină și feminină a acusativuluĭ singular de la declinațiunea III, înlocuită maĭ târḑiŭ prin *em* : carp*tim;* certat*im;* part*im;* vic*em;* apoĭ *am*, *as*, asemenea un cas (acusativul din singular și plural al declinațiuneĭ I) luat adverbial: multifari-*am;* ali-*as*; *a* (ablativul declinațiuneĭ I în singular, pus ca adverb): dextr*a*, rect*a;* *o* (tot acel cas, dupe declinarea II, întrebuințat cu acela-șĭ ințeles): mod*o;* mutu*o;* cit*o*, immerit*o;* *e* și *i* (maĭ vechiŭ): fort*e*; temper*i*, iar ablativ, dar dupe declinațiunea III; *tus*: divini*tus*, caeli*tus*; peni*tus* (1).

Limba latină póte exprime — ca și alte limbĭ — ideea adverbială și prin perifrasă. Precum putem înlocui pe *așà* al nostru prin: *ast-fel* (= în acest fel), *cu chipul, cu modul acesta*; ḑiceà și latinul pentru *sic* orĭ *ita*: *hoc modo, hac ratione, hoc pacto*. Ḑiceà

(1) Nu erà locul aci a intrà în tóte amĕnuntele formațiunilor adverbiale, ci numaĭ de a pune în evidență, că *mente*, care ne preocupă nu este în usul limbeĭ latine. Punerea adiectivuluĭ în neutru ca adverb nu s'a relevat anume, de óră-ce acest us nu dă forme distincte.

el și *hac mente?* In sine ar fi putut ḑice, căcĭ *cu modul acesta,* ca nuanță adverbială a luĭ *hac ratione,* în fond și propriŭ vorbind insemnéză: *cu acéstă judecată, cu acest gând, cu acéstă minte.* Ast-fel dacă *hac mente* s'ar fi introdus în usul limbeĭ latine cu ințelesul nuanțat de *cu chipul acesta,* erà firesc, urmà de la sine, ca să se pună și în însoțire cu adiective ca *certa* (mente), *vera* (mente), ș. a., cu semnificarea din limbile romanice. De óră-ce acésta nu s'a făcut, formațiunea prin mijlocul căreia luĭ *mente* i se anină înainte un adiectiv, ca să formeze prin aglutinare un singur cuvînt, luat ca adverb, este ceva cu totul propriŭ limbilor neolatine

Că acestor limbĭ și numaĭ lor se datoresc adverbe de acest soiŭ, avem o probă și în latinitatea mediă și târḑiă, în care nu se află nicĭ o urmă de *altera mente,* s. ex., scris cu saŭ fără aglutinare, despărțit saŭ într'o singură vorbă, cu însemnare de *altramente* al Italienilor, *autrement* al Francesilor, ș. c. l.

La formațiunea limbilor romanice *mente,* în combinațiunea vĕḑută și cu înțelesul arĕtat, a devenit de un us fórte frequent și sorgintea unuĭ numĕr însemnat de adverbe. De acì—ca să ne oprim la limba, din care aŭ fost óre-cum traduse adverbele adăpostite de uniĭ la noĭ — de acì în francesa formațiunea adverbială: certainement; sûrement; fortuitement; franchement; éminemment; distinctement; abondamment; simplement; uniquement; gravement; légèrement; longuement; doucement; pertinemment; nonchalamment; douloureusement; heureusement; malheureusement; adverbialement; insolemment; tendrement; rigoureusement; savamment; absolument, și altele multe

Să venim acum la faptul introducereĭ în limba nóstră a unuĭ numĕr, care merge crescênd, de adverbe, ca: necesarmente și necesarminte; actualmente; finalmente; pertinamente; francamente; eminamente; literalmente; probabilmente; moralmente; materialmente; siguramente orĭ securamente; fatalmente; completamente saŭ complectamente; totalmente; legalmente; absolutamente; ordinarmente (ordinairement) și extraordinarmente (extraordinairement); (1) forțamente; unicamente, și câte-va altele.

(1) Aceste douĕ din urmă auḑite de curînd chiar în Academiă în timpul discuțiunilor din gura respectatuluĭ nostru coleg Vincențiu Babeș.

In fața acesteĭ încălcărĭ se nasce întrebarea, dacă o asemenea formațiune adverbială are vre-o basă, vre-o rațiune de a fi în limba română însășĭ, și dacă și-a luat nascere sub imperiul vre-uneĭ necesitățĭ.

Dar maĭ întâiŭ ce póte împrumutà o limbă de la alta, presupunênd, că se simt óre-carĭ golurĭ, carĭ trebuesc umplute?—Terminiĭ, carĭ lipsesc, pentru ideĭ nouě.—Nu și nouě modurĭ de a formà cuvinte? — Numaĭ cu reservă și condițional, când adică acésta-ĭ póte face servicie reale, și chiar atuncĭ recurgênd la sorgintea limbeĭ mame, ca la reservoriul cu apă curată, unde ele se găsesc în forma lor originară. Așà, când am voit ca și limba nóstră să posédă o formațiune de cuvinte corespundĕtóre luĭ *impardonnable, louable, intraitable*, ș a. al Francesilor, spre a evità repețirea perifraselor: *demn de laudă; care nu se lasă a fi tractat; care nu póte, nu merită a fi iertat;* nu ne-am ajutat în acésta, împrumutând sufixul *ble* de la Francesĭ, ca să dicem: lauda*blu*; intracta*blu*; neierta*blu*, ci am luat pe *bilis* al Latinilor, ca representând forma întrégă, nealterată, și, transformându-l în *bil* (puriștiĭ maĭ nainte în *bile*), am căpĕtat: lauda*bil*; recomenda*bil* (laudabilis; commendabilis), condemna*bil* (condemnabilis), ș. a.

Pentru împămîntenirea în limba nóstră a adverbuluĭ format în *mente* ce necesitate se puteà simțì? Nu are limba română în destule formațiunĭ de natură adverbială? Să le căutăm.

Maĭ întâiŭ ea se servesce de adiective și adverbial:

«Ca robul ce cântă *amar* în robiă,
«Pe patul de mórte eŭ cânt *dureros.*»

Alt exemplu. Pentru:

«Dulce ridentem Lalagen amabo
«Dulce loquentem»

al luĭ Horatius, limba nóstră dice identic cu limba mamă:

Voiŭ iubì pe-a mea Lalage,
Care *dulce* îmĭ zîmbesce,
Dar și *dulce* îmĭ vorbesce.

A îmmulţi exemplele de acest fel ar fi de prisos, întrebuinţarea adiectivuluĭ cu înţeles adverbial fiind un fenomen constant în limba română şi constituind una din frumuseţile eĭ, de óră ce cuvîntul nu se lungesce de loc şi ca atare se prestéză cu multă înlesnire pentru poesiă.

Să păşim maĭ departe.

Limba română maĭ póte formà adverbul şi schimbând pe *u* latent din finală în *e* — adevĕrata formaţiune propriă adverbială, cu totul latină, datorindu-şĭ desvoltarea analogieĭ dupe adverbul *bine* (bene). Ea apare la adiective cu derivativa *esc*(1): ţĕrăn-esc*e*; mişel-esc*e*; fir-esc*e*: olten-esc*e*; român-esc*e*; turc-esc*e*; grec-esc*e*; ardelen esc*e*; omen-esc*e*; trup-esc*e*; cavaler-esc*e*; suflet-esc*e*; numeric-esc*e*; câmpen-esc*e*; fisic-esc*e*; politic-esc*e*; bărbăt-esc*e*; scienţific-esc*e*; metodic-esc*e*; saŭ la cele cu derivativa *icesc:* martiric-esc*e* («carĭ luptă martiricesce», vedĭ *Voinţa Naţională* din 25 Martie 1894); arbitrar-icesc*e* («arestaţĭ arbitraricesce» ibid); moral-icesc*e*; material-icesc*e*, şi altele multe. Cele de categoria a doua însă (cu derivativ *icesce*) sunt din causa lungimeĭ lor maĭ puţin apte pentru poesiă.

Recurgem une orĭ, când voim să variăm saŭ nu putem alt-fel, şi la adverbe prin circonlocuţiune. Ideea cuprinsă în «convenablement» o redăm prin «într'un chip cuviincios,» pe lângă «cuviincios», iar pe «heureusement, malheureusement,» le reproducem prin «din fericire, spre fericire; din nenorocire»; pe «courageusement» prin «cu bărbăţiă»; pe «certatim» prin «pe întrecute»; pe «insensiblement» prin «pe nesimţite,» ş. a.

Nu constituesc aceste formaţiunĭ adverbiale(2) o avuţiă îndestulătóre pentru tóte casurile?

Dar — ar puté întrebà cine-va — adverbele în *mente* să fiă óre o haină cu totul străină pentru corpul limbeĭ române? Nu a rĕmas nicĭ o urmă de *mente*, luat adverbial, în însoţire cu un adiec-

(1) Apare şi la un adiectiv fără derivativă: *iute*, pentru care se pune cu înţeles adverbial şi *iut*.

(2) N'avem pretenţiunea de a le fi desecat pe tóte

tiv, saŭ o altă formațiune compusă? In adevĕr, precesde prepozițiunea *cu*, *mente* a dat *cuminte* (cum mente), întrebuințat în locuțiunĭ ca: *a vorbit cuminte* (adică ca un om *cu minte*), care se iea și ca adiectiv: ce om cu *minte!*

S'a maĭ conservat *mente* și în combinare cu un adiectiv, dar într'un unic cas, care din causa metateseĭ (1) ce a suferit, și a modificăreĭ orĭ adăogireĭ din finală, a ajuns abia să fiă recunoscut. Casul în cestiune se presintă sub forma de: *altmintre*, *almінterĭ*, *almintrelea*, *almintrelĭ*, și'șĭ datoresce nascerea luĭ *altera* și *mente*, puse în ablativ, corespundĕtor adverbuluĭ italian *altramente* și frances *autrement*.

Dar ce basă puteà oferì acest nefericit schilod pentru nouĕ formațiunĭ?! Faptul că sunetele, carĭ 'l compusese, aŭ fost întresucite, alterate saŭ concrescute cu un crâmpeiŭ din capĕtul lor, l-a făcut incapabil (întresucitura oprindu-ĭ óre-cum circulațiunea vierțiĭ) de a da din el nouĕ vlăstare. Alt-fel expres lucrul, poporul, perdênd prin desfigurarea luĭ consciința părților, carĭ îl compuneau, el a fost isbit de stĕrpiciune, și ast-fel alte formațiunĭ adverbiale dupe analogia luĭ n'a maĭ fost cu putință a luà nascere.

Mie unuia *alminterĭ*, *almintrelea*, îmĭ face impresiunea uneĭ cioturĭ, rĕmase de pe urma uneĭ tulpinĭ tinere, care, din împrejurărĭ nepriincióse. strâmbându-se, s'a uscat și n'a apucat să dee ramure din ea; saŭ 'mĭ amintesce un fruct, pe care germanul 'l numesce «missrathen», care abià crescut, sub acțiunea uneĭ forțe stricătóre, se sucesce óre-cum în jurul sĕŭ, ințelenesce și se sbârcesce, rĕmânênd ast-fel în stare de pocitură.

Dacă lucrul stă așà, resultă de aci, că firea limbeĭ nóstre nu erà priincióså unor atarĭ adverbe.

Vrea cine-va să se convingă și pe altă cale, cât de străină este urecheĭ Românuluĭ asemenea formă adverbială, cu tóte că acéstă ureche a fost întru cât-va prevenită și influințată prin audirea câtor-va adverbe în *mente*? N'avem de cât a da specimine de ad-

---

(1) Metatesa în limbă 'șĭ are ca fenomen corespundĕtor *dislocarea* moleculelor în corpurĭ.

verbe în *mente* neaudite încă, și se va vedé că sună.... nu sciŭ cum, în tot casul nu romănesce, spre a nu maĭ relevà anume, că sunt maĭ tot-de-una pré lungĭ și cu totul improprie pentru expresiunea poetică.

Ast-fel când, dupe analogia luĭ *simplamente* din *simplu,* am dice *duiosamente,* în loc de *duios:*

Pe crénga păsĕruica *duiosamente* cântă;

orĭ *durerosamente* (douloureusement) pentru *dureros:*

Durerosamente pe patu'mĭ de jale eŭ cânt.

Caracteristic și în defavórea formațiuneĭ adverbiale, de care ne ocupăm, este împrejurarea, că *Dicționarul limbeĭ romane,* de Laurian și Massim, representanțĭ aĭ direcțiuneĭ latinisătóre, o ignoréză cu totul, și face mențiune numaĭ de *almintrelea,* care se dă ast fel: *altramente* (acesta sub formă cu totul corectată), *altamentre, altamenteré, almentrelea,* cu explicațiunea «aliter, secus,» în alt mod, după care se adauge observațiunea: «vorb'a acésta ne presenta dóue terminatıonĭ adverbielĭ *aprópe perdute,* una in *mente,* si alta *eré* saŭ *teré,* de cari s'ar cuvení să facem usu cu prudență, că-ci adverbele nóstre se confund fórte adese orĭ cu adiectivele.»

Va să dică chiar dînșiĭ considerau formațiunea adverbială *mente* ca aprópe înțepenită, devenită anorganică, mórtă; ea nu merită cu atât maĭ puțin în ochiĭ lor a fi reînviată, cu cât nu li se părea (precum nicĭ nu este) în spiritul limbeĭ mame, îndreptarul și orientarea lor la fiă-care pas.

Am probat, cred, până acì, că adverbele cu terminațiunea *mente,* usitate—ce e drept până acuma nu de toțĭ—nu rĕspund uneĭ necesitățĭ, sunt inutile și de prisos, chiar ca un cuiŭ bătut în corpul limbeĭ nóstre, care trebue scos și asvîrlit afară, dacă vrem să conservăm limbeĭ nóstre materne fisionomia eĭ propriă de limbă română și numaĭ română, nicĭ latinisată, dar nicĭ francesită orĭ italianisată. Noĭ nu primim nicĭ în limbă, precum nicĭ alt-fel, ceea-ce se asémĕnă cu «fuiorul popeĭ.»

Că persóne în necunóscerea limbeĭ materne, ca unele ce fusese din copilăriă printre Francesĭ, și alțiĭ dupe dînșiĭ, lipsițĭ de cultură saŭ cu o cultură numaĭ superficială, din spirit de imitațiune, spre a nu rĕmâné maĭ pre jos de «la dernière mode» și în limbă; că aceștia aŭ putut face us de un adverb ca *francamente, literalmente,* și altele ca acestea, nu ne prinde de loc mirarea. Când însă vedem lăsându-se a fi adimenițĭ și făcênd acela-șĭ lucru chiar uniĭ bărbațĭ de o cultură înaltă, carĭ alt-fel maniéză cu măestriă și neîntrecut limba română, eĭ cărora numaĭ câte-va momente de cugetare le-ar fi fost de ajuns, spre a-șĭ da séma, că aŭ a face cu o formațiune de cuvinte nejustificată prin usul și caracterul limbeĭ nóstre; când vedem acésta, trebue fără voea nóstră să ne ḑicem, că avem în sângele nostru ce-va din apucăturile Galilor, caracterisațĭ de Caesar ca «novarum rerum cupidi.»

Este în fondul fenomenuluĭ limbistic, de care ne-am ocupat, întru cât s'aŭ făcut părtașe la el și elemente seriόse, solide, bine și chiar perfect formate și cultivate, este în acésta, mi se pare, o probă de înclinarea nóstră către *innovațiunĭ,* (1) despre care nu voim să ne dăm séma, înainte de a le întroduce, dacă aŭ un rost orĭ nu, întru cât sunt saŭ nu aplicabile la noĭ. Resistența la asemenea tentațiunĭ ar face, ca să fiă maĭ multă consequență și consistență, maĭ multă continuitate, în desvoltarea nóstră culturală de orĭ-ce natură.

Pentru a da conclusiunea celor ce am avut onóre să supun până acì luminateĭ d-vóstre judecățĭ, permiteți-mĭ, onorațĭ Colegĭ, să schimb modul expunereĭ, căcĭ «variatio delectat», lăsând ca prosa unuĭ subiect așà de arid prin natura luĭ să fiă înlocuită cu versurĭ:

---

(1) Când ḑiceam aceste cuvinte, nu mĕ așteptam, ca numaĭ puține ḑile după aceea un alt Român să vină a le da confirmare. Iată ce se citesce în studiul d-luĭ *Barbu Bellu* (Barbe Bellio), publicat în «Journal des Débats» sub titlul de. «A propos des notes sur la vie du roi Charles de Roumanie», și reprodus de ḑiarul «L'Indépendance roumaine» din 7 Aprilie 1895 (p 2, col. 5): «C'est que (le Roumain est) très mobile, un peu blagueur, ***avide de nouveautés,*** démolisseur né, passant sans transition (întocmaĭ ca și clima Românieĭ, am fi adăogit noĭ, care trece răpede de la cald la frig) de l'enthousiasme au scepticisme, très latin en un mot,...»

Incetațĭ cu finalmente
D'alde și eminamente,
Că mĕ scóteţĭ, ḑĕŭ! din mente;
N'o spun de loc șagamente.

Vorba nóstră românéscă
Ce-a greșit să pătiméscă
Ast-fel de adăogire
In rĕspĕr cu a eĭ fire?!

Némul, care-a frămîntat-o
Vécurĭ, și a închegat-o,
Limbeĭ nóstre-a 'ntipărit
Al eĭ geniŭ anumit,

Și virtuțĭ de limbă-alésă,
Maĭ pre jos ce nu se lasă
Altor limbĭ ca ea latine,
Purtătóre de lumine!

Din acéstă frămîntare
— In iubire, întristare —
A eșit ca mlădiósă,
Dulce, dară și vînjósă,
Ca vlăstar dintr'un popor
Uneĭ lumĭ dominator!

Ea nu are trebuință
De acel soiŭ de catrință
Corpul eĭ cel împlinit
Și cu forme'ĭ presădit
In de ajuns, cari-l îmbracă,
In cât orĭ și cuĭ să placă.

Conteniţĭ cu francamente
D'alde și pertinamente,
Că mĕ scóteţĭ, ḑĕŭ! din mente:
N'o spun de loc șagamente.

Limba nóstră străbunéscă
Ce-a greșit să pătiméscă
Ast-fel de adăogire
In rĕspĕr cu a eĭ fire?!

Cultivați-o, cât vĕ place,
Dar cultura să se 'mpace
Cu natura-ĭ românéscă,
Iar nu să se potrivéscă,
Códa ca de dobitóce,
Prinsă unora de spete
Pe la târgurĭ, iarmaróce,
Orĭ ca nuca în părete!

Anexă. — La pag. 207.

DESPRE ДЄРЄПТАТЄ (DEREPTATE)
UNDE S'A ACLAMAT DOMN MOLDOVEI ȘTEFAN CEL MARE
LA 12 APRILIE 1457

DE

ALEXANDRU PAPADOPOL-CALIMACH
Membru al Academieĭ Române.

Domnilor Colegĭ,

Vĕ comunic două documente importante, două urice slavonescĭ (textul și traducere), unul de la *Bogdan* IV Voevod, Domnul Moldoveĭ, fiul luĭ Alexandru Lăpușnénu, din 7079 (1571), și un altul de la *Eremia Moghila Voevod* din 7113 (1605), care întăresce pe cel întâiŭ. Aceste acte descoperite de mine, și copiate întocmaĭ în vara anuluĭ 1887, la V. Alecsandri, și traduse românesce, vorbesc despre boerul Moldoveĭ **Лѹчин** saŭ **Лѹка Дєрєптатє** (*Lucin* saŭ *Luca Dereptate*).

In ședința de la 11 Decembre 1887, eŭ le comunicasem Academieĭ (1), dar le-am reținut atuncĭ, după observațiunile bine-voitóre ale d-luĭ B. P. Hasdeŭ, spre a îndreptà greșéla în data celuĭ întâĭ, îndreptare ce am și făcut o în același an.

Astădĭ le readuc Academieĭ, stând de atuncĭ prin hârtiile mele.

Numele de **Днрєптатє** ne duce cu gândul la locul unde, la 1457, a fost aclamat Domn Moldoveĭ Ștefan cel Mare.

(1) *Analele Academieĭ Române,* seria II, tom X, 1887—88, pag. 22. Bucurescĭ 1889 D-l Ioan Bogdan menționeză comunicațiunea mea de la 1887 către Academie, în lucrarea sa. *Teste slave, vechile chronice Moldovenescĭ până la Ureche,* pag 254 Bucurescĭ 1891.

Cronicarul Moldoveĭ Grigorie Urechė ḑice: «După ce Ştefan Vodă care venia din Ţéra muntenéscă, și se silia spre scaunul Suceveĭ, aŭ bătut pe Petru Aron Vodă, care îĭ ieșise înainte, la satul *Joldeștĭ* pe Siret, la tină (1), in ḑiua de joĭ marĭ, 12 Aprilie 1457, și apoĭ l'aŭ maĭ bătut și la *Orbic* (2), unde Petru Aron Vodă se maĭ pusese în luptă, și după ce l-aŭ prins și i-aŭ tăiat capul, aŭ strîns boiariĭ și marĭ și micĭ, și altă curte měruntă, împreună cu Teoctist Metropolitul, și cu mulțĭ călugărĭ, la *Direptate*, și ĭ-aŭ întrebat pe toțĭ: este cu voia tuturor să le fie Domn? atuncĭ toțĭ cu un glas aŭ strigat: în mulțĭ anĭ dela Dumneḑeŭ să domnescĭ! și cu voia tuturor l-aŭ ridicat Domn și l-aŭ pomăzuit de Domnie Teoctist Mitropolitul, și *de acolo* aŭ luat Ştefan Vodă schiptrul țěriĭ Moldoveĭ, *și aŭ mers la scaunul domnesc la Sucéva*, la 12, iar după alte manuscrise, la 13 Aprilie.»

Așà este textul luĭ Ureche din ediția Kogălnicénu, din 1852 (3), iar titlul acestuĭ capitol: *Când s'aŭ strâns țara la locul ce se chiamă Direptate și aŭ rădicat Domn pe Ştefan Vodă*, nu esistă în tóte manuscriptele. Este însă adevěrat că în corpul textuluĭ, unele manuscrise în loc de: «Ştefan aŭ strîns boiariĭ și marĭ și micĭ și altă curte měruntă împreună cu Teoctist Mitropolitul și cu

---

(1) *Joldeștiĭ*, maĭ nainte în ținutul Suceveĭ; astăḑĭ în ținutul Botoșanĭ, pe Siret. (*Condica liuzilor Visterieĭ Moldoveĭ* pe 1803, în *Uricar*, tom. VII, și Frunḑescu, *Dictionar topografic a Românieĭ*, pag 260)

D-l Ioan Bogdan scrie *Doljescĭ*, după manuscriptul sěŭ slavonesc (оу Доліжєщи на тинѣ) anterior luĭ Ureche *Joldeștiĭ*. cum am vĕḑut maĭ sus, sunt situațĭ astăḑĭ în ținutul Botoșanĭ pe Siret, iar maĭ nainte, după circumscripțiunea de atuncĭ, eraŭ situațĭ în *ținutul Suceveĭ;* când *Doljesciĭ în ținutul Romanuluĭ pe Siretul de sus* (Frunḑescu, pag. 166) Numele arătat de bĕtrânul Ureche, de *Joldescĭ* îmĭ pare maĭ veridic, maĭ ales că o óste întrégă nu puté ajunge în maĭ puțin de o ḑi de la Doljescĭ la *Sucéva*, unde Ştefan s'a urcat pe tronul sěŭ, fiind mult maĭ departe de Sucéva Doljesciĭ de cât *Joldesciĭ*. Pentru acest din urmă cuvînt, satul *Dulcesciĭ* ce pune A Treb Laurian în loc de *Joldescĭ*, ni se pare cu desăvîrșire neadeverit și greșit (*Istoria Românilor*, edit. 1869, Bucurescĭ, pag. 302).

(2) *Orbic* în ținutul Némțu, plaiul Bistrița, comuna Costișa și Buhuș Se numesce și *Hârlițeștĭ* (Frunḑescu, op. cit. pag. 334.)

D-l Bogdan ne spune că în copia sa este Арбикъ (*Arbic*), dar că acésta este o greșélă Eŭ cred că póte se pronunță și *Arbic*.

(3) *Letop Moldov.* tom I. pag 118 edit Iașĭ 1852.

mulţĭ călugărĭ la *Direptate...*» aŭ: *la locul ce se chiamă Direptate* (1).

De multe orĭ m'am întrebat: ce să fi fost *Direptate?*

Uniĭ istoricĭ cred că *Direptate,* unde Ştefan cel Mare a fost aclamat Domn Moldoveĭ, în ḑiua de 12 Aprilie 1457, erà un câmp deschis *la porţile cetăţeĭ Suceveĭ,* şi că aicĭ, ales fiind Ştefan Domn, *intră în Sucéva* (2). Şincai ḑice: «după ce aŭ învins Ştefan pe Petru Aron Vodă s'aŭ strîns boeriĭ ţĕriĭ marĭ şi micĭ şi altă curte măruntă dimpreună cu Teoctist Mitropolitul şi cu mulţĭ călugărĭ *la locul* ce se chiamă Дрептате, şi cu voea tuturor aŭ rădicat Domn ţĕriĭ pe Ştefan, şi *ungându-l* de Domnie Teoctist Mitropolitul, acolo aŭ luat Ştefan steagul Ţĕriĭ, *şi aŭ mers la scaunul Ţereĭ în Sucéva*» (3). Aice Şincai face o greşală traducênd cuvîntul *pomăzuit de Domnie,* prin *l'aŭ uns de Domnie... pomăzuit,* moldovenesce, vra să ḑică *menit, destinat, votat,* ear nu *uns* şi nicĭ puteà *unge* Teoctist Mitropolitul pe Stefan pe drumurĭ saŭ în mijlocul câmpuluĭ. *Ungerea* Domnilor se făceà în biserică, în altar. Gheorghe Asaki a socotit că *Dreptate se ḑiceà Adunarea care alegeà pe Domniĭ Ţĕriĭ* (4). Editorul şi traducĕtorul frances al textuluĭ luĭ Gr. Ureche, d-l Emile Picot, ḑice: «Nous avons vainement cherché *Dreptate* dans les dictionnaires géographiques. Comme nous le fait remarquer M. A. Lambrior, ce nom *pourrait s'appliquer* à *un champ* situé aux portes de Suceava dans lequel le successeur d'Etienne fut proclamé en 1504» (5). Şi tot d-l Picot, în urmă, neîndestulat cu deslușirea ce o dă maĭ sus, ḑice în alt loc: «*Direptate* endroit où les princes de Moldavie tenaient leurs lits de justice» (6).

Alţiĭ cred că *Direptate* erà ceea ce aŭ fost la Saxonĭ *Mallum,*

---

(1) Veḑĭ manuscriptele din Academia Română, No 238 cap 20, fila 57, No 353, cap 24, fila 138, No 253, cap 20, fila 60, No 254, cap 20, fila 44 Acest din urmă manuscript ḑice «*la locul unde se chiamă Dreptate.*»

(2) Tocilescu, *Manual de istoria Română,* part I şi II, pag 140 Bucurescĭ 1886

(3) Şincai; *Chronica Românilor,* tom II, pag. 33, edit Iaşĭ 1853.

(4) *Calendar* pe 1854, pag. 101. Iaşĭ

(5) Emile Picot, *Chronique de Moldavie, depuis le milieu du XIV siècle jusqu'à l'an 1594, par Gr. Ureche Texte roumain avec traduction française, notes historiques, tableaux généalogiques, glossaire et table,* pag. 92—93. Paris 1878.

(6) Emile Picot, op cit. in tabl materiilor, pag. 616.

Mallus, adică «publicus conventus, in quo majores causae disceptabantur, judicioque maioris momenti exercebantur a Comitibus, Missis dominicis, aliisque judicibus...» de la cuvîntul german *Mael*, care vrea să dică *Congregatiune* saŭ *Convivium;* saŭ de la cuvîntul saxon *Mael* care vrea să dică *jus*, *lex, judicium* (1).

Aceste presupunerĭ nu pot însă rĕspunde la întrebarea *Ce a fost direptate?* Dacă Saxoniĭ aveaŭ *Mallum*, dacă regiĭ Franciеĭ aveaŭ *lit de justice*, acésta óre póte îndeplinì pe chronicarul Moldoviĭ Ureche? póte fi o dovadă că și Moldoveniĭ aŭ avut *mallum* și *lit de justice?*.... Las'a dice că nicĭ la *mallum* nicĭ la *lit de justice* nu se alegeaŭ Regĭ, și că prin urmare, chiar analogia istorică lipsesce. Am vĕdut maĭ sus definițiunea cuvîntuluĭ *mallum*, iar încât privesce *lit de justice* iată ce dic autoriĭ: «*Lit de justice* (*Tribunal iudiciarium*) c'est lorsque le Roi est au Parlament assis sur son trône. Le Roi ne tient son lit de justice que pour des affaires qui concernent l'Etat» (2). «*Lit de justice,* trône sur lequel s'asseoit un Roi rendant la justice. Dans le moyen âge *lit de justice* ou *lit de parement,* lits ornés d'une façon particulière, qui étaient dans la chambre à coucher du Roi; car c'était là que le Roi faisait ses receptions solenneles; particulièrement trône sur le quel le Roi s'asseyait dans le Parlement de Paris, lorsqu'il y tenait une séance solennelle. La séance même» (3).

Pentru ce, în tot șirul letopisețelor nóstre, în tot șirul alegerilor Domnilor la Suceava, nu se maĭ vorbesce nicĭ o dată de *Direptate?*... Să observăm încă că *Direptate* n'a putut fi un câmp la porțile Suceveĭ, căcĭ cronicarul Ureche dice: Ștefan aŭ strîns boeriĭ..... *la Direptate*.... și de acolo *aŭ mers la Sucéva*. Sucéva prin urmare nu erà acolo, erà departe, și cronicarul nu dice: *aŭ intrat*, ci *aŭ mers* la Sucéva..

(1) Du Cange, *Glossarium mediae et infimae latinitatis*, edit. Henschel, tom IV, pag. 208 — 209 Paris 1845.

(2) Pierre Richelet, *Dictionnaire de la langue française ancienne et moderne,* tom II, pag. 346 Basle 1735

(3) Littré, *Dictionnaire de la langue française,* tom. III, pag 322. Paris 1873

Nu póte fi earăşĭ nicĭ o identitate între *Direptate*, unde a fost aclamat Ştefan cel Mare, şi câmpul saŭ maĭ bine ḑicênd ***tabăra*** de lângă porţile Suceveĭ, unde s'aŭ certat ostaşiĭ luĭ Ştefan cel Mare, fiind la patul morţiĭ, socotind cine să fie Domn Moldoveĭ după el; căcĭ iată cum istorisesce acéstă întîmplare medicul *Leonardo de Massari*, martor ocular. Reproduc traducerea d luĭ Esarcu: «Ştefan lăsând doĭ fiĭ, unul maĭ mare în Moldova, şi altul maĭ mic petrecĕtor în Constantinopole, pe lângă Sultanul, toţĭ se temeaŭ ca nu cum va Turciĭ să se încerce cu forţa să pună la Domnie pe acest din urmă. Ştefan, *în ultimele sale momente*, avênd rane pe picióre, carĭ de o dată începură a se întinde aşa de mult în cât mediciĭ Veneţianul Ieronim de la Cesena şi un Evreŭ de la Hanul Tătăresc aŭ fost silıţĭ a recurge la ardere pentru reducerea ranelor, şi consideraŭ casul ca mortal, boeriĭ s'aŭ apucat a se certà despre alegerea unuĭ noŭ Domn, uniĭ preferând pe cel maĭ mare fiŭ, alţiĭ pe cel maĭ mic, ce se afla în Turcia. Acestea ajungênd la urechile luĭ Ştefan, pe când era aprópe în agonie, el s'a arĕtat la mórte, ca şi în viéţă şi în sănătate, grozav şi înţelept în acelaşĭ timp; decĭ, cum aŭ înţeles desbinările, porunci să fie dus cu patul *în câmp (in campum)*, unde se aflaŭ toţĭ aĭ seĭ, şi capiĭ amânduror facţiunilor, şi acolo poroncind să prindă şi să taie pe principaliĭ agitatorĭ, ţinù tuturor un discurs, declarând că ştie că móre, şi nu-ĭ împedecă pe dînşiĭ de a alege la domnie pe orĭ-cine vor voì dintre fiiĭ seĭ, dar doresce ca să fie cel maĭ vrednic de a apĕrà ţara; atuncĭ toţĭ aŭ aclamat pe fiul cel maĭ mare; atuncĭ îl duse în curtea sa şi i-aŭ jurat credinţă, şi aşà, înainte de mórte, Ştefan l'a urcat pe tron După aceea muribundul eroŭ s'a întors pus iar în pat, şi peste douĕ ḑile a murit, urmându l la domnie acel fiŭ.» Iată şi textul:

. . . . Tandem questo vene al orechie de Stefano Vayvoda el qual erra propinquus morti qual cossi come in vita et sanita ita in morte mostro esser et terribile et prudente, quia cum intellexit dissensiones statim *fecit se portare in campum* dove erra tutti li soi et principes factionis utriusque li fe pigliar tutti et li fe morir.

Tunc habuit orationem che lui cognosse che le per morir in breve et che nol pol piu reger et defenderli, ita che lui non volea altro nisi che lhor elezesseno uno signor el qual paresse a lhor che fosse piu atto a rezerli et defenderli da li inimici et che esso non proponera piu uno fiolo che l'altro; alhora tutti elexeno el fiol primogenito che erra apresso di lui, quello el qual lui volera et sic esso iterum si fe portar fora et messe el fiol in sedia sua et fe zurar tutti fidelita et sic ante mortem creavit filium Vayvodam, poi torno in lecto et in do zorni reddidit spiritum et poi morite. (1)

Din tóte acestea nu se adeveresce de loc presupunerea d-luĭ Picot.

Cuvîntul *campus* vrea să ḑică *tabăra*, cum se ḑice franțuzesce *camp* iar nu *champ*. Boeriĭ, pe atuncĭ totĭ oștenĭ, eraŭ în tabără, cercând ambele partide să întăréscă óstea pentru candidațiĭ lor la Domnie.

In vara anuluĭ 1887, aflându-mĕ la Mirceștĭ, V. Alecsandri m'a pus, într'o ḑi, să-ĭ citesc și să-ĭ traduc romănesce, două urice slavonescĭ, carĭ fac parte din documentele vechĭ ale moșieĭ sale *Mircescĭ*, căcĭ nicĭ odată V. Alecsandri nu mĕ lăsă fără să lucrez, câte ḑile ședeam cu el la Mirceștĭ. Am dat peste un uric de la Bogdan Voevod, fiul luĭ Lăpușnénul, *strănepotul luĭ Stefan cel Mare,* din 13 Iulie 1571. Acest uric întăresce stăpânirea moșielor *Cosmescĭ* și *Mircescĭ,* Stancăĭ, Magdalineĭ, Anghelineĭ și Mariicăĭ, fetelor luĭ *Lucin Dereptate* (Дочки Лȣчинн Дерептатє), strănepótelor luĭ *Jurgea Cozmescu,* care moșiĭ (ḑice uricul) le-a avut străbuna lor Stana *de la Ștefan Voevod cel bĕtrîn, strămoșul Domnieĭ mele.*

Acest uric este scris frumos slavonesce pe pergament, și pecetea domnéscă bătută în céră atîrnă de un șnur de mătase roșie, prins de uric, închipuind semnul sfinteĭ crucĭ. Iar al doilea uric de la Ieremia Moghilă voevod întăresce cuprinderea celuĭ de maĭ sus

Eată cuprinderea acestuĭ uric slavonesc, tradus de mine la 1887, din cuvînt în cuvînt românesce.

«Cu mila luĭ Dumneḑeŭ *Noĭ Bogdan Voevod* domn țĕriĭ Moldoveĭ, sciut

(1) C. Exarcu, *Stefan cel Mare, Documente descoperite în Archivele Vențieĭ,* pag. 101—104 Bucurescĭ 1874.

facem cu acéstă carte a nóstră tuturor care o vor vedé saŭ o vor audi cetindu-se: iată acești adevěrați Stanca și sora eĭ Magdalina și Anghelina și Mariica fiicele luĭ *Lucin Lereptate*, strănepótele Staneĭ feteĭ luĭ Jurgea Cozmescul, le-am miluit cu osebita nóstră milă, le-am dat și le am întărit lor de la noĭ în pămîntul nostru Moldovenesc ale lor drepte otcine și moșiĭ, pe care le aŭ avut cu drese de întăritură străbuna lor Stana de *la strămoșul domnieĭ mele bătrânul Ștefan Voevod, două sate pe Siret* anume *Cozmeștiĭ* unde aŭ fost Bratul, și jumětate din pod ce este pe Siret, și *Mirceștiĭ* unde aŭ fost Oana. Aceste tóte sus scrise să le fie lor și de la noĭ uric și cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților și strănepoților lor și prosturașilor lor și la tot némul lor care li se va alege maĭ aprópe nereșluit nicĭ odinióră în vecĭ. Iar hotar acestor sus dise sate anume *Cozmeștiĭ* unde aŭ fost Bratul, și jumătate din pod, și *Mirceștiĭ* unde aŭ fost Oana, să le fie lor după vechiul hotar pe unde din vecĭ aŭ trăit. Și întru acésta este credința Domnieĭ nóstre sus-scrisuluĭ Noĭ Bogdan Voevod și credința prea iubiților frațĭ aĭ Domnieĭ nóstre Michail, Petru și Constantin, credința boerilor noștri. credința luĭ pan Zbierea Vornic, și credința luĭ pan Crăciun Vornic, și credința luĭ pan Ion Karaghiuzeli, și credința luĭ pan Cozma Murgu, și credința luĭ pan Sava și pan Turcu părcălabĭ de Hotin, și credința luĭ pan Pașcu și pan Tudoran părcălabĭ de Némțu și credința luĭ Pan Coste și pan Porosece părcălabĭ de Tîrgul-noŭ și credința luĭ pan Vasilie portar de Sucéva, și credința luĭ pan Toader Spătar, și credința luĭ pan Jurgea Visternic, și credința luĭ pan Dinga postelnic și credința luĭ pan Moghila Ceașnic, și credința luĭ pan Vâscan stolnic, și credința luĭ pan Arvat comis, și credința tuturor boerilor noștri Moldovenescĭ marĭ și micĭ. Iar după viéța nóstră cine va fi Domn țěriĭ nóstre moldovenescĭ din copiiĭ noștri saŭ din frațiĭ noștri, saŭ din némul nostru, saŭ iarășĭ pe cine Dumnedeŭ va alege să fie Domn țěriĭ nóstre Moldoveĭ, acela să nu strice dania nóstră și întăritură, ci maĭ ales să împuternicéscă și să întăréscă. Și spre maĭ multă putere și întărire despre acésta, am poruncit credinciosuluĭ nostru pan Gavriil mareluĭ logofăt se scrie și pecetia nóstră să o anine de acéstă adevěrată carte a nóstră. Aŭ scris în Sucéva Simion Popa, la aniĭ 7079 Iunie 13» (1).

Al doilea uric, scris tot slavonesce, de la Ieremia Moghila Voevod, din 22 Martie 7113 adecă 1605, întăresce trecerea acestor proprietățĭ Cozmeștiĭ și Mirceștiĭ în alte mânĭ, numesce iarășĭ pe avutorul de maĭ nainte. numaĭ în loc de *Lucin Dereptate*, acest uric

(1) 7079 adică 1571.

scrie Luca *Dreptate* **Лѹка Дрептате**. Uricul, fórte lung, l'am tradus tot la 1887.

Iată o parte:

«Cu mila luĭ Dumneḑeŭ noĭ **Іѡ** Eremia Moghila Voevod Domn ţĕriĭ Moldoveĭ. Cunoscut facem cu acéstă carte a nóstră la toţĭ, carĭ o vor vedé saŭ o vor auḑì citindu-se· iată aŭ venit înaintea nóstră şi înaintea tuturor boerilor noştri moldovenescĭ marĭ şi micĭ sluga nóstră Cozma Ciocârlie şi frate-seŭ Ştefan şi sora lor Iordosia şi Anna, copiiĭ luĭ Gafon, şi veriĭ lor Rusul şi frate-sĕŭ Toader, feciorii luĭ Condrea, nepoţiĭ Stancăĭ şi strenepoţiĭ luĭ *Luca Dreptate* şi restrenepoţiĭ luĭ Jurjea Cozmescul (**Ѣ нѹци Станки и прѣѡнѹци Лѹки Дрептате и прѣпрѣѡнѹци Жѹржи Козмъскѹл**) de buna lor voe şi de nimene îndemnaţĭ şi nesiliţĭ, şi aŭ vîndut a lor dréptă otcină şi moşie din drese ce aŭ avut străbunul lor Jurjea Cozmescul de la bătrînul Petru Voevod, şi de întâritură de la bătrînul Ştefan Voevod, a patra parte din satul *Cozmeştiĭ* şi satul *Mirceştiĭ*, aceste le-aŭ vîndut credinciosuluĭ nostru pan Nicóră Prăjescul logofăt şi *cneghineĭ sale* (1) Maria....» etc. etc. etc. şi aşa înainte uricul pune pe toţĭ avutoriĭ de maĭ înainte, cum aŭ vîndut fie-care tóte părţile lor din Cozmeştĭ şi din Mirceştĭ. — Uricul este scris în Suceava de cunoscutul uricar *Arsenie Nebojatco*, la 1605 (7113) Martie 22.

Din aceste doue urice se vede că **Дирептате** saŭ **Дерептате** erà un nume vechiŭ de familie în Moldova; că sub Ştefan cel Mare, şi maĭ înainte, trăià un *Luca Dereptate*, după care probabil şi moşia sa se numise *Direptate*, după obiceiul dovedit de Vodă Dimitrie Cantemir, ce aveaŭ boeriĭ, în vremile de demult ale Moldoveĭ, — să-şĭ dea numele lor moşiilor lor, carĭ le eraŭ dăruite de Domnĭ pentru vitejie (2), şi că Ştefan Vodă, mergênd din biruinţă în biruinţă, după bătăliile de la *Joldescĭ* şi de la *Orbic*, în carĭ a risipit şi a ucis pe Petru Aron Vodă, adunând la *Direptate* pe boerĭ marĭ şi micĭ şi altă curte măruntă, împreună cu Teoctist Mitropolitul şi cu mulţĭ călugărĭ, la *Direptate*, le-aŭ propus, şi eĭ l'aŭ aclamat într'o unire Domn Moldoveĭ; iar apoĭ de aice, adecă dela *Dereptate, aŭ mers la Sucéva*, la scaunul Domnesc. De aice

(1) Adecă *soţieĭ sale*.
(2) Letop. Moldov. tom. I, pag 162 —*Descriptio Moldaviae*, Cap. XIII, pag 107

vine probabil și deosebirea între texte: unele pun suirea pe tron a luĭ Ștefan cel Mare la *12,* iar altele la *13 Aprilie* 1457. La 12 ar fi fost aclamat la *Dereptate,* iar la 13 a intrat și s'a suit pe tron la *Sucéva*

Iată, Domnilor Colegĭ, ce am avut a spune despre **Лѹчин** saŭ **Лѹка Дерептате,** care ne amintesce acea strălucită ḑi și localitate, în care, luĭ Ștefan cel Mare, poporul Moldoveĭ

«I-a pus în cap coróna și buzduganu 'n mână....»

cum ḑice poetul național, la care am găsit la 1887, cum v'am arătat maĭ sus, aceste unice urice, cunoscute până astă-ḑĭ carĭ vorbesc despre **Дерептате.**

Se sperăm că cercetărĭ ulterióre, printre documentele și numele vechĭ ale satelor și ale cătunelor dintre *Orbic, Joldeștĭ, Doljeștĭ* și *Suceava,* ne vor arătă lămurit, într'o ḑi, acéstă localitate atât de importantă de a fi cunoscută, unde *s'a pomăzuit* Domn Moldoveĭ cel maĭ vitéz și cel maĭ înțelept suveran din Europa și din Asia din ḑilele de atuncĭ.

Reproduc și slavonește textele, în întregimea lor, a acestor douĕ urice.

I.

Млстїю Бжїею мы Бѡгдан Воевод гпрь земли молдскои. Знаменито чиним иссим листом нашим вьсѣм кто нанем вьзрит или чтоучи его оуслышит ѡт тоти ѝстинныи Станка и сестри еи мъгдълина и ангелина и марїнка дочки лѹчи́ни дерептате, прѣѡнѹчята стани дочки Жоуржи Козмъскѹл, жаловали есми их ѡсобною нашею млстїю, дали и потврьдили есми им ѡт нас оу нашеи молдавскои земли, их правїи ѡтнини и дѣднини и спривилїе за потврьждение що имала прѣбаба их стана ѡт прѣдѣда гдсвоми стараго Стефана Воевод, два села на Сирѣт на имѣ Козмещїи где был Братоул, и половина ѡт Брод що оу Сирѣт, и Мирчещїи где был Ѡана, тое вьсе вишеписанное како да есть им и ѡт нас оурик и сь вьсем доходом, им и дѣтем их и ѡнѹчатом их и прѣоуноучатом их и прапроуратом и вьсемоу родѹ их кто им изберет на и ближнїи непороушено николиже на вѣкы. А хотар тѣм прѣречиным селам на имѣ Козмещїи

где бил Братоул и половина шт брод и Мирчещим где был Шана, да есть по старомꙋ хотарю покоуда из вѣка шживали. Я на то есть вѣра нашего гсдва више писаннаго мы Богдана воевода, и вѣра прѣвъзлюбленных братїи гсдвми михаилъ петръ и константин, вѣра бояр наших вѣра пана Звiарѣ дворника, и вѣра пана Кръчюн дворника, и вѣра пана Iшн Карагюзѣли, и вѣра пана Козма Моургꙋ, и вѣра пана Сава и пана Тоурча пръкалабове хотинскых, и вѣра пана Пашка и пана Тоудорана пръкалабове немецких, и вѣра пана Косте и пана Поросѣча пръкалабове новоградских, и вѣра пана Василiе портарѣ Сꙋчавскаго, и вѣра пана Тоадера спътарѣ, и вѣра пана Жоуржи вистерника, и вѣра пана Динги постелника и вѣра пана Могили чашника. и вѣра пана Бъскана столника, и вѣра пана Ярвата комиса, и вѣра въсѣх бояр наших молдавскыхъ великыхъ и малых. Я по нашем животѣ кто боудет гспдръ нашей молдавской земли, шт дѣтiи наших или шт братiи наших или шт нашего рода или пак боуд кого бгъ изберет гспдрем быти нашей молдавской земли, тот би им не порꙋшил нашего даанїе и потвръжденiе, анꙋ... оутвръдил и оукрѣпил. Я на болшее крѣпост и потвръжденiе томꙋ велѣли есми нашемоу вѣрномоу паноу Гаврiилоу великомоу логофетоу писати и наша печат привѣсити ксемоу истиномоу листоу нашемоу.

пис оу Соучавѣ Симишн папа
вл҃т ҂зоѳ юл. гі д҃нь.
(la anul 7079 [1571] Iulie 13)

(Pecete atîrnată cu şnur de mătasă roşie).

II.

Млстїею Бжїею ми Иw Еремiа могила вwевд Гспръ земли молдавской. Знаменито чиним исим листом нашим всем кто на не възри или чточiи его ꙋслишит. шж прiидоша прѣд нами и прѣд ꙋсими наши молдавскими болѣри великими и малими наши слꙋги Козма Чокрълiе и брат его Щефан и сестра их Iшрдосiа и Янна дѣти Гафони и племениковe их Рꙋсꙋл и брат его Тоадер сновe кондри внꙋци Станки и прѣшнꙋци Лꙋки Дрептате и прѣпрѣшнꙋци Жюржи томъскꙋл по их доброю воли и никем непонꙋждени и анипрпсиловани и продали их правою шчинꙋ и дѣдинꙋ ш привилии что имал прѣдѣд их Жюржа томъскꙋл ш стараго Петра воеводи и запотвръжденiе шт стараго Стефана воеводи четвръ-

тою часть села Козмеци и села Мирчеци и съ мѣсто замани ꙋ Сирѣт и съ половина порам что ꙋ волость Сꙋчавскои, та продали нашемꙋ вѣрномꙋ пан Никоаръ Пръжъскꙋла логофет и кнѣгини его Маріи за два сто талер сребрънихъ. И штом такождере пріидоша прѣд нами Ярвасіа дочка Ангилини и сестриничеве еи глигорча и тоадер сн҃и трꙋхани вꙋнꙋци Ангелини цинцъроае прѣшнꙋки станки паки по их доброи воли и продали их правою ѿнинꙋ и дѣдининꙋ из тих вышеписанних селове четвръ-тои част ѿ козмеци и ѿ мирчеци и съ бродзамани ꙋ Сирѣт и съ пором та продали тиж нашмꙋ вѣрномꙋ никоар пръжескꙋла логофет и кнѣгини его маріи за двѣ стоталеер сребрънихъ из тих вишъписаних привиліах. И штом тиж пріидоша прѣд нами слꙋга наш' ионашко сн҃ гаврил' цинцара и ангелини вꙋнꙋки станки, и тодосіа дъщꙋ ангелини шнꙋка мърики и прѣ-шнꙋка станки пакиж по их доброю волю и продали их правою ѿнинꙋ и дѣдининꙋ тиж четвръта част ѿ Козмеци и ѿ Мирчеци и съ брꙋдзам-ли҃т ꙋ Сирѣт и съ пором але Иошашко ви било викꙋпленіе ѿцꙋ его гаврил цинцар половина ѿ тоа четвръта част ѿ Козмеци и ѿ Мирчеци за сто талер личних ѿ племеник его кодрѣ сн҃ъ мърики вꙋнꙋки Лꙋки Дрептате, та продали тиж нашемꙋ вѣрномꙋ никоар логофет за два ста талер личних из тиж же привиліах. А паки пріидоша прѣд нами кондрѣ и сестра его келсіа дѣти мъгдълини и сестриничеве их василіе и кр҃стина дѣти . . . . . . пападіи, и тодосіа дочка лꙋпꙋла въшнꙋци Станки и прѣшнꙋци Козми Дрептате, и прѣпрѣшнꙋчата жюржи томъскꙋла пакиж ѿ их доброи воли и продали их права штнина и дѣдинина и тоа четвръттаа част шт Козмеци и шт Мирчеци и съ брꙋдзамани ꙋ Сирѣт и съ пором та продали тиж нашемꙋ вѣрномꙋ никоар логофет и кнѣгини его Маріи за двѣ сто талер съребрених из тиж же привилиах вишеписанных и заплатили им спълна. И штам тиж пріидоша прѣд нами сора пападіа и сн҃ъ еи ионашко и шдокіа жена флори дъща агафіи вꙋнꙋка мърини и племениковe их тꙋдоара дочка Грозав и Иошашко и братіа его Гаврил и Аница и Антиніа и Кирѣна сн҃ове Агафіи и тиж племенник их Драгꙋшан сн҃ъ илисади вꙋнꙋк мърини и Аѯиніа и сестри их Аница и Порхира сн҃и въсканꙋ и поп цефан сн҃ъ іаким вътава вꙋнꙋк мъндри и шдокіа пътръшае и дѣти еа настасіа вꙋнꙋци аврълмъскꙋла прѣшнꙋци. . . . по их доброю волю и продали их правою ѿнинꙋ и дѣдининꙋ шт их привилие что имали. . . . . ѿ. . . . . воеводи ѿ всего село крълици шестои часть въсѣ част попецим и съ мѣсто застави и замани что ꙋ волост немецкомꙋ та прꙋдали тиж нашемꙋ вѣрномꙋ никоаръ пръжескꙋ҃л логофет и кнѣгини си маріи за двѣ сто и двадесат талер сребрѣних. и штоле тиж пріидоша прѣд нами гафтона и дъща еи цонца и иѡн и брат его дꙋмитрꙋ и толдер и сава сн҃ове тодосіи и мърика жена ионꙋц и съ

своими дѣти что бѣше им викѹпленїе ѿ герман и ѿ брата его андроник сн҃ове. . . . . и кр҃стина жена н҃итор и ѿ сн҃ве еи иѡн и василие что бѣше нистрѡви кѹпежна ѿ мърика жена петри, пакиж по их доброю волею и продали. их правою ѿчинѹ ѿ тогож вишеписаннаго привилие ѿ село кръланци ш҃етои част, част Чюреин и съ мѣсто застави и за млини что било едним из них задѣднинѹ ѿ сїа част чюреицим а иншим било викѹпление ѿ тоих част чюреицим та продали тих нашемѹ вѣрномѹ никоар логофетѹ и кнѣгини си марїи рады двѣсто и двадесѧт талер личних. и тиж прїиде прѣд нами антимїа дочка гѹги пакиж по его доброю воли и продали свою правѹ ѿчинѹ и дѣтинѹ ѿ тѡж село кръланци ѿ ш҃етою част петна ча҃т гѹги из тих привилиах тѹ продали тиж нашемѹ вѣрномѹ никоаръ логофет и кнѣгини си марїи за петдесѧт талер личних. и ѡтом тиж прїиде прѣд нами драгна дочка дана вистѣрника такиж по еи доброю волю и продала своа права ѿчина и викѹпленїе отцѹ еи из привилие что имал закѹнежно ѡтец еи дан вистѣрник ѿ стараго петра воеводи една селище на имѣ сирбїи по Болдеци на потоцѣ бръклецим что ѹ волѡст Сѹчавской та продала тиж нашемѹ вѣрномѹ никоаръ логофет и кнѣгини си марїи за двѣста ѹгорских жолтих и заплатили въси исплана ѿ прѣд нами и прѣд нашими болѣри тѣм ради въси тїи вишеписаннїи селове и части за ѿчини како да ест тим вишеписанним Никоар пръжъскѹл логофет и кнѣгини си марїи и ѿ нас ѹрик и ѿчини съ въсем доходом им и дѣтим их и ѡнѹчатом их и прѣѡнѹчатом и прѣщѹрѣтом и въсемѹ родѹ их ктож им изберет наиближнїи непорѹшенно им николих на вѣки. А хотар тим вишеписанним селам и части за ѿчини да ест на части како изберет а ѿ сторони да ест по своими старами хѹтари на кѹда из вѣка ѡживали. А на то ест вѣра нашего г҃ва ни вишеписаннаго ми Iѡ Еремїа могила воеводи и вѣра прѣвъзлюбленних и срдчних чад г҃ва ми Iѡ Константина воеводи и Алеѯандра воеводи и вѣра болѧръ наших вѣра пана Нистор Ѹрѣке великаго дворника долнѣи земли. вѣра пана кр҃ти великаго дворника горнѣи земли. вѣра пана гиѡргїи пръкълаба хотинскаго. вѣра пана Гиоргїе и Иѡнашко пръкълабов немецких. вѣра пана Маноли и Родна пръкълаби романских. вѣра пана Бъскана ѿраш гетмана и пръкълаба Сѹчавскаго. вѣра пана Бръновскїи постелника. вѣра пана Бѣверице ситарѣ. вѣра пана Кързимана чашника. вѣра пана Глигорие столника. вѣра пана Симион Строич вистѣрника, вѣра пана Германа комиса. и вѣра въсех боѧровъ наших молдавских великих и малих. А понашем животѣ кто бѹдет г҃дар . .

. . . .

дали и ѹкрѣпили, за нед они себе кѹпили. . . . .

. .

А на болшее крѣпост и потвръждениє томꙋ въсемꙋ вишеписанномꙋ велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ и почтенномꙋ болѧрѣмꙋ панꙋ Лꙋпꙋл Строич великомꙋ логофет писати и нашю печат привезати късемꙋ истинномꙋ листꙋ нашемꙋ.

† писал Арсениє Небожатко ꙋ Сꙋчавѣ вл҃то ҂зрг҃і мс҃ца март кв҃ дни.

(la anul 7113 [1605] Martie 22)

(Pecetea a fost atîrnată cu șnur, dar lipsesce fiind ruptă)

Din acest hrisov se vede că Mircescii și cele-lalte moșii făceaŭ parte la 1605 din ținutul Suceveĭ.

Anexă.— La pag. 235.

CALCULAREA IN MOD ELEMENTAR A ARIILOR POLIGOANELOR REGULATE CONVEXE

DE

I. GHIBALDAN

1. Să considerăm un poligon regulat convex de un numĕr óre-care de laturĭ. Se cunósce expresiunea valoriĭ uneĭ laturĭ în funcţiune de raḑa circumferinţeĭ în care acest poligon e înscris. Aşa, însemnând cu a laturea poligonuluĭ regulat, cu R raḑa circumferinţeĭ, avem pentru :

(1).

Triunghiul ecuilateral	$a=R\sqrt{3}$
Pătrat	$»=R\sqrt{2}$
Pentagon	$»=\frac{R}{2}\sqrt{10-2\sqrt{5}}$
Exagon	$»=R$
Octogon	$»=R\sqrt{2-\sqrt{2}}$
Dodecagon	$»=\frac{R}{2}(\sqrt{6}-\sqrt{2})$
Pentedecagon	$»=\frac{R}{4}(\sqrt{10+2\sqrt{5}}+\sqrt{3}-\sqrt{15})$

. . . .

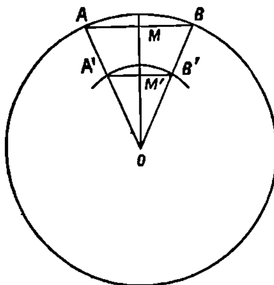

Fig. 1

Pentru a găsi aria unuĭ poligon regulat convex voiŭ procedà prin discomposiţiune şi anume voiŭ luà, ca elemente ale discompuneriĭ, triunghiurile. Pentru acésta, fie O centrul circumferinţeĭ de raḑa R, AB laturea poligonuluĭ regulat. Este evident, că unind centrul O cu vîrfurile poligonuluĭ regulat, se va discompune aria poligonuluĭ în atâtea triunghiurĭ, câte laturĭ are poligonul. Prin urmare, cal-

culând aria unuia din aceste triunghiurĭ şi multiplicând cu numĕrul laturilor poligonuluĭ, vom avé aria poligonuluĭ regulat.

Pentru a calculà aria triunghiuluĭ *OAB*, din centrul *O* cu o radă *OA'* egală cu unitatea, voiŭ descrie o circumferinţă care va tăià laturile triunghiuluĭ *OAB* în punctele *A'* şi *B'*. Triunghiurile *OAB* şi *OA'B'* sunt asemenea şi avem:

$$\frac{A'B'}{AB}=\frac{OA'}{OA},$$

de unde substituind,

$$OA'=1,\ OA=R,\ AB=a,$$

vine:

$$(2).\ A'B'=\frac{a}{R}.$$

Valorile luĭ *A'B'* relative la diferitele poligóne regulate convexe se vor scrie imediat cu ajutorul tablouluĭ (1), ast-fel pentru:

(3).

Triunghiul ecuilateral		$A'B'=\sqrt{3}$
Pătrat	«	$=\sqrt{2}$
Pentagon	»	$=\frac{1}{2}\sqrt{10-2\sqrt{5}}$
Exagon	»	$=1$
Octogon	»	$=\sqrt{2-\sqrt{2}}$
Decagon	»	$=\frac{1}{2}(\sqrt{5}-1)$
Dodecagon.	»	$=\frac{1}{2}(\sqrt{6}-\sqrt{2})$
Pentedecagon	»	$=\frac{1}{4}(\sqrt{10+2\sqrt{5}}+\sqrt{3}-\sqrt{15})$
. . . .		

După o teoremă cunoscută,

$$\frac{\text{aria } AOB}{\text{aria } A'OB'}=\frac{\overline{AB}^2}{\overline{A'B'}^2}=\frac{a^2}{\overline{A'B'}^2},$$

de unde

$$(4).\ \text{aria } AOB=\frac{a^2}{\overline{A'B'}^2}\times\text{aria } A'OB'.$$

Cestiunea va fi resolvită, dacă vom cunósce expresiunea arieĭ $A'OB'$. Observăm, că ducênd OM perpendiculară la AB, vine

$$\text{aria } A'OB' = 2 \text{ aria } A'OM',$$
$$= 2 \times \frac{1}{2} A'M' \times M'O,$$
$$= \frac{1}{2} A'B' \times M'O.$$

şi cum

$$M'O = \sqrt{\overline{A'O}^2 - \frac{\overline{A'B'}^2}{4}} = \frac{1}{2}\sqrt{4 - \overline{A'B'}^2}$$

deci

$$(5).\quad \text{aria } A'OB' = \frac{1}{4} A'B' \sqrt{4 - \overline{A'B'}^2}$$

Substituind în (5) valorile luĭ $A'B'$ din tabloul (3), vom găsì aria $A'OB'$ corespundĕtóre la diferitele poligóne regulate. Se formézĕ ast-fel tabloul următor:

(6).	Triunghiul ecuilateral . .	aria A'OB'	$= \frac{\sqrt{3}}{4}$
	Pătratul	»	$= \frac{\sqrt{2}}{4}$
	Pentagonul	»	$= \frac{1}{8}\sqrt{10+2\sqrt{5}}$
	Exagonul	»	$= \frac{1}{4}\sqrt{3}$
	Octogonul	»	$= \frac{1}{4}\sqrt{2}$
	Decagonul	»	$= \frac{1}{8}\sqrt{10-2\sqrt{5}}$
	Dodecagonul	»	$= \frac{1}{4}$
	Pentedecagonul	»	$= \frac{1}{16}(\sqrt{10+2\sqrt{5}}+\sqrt{3}-\sqrt{15})$
	. . . .	. . . .	. . . .

Aceste resultate fiind obţinute, pentru a obţiné ariile poligónelor regulate, se vor combinà resultatele obţinute în tablourile (3), (6) şi formula (4), avênd grija de a înmulţì resultatul final cu un factor convenabil, care va fi numĕrul laturilor poligonuluĭ ce se consideră.

2. Un exemplu va pune în evidenţă simplitatea acestuĭ procedeŭ Să calculăm, ca aplicaţiune, aria octogonuluĭ regulat convex, vom avé aria octogonuluĭ regulat $= 8 \times$ aria AOB;
factorul convenabil e 8, iar

$$\text{aria AOB} = \frac{a^2}{2-\sqrt{2}} \times \frac{1}{4}\sqrt{2}$$

$$= \frac{1}{4} a^2 (\sqrt{2} + 1);$$

deci

$$\text{aria octogonuluĭ regulat} = 8 \times \frac{1}{4} a^2 (\sqrt{2} + 1)$$

$$= 2 a^2 (\sqrt{2} + 1).$$

Operând în mod analog pentru cele-lalte poligóne regulate, vom avé tabloul următor:

(7)

Triunghiul ecuilateral	$\frac{1}{4} a^2 \sqrt{3}$
Pătratul	a^2
Pentagonul	$\frac{1}{4} a^2 \sqrt{25 + 10\sqrt{5}}$
Exagonul	$\frac{3}{2} a^2 \sqrt{3}$
Octogonul	$2 a^2 (1 + \sqrt{2})$
Decagonul	$\frac{5}{2} a^2 \sqrt{5 + 2\sqrt{5}}$
Dodecagonul	$3 a^2 (2 + \sqrt{3})$.
. . . .	. . . .

Cum se vede, acest mijloc permite de a exprimà aria unuĭ poligon regulat convex în funcţiune de laturea a; înlocuind a cu valórea sa în funcţiune de R, vom avé:

$$(8)\left\{\begin{array}{ll}
\text{Triunghiul ecuilateral} \dots\dots & \frac{3}{4}R^2\sqrt{3} \\
\text{Pătratul} \dots\dots & 2R^2 \\
\text{Pentagonul} \dots\dots & \frac{5}{8}R^2\sqrt{10+2\sqrt{5}} \\
\text{Exagonul} \dots\dots & \frac{3}{2}R^2\sqrt{3} \\
\text{Octogonul} \dots\dots & 2R^2\sqrt{2} \\
\text{Decagonul} \dots\dots & \frac{5}{4}R^2\sqrt{10-2\sqrt{5}} \\
\text{Dodecagonul} \dots\dots & 3R^2 \\
\dots\dots & \dots\dots
\end{array}\right.$$

3. Cunoscința ariei triunghiuluĭ *AOB* a permis determinarea arieĭ poligonuluĭ întreg. Să însemnăm cu α aria sa, cu m numĕrul laturilor poligonuluĭ, cu S suprafața sa, vom avé:

$$(9) \quad S = m\alpha.$$

4 De altă parte, să însemnăm cu p perimetrul poligonuluĭ regulat, cu r apotema sa, se scie că:

$$(10) \quad S = \frac{1}{2}pr.$$

Este uşor a se probà echivalența expresiunilor (9) şi (10).

In adevĕr, avem:

$$(11) \quad p = ma$$

şi prin urmare

$$S = \frac{1}{2}m\,a\,r = m\left(\frac{1}{2}ar\right);$$

însă cum $\left(\frac{1}{2}ar\right)$ represintă aria triunghiuluĭ *AOB*, se vede că membrul al doilea este tocmaĭ $m\alpha$.

Dacă convenim a numi triunghiul *AOB*, *triunghiŭ caracteristic*, atuncĭ se vede că teorema relativă la suprafața unuĭ poligon regulat convex se maĭ póte enunță şi aşa:

Aria unuĭ poligon regulat convex este egală cu de atâtea orĭ aria triunghiuluĭ sĕŭ caracteristic câte laturĭ are.

5. Se póte da o expresiune generală pentru aria triunghiuluĭ caracteristic.

In adevĕr, expresiunea arieĭ unuĭ triunghiŭ în funcţiune de douĕ laturĭ şi unghiul cuprins între ele, dă în casul de faţă pentru aria în cestiune:

$$(12)\quad \alpha = \frac{1}{2} R^2 \sin \frac{2\pi}{m}.$$

Atuncĭ expresiunea (9) se va scrie sub forma

$$(13)\quad S = \frac{1}{2} mR^2 \sin \frac{2\pi}{m}.$$

6 Introducerea triunghiuluĭ caracteristic permite de a demonstrà cu multă uşurinţă teorema relativă la aria cercului.

In adevĕr prin definiţiune,

$$(14)\quad \text{aria cerculuĭ } R = \lim_{m=\infty} \text{ arieĭ } S$$

Insă expresiunea luĭ S o maĭ putem scrie

$$\frac{1}{2} mR^2 \sin \frac{2\pi}{m} = \pi R^2 \left(\frac{\sin \frac{2\pi}{m}}{\frac{2\pi}{m}} \right)$$

deci

$$\lim_{m=\infty} S = \text{aria cerculuĭ } R = \pi R^2.$$

7. Nu maĭ puţin avantagiósă e introducerea triunghiuluĭ caracteristic în problema transformăriĭ ariilor; e de ajuns a se considerà singur numaĭ acest triunghiŭ şi în urmă a multiplicà aria sa cu numĕrul părţilor.

8. Cu deosebire e importantă introducerea acestuĭ element fundamental în teoria *poligónelor deductive*, adecă a poligónelor carĭ se deduc unul din altul după o lege determinată.

Să daŭ un esemplu. Să consider triunghiul caracteristic AOB şi următorul sĕŭ BOC; să luăm B_1, un punct pe raḑa OB, în condiţiune ca distanţă OB_1 să fie egală cu cele $\frac{2}{3}$ ale raḑeĭ OB; să ducem B_1M_1, perpendicular la OB, vom formà un al doilea triunghiŭ $M_1OM'_1$ în care unghiul $M_1OM'_1$ e egal cu unghiul AOB. Făcênd aceaşĭ operaţiune pentru fie care triunghiŭ în care s'a descompus poligonul dat, vom obţiné un noŭ poligon regulat.

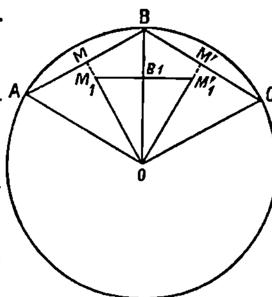

Fig. 2

Să numim α' aria triunghiuluĭ caracteristic $M_1 OM'_1$, vom avé imediat

$$(15) \quad \alpha' = \left(\frac{2}{3}\right)^2 \alpha$$

Făcênd aceașĭ operațiune asupra poligonuluĭ regulat $M_1 OM'_1$ vom obținé un al doilea poligon regulat de m laturĭ, și însemnând cu α'' aria nouluĭ triunghiŭ caracteristic, vine

$$(16) \quad \alpha'' = \left(\frac{2}{3}\right)^2 \alpha' = \left(\frac{2}{3}\right)^4 \alpha$$

Să presupunem, că am făcut n operațiunĭ de acest fel, vom avé

$$(17) \quad \alpha^{(n)} = \left(\frac{2}{3}\right)^{2n} \alpha$$

și este evident, că

$$(18) \quad \sum_{i=0}^{i=n} \alpha^{(i)} = \alpha \sum_{i=0}^{i=n} \left(\frac{2}{3}\right)^{2i}$$

In formula (18), înlocuind α cu valórea din (12), vine

$$(19) \quad \sin \frac{2\pi}{m} = \frac{\sum\limits_{i=0}^{i=n} \alpha^{(i)}}{\frac{1}{2} R^2 \sum\limits_{i=0}^{i=n} \left(\frac{2}{3}\right)^{2i}}$$

9. Să considerăm o a doua serie de poligóne regulate.

Să însemnăm pe OA punctele $A', A'', \ldots, A^{(n)}$, ast-fel ca distanțele

$$\left\{ \begin{array}{l} OA' = \frac{nR}{n+1},\ OA'' = \frac{(n-1)R}{n+1} \ \ldots\ldots. \\ OA^{(n)} = \frac{R}{n+1}; \end{array} \right.$$

prin aceste puncte să ducem paralele la AB; vom formà o nouă serie de poligóne regulate cu poligonul dat.

Să însemnăm aria $A'OB'$ cu α'_1, vom avé

$$\left\{ \begin{array}{l} \alpha'_1 = \left(\frac{n}{n+1}\right)^2 \alpha \\ \ldots \quad \ldots\ldots \\ \alpha_1^{(n)} = \left(\frac{i}{n+1}\right)^2 \alpha \end{array} \right.$$

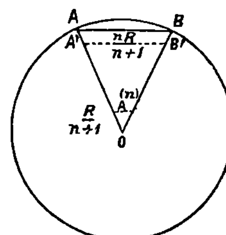

Fig 3

și insumând

$$(20)\quad \sum_{i=0}^{i=n} \alpha_1^{(i)} = \alpha \sum_{i=1}^{i=n+1} \left(\frac{i}{n+1}\right)^2$$

de unde, înlocuind α cu valórea din (12), vine

$$(21)\quad \sin\frac{2\pi}{m} = \frac{\sum_{i=0}^{i=n} \sigma_1^{(i)}}{\frac{1}{2}R^2 \sum_{i=0}^{i=n}\left(\frac{i}{n+1}\right)^{2i}}$$

10. Din comparațiunea expresiunilor (19) și (21), se deduce

$$(22)\quad \sum_{i=0}^{i=n} \sigma_1^{(i)} = \frac{\sum_{i=0}^{i=n}\left(\frac{i}{n+1}\right)^{2i}}{\sum_{i=0}^{i=n}\left(\frac{2}{3}\right)^{2i}} \times \sum_{i=0}^{i=n} \alpha^{(i)}$$

11 Pentru un al doilea mod de divisiune vom da alte două relațiunĭ și așa maĭ departe. Să presupunem că am făcut n divisiunĭ diferite, vom obținé un numĕr de $\frac{n\ (n-1)}{2}$ relațiunĭ distincte.

12. Se póte merge maĭ departe. Avem prin definițiune

$$\alpha = \left(\frac{1}{2}a\right) \times r$$

Se construesce un pàtrat de latura R, ast-fel ca:

$$(23)\quad R^2 = \left(\frac{1}{2}\ a\right) \times r$$

Operând în mod analog pentru α' . α'', $\alpha'_1 \ldots \alpha_{1^{n}}, \ldots$, formulele (18), (20) și cele carĭ se vor puté scrie, aplicând un mod de divisiune óre-care, se vor pune sub forma

$$
(24)\begin{cases}
\sum_{i=o}^{i=n} K_i^2 = \frac{1}{2} R^2 \sin\frac{2\pi}{m} \sum_{i=o}^{i=n} \binom{2}{3}^2 \\
\sum_{i=o}^{i=n} K_{1i}^2 = \frac{1}{2} R^2 \sin\frac{2\pi}{m} \sum_{i=1}^{i=n+1} \left(\frac{i}{n+1}\right)_{2i} \\
\ldots\ldots\ldots\ldots
\end{cases}
$$

și făcênd suma, în ipotesă că sunt *n* divisiunĭ, vine:

$$
(25)\quad \sum_{k=o}^{k=n-1} \sum_{i=o}^{i=n} K_{ki}^2 = \frac{1}{2} R^2 \sin\frac{2\pi}{m} \left[\sum_{i=o}^{i=n} \binom{2}{3}^{2i} + \sum_{i=1}^{i=n+1} \left(\frac{i}{n+1}\right)^{2i} + \cdots \right]
$$

Formula (25) conține expresiunea uneĭ duble sume în funcțiune de sume simple.

Resultatele ce se obțin, suposând că numĕrul *m* cresce la infinit, încă daŭ nascere la noue identitățĭ, etc.

2 Decembre, 1894.

Anexă. — La pag. 235.

DEMONSTRAREA UNEI PROPOSIŢIUNI ENUNCIATE DE PONCELET

DE

I. GHIBALDAN.

1. Ilustrul *Poncelet*, prin consideraţiunĭ geometrice, ce decurg din principiul luĭ *Carnot* relativ la legea semnelor, stabilise, că coeficientul algoritmic $\sqrt{-1}$ nu póte fi simbolul perpendicularităţiĭ uneĭ direcţiunĭ, în casul când curba considerată e o elipsă saŭ hiperbolă (1)

Pentru casul cerculuĭ, el caută să ridice dificultatea prin o aserţiune. «*une grave erreur analytique*» şi prin aplicarea uneĭ teoreme generale, care însă nu convinge maĭ mult.

Îmĭ propuiŭ să demonstrez acéstă proposiţiune şi pentru casul cerculuĭ, introducênd o noţiune, care a dat resultate de o extremă importanţă în analisă, — sensul positiv şi negativ al uneĭ ariĭ.

2. Consideraţiunea de arie positivă şi negativă se introduce ca un element esenţial în cestiunile relative la similitudinea figurilor; neţinênd sémă de acest element, putem comite erorĭ grave.

Să ilustrăm cele ḑise acì prin chiar construcţiunea, care a servit la admiterea faptuluĭ, că simbolul $\sqrt{-1}$ represintă simbolul perpendicularităţiĭ, cel puţin în casul cerculuĭ.

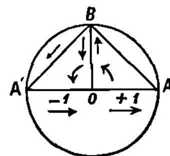

Fig.

Cercul OA are raḑa egală cu unitatea şi după figură:

$$(1) \text{ aria } AOB = \text{aria } A'OB;$$

(1) Poncelet, Applications d'Analyse et de Géométrie, II-ième tome, III-ième cahier (sur la loi des signes), page 196 et suiv.

dar

$$\begin{cases} \text{aria AOB} = \frac{1}{2}\ \text{OA}\times\text{OB} = +\frac{1}{2} \\ \text{aria A'OB} = \frac{1}{2}\ \text{OA'}\times\text{OB} = -\frac{1}{2} \end{cases}$$

şi prin urmare, aplicând egalitatea (1), în care s'ar aplicà principiul semnelor, fără a exprimà şi similitudinea, am conchide absurditatea:

$$+\frac{1}{2} = -\frac{1}{2}.$$

Din contră, exprimând şi sensul positiv pentru arii, avem aşà cum trebue să fie:

$$+\frac{1}{2} = +\frac{1}{2}.$$

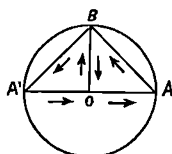

Fig. 2

Ca un al doilea exemplu, să luăm propoziţiunea care a servit la stabilirea faptuluĭ, că direcţiunea de perpendicularitate e cuprinsă în simbolul $\sqrt{-1}$. Acì, introducênd încă principiul ariilor positive şi negative, avem:

$$(2)\ \frac{\text{OB}}{\text{OA}} = \frac{\text{A'O}}{\text{BO}};$$

şi după sensul adoptat OB nu va fi egal cu — OB, ci vom avé:

$$\text{OB} = \text{BO}$$

şi prin urmare

$$\overline{\text{OB}}^2 = +1.$$

Se póte conchide de aci, că *a se atribuì simboluluĭ algoritmic* $\sqrt{-1}$ *o direcţiune de perpendicularitate în casul cerculuĭ, nu este admisibil.*

Proposiţiunea e demonstrată.

Observare. Inspecţiunea figuriĭ (2) dă nascere la următórea consecinţă. să considerăm o funcţiune $\varphi\ (x)$ integrabilă în interiorul conturuluĭ ABA' şi simetrică în acelaşĭ timp în raport cu OB, adecă pentru care avem egalitatea:

$$y = x;$$

vom avé:

$$\int_{(\text{A'OB})} \varphi\ (x)\ dx = \int_{(\text{AOB})} \varphi\ (y)\ dy$$

și prin urmare

$$\int_{(A'AB)} \varphi(x)\, dx = 2 \int_{(A'OB)} \varphi(x)\, dx$$

$$= 2 \int_{(OAB)} \varphi(y)\, dy$$

adecă integrala relativă la întregul contur se reduce la integrala relativă la conturul pe jumătate.

30 Novembre 1894

CONCURSURI PENTRU PREMII.

1895

INSCIINŢARE.

A. Premiĭ pentru cărţĭ publicate.

I. *Premiul Năsturel-Herĕscu,* din seria B, de 4.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1896 uneĭ cărţĭ scrise în limba română, *cu conţinut de orĭ-ce natură,* care se va judecà maĭ meritorie printre cele publicate de la 1 Ianuarie până la 31 Decembre 1895.

Terminul depuneriĭ la cancelaria Academieĭ, în 12 exemplare, a cărţilor propuse la concursul acestuĭ premiŭ, va fi până la 31 Decembre 1895.

II. *Marele Premiŭ Năsturel-Herĕscu,* din seria B, în suma de 12.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1897 uneĭ cărţĭ scrise în limba română, *cu conţinut de orĭ-ce natură,* care se va judecà maĭ meritorie printre cele publicate de la 1 Ianuarie 1893 până la 31 Octobre 1896.

In privinţa *Premiilor Năsturel-Herĕscu* se pun în cunoscinţa publiculuĭ următórele disposiţiunĭ din codicilul rĕposatuluĭ întru fericire C. Năsturel-Herĕscu:

«In tot anul Societatea Academică Română va avé a premià, din veniturile fonduluĭ *Năsturel,* o carte tipărită originală, în limba română, care se va socotì de către Societate ca cea maĭ bună publicaţiune apărută în cursul anuluĭ, însă aceste premiĭ vor fi de două speciĭ:

«1. In treĭ anĭ consecutivĭ, de-arîndul, se va decerne câte un premiŭ de patru miĭ leĭ noĭ, No. 4.000 L. n., *minimum*, la cea maĭ bună carte apărută în cursul anuluĭ espirat.

«2. Iară în al patrulea an se va decerne un premiŭ fix de leĭ 12 000, carele se va numì «*Marele Premiŭ Năsturel*», opereĭ care va fi judecată ca publicaţiunea de căpetenie ce va fi apărut în cursul celor patru anĭ precedenţĭ. Acest premiŭ nu se va puté decerne uneĭ lucrărĭ, care va fi obţinut dejà unul din premiile anuale, decât defalcând dintr'însul valórea premiuluĭ precedent.

«Operele ce se vor recompensà cu acéstă a doua serie de premiĭ vor tractà cu preferinţă despre materiile următóre:

«*a)* Scrierĭ seriόse de istorie şi de sciinţele accesoriĭ ale istorieĭ, preferindu-se cele atingĕtóre de istoria ţĕrilor române;

«*b)* Scrierĭ de religiunea ortodoxă, de morală practică şi de filosofie;

«*c)* Scrierĭ de sciinţe politice şi de economie socială;

«*d)* Tractate originale despre sciinţele esacte;

«*e)* Scrierĭ enciclopedice, precum dicţionare de istorie şi geografie, în carĭ să intre şi istoria şi geografia Românieĭ; dicţionare generale saŭ parţiale de sciinţe esacte, de arte şi meseriĭ, de administraţiune şi jurisprudenţă şi alte asemenĭ lucrărĭ utile şi bine întocmite;

«*f)* Cărţĭ didactice de o valóre însemnată ca metod şi ca cuprins;

«*g)* Dicţionare limbistice în limba românéscă, maĭ ales pentru limbile antice şi orientale, adecă limba latină, elenă, sanscrită, ebraică, arabă, turcă, slavonă veche şi altele;

«*h)* Publicaţiunĭ şi lucrărĭ artistice de o valóre seriόsă, adecă relative la artele plastice, architectura, sculptura, pictura, gravura şi chiar opere musicale seriόse, pe carĭ aceste tóte Societatea Academică Română le va puté aprecià, atuncĭ când îşĭ va întinde activitatea eĭ şi asupra tuturor materiilor de bele-arte;

«*i)* Scrierĭ de pură literatură română, în prosă şi în versurĭ, precum: poeme, drame şi comediĭ seriόse — maĭ ales subiecte naţionale, — şi orĭ-ce alte opere de înaltă literatură. Acestora maĭ cu sémă aş dorì să se acorde *Marele Premiŭ Năsturel*, când vor fi judecate ca avênd un merit cu totul superior, spre a se da ast-fel o încuragiare maĭ puternică desvoltăriĭ literaturiĭ naţionale»

La acestea se maĭ adauge următórele disposiţiunĭ luate de Societatea Academică la 2 şi 7 Septembre 1876:

1 La concurs se pot presentà şi opurĭ preînnoite în nouĕ ediţiunĭ, carĭ se vor fi retipărit în cursul anuluĭ de autorĭ în viéţă.

2. După cuprinderea chiar a testamentuluĭ, traducţiunile din limbĭ străine sunt escluse de la concurs; se va face însă esceptiune pentru acele traducţiunĭ de pe opurĭ străine clasice, carĭ:

a) saŭ prin dificultăţile învinse ale uneĭ perfecte reproducerĭ în versurĭ românescĭ, vor constituì adevĕrate opurĭ literare ale limbiĭ române;

b) saŭ prin anexarea de elucidărĭ şi de note sciinţifice cu totul proprie traducĕtoruluĭ, îşĭ vor fi însuşit meritele unor lucrărĭ originale în limba română.

3. Cărţile premiate de Academia Română din alte fondurĭ ale sale saŭ cele tipărite din iniţiativa şi cu spesele eĭ nu pot intrà la concurs pentru premiile Năsturel din seria B.

4. Premiile Năsturel din seria B se pot acordà nu numaĭ unor opurĭ complete, ci şi părţiĭ unuĭ op tipărit în cursul anuluĭ, cu condiţiune însă ca acéstă parte să fie de valórea şi de întinderea unuĭ volum şi nu de ale uneĭ simple făscióre (minimum 400 pag. format in-8° garmond).

Premiarea uneĭ părţĭ a unuĭ op la un concurs anual nu împedecă premiarea uneĭ alte părţĭ din acelaşĭ op la un concurs posterior.

5. Opurile anonime şi pseudonime vor puté fi admise la concursul cărţilor tipărite, iar autoriĭ lor, spre a primì premiile acordate, vor trebuì să justifice proprietatea lor.

III. *Premiul Statuluĭ Lazăr,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1896 uneĭ cărţĭ scrise în limba română, *cu conţinut sciinţific,* care se va judecà maĭ meritorie printre cele publicate de la 1 Ianuarie 1894 până la 31 Decembre 1895, saŭ celeĭ maĭ importante *invenţiunĭ sciinţifice* făcute de la 1 Ianuarie 1894 până la 31 Decembre 1895.

Terminul depuneriĭ la cancelaria Academieĭ, în 12 exemplare, a cărţilor propuse la concursul acestuĭ premiŭ, va fi până la 31 Decembre 1895.

IV. *Premiul Adamachi,* de 5 000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1896 uneĭ cărţĭ scrise în limba română, *cu cuprins moral de orĭ-ce natură.*

Terminul depuneriĭ la cancelaria Academieĭ, în 12 exemplare, a cărţilor propuse la concursul acestuĭ premiŭ, va fi până la 31 Octobre 1895.

V. *Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1897, uneĭ cărţĭ scrise în limba

română, *cu conținut literar,* care se va judecă maĭ meritorie printre cele publicate de la 1 Ianuarie 1895 până la 31 Octobre 1896.

Terminul depuneriĭ la cancelaria Academieĭ, în 12 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Octobre 1896.

VI. *Premiul Asociațiuniĭ Craiovene pentru desvoltarea învěțămîntuluĭ public,* în sumă de leĭ 1.500, se va decerne în sesiunea generală din 1899 *celeĭ maĭ bune cărțĭ didactice* în limba română dintre cele tipărite de la 1 Ianuarie 1895 până la 31 Octobre 1898.

Terminul depuneriĭ la cancelaria Academieĭ, în 6 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Octobre 1898.

VII. *Premiul Hagi-Vasile,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1900 uneĭ cărțĭ scrise în limba română și publicată în timpul de la 1 Ianuarie 1894 până la 31 Octobre 1899, al căreĭ cuprins va fi:

Istoria comerciuluĭ la Românĭ, saŭ *starea actuală a comerciuluĭ în România,* saŭ *studiĭ asupra legislațiuniĭ comerciale în Statul român,* saŭ *orĭ-ce alte subiecte privitóre la comerciul român.*

Terminul presentăriĭ cărților, în 6 exemplare, pentru concurs va fi până la 31 Octobre 1899.

Notă. — *Concurențiĭ sunt obligațĭ a arătà tot-deauna în scris pentru care anume premiŭ presintă lucrările lor la concurs.*

B. Premiĭ pentru lucrărĭ puse la concurs cu subiecte date.

VIII. *Premiul Alexandru Ioan Cuza,* de 10.000 leĭ, dimpreună cu procentele acesteĭ sume până la acordarea premiuluĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1896 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1895.

IX. *Premiul Alexandru Ioan Cuza,* de 6 000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1896 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Psichologia și metafisica poporuluĭ român după literatura poporală.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1895.

X. *Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1896 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Botanica poporală română din punctul de vedere al credințelor, datinelor și literaturiĭ poporale, avêndu se în vedere adunarea cât se póte maĭ bogată a materialuluĭ.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1895.

XI. *Premiul Statuluĭ Lazăr,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1897 celeĭ maĭ bune lucrărĭ în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Studiul vinurilor din România din punctul de vedere economic și al compositiuniĭ lor chimice.

Manuscriptul va trebuì să cuprindă materie pentru circa 300 pagine de tipar in-8^0 *garmond.*

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1896.

XII. *Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1898 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Considerațiunĭ istorice și geografice asupra Basarabieĭ înainte de 1812, cu deosebită privire asupra Hotinuluĭ, regiuniĭ centrale și Bugiaguluĭ.

Prima organisare a Basarabieĭ după anexare și urmărirea organisărilor succesive până astădĭ. Familiile boerescĭ române rĕmase în Basarabia și

istoricul lor de atuncĭ încóce Etnografia și introducerea coloniilor străine și desvoltarea lor Biserica și elementul românesc și străin în cler. Instrucțiunea publică. Statistica. Mișcarea literară românéscă și neromânéscă, precum și desvoltarea arteĭ. Topografia actuală a Basarabieĭ, cu lista tuturor satelor, rîurilor, etc Industria, comerciul și mijlócele de comunicațiune. Folklorul la Românii din Basarabia. Monumente istorice și resturĭ archeologice. Modificările în graiul românesc de la anexare încóce.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1897.

XIII. *Premiul G. San-Marin,* în sumă de 2.000 leĭ, dimpreună cu procentele acestuĭ fond până la acordarea premiuluĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1898 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Considerațiunĭ asupra comerciuluĭ Românieĭ cu țĕrile străine atât la Orient cât și la Occident, începênd cu secolul XVI până la anul 1860.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1897.

XIV. *Premiul Princesa Alina Știrbeĭ* se va da în sesiunea generală din 1898 pentru cea maĭ bună:

Carte de lectură pentru școlile secundare.

«Acéstă carte va cuprinde în întâia parte descripțiunĭ ale naturiĭ și ale puterilor naturiĭ, și în a doua parte narațiunĭ despre evenimentele istorice însemnate și despre viéța bărbaților celor marĭ aĭ națiuniĭ române și aĭ altor popóre. Descripțiunile saŭ narațiunile vor fi saŭ bucățĭ originale saŭ traducțiunĭ bine făcute. In tot casul alegerea se va face din tot ce literatura românéscă saŭ străină posedă maĭ clasic și va avé în vedere desvoltarea iubiriĭ naturiĭ și a simțemintelor patriotice și virtuóse.» (Din *Actul de donațiune)*

Premiul este de 8.500 Leĭ, în care sumă se cuprinde premiul autoruluĭ și cheltuelile de tipărirea scrieriĭ (de *minimum* 30 cóle de tipar garmond) în 1.000 exemplare, din carĭ 800 ale autoruluĭ și 200 ale Academieĭ.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1897.

XV. *Premiul Alexandru Bodescu,* de 1 500 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1899 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Cercetărĭ istorice asupra oraşelor Chilia şi Cetatea-Albă.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1898.

XVI. *Premiul Neuschotz,* de 2 000 leĭ, dimpreună cu procentele acestuĭ fond până la acordarea premiuluĭ, se va decerne în sesiunea generală din 1899 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Compendiŭ istoric asupra desvoltăriĭ industriale la Românĭ până în 1875.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1898.

XVII. *Premiul Statuluĭ Lazăr,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1899 celeĭ maĭ bune lucrărĭ în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Studiul hidrografic complet al unuia din următórele rîurì: Jiul, Oltul, Argeşul, Ialomiţa, Siretul.

Studiul va cuprinde: cursul rîuluĭ, studiul mătceĭ luĭ; afluenţiĭ luĭ, lungimea cursuluĭ, natura terenurilor pe carĭ curge; permeabilitatea lor; debitul luĭ şi al principalilor luĭ afluenţĭ în stare normală şi în stările esceptionale de crescere şi de scădere; diagrame cât maĭ complete, representând regimul rîuluĭ şi al principalilor sĕĭ afluenţĭ într'o periódă de timp cât maĭ lungă posibil; întinderea terenurilor supuse inundaţiunilor rîuluĭ şi afluenţilor sĕĭ, un proiect pentru îmbunătăţirea regimuluĭ, eventual pentru canalisarea luĭ şi facerea navigabilă a luĭ; un proiect pentru irigarea terenurilor cultivabile cuprinse în basenul rîuluĭ considerat, pentru îmbunătăţirea şi pentru utilisarea luĭ.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1898.

XVIII. *Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1900 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Istoria Românilor în timpul Domniilor Regulamentare.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1898.

XIX. *Premiul Princesa Alina Știrbeĭ* se va da în sesiunea generală din 1902 pentru cea maĭ bună scriere despre:

Principiile morale și creștinescĭ, de carĭ trebue să se conducă părințiĭ în educațiunea copiilor lor.

«Acéstă scriere va arătă în mod metodic legile morale carĭ trebue să conducă pe om în viéță și mijlócele ce trebue întrebuințate de părințĭ și de crescĕtorĭ, pentru ca germeniĭ cerințelor morale să fie desvoltațĭ și întărițĭ treptat în inima copiilor și a tinerimiĭ, pentru ca voința acestora să fie îndrumată cu constanță spre tot ce este bun și virtuos, precum și spre îndeplinirea datoriilor multiple ale omuluĭ, în fine pentru ca copiiĭ și tinerimea să fie de timpuriŭ ast-fel condușĭ, ca germeniĭ celor bune să nu fie slăbițĭ într'înșiĭ, iar germeniĭ celor rele să nu fie oploșițĭ și încuragiațĭ» (Din *Actul de donațiune*).

Premiul este de 8.500 Leĭ, în care sumă se cuprinde premiul autoruluĭ și cheltuelile de tipărirea scrieriĭ (de *minimum* 30 cóle de tipar garmond) în 1000 exemplare, din carĭ 800 ale autoruluĭ și 200 ale Academieĭ.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1901.

XX. *Premiul Princesa Alina Știrbeĭ* se va da în sesiunea generală din 1906 pentru cea maĭ bună scriere despre:

Istoria Românieĭ de la fundarea Dacieĭ până la finele seculuĭ present, pentru usul și întărirea simțemintelor patriotice ale tuturor cetățenilor.

«In acéstă istorie trebue să reiasă firul conducĕtor al desvoltăriĭ statuluĭ român, greutățile ce poporul a avut de învins, suferințele ce a îndurat, efectele înfricoșate ale dominațiunilor străine, luptele ce el a purtat pentru a susține naționalitatea sa neatinsă, redeșteptarea neamuluĭ românesc dovedită prin luptele eroice interne și externe susținute maĭ ales la înce-

putut secolului, — încununată prin independența redobîndită și regatul înălțat de virtutea românéscă însăși, — asigurată pentru vecie, precum va da Dumnedeŭ, prin succesele și progresele ce poporul va desăvîrși neîncetat.» (Din *Actul de donațiune*).

Premiul este de 8.500 Lei, în care sumă se cuprinde premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de *minimum* 30 cóle de tipar garmond) în 1.000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Acdemiei.

Terminul presentării manuscriptelor la concurs va fi până la 1 Septembre 1905.

*

Notă — Manuscriptele lucrărilor puse la concursurile Premiilor de sub N-rii VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX și XX, se vor presentà anonime, purtând o devisă, care va fi reprodusă pe un plic sigilat, cuprindênd numele concurentului.

Academia își reservă dreptul de a tipări în publicațiunile sale lucrările ce se vor premià.

Premiile se vor da autorilor numai după tipărirea lucrărilor premiate.

Concurenții sunt obligați a arătà tot-deauna în scris pentru care anume premiŭ presintă lucrările la concurs.

PERSONALUL

ACADEMIEI ROMANE

LA 29 MARTIE 1895.

MEMBRIĬ ACADEMIEĬ

I SECȚIUNEA LITERARĂ.

1.	D.	**Caragiani** *Ioan,*	numit la	22	Aprilie	1866
	»	**Chițu** *Gheorghe,*	ales »	27	Iunie	1879
	»	**Hasdeŭ** *Bogdan P.,*	» »	13	Septembre	1877
	»	**Maiorescu** *Titu,*	numit »	20	Iulie	1867
5	»	**Naum** *Anton,*	ales »	11	Martie	1893
	»	**Negruzzi** *Iacob C.,*	» »	26	»	1881
	»	**Ollănescu** *Dimitrie C.,*	» »	11	»	1893
	»	**Quintescu** *Nicolae,*	» »	14	Septembre	1877
	»	**Roman** *Alexandru,*	numit »	22	Aprilie	1866
10.	»	**Sbiera** *Ioan*	» »	11	Iunie	»
	»	**Tocilescu** *Gr. G.,*	ales »	22	Martie	1890
	»	**Vulcan** *Iosif,*	» »	30	»	1891

II. SECȚIUNEA ISTORICĂ.

1	D.	**Babeș** *Vincențiŭ,*	numit la	22	Aprilie	1866
	»	**Ionescu** *Nicolae,*	» »	2	Iunie	1867
	»	**Kalinderu** *Ioan,*	ales »	13	Martie	1893
	»	**Maniu** *Vasile,*	» »	12	Septembre	1876
5	»	**Marian** *Simeon Fl.,*	» »	26	Martie	1881
	»	**Marienescu** *At. M.,*	» »	»	»	»
	»	**Moldovanu** *Ioan M.,*	» »	11	Aprilie	1894
	»	**Odobescu** *Alexandru,*	» »	10	Septembre	1870

	D	**Papadopol-Calimach** *A*,	ales	la	12	Septembre	1876
10.	»	**Sturdza** *Dimitrie A.*,	»	»	15	»	1871
	»	**Urechiă** *Vasile A.*,	numit	»	22	Aprilie	1866
	»	**Xenopol** *Alexandru D.*,	ales	»	11	Martie	1893

III. ȘECȚIUNEA ȘCIINȚIFICĂ.

1.	D.	**Aurelian** *Petre S.*,	ales	la	9	Septembre	1871
	»	**Babeș** *Dr. Victor*,	»	»	11	Martie	1893
	»	**Brândză** *Dr. Dimitrie*,	»	»	30	Iunie	1879
	»	**Fălcoianu** *Ștefan*,	»	»	13	Septembre	1876
5.	»	**Felix** *Dr. Iacob*,	»	»	30	Iunie	1879
	»	**Ghica** *Ion*,	»	»	13	Augustŭ	1874
	»	**Haret** *Spiru*,	»	»	31	Martie	1892
	»	**Kretzulescu** *Nicolae*,	»	»	9	Septembre	1871
	»	**Poni** *Petre*,	»	»	30	Iunie	1879
10.	»	**Porcius** *Florian*,	»	»	10	Martie	1882
	»	**Ștefănescu** *Grigorie*,	»	»	12	Septembre	1876
	»	**Teclu** *Nicolae*,	»	»	2	Iulie	1879

MEMBRIĬ ACADEMIEĬ ROMÂNE DECEDAȚĬ.

1. **Alecsandri** (Vasile). — Numit cu decretul No. 892 din 2 Iunie 1867. — Decedat la 22 August 1890.

Bacaloglo (Emanoil). — Ales la 29 Iunie 1879. — Decedat la 30 August 1891.

Barițiŭ (Gheorghe). — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866. — Decedat la 21 Martie (3 Aprilie) 1893.

Cipariu (Timoteiŭ). — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866. — Decedat la 22 August (3 Septembre) 1887.

5. **Cobălcescu** (Grigorie). — Ales la 29 Martie 1886. — Decedat la 21 Maiŭ 1892.

Cozacovicĭ (Dimitrie). — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866. — Decedat la 21 August 1868.

Dimitrovicĭ (Ambrosiŭ). — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866. — Decedatŭ la 3 (15) Iulie 1866.

Eliade-Rădulescu (Ioan). — Numit cu decretul No. 829 din 2 Iunie 1867. — Decedat la 27 Aprilie 1872.

Fĕtu (Dr. Anastasie). — Ales la 11 Septembre 1871. — Decedat la 3 (15) Martie 1886.

10. **Fontaninu** (Gheorghe M.). Ales la 10 Septembre 1870. — Decedat la 24 Aprilie 1886

Hasdeŭ (Alexandru). — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866. — Ales membru onorar la 12 Septembre 1870. — Decedat la 9 Novembre 1872.

Hodoșiu (Iosif) — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866 — Decedat la 28 Novembre 1880.

Hurmuzaki (Alexandru). — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866. — Decedat la 8 Martie 1871.

Hurmuzaki (Eudoxiŭ) — Ales la 2 August 1872. — Decedat la 29 Ianuarie (10 Februarie) 1874.

15. **Kogălniceanu** (Michail). — Ales la 16 Septembre 1868. — Decedat la 20 Iunie 1891.

Laurianŭ (August Treboniŭ). — Numit cu decretul No 829 din 2 Iunie 1867. — Decedat la 25 Februarie 1881.

Massimŭ (Ioan C.). — Numit cu decretul No. 829 din 2 Iunie 1867. — Decedat la 2 Iunie 1877.

Melchisedec (Episcop). — Ales la 10 Septembre 1870 — Decedat la 16 Maiŭ 1892.

Mocioni (Andreiŭ). — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866. — Ales membru onorar la 12 Septembre 1870. — Decedat la 23 Aprilie (5 Maiŭ) 1880.

20 **Munteanu** (Gavril). — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866. — Decedat la 17 (29) Decembre 1869.

Negruzzi (Constantin). — Numit cu decretul No. 829 din 2 Iunie 1867. — Decedat la 25 August 1868.

Papiŭ-Ilarianu (Alexandru). — Ales la 16 Septembre 1868. — Decedat la 11 (23) Octobre 1878.

Poenaru (Petre). — Ales la 10 Septembre 1870. — Decedat la 2 Octobre 1875.

Rosetti (Constantin A.). — Numit cu decretul No. 829 din 2 Iunie 1867. — Decedat la 8 Aprilie 1885.

25. **Sion** (Gheorghe). — Ales la 16 Septembre 1868. — Decedat la 1 Oc tobre 1892.

Stamati (Constantin). — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866. — Decedat la 26 Maiŭ 1876.

Străjescu (Ioan). — Numit cu decretul No. 698 din 22 Aprilie 1866. — Demisionat şi ales membru onorar la 12 Septembre 1870 — Decedat la 4 Octobre 1873.

Vasiciu (Dr. Paul). — Ales la 2 Iulie 1879. — Decedat la 20 Iunie (2 Iulie) 1881.

MEMBRI ONORARĬ.

M. S. CAROL I. *Regele Românieĭ.*

Protector al Academieĭ Române

Preşedinte onorar.

(15 Septembre 1878)

M. S. ELISABETA, *Regina Românieĭ* (Carmen Sylva).

(30 Martie 1881)

A. S. R. FERDINAND, *Principe al Românieĭ.*

(15 Martie 1890)

A. S. R. VICTOR EMANUEL DE SAVOIA

Principe regal al Italieĭ.

(6 Martie 1890)

5. D-l **Ascoli,** *Graz. Isaia* (Milan).—Ales la 13 Septembre 1877.
» **Avril,** *Baron Adolphe d'* (Paris).—Ales la 7 Septembre 1871.
» **Baillon,** *H.* (Paris).—Ales la 28 Martie 1887.
» **Benndorf,** *Otto* (Viena). — Ales la 12 Aprilie 1894.
» **Bock,** *Dr. Francisc* (Aix-la-Chapelle).—Ales la 9 Septembre 1871.
10 » **Capellini,** *Cav. Ioan* (Bolonia).—Ales la 7 Septembre 1871.
» **Dahn,** *Felix* (Breslau). — Ales la 12 Aprilie 1894.
» **Fröhner,** *Wilhelm* (Paris).—Ales la 9 Septembre 1871.
» **Gonata,** *Ştefan* (Basarabia).—Ales la 12 Septembre 1870.
» **Grădiştênu,** *Petre* (Bucurescĭ).—Ales la 2 Aprilie 1883.
15. » **Grant-Duff,** *M. E.* (Madras, India).—Ales la 12 Septembre 1875.
» **Gubernatis,** *Angelo De* (Roma). — Ales la 22 Martie 1895.
» **Hirschfeld,** *Otto* (Berlin). — Ales la 13 Aprilie 1894.
» **Hurmuzaki,** *Nicolae* (Cernăuţĭ).—Ales la 2 Aprilie 1883.
» **Iosif Naniescu,** *I. P. S. S. Metrop. Mold.* (Iaşĭ). — Ales la 16 Aprilie 1888.
20. » **Léger,** *Louis* (Paris). — Ales la 12 Aprilie 1894.
» **Marsy,** *Comite de* (Compiègne). — Ales la 12 Aprilie 1894.
» **Mihalyi,** *Dr. Victor*, Episcop (Lugoj). — Ales la 12 Aprilie 1894
» **Mommsen,** *Teodor* (Berlin).—Ales la 3 Iulie 1879.
» **Müller,** *Max* (Oxford).—Ales la 12 Septembre 1875.

25 D l **Petruszewicz,** *A. S.* (Lemberg).—Ales la 22 Martie 1890.
» **Picot,** *Emile* (Paris) —Ales la 31 Maiŭ 1879.
» **Popea,** *Nicolae*, Episcop (Caransebeș).—Ales la 13 Septembre 1877
» **Pușcariu,** *Ioan* (Bran).—Ales la 13 Septembre 1877.
» **Rambaud,** *Alfred* (Paris).—Ales la 22 Martie 1895.
30. » **Rosetti,** *Teodor* (Bucurescĭ).—Ales la 26 Martie 1891.
» **Schuhardt,** *Hugo* (Graz).—Ales la 13 Septembre 1877.
» **Silași,** *Dr. Grigorie* (Cluș).—Ales la 13 Septembre 1877.
» **Stanley of Alderley,** *Lord Henry* (Londra) —Ales la 7 Septembre 1871
» **Steenstrup,** *Iapetus* (Copenhaga).—Ales la 12 Septembre 1870.
35. » **Surucénu,** *Ioan Cassian* (Chișineŭ).—Ales la 11 Aprilie 1888
» **Tobler,** *Adolf* (Berlin) —Ales la 30 August 1875.
» **Torma,** *Carol* (Budapesta) —Ales la 22 Martie 1882.

MEMBRI ONORARĬ DECEDAȚĬ.

1 **Adrian** (General Gheorghe) — Ales la 13 Septembre 1875 — Decedat la 15 Octobre 1889.

Bataillard (*Paul*). — Ales la 30 August 1872 — Decedatŭ la 1 (13) Martie 1894.

Biondelli (Bernardino).— Ales la 7 Septembre 1871. — Decedat la 11 Iulie st. n. 1886.

Bosianu (Constantin) — Ales la 30 Iunie 1879. — Decedat la 21 Martie 1882.

5 **Brătianu** (Ioan C.). — Ales la 19 Martie 1885. — Decedat la 4 Maiŭ 1891.

Câmpénu (*Petre*) — Ales la 10 Septembre 1871. — Decedat la 15 Aprilie 1893

Cecchetti (Bartolomeŭ). — Ales la 22 Martie 1890 — Decedat la 16 Martie st· n. 1890.

Chasles (Philarète) —Ales la 9 Septembre 1871 — Decedat la 18 Iulie 1873.

Cihac (Alexandru). — Ales la 30 August 1872 — Decedat la 29 Iulie (10 August) 1887

10. **Cihac** (Dr. Iacob).—Ales la 30 August 1872 — Decedat la 29 Novembre st. n 1888.

Crețianu (Gheorghe). — Ales la 22 Martie 1882. — Decedat la 6 August 1887.

Cuciurénu (Dr. Gheorghe). — Ales la 10 Septembre 1871. — Decedat la 10 (22) Ianuarie 1886.

Desjardins (Ernest). — Ales la 9 Septembre 1871 — Decedat la 21 Octobre st. n 1886.

Diefenbach (Lorenz). — Ales la 15 Aprilie 1880. — Decedat la 28 Martie st. n. 1883.

15. **Diez** (Frederic) — Ales la 30 August 1872. — Decedat la 29 Maiŭ st. n. 1876.

Egger (Emil). — Ales la 7 Septembre 1871. — Decedat la 30 August st. n. 1885.

Grădiștén̆u (Grigorie). — Ales la 30 Iunie 1879. — Decedat la 28 Februarie 1892.

Haynald (Cardinal Ludovic). — Ales la 2 Aprilie 1883. — Decedat la 4 (16) Iulie 1891.

Ioanid (Gheorghe). — Ales la 10 Septembre 1871. — Decedat la 27 Decembre 1888.

20. **Ionescu** (Ioan). — Ales la 1 Aprilie 1884. — Decedat la 17 Decembre 1891.

Kotzebue (Wilhelm de). — Ales la 1 Aprilie 1884 — Decedat la 24 Octobre 1887.

Kretzulescu (Constantin). — Ales la 10 Septembre 1871. — Decedat la 20 Martie 1884.

Lasteyrie (Comite Ferdinand de). — Ales la 9 Septembre 1871. — De cedat la 14 Maiŭ 1879.

Lepsius (Richard). — Ales la 30 August 1875. — Decedat la 10 Iulie 1884.

25. **Linas** (Charles de). — Ales la 9 Septembre 1871. — Decedat la 14 (26) Aprilie 1887.

Longperrier (Adrien de). — Ales la 7 Septembre 1871. — Decedat la 14 Ianuarie 1882.

Mangiuca (Simeon). — Ales la 22 Martie 1890. — Decedat la 22 Novembre 1890.

Miklosich (Dr. Franz de). — Ales la 15 Aprilie 1880. — Decedat la 7 (19) Martie 1891.

Monlau (Filip). — Ales la 12 Septembre 1870. — Decedat la 16 Februarie 1871.

30. **Mureșianu** (Iacob). — Ales la 17 Septembre 1877. — Decedat la 17 (29) Septembre 1887.

Polizu (Dr. Gheorghe A.). — Ales la 10 Septembre 1871. — Decedat la 18 Octobre 1886.

Quinet (Edgar). — Ales la 15 Septembre 1869. — Decedat la 27 Martie 1875.

Sella (Quintino) — Ales la 2 Aprilie 1883. — Decedat la 15 Martie 1884.

Șiaguna (Metropolitul Andreiŭ). — Ales la 7 Septembre 1871. — Decedat la 16 Iunie 1873.

35. **Szabo** (Dr. Iosif). — Ales la 30 August 1872. — Decedat la 15 Decembre 1874.

Ubicini (A.). — Ales la 9 Septembre 1871 — Decedat la 15 (27) Octobre 1884

Uvaroff (Alexis S). — Ales la 9 Septembre 1871. — Decedat la Februarie 1885.

Vegezzi-Ruscalla (G). — Ales la 15 Septembre 1869. — Decedat la 29 Decembre st. n. 1885.

White (Sir Wiliam A.). — Ales la 17 Martie 1885. — Decedat la 16 (28) Decembre 1892.

MEMBRII CORESPONDENŢI.

I. Pentru Secţiunea Literară

Românĭ.

1. D-l **Bengescu,** *Gheorghe* (Bruxelles). — Ales la 2 Aprilie 1883.
   » **Bianu,** *Ioan* (Bucurescĭ). — Ales la 25 Martie 1887.
   » **Boiu,** *Zaharia* (Sibiiŭ). — Alesŭ la 13 Septembre 1877.
   » **Burada,** *Teodor T.* (Iaşĭ). — Ales la 25 Martie 1887.
5. » **Densuşianu,** *Aron* (Iaşĭ). — Ales la 13 Septembre 1877.
   » **Esarcu,** *Constantin* (Bucurescĭ). — Ales la 1 Aprilie 1884.
   » **Gane,** *Nicolae* (Iaşĭ) — Ales la 23 Martie 1882.
   » **Ionnescu-Gion,** *G. I.* (Bucurescĭ). — Ales la 1 Aprilie 1889.
   » **Laurian,** *D. Aug* (Bucurescĭ). — Ales la 13 Septembre 1877.
10. » **Mărgărit,** *Apostol* (Bitolia). — Ales la 3 Aprilie 1889.
   » **Speranţia,** *Teodor D.* (Bucurescĭ). — Ales la 30 Martie 1891.
   » **Şerbănescu,** *Colonel T.* (Brăila). — Ales la 12 Aprilie 1894.
   » **Vîrgolicĭ,** *Ştefan* (Iaşĭ). — Ales la 25 Martie 1887.
   — Loc vacant.
15. — » »

Străinĭ

1. D-l **Jarník,** *Dr. Ioan Urban* (Praga). — Ales la 28 Maiŭ 1879.
   » **Lecomte du Nouy,** *A.* (Bucurescĭ). — Ales la 25 Martie 1887.
   » **Rosny,** *Léon de* (Paris). — Ales la 13 Septembre 1877.
   » **Schrader,** *Otto* (Jena). — Ales la 30 Martie 1891.
5. » **Weigand,** *Dr. Gustav* (Lipsca). — Ales la 31 Martie 1892.

II Pentru Secţiunea Istorică.

Românĭ:

1. D-l **Bogdan,** *Ioan* (Bucurescĭ). — Ales la 31 Martie 1892.
   » **Broşteanu,** *Petre* (Reşiţa). — Ales la 1 Aprilie 1889.

D-l **Densușianu,** *Nicolae* (Bucurescĭ). — Ales la 6 Aprilie 1880.
» **Erbicénu,** *Constantin* (Bucurescĭ). — Ales la 20 Martie 1890
5. » **Goldiș,** *Ioan* (Arad). — Ales la 22 Martie 1882.
» **Onciul,** *Dr. Dimitrie* (Cernăuțĭ). — Ales la 1 Aprilie 1889.
» **Slavicĭ,** *Ioan* (Bucurescĭ). — Ales la 22 Martie 1882
» **Suțu,** *Michail* (Bucurescĭ). — Ales la 1 Aprilie 1884.
» **Vizanti,** *Andreiŭ* (Iașĭ). -- Ales la 23 Martie 1882.
10. — Loc vacant.
— » »
— » »
— » »
— » »
15. — » »

Străinĭ:

1. D-l **Ghedeon,** *Emanuel* (Constantinopole). — Ales la 2 Aprilie 1891.
» **Jung,** *Dr. Julius* (Praga). — Ales la 13 Septembre 1877.
» **Kaluzniacki,** *Dr. Emil* (Cernăuțĭ). — Ales la 20 Martie 1890.
» **Legrand,** *Emile* (Paris). — Ales la 13 Septembre 1877.
5. » **Odhner,** *C. T.* (Stockholm). — Ales la 20 Martie 1890.
» **Tamm,** *Traugott* (Kiel). — Ales la 2 Aprilie 1891.

III Pentru Secțiunea Sciințifică.

Românĭ

1. D-l **Assaky,** *Dr. G.* (Tours). — Ales la 20 Martie 1890.
» **Climescu,** *C.* (Iașĭ). — Ales la 31 Martie 1892.
» **Cosmovicĭ,** *Leon* (Iașĭ). — Ales la 11 Martie 1893.
» **Culianu,** *N.* (Iașĭ). — Ales la 1 Aprilie 1889.
5. » **Gogu,** *Constantin* (Bucurescĭ). — Ales la 3 Aprilie 1889
» **Hepites,** *Ștefan C.* (Bucurescĭ). — Ales la 15 Aprilie 1880.
» **Istrati,** *Dr. C.* (Bucurescĭ). — Ales la 1 Aprilie 1889
» **Kalinderu,** *Dr. N.* (Bucurescĭ). — Ales la 20 Martie 1890.
» **Negreanu,** *Dimitrie* (Bucurescĭ). — Ales la 11 Martie 1893.
10. » **Petrescu,** *Dr. Zaharia* (Bucurescĭ). — Ales la 18 Martie 1885.
» **Robescu,** *C. F.* (Bucurescĭ) — Ales la 10 Septembre 1871.
» **Rômniceanu,** *Dr. Gr.* (Bucurescĭ). — Ales la 20 Martie 1890.
» **Saligny,** *Anghel* (Bucurescĭ). — Ales la 31 Martie 1892.
» **Ștefănescu,** *Sava* (Bucurescĭ). — Ales la 11 Martie 1893.
15. » **Suțu,** *Dr. Alexandru* (Bucurescĭ). — Ales la 11 Aprilie 1888.

Străinĭ:

1. D-l **Kanitz,** *August* (Cluj). — Ales la 22 Martie 1882.

MEMBRI CORESPONDENŢĬ DECEDAŢĬ.

1 **Bamberg** (Dr. Felix). — Ales la 2 Aprilie 1891. — Decedat la 31 Ianuarie (12 Februarie) 1893.

Barcianu (Sava Popovicĭ). — Ales la 15 Septembre 1869. — Decedat la 17 (29) Martie 1879.

Codrescu (Teodor) — Ales la 2 Aprilie 1886. — Decedat la 22 Martie 1894.

Janka (Victor). — Ales la 22 Martie 1882. — Decedat la 9 (21) August 1890.

5 **Lambrior** (Alexandru) — Ales la 2 Martie 1882. — Decedat la 20 Septembre 1883.

Meșiota (Ioan). — Ales la 13 Septembre 1877. — Decedat la 19 Ianuarie 1878.

Obedenaru (Dr. Michail G.). — Ales la 10 Septembre 1871. — Decedat la 9 (21) Iulie 1885.

Petrino (Dimitrie). — Ales la 17 Septembre 1877. — Decedat la 29 Aprilie 1878.

Popescu (Ioan). — Ales la 13 Septembre 1877. — Decedat la 3 (15) Martie 1892.

10. **Pop** (Gavril) — Ales la 7 Septembre 1871. — Decedat la 27 Maiŭ 1883.

Roman (Visarion). — Ales la 13 Septembre 1877. — Decedat la 29 Aprilie (11 Maiŭ) 1885.

Schuyler (Eugen). — Ales la 12 Martie 1885. — Decedat la 16 (28) Iulie 1890.

OFICIILE ACADEMIEĬ ROMANE IN ANUL 1895—96.

A PERSONALUL DELEGAŢIUNIĬ.

Preşedinte al Academieĭ Române . . . . D-l **Kretzulescu** *N.*
Asesorĭ (Vice-Preşedinţĭ) din *Secţiunea Literară* . » **Tocilescu** *Gr. G.*
din *Secţiunea Istorică* . . » **Kalinderu** *I.*
din *Secţiunea Sciinţifică* . » **Aurelian** *P. S.*
Secretar General (pe 7 anĭ, 1891—1898) . . . . » **Sturdza** *D. A.*

B. PERSONALUL SECŢIUNILOR.

I. SECŢIUNEA LITERARĂ.

Preşedinte . . . . D-l **Roman** *Al.* (Budapesta)
Vice-Preşedinte . . . . » **Maiorescu** *T.* (Bucurescĭ)
Secretar (pe 7 anĭ, 1890—1897) . . . » **Quintescu** *N.* (Bucurescĭ)

Membri: D-niĭ **Caragiani** *Ioan* (Iaşĭ), **Chiţu** *Gh.* (Bucurescĭ), **Hasdeu** *B. P.* Bucurescĭ) **Naum** *A.* (Iaşĭ), **Negruzzi** *I. C.* (Bucurescĭ), **Ollănescu** *D. C.* (Bucurescĭ), **Sbiera** *Ioan* (Cernăuţĭ), **Tocilescu** *Gr. G.* (Bucurescĭ), **Vulcan** *Ios.* Oradea-Mare).

II. SECŢIUNEA ISTORICĂ.

Preşedinte . . . . D-l **Kalinderu** *I.* (Bucurescĭ)
Vice-Preşedinte . . . . » **Xenopol** *A. D.* (Iaşĭ)
Secretar (pe 7 anĭ 1893—1900) . . . . » **Maniu** *Vasile* (Bucurescĭ)

Membri: D-niĭ **Babeş** *Vincenţiŭ* (Budapesta), **Ionescu** *Nicolae* (Iaşĭ), **Marian** *S. Fl.* (Suceava), **Marienescu** *A. M.* (Oradea-Mare), **Moldovanu** *I. M.* (Blaj), **Odobescu** *A.* (Bucurescĭ), **Papadopol-Calimach** *A.* (Tecucĭ), **Sturdza** *D. A.* (Bucurescĭ), **Urechiă** *V. A.* (Bucurescĭ).

III. SECŢIUNEA SCIINŢIFICĂ.

Preşedinte . . . . D-l **Poni** *Petre* (Iaşĭ)
Vice-Preşedinte . . . . » **Fălcoianu** *St.* (Bucurescĭ)
Secretar (pe 7 anĭ, 1893—1900) . . . . » **Ştefănescu** *Gr.* (Bucurescĭ)

Membri: D-niĭ **Aurelian** *P. S.* (Bucurescĭ), **Babeş** *Dr. V.* (Bucurescĭ), **Brândză** *Dr. D.* (Bucurescĭ), **Felix** *Dr. I.* (Bucurescĭ), **Ghica** *Ion* (Bucurescĭ), **Haret** *Sp.* (Bucurescĭ), **Kretzulescu** *N.* (Bucurescĭ), **Porcius** *Florian* (Rodna), **Teclu** *Nicolae* (Viena).

C. PERSONALUL COMISIUNILOR.

I. Comisiunea permanentă a Bibliotecii.

Membri: D-l **Quintescu** *N.*, Secretar al Secțiunii Literare.
« **Maniu** *V.*, « « « Istorice.
« **Ștefănescu** *Gr.* « « « Sciințifice.

II. Membru conservator al Colecțiunii Numismatice d-l **Sturdza** *D. A.*

III. Comisiunea pentru cercetarea cărților tipărite intrate la concurs pentru:

Premiul Năsturel-Herĕscu din Seria B, de 4.000 lei, destinat celei mai bune cărți în limba română, cu conținut de ori-ce natură, tipărită de la 1 Ianuarie până la 31 Decembre 1895, și

Premiul Statului Lazăr, de 5.000 lei, destinat unei cărți scrise în limba română, cu conținut sciințific, care se va judecá mai meritorie printre cele publicate de la 1 Ianuarie 1894 până la 31 Decembre 1895, saŭ celei mai importante invențiuni sciințifice făcute de la 1 Ianuarie 1894 până la 1 Decembre 1895.

Din Secțiunea Literară: D-nii **Negruzzi** *I. C.*, **Ollănescu** *D. C.*, **Quintescu** *N*
« « Istorică: « **Papadopol-Calimach** *A.*, **Tocilescu** *Gr. G.*, **Xenopol** *A. D.*
« « Sciințifică: « **Brândză** *Dr. D.*, **Fălcoianu** *St.*, **Haret** *Sp.*

IV. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul Premiului Alexandru Ioan Cuza, de 10.000 lei, pentru 1896 (dimpreună cu procentele acestei sume până la acordarea premiului), care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului:

«*Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor.*»

D-nii **Hasdeŭ** *B. P.*, **Sturdza** *D. A.*, **Tocilescu** *Gr. G.*

V. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul Premiului Alexandru Ioan Cuza, de 6.000 lei, pentru 1896, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului:

«*Psichologia și metafisica poporului român după literatura poporală.*»

D-nii **Maiorescu** *T.*, **Urechiă** *V. A.*, **Xenopol** *A. D.*

VI. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concurs pentru Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5.000 lei, pentru 1896, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului:

«*Botanica poporală română din punctul de vedere al credințelor, datinelor*

şi literaturiĭ poporale, avêndu-se în vedere adunarea cât se póte maĭ bogată a materialuluĭ.»

D-niĭ **Brândză** *Dr. D*, **Hasdeŭ** *B. P.*, **Marian** *S. Florea.*

VII. Comisiunea Fundaţiuniĭ Adamachi:

D-niĭ **Haret** *Sp.*, **Poni** *P.*, **Sturdza** *D. A.*

VIII. Comisiunea Fundaţiuniĭ Otteteleşanu:

D-niĭ **Kalinderu** *I.*, **Negruzzi** *I. C.*, **Sturdza** *D. A.*, **Urechiă** *V. A.*

IX. Comisiunea pentru împărţirea gratuită a cărţilor didactice din fondul Ioan Fĕtu:

D-niĭ **Aurelian** *P. S.*, **Sturdza** *D. A.*, **Ştefănescu** *Gr.*

CUPRINSUL

PARTEA I.

ȘEDINȚELE ORDINARE DIN ANUL 1894—95.

Anexe.

PARTEA II.

SESIUNEA GENERALĂ DIN ANUL 1895.

III. Secțiunea literară.

IV. Secțiunea istorică.

V. Secțiunea sciințifică.

VI. Comisiunea financiară.

VII. Fundațiunea Vasilie Adamachi.

VIII. Fundațiunea Otteteleșanu.

Pagina

IX Comisiunea Bibliotecei.

X. Comisiunea Fondului Ioan Fĕtu pentru cărți didactice.

XI. Comisiunea Premielor anuale pe 1895.

XII Comisiunea Premiuluĭ Lazăr pe 1895.

«Igiena ţĕranuluĭ român»

XIII. Comisiunea Premiuluĭ Craiovén pe 1895.

A n e x e

GREŞELĬ.

Pag	*rînd*	*greşală*	*îndreptare*
23	11	*femeilr soavante*	*femeilor savante*
32	23	Celiski	Celĭski
167	34	publicitatea	publicistica
235	13	D. G.	Dr. G.
618	27	*Suceveĭ*, când	*Suceveĭ*, pre când
623	33	Popa	Papa.